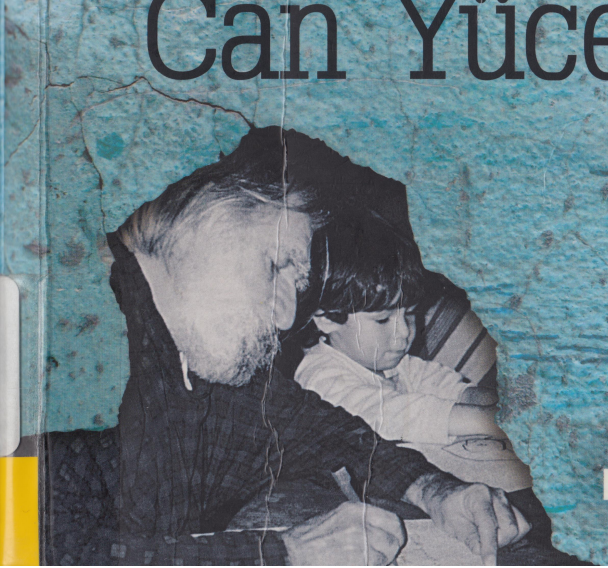
Düzünden

Can'dan Yazılar 1
1967-1992

Can Yücel

DK
DOĞAN KİTAP

Düzünden
Can'dan Yazılar I

DÜZÜNDEN / Can'dan Yazılar I

Hazırlayan: Tevfik Taş

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Bu kitapta toplanan yazılar *Düzünden / Düz Yazılar I* (nisan 1994) ve *Can'dan Yazılar II* (ocak 1995) adıyla Papirüs Yayınları tarafından yayımlanmıştır.

I. baskı / ekim 2008 / ISBN 978-975-991-957-3
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Geray Gencer
Baskı: Şefik Matbaası / Turgut Özal Cad.
No: 137 İkitelli - İSTANBUL

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 246 52 07 / 542 Faks (212) 246 44 44
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Düzünden Can'dan Yazılar I

Can Yücel

DK DOĞAN KİTAP

İçindekiler

Düpedüz Önsöz 17

***Ant* dergisi yazıları 27**

Asiyetname 29
Sarışın Avrat Otu 30
"Bir Millet Uyanıyor" 32
Gooool!.. ve Defooool!.. 35
Okuyanlar ile Okutanlar 37
Kuşdilliler 39
Sollar Sağdır, Sağlar Ölü 42
Che'nin İstifanamesi 43
Duvar 46
NATO'ya Nota 49
Faşist Diye Kime Derler? 51
Noel Baba'dan Başlayarak... 54
Mülevves İttifak 57
Ters Düşenler 60
Normalini Sevdiklerim! 62
John-John-John-Son!.. 64
Mor Menevşe de Kızılmış 66
Kel Başa Şimşir Süleyman 68
İşgaliye 70
No! No!
Laissez Faire, Laissez Passer
No! No! 72
Biberiye 74
Dam Üstünde Zamazan
Vur Beline Milletin! 76

Korkuyorlar 78
Laik mi, Layık mı, Müstahak mı? 79
Komik-i Devir 80
Kalyon 83
Düzen mi, Dümen mi?.. 84
Umut Yiyiciler 86
Çizmeli Kış 89
Kontakkkk!.. 90
Çağrı 91
Amerika'ya Karşı Serum 93
Güvercin Düşüverdi 95
Taksim Değil, Cem 97
Çoban Salatası 99
Hampti Süleyman 100
Cenaze Alayı 102
Struldburglar 103
Kırat'a Sonat 105
Rh Pozitif Kan İsteniyor 108
Ay Tutuldu 110
Sağa Bak! 112
Oyunu Amerika'ya Verme! 114
İdare, Maslahat ve Devrim 116

***Vatan* gazetesi yazıları 121**

Veli Niye Boston'un İkincisi? 123
Eşek, Kıral ve Prévert 125
Sayılamalı Eleştiri 129
Ben Böyle Şampiyonluğun İçine 133
Mafya ile Mafevgi 136
Sözcük Çobanları 139
Neden Erken Seçimi Seçtiler? 144
Kısalardan Kıssa 146
On Üç Sorumlu Kiremit 149

Tahterevalli Stratejisinde Yeni Aşama 152
Maymuncuk Düştü mü Suya?.. 156
Enver Gökçe'nin Yeryüzünce Şiiri 159
Kan Kanseri 163
Zincirli İncir 165
Bre Demirel Demir Al Gayrı
Sen Bu Limandan 167
Okumanın da Canına Okuma 170
Pamuk İpliği 172
Fantom Deyil, Kreş! 174
İkinci Zincirli İncir 177
Hırsızların Hayırı ve Sonrası 179
Olağanüstünün Hasıraltı Ettikleri 181
Kovboyla Atı 183
"Büyüklük" Üzerine 187
Ölü Deniz 189
Mezarlık Köpekleri 192
Rama Zam Fıkraları 194
Azap Üzümleri 197
Mest-i Nâzım, Kim Büyüttü
Böyle Biperva Seni? 199
Ağızları Sulanıyor 202
MC'den WC'ye 205
CHP Cepheleşmeye Karşı 208
Zamazingo 212
Dünyada Mekân 214
Ulu Ağacın Bir Dalı 216
Duvar Yazıları Üzerine 219
Müstemleke Tipi Ekonomi 222
Koliden Çıkan Kolera 225
Vur Abalıya! 228
Gülmece Güldürmece
Dil Üstünde Kaydırmaca 231

İnsan Sabrı Çatlatangil 235
Şimendifer Siyaseti 238
Bir Gürbüz Çocuk 241
Parçalanmak İstenen Disko Değil DİSK 245
Hay Cinni! Vay Cinni! 249
Biz Rusya mıyız, Haccı Yasaklayalım? 252
Şah-Mat ve Şamata 255
Yıldırmacılık Yıldırmacılıkla Yıldırılmaz!.. 257
Sansaryan Hanı'ndan Sansüryan Hanı'na 261
Gitmiyorum Ben! 264
İzalei Şüyû 267
Nedir ki Açık Rejim? 269
Dere Tepe ve Ana Avrat Düz Gidenler 272
Bak, Buna Diyecek Yok! 274
Kot Pantol 277
Babatomi 280
Sağayığın Asiltürk'e İadeli Taahhütlü
Bir Açık Mektup 282
İsraflı Tasarruf 285
Teşrinleri Ekim Eden Koca Ekim Devrimi 287
Bakir Ormanlar 290
Hacılar ve Bacılar 293
Lime Lime 296
Derlenip Toplanma Zorundayız 299
Sol Oylar Özgürleştirilmelidir 302
Komşu!.. Komşu!.. Huu!.. Huu!.. 305
Kaş Yaparken Göz Çıkarma 308
Sedat'ın Sadede Gelişi I 312
Sedat'ın Sadede Gelişi II 315
Sedat'ın Sadede Gelişi III 318
Yerelması 323
Ortadoğu'da Harp ve Sulh 327
Bir Çuval İncir 331

Kıbrıs Gailesi 334
"Çağdışı" Sözü Üzerine 338
Şirket-i Hayriye Vapuru İskeleye Yanaşırken 341
Hayırdır İnşallah 344
Yılın Adamı
C C
C 347
Mahalle Bekçilerinin Karayazısı 351
Pogroma Karşı Bir Program 354
Ütübüs 358
Erbakan'a Yan Bakanlar 362
Kütür Kütür Bir Kültür 365
Biz de Amatör Sporcuyuz 368
AP Minaresinde CHP'li Bir Müezzin 371
Gayret Yine Dayıya Düştü 373
Celpname 376
Hapı Yuttuk mu Dersin? 378
Adalet Mülkün Damıdır 381
Turan Seyahat Acentası 384
Bir Konturgerilla Anısı 387

***Demokrat* gazetesi yazıları 393**

Kara Kutu 395
Bandooo! 397
Donuyoruz 400
Çifte Kerametler 403
DEV-TOP 405
Bir de Şu Beğenmediğimiz
Palikaryalara Bak! 406
Mide Ameliyatı 408
Al Gülüm, Ver Gülüm 410
Bakın Şu Küstah İsveçli Komünistlere,
Zıpır Frenk Aydınların Yedikleri Nanelere! 412

Balonlar Patlıyor 417
Kısadan da Kısa Bir Öykü ve Bir Kıssa 421
Asker Oldum Süvari 422
Buyruksöz 425
23011 428
İçmesin Tütünü! 430
Dem-Zem ve Zemzemokrasi 433
Din Ne Afyon'dur Ne Isparta 436
Yellim Yellim Yellemla 439
Çöplüğün Horozu Kim? 442
Kökü Derinde 445
Mezar Yazıtı 448
Havada Bahar, Cebimde Nâzım'ın Kitabı Var 451
İyi Haber Alan Bir Yaratıkla Mülakat 454
Geri Alınmaz Olan Verilmiş Haklar 457
Dehşetli Bir Yazı Üzerine 460
İşverenler Parlamentoya İş Veriyor 463
Mizaha Yeni Bir Soluk... 466
Demirel Kurt Kapanında 468
Nazi Almanyası'ndan Bir Sahne 471
Tanyeri Ağarıyor 473
Kovboy Aklı 475
Yavuz Celiyo Yavuz Denizi Yara Yara 478
Ok Değil de Şiş mi Yoksa? 480
İGKED 482
Bre Sementacılar! 484
Zambak Devrimi 486
İstanbul'un Fethi 490
Dozer Şoförü, "Ben Ev Yıkmam" Deyince, Kaçak Gecekondular Yıkılamadı 493
X ile Y Arasında Bir Anlaşmazlık I 496
X ile Y Arasında Bir Anlaşmazlık II 499

Cumturiyet 502
"Selam Senelerce, Senelerce Evvele" 505
Çorum'un Saat Kulesi Yanıyor 507
Bir Devlet Aranıyor 509
"Çiğnendi Yazık Milletin
Ümmid-i Bülendi" 511
Maskeler Aşağı! 514
Yakın Bakalım, Yakın! 517
Bu Suikastlardan Kasıt Ne? 518
Gülkurusu Niye Gitti? 520
Nahh Geçersiniz Nahh 522
Firar Noktası 523
Dekor ve Işık 525
Yatsıda Sönen Mum 527
Buyrun Cenaze Namazına! 529
Korkuyorlar mı Yoksa? 532
Kahr/aman Maraş 534
Bayramlık 536
Yedi Delikli Tokmak 538
Eroinli ve Esrarlı Bir Olay 540
Menfaat Varvarası 542
Başladık Bi Bitirdik 544
Journal Değil, Curnal 545
Bir Kitap 547

***Yeni Gündem* dergisi yazıları 551**

Bandoo!.. 553
Radyasyon Bize Vız Gelir 555
Yangın Var 557
Zambak (Devri) Devrimi 559
Uçan Daireler 562
Bir Hayal Uğruna, Yarab... 564
Sermaye Ahlak Yasası... O Nerde? 566

Tipitip Tipolojisine Karşı 568
Olmaya Devlet Cihanda Bir Devlet
Devlet Gibi 571
Hadi Yeşillenelim, Ama Nasıl?.. 574
Dört Hayvan Meseli 577
Alay-Olay 580
Sıçanlar ve İnsanlar 583
Zormal 586
Pis Hikâye 588
Bir Dost İçin Natürmort 591
Elem-Tere-Fiş, Kem Gözlere Şiş 593
Sultanahmet'te Dilenip Ayasofya'da
Sadaka Verme 596
Hayali İhracattan Hakiki İhracata 599
Eğitim Çıkmazına Harbi Bir Halçaresi 601
Ölmek Var, Var, Var! Dönmek Yok,
Yok, Yok! 603
Sen Çaldıkça Teodorakis... 605
Osmanlıydık, Şimdi Türk'üz
Vur Deyince Öldürürüz 608

***Demokrat* dergisi yazıları 611**

Türkiye'nin Hal-i Pürmelali 613
Dünya Dönüyor 615
Kore Hastalığı 620
Damdan Dama Damdan İdama 623
Sine-i Milletten Sine-i İllete Hücum 625
Casus Belli 629
İleri Cittunuz 632

***2000'e Doğru* dergisi yazıları 635**

Türk Çocukları, Türk Çocukları
Başlar Aşağı, Tabanlar Yukarı! 637

Çığlaşlandırılmış Birlikler 640
Sağolsun mu Sağlar? 643
Nevruzname 646
Bayramiye 648
–Yasahh! – Ich Bin Alman! –
Alusun! Alusun! 651
Müsyü Mitterand'ın Vizitesi 654
Pax Amerika'nın Sonuna Doğru 657
Konturgerilla'ya Kontura Sigorta 658

Düpedüz Önsöz

Bazı kalemlerin kanında arı dolanır. Arı neyse tastamam odur o kanda dolaşan... Çalışkanlık ve uçarılık; sonsuzluk ve renk; çiçek tozlarının davetini ayırt etme ve yön güdüsü; koku ve lezzet; ortaklaşma ve tekil çaba; süzme yetisi, yarar, ürkme ve ürkütme, boşluk, yaşamı imleme, sanat ve...

Ama her kalem kendi arıtır arısını.

Uçurumunu ve sevincini kendi yaratır. Ya ustasıdır kendi yüzünün, istencinin, imgesinin ve edasının ya da kendi kaleminin sokmasıyla eşiğine gömülür.

Yalnızca ama yalnızca bazı kalemler nevi şahsına bundan münhasırdır.

* * *

Somut olaylar vardır Can Yücel'in yazılarında; aklı, abdallığı ve kurnazlığıyla, ışığının nabzıyla, kaderi değiştirme istenci ve suskusuyla ya da dur sus tanımayışıyla o canlı ve taze yaşam...

Teoriyi anlatmaz; yaşayan yaşamın içinden geçirerek gösterir. Öbür türlüsüne, soyuttan soyuta, hayalden hayale konuşmaya yanaşmaz; şiirinde açtığı yoldan yürütür "Düzünden" yazdıklarını; kalıba sığmaz ama sadedir. Sıradanı söyler, sıradan insana erişir, lakin sıradanın ölçüsüne, tartısına uymaz.

Sözler fotoğraftır. Sözler nefes alıp veren, bunalan, ferahlayan ve esenlik ilham eden doğadır. Sözler makinelerdir,

vardiya saatleri, adım atacak yer kalmamış kentler, endişe ya da gülücükler, dağ başları, savaşlar, fırtınalar, kalbin şakkındaki acı, şarap, iç çekme, yerinme, ekmek ve onun kavgası, meydanlar, aleve ve umuda kesmiş yaşam parçaları, görkemsiz ama önemli edimlerdir.

Sözler eylemdir...

Kıstırılmış yaşama dil çıkarmaktır.

* * *

Övgü ile yergi, küfür ile sevgi iç içedir... Su gibidir yazıları Can Yücel'in; delişmen, yer yer durgun ama sabırla, zamanı içerek engelin çemberini dolanan, yeri gelince menderesleyen, burgaçlanan, vadiler, deltalar açan...

Ama işte bütün bunları kurulu düzenin tersine yapan, ince, sert ve "tersin tersin" ama durmaksızın akan.

* * *

Günün içinden çekip alır konularını. Acı somut, ama yenilmesi gereken, üstün gelinmesi gereken bir olgudur. Ders ve olanaktır. Alay ve nükte bir reddiye olarak burada işe katılır.

Taraftarlarının birbirini öldürmesiyle sonuçlanmış, iki kentin birbirini yağmalamasına yol açmış bir futbol karşılaşmasından bir kesit, dediğimin anlaşılmasına bir başlangıç oluşturur sanırım:

> Orhan Şeref'e geçirdi, Şeref Ulvi'ye... Hay sağlıcakla geçiremez olaydın!.. Ulvi hızlandı... Gözünü seveyim, ağırdan al biraz!.. Sanki biz öyle demedik, hâlâ koşturuyor herif!.. Şimdi de tuttu, müsait pozisyondaki Kâmil'e verdi... O ocağı sönmiyesice de aldı, Faruk'a aşırdı. Sırıtkan Faruk, gine de içli çocuk, "Günah benden gitsin!" dedi, üstünden atladı... Aksiliğe bak sen, top gelip Or-

han'ın ayağına çarpmaz mı!.. Allah kahretsin!.. Gooool!.. Millet fırladı yerinden... Taşlar uçuşuyor havada... Şişeler, bıçaklar parladı... Bir kurşun geçti kulağımın dibinden... Bunun böyle olacağı belliydi zaten... Ahmet Ahmet'e, Mehmet Mehmet'e, mübalağa cenk olundu... 40 ölü; 600 yaralı, 60'ı ağır...

* * *

Eskiler vicdana "zamir" dermiş.

Kişi, dönüşlülük, gösterme, soru ve belirsizlik kavramları vererek varlıkların yerini tutan söz; *ben, sen, o, biz, siz, onlar* ile kimi durumlarda kişi adının yerine geçen *kendi* sözünün yerini tuttuğu, onları gösterdiği için olsa gerek.

Can Yücel kendi zamirini yapan şairdir.

Var olan bütün vicdanları, aydınlık, ufuklu bir görgünün, sanatın imbiğinden geçirerek kendi vicdanını, kendi cesaretini ve ataklığını biçimlendirmiştir.

Bu nedenle "ben" dediğinde *sen, o, biz, siz* ve *kendi* söyleyişiyle "döğüştüğü" *onlar*'ı da söyler.

Büyütüp geliştirmek istediği değerlerle, çekiştiği değerleri öyle bir terazide tartmaktadır ki, sözcükler devrimci bir gırtlaktan çıkmaktadır ve gırtlağın/ imbiğin kırk boğumu vardır...

"Ağzına geleni söyleyen biridir" diye tanıtıla gelen bir şair için bu yazdıklarıma "şaşırtıcı" denebilir. Ancak ne demek istediğimi tartışmak, kavramak için onun yazılarını, göndermelerini, öngörüsünü, dünya görüşünü, yazısına sinmiş görgüyü, şiir evrenini ortalığa sürülmüş yüzeysel algıdan farklı bir gözle okumak gerek.

Dün kofra kesiklik etti
Mumla idare ettik
Ayazmadan alınmış mumlarla
Elimdeki para yetmiyor

İçkiyi sigarayı kesemiyorum
Durum bombok
Karım nerdeyse yok
İntihar mı? Etmiyeceğim
Son bir çocuklukla içimden gelen
Bize gadredenleri intihar ettireceğim
Gül koklatarak. Kızıl gülleri.

Eskiler vicdansıza "zamirsiz" dermiş.

Bütün yapıp ettiklerinde gülü sevene eziyeti amaçlayanlara, halka gadreden yönetici sınıfına, vicdan eksiğiyle övünenlere gülün kızılına, kokusuna güvenerek kafa tutan bir şair ve yazardır Can Yücel.

Zalimliğin karşısına cesurca gülme, güldürme gülünü koymuştur.

Çünkü karşıtıyla alay edebilen, kendi eksiğine gülebilen insan özgüvenini yeniden keşfedebilir. Alay etmek savunma güdüsüyle kasılmış, güdükleşmiş akıllar ve yürekler için büyük çaredir. Somurtup büzüşenleri, hayata sırt dönenleri birleştirir, kanı kıvılcımlandırır...

Honoré Daumier'nin Fransız burjuvazisine çizgiyle yaptığını, Can Yücel ülkesinin egemenlerine, diktatörlerine sözle yapmıştır, bir farkla; Can Yücel, bütün bu birikimi materyalist bir akılla derleyerek, süzerek, komünistçe söylemiştir sözünü: "Eyleminize alay katın, gülün, döğüşün" demiştir; "Ciddiyetle 'ti'ye alın kırılıp yıkılacaklar!"

* * *

Bugün üzerinde konuştuğumuz ne varsa, ne varsa ülkemizde ve dünyada can yakıcı ya da umut veren Can Yücel'in "Düzünden" yazdığı yazılarında bunların "alayı"nı buluyoruz.

Az önce tazeliğinde, fakat tarihsel...

Bu bir şair ve yazar için veriminin zamana karşı dayanma gücüne, kalıcılığına ilişkin çok, ama çok önemli bir ölçüttür.

Ama bir ülke için bu "korkunç" denecek denli acıdır, talihsizliktir.

Dondurulmuşluktur...

* * *

Elinizdeki kitap Can Yücel'in 1967'de *Ant* dergisinde sistemli olarak başladığı gazete/dergi yazarlığının –askeri darbeler, hapislikler gibi zorunlu aralıklar dışında– 1993'e kadar olan kesitini kapsıyor.

Bu otuz yıl her şey bir yana, Türkiye'yi canından bezdiren iki askeri darbe ve darbe hükmünde bilmem kaç askeri andıç demektir. Ve Can Yücel bu dikta ortamlarında, hapis yatarak ya da hapis yatma, kaybedilme korkusunun kol gezdiği bir ülkede, bütün bedelleri göze alarak yazmıştır şirini, yazısını. Örneğin Yeni A dergisi çıkarken hapistir Can Yücel, yasaklıdır; bu yüzden Yeni A'daki "Sardunyaya Ağıt" gibi bazı şiirlerinin altında Hasan Can imzası vardır.

* * *

Koşullar nasıl olursa olsun O, ana dikkat noktalarını asla yitirmeden, ödün vermeden söylemiştir sözünü. Örneğin Can Yücel, Bülent Ecevit'le çok iyi arkadaştır, dosttur... Ecevit'in "insancıllığını", "ince düşünceli" olduğunu, "gönül adamlığını", "şairliğini" her fırsatta vurgulamıştır. Ama ülkenin gidişatı bakımından, Can Yücel, Ecevit hükümetine de, muhalefetine de bayrak açmaktan asla geri durmamıştır:

> Süleyman köşe kapmaca oyununda Müslüman Kardeşler'e yesir düştüğüne ve CHP tek başına bu çetrefil manevrayı beceremeyeceğine göre, şimdi ne olacak? Hiç merak etmeyin arka-

daşlar, CHP, 1950-60 muhalefeti sırasında olduğu gibi, kendi kıvıramayacağı havaların notalarını askeri bandolara teslim edip çaldıran usta bir fasıl heyetidir.

Yakınlarda "Sağa bak!" diye bir komut işitirseniz şaşmayın! Ardından da "Sola bak!" komutu gelecek elbet. Ve "Amerikan Deniz Piyadesi Marşı"yla Soygun Adım, İleriii Marş!..

Bu yazının üzerinden çok değil, altı ay geçmeden 12 Mart 1970 cuntası, bütün karanlığı, işkencesi ve cinayetleriyle binmiştir Türkiye'nin üstüne...

* * *

Tereddütsüz bir antimilitaristtir Can Yücel.

Solun büyük kesiminin "ileri" gördüğü 27 Mayıs da, "ilerici" denen başka cunta girişimleri de, ikirciksiz karşı çıkılması gereken darbelerdir. Kâğıt üstünde de olsa demokrasi, devrimciler için olanaktır çünkü.

Güler Yücel'le sohbetlerken anlattıydı: CHP-MSP koalisyonu günleri, ama durum çok da parlak değil, iktidardaki partiler arasında itiş kakış gırla. Can Yücel gene bilmem hangi şiirden ya da yazıdan dolayı hapis... Güler, hapishane ziyaretinden sonra Meclis'te Bülent Ecevit'le buluşacak. Soruyor Can Yücel'e:

"Bülent'e bir diyeceğin var mı?"

"Yok, selam söyle. Üzülmesin benim için... Hapiste olmam onun günahı değil" diyor ve ekliyor: "ama söyle koalisyonu yürütmek için elinden geleni yapsın, çünkü onu katakulliye getirecek bu adamlar, darbe tezgâhlıyorlar."

Güler, "Ayol sen bu koalisyona demediğini bırakmıyorsun" dediğinde yanıt çok berrak...

"Bu ülke için askeri yönetimden daha kötüsü, daha gaddarı yoktur."

Çünkü yeryüzündeki bütün deneyimlerden görüyor, biliyor ki işçi muhalefetinin, emekçilerin, farklı ulusların, komünistlerin, aydınların nefes alabilecekleri, konuşabilecekleri, kendilerini ülkeye anlatabilecekleri bir zeminde kalabilmeleri yaşamsal önemdedir. Cunta ülkenin nefesini tıkamaktadır.

Elinizdeki kitapta Can Yücel, "Bal Mahmutlu" bir fıkrayı iki kez anlatmaktadır, biri 12 Eylül askeri darbesinden dokuz ay önce... Okuyucularına ülkeyi krize sürüklediler, satıp savacaklar, parlamento, Bal Mahmut misali patinaj yapmaktalar bu yüzden, "rap rap sesleri" ve "bando geliyor" demektedir.

12 Eylül 1980'de "rap rap" ve "bando" geldi. Yıl 2008 ve bizi hâlâ o bandonun notaları olan yasalarla yönetiyorlar.

"Bal Mahmutlu" fıkra, 12 Eylül'ün üzerinden yedi suskun ve karanlık yıl geçtikten sonra, Can Yücel'in ilk yazısına yeniden girmiştir; ordunun ülke tansiyonuna etkileri eksen alınarak elbet...

* * *

Bir duruş adamıdır Can Yücel.

Benimsediği dünya görüşünün, "alay ve küfür sağanakları altında" kaldığı zaman kesitlerinde de, bulanık ve karışık havalarda da o, "kerizlenmemiş" bir kerterizdir. Sığlıklara saplanmamak için bakılması gereken şair babadır.

Bugün, bütün bu olup bitene ilişkin sözün künhüne vurarak, sarsarak, nükte, alay ve küfürle gülümseterek, düşünce söyleyen kalem öylesine kıt ki, insan ister istemez acaba diyor, acaba Can Baba olsaydı ne derdi?

Bu sorunun yanıtına, başka yanıtlara ve sorulara açılan yollar var Can Baba'nın yazılarında. Yöneten ve yönetilenler açısından değişenin ne olduğunu, ülkenin her halini, tersinden ve düzünden kırk yıl öncesiyle kıyaslayarak göreceksiniz.

Devrimci bir vicdan, bilenmiş bir kalem... kral istediğini giyinsin, kraliçe istediğince sürüp sürüştürsün, tüy diksin; imam, çeteci, tefeci, işkenceci istediği boyaya girsin bu yazılarda asıl rengine boydan boya boyanmıştır.

* * *

Yıkmak istediğine benzememek, yıkacağının hukukunu, ahlakını, yöntemlerini benimsememek; örneğin karşıtlarına bile haksızlık etmemek, insan sevgisini adaletle donatmak... Bunlar yeni bir dünya isteyen insanın, sanatçının olmazsa olmazlarıdır... İşte Can Yücel'in şiirlerinin, yazılarının arkasında bu komünist hümanizma vardır.

Örnek mi? Erbakan için yazdıklarına bakmanızı öneririm. "Erbakan yere bakan" der Can Yücel, "Meşhedi" yani abartıcı der, girdiği her kılığı, yobazlığı, kurnazlığı, her hilesini söyler... Ama devlet erki Erbakan'a hukuk yoluyla hukuksuzluğa, haksızlığa yeltenince Erbakan'ı, cümle avukatından, taraftarından daha iyi anlatır okuyucusuna. Sevmez elbet, sevemez ama savunur. İşte 1977'de Erbakan'ı siyasetin dışına itmek üzere Yargıtay'ın açtığı davaya karşı yazdıklarından kesitler:

> Necmettin Erbakan, "renksizler" diye yerdiği fasileye kıyasla, hayli renkli bir sima muhakkak... Bir yandan makine mühendisi, bir yandan din ulusu. Maddiyatı da var, maneviyatı da. Bir ayağı dünyada, bir ayağı ahrette; iki cihanda da aziz... Bu gidişle, o cennetle cehennem arasındaki 'Araf' denen yerde karar kılar sonunda da belki.
>
> Başında sarık, sırtında Beymen.

Kapitalist çağda, Erbakan neden çağdışı olsun ki sorumsu saptamasından sonra ekliyor:

Bu biraz Hüvelbaki'ye çalan yazı, Yargıtay Başsavcılığı'nın girişimi üzerine kaleme alındı...

Bu nedenle diyebiliriz ki Can Yücel, düşmanına bile incelik, zarafet öğretmek isteyendir.

Elbette anlayana.

* * *

Bir şey daha, Can Yücel sevenlerince yeterince anlaşılmamış, sevilerek haksızlığa uğramış ender şairlerden yazarlardan birdir.

Biraz yaşama sevgisi olan kimse, ama hiç kimse onun için fena şey demez. Ama Can Yücel'le ilgili yazılanların çoğu onu kolay bir noktadan anlatma kolaylığıyla yaralıdır. "Can Baba şöyle içerdi", "Bir gün masada otururken şöyle sövdü", "Yıkılana kadar beraber içtik" yollu temalarla sınırlanmış yazıların pek çoğu, Can Yücel'in düşüncesine, yaratma cesaretine, yazdıklarına eğilmiş insanların elinden çıkmamıştır. Yazısını bu kolaylık sınırında tutanların onun imge dünyasına, soyutlama ustalığına akıl yorduğundan hep kuşku duydum. Örneğin Selahattin Hilav'ın o muazzam incelemesi dışında, Can Yücel şiiri üzerine derinlikli kaç yazı sayabiliriz?

Evet "Allahına kadar" içerdi Can Yücel. Ama sevişesiye, ölesiye düşünerek, her kadehte bir dizenin, bir sözün, bir düşüncenin "rengâhengini" süzerek... Öfkesini, mizahını büyüterek, işine hazırlanarak, dostluklar kurarak, vefayı, sevgiyi Yücel'terek...

Bu nedenle derim ki, yeniden yayımlanan şiirleri, yazıları Can Yücel'in dünyasına biraz daha yakından bakmak için iyi bir başlangıç, iyi bir olanaktır.

* * *

12 Eylül 80'den sonra bir mahkeme sahnesiyle, gülerek, güldürerek noktalamak istiyorum lakırdıyı.

Can Yücel, Süleyman Demirel'e hakaretten yargılanıyor, ama ne sağlığı hapis yatmaya elverişli, ne de o yaştan sonra ülkeden kaçmak içine siniyor. Ses kasetlerinde deyip demediği belli değil ama, jurnallamışlar bir kere "Can Yücel Demirel'e deyyus dedi" diye. Mahkeme başlıyor. Söz sırası sanığa geldiğinde Can Baba şu fıkracığı anlatıyor:

"Bir mahallede kimsesiz bir kızcağızı, namazında, niyazında bir adamcağız sahipleniyor. Derken kız, bakkalın çırağıyla işi pişirip gebe kalıyor... Komşular da 'kim bu çocuğun babası' diye sıkıştırınca kendisini sahiplenen adamcağızı gösteriyor. Adam bu iftira karşısında yemeden içmeden kesiliyor, evden dışarı çıkmaz oluyor. Derken ölüyor adam. Öbür dünyada Allah adamı yanına çağırtıyor. Kederli, endişeli bizim mümin...

'Sıkma canını' diyor Allah, 'Ben seni çok iyi anlıyorum. Benim de Meryem adında bir faniyle adımı çıkardılar, kaç asırdır temizleyemiyorum namusu.'"

Varın siz düşünün mahkeme salonunun halini.

Tevfik Taş

Ant dergisi yazıları

Asiyetname

Kadirbilmez bir kişi bize verdi:

Üçüncü ölüşüm bu. Sevgili oğlum, sakın insanlarla çalışma! Onun için de insanlara güvenme! Seni ne kadar seviyorum, yavrum. Senle biz beraber denize girerdik. Sen küçücük çocuktun, sen yeni yüzmeyi öğrenmiştin, ama sakın insanlara güvenmeyeceksin! Çünkü ben Türk halkına yalan söyleyim dedim, halk ciddiye aldı. Sen de iyi adamsın zaten. Sen de hiçbir şeyi ciddiye almayacaksın. Mesela "Toprak dağıtalım" dediğim zaman, hiç "Hayır" demeyeceksin, "Dağıtalım" diyeceksin!

"Toprağı mı dağıtalım, düşünenleri mi dağıtalım?" demiyeceksin!

Sen doğduğun zaman annenle yüzüne baktık beraber biz ve dedik ki: "Bu çocuk, iyi bir çocuk olacak." Sen iyi çocuk ol! Bundan sonra kendini astırmayacaksın! Ben bir yerde, "memleket sıkıda" diye senle beraber seyahat edeyim istedim. Birincisinde uçak düştü, ikincisinde uçak kalkmadı. Ben ölmedim ki, yaptığım şeyler ortada zaten. Ama oğlum, sakın inanma, kanma, aldanma, öğünme, çalışma, güvenme! Sen, iyi burcuva olacaksın. Ben olmadım, o yüzden astılar. İyi burcuvaları asmazlar. Burcuvanın iyisi kendinden ölür. Sen öyle öleceksin. Atta değil, darağacında değil, sen mide fesadından gideceksin. Sen iyi burcuva ol ve benim gibi asılma! Başkalarını as! Ödevin budur! Yalnız Amerikancayı da iyi öğren! Allah sana rahatlık versin! Vermez aslında, ama sen alır gibi görüneceksin. Toprağın bol olsun!..

BABAN MEANDIROS

Ben buna bir şey katmadım.

20 haziran 1967

Sarışın Avrat Otu

Ortada bir "MY LADY FAİR" var, dünyayı tuttu dedikodusu... Ben irticalen Sarışın Avrat diye çevirdim dilimize. Aslında "Lady" dendiğine göre, kendisini "Han'fendi", "Sarışın Han'fendim" diye anmamız gerek. Sizin anlayacağınız, bu avrat kibar bir avrat. Pahalı bir avrat... Bazı yurttaşlar, kucak dolusu para harcanarak sahneye çıkarılmasına itiraz edecek oldular da, Devlet Tiyatroları Müdürü Umumisi June Eight Gök Chair, "Bir milyon değil, yüz bin lira harcadık bu iş için" diye temize çıkardı kendisini. Sonra da Akustik Damat, "Feda olsun bu haspaya harcanan paralar" demesine yayında bulundu. Dediklerine göre, yahşi bir avrat bu... Biz bilemeyiz, dahiliye bilemez, Hariciye Vekili Çağlayangil'e sormalı! Bir söylentiye göre, bu Sarışın Avrat, Çiçek Pazarı'nda şebboy satarken, Profesör Higgins görmüş kendisini... İzpartacanın pürüzlerini giderip bir güzel Amerikanca belletmiş Sarışın Avradımıza... Öğreniş, o öğreniş, her yerde hazır nazır haspa!.. Sade Devlet Tiyatroları'nda değil, planlamada da o... Sarı sendikalarda da o... Büyük Millet Meclisi'nde kendisine yüz vermeyen milletvekillerinin dokunulmazlığını kaldırıyor... Aleyhinde yazan gazetecileri bir temiz döğdürüyor... Köylerde çocuklara süttozu, kentlerde kokmaz olayı ve kadınlarımıza kısırlık hapı ve sözüm ona erkeklere dolar dağıtıyor... Esaslı bir avrat bu... Barışa gönüllü... Ocağımıza İncirlik dikiyor. Ve bütün dağlarda büyütmeye başladılar bunun otunu... Adına Sarışın Avrat Otu diyorlar... Ve üssüne üslük...

Hani alfabelerde "ATA OT AT" diye bir oyun var ya. Atın önüne atılan bu ot işte... Ve at, kırat; yani önüne ot atılan at... Yalnız ata ot atmakla yetinmiyeceğiz biz; bir de o at var ya, önüne ot atılan at, onu da, çocuklar öyle derler a! Attaya atacağız! Ve sonra sade ihracatı, ithalatı, sigortaları ve Dev-

let Tiyatroları'nı filan değil, DEVLETİ DEVLETLEŞTİRECEĞİZ ve HAK denen şeyi HALKLAŞTIRACAĞIZ... Yani, o Sarışın Avrat Otu'nu yurdumuzdan söküp atacağız!..

Yani, ATA OTU ve ATI ATTAAYA AT! AT DA ÜSTÜNDEKİ KOVBOYU ATAR ZATEN!.. Ve O ZAMAN ATA ATALAŞIR...

11 temmuz 1967

"Bir Millet Uyanıyor"

Bu 1930'larda çevrilmiş bir Türk filmiydi. Öyle de güzel bir seyirdi ki... Gelgelelim, milletçe uyanışımız bir türlü gerçekleşemediyse, "Uyanıyoruz", "Uyandık" ünlemleri hep lafta, marşlarda ve bu filmde kaldıysa, bunun günahı, *Bir Millet Uyanıyor*'u çeviren Ertuğrul Muhsin'de değil tabii, bunun günahı milleti çekip çevirmeyi, uyandırmayı üstlerine vazife saymış olanların boynuna! Asıl suç, Afyon cephelerinde dış düşmanı bozguna uğrattıktan sonra iç düşmana, geri kalmışlığa, Ortaçağ'a, sömürülmüşlüğe, uyuşmuşluğa, afyonculuğa karşı içerde açılmış olan İkinci Afyon Cephesi'ndeyken, masa başında uyuyakalan yöneticilerde...

Ama halk, zehir zakkum bir gecikmeyle de olsa, kendi derdine devayı bildi, kendi eşref saatini, kendi çalar saatini, Sosyalizm'i buldu. Bu millet uyanıyor, hem de onun bunun dürtüklemesiyle değil, kendi kendine, kendiliğinden ve bir çocuk gibi, umutla gerinerek, yumruğunu sıkarak ve umutla gülümseyerek uyanıyor...

Afyoncuların telaşı bundan...

Dış gâvurla el ele verip iliğini sömürmeye ahdettikleri halkın böyle birden silkinip ellerinden kurtulacağını gördükçe, cin ifrit oluyorlar. Uyanış mı, şunu daha beşikteyken boğalım diye, duman attırıyorlar ortalığa. Ondan böyle açılan gözler birbirlerinin gücünü görüyor ve ondan ortalıktaki bu ihanet kokusu...

Bir yanda, Temyiz'in o temiz başkanı, Öktem'in mimlediği, "gizli ve açık çalışan, mistik hezeyan halindeki meczuplar, ruh hastası veya dini kazanç metaı haline getirmiş kimseler, saf ve cahil yurttaşın en temiz varlığını, itikadını ve imanını geçim vasıtası yapmış olan bezirgânlar ve birtakım hurafeleri dini esaslar gibi göstermeye kalkan ve halkı uyuşturan kö-

kü dışarıdaki yurt düşmanları"[1] köylükleri ve kasabaları yeniden ölüm uykusuna itelemek için geceyi gündüze katmada, gündüzü gece etmek için yırtınmaktadır.

Öbür yanda da, kentlerimizde, bu kör dumanın ikinci kıskacı, akı karayı seçmek üzere olan gençliğin, aydının üstüne üstüne kapatılmak istenmektedir. Bu, emperyalizm ile uşaklarının öteden beri bilinen "3 S" oyunudur. Üç ES, yani: Sinema, Spor, Seks... Bu sökmezse, "2 S" yani "SS", yani faşizm oyununu yedekte tutmak üzere hem... Gençlik bu "3 S"ten gayrisini eslemeyecek, yurduna, halkına boş verecek, piçleşecektir. O zaman gençlik, bir "Ye-Ye" havası içinde zıplar, tepinirken, halk haklarının nasıl ayaklar altına alındığını, yurdunun, geleceğinin yabana peşkeş çekildiğini, "Ye-Ye" diye kendi kendisini yediğini sezemeyecektir... Bunları hep biliyorduk, üniversite kantinlerine nasıl esrar dumanlarının sinsi sinsi sızdırıldığını da biliyorduk. Ama geçen hafta Türkiye'nin en sürümlü gazetesinin başyaprağında çıkan bir haber hepsine tüy dikti. Haberin üstünde bir insan resmi, ellerini yüzüne kapatmış. Resmin altında da: "LSD: BAŞKA ÂLEMLERE YOLCULUK" yazıyor... Başlık şu: "LSD'nin Ne Şekilde İmal Edildiği Açıklanıyor." İkinci başlık: "Kullananları yarı çılgın hale getiren LSD'yi gecesefası çiçeğinin kökünden elde etmek gayet kolay."

Bu LSD musibetinin "nasıl imal edildiğini" lütfen açıklayan Amerikan dergileri ile bu açıklamayı Türk okuyucusuna alelacele yetiştiren Türk (!) gazetesine ne kadar teşekkür etsek azdır! Gösterilen bu kolaylığı Amerikan yardımının yeni bir parçası olarak, minnetle karşılıyoruz! Biz, millet olarak, sade füze-

1. 1967'de Yargıtay başkanı olan İmran Öktem'in, laikliği yorumlarken Voltaire'nin "Tanrı'yı da insan yaratmıştır" sözünü yinelemesi büyük tartışmalara yol açmıştır. Can Yücel'in yaptığı alıntı, Öktem'in 1967-1968 Adli Yılı'nın açılış konuşmasındandır. Öktem 1 mayıs 1969'da Ankara'da öldü. 3 mayısta Ankara Maltepe Camii'ndeki cenaze töreninde, çoğunluğunu çember sakallı kişilerin oluşturduğu bir kalabalık cenaze namazının kılınmasını engelledi ve imam başta olmak üzere, din görevlileri görevlerini yerine getirmekten kaçındılar. Olaylar sırasında camide saldırganlar arasında kalan İsmet İnönü'yü Nabi Alpartun adlı bir general tabancasını çekerek koruyabildi. (yay.n.)

leri, U-2 uçaklarını değil, Amerika'dan Fink Tohumu, Firengi, Çocuk Felci, Tavuk Vebası ve Kırpak Politikacıları yurdumuza getirmiş olmakla müftehiriz! LSD de, bu yardım listesinin başında yer alacak kadar önemli bir madde!.. Malum, Amerikan yardımıyla kalkınma yatarak, uyuyarak olacak! Ve ne Papa Pol, ne İnterpol ne de devletli polimciler karışabiliyor bu işe! Anlıyorsunuz ya, lise öğrencileri filan, gecesefalarını fayrap edip birazcık gayretle, birtakım kırmızı, mor çiçekleri kurutup, tozunu elekten geçirerek, yani sudan ucuz ve sudan bir emekle başka âlemlere yolculuk etmekte hür... Bu da bir hürriyet anlayışı tabii!.. Ama bizim istediğimiz hürriyet değil bu...

Biz, LSD'yi çekip, başka âlemlere yolculuk etme hürriyetini değil, bu yurtta çalışma, bu yurdu kalkındırma ve bu yurdun kalkındırılmasını önleyenleri önleme hürriyeti peşindeyiz. Bu halk, uyuma değil, uyanma; çıldırma değil, akıllanma; aç kalma değil, doyma; karanlıkta oturma değil, aydınlanma; hafızlama değil, okuma; ilaçsız, doktorsuz geberme değil, insan gibi yaşama hürriyeti istiyor. Emek hürriyeti istiyor, ekmek hürriyeti istiyor, barış hürriyeti istiyor. Onun içindir ki, bu halk uyanmaktadır, diyoruz. Onun içindir ki, bu halk ninni söylemeyi bıraktı artık. Yarın uğultusu bütün yurt düzlerini, tepelerini, dağlarını tutacak olan bir özlemi dile getirmeye başladı. Ninni söylemiyor bebelerine, ninni söylemiyor artık birbirine. Şimdilik pesten, ama yiğidine nefesli bir sesle, ucu Amerika'ya dokunan bir uzun hava çağırıyor:

Dandini dandini dastana...
Domuzlar girmiş bostana...
Kov bostancı domuzu,
Yemesin yurdumuzu!..
Uyansın da büyüsün, haydi,
Benim aslan halkım, haydi...

19 eylül 1967

Goool!.. ve Defooool!..

Orhan, Şeref'e geçirdi, Şeref Ulvi'ye... Hay sağlıcakla geçiremez olaydın!.. Ulvi hızlandı... Gözünü seveyim, ağırdan al biraz!.. Sanki biz öyle demedik, hâlâ koşturuyor herif!.. Şimdi de tuttu, müsait pozisyondaki Kâmil'e verdi... O ocağı sönmiyesice de aldı, Faruk'a aşırdı. Sırıtkan Faruk, gine de içli çocuk, "Günah benden gitsin!" dedi, üstünden atladı... Aksiliğe bak sen, top gelip Orhan'ın ayağına çarpmaz mı!.. Allah kahretsin!.. Gooool!.. Millet fırladı yerinden... Taşlar uçuşuyor havada... Şişeler, bıçaklar parladı... Bir kurşun geçti kulağımın dibinden... Bunun böyle olacağı belliydi zaten... Ahmet Ahmet'e, Mehmet Mehmet'e, mübalağa cenk olundu... 40 ölü; 600 yaralı, 60'ı ağır...[2]

O, üç tahta parçasının arasından geçip yırtık ağa takılan, bildiğimiz top değil de, başka bir matah sanki!.. Kardaş, Yunan gâvuru mu girdi kalemize, n'oluyorsun yahu!.. Enosis mi ilan edildi, 6. Filo topa mı tuttu İzmir'i, ekmeğini mi aldılar elinden, haksız yere işten mi attılar, kundak mı soktular gecekonduna, mütegallibe mi oturdu toprağının üstüne, karını kızını koltukevine mi kapattılar?.. Ne diye kan bürüyor gözünü böyle?.. Olup olacağı bir ayaktopu maçı, kazansan da olur, kaybetsen de... Yeter ki insanlık haklarına, yurttaşlık onuruna, milli bağımsızlığına kastetmesinler!.. Ne memleket, şimdi, üzerinde gencecik ölülerin yattığı bu yoz alan ne de dünya, bu çamurlu top!.. Gel gör ki, Devlet Hastanesi'nde, yaralılardan Uğur Taluy, yatağının içinde emekliye emekliye, "Görmüyorum, ışıkları yakın, topu görmüyorum" diye sayıklıyor...

2. 17 eylül 1967'de Kayserispor-Sivasspor maçında çıkan olaylarda 43 kişi öldü, yüzlerce kişi yaralandı. Bursa-Eskişehir maçında başlayan ve Kayseri'de tırmanan olaylar, Kayseri'deki Sivaslı yurttaşların ve Sivas'taki Kayserili yurttaşların işyerlerinin tahrip edilmesine dek vardı. (yay.n.)

Ben de biliyorum kardaş, asıl kabahat, rotatifleriyle, mikrofonlarıyla, totolarıyla, kotalarıyla dünyayı, o koskoca, o pırıl pırıl, o rengârenk, o güle oynaya yaşanası dünyayı o çocukcağızın gözünde küçülte, kararta bir s..tirici meşin top haline getirenlerde... Asıl suç, üç buçuk parababası, kapanık Anadolu illerinde top atmasın, top oynatıp vurgun vursun diye, senin memleketine, Sivasına, Kayserine bağlılığını sömürenlerde...

Yöneticilerimiz, bu milletin başına göz göre göre ve geliyorumla bela geldikçe, "Gerekli tedbirler artık alınacaktır" diye yaramıza tuz basan yöneticilerimiz, "başsağlığı" demeçleri yolluyorlar sana... Sözüm meclisimizden dışarı, hani elektrik sandalyesinin eşiğinde, "Son sözün ne?" diye sormuşlar Amerikalıya, Amerikalı da, "Bu bana çok iyi bir ders olacak" demiş... Bari bizimkiler de "baş" yerine "kafa" sağlığı demeçleri yollasalar da... sen de, hafta sekiz gün dokuz, yoz alanlarda "Goooool!" diye birbirini vuracak yerde, gelecek seçimlerde kendilerine dört dörtlük bir "Defooool!" çeksen!.. Ama onlar "kafasağlığı" telgrafları çekmeseler de, şimdiye dek senin çektiğin, aklını başına toplamak için yetti de, arttı bile. Sen de biliyorsun, bu "Defoooool"un folu da var, yumurtası da...

Duyduk hep, Kayseri'nin valisi o gün sabahtan koyulmuş yola, Gesi Bağları'na varmış kuşluk vakti; kurdurmuş sofrasını, epiy bir parlattıktan sonra başlamış türküye: "Gesi Bağları'nda bir top gülüm var" diye, okumuş yukarılardan... Ne bilsin hazret... umurunda mı?.. O sırada, Kayseri'de, aşağıda, "Top uğruna, bok yoluna, sana bana ölüm var."

Allah inandırsın sizi kardeşler, eskiden çok severdim sporu, ama artık Kıvanç duymaz oldum ben bu işten...

26 eylül 1967

Okuyanlar ile Okutanlar

Geçen gün Fenakent[3] köyündeydim. Okul dağıldı. Fenakent bir dağ köyü, taşlık mı taşlık; köylü bir harmanlık ekecek yer açmak için dünyanın taşını tınazlıyor; her taraflar iki üç adam boyu duvar. Onun için okulun dağılmasıyla çocukların duvarlar arasında kaybolması bir oldu. Sade bir çocuk kaldı ortada, önümden gidiyor, sapaya vurmuş. Hızlandım, yetiştim yanına. "Adın ne, Memet?" dedim. "Adım Cafer" dedi. "Cafer, memlekette sınıf var mı?" dedim. "Olmaz mı hiç, ben dördüncü sınıftayım" dedi. "Bugün ne ders gördünüz?" dedim. "Aile Bilgisi gördük" dedi. "Kitabı var mı?" dedim. "Aha" dedi. Uzattı kitabı. Baktım kapağına: Önlüğü tenteneli bir kadın, bir kız, bir de oğlan çocuğu pasta yapıyorlar. "Kaça bu?" dedim. "Babam 145 kuruş vermiş" dedi. Rasgele bir yaprak açtım. "Okuyuver bunu bana" dedim. Okudu: "Ev ailenin yuvasıdır. Bu yuvanın büyüklüğü o aileyi barındıracak kadar olmalıdır. Bir ev kiralanacağı zaman her şeyden önce kirasının aile bütçesine uygun olması düşünülür. Bundan sonra evin sağlığa uygun olması aranır. Yani evin bol güneş alması, damının akmaması, suyollarının iyi işlemesi, bacalarının iyi çekmesi istenir. Mutfak, aydınlık ve içinde rahat çalışılabilecek kadar geniş olmalı, fazla güneş görmemelidir... Yatak odaları evin bahçeye bakan yönünde olmalıdır. Sokak üstünde olursa, uykudakileri rahatsız eder. Yatak odalarında fazla eşya bulundurulmamalıdır. Yatak, sabah güneşini gören pencerenin karşısına konulmamalıdır. Buna dikkat edilmezse güneş, insanı vaktinden önce uyandırabilir. Bu odalarda bulundurulacak eşya yatak, elbise ve çamaşır dolabı, tuvalet masası, bir de iskemledir... Evin bütün pencerelerinde olduğu gibi yatak odalarının pencerelerinde de gü-

3. Muğla Taşlıca köyünün eski adı. (yay.n.)

neşlik bulunmalı, bunun üstüne de ince, hafif ve yıkanabilen kumaştan yapılmış perdeler asılmalıdır." "Yeter be, Cafer" dedim. "Uğur ola" dedim. "Uğur ola" dedi. Baktım ardından, taşların arasına girdi, kayboldu. Cafer, Türkiye'deki 3 milyon 430 bin köylü konutundan, 16 bini mağara, 200 bini penceresiz, helasız olan bir konutta oturuyor.

Doğru İstanbul'a gittim. Babıâli'ye. Bu yolun yolcusunu buldum. "Ne iştir bu?" dedim. "Senin kafana kızılkurt sokmuşlar" dedi. "Onu at aklından, silkele, ama şunu hiç çıkarma aklından" dedi. "Biz kaynaşmış bir kitleyiz, kaynamış kazan değil" dedi. "Pekiy aile nedir?" dedim. "Aile" dedi, "en küçük işletmedir. Mesela bizim aile" dedi, "bir okutma işletmesidir bizim aile. Ama kapalı bir işletme değil. Öbür okutucu ailelerle de birleştik, bir aile birliği kurduk. İlkokullarda 19 derse karşılık, 89 çeşit kitap basıyoruz" dedi. "Her yıl bunları azıcık değiştirip, fiyatlarını artırıp yeni baskılarını çıkarıyoruz, böylece eski kitapların okunmasını önleyerek, açıktan 500 milyon lira vuruyoruz, anladın mı?" dedi. "Anladım" dedim. "Pekiy bu kitaplarla ne okutuyorsunuz?" dedim. "Bu kitaplarla mı? Kitapları okutuyoruz tabii" dedi. "Başka ne okutuyorsunuz?" dedim. "Biz mi?" dedi. "Biz daha başka şeyler de okuturuz" dedi. "Mesela, biz petrolleri okuturuz" dedi. "Madenleri okuturuz, sahilleri okuturuz" dedi. "Senin anlayacağın" dedi, "biz memleketi okuturuz" dedi. "Pekiy" dedi, "sonra, sen necisin? Kimlerdensin?" dedi. "Ben okuyanlardanım" dedim. "Çocuk musun sen?" dedi. "Çocuğum" dedim. "Demek sen okuyanlardansın?" dedi. "Öyle" dedim. "Onu anladık, ama ne için okuyorsun? Onu anlamadım" dedi. "Onu anlamayacak ne var" dedim. "Sizin topunuza birden okumak için okuyorum" dedim. "Haaa" dedi. "Yaaaa" dedim.

3 ekim 1967

Kuşdilliler

Geçen gün kahvede oturuyordum. Bizim çocuklar pişpirik oynuyorlar, onları seyrediyordum. İçeri iki kalantor girdi, biri şişman, biri sırıtkan. Ocağa, "Bize iki okkalı yap" diye seslendiler. İçimden, "Bunlarda bir iş var; garanti, tebdil geziyorlar" dedim. Konuşmaya başladılar. Ben de kulak kabarttım. İlkin sökemedim ne dediklerini, ama derken, derken fitillendiler. Şişmanı, "Bu memleket ipotekli değildir" diye höykürdü. Sırıtkanı da, "Bu memleket satılık değildir" diye parladı. "İpotekli değildir... Satılık değildir..." Baktım, bayağı giriştiler birbirlerine... Şişmanı, "Biz milli bağımsızlığımızın nerde başlayıp nerde bittiğini iyi biliriz" diye celallendi. "Celalini sevsinler!" dedim içimden. Sonra, insanlık hali bu, tutamadım kendimi, "Beyler" dedim, "muhabbetinize tabanca sıkmak gibi oluyor, ama şu milli bağsızlık işi hanidir kafamı yer durur; şunun nerde başlayıp, nerde bittiğini bana bir anlatırsanız, öperim tombul ellerinizden" dedim. Sırıtkanı sırıttı, alengirli bir göz attı, "Sen milliyetçi bir gence benziyorsun" dedi. "Anlaman güç olacak, ama anlatayım sana. 'Olmuş galat, ham ahlattan yeğdir' diye bir söz vardır hani, senin bağımsızlığa bağsızlık demen de o sözü teyit ediyor. Milli bağımsızlık hakikaten, milli bağsızlıktır; ayak bağlarını, kasık bağlarını koparmaktır, teşebbüsümüzü köstekleyen kösteklerı sökmektir. Sana bir misal vereyim mesela: Amerikalıların Tampon diye bir şirketi var hani. Adamlar taaa analarının örekelerinden kalkıp, buraya bizim milli güvenliğimizi korumak için gelmişler. Yanlış anlama, asker değil bunlar. Ama milli güvenliğimizi koruyan Amerikan eratının ihtiyaçlarını bizim işçilere yok pahasına gördürerek, mesela helalarını temizlettirerek, Türkiye'nin milli güvenliğine, dolayısıyla milli bağımsızlığımıza hizmet ediyorlar. Sorarım

şimdi sana, bizim işçiler, toplusözleşme hakkı, grev hakkı falan diye bu şirketin karşısına dikilirlerse, buna göz yumabilir mi hiç milli bir hükûmet? Değil öyle grevi bir ay geriye atmak, toptan kaldırmalı bu kör olasıca hakları! Senin dediğin gibi, milli bağsızlık işte böyle başlar. Besmeleyi çeker, milli politikamızı, yani memleketimizi işçi haklarından bağımsız kılarsın! Böyle böyle başlar bu iş! Sonra, efendim, tutturmuşlar bir de zeytinyağı diye! Bunun kestirmesi, sökersin bütün zeytin ağaçlarını, kurtulursun dırdırdan! Pamuk da öyle; elaman dedi, efendim, hükûmet! Bir yandan Amerikalılar başının etini yer, rakip oluyorsunuz diye, bir yandan da fiyatlar düşük diye müstahsil takaza eder! Bunun kolayı, pamuk tarlalarına sonora-64'ü ekmektir, şu Amerikalıların yolladığı buğday tohumu var ya, işte onu... Sen sağ ben selamet! Memleketi pamuktan bağımsız kılarsın, biter gider! Hepsi buna göre! Verirsin madenleri, petrolleri Amerika'ya, çıkarsın işin içinden! Böyle böyle başlar milli bağımsızlık!.." Soluk soluğa kalmıştı şişman. "Haaa" dedim, "şimdi anladım, sen hiç yorma kendini beyağbey, ben anladım böyle başlayan milli bağsızlığın nerde biteceğini. Yani biz milli ipleri koparıp, Amerikan urganıyla asacağız kendimizi!" "Yalnız" dedim, "ayıptır söylemesi, ben gazte okurum biraz, sen o Sonora mı nedir, Amerikan tohumundan söz ettin de aklıma geldi; Koçtürk diye bi yazıcı var hani; soya fasulyesi diyor da başka bir şey demiyor, başbakan da Rusya'dan dönüşünde, gâvur adları aklımda pek kalmaz a, bırezneya diye galiba, Rus biçimi bir buğday tohumu getiriyormuş. Şimdi bizim Koçtürk de diyor ki, yani 'BİZE NE SONORA, NE BIREZNEYA, BİZE SOYA FASULYA lazım' diyor. İlle soya fasulyesi yetiştirmeliymişiz. Puroteyin denen nesne eksikmiş bizde, hayvan gıdası eksikmiş. Bu soya fasulyesiyle daha iyi doyarmışız, küspesini hayvanlar yer, daha iyi büyürler, biz de daha çok et yiyebilirmişiz. Toprağı da iyi beslermiş bu meret. Sen ne dersin bu işe,

ağbey?" dedim. Şişman, "Sen bakma o ukalaya" dedi. "Zaten yürüttük biz onu. Fasulya gibi nimetten sayıyor kendini" dedi. "Ben de, ama ağbey, Koçtürk de, 'Fasulyeyi nimetten saymazsak, batarız, aç kalırız, gâvurlara muhtaç kalırız' diyor" dedim. Kalantorlar fena fena bakıştılar. Şişmanı, herhalde aralarında parola olacak, "Süleyman kuşdilini bilir" dedi. Sırıtkanı, "Süleyman var Süleyman'dan içeri" dedi. Başladılar kuşdiline. Sanki anlamıyoruz biz! Şişmanı demez mi sırıtkana, "Agankagaragayaga gigidigincege Agamegerigikagan egelcigisiginege sögeylegeyegeliğim. Agayagak tagakıgımınıgın gögözügü agaçıgılmagagaga bagaşlagadıgı. Agartıgık bigir zegecrigi tegedbigir agalmaganıgın zagamaganıgı gegeldigi." Sırıtkanı, "Hagaklıgısıgmıgız, begefegendigi" dedi. Önden şişmanı, arkadan sırıtkanı kalktılar. Garanti, Kuşdili Çayırı'na gitmişlerdir. Çayırda, artık, ne ördüler, ne yediler a bilemem... Hegeygigidigi Kuguşşuguz Kuguşlagar!..

10 ekim 1967

Sollar Sağdır, Sağlar Ölü

Iskatçı kahvelerine döndü gazeteler... İlkin yer beğendiremedik cenaze sahiplerine... Büyük şehir tabii İstanbul; her semtin bir meziyeti var... Azim münakaşalardan sonra, Eyüpsultan'da karar kılındı... Ama neresine Eyüp'ün? Bir de o mesele var... Düşün, taşın!.. Sonunda, sağlıklarında hiç otomobilden inmemiş olduklarını düşünüp, rahmetlileri türbenin yanındaki otoparka taşıyalım, dedik... Tamam mı? Tamam!.. Gelgelelim, şimdi de naaşların İmralı'dan nakli için hükûmete gün beğendiremiyoruz...

İnan olsun, yüksündüğümden anlatmıyorum size bütün bunları. Ağam paşam Süleyman da söyledi, Türk milletinin ölülerine saygısını çok görmemek lazım!.. Halktan biri olsa, neyse; tutar bacağından, atardık çukurun birine. Ama bunlar seçkin kişiler... Halkın sevdiği, handiyse aziz mertebesine çıkardığı ve asıl, galiba, bize daha fazla azizlik etmeden gittiler diye, halkın irtihallerine için için sevindiği kimseler bunlar... N'apılsa az... Bana selahiyet verseler, alimallah, Cami-ül Ezher'den hafızlar çağırır, 6. Filo'nun bandosunu davet ederdim merasime!.. Düşün bir kere!.. Bir yandan tekbir sesleri, bir yandan da "Amerikan Deniz Piyadesi Marşı!.." Ve dizerdim bütün Kore gazilerini, kimi koltuk değnekli, kimi kör... Yok, kardeşim, yok! N'apılsa az böyle mübarek ölülerin hatırası için... Ağam paşam Süleyman da söyledi, ölülere saygımızı çok görmemek lazım!..

Pekiy "Ama" diyeceksin, "*Hürriyet*'te gördüm geçen gün, Ankara'da dört satılık (!) serseri (!), Hasan Âli Yücel'in mezarını altüst etmiş. Hani ölülere saygımız vardı?" diye soracaksın... Onu bilmiyecek ne var!.. Hasan Âli Yücel ölü değil bir kere!.. SOLCU...

31 ekim 1967

Che'nin İstifanamesi

Che Guevara'nın aşağıdaki istifanamesini 1965 temmuzunda Fidel Castro, Havana'da halka okudu:

Fidel,

Şu anda neler gelmiyor ki aklıma... Senle Maria Antonia'larda ilk karşılaşmamız, yanın sıra gelmemi önerişin, sefer hazırlıklarının o gergin havası... Bütün hepsi gözümün önünde...

Hani bir gün, aramızdan ölen olursa, kara haberini kime ulaştıracağımızı konuşalım, dedikti de, başımıza böyle bir şeyin sahiden gelebileceği o zaman dang etmişti kafamıza. Sonradan baktık ki, böyleymiş bu iş; devrime giriştin mi (sahici bir devrimse tabii), ucunda bunun ya galip gelmek ya ölmek varmış. Ve zafer yolu boyunca çok ölenimiz oldu.

Artık eski dokunaklılığı kalmadı bütün bunların, çünkü daha olgunlaştık, çünkü ölüme alıştık. Sanırım, beni Küba'nın kendi sınırları içindeki devrimine bağlayan ödevden payıma düşeni yerine getirdim. Şimdi senden, yoldaşlardan ve artık benim de halkım olan halkından izin istiyorum.

Parti yönetimindeki görevlerimden, bakanlıktan, binbaşılıktan ve Küba yurttaşlığından resmen vazgeçiyorum. Böylece Küba'yla hukuki bir ilişkim kalmıyor; rütbelerin, mevkilerin ötesindeki o bambaşka bağları saymıyorum tabii.

Geçmişim gözümün önünden geçiyor, bakıyorum da, devrimin zaferini pekiştirmek için yeterince namuslu ve candan çalışmışım. Ağırca bir tek hatam oldu: O da, Sierra Maestra'daki ilk günlerimizde sana daha çok güvenmeyişim, kılavuz ve devrimci olarak yeteneklerini daha çabuk kavrayamayışım. Şaşırtıcı günler geçirdim senin yamacında, Karayibler buhranının ışıklı ve korkulu günlerinde halkımızın adamı olmanın gururunu tattım.

Senin o günlerdeki göz kamaştırıcı başarıların her devlet

adamının harcı değildir; ben de hiç çekinmeden senin yanında yer aldığım için, senin görüşlerini paylaştığım için ve tehlikelerle ilkeleri görüp kavrama ve değerlendirmedeki tutumunu benimsediğim için övünç duyuyorum.

Dünyanın başka köşeleri var, benim mütevazı yardımlarıma muhtaç. Küba'nın başında bulunman dolayısıyla yüklendiğin sorumluluklar yüzünden dileyip de yapamadığın şeyi ben yapabilirim. Yani ayrılmamızın zamanı geldi.

Bilesin ki, bu adımı atarken, hem hoşnudum hem üzgün. Burda, Küba'da, bir kurucu olarak beslediğim umutların en hasını, sevdiğim varlıkların en kıymetlisini ve beni öz oğlu gibi bağrına basan bir halkı geride bırakıyorum, canımdan bir parça koparmışçasına. Gönlümde senin bana aşıladığın inancı, halkımızın devrimci şevkini ve ödevlerin en kutlusunu, yani dört iklim, dört köşede emperyalizme karşı döğüşme ödevini yerine getirmiş olmanın mutluluğunu taze savaş alanlarına götüreceğim. İçime su serpen, bu ayrılığın acısını hafifleten işte budur.

Yeniden söyleyeyim, bundan böyle, Küba'nın benimle ilgili bir sorumluluğu kalmıyor, önümüze örnek olmanın sorumluluğundan gayri. Benim için ergeç saati başka gökler altında çalacaksa, bil ki, bu halkı ve ille seni düşünüyorumdur son nefesimi verirken. Bana öğrettiğin şeyler ve verdiğin örnek için şükran borçluyum sana ve hangi işe kalkmışsam, hepsinde, en hurda sonucuna dek, Fidel'e sadık kalacağım. Devrimimizin dış politikasına her zaman bağlı kaldım, bundan sonra da bağlı kalacağım. Nerde olursam olayım, bir Kübalı devrimci olmanın sorumluluğunu duyacak, ona göre hareket edeceğim. Çocuklarım ile karıma bir çöp bile bırakmıyorum; buna pişman değilim, memnunum hatta. Onlar için bir şey istemiyorum, çünkü devlet yaşamaları ve adam olmaları için gerekli olanı nasıl olsa onlara verecektir.

Sana ve halkımıza daha bir alay diyeceğim vardı, ama yeter

gibi geliyor bana bu kadarı, kelimelere sığmayacak ki meramım, hem daha fazla kâğıt karalamaya da değmez.

Zafere dek, her daim: Ya vatan, ya ölüm...

Seni devrimciliğimin olanca ateşiyle kucaklarım.

Not: Guevara'nın yakında Türkçede de yayımlanacak olan *KÜBA'DA SOSYALİZM VE İNSAN* adlı kitabından alınmıştır.

7 kasım 1967

Duvar

Makrıköy'deki bir delinin mason alfabesiyle yazdığı günlüğünden bir parçayı Latin alfabesine aktarılmış olarak sunuyoruz.

"Buraya teşrif edeli, beş kere yatmışlığım, beş kere de kalkmışlığım oldu. Duvar-ı muazzamayı inşa vazifem yarı kalmamış olsa, bu tımar sarayında ikamet mecburiyetinde bırakılışıma hiç gam eylemeyeceğim. Hatta diyebilirim ki, duvarlarının yüksekliği ve pekliği meşrebime ve itikadıma yatkınlığı nazarından beni bidayette mütehassis etti. İlla velakin, emrime tahsis edilen hekimin bibehreliği tahammülfersa. Yanına ilk buyur edildiğimde, kendisini münevver bir kimse belleyerek, kemal-i samimiyetle, duvarın kâinat içindeki mana-yı ve ehemmiyet-i asliyesinden bahse teşebbüs etmeme kalmadı, gayet kaba bir surette lafımı yarıda keserek, beni hademesi olacak Anadolu ayısıyla daireme yolladı, âdeta dehledi. Ve bu, daha sonraki mülakatlarımızda tevali etti. Ben ki komiserliğim sırasında bile, muhitimde Poli Kemal diye tanınacak kadar ince ve hürmet telkin eden bir insanımdır ve tekaütlüğümden bu yana, tefahür için söylemiyorum, ömrümü tetebbüata hasretmişimdir ve sırri hakikatlerin künhüne varma mefkûresiyle her türlü dünyevi zevkten kendimi mahrum eylemişimdir. Hikmetten nasipsiz olduğu aşikâr olan bu hekim parçasından gördüğüm bu hayvanla muamele beni son derece dilhun etti. Bilahare düşündüm ki, bu hareketin sebepsiz olmaması lazım. Mütevazı tabiatım beni her daim böyle ifrat hassasiyet saikiyle kırgınlığa sevk eylemiş ve aleyhime tevcih edilen namertlikleri vakt-i saatinde fark etmeme mâni olmuştur. Halbuki, Hazreti Süleyman'ın rüyama girip, 'Hıram!' diye hitapla, bana arşa yükselecek duvar-ı muazzamayı inşa vazifesini tevdi eylemesinden sonra

daha müteyakkız olmam lazımdı. Çamlıca'daki pederden mütevâris arazimde bu mukaddes emrin ifasına vakf-ı hayat eylememi müteakip, o semt sakinlerinin amiyane ve müptezel alaylarına hedef oluşumdan da idrak etmeliydim ki, her vahiy sahibi gibi benim de ağır tahriklere ve tehlikelere maruz kalmam mukadderdir.

O cühela kısmına nasıl anlatabilirdim ki, medeniyetin zübdesi duvardır ve hilkatten duvarlar olan mağaralara insanoğlunun sığınışından bu tarafa, Ehramlardan, Çin Seddi'nden, kal'alardan tutun, bugünkü Amerikan gök yalayıcılarına kadar, insaniyetin bütün âli hassasiyeti hep arşa yükselen bir duvar inşasına teveccüh eylemiştir. Ve onlara nasıl anlatabilirdim ki, bu duvarın bir başka maksadı da, kendileri misillû haşaratı bu sırriyetten tecrittir. İnşasına vakf-ı hayat eylediğim Çamlıca'daki duvar-ı muazzamanın irtifaı yirmi metroyu bulduğu zaman, üstünde kamet eyleyip, manzarayı seyreylediğimde, anladım ki, ahır zamanda allahlı allahsızların ve allahsız allahlıların yıkmaya azmettikleri bu duvar düzeni ve bunun malzemesi olan altın ve paraya mecliûbiyetimiz, bu göğe ağma iştiyakının enine bir tezahürüdür. *Yeni İstanbul* denen duvar gazetesinde o ifaşaatı okuduğum zaman, gördüm ki, boşuna değilmiş bunca senelik zekettürüm; eski mesleğimin maşrıkları, emniyetim ve müdüriyetim, genelaneler ve sekreterlerim, cümle cumhur ve umur beylerim, para ve iskele babalarım ve ünsa denizanalarım, duvarcıymış, hep; masonmuş Firenkçesi. O zaman anladım ki, bütün bu sola duvar çekmeler, sağa hisar dikmeler, tecritler, höcreler ve hastaneler ile üniversitelerin önüne set dikmeler, Amerikan üslerini tel örgülerle çevirmeler, kıyıları kapatmalar, sansürler, lokavtlar, NATO'lar, mayınlar, sayınlar, hep bu enine duvarlarmış... Bak, bak, hademe olacak o Anadolu ayısı geliyor karşıdan!.. Aklınca laf kapacak ağzımdan!.. Bilmez ki sersem, o akıllar göğe ağmak üzre!.. Ben o

yukardaki ben o localardaki, ben o liberte, ben o Fütüvvet, ben o Emniyet, ben o Süleymaniye, ben o Bülendiye, ben o Serviye, ben o İntaniye, ben o Matineye localarındaki uslu üstatlara birer telgraf uçurup enine duvarı bırakın demezsem!.. Çekerim telgrafı, ruhu bile duymaz o hekim alığının... Derim ki, localılar, kocalılar ve dullar toplayın keselerinizi, ekmek kalmadı aşağılarda, bırakıp enine duvarı, yukarı göğe doğru başlıyalım ki duvar örmeye, ayaktakımı yetişmesin bize!.. Bak, nasıl oluyor o zaman!.. O zaman işte...

Hadiye e'le'le verelim de, verelim!
Beş köşeli duvarın üstünde, üstünde,
Dul kesenin önünde, önünde, önünde,
Arş yukarı erelim de, erelim de, erelim.
Tıraylam da, tıraylom da, tıray lay lam,
Haram da bir, Hıram da bir arş-ı âlâda.

Geldi herif gine üstüme... Nedense, ben de hep sesli yazıyorum yazdığımı..."

28 kasım 1967

NATO'ya Nota

Fuat Köprülü, Dışişleri bakanıyken, "Kıbrıs diye bir meselemiz yoktur" deyû fetva vereli, suların altından çok köprüler, köprülerin üstünden de çok dayılar geçti. Milletçe bağrımıza bastığımız Kıbrıs davasını gelip gidici hükûmetler de, el hak mesele ettiler kendilerine. Gel gör ki, bizler tutmaya çalıştıkça, bu dava büsbütün batağa saplandı. Biz, "Kıbrıs Türk'tür, Türk kalacaktır. Yeşilada kızıl olmaz!" dedikçe, ada kızıl kanlara boyandı. "Biz, ya taksim, ya ölüm!" diye haykırdıkça, taksim gerçekleşemediğinden herhalde, ölüm tırpan attı Türk cemaatine. Biz, "Kıbrıs'ı vermeyiz!" diye dağı taşı titrettikçe, Kıbrıslı kandaşlarımızın ne toprağı kaldı ne çifti ne çubuğu. Biz, "Dayanın, geliyoruz!" diye kükredikçe, onların dayandığı kaleler, bentler, duvarlar yerle bir oldu. Biz, "Taksim" derken, "Çıkartma" derken, onlara ölülerini toplamak düştü... Şimdi belki de, "Bıraksınlar gayrı bizim yakamızı daha fazla yardıma dayanacak dermanımız kalmadı!" diyorlar içlerinden.

Öyle deme, kardeş! Gâvurlar senin üstüne çullanır da, böyle eli kolu bağlı oturmaya gönlümüz razı olur mu bizim hiç! Biz de kahroluyoruz burda yardımınıza koşamadığımız için, kurşun yerine laf attığımız için... Neylersin ki, tutamıyoruz o barut yanığı ellerinden. Ellerimizi tutanlar var çünkü; sözde elimizden tutuyorlar diye, bizim de ellerimizi tutanlar, ayaklarımıza köstek olanlar var. Yirmi yıldır sözde bizi kalkındırıyorlar diye, ocağımıza incirlik dikenler var. "Üs kuruyoruz sizi korumak için" deyip altımızı üstümüze getirenler var. Silah verip, dardaki kardeşlerimize yardım için kullandırtmayanlar, uçak verip benzinini sulandıranlar var. Sözü dinlenmedi diye hükûmet devirenler var... Biz tam özgür değiliz ki, senin özgürlüğünü koruyalım. Biz tam ba-

ğımsız değiliz ki, senin bağımsızlığını savunalım. Coni'nin ne zaman, hangi düğmeye basıp yurdu Texas çölüne çevireceğini bilmiyoruz ki, biz de canımızdan emin değiliz ki...

Ne var ki, kardeş, NATO'ya bir kere kapıldık diye, hepten NATO kafalı da olmadık. Biz sana yardım edemiyoruz, ama sen bize yardım ediyorsun, ne hallere düştüğümüzü anlamamıza yardım ediyorsun. Kıbrıs davası öyle bir mihenk taşı oluyor ki bizim için, biz Kıbrıs'ı kurtaramıyoruz, ama böyle giderse, Kıbrıs bizi kurtaracak. Böyle giderse, yakındır, kardeş, bu millet NATO'ya bir nota çekip, "Al silahlarını, ver bağımsızlığımızı!" demesini de bilecektir.

5 aralık 1967

Faşist Diye Kime Derler?

Ben öteden beri yazı yazma sanatı ile otomobil sürme arasında yakın bir benzerlik bulurum. Bunda yazılarımı hep direksiyon başında düşünmemin de dahil olduğunu gizlemeyeceğim ve galiba bu yüzden de boyuna ağaçlara tosluyorum. Bizim hanımın acı acı şikâyet ve ikazlarına rağmen, bu âdetimden vazgeçmedim ve vazgeçmemeye kararlıyım. Sorarım size, gerek yazı yazmada, gerekse otomobil sürmede, kenar mahallelere dalarak, yağmurlu çamurlu sokaklarda yayaların üstüne zifos sıçratmaktan ve nasıl bağrışarak kaçıştıklarını seyretmekten daha zevkli bir şey olabilir mi? Ne yazık ki, böyle demokratik zevklere sağdan soldan müdahale edildiği tatsız bir devreye girmiş bulunuyoruz... Evvelisi günü, gine ara sokaklarda arabamla dolaşıyor, hem dergime ÇÜŞŞ'lü, OHA'lı ince bir yazı tasarlıyor hem de yolda üstüne zifos sıçratacak birini gözlüyordum. Baktım ki, ilerde bir kadın; gaza basıp üstüne yürüdüm, tepeden tırnağa giydi zifosu. Tam güle oynıya uzaklaşacağım ordan, araba öndeki çukura takıldı, hemen kurtaramadım; işte o sırada kadın, kenara kaçacağına elindeki bulaşık tasını üstüme savurmaz mı! Camı da dalgınlıkla açık bırakmışım, otomobilin içi, üstüm başım bütün çirkef oldu. Eve gidip elbisemi değişinceye kadar gaseyandan içim dışıma çıktı... Yazı yazmada da aynı güçlüklerle karşılaşmaya başladım da, onun için bu hikâyeyi size anlattım. Bir süredir öyle bir demagoji tozkoparanı esiyor ki, ağız tadıyla kimseyi lekeleyemiyor, kimseye rahat rahat çamur atamıyorsunuz. Birtakım yedi aylık doğmuş kriptolar, vakitsiz doğmuş bulunmalarının acısını analarının memesi gibi sarıldıkları dogmalardan çıkararak ve bir alay kişi tabir ve tarifleri paralayarak, akıllarınca karşınıza çıkıyor, kendilerini müdafaa etmekle de kifayet etmeyip hücuma ge-

çiyor ve inanır mısınız, çamaşırcı çocukları olduklarından herhalde, sizin kirli çamaşırlarınızı ortaya sermeye, doğruculuk etmeye yelteniyorlar. İş o hale geldi ki, tek yazı yazabilmek için taa Kızılcahamam'a kadar gidip gelmek zorunda kalıyorum. Bu böyle giderse, endişem odur ki, başıma çok ağır bir kaza gelecek. Çünkü efendim, herhangi bir olayı, hatta bir dünya olayını Türkiye'de Türklerin, yani benim gibi Türklerin menfaatinin asıl ve esas olduğu açısından ele almaya kalktığınızda, objektif bir teşhise tabi tuttuğunuzda, en ağır iftiralara maruz kalmanız mukadder.

Mesela Yunanistan'daki son olaylar hakkında şöyle bir yazı yazdım diyelim!

"Yunanistan'da şimdi başlamış görünen yeni bir 'Metaksas devri'dir. Yunanlılar, sert generalin demirden idaresi altında, fakat istikrar içinde yaşamaktan o yıllar fazla şikâyet etmemişlerdi. Demokrasinin beşiği Yunanistan'ın çok uzun yüzyılların gerisinde kaldığı, 1821'de kurulan bugünkü Yunanistan'ın onunla hiç ilgisi bulunmadığı bakalım bu ikinci devirde Batı tarafından kavranabilecek midir?

Görünen, askeri idarenin kargaşalıktan son derece kuvvetli olarak çıktığıdır. Bu idare, hiç olmazsa uzunca bir süre, hiç kimseye hesap vermeksizin ülkeyi yönetebilecek gücü kazanmıştır.

Atina'daki idarenin önündeki ilk hayati dava kendisini dışarda konsolide etmektir. Bunu içerde eli ve kolu serbest olarak yapabilecektir. Yunanistan şüphesiz Batı Bloğu içinde kalacaktır. 'NATO'da, siyasi rejimi kendisinden daha demokratik olmayan bir Portekiz mevcuttur.' Barışçı niyetlere sahip olduğunu ispata çalışacaktır, bölgedeki çabanın yok edilmesi için gayretli davranacaktır.

Durumun bu şekilde inkişafı, tabii bizim yönümüzden en ziyade arzulanan şekildir. Ufukta görünenin bu çizgiler olması iyimserlik ihtimalini artırmaktadır. Halkın cuntadan

kurtulmak için önüne çıkarılmış fırsatta elinin küçük parmağını dahi kaldırmaya kalkışmamış olması, eh, Yunanlıların da en azından yeni idarelerine tevekkül gösterdiklerinin delili değil midir?"

Şimdi bu mealde bir yazı yayımlasam ben, kriptolar ne "sağcılığımı" ne "faşistliğimi" bırakır! "NATO'ya içgüveyisi girmiş, NATO kafalı olmuş" diye söylemediklerini bırakmazlar. Bu suçlamalarını da desteklemek için, kendilerine göre icat ettikleri faşist tariflerini öne sürerler. Belki bu tariflere göre, Yunan cuntasını tutuyorum diye benim faşist olduğuma inandıracakları birkaç safdil çıkabilir. Ama mühim olan tarifler değil, akıldaki düzendir, siz ona bakın! Onu inceleyin! Benim aklımdaki düzense, birkaç han daha yaptırabileceğim, bir iki matbaa daha satın alabileceğim, otomobilimle kenar sokaklarda ve yazılarımla gazetede rahat rahat çamur atabileceğim düzendir. Bu düzeni korumak için de her türlü düzene başvurmaktan çekinmeyeceğim tabii... Ama bunu yapıyorum diye de faşist olmadım ya! Faşist kimdir? Siz onu biliyor musunuz? Faşist, bana "faşist" diyen "komünistlerdir" işte o kadar!

2 ocak 1968

Noel Baba'dan başlayarak...

30 aralık 1928 tarihli *Cumhuriyet*'ten... Başlık: "Din Değişimi Düşünülemez..." İmza: Yunus Nadi.

Şair Ahmed Haşim Bey, "Noel" gün veya gecesinin Garp'ta çocukluk âlemi için haiz olduğu ehemmiyetten mübalağalı bir ilham alarak, "Mademki sene itibariyle Garb'a uyduk, yılbaşının çocuk dünyasına hazırlayıp hediye ettiği heyecanı da adapte edemez miyiz?" diye bir fıkra neşretmiş. Ahmed Haşim Bey'in bu fıkrasını İstanbul'dan *Times*'e gönderilen bir mektuptan öğrendik. *Times* gazetesi Ahmed Haşim Bey'in makalesinden Türklerin din meselesinde dahi bir inkılap yapacaklarına intikal ediyor ve Gazi Mustafa Kemal'in gidişindeki selabet ve isabete göre onun zamanında buna ihtimal vermenin pek müşkül olduğunu söylemekle beraber acayip tahminlere girişmekten ve garip rivayetlere kalkışmaktan da vazgeçemiyor.

Dünyayı yaratan bir Tanrı'ya tapmakta İslam dininin ne kusuru vardır ki, Türkler onun yerine başka bir dinin, hele Hıristiyanlığın ikamesini düşünmüş olsunlar. Böyle bir düşünce Türk inkılabının ciddiyet ve azametine dil uzatmaktan başka bir şey değildir. Alfabe inkılabı sadece bir yazı inkılabıdır. Bunun altında milli kültürün zevaline cevaz verecek Türk bulunamaz. Ahmed Haşim Bey'in şairane temennisi olsa olsa yanlış ifade olunmuş şahsi bir fikir haddini geçemez. Böyle bir yanlışlığa istinat ederek koca bir milletin din hususunda hafif meşrebane hareket edeceğine ihtimal vermek ise *Times* için de, uzun zaman İstanbul'da ikamet etmiş muhabiri için de pek yaman bir küçüklüktür. Şimdilik bu noktaya bir balmumu yapıştırmış olalım.

Ağzımdan yel alsın ama, na'apayım, gerçek: Rahmetli Yunus Nadi'nin yapıştırdığı bu balmumu, daha yirmi yıl geçmeden, başkent Ankara'da donatılan Noel ağaçlarının sıcağına

dayanamayıp eridi, gitti... Truman'lar, Marshall'lar, Eisenhower'ler, Kennedy'ler, Johnson'lar Noel Baba kılığına girip, takma sakalları ve Bluck arabalarıyla gelip, sırtlarındaki "Komünist Düşmanlığı" torbasından yurdumuzun üstüne kültürlerini, dillerini, düdüklerini, papalarını, üslerini, füzelerini, filolarını, barış gönüllülerini, kısırlık ilaçlarını, hayınlarını, casuslarını bayram şekeri gibi serpiştirdiler... Biz, bu yurdun aydınları, aydınlığa fazla düşkünlüğümüzden belki, bu Noel donanmasının parıltısına kapılıp, ardındaki karanlıkta yurdun döşüne, düşüne saplanan hançerleri göremedik... Görsek de yürümedik üstüne, yan çizdik, o düzmece Noel Baba'nın bileğinden kavrayıp ümüğüne sarılıp çarpamadık yere...

Beni alın mesela: 1956'da *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde bir şiirim çıkmış. Adı: "Andersen'in Masalları." Şiir şöyle:

Masal dediğin böyle havada olur.
Kış kıyamet, diz boyu kar.
Üstelik yılbaşı... Bir taksi çekmişler kenara.
Işık mışık hak getire.
İşin iş, dedim, masalcı başı...
O saat çaktım ilk kibriti
–Elimde tanrısal bir ışık belirdi–
Uzatmıyalım tıraşı...
Ne nur yüzlü baba, ne Noel ağacı
–Suratından düşen bin parça...
İçerde bir Amerikan onbaşı...
Andersen'in Kibritçi Kızı kucağında–
Belli, derdi yok soğuktan yana...
Açılmış kıçı başı...
İkinci kibrit mi, allah etmesin
–Çocuk muyum, Andersen miyim ben–
Acele kırdım ordan kirişi...
Yeni yılın kutlu olsun ibrikçi başı...

Yiğide bakın, siz!.. Kirişi kırıyorum ordan, değil mi!.. Elim varmıyor ikinci kibriti yakmaya!.. Ne ödlekmişim o zaman ben be!.. Değil kutudan ikinci kibriti çıkarıp yakmak, veryansın edeceksin onlara!.. Kurban olayım sevene, sevişene... ama ne anlar çoluk çocuk kırıcısı sevmekten; sevişmekten ne anlar "Amerikan onbaşı!.." İşin asıl firaklı yanı; o "Amerikan onbaşı" sözü dergide "kurşun onbaşı" diye çıktı... Dergi sahibi, "Amerikan deme, kurşun de!" dedi. Ben de, utanmadan, "Olur" dedimdi ona...

Ama gayrı, aklım erdi, yurttaşlık namusum göğerdi... Amerikan onbaşısına, Amerikan! kurşuna da kurşun! diyorum artık...

Diyeceğim: Madem onlar Noel Baba'dan başladı, biz de onların Noel Babasından başlayacağız!..

9 ocak 1968

Mülevves İttifak

Bileceksiniz, XIX. yüzyılda milli ve ilerici hareketlere karşı Rus Çarlığı, Avusturya Macaristan ve Prusya sözüm ona bir "Mukaddes İttifak" kurmuşlardı. Prens Metternich'in başının altından çıkan bu NATO benzeri tertibin amacı, Napoléon harpleriyle bütün Avrupa'ya yayılmış olan Fransız Devrimi'nin ülkülerini polis baskısı ve silah zoruyla boğarak, istibdat yönetimlerini ayakta tutmaktı... 1848 şubatında Paris'te patlak yeren devrimin rüzgârı martın 13'ünde Metternich'i de, istibdatı da, bu Mülevves İttifak'ı da önüne kattı, süpürdü gitti... Günümüzde de tarihin alt edilmez buyruğuna karşı dikilen bu denli kaleler eninde sonunda çökecek, yıkılacaktır.

Metternich Avusturyası'nın "Quieta non movere" parolası, dikkat ediyor musunuz, son zamanlarda politika kodamanlarımızın diline pelesenk oldu. Bu yeniyetme "Huzur Hareketsizliktir" hareketinin Metternich'liğini de İnönü üzerine aldı. Bütün dertlerimize deva olacağı, cümle sıkıntılarımıza Hızır gibi yetişeceği ilan olunan HUZUR, iki büyük parti arasında kurulacak bir Mülevves İttifak'la gerçekleşecekmiş!.. Münevver Yalçın'ın olanca aklı evvelliğiyle geçen seçimler arifesinde ortaya attığı bu büyülü formül neden acaba şimdi sekiz tilkinin birbirine kuyruk dokundurmaksızın içinde kol gezdiği söylenen İnönü'nün kafasıyla Demirel'in parlak kafasına duhul etti?.. Ne oldu "hareket bereket" buyruksözüyle ortaya atılan Ortanın Solu'na ki, böyle birden "Ortamın Kenarı" oldu? Ne oldu herkeslere, iş bulacağı vaveylasıyla muştulanan görülmemiş kalkınmaya ki, Demirel şimdi bir hareketsizlik batağında demir taramaya başladı?.. Huzur diye halkın eline tutuşturulmak istenen bu "acur", illet oldukları hangi illete ilaç olacak?

Avusturya İmparatoru İkinci Francis, "Devletim öyle kurt

yemiş, öyle çürümüş bir yapı ki, bir tahtasını koparıp aldığımda, toptan çökmesinden korkarım" diyordu. Yoksa "Türk Öğün Çalış Güven Partisi'ne Güvenme"ciler, CHP'nin köhne yapısından kopan böyle bir tahta mıydı ki, İnönü hareketsizliğin bereket olduğuna akıl erdirdi birden? Ve solculuğun, Amerikan düşmanlığının bir kere dörtnala kalktı mı, öyle "çüşş!" demekle durmayacak bir küheylan olduğunu ilkin Batı'da, sonra da Doğu'da görerek, bu küheylanın kuyruğuna asılmaya kalkanların paramparça olacağını anladı da, ondan mı şimdi Adalet Partisi'nin sütçü beygirine seyislik etmeye kalkıyor?.. Feyzioğlu geçen Cumhuriyet Bayramı'nda Ecevit'e, "Fotoğrafçılara birlikte poz vereceğimiz günler yakındır" demişti. Doğru. Uzun ömrü içinde halka pozdan başka bir şey vermemiş olan İnönü Partisi şu anda Adaletçilerle müstehcen resimler çektirmeye hazırlanırken, elbet bir gün Feyzioğlu'yla da sarmaş dolaş olacağı günleri hizalamaktadır. İçtenliğine candan inandığım Ecevit, partisinin yakasına takılmak istenen bu "al gülüm ver gülüm" çiçeğini kokladıkça, eminim, yüzünü buruşturuyor ve burnunun kanadı titriyordur.

İktidar partisi deseniz, halka verip vereceğini yitirmiş hünsa bir geline dönmüştür. Sağa ödün veremez, ordu üst kademeleriyle zoruna kurduğu dengeyi bozmaktan korkar. Menderes gibi halka bol keseden kredi miredi dağıtamaz, ödü kopar enflasyondan. İş veremez, parası yoktur çünkü, fabrika açamaz. Bu lagar kalkınma hızıyla değil, nurlu "ufuklara", Eyüpsultan'a bile gidemez. Aşağı tükürse irtica, yukarı tükürse Amerika vardır, onun için de eski tükürdüklerini yalayacaktır.

Bundan dolayıdır ki, Adalet Partisi ile Halk Partisi arasında, "asgari" ve "askeri" müşterekler bulunacaktır. Sağa ve sola karşı duvarlar çekme bahanesiyle halk politika dışına atılacaktır. Parti meclislerinde hazırûnun hazırladığı huzur budur ve bu huzurun hakkını da bir elli bin kişilik hazır yi-

yiciler yiyecektir. Bu hayal ettikleri dikensiz gül bahçesinin çevresine dikecekleri dikenli teller, seçim yasaları, temel çiviler kanunları nalburlara ısmarlanmıştır.

Ama bilmiyorlar ki, milli uyanışın çalar saatini kuran TİP, seçim bakiyelerini kaldırsanız da baki kalacaktır; hem öyle hoş bir seda olarak da değil, Türkiye'nin kubbesini çınlatan davudi bir ses olarak, bütün hoş gürültüleri bastıran halkın sesi olarak yüzünüze gürlüyecektir. Değil sade AP, CHP, öbür kardeşler de yan yana gelseler, Başı-bölükler Ceş-Keş-Meşler ve eski Yeni Türkiyeciler hep birleşseler de, bu beş kardeşlere seçimlerde hakkın Beşkardeşi'ni göstereceğiz. Çünkü ta baştan söyledi Türkiye İşçi Partisi, bu beylere "Sen sağsan, ben de Türkiye için Selametim" dedi.

16 ocak 1968

Ters Düşenler

Bir parti düşünün ki, devlet güdümünde kamu yararını başlıca ölçü kılan bir Anayasa'nın kamu yararını yine ana ilke belleyen Sosyalizm'e kapalı olduğunu ilan eder, işte, asıl o partinin kendisi o Anayasa'ya ters düşmektedir.

Bir parti düşünün ki, beş-on vurguncunun çıkarı için halkın yine halkın oyuyla anasının ağlatılmasına göz yumduktan sonra, Demokrasi'yi "halkın halk için, halk tarafından yönetilmesi" diye anlayan bir başka partiyi Demokrasi'nin kundakçısı olmakla suçlayıp, kapatmaya yeltenir, bu arada da milletvekillerini parlamento içinde alameleinnas dövdürür, işte, asıl o partinin kendisi demokrasiye ters düşmektedir.

Bir parti düşünün ki, bir ülkenin alınyazısını Amerikalılara yazdığı curnallerle bir tutmaya utanmazken, Milli Bağımsızlığı yeniden kazanma, yabancı sultasına son verme davası uğruna canını sebil eden yazarları, aydınları "vatan hainliği" ile lekelemeye kalkar, işte asıl o partinin kendisi Milli Bağımsızlığa ters düşmektedir.

Bir parti düşünün ki, bir yandan halk yığınlarının gözünün açılmasını kör inançları tozutarak geciktirmeye çalışır, bir yandan toplumu Uygar Bir Toplum haline getirme şevkiyle yanan Dinç Güçlerin "memleketi Batılı medeniyet düzeninden koparma heveslisi" olduklarını öne sürer, işte, asıl o partinin kendisi Medeniyet'e ters düşmektedir.

Bir parti düşünün ki, hem Adalet'ten dem vurur hem de "hakkımı arayayım" derken dipçiklenen maden işçisiyle, hakkın yerini bulması için kılı kırk yaran en yüksek Adalet organlarını tu kaka belleyip "düzen düşmanı" diye kötülemekten geri durmaz, işte, asıl o partinin kendisi adalete ters düşmektedir

Ters düşmektedir, çünkü böyle bir parti Anayasa'nın da,

Demokrasinin de, Milli Bağımsızlığın da, Medeniyet'in de, Adalet'in de tersidir.

Ve onun içindir ki, o parti, bütün tersler gibi, yere ters düşecektir.

Üzerine bir gün bir Faşist tüyü de dikilir belki.

19 mart 1968

Normalini Sevdiklerim!

Siz hiç öldünüz mü?.. Siz hiç işsiz kaldınız mı?.. Siz hiç öldünüz mü?.. Siz hiç tutuklandınız mı?.. Siz hiç içerde yattınız mı?.. Hiç sizin çocuğunuz öldü mü?.. Siz, hiçbir başka insanı öldürmek zorunda kaldınız mı?.. Siz hiç sel afatına, depreme uğradınız mı?.. Siz hiç fıtık oldunuz mu?.. Siz hiç âşık olup da, sevilmediniz mi?.. Siz hiç çiçek bakıp da don gelip, çiçeklerin kuruduğunu gördünüz mü?.. Siz hiç insan oldunuz mu?.. Siz hiç sabahın nasıl güzel olduğunu görüp hiç şaşmadınız mı?.. Siz hiç savaşa girdiniz mi?.. Siz hiç soba yakıp isinden göz gözü görmez olduğu zaman, camı açıp ohh demediniz mi?.. Hiç sizin çocuğunuz kabakulak olmadı mı?.. Siz hiç adam olmadınız mı?.. Siz hiç ölmediniz mi?.. Siz hiç on saat, on liraya çalışmadınız mı?.. Siz hiç yurttaşlığı yurtdışlığı sayanlarla karşılaşmadınız mı?.. Siz hiç hırsız, öyle namuslu, ev soyan değil, halkın parasını soyan hırsız görmediniz mi?.. Siz hiç gazetelerde, sonradan yalanlansa da, bazı deyyusların milleti aldattığını, topraklarımızı sattığını okumadınız mı?.. Siz hiç hastane kapısından döndünüz mü?.. Karın tam doğuracakken, bir münevver doktorun hastirini işittin mi?.. İşittin. İşittin tabii. Siz hiç yaşamadınız mı bu memlekette, bu yurtta, bu Türkiye'de siz hiç yaşamadınız mı?..

E, öyleyse nasıl olur da, bu yaşadığınız hayata sellerde, yollarda ve bok yoluna ölenlere ve altın düştüğü zaman sanki altı düşmüş gibi olanlara bakıp hâlâ, bunlar olur, diyebilirsiniz?.. Eğer böyle diyorsan, sen bir NORMAL'sin, arkadaş... Hayvan gibi bir normal... Sanki bugüne dek hiçbir insan, insan olmamış gibi... Sen normal bir hayvansın, arkadaş. Ama insan değilsin... Normalsin...

Ve dikkat edersen, bütün bu memleketin çoğunluğu, yani toprağı ekip kadınını seven, çocuğunun ölümüne, hastalığına

acıyıp yakınan, adam olmak isteyen, adam olamadığına üzülen, altını üstü sayan sarrafı bile dahil, bu memleketin insanı, selden kaçan, selden kurtulamayan, borç altında ezilen Türk, topraksız köylü, işsiz aydın, çöpçü, gecekonducu, doktor, mühendis, gemici, hammal, kahveci, garson, şoför, ev kadını ve yani bu memleketin halkı ve bunların tümü, yani hepimiz, yani biz, anormaliz. Ve siz, yani NORMALLER normalsiniz. Yani milletin, hakkın temsilcisi olanlar, yani Türkiye İşçi Partisi anormal de siz NORMAL'siniz... Biz size bu normalliği bırakıyoruz... Topunuza helal olsun. Biz bu yurttaşlığın toprağını, gününü, gecesini, kadınını, çocuğunu, çilesini ve sizin ağzınızdaki NATO düşmanlığını, anormalliği bağrımıza basıyoruz... Eğer bu memleketin adamı olma, Amerikaca satın alınamamış olma, ANORMALLİK'se onu da üstümüze alırız... Çünki, bizler memleketli, bizler, bu memleketin gerçek sahibi, sizler de satıcısısınız.

26 mart 1968

John-John-John-Son!..

Kazıklı Voyvoda'ların sonu hep böyle olmuştur. Yıllar yılı mazlumları kazıklayıp ahını aldıktan sonra, kendileri de tırmanır aynı kazığa ve bütün haşmetiyle oturup üstüne ve bir pazar gecesi ve Johnson'un yaptığı gibi Çarpışmalarda tırmananın tersine doğru harekete başlarlar. Johnson'un son demeciyle hizaladığı orostopolluk ne olursa olsun, giriştiği manevra böyle kıçsal bir manevradır. Şimdiye dek milyonlarca insanın canı pahasına, milyonlarca dolarlık vurgunları müşirleyen emperyalizmin o kanlı grafiği Amerikan kapitalizminin barsaklarını deşmek üzeredir. Dolar boşalmakta ve Amerikan İmparatorluğu'nun miadı dolmaktadır. Parababaları insanlığın özgürlük ateşiyle oynamanın ne pahalı, ne netameli bir oyun olduğunu ve yangın yerine çevirdikleri güzelim ülkelerden yağmaladıkları tatlı kârların yanlarına kâr kalmayacağını acı acı anlamaktadırlar.

Onun içindir ki bu parababalarının maşası, Savunma Bakanı McNamara, Vietnam Harbi'ni büsbütün genişletme taraflısı Pentagon'a karşı "sınırlı harp" teziyle direnmiş ve iki ay önce, son baskı çaresine başvurarak, bakanlıktan çekilmiştir. Johnson'un son demecinde sözünü ettiği ikilik ve bölüntü, "Zararın neresinden dönülse kârdır" diyen büyük korporasyonlar, yani sivil kodamanlar ile gözü kararmış askerler arasındaki çekişmedir. Oldum olası büyük korporasyonların emellerine hizmet ederken, bir kanser büyümesi sürecine kapılıp başına buyruk harekete yeltenen Pentagon ile Wall Street arasında sıkışıp kaldığı içindir ki Johnson şimdi böyle feryat etmektedir. Bir yandan Vietnam'da hava ve deniz saldırılarını durdururken, bir yandan da ordu mevcudunu artırmaktadır. Johnson'un barış şakımalarıyla gizlemeye çalıştığı politika, harbe son vermek değil, harbi Amerikan kapitaliz-

minin çıkarlarına en uygun sınırın dışına kaçırmadan sürdürmektir. Ama başta Vietnam halkı olmak üzre, dünya halkları bu denli ip cambazlıklarına meydanı boş bırakmayacak kadar uyanmış, akıllanmıştır. Canavar kendi kazdığı kuyuya düşmeyegörsün sade düşmanları değil, emperyalist omuzdaşları ve hatta Kao Ki gibi uşakları, kafasına taş yağdırmaktan geri durmayacaktır. Ve durmuyorlar da.

Mümtaz Faik Fenik de, 2 nisan günü *Son Havadis*'te çıkan yazısını şöyle bitiriyor: "Zaten Amerikan gelmesini bildiği gibi memleketin menfaatleri icap ettirdiği zaman gitmesini bilen insanların yurdu olduğu için yükselmiştir." Yani Fenik, dolambaçlı yoldan, demek istiyor ki, Amerika gelmesini bildiği gibi gitmesini bilmek elinden gelemeyeceği için batacaktır. Biz de bunu istiyoruz zaten...

9 nisan 1968

Mor Menevşe de Kızılmış

Ben hiç şaşmadım Andre Malraux'nun *Umut* adlı kitabının toplatılmasına... Bu Kültür bakanları hep komünist olurlar zaten... İster Türkiye'de, ister Fransa'da, ister Mağrip'te, ister Maşrık'ta olsun... Galiba bu kültür denen şeyde bir komünistlik var...

Tekin Erer de ben kafada... 22 nisan 1968 günlü *Son Havadis*'te, Hasan Âli Yücel'i, ölümünden şu kadar yıl sonra, bir güzel taşlıyor, yerin dibine batırıyor... Yerden göğe hakkı var... Gerçi Hasan Âli, Tekin Erer'in dediğince, komünistlikten hüküm giymiş değildir... Gerçi Öner-Yücel davasının aslı, Öner'in Yücel'e, "Komünistleri himaye etti" demesi üzerine, Yücel'in açtığı bir hakaret davasıdır... Gerçi sonunda Yücel, Üçüncü Asliye Ceza Mahkemesi'nin 949/177 sayılı, 2/7/949 günlü kararıyla davayı kazanmış, hakaret sanıkları hüküm giymiştir... Gerçi Yücel'in değil komünistliğine, komünistleri himaye ettiğine dair bir mahkeme kararı bile yoktur ortada... Ama biz, Tekin Erer'in dediği gibi, Hasan Âli'nin komünist olduğuna dair kapı kadar mahkeme ilamı var, desek ne lazım gelir yani!.. Çünkü bizim gibi ne idüğü belirli milliyetçilere düşen şey, komünistleri gördüğümüz, bulduğumuz yerde, yani mezarda bile olsa, yalanla, iftirayla bile olsa, üstüne çıkıp ezmektir... Sizin anlayacağınız, biz bir adama komünist dedik mi, Bahr-i Sefid'in suları bile bu kara lekeyi silemez... Yani, lamı cimi yok, Hasan Âli komünisttir. Dolayısıyla kurulmasında Hasan Âli'nin büyük emeği geçmiş olan Köy Enstitüleri de komünist yuvalarıdır. Hele Köy Enstitüsü'nden çıkanlar sicilli komünisttir... Üstelik, Tekin Erer'in de işaret ettiği gibi, İsmet Paşa kimseyi devamlı şunca yıl bakanlıkta tutmayacağına göre ve Hasan Âli de düpedüz komünist olduğundan naşi, İsmet Paşa da komünisttir... Sonracığıma söyleyeyim, Mustafa Kemal, İsmet Paşa'yı şunca

yıl başbakanlıkta boş yere tutmayacağına göre ve İsmet Paşa da komünist olduğundan naşi, Mustafa Kemal de komünisttir... Padişah da Mustafa Kemal'i 1919'a dek tuttuğuna, taa paşalığa kadar yükselttiğine göre ve Mustafa Kemal de komünist olduğuna göre, Osmanlı padişahı da komünisttir... Dahası var; padişah öte yandan halife olduğuna, yani Peygamber Efendimizin vekili bulunduğuna ve aynı zamanda da komünist olduğuna göre, Peygamber Efendimiz de komünisttir... Daha da garibi; Peygamber Efendimiz yeryüzünde, Cenab-ı Hakk'ın sözcüsü olduğuna göre ve aynı zamanda da komünist olduğundan naşi, Cenab-ı Hakk'ın da komünist olması gerekir... Ve Cenab-ı Hakk kendisine benzemeyen bir şey yaratmayacağına ve kendisi de komünist olduğuna göre, yaratmış olduğu kâinat ve onun içindeki dünya da komünisttir.

Ben "Sümme hâşâ!" diyorum, diyorum ama, iş böyle tutunca, tabii, Komünizmle Mücadele Derneği'ne, görüyorsunuz, bir hayli iş düşecek... Tahsisatın da buna göre artırılması gerekecek... Oysa dolar durumumuz malum, bomboş... Bir püf noktası bulmak gerek bu işe ki, kurtulalım çıkmazdan... Ne diyebiliriz mesela?.. Deriz ki: Bu Aristokâri bir mantık zinciridir, yani bütün bu kovalamaca sonuçları hep Aristo'nun başının altından çıkıyor... Oysa biliyorsunuz, Aristo, Eflatun'un tilmizi... Eflatun da, biliyorsunuz, baştan sona komünist ideologyasına dayanan ve bu yüzden çevirisi okullarımızdan hükûmet kararıyla toplatılan *Cumhuriyet* adlı bir kitap yazmıştır... Öyleyse Eflatun da komünisttir ve Eflatun da komünist olduğuna göre ve Aristo da onun tilmizi olduğundan naşi, bu cins düşünenler de hep komünist olsa gerektir... Yani benim gibi ve Tekin Erer gibi kimseler de komünisttir... Öte yandan o Eflatun da Eflatun olduğuna göre ve Mor Menevşe renk bakımından Eflatun'u tuttuğuna göre, Mor Menevşe de komünisttir, yani Kızıl'dır... Tevekkeli köpoğlunun boynu bükük değil!..

7 mayıs 1968

Kel Başa Şimşir Süleyman

Yok efendim, yok!.. Ümidimi kestim gayrı, iş yok bu halkta... Kendisine hizmet edenlerin kadrini bilmiyor... Kim sırtını sıvazladıysa, elini tırmalıyor... kedi gibi... Tevekkeli İsmet Paşa, 1950 seçimlerinin neticesini aldığında, "Nankörler!" diye feryat etmedi!.. Ne dedin?.. Canım sen bakma bizim ortadan konuştuklarımıza, siyaset icabı o... Yoksa, Allah için, büyük babalık ettiydi halka... Ama anlamadılar... Fazla dolaşıp yorulmasın diye yol vergisi aldığını, muasır memleketlerin terbiye seviyesine erişmesi için candarma dayağı attırdığını, yüzü gözü açılmasın, güneşten yanmasın diye bilâücret madenlerde çalıştırdığını takdir edemediler...

Ya Adnan Bey'e ettikleri küfranlık!.. Adam canını dişine taktı, çalıştı, adam olsunlar diye...

Her mahallede bir milyoner ve her milyonerin kapısına bir tümen dilenci yetiştirdi... Ormanları kesti, odun etti, odunları kesti, mebus etti... Sen ekeceğin, ben ekeceğim diye kavga edip vuruşmasınlar diye fazla toprakları Amerikalılara üs verdi... Ama kadrini bildiler mi?.. Ne gezer!.. Zambak İhtilali'nden sonra, *Vadideki Zambak* ile *Zambaklar Memleketi*'nden gayrı kitap okumamış komitacıların Anayasa Lafarandumu'na, tısları bile çıkmadan, kuzu kuzu gidip oy verdiler... İyi söyledin, doğru, vallahi!.. Yabancılara da yüzümüzü kara çıkardılar... Amerikalılara da çemkirmeye başladılar... Elinoğlu ta anasının örekesinden kalkmış gelmiş buraya, zahmet etmiş, lütfetmiş, tenezzülen ananı bellemek için... Sen tut şimdi, tam gözü kızmışken herifin, debelenmeye başla!.. Ulan hırbo, ömründe iki beşlik kayimeyi yan yana gördün müydü acaba!.. Şimdi o beğenmediğin Amerikan gâvurunun sayesinde götü açık bebelerin bile 20 000 lira borçla doğuyor!.. Şu son seçimlerde bize yaptıklarına baksana, be bi-

lader!.. Şunun şurasında daha kaç gün oldu, daha yeni hizmete başladık... O da bin türlü ayak bağıyla... Anayasa Mahkemesi, Danıştay mayıştay, estek köstek... Şöyle ağız tadıyla bir ücretleri iyice düşürüp, fiyatları yükseltip halka "ıhh!" dedirtemedik... Açlık, fıkaralık berdevam ya, daha bir esaslı zayıflatamadık halkı, dilediğimizce endamını düzeltemedik... Bir türlü Kıbrıs'ı verip halas edemedik memleketi bu yeşil beladan... İşçi Partisi'ni bile kapatamadık... Dediğim gibi, daha işin başındayız... Tam biz, çoğunluğumuzu kabartıp, şu Anayasa'yı kuşa benzetelim diye uğraşıp didinirken, sen tut, utanmadan, oylarımızı yüzde 57'den 51'e düşür! Bu kadarı olmaz artık!.. İnsaf diye bir şey var! Gidip söyleyeceğim Süleyman'a, boşuna uğraşmasın hiç!.. Adam olacağı yok bu halkın!.. Anlaşıldı bize layık bir halk olamayacak bunlar!.. Bu halka, bu kel başlı halka değmez şimşir Süleyman... Yol yakınken toplanalım biz, çekip kuyruğunu kır beygirin, tersinden de olsa binelim üstüne, vuralım gurbete ve şanımıza layık bir başka halk arayalım!

11 haziran 1968

İşgaliye

Üniversitelerimizdeki olaylar, iç yönetim ve yönetmeliklerle doğrudan doğruya ilgili bazı konularda, ama daha önemlisi, "Halka Dönük Eğitim Reformu" amacı yönünde bilinçlenme bakımından elde edilen birtakım önemli kazançlarla sona, şimdilik erdi. Öte yandan, işgal hareketinin yasalılığı üzerindeki tartışmalar gazeteler ile mikrofonları, daha bir süre işgal edeceğe benziyor. Gençlerimizi savunanlar, hareketin yasalılığını Anayasa'nın başındaki "direnme hakkına" bağlamada sözbirliği ediyor. Karşı taraf ise, "meşru otoriteye" isyan teranesini miyavlayarak, Maocular ile Maumauların üniversitelerimizi fareotuyla zehirlediğini ileri sürüyor.

Biz, bu tartışmada ne "Kediye tut, fareye kaç!" diyen Demirel'den ne de "Fareye tut, kediye kaç!" diyen İnönü'den yanayız. Her yurt sorununda olduğu gibi, bu sorunun da, "genel fiili durum" olanca tarihsel ağırlığıyla çözümlenmedikçe, yerine oturtulamayacağı, dolayısıyla da gençlerimizin direnme hakkını kullanarak yarattıkları fiili (işgal) durumun hukuksal dayanaklarına gün ışığı tutulamayacağı kanısındayız.

Şöyle ki: Üniversiteler üniversite olalı beri, üniversiteliler milletçe yaşantımızın özüne dokunmaktan uzak bilgilerle ve kürsülerin epey bir bölümü de cübbesinin eteğinden öteyi göremeyen hocalar tarafından işgal edilmiştir.

Bu üniversitelerden berat almış birtakım kâğıtbaylar ile oybaylar gerileriyle, en can alıcı mevkileri ve seçim atmosferi havası kokan ağızlarıyla milletin can kulağını işgal etmektedirler.

Bu bayların görevleri, baskın verip meclisleri ve TİP merkezlerini geceyarıları işgal etmektir.

Bu bayların arkadaşları, kompradorlar sahilleri, madenleri, petrolleri işgal etmektedirler.

Bu bayların müttefikleri manzaralı üsleri ve İzmir barlarını işgal etmektedirler.

Bu bayların keçileri ormanları işgal etmektedirler.

Bu bayların hanımları berberleri, terzileri işgal etmektedirler.

Bu bayların çocukları özel okulları ve üniversiteleri işgal etmektedirler.

Bu bayların arkaladığı ikili antlaşmalar bağımsız geleceğimizi işgal etmektedir.

Bu bayların bu gerçekleri bağıran yazarlara karı telkinleri sonucunda açılan davalarla yargıçlarımız işgal edilmektedir.

Ve bütün bunların işgaliyesini güzelim halk ufalan ekmeği, kısalan ömrüyle ödemektedir.

Uzatmayalım; gençlerin son hareketi, bu genel ve bütün işgal durumu yanında sadece küçük ve sınırlı bir işgal hareketidir.

9 temmuz 1968

No! No!
Laissez Faire, Laissez Passer
No! No!

Vedat'ın giden başı için derim ki: Anlamadım bu gâvur kısmının ille Dolmabahçe'de karaya çıkmak istemesini... Mustafa Kemal orda öldü diye, orda mı öldü sanıyorlar onurumuz, orda mı tükendi belliyorlar yiğitliğimiz... Ve niye "Independence" adlı o çirkin uçak gemisiyle geliyorlar? "Bağımsızlığımızı" yitirdiğimizi yüzümüze vurmak için mi yoksa?.. Mustafa Kemal, "Türk milleti çalışkandır, Türk milleti fedakârdır" diye haykırmıştı Cumhuriyet'in Onuncu Bayramı'nda. Mustafa Kemal, "Türk milleti misafirperverdir" dememişti... Biz hiçbir zaman "perver" ve "deyyus" olmadık... İngilizperverler, Amerikanperverler çıktıysa aramızdan, onları kovmasını bildik... Birinci Kurtuluş Savaşı "misafirperverlik" adına verilmedi; yani Yunan gâvurunu denize döktükse, pusatlı ve hak yiyici misafiri dehlemesini bildiğimiz içindi... Türk milletinin çoğunluğu memnunmuş, diyorlar "Amerikalıdan!.." Sükan öyle diyor, vali öyle diyor... "Azınlıkmış gâvurun namusumuza leke sürmesinden gocunan!.." Ne zamandan beri Türk milletinin çoğunluğu, Beyoğlu'ndaki kahpeler ile pezevenklerle bir sayılır oldu?.. Ve ne zamandır milletçe namusumuzun bekçisi, devlet kuvvetleri, Umum –Toplum değil– polisi halinde ve ellerinde matrakları, otellerin önünde gâvurun matrakukasına bekçilik sanılıyor?.. "Beynelmilel" hakkıymış gâvurun hafta sekiz gün dokuz gelip, boğazımıza ve ümüğümüze çökmesi!.. Böyle hakka "Hak Tüü!.." Çünkü "yurttaşlık hakkı" diye bir şey varsa, bu, her şeyden önce, yurdun taşını toprağını müstevliye karşı koruma hakkıdır... Ve yurttaşlık hakkı, güzelim İstanbul, Amerikalıların karyola gıcırtılarıyla sarsıldı-

ğında, bu kulak karası sesi durdurma hakkıdır... Amerikan jetlerinin cayırtısını kulaklarımızın tozunda patlatma pahasına da olsa, kullanacağız bu hakkı... Yani "gâvura kul olmama hakkını" sonuna dek kullanacağız... Bilsinler ki, "kan" ile "kanun" arasındaki "un"u gözetelim diye, kanımıza ve namusumuza Amerikan ekmeği doğratmayacağız... Ama gine bilsinler ki kendi kaynattıkları cunta kazanını gençlere kaldırtmak isteyenlerin başından aşağı dökülecektir kaynar sular... Bırakmayacağız!.. Bırakmayacağız!.. Bitti "laissez faire", bitti "laissez passer..." Yeter ettikleri, yeter geçtikleri!.. Geçti artık o "liberal" günler... No laissez faire, no laissez passer!..

30 temmuz 1968

Biberiye

Duydun mu Adana'da olanları?.. Yaralılardan bir kişi daha ölmüş. Etti mi sana üç!.. Ne üçü!.. Unuttum bakkalın karısının karnındaki çocuğu... Pes, vallahi, cennetteki köşk uğruna dört can yitmiş!.. Öbür yaralılardan ölen olmazsa tabii... "Sen misin şıhımıza karşı gelen!" deyip basmış müritler bakkal Mehmet Gümüş'ün evini... Şakirpaşa Mahallesi anababa gününe dönmüş... Bıçaklar tabancalar... İlkin müritlerin arasında bulunan Eşe Çakır adlı (erkek) hatun asılmış bıçağına, sofra başındaki Fadime Gümüş'ü hacamatlamış... Bunun üzerine erkekler de cûşa gelmişler, "Hûû" haykırışlarını bastıran tabanca sesleri arasında cenneti boylayan boylayana!.. Hani başbakanımızın dediği kadar var: "İnce felan değil, kabadayı milletiz biz..." Üstüne üstlük, "maneviyatı çok zengin bir milletiz biz..." Şıhın sözünden çıkanı, hiç dinlemez, temizleriz biz... Koskoca Biberi Tarikatı bu!.. Yayılmış ki ne yayılmış, taa Suriye'den Elazığ'a dek dayanmış ünü... Ne demekmiş lan, kahpenin dölü, şıhımız Atiye Emrecan'a meydan okumak, ne demekmiş!.. Ululaların ulusundan hediyeni esirgiyorsun sen ha!.. Ulan it, Şakirpaşa Mahallesi'ndeki gecekondunun esamisi mi okunur... Atiye şıhımız bizim koskoca cenneti parsellemiş... Parsellemekle de kalmamış, hemi de üstüne Babil köşkleri oturtmuş!.. Boşuna mı lan, milyon kişi, perperişan, aç-taksir ırgatlık ediyor, kölelik ediyor kapısında!.. Siz ona para yetiştireceksiniz, hediye yetiştireceksiniz ki, o da bu dünyadaki konağıyla, üstündeki ipek urbasıyla, götündeki otomofiliyle cennette nasıl yaşayacağınızı gösterebilsin size... Gerekirse, bu uğurda onunuzu, bininizi kurşunlatır; gerekirse bu uğurda damdan da attırır ölünüzü!.. Muradı başka onun; onun bütün gayreti bir ayak önce bu fani dünyadan ayak götürüp şol cennetin ırmağında ayakları-

nızı tezinden yıkıyasınız diye... Nafile yere mi size yoksa onca acı biberi aç karnına yedirip duruyor!.. Dil orucu tutturuyorsa, yanış yunuş bir söz söyleyip cehennemlik olmayın diye!.. El orucu tutturuyorsa, olmadık bir yere, mesela dünya nimetlerine dokunmayasınız diye!.. Öyle mübarek bir can ki bizim Atiye pirimiz!.. Ben de ona yanıyorum ya: Topu topu bir kere kısmet oldu huzuruna çıkmam!.. 65 seçiminden önceydi... Öyle bir konuşuyordu ki, bilemezsin, bal akıyordu, alimallah, mübarek ağzından!.. Nasıl bir hatun mu?.. Şahsınızı soruyorsun yani?.. Bilmem ki, nasıl deyivereyim sana. Sahavetli... azametli... aynen hökömat gibi bir kadın!..

13 ağustos 1968

Dam Üstünde Zamazan
Vur Beline Milletin!

Sükan ile İzmir'deki yardağı, Ünsal'ın hali gayetle güç... Ondan hep böyle cinaslı, hep böyle cemiyetli konuşuyorlar... Diyelim; Sükan, "Delillerimiz sağlamdır" dedi; bu bileceksiniz ki, "Delilerimiz sağlamdır, Osman'ı Başdemir'i iyi bağladık, sağlam bağladık" demeye gelir... Diyelim Ünsal, "Osman, Manisa ve Bakırköy tımarhanesine hasta değil, ziyaretçi olarak girmiştir" dedi, hemen çakacaksınız; bu, Osman'ın tımarhaneye dört yıllığına, gece yatısına misafir olduğu anlamını taşır. Ama mecburlar, na'psınlar, kim seçmişse seçmiş, zırdelinin biri bu Osman!.. "Git Amerikan Haber Bürosu'na bir molotof kokteyli at" dendiyse, ulan kokteylden kokteyle fark var!.. Bu hıyar unutmuş molotof adını, sormuş soruşturmuş "Amerikanlar en çok hangi kokteyli sever?" diye. Efes Oteli'nin barmenini bulmuş, o da martini kokteylini salık vermiş... Üstünden de çıktı formülü, pembe bir kâğıda yazılı...

"Malzeme: Yarım şarap kadehi dolusu sek cin, yarım şarap kadehi dolusu İtalyan vermutu, sekiz damla akide şekeri şurubu, on iki damla portakal suyu, bir ufak parça limon kabuğuyla kırılmış buz.

Yapılışı: Kokteyl kabını kırılmış buzla dolduracaksın, üstüne hazır sıvıları döküp büyük bir bardağa süzecek ve yüzeyinde yüzen ufak parça limon kabuğuyla sunacaksın..."

Bekliyoruz biz de Amerikan Haber Bürosu'nun karşısında... Saat bir oldu yok, bir buçuk oldu yok, bekle baba bekle!.. "Hah!" dedik, "sonunda geldi..." Attı büronun camına elindeki mereti... Bir şangırtı oldu, ama ateş yok... Dinine yandığımın herifi!.. Çare yok, cibin benzininden alıp bir parça ateşledik... Âdet yerini bulsun diye... Deli Arnavut, "martin" ile "martini"yi karıştırmış meğer... Herif, herif değil de bir şe-

kil... Yolda şarkı çağırıyor bir de... "Sen olmasan âlemde, ah, bu dürlü yanmazdım" diye...

Bilader, bu kadar tahrike karşı bir tertip alınması lazım elbet. Deyyuslar "KMDMD" diye bir örgüt kuracaklarmış, duyduk... Yani "Komünizmle Mücadele Derneğiyle Mücadele Derneği" diye bir örgüt kuracaklarmış... Herkesin de bir tahammülü var... Yahu, hani o Vedat diye, şehit diye ölmüş bir oğlan var ya... Yok efendim, polis camdan atmış veledi... Aslında piçin tahrikine kaldırımlar bile dayanamadı, şahlandığı gibi pencerenin oraya, altına aldı imansızı... Pekiy, geçen gün kopan TORNAVİDA fırtınasına ne dersin?.. "Şehitti, göğe ağdı" derken, herif tepemize taş yağdırdı baksana!..

Buna karşı, dediğim gibi, bir tertip alacaksın!.. "Montaj" sanayii, "ambalaj" sanayii var da, neden sabotaj sanayii olmasın, sorarım sana!.. Biz de bir kolaylık düşüneceğiz elbet!.. Nâtekim "Yeşil Tulumba Takımı"nı kurduk... Süleyman içinden çıktığı sandığı aldı geldi... Sükan ateşliyor, kundaklayıp çocuğu, biz de kaptığımız gibi sandığı, koşuyu koparıyoruz yangın yerine... hemencik söndürüyoruz ateşi... "Bu beylik oyun, kaba kuvvet dalaveresi" filan diyeceksin, ama mecburuz, dediğim gibi, "mali durum nazikleştikçe, kabalaşmaya mecburuz..." Böylece olacak bu, başka yolu yok... Kısacası bunun ve uzunun kısası:

Ekmeğe zam, tuza zam,
Doğruyu söyleyene dam!..

20 ağustos 1968

Korkuyorlar

Gençlerden korkuyorlar... Çünkü gençler bildikleri gençler değil artık... Yaşlandılar... Saçlarının bembeyaz kesilmediği ne devlet!.. Onlar ki, şanlı Cumhuriyet devletinin Amerikan gemilerinden uğrayan abaza kopillere "teşrifatçı" haline düşürülmeye kalkıldığını, devlet polisinin pavyon muhafızına döndürüldüğünü, Türk İzmir'in Gâvur İzmir'e çevrilmek istendiğini görüyorlar... Değil yaşlanmak, kahırdan ölmedikleri ne devlet!..

Gençlerden korkuyorlar... Çünkü gençler bildikleri gençler değil artık... Gençleştiler... "Halk" diye bir "evrensel gençlik" kaynağı var ya hani... O kaynaktan içiyorlar artık sularını... Gençleştiler... Yeni Türkiye'yi arıyorlar, yeni Türk insanını arıyorlar... Ve arayan bulur... Ve onlara engel olmaya kalkanlar belayı, onlar da güzelim Mevla'yı bulacaklar...

Karpuzun kırmızısından korkanlar, bindikleri lagar beygirden Ebucehil karpuzu gibi yere düştüklerinde cehlin ve korkunun ecele faydası olmadığını anlayacaklar... Anlamaya başladılar da... Onun için korkuyorlar...

İlkin Dolmabahçe'de düştü denize Washington karpuzunun kabuğu...

3 eylül 1968

Laik mi, Layık mı, Müstahak mı?

Devlet başkanımızın 30 Ağustos Bayramı dolayısıyla yayınlayıp da radyolardan üç öğün "tırtlanan" demeci, gerçekleri âdeta müesseseleşmiş birtakım klişe sözlerle sarmalamadaki kayıtsızlık ve umursuzluğu bakımından yeni bir politik şaheserdir.

Sayın Sunay'ın 6. Filo'nun İzmir'i ziyaretini müttefikler arasında bir "tanışma çayı" olarak tanımlaması, sokaklarda bıçak ve sopalarla ve pavyonlarda viskilerle, fahişelerle düzenlenen bu tanışma törenine şüphesiz bambaşka bir letafet katmıştır. Hele NATO'ya, İkili Antlaşmalara ve Amerikan İttifakı'na karşı çıkanları devlete ihanet içine düşmüş kişiler olarak göstermesi, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bünyesini çözümlemede hafızalardan kolayberi silinmeyecek bir yeniliktir. Devlet bünyesi içinde habis bir büyümeden başka bir gözle görülmemesi gereken Amerikan İttifakı'nın, bu urun, bu tümörün öldürmekte olduğu bünyenin temel uzvu sayılması, tıp bilimini allak bullak eden muazzam bir buluştur... Türkiye'de emperyalizme karşı çıktıkları için "antiemperyalist" diye anılan yurttaşlarımız birdenbire karşılarında Sayın Sunay'ı da bulduklarına göre, bundan böyle Antisunayist diye anılmayı hak etmişlerdir... Sayın Sunay, demecinde yer alan "Türkiye Cumhuriyeti laik bir devlettir" cümlesini okurken laik kelimesini layık diye telaffuz ettiler. Bunun elbet bir hikmeti olacak. Belki de böylece devletin ve devlet başında bulunanların dünyada ilk Kurtuluş Savaşı'nı vermiş olan Türk milletine layık olmaları zorunluluğuna işaret etmek istemişlerdir... Atatürk'ün parmağıyla Akdeniz'i gösteren İzmir'deki heykeli dile gelse şimdi, eminim, Kurtuluş bayramında emperyalistlere aguşunu açanlara "Atın kendinizi denize!.." diye haykıracaktır.

10 eylül 1968

Komik-i Devir

Marmaris'te Hasan diye bolahenk bir genç vardı; bilmem orda mıdır hâlâ... İftar vakti, irili ufaklı bir alay velet topun başına toplaşırdı; iskele meydanında. Ve menkeş bekçi, minarelerin ışıkları yandıktan bir hayli sonra, cığarasıyla topu ateşleyip gümletince, bir sevinç haykırışıdır kopardı çocuklardan. Tam o sırada Hasan bisikletiyle görünürdü uzaktan. "Hasan Ağbey geliyor" çığlıkları arasında bir seyirdir başlardı. Hasan ardındaki sepeti sebzevatla dolu bisikletini duvara dayar, setin üstüne çıkıp, "Kahkahalar atılırken evinizden, bendim geçen, ey sevgili, volöspitle denizden" diye başlardı nutka. İlkin tohuma kaçmış hıyarlar ile cılkı çıkmış domatesleri satarak memleketi kalkındırma aşkiyle yanmasına rağmen, halkın anlayışsızlığı yüzünden gayretlerinin nasıl kösteklendiğini acı acı anlatır ve lafı iyice kızıştırdıktan sonra, gençliğe hitabın en firaklı yerine geçerdi. "Çocuklar, yarının gençleri, öbür günün morukları, size sesleniyorum, memleketin bugünkü haline bakıp ağlayalım, ağlayalım!" diye uluyup höngürdümiye girişirdi. Çocuklar da, onlan birlikte yalancıktan ağlamaya koyulurlardı. Derken Hasan eliyle susturur onları, "Ama memleketin geleceğine bakıp hep beraber gülelim çocuklar, gülelim!" diye ünleyince, kahkahadan kırılırdı ortalık. Analar, "Bu domuz Hasan çocukları donuna işetiyor" diye söylenir dururlardı...

Demirel'in son doğu gezisi üstüne çıkan gazete haberlerini okudukça, Hasan'ı hatırladım hep... Bununla, tabii, Hasan'ın güldürücülükte Demirel'in kâbına varabileceğini söylemek istemiyorum. Nihayet Hasan bir kenar köşe çocuğu, taşralı bir sanatçı, bir kasaba hünerbazı; öbürüyse anlı şanlı bir Komik-i Şehir, ondan da ileri, bir Komik-i Devir... Ne var ki, her şeyde olduğu gibi, bu işte de ortam çok önemli...

Baksanıza, Demirel bile onca ustalığına, kabiliyetine ve onca gayretine rağmen, bir türlü güldüremiyor doğuluları... "Yüzünüzü güldüreceğim sizin" diye yırtınıyor, ama nafile... "Sen bir şey yapabileceğini göster, banka sana para verecektir. Ağacın gölgesinde otururşan, banka sana kredi vermez" diye şahane bir nükte yapıyor ve ağaçların üstündeki bütün kargalar güle güle ölüyor da, doğulular oralı bile değil, suratlarından düşen bin parça, bakıyorlar öyle Demirel'in suratına... Erzurum'da çıkıyor bu büyük sanatçı, "Bu durumda tezekten kurtulma mücadelemizde, yeni yollar aramaya, yeni ayakyolları bulmaya mecburuz" deyip temeli atılan biriket fabrikasının harcına bir tezek resmi gömüyor da, doğulu kardaşlarımızın yüzünde en ufak bir gülümseme bile belirmiyor... Üzücü bir şey, ama böyle işte, n'apacaksın!.. Adamcağız Kars'ta, ünlü tuluatçılardan Kurban Hüsep gibi alnına kurban kanı sürüp, asırlık Hükûmet Konağı'nın çökmek üzere olan balkonuna çıkıyor ve "Bir kapıdan binlerce kişi aynı anda geçmeye kalkarsa, herkes birbirini ezer. Ama sırayla geçilirse, herkes içeri girer, işte buna plan denir. Ama planda nereye ne yapılacağı yazılmaz... Biz mamur ve müreffeh Türkiye'nin güzel bir tablosunu yapmaya çalışıyoruz. Onlar ise, bu güzelim tablonun üzerine çıkarak tepiniyorlar, tepinsinler... Tepinsinler... Tepinsinler..." diye tepinmeye başlayınca çürük balkon gıcırdıyor, sallanıyor, çöktü çökecek, güç alıyorlar Demirel'i içeri... Hazret, sanat uğruna, doğuluları güldürme uğruna hayatını tehlikeye atıyor yahu, şaka değil!.. Tanrı'nın inayetiyle kazasız belasız atlattı bu seferki geziyi... Ama böyle kırk yılın başında bir yetişen dâhinin latifeden, mizahtan zerre anlamayan ücralarda zıyanı zebil olmasına gönlümüz razı olmuyor... Gerçi Demirel *Ant*'ı okumaz, ama bu dergiyi görevleri icabı hatmeden savcılar ile polisten dileriz, şu yakarışımızı naklet-sinler kendilerine: N'olur gitmesin bir daha doğuya, temaşa

sanatı adına niyaz ederiz kendisinden, doğuluları güldüreceğim diye boşuna helak olmasın... Onun bir kusuru yok, çünkü suç onda değil... Doğulular bilmiyorlar, öğrenmemişler gülmesini...

1 ekim 1968

Kalyon

Sabahın körü, sabahın beş buçuğu, Okmeydanı'nda, Darülaceze'nin oradayız... Bir yanda gökdelen, bir yanda yerdelenler...

Tek gözlü gecekondulardan, insanlar uğruyor dışarı, iki kat, iki büklüm... İç donlarıyla, yalınayak kadınlar, çocuklar, erkekler, harıl harıl, bir gidip bir geliyorlar... Gören bir tapınak dikiyorlar sanır: Ehramlar, Babil Kuleleri, Tac Mahaller gibi... Sokul yanlarına da bir bak!.. Ellerinde büyük küçük kovalar, Vita kutuları, konserve kutuları ve sapları telden, bayırdan aşağı deviriyorlar elindekileri... Döküyorlar... Ne mi döküyorlar! Boklarını döküyorlar, sidikle karışık... Yani "Eser üstüne eser katıyorlar!.."

Ve döktükleri var ya, denize inecekler Barbaros kalyonları gibi...

Donanmalar hep gece olmaz ya, bu da sabahın köründe bir donanma...

Ve ey kardeşler, kovalardan ve kutulardan başka kaybedecek şeyi olmayanlar, BİRLEŞİN!..

15 ekim 1968

Düzen mi, Dümen mi?..

Sayın İnönü kurultay sonunda yapılan parti meclisi seçimlerine alavere karıştığı kanısına kapılıp, oyların yeniden sayılmasını emretmiş. Emreder, emreder! Kömür gelir Zonguldak'tan, emir gelir Emirgân'dan. Şimdi kurultay divanı üyeleri memleketlerinden kopuşup, pösteki saymaya Ankara'ya koşacaklar. Onlar pirincin taşını ayıklıyadursun, Ortanın Kolcularında da yürek Selanik tabii... Şeytan azapta gerek!.. İnönü gine insaflı davrandı, oy sandıklarını sırtlarına verip, Ankara caddelerinde hazretleri yalın yapıldak dolaştırmadığına bir ağızdan "CHP sosyalist değildir!" diye bangır bangır bağırtmadığına şükretsinler!.. Siz ne hakla tutar da, İnönü'nün "Dümen değiştireceğiz!" sözünü "Düzeni değiştireceğiz!" diye yorumlarsınız!.. Gerçi İnönü, "Türkiye kurulacak Yenidünya'da yerini alacaktır!" diye bir laf etti, etti ama; bu "Türkiye Amerikan ittifakını bozmalı, NATO'dan ayrılmalı!" demeye gelmiyor ki!.. Eco ve arkadaşları az kalsın Amerikalı velinimetlerimizi gücendiriyorlardı!.. Yahu, böyle boynuzdan büyük işlere kalkmadan, büyük sözler etmeden, açıp sözlüğü bir baksanıza!.. "Yenidünya"nın karşılığında Amerikan Karası yazılı... Yani İnönü, Yenidünya'da yerimizi alacağız" dediyse, bu "Sizleri, fazla ileriye giderseniz, birer ikişer tebdilihava için Amerika'ya yollarım, ha" anlamınaydı!.. Ben mi sululuğa vuruyorum yoksa işi?.. Yok be, canım! Tersine... Sevgili Eco fazla ciddiye aldı bu "Ortanın Kolculuğu" işini!.. Suphi Bayram'dan örnek alsa bari!.. Adam, nasıl hemencecik Ortanın Kolculuğundan istifa edip, istifade için "Haşhaş" şirketinin başına geçiverdi!.. Sayın Muammer Aksoy da kavradı durumu. "CHP bir şahıs partisi olmaktan kurtulamadı" diyor. Ve yavaş yavaş millet de anlıyor, CHP'nin yönetiminde bir şahıs partisi ve siyasal tutumunda alabildiğine şahsiyetsiz bir parti olduğunu... Onun için de firaklı encamı

yaklaşıyor... Hani Laz muavin kamyonu manevra ettiren şoföre arkadan kılavuzluk eder, bağırırmış; "Sol yap!.. Sağ yap!.. Sol yap!.." derken, "adamı ezdun!" diye çığırmış!.. Bizim "Halkçılar" da öyle, sol yaparken sağ yaparken partiyi ezecekler alimallah!.. Bir hikâye daha var, onu da anlatayım... Bu yazıda hikâyeyi fazla kaçırdık, ama olsun!.. Zaten CHP de bittinsenedir milletin başında vızıldayan bir sinek masalından başka ne!.. Bursa Yunan işgaline uğramış. O arada ressam Balaban'ın köyü Seçköy'e de Yunanlılar girmiş. Yunan binbaşı köylüleri toplatmış etrafına, kendi de çınarın gölgesine kurulmuş; kahve getirmişler, içmiş, üstüne de bir bardak su... Bir bardak su daha istemiş, onu da içmiş... "Suyunuz çok güzel" demiş... Köylülerin arasından Mehmet Dayı atılmış... "Çok iyi sularımız vardır" diye girişmiş... "Çamlıpınar'ın, Karacapınar'ın suyu da iyidir, ama Ulupınar'ın suyu birincidir" demiş... Yunan komutanı hemen ordan bir çocuk çağırmış. "Git evine, en kocaman testiyi al, gel!" diye buyurmuş. Testi gelince bu sefer Mehmet Dayı'ya, "İhtiyar" demiş, "al şu testiyi, doldur, getir Ulupınar'dan bakalım, methettiğin kadar var mıymış Ulupınar'ın suyu!.." Mehmet Dayı, çaresiz sırtlanmış testiyi, koyulmuş yola... Dört beş saat ötede pınar... Üstelik sarp bir tepenin doruğunda... Vurmuş bayıra gidiyor, testi omuzunda... Kan ter içinde öyle... Nacakları ellerinde, odundan dönen köylüler Mehmet Dayı'yı görünce, "Testiyle böyle nereye gidiyor acep!" diye şaş kalmışlar. Biri dayanamamış sormuş, "Nereye gidiyon böyle, Mehmet Dayı?" diye. "Heç sorma, oğlum" demiş ihtiyar. "Ağzımla bir halt yedim, onu yıkamaya Ulupınar'a varacağım..."

O emsal, şimdi de Halkçılar ağızlarıyla yedikleri solculuk münesini yıkamak için daha epiy bayır tepeceğe benzerler!.. Testiyi yolda kırmazlarsa tabii...

29 ekim 1968

Umut Yiyiciler

Çetin Altan son TİP kongresinin kapanışında, divan başkanı olarak, "Bu kongre dünya sosyalizm tarihine armağan olmuştur. Hiçbir partide bu kadar seviyeli kongre yapılmamıştır" diye kıvandıydı. Şimdi bu fikirde değil, iki gün önce sosyalizm tarihine armağan edecek kadar seviyeli bulduğu bir kongreyi kendi seviyesine yakıştıramıyor artık. Karışılmaz, bu da bir seviye meselesi tabii... Ben haddimi bildiğimden, ne yermede, ne övmede bu kadar ileri gidecek değilim; değilim, ama ne yalan söyleyeyim, pek de başarılı değildi bu kongre... Bence, bir parti kongresinden murat, devrimci bir partiyse tabii, yapısında belirli bir süre içinde yer alan gelişmeleri yansıtması, belirlemesi ve örgütünü ona göre yeniden biçimlendirmesidir. İtiraf edelim bu işin üstesinden gelemedik. TİP, hep bildiğiniz gibi, Mehmet Ali Aybar'ın etrafında sendikacılar ile aydınların toplaşmasından meydana gelmiş bir parti. O günden bu yana, kimi olumlu, kimi olumsuz bir alay değişmeye uğradı. Aydınlar kesiminin, burda derinine girmek istemediğim nedenlerden ötürü ufalanmasına, güçsüzleşmesine karşılık, sendikacılar aralarındaki birliği korumayı bildiler; öte yandan genel tabanın içinden yeni kesimler belirmeye başladı; gençlik kesimi, şarklı kesimi, sendikacı olmayan işçi kesimi gibi... Bu yeni kesimler üçüncü kongrede ağırlıklarını duyurmak için, kimisi fevri ve çok sert bazı çıkışlar yapmaktan geri durmadılarsa da, ne Genel Merkez, ne de çeşitli kesimlerin sözcüleri, parti bünyesini oluşturan unsurlar arasında bir denge kurma, sorunları toplayıcı, toparlayıcı bir platform halinde ortaya koyma yetkinliğini gösteremedi ya da bu olanağı bulamadı. Aydınlar arasındaki bölünme illetinin depreşmesi, başlıca etken oldu bunda.

Oysa aydın kesim, aralarında anlaşarak öbür yeni kesimler-

le bir söz birliğine varmış olsaydı, parti içinde sağ kanat sayılması gereken sendikacılar karşısında sağlam bir denge kurabilirdi. Aydın kesiminin Genel Merkez'de ve Bilim Kurulu'nda yer alan hemen bütün sorumlu kadrosuyla ve son anda Mehmet Ali Aybar'ın karşısına gençliğin bir kısmı hariç öbür kesimlere seslenmeyen, daha çok kuramsal ve daha doğrusu "kurumsal" ve üstelik densizliğinden ve insafsızlığından ötürü kazanabileceği sempatiyi önceden yitirten ters bir muhalefetle çıkışı, bu gibi siyasal çağlarda elden kaçırılmaması gereken serinkanlılık ölçülerini altüst etti, hatta genel başkanın da zaman zaman bu sınırın dışına kaçmasına yol açtı.

Sonunda işi yeni bir halife aramaya vardıran bu muhalefet, aydın kesimi darmadağın etti, yönetici kadrolar içindeki gücünü alabildiğine kısıtladı. Öte yandan yeni yetişen kesimlerden bu kadrolara yeni unsurlar devşirmeyi de bu patırtıda boşladığı için, parti bünyesindeki dengesizlik tehlikeli bir hal aldı. Oysa meşru muhalefet çerçevesi içinde kalan ve gerek denetleme organlarının işleyişinde, gerekse örgütleşmede görülen aksaklıkları ve ağırlığı ön plana alan bir direnme, parti birliğini bozmak şöyle dursun, bu aksaklıklardan şikâyetçi öbür kesimleri de kendine bağlayarak, hem sağlıklı bir çalışma atmosferinin kurulmasına yol açacak hem de bu şikâyetlere kulak verip, bunların giderilmesine dört elle sarılacağından zerre şüphemiz olmayan genel başkanın etrafında parti bütünlüğünün pekiştirilmesine elverecekti.

Kongrenin bir ikinci ödevi ise, kendi bünyesi içindeki dengeyi sağlamaya çalışadursun, yurtiçi ve yurtdışındaki karşı kuvvetlerin durumlarını partinin ve yan kuvvetleri gücü muvacehesinde sağlam bir çözümlemeden geçirerek, önümüzdeki dönemde izleyeceği politikayı saptamaktı. Bu ödev de arada kaynadı. Ve en kötüsü, durmadan kişisel yönetimle suçlanan genel başkan bu konularda kongre üyelerinin eğilimlerini tartma fırsatı bulamadığı için bu önemli sorunların çözü-

münde güçsüz bir yönetici kadroyla yalnız başına bırakılmış oldu.

Bunca yıkıntıya yol açan bu saray darbesinin saraydan kaçırılan kızı, Çetin Altan, bundan böyle hangi Bizans mizansenine rol alacak olursa olsun, partimiz için büyük kayıp tabii.

Ama sosyalizm böyle yıkıntıları ve depremleri atlata atlata kurulacak. Çünkü sosyalizm, bazılarının kuracağı çadırın üzerine gökten şıp diye damlayacak değildir. Onun için bizlere düşen, genel başkana ve yeni yönetici kadrolara destekleme ve denetleme bakımından canla başla yardım etmek ve aksak dönemi partiyi kötürüm kılmadan atlatmaktır. Sosyalist ahlakı, tabanı kurulmuş olan bu partinin tavanında beliren çatlağı bir an önce tamir için çaba göstermeyi gerektirir, yoksa bir kenara çekilip yöneticilerin başarısızlığından küçük burjuva doyumlulukları çıkarmak değil. Halkımızın umut bağladığı bu partinin başını yemeye kalkanlar, yüzyıllardır horlanmış, ezilmiş bu halkın umudunu yemenin ağır vebalinden kurtulamayacaklardır. Onlara diyeceğimiz şu:

"Ölen ölür, kalan sollar bizimdir."

26 kasım 1968

Çizmeli Kış

Nasıl da birden, kılıç gibi bastırdı!.. Biz bula bula Kandilli'nin doruğunu bulduk oturacak! Sivastopol'dan kopan rüzgâr ilkin Yûşa Tepesi'ne çarpıyor, sonra da bize... Dün gece, yokuşu tırmanırken öyle bir üfürdü ki ardımdan, iki üç kere karın üstüne kapaklandım. Yerler cam gibi zaten, pırıl pırıl. Çocuklar düşerler, bir yerlerini kırarlar diye okula yollamıyoruz. Onlar da bir odanın içinde azdıkça azıyorlar. Kömür de bitti; para uydurdum a bir yerden, kamyon çıkmıyor ki yokuşu; odunla idare ediyoruz. Ekmek de gelmiyor yukarı bakkala. Sebzevatçı atıyla günaşırı uğrardı, onun da ayağı kesildi, sütçü de ortalarda yok. Künkler sızıntı yapıyor zaar, çamur gibi geliyor su, içilmiyor, tülbentten süzüyoruz. Elektrik zırt pırt kesiliyor, bu tipiye tel mi dayanır! Daha da kötüsü, bizim ev tam elektrik kulesinin dibinde, Anadolu yönünden gelen hatları toparlayıp karşı kıyıya aktaran pilonun orda... Telleri üstümüzden geçiyor. Buz kesiyor geceleri, gün ağarıp hava biraz ılındı mı, bilek kalınlığında buzlar, yüz metre yükseklikten üstümüze yağıyor, damda sağlam kiremit kalmadı. Ödüm kopuyor, kör taşı bu belli olmaz, birimizden birinin kafasına rastlayacak diye; o zaman işte tam hapı yuttuk. Karşıki komşunun kızı zatürree olmuş, hastaneye kaldırdılar fıkarayı. Hanif'ânım bahçeden odun taşırken düşmüş, ayağı davul gibi önünde, yatıyor, zaten hastalıklı kadın. Geceleri mezarcı köpekler fır dönüyor evin etrafında, iki tavuğumuz kalmıştı, dün gece de onları parçalamışlar. Çakallar altı aylık bebeler gibi uluyor, allah, uluyor. Bu kış filan değil, bir çeşit "faşizm" alimallah!.. Eli kulağında, korkarım, yakındır, "bozkurtlar inecek üstümüze..."

28 ocak 1969

Kontakkkk!..

İlkokul 5. sınıf coğrafya kitabının, Oğuz ve Tolunay adlı zatlarca yazılan 105. yaprağından bir cümle: "Amerika Birleşik Devletleri barışın koruyucusu halindedir..."

Düşünün siz... böylesine "fasarya" kitaplarla eğitilmiş bir gençlik, ABD ulufeleriyle abat olacak yerde, taaa 1453'te Fatih'in 67 çektirmesini Haliç'e aşırtmak için kızak ettiği Dolmabahçe'ye bel boşaltmaya çıkan Amerikan taifesinin beline vurma uğruna, o dolma toprakları bir daha ve dini bir uğruna; cancağızlarıyla dolduruyorlar.

Bu ciddiyet burda biter!.. Bu çocuklara karşı... Polis... elektrikli cop tedarikine başlarsa... "Shock Baton" diye taa Amerika'dan "Darbeli Baston" ithaline başlarsa... Biz de artık ciddi yazı yazamayız... Bu devlet ki büyük kentlerine su getirmekten acizdir... Ama pırıl pırıl çocuklarının üstüne, 500'ünü birden dağıtmacasına su sıkacak güçte arozözler ithaline başlarsa... Bu devlet ki karanlıklar içinde yaşayan topraklarını aydınlatmak dururken, aydınlanmış, yani geçmişini, geleceğini halka bağlamış gençlerin kafasına, kafaları şaşsın diye "elektrikli cop" siparişlerse bilin ki... bu tedbirler işlemeyecektir... Çünkü bu anlayış, bu zihniyet ve bu kafa, yurdunu aydınlatmaktan yoksun ve aynı zamanda KONTAKKK'tır...

11 şubat 1969

Çağrı

Orospu denen yurttaşlarım;

Siz ki, bu bozuk düzenin en çilekeş, en bozuk takımındansınız; siz ki, bu para çarkının içinde kadınlığı, analığı paralanmış analarsınız, kadınlarsınız, sizi bu yollara koşan düzenin "başdüzenbazı" Amerika'nın veletlerine ...dirmeyin kendinizi!..

Siz ki, adı "sermaye"ye çıkmış ağır işçilersiniz, sizi insanlığınızdan, kişiliğinizden, sevginizden yabanlaştıran "başsermayeci" Amerikan oğlanlarıyla, milyon verseler, oynaşmayınız, yatıp kalkmayınız!

Sizin için geliyorlarmış, bazı tabii ihtiyaçlarını gidermek için geliyorlarmış buraya!.. 1946'da o Missourri ecderhasının ağırlanışında, Abanoz sokağı Conilerin şerefine baştan başa badana ettirileli beri, hep sizi sürüyorlar öne!.. Oysa Amerika sade sizleri değil madenlerimizi, pamuklarımızı, davarlarımızı, petrolümüzü, zeytinlerimizi, tütünümüzü, dağımızı, taşımızı, göğümüzü, geçmişimizi, geleceğimizi, her şeyimizi ve hepimizi düzüyor!..

Duydunuz mu bilmem, bir Hanım Ağa'nın sultasında inleyen Göllüce köyünde, on sekizinde bir kadıncağız, kucağında bebesi, duydunuz mu gazeteciye ne dedi? "N'işliyeyim?" dedi, "kendimi mi satayım?" dedi...

O kadıncağızın namusu uğruna, yani sizin yitirdiğiniz insanca yaşantının anısı uğruna, n'olur, "orospu" denen sevgili yurttaşlarım, boykot edin Amerikalıyı! Yatmayın Amerikalıyla! Milyon verseler, yatmayın! Def edin onları kapınızdan! Def edin ki onları, kırmızı bilmemneli balmumuyla yurdumuza, yuvamıza o Vietnam cellatlarını davet edenler utansınlar, arlansınlar, kızarsın yüzleri! Ama belki de onlar yüzlerinin kızarmasını da "komünistlik" belledikleri için, oralı

olmayacaklardır!.. Ama aslında onlar buralı değil, oralı... Oysa siz halis muhlis buralısınız, yurttaşımızsınız, ağır işçilerimizsiniz, çilekeşlerimizsiniz, sizler uğradığınız bunca kahra rağmen, aldığınız soluğun, yediğiniz somunun, bu güzelim yurdun kadrini bilirsiniz!.. Dayanın bre, kardeşler, n'olur, yanaştırmayın Amerikalıyı yanınıza, milyon verseler, yanaştırmayın Amerikalıyı yanınıza!..

18 şubat 1969

Amerika'ya Karşı Serum

Türk hükûmeti Güney Vietnam hükûmeti emrine iki yüz litre kolera ve tifo serumu yollamış... "İnsani mühazalar"(!)mış bu!.. Oysa insanlık diye bir şey varsa ortada, Amerikan celladına yamaklık edip kendi halkını çarmıha geren o hükûmete yollanacak şey, serum değil, fare zehridir. Ama bu yardım Güney Vietnam halkı içinse, Milli Kurtuluş Cephesi saflarında canını sebil eden o halka koleraya, tifoya karşı değil, asıl, on iki yıldır savaşmakta oldukları o evrensel illete karşı, Amerika'ya karşı serum göndermek gerek. Ne var ki, o halk nasıl yurdunun ormanlarında yetişen bitkilerin özsularıyla öbür hastalıkları alt etmenin yolunu bulmuşsa, bu Amerikan illetine karşı kullanacağı serumu da denkleştirmeyi bilir... Bu serumun formülü, Vo (Kuvvet) Nguyen Giap'ın (Zırh) tarifiyle: "Bütün bir milletin saldırgan ve güçlü bir düşmana karşı, işçilerle köylülerin ittifakına dayanan, geniş ve sağlam bir milli cephe içinde birleşmesidir..." Bu serumun bulucusu, Demokrat Vietnam Cumhurbaşkanı Ho Chi Minh, Frenk saldırganına karşı girişilen seferin arifesinde, 19 aralık, 1946'da halkına yolladığı çağrıda diyordu ki:

"Erkekler, kadınlar, gençler, ihtiyarlar, hangi dinden, hangi milletten, hangi siyasal inançtan yana olursanız olun, yeter ki birleşin Vietnam uğruna ve Fransız sömürgenine karşı dövüşmek ve yurdu kurtarmak için ayaklanın! Tüfeği olanlar tüfeğini omuzlasın, kılıcı olanlar kılıcını çeksin, hiçbir şeyi olmayanlar baltalara, sopalara sarılsın ve herkes canını dişine takıp, milli kurtuluş için sömürenlerin üstüne yürüsün!"

Sevgili İlhan Selçuk, 12 şubat 1968 günkü yazısında "Vietnam Milli Kurtuluş Cephesine Yardım Kampanyası açmalıyız" diyor. Açalım. Ama unutmayalım ki, bizim Vietnam Mil-

li Kurtuluş Cephesi'ne yapacağımız en büyük yardım, ortak düşmana karşı girişmiş olduğumuz İkinci Kurtuluş Harbi'nde işçilerle köylülerin ittifakına dayanan, geniş ve sağlam bir milli cephe içinde birleşmektir. Bunun için de ilk adım, NATO'ya karşı başlayacak olan gösteriler sırasında bu "Milli Cephe" bilincine varmış olduğumuzu göstermektir. Çünkü o yiğit halka yardım edebilmemiz için, Vietnam Milli Kurtuluş Cephesi'ne yardım etme hakkını hak etmiş olmamız gerek... Daha biz işin başındayız. Ama Ho Chi Minh, Fransızlara karşı zaferle sonuçlanan sefer için ne demişti?.. "Düşmanın gücüyle bizim gücümüz arasındaki fark o kadar büyüktü ki, bizim Direnme Harbimizi 'bir fille dövüşen bir çekirge'ye benzetenler oldu. Biz de bu ayak sürüyen, kötümser kişilere, 'Bugün file karşı dövüşen bir çekirge ama' dedik, 'göreceksiniz yarın, nasıl deşilecek o filin bağırsakları!'" İşte böyle demişti Ho Chi Minh... Vietnam'da sadece Fransız değil, şimdi de Amerikan filinin nasıl içi dışına çıktığını gördük, görüyoruz... Ama bu, sade Vietnam'da değil, saldırganın çiğnemeye kalktığı her ülkede böyle olacak. O zaman işte, o koskoca filin bağırsaklarından değerini yitirmiş dolarların nasıl ortaya saçıldığını, insanlığın mutlu geleceğine olan sarsılmaz inancımızın esenliği içinde, seyredeceğiz...

20 şubat 1968

Güvercin Düşüverdi

O geçmişi kanlı pazar günü, Devrim İçin Hareket Tiyatrosu'ndan arkadaşlarla Beyazıt'a gidiyorduk, mitinge. Meydanda verilecek olan *Hoşt Amerika!* adlı temsilde Vedat'ın anısına uçurulacak güvercini tedariğe çıkmış genç göründü karşıdan. Avucunun içinde bir yavru güvercin vardı, melül mahzun, gömmüş gagasını göğsüne. "Yahu" dedik, "uçacak hali yok buncağızın, ya hasta, ya yaralı." Genç arkadaş saldı yavruyu, bir iki kanat çırptı garip, düştü yere. Kırıktı kanadının biri. Köşe başındaki kahveciye emanet edip dizildik yola. Mitingdi, yürüyüştü; ardından Taksim'deki kıyım... Teknik Üniversite'ye gittim o gece, kantinde gençler, kiminin kolu, kiminin kafası sarılı, kapanmışlar masalara, yıkıktılar, virandılar... O yavru güvercin düştü aklıma... Onlar da barış için, esenlikler için, güle oynaya, türkülerle yollara koyulmuşken, bir hoyratın, gözü kanlının tuzağına düşmüşlerdi.

Yürüyüş boyunca bir bayram havası içindeydik, günlük güneşlikti. Yanıma iki çocuk düştüydü, büyüğü on üçünde ya var ya yoktu. "Sırayı sıklaştıralım" dedim, tuttum elinden; yumuşacık, sıcacıktı eli. Kim bilir neler geldi başlarına Taksim'de!.. Gencecik kızlar vardı aramızda, sevgililerinin kolunda yürür gibi, cıvıl cıvıl, bağımsızlık davasının ardında yürüyorlardı. Ya o Aytaç gibi, çoluğu çocuğuyla sinemadan, eğlentiden dönerken, o kığıştının içine rasgele düşenler!..

Başından, omzundan yaralı, 20 yaşında, Gazetecilik Enstitüsü'nde öğrenci, Terzioğlu anlatıyor: "Taksim gezisinde arkadaşlarla dolaşıyorduk. Sakallı, cüppeli adamlar çevirdi... 'Parolanız ne?' diye sordular, 'Gezmek' deyince, 'Sizi komünistler' diye vurmaya başladılar."

Gerçekten de, o gün sopadan geçirilen, bıçaklanan, coplanan, kurşunlanan yurttaşlardan çoğunun parolası, "gez-

mek"ti, kış ortasındaki güneşin tadını çıkarmaktı. Ama onlar da anladılar ki artık, Amerika'nın kara koncolosu sularımızı, günümüzü, yüreğimizi kararttığı sürece, güneşin tadını çıkarmak, insanca yaşamak nasip değil bize!.. Çünkü 6. Filo'yu kıble edip Dolmabahçe kıyısında sözde namaz kıldıktan sonra Taksim Meydanı'nı yeni bir Kerbela'ya çeviren yezitler, Tarabya Oteli'nde oturak âlemleriyle kurtlarını döken Amerikan taifesinin döküp saçtığı kurtlardan başka bir şey değildi... Ve toplumdan devşirilme vergilerle alınmış coplar, kalkanlar ve sis bombalarıyla arkalayan, onlarla sarmaş dolaş yürüyen toplum polisi, bu toplumun baş belası olan Amerika'nın muhafızı, bir "antitoplum" polisiydi. Ve o Amerikalının uçkurunu ve ona bağlı üç beş kompradorun mal güvenliğini sağlama bağlamak için yurtta can güvenliği bırakmamacasına karanlık tertiplere girişerek Anayasa'yı çiğneyen, anasını tanımazlıktan gelen ve softa takımını Cumhuriyet çocuklarının üstüne saldırtarak Atasını yadsıyıp ortada nesepsiz kalan iktidar gayrimeşru değildi de, neydi ki!..

Anlamayanlar da anladı artık, barış güzel şey, güvercin iyi hayvan, hoş hayvan, ama Amerikan kartalına karşı güvercinlik, "pasifikasyon" uzmanlarına karşı "pasifistlik" sökmüyor. Barış ne bir zeytin dalı ne de güvercinin ağzında... Neyliyelim ki, günümüzde barış topun ağzında!..

25 şubat 1969

Taksim Değil, Cem

Türkiye siyasası son üç ay içerisinde büsbütün karıştı, bir körler çarşısına döndü: Çekiçler inip kalkıyor, bakırlar dövülüyor, bir cehennem gürültüsüdür gidiyor, ama ne için, kimin için, ne yapmak için kimsenin haberi yok. Öyle bir Türk filmi ki bu, oyuncular konunun bütününü, senaryonun tümünü bilmeden, körüne ve parça buçuk denkleştirmeye çalışıyorlar rollerini. Tek bir rejisör var ne hallettiğini bilen, o da bizden değil, dışımızdan, künhüne varamadığımız bir temsilde kuklalar gibi oynatıyor bizi. Tek bir Amerika var ne halt ettiğini bilen. Gine de bizim fıkaralar, pür ciddiyet, işledikleri mozaik parçalarından hangi örneğin, hangi resmin çıkacağından ve birbirinden habersiz didiniyor, yırtınıyorlar. Adamlar ölüyor, gençler hapislere atılıyor, savcılar dosyaları didikliyor, komandolar dağlarda talim görüyor, cuntalar hazırlanıyor, yeşil bayraklar dikiliyor, partililer birbirlerini yiyorlar, antitoplum polisi ordan oraya koşuşuyor, küçük büyüklerimiz nutuklar atıyor, gazeteler veryansın ediyor, ama kimse bu curcunanın nereye varacağını bilmiyor.

Öyle hızlandı ki bu çark, yarın kimin kolunu, bacağını, kellesini koparacak, belli değil. Elhak, işinin ehliymiş şu Komer denen herif! İki ay içerisinde çıfıt çarşısına döndürdü ortalığı. Bir çırpıda beceriverdiği bu göz gözü görmezlik içinde Amerika'nın gözünü diktiği şey ne acaba? 6. Filo, sırf abaza tayfalarının matrakukası hatırı için, hafta sekiz gün dokuz teşrif etmiyor olsa gerek! Murat, Demirel'in başını yemekse, kim gelecek yerine? Turallı cunta da, Baasçı cunta da tırhallı, hep bir halli. Çünkü sözüm ona kim başa geçerse geçsin, iktidara aslında tek bir aday var, o da Amerika.

Türkiye'de Amerikan düşmanlığı, beş yıl gibi kısa bir zaman içinde, böyle alıp yürüdüğüne göre, ekonomik buhran yı-

ğınların bilinci üstüne örtülen geleneksel yalan perdesini sağından solundan yırtmaya başladığına göre ve şimdiden "Nixon'un Vietnamı" denen Ortadoğu'da, Sovyetler'in İsrail harbinden bu yana gitgide güçlenmesi karşısında ve neye mal olursa olsun yeniden kurulmak istenen denge hesaplarında Türkiye'nin Batı kazığına şuncacık oynama payı bırakılmaksızın bağlanması gerektiğine göre, Amerika anlaşılan, tam ve mutlak bir devri teslim muamelesine hazırlanmaktadır.

Solun ilk ağızdaki tasfiyesinin ardından yönetim ipinin üstünde kimler arzı endam ederse etsin bu, Amerika'nın yüksek müsaadesiyle sahneye konan bir ip cambazlığından öte geçmeyecek ve siyaset meydanı gelecek yıllarda boynu kırılmış iktidar heveslileriyle dolacaktır. Sosyalist ve antiemperyalist kanat, şu anda bu gidişe engel olacak güçte değildir. Yapılacak tek şey vardır, o da çeşitli sol çevrelerin aralarında bir örgütlenmeye varıp, "Faşizme Karşı Direnç" cephesi kurması ve sürüncemeli bir kavgaya hazırlanmasıdır. Bu süreçte TİP'e düşen görev de, bu değişmiş ve değişen koşullar içinde, önderlik iddialarına son verip, sosyalist ve antiemperyalist çevreler arasında alçakgönüllü bir katalizci rolü oynamasıdır. Gerçek sollar aralarında böyle sağlam bir cephe kurmadan girişilmek istenen ittifaklar, hareketi zayıflatmaktan başka işe yaramayacaktır. Taksimlerde taksim olduğumuz yeter artık, biraz da cem olalım! Bölündüğümüz yeter artık, toplanalım! Biz toplanmazsak çünkü başkaları bizi armut gibi toplayacaktır.

4 mart 1969

Çoban Salatası

Kodamanların hemen hepsi siyaset meydanına bir şeyler çalarak atılır: Kimi çene çalarak, kimi para çalarak, kimi de pala çalarak... Son yıllarda gübreli, gölgeli, rutubetli bir mantar tarlasına dönmüş olan siyasal tarihimizde, evvelallah, ne çeşitlerini gördük bunların... Çoban Sülü de günlerden bir gün maval okuyup kaval çalarak arzı endam etti karşımızda. Başı dazlak, gözleri patlak, yanağı pırtlak, üstü Şişane'ydi ya, altı mütevazı bir kavaldı. O çaldıkça, Amerikalı konukları bu azgelişmiş musikiyi, bu tek sesli ezgiyi, biraz küçümseyerek de olsa, ilgiyle dinliyorlardı. Vakıa ki, sokaklarda yükselen "Go Home Yankee!" haykırışları kavalın sesini bastırmaya başladı. Misterler de Sülü'yü aletini değiştirmesi için zorlamaya girişti. Sülü çaresiz, kavalı bırakıp kanun çalmaya özendi. Gümrükten mal kaçırırcasına, alelacele Meclis'ten geçirmeye çalıştığı yasa taslakları yenileyin çalmaya özendiği kaanunun falso çıkan tımbırtıları hep kalın, tombul parmaklarını kaanunun telleri üzerinde usulünce ve Başbakanlık makamınca gezdirmeye savaşırken, terler içinde, kim bilir, Çoban Sülü o yanık kavalının sesini nasıl özlüyordur! O da anlıyor yavaş yavaş "Va"ların yo olmaya başladığını. Çok acı ama n'aapsın kaçınamıyor...

Acı şey doğrusu Sülü gibi anlı şanlı bir çobanın çoban matıyla mat olması!.. Ondan işte tatsızlaştı o Amerikan ağzına layık çoban salatası!..

1 nisan 1969

Hampti Süleyman

Acayip şey doğrusu; rejimi sıkılayıp sertleştirdikçe, Süleyman Bey zayıflayacağına, büsbütün şişmanlıyor.

"Dert yarıyor" derler a, bu işte. Yuvarlanması yakınlaştıkça, yuvarlaklaşıyor. Yumurtaya can veren allahım, yumurta kapıya dayandıkça, Süleyman Bey'i de yumurtalaştırıyor. Humpty Dumpty'ye döndü hazret... Şu resme bakın hele!

Nasıl benziyorlar, değil mi, birbirlerine! Humpty Dumpty'nin kim olduğunu bilemediniz mi? Canım, Lewis Carroll adlı İngiliz yazarının *Alice Harikalar Diyarında* diye bir kitabı var ya, işte ordaki Humpty Dumpty... Hık demiş burnundan düşmüş Süleyman Bey'in... Dazlak başı, kaşı, gözü, oturup düşmesi (kalkması değil), konuşması tıpatıp aynı. Yerimiz bol olsaydı, bütün parçayı çevirirdim Türkçeye...

Çaresiz, birkaç satırla yetineceğiz. Lewis Carroll şöyle takdim ediyor Humpty Dumpty'yi:

"Humpty Dumpty, bir Türk gibi bağdaş kurmuş, yüksek bir duvarın üstünde oturuyordu; öyle dar ki duvar, Alice, nasıl oluyor da aşağı yuvarlanmıyor diye şaştı kaldı... Gözlerini öbür yana dikmiş, duruyordu öyle; hiç tınmadı Alice'in gelişini...

'Amma da yumurtaya benziyor!' dedi Alice yüksek sesle, bir yandan da ha düştü, ha düşecek diye korkusundan, düşerse yakalamak için iki elini iki yana açtı.

Humpty Dumpty, gözleri gine öbür yana dikili, uzun bir sessizlikten sonra, 'Yumurtaya benzetilmek, çok asap bozucu bir şey, çok!' dedi.

Alice, Humpty Dumpty'den yüz bulamayınca, şu dörtlüğü okur:

Humpty Dumpty bir duvarın üstüne çökmüştü,
Humpty Dumpty derken, paat diye yere düştü.
Kralın yolladığı tüm atlar ve ordular.
Humpty Dumpty'yi yerine oturtamadılar tekrar.

Ama Humpty Dumpty durumundan emin. Diyor ki: 'Eskaza, yere düştüm, diyelim –düşmem ya– sözgelişi, düştüm, diyelim... Kıral bana vaat etti, hem de kendi ağzıyla, dedi ki:' Alice sözünü kesiyor Humpty Dumpty'nin, 'Tüm atlarımı, ordularımı yollarım mı, dedi?' diye soruyor.

Bunun üzerine Humpty Dumpty gazaba geliyor, 'Anlaşıldı, anlaşıldı!' diye haykırıyor. 'Demek sen kapı ardından, ağaç ardından, camdan, bacadan konuşulanları dinliyorsun!'

Alice de kendini savunuyor, 'Hiçbir yerden dinlemedim, kitapta okudum' diyor."

Görüyorsunuz a Humpty Dumpty ile Süleyman Bey'in alınyazıları da eş. Süleyman Bey'in yakında düşeceği de kitap, tarih denen kitapta yazılı:

Süleyman Bey bir duvarın üstüne çökmüştü,
Süleyman Bey derken, paat diye yere düştü.
Nixon'un yolladığı tüm atlar ve ordular
Süleyman Bey'i yerine oturtamadılar tekrar.

8 nisan 1969

Cenaze Alayı

Bir cenaze var, ortada kaldı. Bre, nazlanmayın, kılın şuncağızın namazını! Gerçi büyüktü günahı, cami dualarını ayağına yol etmekten vazgeçemedi, o yüzden de gümledi, gitti... Masondu, gâvurlarla düşüp kalkardı... Buna göre daha ne marifetleri, ne marifetleri vardı! Ama, her şeye rağmen, ölüleri hayırla yâd etmek lazım. Zaten sağlığında da yüzüne karşı "Hayır!" demiştik... Diyeceğim: "Yazık oldu" demiyorum, "Süleyman İktidarı'na..." Ama allah, gine de, taksiratını affetsin! Amin! Amin! Amin!

Ve ey, büyük ıskatçı İnönü, merhamet et, himmet et!.. Ellerinden öpüyor bu ölü!.. Tezelden kaldırıver, gömüver onu!.. Geçip cüppeli cemaatinin başına, yürütüver yürütüver onu!.. Ki... bu, hepten, başı dertte halk, bilsin artık ne halt edeceğini; ve halk, başın ve başınız için derlemeye başlasın güzelim devrim darılarını!.. O eski ve olmadık duaları değil!.. Ve bitsin "Amin, bitsin Amentü!" Ve galiba, İnönü bitince, bitecek Amentüü!..

13 mayıs 1969

Struldburglar

Jonathan Swift'in (1667-1745) *Gulliver'in Yolculukları* adlı kitabını okumuşluğunuz, hiç değilse duymuşluğunuz vardır elbet. İşte bu ünlü yapıtın 3. bölümünün 10. babında Kaptan Gulliver'in yolu, Caponya'nın 100 fersah güneydoğusunda bulunan daha doğrusu bulunmayan "Luggnagg" adlı hayali bir adaya düşer. Bu adanın sekenesi arasında "Struldburg" denen birtakım "Ölümsüzler" vardır. Pek nadir doğan bu garibelerin alâmetifarikası alınlarında, sol kaşlarının üzerinde ilkin kırmızı, sonra yaşlandıkça yeşile, koyu maviye dönüşen büyücek bir lekedir. Babadan oğla sürmez bunların ölümsüzlükleri... Gulliver adalılardan Struldburgların varlığını ilk duyduğunda, sevincinden zıp zıp sıçrar, insanoğlunun oldum bittim hayal ettiği, özlemini çektiği ölümsüzlüğe erişmiş olan bu mutlu kişilerle görüşmeye can atar. Adalılar Gulliver'in bu coşkusu karşısında bıyık altından güler, sonra da anlatırlar:

Struldburglar otuzuna dek herkesler gibi ömür sürdükten sonra, üstlerine bir yıkkınlık, bezginlik çökmeye başlar ve yaşıtlarından çok daha önce kocarlar. Ada halkı arasında ortalama ömür süresi olan seksen yaşına eriştiklerinde sıfırı tüketmişlerdir; bu alil, bu düşkün halleriyle ilelebet yaşama zoru büsbütün bellerini büker. İnatçıdırlar, terstirler, marazdırlar, hırslıdırlar, hasutturlar, kibirlidirler, gevezedirler; daha da kötüsü, kimseyi sevemezler, kimseye yakınlık duyamazlar. Kıskançlık ve yerine getirilemeyen arzular bu bedbaht adamları yer bitirir. Seksenine geldiler mi, yasaca ölü sayılırlar; malları mülkleri ellerinden alınır; bundan böyle kıt kanaat yaşamalarını hükûmet sağlar; kamu yaşantısının dışına atılırlar, yeni bir iş tutamazlar, toprak satın alamazlar, tanıklıkları bile caiz değildir. Doksanına gelince, ne başlarında saç, ne ağızlarında diş kalır; önlerine ne konursa yer-

ler, ama zevk duymadan, tadına varmadan. Hastalıkları sürüp gider, iyileşmez de, kötülemez de. Sözcükleri unuturlar, en yakınlarının adlarını bile çıkaramaz olurlar. Bellekleri zayıfladığından, dikkatleri dağıldığından okuma zevkinden de yoksundurlar. Zaten anadilleri hızla değiştiğinden, çevreleriyle ilişki kuramazlar. Belleklerinde gençliklerinden kalmış anı kırıntılarını tekrarlar dururlar...

Adalı dostları bunlardan birkaçını Gulliver'in yanına getirirler. Gulliver ki, güngörmüş, dünyayı gezmiş, dolaşmış bir insandır. Bu ölümsüzler merak edip de "Nerden gelip nereye gidiyorsun?" diye sormaya bile kalkmazlar; akılları görüşmenin sonunda koparacakları sadakadadır. Herkesin hor gördüğü ve dünyaya gelişleri bile halkça uğursuz, yorumsuz sayılan bu yaratıkların Gulliver'in üstünde bıraktığı izlenim şu: Ömrümde böyle tiksindirici şey görmedim; bunların kadınları erkeklerinden de berbat. Aşırı ihtiyarlığın yol açtığı olağan çirkinliklerden öte bir şey bu, tarif edilir gibi değil. Okuyucularım anlamış olsalar gerek artık, bende ölümsüzlüğe şuncacık bile özlem kalmadı. Ölümsüzlük üstüne kurduğum hayallerden kendim de utandım. Böyle yaşamaktansa, en dehşetli ölümler karşısında bile boynum kıldan ince. Krala anlatmışlar, Struldburglarla maceramı; takıldı bana: "İsterseniz, halkınızı ölüm korkusundan kurtarmak için, bir iki Ölümsüz vereyim yanınıza, götürün!" dedi. Bu adada Ölümsüzlere karşı uygulanan sert yasalara hak vermemek elde değil. Adı üstünde hırs-ı piri, ihtiyarlığın kaçınılmaz bir illeti olduğuna göre, bıraksalar, bu Ölümsüzler zamanla bütün ülkenin tapusunu ele geçirir, bütün milleti hacir altına alır, başlarına yedi bela kesilir, devleti ele geçirir ve güçsüzlüklerinden işleri yüzlerine gözlerine bulaştıracakları için, sonunda devleti, milleti helak ederler.

27 mayıs 1969

Kırat'a Sonat

Biliyorsunuz, seçimler yakın. Gine günlerce kulaklarımız nal sesleriyle çınlıyacak, meydanlar kişnemelerle dolup taşacak... At üstüne bilgilerimizi tazelemenin tam zamanı. Onun için bu haftaki tanıtma yazımızı atla ilgili bir kitaba ayırmayı uygun buldum... Eser: Necip Fazıl'ın *Ata Senfoni*'si, Neşreden: Türkiye Jokey Kulübü. Büyük boy, 144 sayfa. Ben Sahaflar Çarşısı'ndaki bir işportacıdan 2 liraya aldım, siz belki daha ucuza da bulabilirsiniz. Eser bu konuda klasiklik mertebesine erişmiş olduğuna göre, 1958'de basılmış olması bir nakisa teşkil etmiyor. Fasıllarını da sayalım: "Atın Manası: At, Kelam ve Sanat; Tarih Boyunca At; Safkan; Onlarda Yarış; Bizde Yarış; İstikbalde At..." Yazarı tanıtmaya lüzum yok, hepimiz ne mal olduğunu biliyoruz. Ama bu şahane üslup sahibinin at konusunu nasıl nurlara gark ettiğini bir iki örnekle sizlere göstermek isterim. Mesela, "At ve İnsan" bahsine şu sözlerle giriyor:

> İnsan ruhuna her sahada en yakıcı incizabı aşılayan kahramanlık mefkûresi, at üzerindeki insanda ifadesini bulduğu kadar, ne taht ne kürsü ne de Ehramların tepesi, hiçbir şekil üzerinde heykelleşemez. Onun içindir ki, madde fatihlerinin hepsi, tiranlar, Sezarlar, hakanlar, liderler, kahramanlar gözümüzde hep atlı olarak yaşarlar. Bunları atlarından indirecek olursak, hemen cüceleşir, perukası düşmüş aktöre dönerler.

Ben halk ağzındaki "eşekten düşmüş karpuza dönme" deyiminin bu şairane ifadesine at sembolüyle kaderini eşleştirmiş olan AP liderlerine tercih edilmiş bir atıf saymamakla birlikte, daha ilerde yer alan şu satırlarda Sayın Demirel için hissi kablelvuku planında dile getirilmiş bir methiye kokusu bulmadım değil:

> Şövalye asildir, merttir, cesurdur, sadıktır, dürüsttür, fedakârdır, âlicenaptır, hislidir ve at onda bu vasıfların topyekûn mührüdür. Şövalye, kendisinde meknuz kahramanlık ahlakının âlemini atta bulmuş, onun mücerret nakşında kendi ruhunu armalaştırmıştır.

Adalet Partisi'nin başparmağına iri bir şövalye yüzük gibi oturmuş olan bu müşekkel zatı muhteremi anma vazifemi de böylece eda ettikten sonra, Cengiz Han'ın şu sözünü naklet-mekte beis görmüyorum:

> Bir çivi bir nalı, bir nal bir tırnağı, bir tırnak bir ayağı, bir ayak bir atı, bir at bir kumandanı, bir kumandan da bir vatanı mahvedebilir.

Bu derya kitapta böylesine kullanışlı daha ne atasözleri var. Mesela: "İğreti ata binen tez iner", "Atın suçunu eyerinin üstünde aramalı", "Atını kuyruğundan güdüyor", "Bin Kıra, sür kıra!" Tevekkeli dört yıldır milletçe kırlarda kırılmıyoruz!.. Ve efendim, Tatar akıncıları "Sürün! Sürün!" diye saldırırlarmış atlarıyla; bizde de şimdi Kıratlılar "Sürün! Sürün!" diye halkın üstüne üstüne gidiyorlar. Ve onun için de halk, "Anam Kıratımı çayra bağlasın, Kırat kişnedikçe anam ağlasın!" diye türkü çağırıyor...

Kitapta ayrıca yarışlarda, dolayısıyla seçimlerde başvurulan hilelere de, "Malum ve beylik kombinezonlar: Atı tut, atı bırak, rakibini kapat, yarışı sat, halkı uyut, üç beş jokey anlaş ve dilediğini getir, film çevir, kül yuttur, geri maması ver, filan falan..." diye dokunuluyor ve bunların nasıl daha iyi sistemleştirilebileceği etraflıca anlatılıyor. Velhasıl, milletçe gayyaya düşmemek istiyorsak, bizi önüne katmış sürüyenleri kıratın kaltağından aşağı düşürmek için, bu sıralarda elden düşürülmemecesine ve ibretle okunması gereken bir kitap...

Bu kısa tanıtma yazısını Necip Fazıl'ın bir beytiyle sona erdireceğim:

Kişne kırat, kişne kırat,
Çoğu gitti, azı kaldı!

1 temmuz 1969

Rh Pozitif Kan İsteniyor

Türk halkı yeni bir ergenlik çağının eşiğinde. Daha yoğun bir yaşantının özlemi içinde kanı kaynıyor. Koşsun, atlasın, öğrensin, sevişsin, dünyaya kucak açsın, gönlünü toprağını gönendirsin istiyor. Ama üvey anaları başında zebella, ağlasa da, debelense de, sarmalmışlar güzelim kızanı Ortaçağ kundağına; dertop edip yatırmışlar allahlık bir salıncağa, sallabaş olsun diye, karınca duaları okuyaraktan avaz avaz, sallıyorlar vire. Ve durulsun diye kan, sülükler yapıştırmışlar şakaklarına... Ağalar, tefeciler, kompradorlar...

O da yetmiyor, birbirine kırdırıyorlar halkı... Su diye, toprak diye, karı kız diye, "Sünni-Alevi" diye; "Kürt" diye, "tarikat" diye, "parti" diye vuruşturuyorlar güzelim insanları... Anadolu'nun ayağa kalkacak gücü, akla karayı seçecek feraseti kalmasın diye... Yoksa neden herkesin götünde bir lüver?[4]

Yenileyin bir de maç çıkardılar başımıza. Kırıkkale cenginden canını zor kurtarmış bir arkadaş anlattı: "Şiş, muşta, kama, pala, sis bombası, göz yaşartıcı bomba, süngü, tabanca, mavzer her çeşit silah vardı, bir top eksikti" dedi... Ya o sorum sorum sorulası sorumluların vurdumduymazlığı! Antitoplum polisi müdür muavini Bay Erzen, kafasına demir çubuk yemiş; adam hâlâ, "Kırıkkaleliler penaltıyı atsalardı, bütün bunlar olmazdı" buyuruyor... Bu gidişle yakında, gladyatörlü, yırtıcı hayvanlı Roma şenliklerine de başlarız! Zaten Efes'te düzenlenen son kermeste belediye başkanı, kaymakamı, meclis üyeleri Roma senatörü kılığına girip, togalarla, sandallarla filan... velinimetlerine övgüler okumuşlar. Ve söylentiye göre, belediye başkanı, herhalde Meryemana Kilisesi'ndeki papazdan öğ-

4. Halk dilinde tabanca. Bir dönem Alman ordusunun resmi silahı olan luger ile Fransızca "rovelver" sözcüklerinin birleştirilip bozulmasıyla yapımış bir sözcük. (yay.n.)

renmiş, kolunu Ankara yönüne uzatmış ve "Ecce plus quam Salomon bic" (İşte Salomon'dan da büyük bir Süleyman) diye haykırmış... Bunun üzerine o Salomon'dan da büyük Süleyman "Borç yiğidin kırbacıdır" diye höykürmüş. Sanmayın, matrak olsun diye anlatıyorum bu Caligula'nın atının ağzına layık vecizeleri; halkımın çektiği onca sıkıntının böyle fütursuzca alaya alınması karşısında kan ağlıyor içim. Üstelik bu alaylı festival maskelerinin deliklerinden kan bürümüş gözler bakıyor gözlerimize. "Onlar ki" diye bağırıyor Salomon'dan büyük Süleyman, "milleti kırbaç altında yaşatmak istiyorlar!"

Bu, tabii, yurduna, halkına can borçlu yurtseverlere, solculara, sosyalistlere taş! Bu söz, üniversite kapılarında, Taksimlerde gençlerin üstüne sıkılacak yeni kurşunların, karakollarda yenecek yeni dayakların habercisi!.. Romalı beylerimiz kan istiyor çünkü... Halkı mecalsiz kılmaya, üstüne ölü toprağı serpmeye sülükler, aşiret, toprak, tarikat ve futbol kavgaları yetmez oldu gayrı. Halkı Ortaçağ kundağında zapt etmek için daha çok, daha çok kan lazım... ki kalkamasın ayağa, seçemesin akla karayı!.. Ve Vahşetdinler, "Kan gövdeyi götürecek!" diye uluyorlar. Bilmiyorlar ki, o dökülecek kan gövdeyi, devrimci gövdeyi, ergeç emekçi iktidarına götürecektir ve yükselecektir devrim yapısı... ne diyor Nâzım:

Bir yürek çarpıntısı var her putrelinde,
Her tuğlasında, her kerpicinde.
Yükseliyor, yükseliyor yapı,
Kan ter içinde.

Hem yavaş yavaş da beliriyor bunun işaretleri... Geçen gün, toplum polislerinin gençleri falakaya çektikleri merkezlerinin tam karşısındaki, Resim Heykel Müzesi'nde açılmış olan Fransız resim sergisinde azılı solcu Picasso'nun önünde el pençe nöbet beklerken gördüm.

8 temmuz 1969

Ay Tutuldu

Davullar dövülüyor, silahlar atılıyor... Eskisi gibi değil ama... Bildiğimiz doğa düzeninin birden bozuluşu karşısında duyduğumuz ürküntüyü bastırmak için değil bunca gürültü... Tersine; yüreklendik de ondan, insan gücüne güvenimiz büsbütün arttı da ondan bayram ediyoruz. Evrenin bir köşesi daha aydınlandı, bir perde daha kalktı, bir meçhul daha gümledi. Tanrı diye kafamızda varsın Orhan Seyfiye erbabı, şehit Kamer'e, devrilen Serv-i Simin'e ağıtlar düzsün! Biz ki, gerçeğin güzelliğine inanmışız, biz ki Nâzım'la birlik, "ayı ay gibi" görür, ayı ay gibi anlatırız, "Ayı gördüm, Allah amentülerinin" böylece tu kaka oluşunu da elbet biz kutluyacağız.

Ay tutuldu... Gayrı Ay, Beşparmak Dağlarımızda bir mağ'racığın köşesinde yatarken, yanına süzülüp, karındaşımız, çoban Endümiyon'a göz süzemeyecek. Çünkü Endümiyon ölümsüzlüğünün kısır güzelliğinden uyandı, kalktı, yanına ve üstüne vardı Ay'ın, gebe koydu Ay'ı...

Ay tutuldu... Varsın içimizde ve dışımızdaki kiralıklar ve satılıklar, insanoğlunun Ay'a ayak basışını kapitalizmin zaferi gibi göstermeye çabalasınlar!.. Çünkü kapitalist Amerika'nın bütün kiralık üsleri gibi, Ay da yakında asıl sahibine, dünya halklarının mülkiyetine geçecektir!.. Çünkü Amerikan uzaymanlarını dünya hakları adına Ay'a ulaştıran üretim güçleri, kapitalist Amerika'nın egemenliğini cam bir fanus gibi çatadanak çatlatacak, tuzla buz edecektir. Yeryüzünün Vietnamı'nda perperişan olan emperyalizm, Evren'in Ayı'nda da kalıbı dinlendirecektir!..

Ay tutuldu... Varsın yüksek siyasilerimiz kuyudan Ay'ı çıkarmaya uğraşsınlar ve varsın, Hoca Nasrettin gibi çıkrığın sapına yapışıp abansınlar ve varsın, sonunda küçük kafaları yere toslayıp, göbekleri açılınca, göğe bakıp "Ay'ı göğe çıkar-

dık!" diye öğünsünler, bu yarış "sidik yarışı" değil, üretim güçleri "sidik zoru" değil... Bu kavga, Hak ile Haksızlık, Halk ile Hakyiyiciler, Aydınlık ile Karanlık, Bilim ile Zulüm arasındaki bu kavga, insanoğlu, Harp İlahı Mars'ın Merih yıldızını zapt edinceye dek, amansızca ve yavuzca ve emekçiler yeryüzünde Barış'ı, temelli Barış'ı kuruncaya dek sürecektir!..

29 temmuz 1969

Sağa Bak!

Önseçimlerde, *Aujourd'hui* gazetesinin ağzıyla, "mukaddesatçı, milliyetçi, kökçü, ananevi, tek kelimeyle Müslüman grup (AP içinde) ilericilik, devrimcilik, ilkecilik, özgürlük, uygarlık taslayanları bir daha yerden kalkmamacasına topyekûn tuşa getirmiştir." Topyekûnluğu hayli su götürmekle birlikte, bu sonuç, CHP içinde de Ortanın Gugukçuları takımının, onca alaalaheye rağmen, mek parmak ilerlememiş oluşuyla daha genel bir anlam kazanmaktadır. Öbür ibrikçi partilerin de, cibilliyetleri icabı, önünde sıraya girdikleri bu def-i hacet kapısının böylece şereflenişi, karşısındaki Balat kapısıyla oldum bittim sürüp giden rekabete tumanları tehlikeye düşürücü bir ivedilik kazandırmış, bir yandan da eski mayısların üstüne yeni bir tüy dikmiştir.

Takunyalı Kırat'ın genel seçimlerde kalkacağı tırısın yönünü ve varıp otlayacağı çayırın yerini, rengini belirleyen önseçimlerdeki bu eşkin eşinişi boşuna değil ne de Erbakan sanıldığı kadar kör ve bilgiç, bellediğimiz kadar cahil. Amerikan yestehçiliğinin Türkiye'deki siyaset umumi helalarını politika WC'lerine dönüştürme süreci içinde, mütegallibe ve tefeci memişhanelerinin Yeni Sömürge alafırangalığı için ayakyolu olmaktan çıkıp ayak bağı sayılmaya başladığını ve ayranı olmayan halkın önüne sıkıntısından kurtulmak istedikçe kendi fersude âyan tahtırevanları yerine Komprador Anadollarını süren Balatlı Biladerleri'nin eskisi gibi mübarek boklarında boncuk aramak şöyle dursun, makatlarına kastettiğini sezen Müslüman Kardeşler de boş durmuyorlardı. Ama biladerlerinin bu Batıcı görev için kırk yılın voyvodası CHP'yle kazıkdaşlığa davrandığını görüverince, gericiler gerilerini korumak için uçkurlarına sarıldılar ve Mukaddes Cihat ilan ediverdiler. Belki de Bayar'la İnönü son nefeslerini vermeden yurt

ocağına son incir ağacını dikme telaşı içinde ve bir çuval inciri bok edercesine o yırtık laisizm perdesinden kol kola arzı endam edip af meselesini gaf haline getirmeselerdi, bu sonda ameliyesi usul usul ve alıştıra alıştıra uygulanır ve kampanalar, canavar düdükleri çalmaya kalmadan, oldu da bitti maşallahlarla taşra âyanı bir temiz düdüklenirdi.

Oysa şimdi Süleyman Bilader akılsız hocaları Yalçın aydınlarla, bu mukaddesatçı savleti karşısında düdük gibi ortada kaldı. Üstelik, dostumuz Ecevit'in İngiliz uşağı Hint Şairi Tagor'un *Bahçıvan* adlı kitabına kadim bir aşk ve özentiyle köylüklerimizi yerli ve yabancı sömürgenlerimizin fabrikalarında, plantasyonlarında ve bankalarında yoruldukça gezip tozacakları bir küçük burjuva bahçesi haline getirme hayali de kursağında kaldı. Süleyman köşe kapmaca oyununda Müslüman Kardeşler'e yesir düştüğüne ve CHP tek başına bu çetrefil manevrayı beceremeyeceğine göre, şimdi ne olacak? Hiç merak etmeyin arkadaşlar, CHP, 1950-60 muhalefeti sırasında olduğu gibi, kendi kıvıramayacağı havaların notalarını askeri bandolara teslim edip çaldıran usta bir fasıl heyetidir. Yakınlarda "Sağa bak!" diye bir komut işitirseniz şaşmayın! Ardından da "Sola bak!" komutu gelecek elbet. Ve "Amerikan Deniz Piyadesi Marşı"yla Soygun Adım, İleriii Marş!..

9 eylül 1969

Oyunu Amerika'ya Verme!

Seçim nutku diye nutku tutulasıcaların ne yavelerini dinliyoruz Yarabbi!

Beyin ishali olmuş birtakım herifler, milliyetçi zelzeleciler, milliyetsiz besmeleciler kasıp kavuruyor ortalığı! Parti diye birer kepçe geçirmişler ellerine, zaten çorbaya dönmüş olan memleketi hababam karıştırıyorlar. Bu allah allahlı ve bu allahlık çorbacıların kaynattığı kazanda elbet sade otuz kuruşluk "Meclis çorbası" değil, Türkiye halkının bitip tükenmez çilesi kaynıyor. Bu tespihböcekleri iyi biliyorlar, çünkü kazan kaynamadan dolar maymununun oynamayacağını.

Ve beride Amerika, geçmiş masanın başına çanağı, kaşığı hazır, Türkiye'nin bir dört yıllık geleceğinin daha önüne sunulmasını bekliyor. Bu maşalar, bu paşalar varken, niye yaksın elcağzını! Kazanın başındaki itişip kakışma, kim önce davranıp, öbürlerinden baskın çıkıp, kaynamış aşı kotarıp Amerikan gâvurunun önüne yetiştirecek diye...

Dikkat ediyor musunuz, kimseler bu devleti müşterinin, hürmetlerinden tabii, adını ağzına almıyor! Komer'den bu yana, yeni bir sofra adabı kuruldu. Gayrı hazret mutfağın yanına yanaşmıyor, baktı ki yemek kokusu bulaşıyor üstüne... Mutfak da dar üstelik; herif desen fil gibi, çarpıyor sağa sola; kırılan, dökülen oluyor. Filetosu hazır ayağına getirilmiş yemek dururken, filosuyla Dolmabahçe'ye toslamanın ne âlemi var! Ürkütmeyeceksin milli duyguların fincancı katırlarını! Ve sosyalizm tehlikesi yemeğin üstünde bir sos olarak kalacak!

Unutacaksın, 35 milyon metrekarelik üsleri, ocağımıza dikilen İncirlikleri! Unutacaksın Vedat'ın, Taylan'ın neden öldüğünü! Unutacaksın bağımsızlığını yitirdiğini! Unutacaksın Amerikan gâvurunun doğum haplarıyla bilmem ne kadar karıştığını! Unutacaksın Kurtuluş Savaşı'nı!..

Ama bu oyuna özenenler de unutmasınlar ki, bütün Türkler İnönü kadar yaşlı ve unutkan değildir. İktidar hatırı için hafızasını ve hatırasını külliyenlerin kül yutturamayacağı gerçek milliyetçiler de var! Toprağının tümü yaban haciri altında iken sözde dağıtılacak şu kadar dönüm toprak asıl kurtuluşumuzun üstüne serpilmek istenen ölü toprağından başka bir şey değildir.

Amerikan sarrafına kul köle olmuşken, beş on tefeciyi sözde tasfiye halkın sol duyusunu tefe almaktır. Bir yandan memleketi Ortak Pazar malı haline getirmeye çalışacaksın, bir yandan da Perşembe Pazarı'na nizam vereceğim diye maval okuyacaksın!

Yok, arkadaşlar, bağımsızlık üstüne pazarlık olmaz! Bakıyoruz ve görüyoruz artık, görmeyenlerimize de göstereceğiz ki, Türkiye'de asıl iktidarda olan güç, Amerika'dır. Amerikan egemenliğine karşı çıkmayan adem-i iktidar partilerine oy vermekle Amerika'ya vermiş olacaksın oyunu!

Oyunu Amerika'ya verme!

Başdüzenbaz Amerika bu düzenin başında kaldıkça, bu düzen ne düzelir, ne değişir. Şu anda Türkiye'de Amerika'ya karşı çıkan tek bir siyasi parti var: TİP. Oyunu Amerika'ya karşı vermek istiyorsan, oyunu TİP'e ver! Ver ki, bu oyun bitsin! TİP, küllü aybına rağmen, bağımsızlıktan yana olan tek siyasi kuruluştur. Ve TİP, başındaki tiplerden ibaret değildir. TİP'e vereceğin oy, bağımsızlığın ve mutlu geleceğin için vereceğin oydur! TİP'i güçlendir, TİP'le güçlen! Ve oyunu sakın öbür partilere, yani Amerika'ya verme!

7 ekim 1969

İdare, Maslahat ve Devrim

Türkiye'de âdeta müzmin bir anlaşmazlık haline gelen sosyalizm akımı, belki de görünüşte en çalkantılı anlarını yaşamasına rağmen, inşallah yanılmıyorum, bir durulma, kimliğini arayıp bulma, bir açıklığa kavuşma döneminin arifesindedir. Kimimizi Hint'ten, Çin'den a'riyeten tedariklenmiş şemalarla rüküş hanımlara döndüren "Konfeksiyon Sosyalizmi" ve kimimizi de bize özgülükleri ile kendimizi tanınmaz hale getiren, sosyalistliğimizi unutturan, Marksizm'den yabanlaştıran "Kavalalı Mehmet Ali Sosyalizmi"ni tepip yerine, bilimsel sosyalizmin dünya görüşünden ve temel ilkelerinden kalkarak, Türkiye'nin dünya içindeki yerini, yani genel emperyalizm-sosyalizm kavgasındaki tarihsel görevini ve bu görevi yerine getirirken içinde bulunduğu öz koşulları saptamak üzere girişilen ve gün geçtikçe yoğunlaşan bilimsel çalışmalar ve onların ışığında yürütülen doğru eylemler hem toplu ve ortak bir stratejinin temellerini atmakta hem de birbirine hasım düşmüş kanatların hasımlıklarını belirleyerek, kısır çekişmeleri yavaş yavaş bazı klik liderlerinin kişisel ihtirasları çerçevesi içinde sınırlamaktadır. Öte yandan asgari ve azami program, ittifaklar, işçi sınıfının kendi dışından bilinçlendirilmesi ve aşamalar gibi temel sorunlarda ortak bir terminoloji benimsenmesiyle büsbütün hızlanacak bir ortak zemin kurma süreci şimdiden başlamış sayılabilir.

Bütün bu olumlu gelişmelere karşılık üzüntüyle belirtelim ki Marksist, Leninist kuram ve eylemin özü bellenmesi gereken "İşçi Sınıfının Öncülüğü" ilkesini ilgilendirmesi bakımından, gözümüze çarpan bazı yayınlar bu ilkenin aramızda bir Kasus Belli, bir iç harp sebebi kılınmak üzere olduğu kuşkusunu uyandırmaktadır. *Devrim* dergisinin yazı hayatına atı-

lışı bu olumsuz gidişi körükleyici bir etken olmuştur. "Aybar'ın Parlamentocu Aceleciliği"ne ters yönden bir nazire niteliği taşıyan "Baasçı Aceleciliğin" de ergeç ortak bir karayazıya toslayacağını düşünerek "Acele İşe Doğan (Avcıoğlu)" karışır, der geçerdik. Ama TİP'in "İşçi Sınıfının Öncülüğü" temel ilkesi etrafında yeniden düzenlenip bir an önce ayağa kaldırılması söz konusu iken ve bütün sosyalistlere düşen görevin bu çabalara ağırlık vermek olması gerekirken, davaya bağlılıkları zerre şüphe götürmeyen bazı arkadaşların "İşçi Sınıfının Öncülüğü" ilkesinin yalınayağına bir suni ve eğreti Küçük Burjuva "hasırını ve Nasırını" kondurma hevesine, geçici bile olsa, kapılmış olmaları şaşırtıcıdır. Kaldı ki, 1950'den bu yana üretim güçlerindeki artışların "burjuva ve proletarya" arasındaki çelişkiyi keskinleştirmedeki etkilerine paralel olarak, bu iki sınıf arasında binamaz olan Küçük Burjuva'nın bu ana sınıflara doğru kutuplaşma sürecinin gitgide hızlandığı bir sırada, Küçük Burjuva aydınlarının hızla Marksist-Leninist dünya görüşüne kaymaya başladıkları bir dönemde, Küçük Burjuva'yla ittifak taktiği adı altında, anti-emperyalist mücadelede bu doğası gereği kaypak sınıfa faikiyet tanımanın hikmetini anlamak güçtür.

Bundan önemi daha az olmakla birlikte, gine de göze batan bir başka yanılgı da, taktik kaygılarla bile olsa, bu Küçük Burjuva aydınları arasında günümüzde beliren sosyalistleşme akımını Kemalist kaynaklara bağlamadır. "1969 Modeli Kemalistleri" yaftasıyla tanıtılmak istenen bugünkü akımın, üretim güçlerinin nispeten gelişmemiş, dolayısıyla ana çelişkinin yeterince keskinleşmemiş oluşu sonucunda, aradaki boşluğa doluşup Kurtuluş Savaşı'nın yönetimini üzerine almasına rağmen, Kemalizm'in "olumsuz bir olumluculuğa" (pozitivizme) dayanan ve son tahlilde gözü aşağıya, yani emekçi yığınlarına değil, burjuvaya, yani yukarıya çevrik olan o şehla ideolojisiyle eşleştirme, aynı şehlalığa düşmekten öte bir anlam taşımaz.

Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'da Sovyetler Birliği'nin elçisi olarak bulunan S. İ. Aralov'un anıları arasındaki şu satırları bu yazıda aktarmak istiyorum:

> Bir gün Mustafa Kemal Paşa'ya, Samsun'dan Ankara'ya gelirken, yolda rastladığım köylülerden, onların ağır durumundan söz ettim. Mustafa Kemal Paşa, "Evet, evet, orası doğru" dedi. "Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ödevi, köylüyü ağır aşar vergisinden kurtarmak, ona başka kolaylıklar sağlamaktır. Ama şu anda biz bunu yapamayız. Birçok zümrelerin kinini üzerimize çekmiş oluruz. Onlar bizden uzaklaşır ve istilacıları kovmak, halkın kurtuluşunu ve ülkenin bağımsızlığını sağlamak gibi başlıca görevimizi yapmaya engel olurlar. Milli davamızı çözümledikten sonra köylü ile uğraşabiliriz."
>
> Mustafa Kemal'le bu konuşmayı birlikte yaptığımız Abilov yoldaş, milyonlarca köylü, ekonomik baskıdan kurtulduğu takdirde, onların, feodalleri yenmekte yardım edeceklerini, Türkiye Büyük Millet Meclisi iktidarını güçlendireceklerini, Türkiye'yi yenilmez bir hale getireceklerini, emperyalistlerin ilerde yapacağı bütün saldırıları püskürteceklerini anlattı.
>
> Mustafa Kemal, Abilov'u elinden tutarak; "Şimdi olmaz" dedi. "Ama bu olacak."

Bilmem, bu anı size şu anda yeni bir Kurtuluş Savaşı içinde bulunduğumuzun nedenlerine yeterince ışık tutabildi mi? Mustafa Kemal'in antiemperyalist savaştaki misilsiz ve emsalsiz hizmetlerini küçümsemeyi asla aklımdan geçirmeden, *Devrim* dergisinin ilk sayısında çıkan ve Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın ozanca bir sezgiye dayanarak kaleme aldığı şiirden şu mısraları size tekrardan kendimi alamayacağım.

> İkinci kurtuluş olur
> Üçüncü kurtuluş olur
> Ordu anlar Mustafa Kemal'i ilkin.

Fazıl Hüsnü bu mısralarıyla galiba, dediğim gibi ozanca bir sezgiyle, küçük burjuva yönetimi altında verilen kurtuluş savaşlarının ilanihaye süreceğini; birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve belki de kırkıncısının verilmesi zorunda kalınacağını ihsas etmiş...

Oysa biz, bu İkinci Kurtuluş Savaşı'nın, Sonuncu Kurtuluş Savaşı olmasını sağlayabilmek için İşçi Sınıfı Öncülüğü'nün kaçınılmaz zorunluluk olduğu kanısındayız.

11 kasım 1969

Vatan gazetesi yazıları

Veli Niye Boston'un İkincisi?

Şaşıyorlar hep, bu Veli niye Boston'da ikinci geldi diye. Birinci gelecekmiş zaten! Billahi de öyledir. Benim indimde de birincidir kendisi. O kalabalık, o Amerika patırdısı!.. Koskoca hükûmetimiz dayanamazken ona, Veli, elbet tekleyecektir. Tekler, ama ikincidir sevgilim.

Şaşarlar elbet. Bizim olayları yargılayan aydın takımımız öteden beri pek bilimseldir. Düşünürler. "Yahu" derler, "bu adam cahalın biri, onca doktora vermişler varken, bu biçare, bu beslenmemiş yavru, bu bakılmamış bebe, büyümüş de bizim gibi halkı sömüre sömüre şişmiş." B. B.'lerin çocukları dururken, üstelik profesyonel de değilken, taa Boston'un orda bir başarı göstersin!.. Şaşarlar, elbet şaşarlar.

Niye şaşmasınlar ki, o adam kim, başarı kim! Başarı dediğin, insanı ezip, apartıman ve de fabrika kurmak olduğuna göre, hiç böyle bir başarısı olmayan adam nasıl olur da, şu kadar saat ve dakkada maratonu bitirir. Hem kardeşler, bu maraton dediğiniz, Eski Yunanca, bilmeden nasıl bilinip de yapılabilir ki? Isparta'yı, Atina'yı bilmeden yani? Bu bayağı hümanizmin kârıdır. Alisi, Velisi, bu kadar hümanistin arasında maraton denen kibarlara mahsus bir yarışı kazansın!

Bireh! Bireh! Ortada, yahu koskoca adamlar var, Bayar gibi, ben ille de ölmeyeceğim, bu Türk milletini mahvedeceğim diye inadına yaşıyor. Koşuyor, ihtiyar tarihimiz koşuyor. Malazgirtlerde. Futbolcular Viyana önlerinde oynamazlarmış, oynamazlar, oynamazlar. Öyle istemiş keyifleri.

Ama garibim Veli öyle mi? Kendi de diyor; "Ben koşmaya okula yetişmek için başladım" diyor. Ben son zamanlarda çok kötümser oldum. Veli, eğer okula gidiyorsa ya babasından ya ağadan kaçmak için koşmuştur onca yolu, eğer okula yol öylesine uzaksa. Ya da şimdiki komando öğretmenlerden birine

düşseydi, bu işte daha da hızlı olurdu. Bunlar, bütün bu sözler, Veli için söyleyeceğim şu ağır, ama hepimiz için geçerli bir söze bağlı.

Sevgili Veli;

Yurdumuzun çoğu aydınları faşizmle savaşımdan kaçmakta gösterdiği hızlılığı atletizmde de gösterebilselerdi ya da göstermek isteselerdi, sanıyor musun ki sen değil ikinci, sonuncu bile olamazdın, dünya sınıflamasında.

O Amerikalılar, şaşıyorlar değil mi sana! Unutmuşlar onun için, yoksa onlar, Kızılderilileri nasıl kovaladıklarını ve her Kızılderili'nin canını, yaşamını, halkını kurtarma adına kaç bin rekor kırdığını iyi bilirler.

Ama biz de biliyoruz, o Boston'da, bu iki ucu boklu bastonu kırmadan bize kurtuluş yok! Hem rekor, rekor diye bağırdıkları bu bastonu hem de Boston'da ortasından kırmaktadır kurtuluş. Sen bunu yaptın Veli, kutlarım seni.

24 nisan 1977

Eşek, Kıral ve Prévert

Eşek kıral ve ben
Sabaha sağ çıkmayacağız
Eşek açlıktan
Kral iç sıkıntısından
Bense aşk ateşinden
Aylardan mayıs

Değişik nedenlerle de olsa sade eşekler, kırallar değil, ozanlar da ölüyor. Ölecek elbet. Jacques Prévert adlı Fransız ozanı da yukarıya aktardığım şiirindeki kavlince mayısta değil, bu nisan ayı içinde gümledi gitti.

İçiniz hop etmesin boşuna, *Vatan*'a yazacağım bu sanat yazılarını artık tohuma kaçmaya başlayan bizim kuşağın bazı usta kalemleri gibi mezarlık karşısında taş yontmak için harcamayacağım. Birbirimizi öldürmekle günü gün eylediğimiz şu günlerde taa Firengistan'ın bilmem neresinde, üstelik seksenine merdiven dayamış, vadesi dolmuş bir ozanın eceliyle ölümünü konu ediyorsam size, bilin ki tafra satmak, bilgiçlik taslamak için değil. İki geçerli nedeni var bunun. Anlatayım: 1925 ile 1935 yılları arasında Avrupa'nın özellikle Fransası'nda açılıp saçılan bir edebiyat akımı vardı. Gerçeküstücüler diye. Bu akım toplumu sömürüye, yoksunluğa, bezginliğe, harbe, kıyıma kurban eden kentsoylu hesapçılığına karşı insanoğlunun hesaba kitaba sığmayan belden aşağısının bilinçaltını daha doğrusu, düzenin makine düzmecesine alttan alta direnen hâlâ diri kalmış yanını kuramda, eylemde, özellikle sanatta seferber etmek için ortaya atılmıştı. Kökü, yine de karşı çıktığı kentsoylu düzenine dayanan bu hareket daha sonra sanat alanında dolaylı dolaysız etkisini sürdürdüyse de faşizmin Avrupa üzerine bir karabasan gibi

çökmesi üzerine, belden aşağı organlardan çok daha etkin silahlara gerek duyulduğunda yavaşladı. İkinci Dünya Harbi içinde de eridi gitti. Fransa'da bu akımın en güçlü ozanları Aragon, Eluard, Tzara Komünist Partisi'ne katıldılar, yapıtlarını da bu partiye ışık tutan dünya görüşü doğrultusunda oluşturmaya başladılar. İşte bu saydığımız ozanlardan biri de dilerim okumayı sürdürdüğünüz bu yazıda kulağını çınlatmaktan çok sizlerce nemene adam olduğunun anlaşılmasını amaçladığım Jacques Prévert idi. Ama bu katılış, onda geçmişi, günü ve geleceği içine alan bütünsel bir tarih anlayışından çok, günün acı gerçeklerine karşı insancıl bir başkaldırıdan kökleniyordu. Belki de bunun için çok daha güncel, halkça ve anlaşılırca olmayı becerdi. O, âdeta faşizme karşı direnişin büyümüş de küçülmüş bir çocuğuydu. Lafı uzatmadan şiirlerinden birini birlikte okuyalım.

Harp

Yıkıyorsunuz
Bire kaz kafalılar
Paslı baltanızla hep genç ağaçları
Deviriyorsunuz da,
Kocamış ağaçları
Pörsümüş kökleri, çürümüş dişleriyle
Tutup esirgiyorsunuz yahu!..
Bi de üstlerine birer yafta asıp
Yok "Hayır ve Şer Agacı"ymış,
Yok "Hürriyet Ağacı"
Yok "Zafer Ağacı"ymış diye
Yutturuyorsunuz yahu!..
Ormanın kelinde leş gibi çürük odun kokarken,
Alıp başını gitmişken kuşlar,

Siz kazık kakıp orda marş söylüyorsunuz
Siz kazık yutup orda,
Bire kaz kafalılar,
Marş söyleyip kaz adımı atıyorsunuz!..

Soytasından fırlayan her taşı kurulu düzenin koca bir camını indiren bu piç, büyüse büyüse, eninde sonunda Paris kenar köşelerinde, çevresine bebeleri bi çırpıda toplayıveren bir sokak şarkıcısı olabilirdi. Öyle de oldu işte. Prévert için Marksizm yeniden küçülme koşuluyla dünyada ne olup bittiğini anlamasına yardım eden bir ağabey, bir akıl hocasıydı. Onun yanından mahalleye döndüğünde, öğrendiklerini öyle bir keyifle öyle bir itoğlulukla anlattı ki, bütün tayfası, "Bütün bunları biz ezelden biliyoruz" diye benimseyiverdi. Bence şiirde bulduğu biçim âdeta görseldi. Uzun süre üstünde çalıştığı canlı resimden (çizgi film deniyor şimdi buna) esinlendi. Bu esinle bizim destanlara benzeyen geleneksel Firenk baladı kalıbını serbest koşuğun rahatlığına kavuşturdu. Onun için de ne yapsa ne söylese şıp diye anlaşılıyordu. Şiiri de, şarkısı da, filmi de. O büyük değildi, büyük olmak istememişti ki! O, sadece mahalle çocuklarının içinden çıkarıp yeniden içine çektiği en büyük ozandı, içilen ilk cigara gibi baş döndüren, kafa bulduran. Dediklerimi özetleyeyim:

Prévert'i böyle bir harika çocukluğa ulaşmasına yani seksseninde ölünceye dek çocuk kalmasına elveren iki ağabeyi vardı. İkisini de hiçbir zaman unutmadı, onlara bağlı kaldı: Gerçeküstücülük ile Marksizm. Epiy bir teşbih hatasıyla biri belden aşağı, öbürü belden yukarı...

Prévert'i böyle dava edişimin ikinci nedeni Türkiye şiiri üzerindeki etkisi. "Garip" harekâtı Sabahattin Eyüboğlu'nun yaygın deyimiyle, İkinci Dünya Harbi'nin acısı ve uyandırıcılığı içinde o baştaki (gerçeküstücü) "yaşama sevincinden" gerçeklere yönelmek istediğinde Prévert'ten alabildiğine ya-

rarlanmıştır. Prévert'in gerçeküstücülük ile Marksizm arasında bulduğu halkça birleşimin başka girişlerden bile olsa ona benzer bir çıkış arayan Garipçilere ne denli yatkın geleceği daha geniş bir yazı konusu olmakla birlikte, şu denilebilir ki; Garipçiler hem kısa darbeli, "epigram" biçiminde hem de kısa soluklu küçük kentsoylu özünden genişlere açılmak istediklerinde, özellikle Marksizm'e yanaşmaya özendiklerinde, Prévert'i, hiç kuşkusuz, bir çözüm yolu olarak denemişlerdir, el yordamıyla bile olsa. Bunda da haklılardı. Bu denemenin başarısız kalışı, şiirimizi bugün hâlâ acısını çektiğimiz çıkmazlara sürüklemiştir. Kısaca, değindiğim bu uzun boylu sorun bir yana, Prévert, sanırım Türkiye'de en çok Türkçeye çevrilen ozanların başında gelmektedir. Etkisi de ona göre midir, bilemiyoruz. Galiba, Prévert ve Türkiye şiirindeki etkisi, soğuk harbin ilk kurbanları arasında sayılmalıdır. Şiirimiz, Orhan Veli'nin son demlerinde, Oktay Rifat'ın ise hayli uzun bir süre yazdığı şiirlerdeki halkçılığı, kolay anlaşılıp paylaşırlılığı bir daha çok güç bulacaktır. Belki de Nâzım, "Masalların Masalı"nda, o "Su başında durmuşuz; çınarla ben..." diye başlayan şiiriyle Garipçilerce bu iyi omuzlanmadan terk edilmiş umut kapısını şöylesine bir okşayıp geçmişti.

4 mayıs 1977

Sayılamalı Eleştiri

Oldum, bittim, sayılamalı edebiyat eleştirileri ile incelemelerine yan bakmış kimi de bıyık altından gülmüşümdür. Bunda şimdilerde "sayılamalı" diye andığımız bu çabaların "istatistiki" diye epiy melez, bi hayli de gülünç bir terimle nitelendirilmesinin payı var herhalde. Bir zamanlar öyle eleştirmenler gördük ki, bir ozanı "aşk" sözcüğünü kitabında yirmi kez kullanmış diye "aşk şairi", bir başkasını da "kavga" sözcüğünü kırk bir buçuk kez kullandığı için "kavga şairi" olarak ilan etmişlerdi. Ama bu sefer bilimadamlarımızdan Cavit Orhan Tütengil'in *Milliyet*'in "Sanat Eki"nde "Okuyucu Beğenisi Neye Dayanıyor?" başlığıyla çıkan yazı dizisini hafife almaya gönlüm razı olmadı. Bi kez Tütengil'in bilimciliğine güvenim vardı, sonra da konu, sayılamalı bir yaklaşımla elverir gibi görünmüştü bana.

Öte yandan, bir yapıtın az okunmasını bir marifet, bir erdem sayagelen edebi bekâret meraklısı bazı arkadaşlara bu yazı dizisiyle cesaret aşılanabileceğini ummuştum. Yanılmışım.

Yazar bu araştırmasında bana biraz karışık gibi görünen girişinden anladığım kadarınca belirli yapıtların uzun diyebileceğim süreler içinde (ki bu uzunluğun ölçütü verilmiyor) neden çok okunduğunu saptamayı ve "ortak beğeni" diye tanımladığı olayın nasıl oluştuğunu ortaya koymayı amaçlıyor. Bunun için kullandığı yöntem şu: "Türk edebiyatının dün/bugün çerçevesinde yer alan" on yapıtı seçiliyor. Bu seçmedeki ölçüt, "edebi oluşları." Bir de kesin olarak belirtilmemiş bile olsa da dolayından anlıyoruz ki, bu yapıtlar Cumhuriyet döneminde en çok satılan, en çok okunan yapıtlar. Bunların altısı "yığına seslenen" türden, yani romandan, dördü de "azınlığa seslenen" türden, şiirden gelberi ediliyor. Şiirin neden azınlığa seslenen bir tür sayıldığını ve azınlığa sesleni-

yorsa, bu tür bir araştırmada ne yeri olduğunu anlayamamakla birlikte, buna da eyvallah deyip geçelim. Söz konusu romandan üçünün yazarı ölmüş, üçü de sağ. Şairler ise "güncel beğeninin önümüze çıkardığı" şairler. Bu "ölü/sağ" ile "güncel beğeni" kategorilerini de yeterince bilimsel bulmadığımı belirttikten sonra yöntemin özünü ele alalım. "Yapıtların seçiminde kalkış noktası baskı sayısıdır" deniliyor. Bunu "eserlerin yarattığı yankı ve tepki" izliyor. Son olarak da, Allah uzun ömür versin sağ kalmış üç romancımız ile sağlıkları söz konusu edilmeyen dört şairimizin mektupla sorulan sorulara verdikleri yanıtlar veri olarak işleniyor.

Birinci öbekte yer alanı yani ölü romancılarımız: Reşat Nuri, Yakup Kadri, Halide Edip, ikinci öbektekiler ise Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Fakir Baykurt. Şairlerimiz de Fazıl Hüsnü, Attilâ İlhan, Ahmed Arif, Hasan Hüseyin. Bu seçmede baskı sayısının çıkış noktası alındığı söylendiğine göre örneğin neden Nâzım Hikmet'in, Orhan Kemal'in araştırma kapsamına alınmadığı akla gelebilir. Ama Tütengil bu seçmenin "soruna bir yaklaşım denemesi" olduğunu belirterek, bu çeşit eleştirileri önlemek istediğine göre, biz de üstüne fazla düşmeyelim. Ama araştırma konusunun en çok okunan yazarlar değil de en çok okunan kitaplar olarak belirlenmiş oluşu işi baştan karıştırıyor. Bu yazı dizisinin ilki ile ikincisinin başlıklarından bile belli oluyor. İlkinde "En çok satan on eserden üçü" deniyor, ikincisinde ise başlık: "En çok satan yedi yazar." Özellikle yaşayan yazarların toplum üzerinde etkisi sona ermemiş bir süreç olduğuna göre ve bu etki bütününün parçaları arasındaki etkileşme, dengeleşme, değişen dış etkenlere bağlı bulunduğuna göre, nasıl olur da biz bir yazarı tek bir yapıtıyla toplum karşısına çıkarabiliriz? Örneğin şu soru akla gelebilir: Aziz Nesin şu anda *Zübük*'ün yazarı olduğu için mi çok okunuyor, yoksa *Zübük* Aziz Nesin'in imzasını taşıdığı için mi çok okunuyor? Hele şairlere gelince, Ahmed

Arif'i tek yapıtlı olduğu için saymazsak, öbür üç şairden hangisinin, hangi şiir kitabıyla toplum üzerindeki etkisini belirlemiş olduğunu açık seçik söyleyebiliriz? Nitekim yazı dizisinde şiir kitapları üzerinde değil, şairlerin tüm yapıtları üzerinde duruluyor.

Gelelim "çıkış noktası" sayılan baskı sayısına!.. Aziz Nesin'in araştırmada yer alan yanıtında pek güzel belirtmiş olduğu gibi yurdumuzda baskı sayısı bilinse bile, gerçek sürümün ne olduğunu bilmeye olanak yoktur şu anda. Bu eksiklik, sade en çok satan kitabın ya da yazarın kim ya da ne olduğunun kesinkes belirlenmesini önleyeceği gibi böyle bir araştırmayı yani ortak beğeninin nedenlerini ve etkenlerini saptama çabasını da daha baştan baltalamaktadır. Biz bir yapıtın şu ya da bu dönemde ne kadar sattığını bilmezsek, o yapıtın beğenilme sürecini zaman içinde nasıl bilebiliriz? Dolayısıyla toplumun beğenisindeki değişimi nasıl kestirebiliriz? Bu bakımdan denilebilir ki, böyle bir araştırmanın dayanabileceği nesnel veriler, sayısal ölçüler hazır değildir elimizde.

Gelelim yöntemin ikinci ayağı olarak öne sürülen öğeye!..

"Eserin yarattığı yankı ve tepkiler" deniliyor. Ölmüş romancılarımızda bu öğeden dağınık ve tutarsız da olsa yararlanılıyor. Sağ romancılarımız ile şairlerimiz incelenirken ise buna hiç mi hiç yer verilmiyor. İlk öbekteki kullanımı için dağınık ve tutarsız dedim. Söz konusu yapıtlar üzerinde çeşitli eleştirmenlerin görüşleri gelişigüzel sıralanmış. Örneğin Hasan Âli Yücel *Çalıkuşu* için, "*Çalıkuşu* bizdik, *Çalıkuşu* memleketti. *Çalıkuşu* köydü. *Çalıkuşu* idealdi" diyor. Ardından Sabri Esat Siyavuşgil, "*Çalıkuşu*'nda gülümser bir idealizmin tadını buluruz" diyor. Az ilerde de Rauf Mutluay, "Her dönemde okunacağı, okuyucularının belli yaş kesimlerinde ilk ilgilerini doyuracağı, sonra da o okuyucular tarafından bırakılacağı tahmin edilebilir" buyuruyor. Şimdi bu kitap üzerinde bu üç ayrı görüşün, belki de aşağı yukarı aynı tarihler-

de dile getirilen bu üç ayrı yargının neden böyle apayrı olduklarını bir tarih çerçevesine oturtmadıkça, o kitap üzerindeki "tepki ve yankıları" bu sorunu aydınlatacak bir değerlendirmeye vardırmış sayılabilir miyiz? Bu öğenin kullanılışında da üzülerek söyleyim sağlam bir edebiyat tarihi anlayışından yoksunluk göze çarpmakta.

Şimdi de gelelim sağ yazar ve şairlerimizden alınan yanıtların bu araştırmaya ne ölçüde yararlı olduklarına!.. Elbette böyle bir araştırmaya girişildiğinde söz konusu edilen yazarların görüşleri alınacaktır. Ama sayısal veriler yetersiz olduğuna göre, araştırmanın bu bölümünde sırf bu yanıtlara dayanılarak sorunu geçiştirmek bence bilimsel bir araştırmanın ağırbaşlılık zorunluluğuyla bağdaşmamaktadır. İlginç şeyler söylüyor Aziz Nesin, işin güçlüğünü anlatıyor, gerçekleri ortaya koyuyor. Yalnız, "Bekir Yıldız'ın kimi öykülerinin çok çarpıcı olması, çok okunma nedenlerinden biridir" sözüne katılmayacağım. Bekir Yıldız'ın bence çok satmasının başlıca nedeni işçi-köylü iç içeliğine ilk parmak basan yazar oluşudur. Bu da gösteriyor ki yazarların hem kendileri hem de başka yazarlar üzerindeki görüşlerini tek ölçü kaynağı olarak almak, kimi yerde yeterli bir tutum olmayabiliyor.

7 mayıs 1977

Ben Böyle Şampiyonluğun İçine

48 kilo grekoromende üstün yetenekli bir çocuğumuz var. Adapazarlı Erol Kemah, on beş yaşında. Babası, Erol'u geçen hafta Atina'da yapılan 10. Balkan Gençler Güreş Şampiyonası'na yolladığımız güreşçi kafilesinin hem başkanı hem doktoru olan fizik tedavi uzmanı Dr. Özhan Ataç'a emanet ediyor. Eskiden talebe velilerince hocalara söylenmesi âdet olduğu üzere, "Al Erol'u Doktor!" diyor, "eti senin, kemiği benim." Dr. Ataç da bir düşünüyor, "Öyle değil" diyor, "eti senin olsun, kemiği benim!" Baba ne bilsin oğlunun başına gelecekleri, "Kabul" diyor.

Başlarında doktorları, bizim körpecik güreşçi kafilemiz atlıyor uçağa, ver elini Atina! Başlıyor güreşler. Şampiyonanın daha ilk gününde talihsizlik bu ya, Erol Romanyalı rakibini tuşa getirirken sağ elinin ortaparmağı kırılıyor. Romanyalı hemen oyundışı kılınıyor. Saha doktoru tarafından da Erol'un hastaneye gönderilmesine, maçlardan çekilmesine karar veriliyor. Elinin röntgeni çekiliyor, ortaparmağı sahiden kırık. Hippocrates yemini içmiş kafile başkanımız röntgene el koyup, Erol'la dönüyor stadyuma, "İlle de güreşecek bu çocuk!" diye başlıyor Yunan Güreş Federasyonu Başkanı Karagianis'i baskılamaya. Karagianis büyük bir Türk dostu olmasa gerek ki, "Bir Türk veledi daha sakat kalsın fena mı!" deyip kendi kendine, işi idare etmeye razı gelmiş, saha doktoru da ona uymuş. Erol'un güreşmesine yeniden izin çıkmış. Vazifeşinas doktorumuz, çevresindekilere, "Takımımızın kuvvetli elemanlarından bu çocuk. Grekoromende bize mutlakkak bir madalya kazandıracak. Akşam ben o parmağı dondururum, yarına bir şeyi kalmaz" deyip duruyormuş. Erol ertesi günü güreşe çıkarılıyor, tek kolunu kullanarak, canını dişine takıp galip de geliyor, ama acıdan zırıl zırıl yaş

gelmecesine gözlerinden. Pazar akşamı da yine o kırık parmakla güreşiyor, birinciliği de alıyor. Alıyor, ama Atina'da gözlemci olarak bulunan FİLA Gençler Komitesi Başkanı Fransız Aurind durumu öğrenince, "Biz gençlere sağlıklı olmaları için spor yaptırıyoruz. Böyle bir durumda sorumluluk bende olsa, Erol'u kesinlikle güreştirmezdim" deyiveriyor. Dr. Ataç altta kalacak değil ya, veriyor Firenk ukalasına ağzının payını, "Hastanede rapor yazılmadı. Röntgen bende. Bütün tedbirlerimi aldım. Şerefli bir madalya kazandık. Neden gölge düşürmek istiyorsunuz? Hem o kırık parmağı gene eski haline getirecek benim" diye dayıyor cevabı. Allah için haklı doktor! Hem babasından Erol'u "Kemikleri benim!" diye teslim almamış mıydı? Kafası patlasa ne lazım gelir! Madalya göğsünde pırıl pırıl parıldıyor ya, eli birazcık ağrıyormuş, ağrısın! Biraz sakat kalırmış kalsın! Vatan uğruna, milli şerefimiz uğruna cümlemizin canı feda!..

Milli ahlak bu işte! Ne kadar ahlaksa artık!

Şerefti, haysiyetti, milliyetti diye birtakım soyut kavramlar adına körpecik çocuğa cehennem azabı çektirmek övünülesi bir iş sayılıyor. Hem de kimin tarafından? Ömrünü insanoğlunun sağlığını korumaya adamış olması gereken bir doktor tarafından! Mamak'ta Askeri Cezaevi'nde 12 Mart tutuklularına işkence eden doktor da eminim şecaat arz eylerken, devletçe milletin bölünmez bütünlüğünü savunduğu kanısındaydı! Cümlemizin bütünlüğe bi şey dediğimiz yok, ama Erol'un bedeninin etiyle, kemiğiyle bölünmez bütünlüğü nerde kalıyor. "Sütçü, nasıl süt, ekmekçi nasıl ekmek değilse, Türkçü de Türk değildir!" sözüne hak veresi geliyor insanın!

Yaşar Doğu, Helsinki mi Londra mı, bilemeyeceğim şimdi, olimpiyat dönüşü öbür şampiyonlarımızla birlikte Haydarpaşa Garı'nda bando mızıkayla karşılanmış, herkeste bir milli heyecan! Ağlayan ağlayana! Yaşar Doğu'yu da omuzlarına almış halk, eller çırpılıyor, marşlar okunuyor. O arada omuz-

lar üzerinde giderken Yaşar Doğu (o zamanlar şimdiki kadar yaygın değildi, ama yine bir CIA parmağı olacak), kalabalıktan biri şampiyonumuza bir parmak atmış. Yaşar namuslu haysiyetli; orucunda, namazında niyazında adam, parmağı yiyince, kan beynine sıçramış, "Sıçarım ben böyle şampiyonluğun içine" diye narayı atmış, bir soluna, bir sağına iki yumruğunu salladığı gibi koparmış kendini o güruhun arasından, fırlamış gardan dışarı bir koşu koparmış vapura doğru.

Ne diyelim bilmem ki bizde şampiyon olmak için ya sağ elinizin ortaparmağını kırdıracaksınız ya da oranıza parmak yiyeceksiniz! E, o zaman da Yaşar Doğu'nun dediği gibi, ben de derim, sıçmışım ben böyle şampiyonluğun da, sporun da, böyle sakat, böyle çarpuk milliyetçiliğin de içine!..

15 mayıs 1977

Mafya ile Mafevgi

Milletçe hızla yükseliyoruz, yükseldikçe de çamurlara beleniyoruz. Öyle bi gidiş ki bu, yakında bi takım paragözler piyasaya, dokularımıza işleyen pisliğe karşı yeni "deterjanlar", kan kokusuna karşı da yeni "deodorantlar" sürerse hiç şaşmam.

Atılan kazığın çapı büyüdükçe kazığı yiyenlerin de acısı ona göre artıp akılları başlarına geldikçe, Kazıkçı Voyvodalar, bir ellerinde av tüfekleri, öbür ellerinde de plastik havuçlar, tavşan yerine koymaya kalkıyorlar halkı. Öyle bir çifte ki canımıza kasteden bu vurgun düzeni bir namlusunda dumdum kurşunu, bir namlusunda da kuyruklu yalan, her taşın gerisine sinmiş, bekliyor bizi. Namlunun biri yalan namlusu, uyutmak için, öbürü de üstüne fazla gidersen, kalıbı dinlendirmen için. Toplum yapısı bu iki ateş arasında eziliyor, büzülüyor, çarpuluyor, çapraşıyor. Yarı barut, yarı yalan bu ikili dumandan göz gözü görmez olmuş.

Başımıza örülen bu çorabı bir ayak önce makasımızın ağzına yakın geldiği yerden, elbirliğiyle parçalamamız gerek. Nasıl 1 Mayıs pususunun pusunu dağıtmak boynumuza borçsa, kafalarımızı paslayan yalan ilmiklerini de öyle, önce bi didikleyip, sonra da o kördüğümü İskender'in kılıcıyla kesmek, yazar çizer takımının şu anda başlıca görevi. Korkarım, bir süre için, ne sanatçılarımızın avadanlıkları ne de bilginlerimizin kitaplıkları bu o korkuluğun içyapısını derinine iskandillemeye yeterli. O halde bu kör kapıyı şimdilik düzünden gazeteci yordamıyla biraz sallapati de olsa gözünün karasına zorlamanın zamanıdır.

Kayhan Sağlamer *Türk Mafiası* adlı kitabıyla bu işin bir ucundan tutmuş. Yakalayacağı kadar yakalamış da, bu başı taaa Çankayalara dayanan yılanbalığının kuyruğunu. Çanını da çalıyor elhak!

Kapitalizm yasal kafası ve yasadışı kuyruğuyla bir bütün-

dür, yekpare bir yaratıktır. Yukardaki yasaları, yasaklarıyla, aşağıdaki yasadışılıklar ve yasakdışkıları arasında görünürde abartılan onca çelişkiye karşın bu düzen tek bir yasaya göre işlemektedir. Vur!.. Para vur!.. Adam vur!.. Vurgun vur!.. Bakma gözünün yaşına!.. Kârdır hayatın anlamı, yaşadığın yanına kâr, gizli ve aşikâr!..

Bu bir hırsız-polis oyunudur, hırsızı ile polisi iç içe. Hırslı mı hırsızdır, hırsız mı hırslı? Bilinmez!.. Ve neden hep hırsızlar yasadışılar, Kürt'tür, Amavut'tur, Laz'dır, Arap'tır? Köstebekler gibi yeraltına ittiğin etnik grupların dişlileri dünya yüzüne çıkmak istediklerinde, bitiminden, kuyruğundan gireceklerdir bu lağımın içine, ucu gün ışığına çıkar sanısıyla. Kimi yolda vurulacak, harcanacak, hapislerde çürüyecek, beş on tanesi de kuburun üstbaşına varacaktır, istemese de yalamak için höyüklerin nazik yerini onların yediğinden ben de yiyeyim derken... Kapitalizm denen bu lağım patlatılmadıkça, Kürt Salihleri, Arnavut Büyük Recepleri, Arap Sadrileri, Oflazları kınamaya ne hakkımız var? O lağıma ters ucundan girdiler diye mi? Mafia ile Mafevkleri iki ucudur bir boklu değneğin.

Sağlamer anlatıyor...

Lüks sosyetik Polo Kulübü'nün bir özelliği, müdavimlerinde birer anahtar bulunmasıydı. Galatasaray'da, Anadolu Han'ın dördüncü katındaydı. Bu kulüp, Londra eski büyükelçimiz Asaf Caculi'nin oğlu Melih tarafından işletilmekteydi. Arnavutluk eski kralı Zogo'nun ahfadındandı. Namlı kabadayılardan Arap Sadri'nin himayesindeydi. Melih Caculi'nin bir yılda 5,5 milyon lira ganyot yaptığı söyleniyordu... Polis, kulübün Adapazarlı mutemedi Mehmed'e bir anahtar verildiğini istihbar etmişti. PTT'nin yardımıyla Polo'ya telefon edilmiş, Mehmed aranmış, kardeşinin ağır hasta olduğu söylenmiş, derhal Adapazarı'na gelmesi istenmişti. Son nefeste sevgili kardeşine yetişme telaşıy-

la sokağa fırlayınca da mutemet yakalanmış, anahtarı alınmıştı elinden. Son derece şık giyimli ve yeni evli rolü kesen, biri erkek, diğeri kadın iki polise devredilmişti anahtar. Sarmaş dolaş, önünden geçip merdiveni tırmanırlarken oyuna getirildiğini ruhu bile sezmemişti erketenin. İstiflerini hiç bozmadan kapıyı açan sözde karıkoca salona girince Kırıkkalelerini çekip kimsenin kıpırdamamasını emrederek herkesi oldukları yere mıhlamışlardı. Arkasından da düdük çalıp Anadolu Han çevresinde bekleyen ekibi çağırmışlardı. Bakara masasında tam 549 bin 120 lira bono, fiş ve nakit para ele geçirilmişti. Aralarında siyasilerin, iki kadının ve Şelefya'nın sağ kolu Nesim Moreno'nun da bulunduğu 12 kumarcı Emniyet Müdürlüğü'ne sevk edilmişti...

28 nisan 1977 günkü *Hürriyet*'in arka yaprağında görmez miyim? Kocaman ve renkli bir tören resmi: "Seçil Heper, 2,5 yıllık arkadaşlık yaptığı Metin Caculi'yle evlendi" diye. Şahitler kim imiş biliyor musunuz? Seçilinkiler; Hava Korgeneräli İhsan Göksaran ile Prof. Dr. Cihat Abaoğlu, damadın şahitleri ise Kemal Aygün ile Sahir Kurutluoğlu.

İhsan Göksaran Lockheed işine adı karışan sayın bir generalimiz, Abaoğlu eski bir rektör, Kemal Aygün mülkiyenin en sayılı insanlarından, Sahir Kurutluoğlu da, eski CHP bakanlarından, saygıdeğer bir avukat.

Böyle cük düştükten sonra bu nikâh, böyle oturaklı kıyılan bir nikâha kim kıyar, diğ mi, kardeşler!

21 mayıs 1977

Sözcük Çobanları

Oktay Rifat şiir ve kadirbilmezliğimiz içinde şimdilik vurduğu yerden ses getirmiyor gibi görünse de, yarın en kaşarlanmış vurdumduymazlarımızın bile eline su dökmeye koşacağı bir şiir piri, bir Türkçe ustası. Bir başka önemli yanı da, kırk yıldır Türk aydınlarının çaktırmak istemeseler de karşısında barındıkları engebeleri, sade çıkışıyla değil, inişiyle de şiirin çizelgesine geçirmiş oluşu. Çoğumuzun toplumsal bir değişimin rüzgârıyla ve ayakları kanatlı bir Hermes edasıyla dağlar üzerinden uçtuğumuz vehmi içre eğleştiğimiz sırada, Oktay Rifat kendi tıynetine, tabiatına bağlılıktan caymayarak, önüne dikilen kayaların kimini aşmacasına, kiminin yanından dolanmacasına, kiminin karşısında da gerilemecesine de olsa, ağır aksak belki, ama aksamayan tırmanıcılığını sürdürmüştür. Dünya görüşümüz dünyanın en doğru, en güzel, en haklı dünya görüşü olabilir, yoluna baş koymuşuzdur. İçtenliğine içtenizdir, inancımızda, kavgamızda, lakin şiir görüşlerle değil, sözcüklerle yazılır. Sözcükler ise "nurlu geleceklere" açılıyoruz, diye asfalt yollar açma uğruna öyle ha deyince sökülüverecek ayrıkotları değil, bir yeşilden bir yeşile usul usul yürüyen sürülerdir, canlı varlıklardır. Çoban nasıl sürüsünü bırakıp, aklının buyruğuna, burnunun doğrusuna basıp gidemezse, şair de zihnime bir küşayiş geldi diye, azmacasına, coşmacasına alıp başını gidemez. Her biri kim bilir hangi yaşantılardan yavrulamış, hangi sevdalardan, kavgalardan sökün etmiş koyunu, kuzuyu, keçiyi, sözcüğü, kavramı ardından melil melil baktırmacasına ayak götüremez... Şiir çünkü içtenlikten de öte bi şey, şairler toplumsal bir varlık olan dil arasında geçen örgensel bir serüvendir. İşte kavalın sesi, işte köpeğin havlaması! Bütün bunlar ye-

ni bir çayıra, yeni bir yaşama hep birlikte yürümenin çağrısıdır. Öyle bi sefer edelim ki, yurdumuzun şuncacık varlığı, zenginliği, yaşanmışlığı gerilerde kalmasın diye! Geleceğe, o güzelim dünya görüşünün yaşam suyunda yıkanmış, arınmış, gençleşmiş bir geçmişle, halkımızın tazelenmiş bilgileriyle dalalım diye.

Oktay Rifat'ın Koza Yayınları'ndan çıkan *Çobanıl Şiirler*'i üzerine bu yazım. Size ordan üç örnek:

Sağanak

Tane tane konuştu ilkin
Sonunda boşandı sağanak gibi
Kınalı kuzum, kekliğim benim

Tırpan

Tırpanını bilerken
Gökyüzüne bakıyordu
Ve güneşe tırpandaki

Irgatlar

Makineler serper akşamları
Onları ovaya
Makineler toplar beşer onar
Hepsini gün batınca ovadan
Boşalmıştır mavisinden gök
Suyundan testi
Ekmeğinden peşkir
Gücünden kol.

Çobanıl şiir türü, bir Eski Yunan icadı. Sicilyalı bir çoban açmış bu yolu, efsaneye bakarsan, ilk ustası da, yine Sicilya'nın Siraküzası'ndan Teokritos (İÖ 282). Kent yaşamı çapraşık girift üretim ilişkileriyle, dağdağasıyla, savaşıyla, kavgasıyla, sökün ettikte bunalan insanoğlu gözlerini geriye çevirip, huzur özlemi içinde eski demlerin hoş yanlarını da abartarak, bir avuntu arıyor. Âdem ile Havva'nın cennetten kovuluşuna dek dayanıyor kimi yerde bu mutlu geçmişe doğru kıçın kıçın yolculuk. Bukolika türünün en büyük ustası Vergilius (İÖ 70) şöyle başlıyor bir şiirine:

Zeus'un buyruğuyla değişmeden önce düzen
Kız oğlan kız toprağa egemen değildi sömürgen
Ne taşlar vardı tarlalar arasında ne bir işaret
Ortak düzlerde elbirliğiyle geçimini sağlardı millet

Vergilius'un yakınmayla başlaması boşuna değil elbet. Cremonalı Vergilius rahat rahat yaşarken çiftinde çubuğunda, Filippoi Savaşı'ndan sonra Cremona toprakları Augustus'un askerlerine dağıtıldıkça, şair diretecek olmuş toprağına el koyan askere, nehri kulaçlayarak zor kurtarmış tatlı canını. O hızla Roma'ya gitmiş, hakkını alamamış, ama büyük sanat koruyucusu Maecenas'ın yardımıyla Augustus'un, yani yaşam düzenini altüst eden o imparatorun gözüne girmiş, yeni düzenin adamı olmuş. Yine de aklı yitirdiği cennette. Çobanıl türkülerinin ilkinde bir yerde şöyle yakınıyor:

Susuz Afrika'ya gidecek birtakımımız artık
Scythia'ya, Girit'e, hızlı akan Oax'a.
Yol göründü bizden birtakımına da Britanya'ya
Yeryüzünün ayrı bir yerine gidecek geri kalanlar.

Bir gün bitecek mi bu uzun ayrılıklar?
Görecek miyim ekinlerin toplanmasını?
Ocağımı bir gün görecek miyim gene?

Yoksa bir tanrıtanımaz er mi bulunduracak elinde yeni sürülmüş tarlamı?
Bir barbar mı alacak ekinlerimi?
Bak ne işler açmış yurttaşların başına.
Geçimsizlik neler etmiş zavallılara?
Kimler için ekmişiz tarlalarımızı bir gör.

(Çan Yayınları, çeviren: Sabahattin Eyüboğlu)

Oktay Rifat'ın böyle bir derdi yok. Ne de sözgelimi, Mehmet Başaran'ın Koza Yayınları'nda yeni basılan *Ahlat Ağacı* şiirlerinde dile getirdiği köylü acısını, köylü halini vurguluyor. Büyük Sovyet ozanı Yasenin gibi de değil, devrime bir köylü damgası vurmanın ardında da değil. Rifat'ın kaygısı başka. Kökeninde kişisel bunalımına bir panzehir arama çabası yatsa bile (ki nerden bileceğim ben bunu), sanırım, asıl kaygısı tasarladığı şiire uygun elverişli bir tema bulmak. Oktay Rifat son yıllarda suda, durgun duru, biraz donuk, ama açık seçik bir imge şiirini kurmaya çalışıyor. *Yeni Şiirleri*'nde kimi kişisel kimi tarihsel bir geçmişe dönerek denemişti bunu. Bu sefer köy yaşamının donukluğunda, ağır aksaklığında şiir için gerekli verileri aranıyor. Bence büyük bir başarıyla aradığını da buluyor. Ortaya çıkan "İmgeci" bir şiir. Şu Ezra Pound'un 1913'te başlattığı İMAGİST şiir akımının örneklerini andıran bir çeşni bu. Âdeta o akımın buyruklarına uyuyor:

1) Konuşma dilini kullanıyor, ama süsleyici sözcüğü değil, "cük oturur" sözcüğü kullanıyor.

2) Yeni haletleri dile getirmek için yeni ritimler yaratıyor. İlle de özgür koşuk demiyor, geleneksel biçimleri zorluyor.

3) Konuda çeşitlilikten kaçmıyor.

4) Bir imgeyi sunarken, belirsiz genellemeler yerine, ayrıntıları olanca gerçekliğiyle aktarma yanlısı.

5) Sert, açık, billursu bir şiir düzeni arıyor.

6) Yoğunlaşmayı şiirin temeli belliyor.

Bu arayış bence şiirimiz için büyük kazanç. Yalnız, her kazançta olduğu gibi bu da bir başka yitikliği gelberi ediyor. *Çobanıl Şiirler*'de us var (çoban), lirizm var (kaval), çomar var (süreklilik, uzun soluk), kuzu var, koyun var (içtenlik, sadelik, aklık, paklık), ama kurt yok, yani öfke yok.

Bilmem bu sözümden sevgili Oktay Rifat öfkelenip yeniden kurtlaşır mı?

5 haziran 1977

Neden Erken Seçimi Seçtiler?

Milli Cep perendebazı, şapkasından erken seçim tavşanını çıkarıp tutup kulaklarından, Halk Partisi'ne doğru cilveli cilveli sallamaya başladıktan sonra geçen olaylar, gözlerimizin önünde, sinema şeridi gibi delikli, hızlı ve birbirine kenetli.

Ecevit'le nasıl da çabuk kuruldu diyalog hem de erbabı olmayanların künhüne varamayacağı o siyaset diyalekti içinde, o acayip kuşdiliyle! Şimdi bakıyorum da geriye, o zaman kulağımıza tuluat açmazları gibi gelen atışmalar meğer önceden yazılmış bir metnin bir matah olmayan metaları, parçalarıymış!.. Asıl açmaza gelen, umutlarımızmış bizim!..

Demirel ise, meçhulü değil, malumuydu bu denklemin. İki buçuk yıllık tangırtısı içinde kovalaşmış olan bu koalisyondan sıyrılmak istiyordu artık. Devlet kasası boşalmıştı, ama kendi kovası dolmuştu. Dibini deldirmeden, ganimetini çeşme başından kâr hanesine aktarmaktaydı aklı. Efendibabaları, düzenin bazları ne istiyor, ne bekliyor kendinden, cin gibi biliyordu...

Gidecekti, ama nasıl? Mukaddes Emanet'i Halk Partisi'ne teslim edecekti, ama nasıl bir Halk Partisi'ne?.. Öyle bir Halk Partisi olmalıydı ki bu, iktidarı, adem-i iktidar olsun! Başındaki Ecevit de, Hazreti Âdem, hem cennette hem de cehennemde bulunsun!.. Bir ayağı halkımızın özlemlerinde, ışıklı geleceğinde, öbür ayağı da bu haksız düzene, kınalı geçmişe pırangalı. Bir eliyle kuzuyu okşasın dursun, öbür eliyle de kurda kul olsun! Geçsin ocağın başına, ama burjuvazinin nar olmuş (at) kestanelerini tertemiz elleriyle ateşten çıkarsın için!.. Ve çıkarırken, yansın, kavrulsun... Sonunda da yavaş yavaş o külhana tav olsun diye!

İşte Türkeleş bu işi kurtarmak için buyur edilmişti sahneye. Türkiye gibi kapitalizmde hayli yol almış ülkelerde, faşizmin

ancak büyük burjuvazinin çıkarlarına cük oturduğu zaman cücükleneceğini bilenler, sokaklardaki bozkurt ulumalarının hangi hayırsızlığa alamet olduğunu düşünmüş olsalar gerek! Montaj Sanayii'nin bu Faşizm Şantajı, korkarım, söktü...

Bizi bu düzenden, bizi düzenlerden halkın "kurtarıcı" gözüyle gördüğü Ecevit, programını Türkiye'yi faşizmden kurtarma maddesiyle sınırladı!

İstedikleri de oydu! Gel de övme sen şimdi Tarihsel Maddeciliği!

İnsanoğlu faşizmden kaçtığı için mi korkar, korktuğu için mi kaçar?

Faşizmin üstüne gitmeyenler, faşizmi üstlerine giyerler!

Oysa faşizm, kapitalizmin, o Alaman deyimiyle, bir "Faşingi", belli tarihlerde, sıkışınca tertiplediği, öldürücü bir kıyafet balosudur sadece. Bizse kıyafetin, kılığın, suretin altındaki cismi, iblisi seçip, asıl ona karşı savaşım vermeliyiz! Sürekli olanı bilmeyenler, geçiciyi sürekli sananlar, sürek avına çıkamazlar, faşizm dahil, bütün temelli illetlere karşı...

Ecevit'in bu açmaza, Türk solunu da ardından ister istemez sürükleyerek düşüşünde, öznel bi takım etkenler bir yana, Halk Partisi'nin küçük kentsoylu kökeni ağır bastı elbet. Bekleyemediler dört ay daha, Milli Cep'in dibi iyice delinsin, Erbakan Hoca temeller atarak, temelini sağlamına kemirsin!

Ecevit'in devlet adamlığı ile halk adamlığı arasında kurduğu salıncak sallana sallana bizi sallantılı bir Salacak'a getirdi, Kız Kulesi'nin karşısına... Seyret artık önünden geçen gemileri!.. Bekle ki bulasın ON ÜÇ DÜRÜST ADAM!

Devlet başa, kuzgun leşe derler a! Şimdi hepsi karıştı birbirine. Devlet mi baş, kuzgun, kurt mu leş, ben nerdeyim, nerde Türkeş?..

13 haziran 1977

Kısalardan Kıssa

"Hasta Adam"ın kimliği

Biliyorsunuz, geçende bir Ermeni komitacısı Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım'ı vurdu. Acıdık, üzüldük, yerindik, "Başımız sağolsun" dedik birbirimize ve "Sonu nereye varacak bunun? İçerde komandolar, dışarda Ermeniler! Ne can güvenliği kaldı, ne diplomatik dokunulmazlık! Allah hayırlara tebdil etsin ahvalimizi!" dercesine bakıştık öyle, anlamlı anlamlı...

Sabah Şerifler Hayır Olsun gazetesinde de Taha Carım'ın "Ermeni Sorunu" üzerine yazdığı bir risale yayımlanıyor şu ara. Ordan bir parça aktarayım size.

> Türkiye Cumhuriyeti'nin yaşı yarım asrı geçti. Bunca yıl bu devletin varlığı bile bu gibi tahrikleri, cinayetleri önlemeye yeterli olmuş da şimdi neye acz içinde? Paris'te 75'ini çoktan aşmış İstanbul doğumlu, Samatyalı bir Ermeni geçenlerde diyordu ki, "İlk ne zaman çıktı şu Ermeni işi. Osmanlı İmparatorluğu Hasta Adam iken değil mi? Şimdi, gene aynı mesele yaratılıyor. Neden? Baksana... Dışardan şöyle nazar atfedilince, Türkiye gene Hasta Adam gibi görünmüyor mu?"

Ben de Ermeni dostumuzun fikrindeyim. Yalnız, bu Hasta Adam'ın kimliğini daha sağlam belirlemek gerek! Hasta olan ne Türk halkı ne Türkiye ne de Türkiye Cumhuriyeti; hasta olan, Türk halkına ve Türkiye'ye egemen olan burjuva devleti...

İmla yanlışı

13 eylül 1961 tarihinde, Devlet ve Hükûmet Başkanı Cemal Gürsel'in Yassıada Yüksek Adalet Divanınca verilen idam kararlarının müebbede çevrilmesi için Divan Başkanı Salim Başol'a yazdığı mektup yenileyin açıklandı.

Çok yanlıştı o idam kararları, uygulanması büsbütün yan-

lıştı. Ama Cemal Gürsel'in bu tarihi mektubu da yanlış: Sekiz satırlık belgede, saydım, tam sekiz tane imla yanlışı var. Fotokopisini yayımladılar da...

Kesilen aygıt

Yücel Serin (35) adında, Oflu bir kardeşimiz, seçimlerde AP kazanacak diye girdiği iddiayı kaybedince, eşi Emine'nin "yalvarma ve yakarmalarına rağmen" erkeklik uğruna, erkeklik aygıtını eline aldığı ekmek bıçağıyla ortasından kesmiş... İyi mi etmiş, kötü mü? Bu işlere karışılmaz. Kendi bileceği bir husus...

Yalnız, haberi bir dostuma okuduğumda, "Tüh!" dedi. "Koskoca TRT, Yücel Serin kadar olamadı!" Ben de, "Öyle deme canım!" dedim. "Seçim gecesi, saat üç sularında elektrikler kesildi ya! O zaman işte, TRT'nin elektronik aygıtı da kesilmiştir garanti!"

5 haziranda kim kime verdi?

Herkesin oyu kendine elbet... Karşındakine, "Oyunu kime verdin, kime vereceksin?" diye sorulmaz ayıp! Lakin Tercümanı Hilafı Hakikat gazetesi, "Meşhurların haremi olur, ama mahremiyeti olmaz" görüşünden hareket ederek herhalde, "Türk sanat dünyasının yıldızları"na "Komünizm'e, Anarşi'ye, Bölücü ve Yıkıcı Fikirlere Evet mi, Hayır mı?" diye sormuş. Türkân Şoray'ın, Zeki Müren'in, Hülya Koçyiğit'in, Neşe Karaböcek'in, Emel Sayın'ın, Gönül Yazar'ın, Ajda Pekkan'ın verdiği cevaplar doğrusu çok ilginç.

Örneğin, Türkân Şoray şöyle diyor:

> Gönlüm tek partinin iktidar olmasından yana, ama en kötü ihtimalle iki ortaklı bir koalisyon da kabulümdür. Ancak bu koalisyon ya da tek parti iktidarının anarşi ve komünizmi ezecek görüşte olmasını istediğim için oyumu bu yönde kullanacağım. Hür, liberal, milliyetçi bir ekonomiden yanayım.

Sevgili Zeki Müren ise şöyle mırmırlanıyor:

Sanat şiddetle bağdaşamaz. Bu sebeple öylesine bir görüşü tasvip eden kişi de sanatçı olamaz. Bir evin bahçesine atılan bombayla oracıkta oynayan bir çocuğun parçalanmasına kimin gönlü razı olur? Ama bazı kişiler cani ruhu taşıyan bu anarşistleri koruyorlar. Buna hiçbir yerde müsaade etmezler. Aksini ispat eden varsa, beri gelsin. İşte oy kullananlar sadece bunu göz önüne alsalar mesela; mesele kendiliğinden hallolur.

Hürriyet'in anası, Gönül Yazar da şu görüşte:

Ben anarşiye ve komünizme karşıyım. Türkiye'nin şu anda en çok ihtiyacı olan şey milli birlik ve beraberliktir. Türkiye'de olay çıkaranların gayesi bellidir. Yurdumuzu bir Vietnam, bir Beyrut yapmak istiyorlar. Buna karşı çıkmak herkesin başta gelen görevidir. Ekmeğini yiyip, suyunu içtiğimiz Türkiyemize böyle bir hareketi reva görenler ergeç cezalarını bulacaklardır. Ben seçimde oyumu anarşiye ve bölücü olanlara nefes aldırtmayacak bir partiye vereceğim.

Anlaşılıyor değil mi, yıldızlarımız 5 haziranda hep "AT"a vermişler!..

14 haziran 1977

On Üç Sorumlu Kiremit

Gören gözler görüyor ki, Ecevit aldı iktidarı çoktan, hükûmeti de kurdu, damını bile çıktı. On üç kiremit eksiği var sade. Bi de bayrak çekilecek sacağına...

Yağmur yağarsa mı ne olacak? Korsun akan yerin altına bir leğen oldubitti. Nasıl olsa önümüz yaz. Hem, efendim, Demirel Beyimizin saye-i devletinde bir hükûmet diyene hakuran kafeslerine alıştık, ohooo'o!..

Aldın mı Korutürk'ten yetkiyi, aldın. Hükûmeti kurdun mu, kurdun, pürazamet Meclis'in karşısına çıktın mı, çıktın. Sen ona bak!..

Bu arada şirinlik muskası Memduh Ekşi'yi sürersin Meclis başkanlığına aday, seçilebilirse artık seçilsin! Milletvekilleri de dönme dolapta varsın eğleşsin bir eyyam.

Güvenoyu mu? Canım, o da beklesin biraz ihtiyari durakta! Patlamadı ya!..

Ona gelinceye kadar, hükûmetin önünde öyle çetin işler var ki yapacak! Kolay mı o pasaklı milliyetçilerin yirmi altı aylık süprüntüsünü temizlemek. Tahtaları ovarcasına, camları sileceksin. Dağ gibi bulaşık yığılmış mutfağın yalağına. Sonra da onca kirli çamaşırı yıkayacaksın!.. Bakkal, kasap zebella gibi dayanmış kapıya. Yüzsuyu döküp, ağdan soldan az dünyalık denkleştirip borçları kapatacaksın ki, evladü ayal sade suya tiride talim etmekten halas olsun. Başıboş kalmış çocuklar, azmışlar ki, nasıl! Geceyarılarına kadar viraneliklerde taş muharebesi. Birinin kafası patlamış, öbürünün çolak kalmış kolu. Bi de Kıbrıs diye öyle püsküllü bir bela var ki, başından atsan atamazsın, satsan satamazsın. Baba belgüzarı dedik, aldık, ama anamız da ağladı.

Velhasıl, milletçe istikbale çıktığımız yeni iktidarın istik-

bali parlak mı parlak! Bu gaile bolluğunun altından bakalım, bu azınlık hükûmeti nasıl kalkacak?.. Düşmez, kalkmaz bir allah. O acır belki halimize de, bize on üç kiremit ihsan eder, öyle ucuzundan ve de sorumlu, sağlam cinsinden.

Karşıki evin damından mı apartırız? Olur mu, canım, öyle şey! Yaraşır mı bize!.. Hem o kiremitlerin bizim dama uyacağını nerden biliyorsun? Alimallah, bir fırtına çıkar, eğreti kiremit kurtulup yerinden sezmez bir tarafına inerse, n'apacaksın?

Ama, bilader, böyle de çatısı açık oturulmaz ki! Sade kuşlar pislese tepene, hadi neyse, fal-i hayırdır, ama bunun kışı var, karı var, dolusu var, boşu var, ursuzu var, hırsızı var... Hem ben başı açık uyuyamam ki geceleri. İlle, kelime takkeyi oturtacağım, yoksa gözümü kırpmam sabahlara kadar. N'apayım, öyle alışmışım. Şimdi dam böyle aslan ağzı gibi yarık dururken üstümde, nasıl yatarım ben?.. Hem biz apartacak filan değiliz o kiremitleri. Bildiğim bir dua var, okur okumaz burdan, onlar heeep iniverecekler bizim dama kendiliklerinden. Ne bakıyorsun öyle yüzüme! Para mara yok ucunda, sırf maneviyata dayanıyor bu iş. Manen tatmin edeceğiz biz onları. Biliyorsun, meraklıyımdır ben musikiye. Saat başı, Dede Efendi'nin acemaşiran peşrevini çalacağım onlar için plaktan. Ruhları arınsın diye. O karşıki mundar evin damında pinekleye pinekleye, içleri dışları zifire kesmiştir zavallıcıkların... Mesele, fertlerimizin sorumluluk duygusuna hitap edebilmekte. "Âli Memleket Menfaati" deyince, sade akan sular durmaz, kiremitler de kanatlanıp gelir bizim dama konarlar. Hem bu kiremitler öyle "TİP" tipi değil, serkeşlikleri, huysuzlukları yoktur bunların. Hangi dama damlarlarsa, o dama yamanırlar. Meşrepleri ve maneviyatları geniştir, senin anlayacağın... Anlaşıldı mı?

ANLAŞILDI!.. Yalnız, o bizi destekleyen solcular n'olacak bu arada?

Canım, onlar da, şöyle bir Laz türküsü vardır hani, onu okusunlar.

Gel cidelum ormana da, orman olsun evimuz,
Çınar yapracukları da olsun çiremidumuz.

16 haziran 1977

Tahterevalli Stratejisinde Yeni Aşama

Türkiye'de sol öteden beri karşı tarafın hesaplarını kale almaz, hep kendi hesaplarına kapanır kalırdı. "Ne oldum deme, ne olacağım de!" hesabına da, içeri giderdi boyuna. Şimdi ise tersi; karşı tarafın ne yapacağını hesaplamaktan ne yapmanız gerektiğini düşünmeye meydan bulamıyoruz. Bu yüzden işler öyle çatallaştı ki, Lenin'in *Ne Yapmalı?* adındaki o ünlü kitabını Türkiye için yeniden yazmak gerekse, başlığı aciliyet dozunu bir tutam daha artırarak "Ne Halt Etmeli?" olmalı bence. Başımıza düşebilecek taşların büyüklüğünü, küçüklüğünü, cinsini, cibilliyetini mezuralıya mezuralıya, başımızın daha da doğrusu beynimizin içi boşaldı. "İyi (ya da kötü) Saatte Olsunlar" üstümüze geldi, geliyor, gelecek merakından işçi sınıfımızın, emekçi halkımızın geleceğini temsil ettiğimizi bize yaraşmayan bir içi geçmişlikle unutacağız nerdeyse... Faşizm bir hastalıktır, kabul ama "Hastalık Hastası Meraki" diye de bir güldürü prototipi var...

Onu da geçtik, Ecevit'in helal Krişna sütü emmişliğine güvendik. Yine de o "faşizm" denen zehri başı sıkıştıkça salgılayan "Burjuvazi Yılanı"nın bu panzehiri de "Sağ" sağlığı için bir şifa suyuna dönüştürmek üzere ne efsunkâr karınca duaları zikrede geldiğini niye aklımıza getirmiyoruz?

Ne ola ki bu yılanın zikri ve fikri?

Biliyorsunuz, burjuvazi gelişme süreci boyunca, hele bizim gibi bu süreci ağır aksak, kör topal, yaşama zorunda kaldığı ülkelerde kendi içinde birtakım çelişkiler türetir, çıkarları her noktada birbirine çakışmayan değişik kesimlerden oluşur. Diyelim ki; toprak burjuvazisi, ticaret burjuvazisi, sanayi burjuvazisi. Bunların sonuncusu elbet egemen olan üretim biçiminin yani kapitalizmin has, gözde ve hızla büyüyen çocuğu olduğu için öbür kesimleri sultası altına almak, onları

kendine bağımlı kılmak ister. Bunun için de elinde iki çeşit araç var: biri siyasal öbürü askercil. Bizim sanayi burjuvazisi bunlardan askercil olanını denemedi değil, daha da dener belki, ama türlü dış ve iç nedenlerden ötürü tutukluk yaptı bu silah. Siyasal olanı ise, yani parlamento ve parşömento yolundan ispat-ı vücut eden siyasal partiler daha makbul sayılıyor şu günlerde. Lakin bu kuruluşlar, burjuvaziden yana olanları kastediyorum, oluşumları gereğince sade egemenleşmek isteyen sanayi burjuvazisini değil, öbür burjuva kesimlerini de içinde barındırıyor, temsil ediyor. Bu partileri yönetenler canı gönülden büyük burjuvaziye bağlı olsalar bile onun çıkarları doğrultusunda birtakım kökten ameliyatlara kalktıklarında öbür kesimlerin bu partiler içindeki temsilcilerinin direnciyle karşılaşıyor. Üstüne üstüne gitti mi de kopmalar, dağılmalar yer alıyor. Bunun üzerine son iki buçuk yıldır tanıklık ettiğimiz üzere, burjuvazi kendine bağlı partiler arasında "milliyetçilik", "antikomünizm" gibi artık geçerliği şüpheli birtakım buyruksözlerle yapay, aynı zamanda da kendinin uzun erimli çıkarlarına aykırı çareler denedi, söktüğü kadar söktü, bize de taş söktürdü.

Bu arada Halk Partisi küçük burjuva kökenliliğinden edindiği ikili ve ikircikli yapısından, yani emek ile sermaye arasındaki dengeci kaypaklığından elden geldiğince arıtılıp, sermaye lehine tutarlığına kavuşturulmalıydı. Ki, halk yığınlarının baskısı ve bastırmasıyla birden sola kayıp bu oyunu bozuvermesin. Kıbrıs fethi bu hazırlığın ilk mihenk taşıydı. Sermayeyle için için bütünleşme işlemi parti içinde de çeşitli kanat ve kanallardan yürütüldü. En sonunda erken seçim yolundan cılız bir Halk Partisi iktidarı sağlanarak, bu hesap büsbütün güvenceye alındı. Daha önce zaten komandolarca yaratılan faşizm şantajı Türk Solu'nu da bir teslimiyet içine sürüklemiş, bu oyunun inceliklerini anlayıp anlatmakta acz içine düşürmüştü...

Halk Partisi güçsüz iktidarıyla sola kaymalardan alıkonulmuş olacağına göre, hanidir kotarılan çözüm stratejisi yürürlüğe konulabilirdi artık. CHP "Halkça-Hakça Önlemler" başlığı altında, burjuvazinin o aykırı toprak ve ticaret kesimlerini sonunda büyük burjuvaziye bağımlı kılacak kesip biçmeleri yerine getirebilirdi. Toprak reformu, toprak vergilendirmesi, kredi dağıtımında ticaret kesiminden ayrıcalığın sanayiye kaydırılması, vs...

Öte yandan Türk Solu'nun içine düşürüldüğü teslimiyetten kurtulmasının epey zaman alacağı bu durumda, iktidarını geniş ölçüde işçi sınıfına borçlu olan bu iktidar, emek ve sermaye çelişkisine bile dallandırabileceği bir BARIŞ ÇAĞRISI içinde emekçilerin isteklerinde yumuşatıcı etkiler sağlayabilir, böylece sermayenin birikim güçlüklerini de bi süre için azaltabilirdi. Öte yandan aynı Halk Partisi burjuva partilerinin sermayeye sermaye yetiştirme telaşıyla açtığı ekonomik boğazları halkın boğazından (Planlı Ekonomi Vaveylası'yla) keserek kapatmaya zorlanacağı için, emekçi yığınları nezdindeki sevimliliğini yitirecek, sonunda da sol oyların bölünmesi olgusuyla giderek karşılaşacak, güçten düşecekti. Oysa SAĞ böylece kendi içindeki çelişkileri giderip sanayi burjuvazisinin çıkarlarına doğrudan doğruya bağlı tek bir partiye (ola ki AP) donatılmış olacaktı bu arada...

Bu sürecin sonunda halkın özellikle solun desteğini yitirmiş, kurulu düzenle bütünleşmiş solaki bir Halk Partisi kendi içinde pekişmiş, bütünleşmiş bir burjuva partisi kalacaktı ortada....

Bu iki siyasal parti arasında böylece kurulacak olan tahterevalli Türk Solu terslik ile teslimiyetçilik arasında bocaladığı, kendi partisini kurup bu stratejinin içyüzünü ortaya koyamadığı sürece, yurdumuzun beyninde, kimi zaman bir yanı, kimi zaman öbür yanı yukarı getirilmek suretiyle neşemize neşe katacaktı.

Strateji budur işte!

Bunu bozmak da elbet Türk soluna düşer...

BİZ ŞANLI BİR HAREKETİZ, ŞANTAJLARA DÜŞMEYELİM!..

VE DE ŞUNU İYİ BİLELİM Kİ HALK PARTİSİ'Nİ KENDİ YAPISI VE ÖZELLİKLERİ İÇİNDE YURDA YARARLI BİR PARTİ SAYIYORSAK, BU PARTİYE YAPILACAK EN BÜYÜK YARDIM ONU VE ONU TUTAN YURTTAŞLARIMIZI BU SAĞA KAYIŞA, BU SAĞLIKSIZ GİDİŞE KARŞI UYARMAKTIR!

17 haziran 1977

Maymuncuk Düştü mü Suya?..

Bu seferki hükûmet bunalımı kısa süreceğe benzer. Hasta iki üç güne kalmaz yatağından fırlar, kalkar. Gözünün ucuyla görüyor, çünkü dolabın ardında bekleyen haazik ve naazik Sen Bernardları. Yatakta biraz daha sallanayım derse, o Lokman Hekimlerin kendisini nasıl lokma lokma edeceklerini iyi biliyor... Can pazarı bu, kolay değil! Onun için de, Can havliyle dapduru gelecek, çaresiz...

Başka seçeneği yok fıkaranın. Damat Metin Paşa'nın pek hâkimane buyurdukları üzre, bir ihtimal daha var (Sıkıyönetimli Demokrasi), o da ölmek mi dersin!..

June-Eight Arca-Heart dahil, burjuva basınımızın en havalı hava topları, Halk Partisi'nin (dış yardımla) kendi başına bir azınlık hükûmeti kurması gerektiğini, eksik olmasınlar, olanca belagatleriyle ortaya koyuyorlar. Dış basın da dışında değil bu reçetenin... Koçum Vehbi de, radyodan dinledik evvelsi gün, Türkiye'nin bitmeyen bir kavganın içine sürüklendiğini, bundan bir an önce kurtarılması icaplandığını beyan ettiler. (Laf arasında, en sayın ve en kodaman bir sermayedarımızın *Bitmeyen Kavga* gibi, Steinbeck'in galiba, bir zamanlar yasak listesinde yer almış bir kitabını tetkik eylemiş olduğunu da bu vesileyle ve sevinçle öğrendik.)

Yalnız, bütün bu çeşitli dehlizlerden estirilen, ufunet demiyeyim, rüzgârın bir ortak yanı var: Erbakan Hoca'nın, İbni Sina rahlesinde yetişmiş olması nedeniyle, önerdiği "tenkiye" usulünün hastaya tatbikine hepsi tümden karşı... Marpucunu iptidai buluyorlar herhalde...

ANAHTAR'ın bu ara, bizce değil, onlarca iki büyük sakıncası belirdi. Davranmayın hemen, ideolocya ile zerre ilişkisi yok bunun! Burjuvazinin tek bir tanrısı vardır: İncil'deki Mammon, yani Para. Üst yanı ırgalamaz onları... Hem, ca-

nım bu iş, 1973 seçimlerinde "Tarihsel Yanılgı" formülüyle çoktaan sağlam kazığa bağlanmamış mıydı?..

Öyleyse neymiş bu sakıncalar?

1) MSP'nin dış politikası, Kıbrıs sorununda olsun, Ortak Pazar'la ilişkiler konusunda olsun, Batı dünyasından palamarı çözdürtmemek için yırtınan egemenlerin hesaplarına aykırı düşüyor... Ekonomi politikası da, şimdilik büyük burjuvaziye kalbolmamış taşra sermayesinden yana oluşu nedeniyle, genel planlaması bakımından, bütün alicengiz planlarını altüst ediyor...

2) Şu anda MSP ile CHP arasında kurulacak bir koalisyon, CHP'nin başını çektiği genel sola açılışın durdurulması amacıyla tezgâhlanan alengirli oyuna ters düşüyor. Burjuvazice yarınki iktidar öyle bir iktidar olmalı ki, geleceği pamuk ipliğine bağlı olsun, göbek bağı da kendine, yani Ser Sermaye'nin çıkarlarına uçkurlu!.. Oysa CHP'nin MSP'yle kuracağı bir koalisyon iki partinin de sınıfsal temel nitelikleri dolayısıyla, bir küçük burjuva ittifakı özü taşıyacağından, ister istemez, büyük burjuvazinin kısa ve uzun erimli çizelgesini bozacaktır...

Onun için de işte, MSP'nin "anahtarı", "Mammon" denen Para Tanrısı'na uymayan bir maymuncuktur...

– Komşu komşu!..
– Huuuu huuuu!
– Hocan geldi mi?
– Geldi.
– Ne getirdi?
– Bir maymuncuk.
– Kime, kime?
– Sana, bana.
– Daha kime?
– Bülend'e.
– Maymuncuk nerde?

– Karakedi kaptı.
– Karakedi nerde?
– Suya düştü.
– Su nerde?
– Süleyman içti.
– Süleyman nerde?
– Dağa kaçtı.
– Dağ nerde?
– Yandı kül oldu.
– Vay benim köse sakalım!..
MI ACABA?..

21 haziran 1977

Enver Gökçe'nin Yeryüzünce Şiiri

Bertolt Brecht'in oyunlarından birinde şöyle bir koro parçası var:

Güzel şeydir
Sınıf kavgasında ortaya çıkıp konuşmak
Yalın bir sesle yığınları kavgaya çağırmak
Zalimi ezmek, mazlumu ayağa kaldırmak.

Lakin namluları altında kapitalistlerin
Gizli gizli ve ilmik ilmik
Partinin ağlarını ören
O ufak tefek, gündelik işler
Hem yararlıdır, hem çetin.
Konuşacaksın, ama
Bilmeyecekler konuştuğunu senin.
Üstün geleceksin, ama
Senden bilmeyecekler üstünlüğünü.
Öleceksin, ama
Kimse bilmeyecek öldüğünü.

Enver Gökçe, Brecht'in anlattığı bu insanların mayasından. Genç yaşta devrim yoluna baş koydu, çalıştı, koştu, didindi, kimsecikler bilmedi. Polis duydu sonra, tecritlere, hapislere düştü, kimsecikler bilmedi. Hastalandı, dara düştü, kimsecikler bilmedi. Yaşıyorsa hâlâ, bizim bildiğimizden değil...

Lakin Enver Gökçe devrimci değil sade, aynı zamanda bir şair. Yani kendini dinletmek, sesini duyurmak ve kendini göstermek istemesi, uğraşı gereğince doğal sayılan takımından, ama o öyle değil işte. Enver'in en şaşırtıcı yanı, kişiliğini öne sürmeme tutumunu ve adsız şanssızlığını şiir uğraşın-

da da sürdürmesi. Ama bunun alçakgönüllülükle bir ilgisi yok, olsa olsa, bir yücegönüllülük bu. Yepyeni bir ahlak ve ondan köklenen yepyeni bir şiir anlayışı... Enver bir konuşmasında diyor ki: "Şiirde 'ben'den başlayıp 'ben'de biten bir tema, evrensel bir nitelik taşımaz kanısındayım. Gerçek şiirde şair bu 'ben'i yok etmeli, 'biz'e doğru açılmalıdır... Zaten devrimciliğin ilk koşulu da budur. 'Ben'in tutsağı olmaktan sıyrılmak, kendini 'biz'e adamak... Çünkü 'biz' her şeyin özünü teşkil ediyordu ve 'ben' de 'biz' tarafından belirleniyordu..." Bi de kendi şiirinden bir örnek veriyor:

Biz olmasak gökyüzü, biz olmasak üzüm,
Biz olmasak üzüm göz, kömür göz, ela göz,
Biz olmasak göz ile kaş, öpücük, nariçi dudak;
Biz olmasak ray, dönen tekerlek, yıkanan buğday;

Ayın on beşi;
Biz olmasak Taşova'nın tütünü, Kütahya'nın çinisi,
Yani bizsiz
Anne dizi, kardeş dizi, yâr dizi
Güzel değildir.

Güzellik kavramı böylece toplu yaratıcılığa, sosyal üretime, yani "bizlik" kavramına bağlanıyor. Doğa da bu üreticiliğin değiştirdiği bir birimler birliği olarak bir işlevsellik ve yaşanılmışlık kazanıyor. İnsanla iç içe. Halk şiirinin en büyük özelliği de bu değil midir zaten?.. Doğa ile insan arasında kurulan bu diyalektik birleşim, iki arada hızla gidip gelen bu mekik, sözcük dizilerine uyumlar, yoğunluklar, bağışlar; giderek güncelin ötesinde evrensellikler taşıyan bir şiir dili oluşur...

Öte yandan bu dediğim mekik tekniği, üretim araçlarının gelişmesiyle hızlanmakta; insanda doğa, insan ile insan ilişkilerine yeni boyutlar gelberi etmektedir. Enver ilk kitabı, *Dost*

Dost ile Kavga'yla işte bu hızlanışı dile getiren şiirler verdi. Ama bu şiirler bir tarihsellik bilinciyle yoğrulmuş oldukları için doğal yörelerinden kopuk değillerdi. Ne de dilleri ana kaynaktan, halk kaynağından ayrı düşmüştü. "Kirtim Kirt" adındaki o büyük şiir bu başarının en başarılı örneğiydi...

Bir yanda termonükleer çağ
Bir yanda balistik şirret
Evvel madde
Ahir fikir
Dolan göğsümdeki hava
Salın yanımdaki fakir
Salın proleterya
Geber başımdaki bit
Kirtim kirt
Kirtim de kirt
Kirtim de kirtim
Kirtim kirt...

İkinci Dünya Harbi sırasında ve sonrasında yazılmış bu şiirler, Türkçemizde İstanbul ağzının dışına taşarak yeni yeni yerine oturmaya başlayan ulusallaşma sürecinin ilk muştularındandı....

Enver'in ikinci yapıtı, *Panzerler Üstümüze Kalkar* (Doğrultu Yayınevi çıkardı geçende), yıllardır topluiğnelerle kuyu kazan biçim yenilikçilerine yenilik özden kopuşup geldiğinde, ne cins işler görülebileceğini dang ettirici, usta işi bir yapıt... Enver yıllar önce, "Ben isterdim ki, şiirlerim, halkımızın bir türküsü, bir 'Hoyrat' bir 'Ela Gözlü', bir 'Bozlak' gibi ezgili bir şekli de okunabilsin" diyordu. Bu son şiirlerinde ermiş muradına. Umulmadık bir biçim atılımıyla yeni bir ses, yeni bir nefes yakalamış. Dizeleri tek tek sözcüklerden oluşan ve aşağıya doğru dizeden dizeye sekerek izlendiklerinde bir "ilahi" soluğu kazanan harika şiirler bunlar. Kısa bir örnek, yerimiz o kadar:

Keban Dedikleri

Munzurun
Pus
İçinde
Savrulur
Karla
Rüzgârla

Aşağıda
Domates
Biber
Fideleri
Çalışır
Derin
Kuyularda
.....
Ve Keban
Dedikleri
Bir
Küçük
Şehir
Yediğim
Ağu da
İçtiğim
Zehir

Oy kurban
Ölem
Ben
Ölem
Kuytularda

Bir dikilitaş yazıtı gibi, değil mi? Ama çoluk çocuk hep bir ağızdan okuduğumuz bir dikilitaş yazıtı...

23 haziran 1977

Kan Kanseri

İki buçuk yıldır başımızda patlamadık balkabağı bırakmayan eski başbakanımız, yediği naneler yetmiyormuş gibi, şimdi de "haysiyetten" dem vurmaya başladı. Bıraksalar, WC Koalisyonu'ndan sonra, başımıza bi de Haysiyetli Nane Koalisyonu örecek!

Çok alınmış kendisi! Hassas adam tabiyi yüzü öpülen bir Yarabbi şükürcü!.. Elinde 229'u varken, Korutürk Dede, iktidarı ona verecek yerde, tutmuş çivit mavisine boyamış devlet mührünü. Elinoğlu kirli çamaşırlarını çitileyecek diye ödü kopuyor, haklı... Hem sonra Demirel'in zulasında ne boyalar vardı daha! Görmediniz mi seçimlerde, tam bunun boyası attı derken, leylakiyi çıkarıverdi ortaya!..

İtalyanların ünlü bir güldürücüsü vardır Toto diye. Bir filmini görmüştüm onun. Demirel gibi mülahham, etli butlu bir hanım gelir manifaturacıya. Toto da tezgâhta. İndirir kadının önüne top top kumaşları. Kokona, "Bu renk değil, benim istediğim!" diye geri çevirir hepsini. Gider bu böyle, toplar yığılır tezgâhın üstüne. Sonunda Toto, "Hanfendi, bildim ben sizin istediğiniz rengi!" der. "Hani gurup vakti, bir kayığa bindiniz. Açıldınız biraz. Burunda oturuyorsunuz. Eğildiniz biraz suya. Batmak üzre olan güneşin ışıklarıyla sandalın ve sizin gölgeniz karıştı birbirine ve sularda acayip bir renk koşmaya başladı. Anladım işte o renk sizin istediğiniz!" Kokona, "Evet, tam o renk benim istediğim!" diye atılır. Toto da, "Maalesef hanfendi o renk kalmadı bizde!" deyiverir...

Demirel'in de bizlere layık gördüğü o haysiyetli renkler kalmadı gayrı bu memlekette! Basitinden, sadesinden, yalınsızından yaşamak istiyoruz artık...

Bülent Ecevit son demeçlerinden birinde, "Onurdan önce gelir doğruluk" diyor. Sevdiği bir ozanın sözüymüş bu... Ger-

çekten de onur doğruluktan, hepimiz için doğru ve haklı olandan nasipsiz kalınca, kendi içine kapalı, bencil bir vehme dönüşür, yozlaşır, tafralaşır. Oysa insan onuru, sosyalliği içinde, doğruluktan güç almaya başlayınca, yapıcı bir niteliğe bürünür. Doğruluk uğruna, doğru olanı yapma uğruna özverilerle donanır, Doğrucu Davutluklardan kurtulur...

Velhasıl Demirelinki pek haysiyet-şiken bir haysiyet... Milliyetçiliği de zaten pek gayrimilli bir milliyetçilikti. Bizdeki Sermaye'nin temelde zilliyetçi oluşundan belki de. Fakir fıkaranın ve devlet hazinesinin toprakları üstüne kullanım hakkı falan diye otura otura palazlandı bizde Sermaye. Bi de elbet o topraklar üzerindeki zenginlikleri, nasıl işleyeceğini bilmediği için, yabancıya peşkeş çekerek güçlenmeye özendi. Milli burjuvazi yetişmedi bizde. Daha doğrusu, burjuva bizde, çeşitli nedenlerden ötürü, millileşme olanağı bulamadı bi türlü, ister miydi, o ayrı sorun... Bizdeki milliyetçilik, burjuvazinin haşır neşir olduğu, kucaklaştığı yabancıya karşı tepkiden doğdu. Bizdeki milliyetçiliğin bu antiemperyalist özü, Türkiye yaşantısına gerçekten bağımsız bir nitelik kazandırma özlemiyle giderek birleşti. Sermaye'nin gayrimilli yapısına karşı, emeğe dayalı milli bir düzen isteği kökleşti. Türkiye siyasasının odağı bugün işte bu!..

Kanımızda, biliyorsunuz, alyuvarların yanı sıra, bi de akyuvarlar var. Bu akyuvarların görevi, dokularımıza sokulan yabancı maddelerin üstüne saldırıp, bunları enzimleriyle dağıtıp ortadan kaldırmak, sindirmek. Gerçek milliyetçilik gibi bi şey... Ama bu akyuvarlar, lösemi ya da kan kanseri denilen hastalığa uğrayıp, aşırı kertede üremeye başlayınca, alyuvarları yiyor ve öldürüyor insanı. Bu da galiba Demirel Bey'in (sözüm ona) milliyetçiliği!..

25 haziran 1977

Zincirli İncir

Gamlı, mağmum bir milletiz biz. Çilekeş olduğumuzdan. İstibdadın, zulmün, zalımın nice bin çeşidini göre göre, fer kalmamış ki gözümüzde. Yüzlerimize tam bir ışıltı düşer gibi oldukta, yeni icat bir topuz inivermiş beynimize. Eskiden büyük kentlerin bahçelerinde hiç değilse kahkahaçiçekleri açardı, insan kahkahalarının yerini tutarmışçasına, onların da köküne kibrit suyu ekildi.... Yüzümüz güler gibi oldu şu son on gündür, onun da altından kim bilir ne çapanoğlu çıkacak diye, millet ferahlayamıyor hâlâ...

Gazeteci arkadaşımız, o unutulmaz zekâ, Şinasi Nahit yıllar önce Kavaklıdere'de bir apartımanda otururdu, inzibat karakolunun yanında. Bir gece, işretten sabaha karşı dönmüş eve, su dökünmüş, uzanmış yatağa, tam içi geçecekmiş gibi olurken, karakolun avlusunda talime başlamış inzibatlar. Gürültüye yerinden fırlayan Şinasi, pencereden atıp tutmuş biraz.

"Gel de aşağda konuşalım!" demiş çavuş. Bizimki de boş bulunup, inmiş avluya. Sen misin inen, yer misin yemez misin, muşmulaya çevirmişler Şinasi'yi. Ardından da "vazife başında zabıtaya tecavüzden" bir zabıt tutup doğru Cürmümeşhut'a! Şikâyetçi inzibatlar, bir düzine dif gibi delikanlı sıralanmışlar bir yana. Sanık yerinde de bizim mütecaviz Şinasi, sıska mı sıska, omuz başları ceketinden dışarı fırlayacak nerdeyse, bir gözü çürük, pantolonun dizi yırtık... Yargıç, "Şikâyetçiler senden, dövmüşsün bu inzibatları, ne diyorsun, öyle?" diye sorunca Şinasi'ye, o da eliyle mağdur mangayı göstererek, "Bi onlara bi de bana bakın, efendim!" demiş kesmiş. Bunun üzerine, "Defoool!" diye parlayıvermiş yargıç, çıkarmışlar Şinasi'yi dışarı. Adliyenin maltasında, giydik cezayı diye üzgün üzgün volta atarken bizimki, yanına mübaşir

yanaşmış, "Merak etme hiç!" demiş. "Beraat ettin." Şinasi, "Onu da nerden çıkardın?" gibisine inanmaz inanmaz bakınca yüzüne, mübaşir tamamlamış sözünü; "Yirmi senedir yanındayım ben reisin. Bi de sekiz sene önce güldüydü böyle. Sen o sözü söyleyince, dudağını çarpıttı ya, o öyle güler işte!.." Sizler de bu fiyat pahalılığında ve de bu can ucuzluğunda o güleç yüzlü reise dönmedinizse şimdiye kadar! Bu sayfada haftada bir dudaklarınızı hafiften çarpıtmaya çalışacağız.

Dün gece rüyamda bir incir ağacı gördüm. Bir zincir dolanmış köküne, dibinde de pırangalar. Dallarındaki incir yerine koca koca kayalar. Ne ola ki bunlar diye, başımı kaldırmış bakarken, bir tanesi güm diye indi suratımın ortasına. Acıyla uyandım uykudan. Rüya tabirinden anlıyorsanız, kuzum, yazın bana! Ben bu rüyayı hakkımda pek hayra yoramadım da...

26 haziran 1977

Bre Demirel Demir Al Gayrı Sen Bu Limandan

Bir arkadaşımız yazlık bir sinemaya yer gösterici olarak girdiydi. Aldığı bahşişlerle denkleştirecekti sözde geceliğini. Bir iki, bakmış ki müşterilerden elini cebine atan yok, öç alma yolunu tutmuş o da. Karanlıkta sandalyeye geçip kurulan nekeslerin kulağına eğilip, "Merak etme kızla oğlan sonunda evlenecekler" diyormuş, sonunu bildikleri için tadına varamasınlar diye filmin...

Ecevit Hükûmeti'nin güvenoyu alıp almayacağı filmi de ona döndü. Bütün müseccel yer ve yol göstericilerimiz kulağımıza eğilmek değil, açıktan bangır bangır bağırıyorlar, "Ecevit güvenoyu alacak" diye. Merak edilecek yanı kalmadı, tamam bu iş! Ayına kalmaz can güvenliği de çatır çatır sağlanır. Ama bu kabine içinde Mehmet Can'ın güvenliği ne olur onu bilemem...

Yau, baksanıza; Sunay hazretleri ne diyor: "Ecevit Hükûmeti'nin denenmesi gerekir, bence sağduyuyu hâkim kılarak bu hükûmete güvenoyu verilmelidir." Ünlü bilir bilmez kişimiz Prof. Sahir Erman da veriyor fetvayı, "Mevcut hükûmetin güvenoyu almasını şahsen temenni ederim" buyuruyor. Mükerrem Sarol, Kemal Kurdaş, İsmet Giritli de aynı telden çalıyor. MC'nin Galip Hocası Bayar bile, "Bu konuda görüş beyan etmeyeceğim" diyerek, sükutuyla MC'nin sükutunu ikrar ediyor.

Öte yandan Ecevit'in deyimiyle "açık görüşlü işadamlarımızdan" Ertuğrul Soysalist, "CHP hükûmeti güvenoyu alabilirse işçi-işveren ilişkilerinin dünden daha iyi olacağı konusunda iyimserim. Yeni hükûmetin sükûnet ve barışı sağlayabileceğini umarım" diye açık açık konuşuyor.

Bu işverence teşhis ve temenni ilginç elbet, ama Halil

Tunç'un AP saflarını hop oturtup hop kaldıran sözcü Menteşe'yi ağız menteşeleri sökülesiye bar bar bağırtan demeci ondan bin kat ilginç. Hele şu yorumuna diyecek yok doğrusu: "Ülkemizin en önemli sorunlarından bir tanesi de çalışma hayatının ahenk içinde geliştirilmesidir. Eski hükûmetin çalışma barışını da sağlayamadığı görülmüştür. Yeni hükûmetin yapısı bu bakımdan da umut vericidir. Nitekim işveren çevreleri dahi bu gerçeği görerek demokrasi tarihimizde ilk defa kendi ideolojileri istikametinde olmayan, ancak çalışma barışını ve demokrasiyi ayakta tutacak hükûmetin eski hükûmet modeli olmayacağı görüşüyle yeni hükûmetin durumunu karşılamıştır. İşçi hareketi ile işveren çevreleri ilk defa aynı görüşte birleşmektedir. Bu durum çalışma barışının sağlanmasında önemli bir gelişme ve övgüye değer bir olaydır."

Adam sanki işçilerin haklarını işverenlerden kıran kırana sökmeyle görevli bir sendikalar konfederasyonunun başı değil de ortada çöpçatanlığa çıkmış bir yenge ağzıyla konuşuyor. Bakır, çinko ve kalaydan oluşturulan bu tunç alaşımında kalayın hayli eksik düştüğünü ve bu kalay eksikliğinin işçi sınıfı tarafından yakında giderileceğini kısaca belirttikten sonra TÜRK-İŞ'in Türkeşi'ne, karşısında ne zamandır direttiği bu hendeği kimin ve nasıl atlattırdığı sorusuna kısaca değinelim. "Ecevit Hükûmeti'ne, demokrasinin sağlıklı gelişmesi, asayişsizliğin önlenmesi ve dış sorunların çözümünü sağlamak için destek olan işadamları bu konuda kendi çıkarlarını aşmışlardır" diyor. Bu sözlerden kimin kime aştığı da böylece belli oluyor... Ve Halil Tunç'un ne kerte sermayeleştiğini de açık saçık görmüş oluyoruz...

Lakin sermaye ve TÜRK-İŞ'in sermayeleşmiş yönetimi arasındaki bu ittifak ve siyasa çiftleşmesi karşısında Demirel'e de yapacak tek bir şey kalıyor: İZZET-İ NEFSİ FİLAN BIRAKIP, İZZET-Ü İKBAL İLE BAB-I HÜKÛMETTEN AYRILMAK!

Hem de bi daha kapı aralığından bile bakmamacasına...

Ensesi kalındır, ama bu kadar boynuzu kaldıracak kadar değil!..

Yoksa Bizanslıların "Altın Boynuz" dedikleri Haliç'in dibinde alır soluğu!..

28 haziran 1977

Okumanın da Canına Okuma

İki buçuk yıldır, zifiri bir tünelden kapkara bir katarın içinde yuvarlana yuvarlana, tanguur tungur geçiyorduk. Sonuna geldik tünelin, karşıdan yüzümüze gözümüze gün ışıkları balkımaya başladı... Bu cehennemi seyahatin namesi, onun seyyiesini, acısını çekmiş olanlar tarafından uzun uzun yazılacak elbet. İbret olsun diye hepimize, özellikle ibrikçilerimize, o taşıma sularla solu döndürmeye yeltenen değirmencilerimize!..

Kısa sürmüş olsa da bu Ortaçağ, az zayiat vermedik. "Ölen ölür, kalan sollar bizimdir" demekle geçiştirilecek bir kıyım değildi bu. Bir topluluğun ümmetlikten milletliğe geçişi sürecinde önemli bir duraksama ve de ilerilere doğru dönen milli tekerimize sokulmuş öldürücü bir çentikli sopaydı bu. Türk halkının bilim yolunda, bilimsellik ve bilimsel sosyalizm yolunda hızlandığı bir sırada uğradığımız bu zaman kaybı bileklerimizdeki kol saatleriyle ölçülemez. Fantezi bir yakıştırmayla denebilir ki, eskinin akrebi, tüm can alıcı bir dönemde, yeninin yelkovanını ağusuyla duraksattı, engelledi, geciktirdi, geriletti...

İşte ilk, işte orta, işte yüksek öğrenimin hali!

Hepsi eşekarılarının hücumuna uğramış balarası kovanlarına döndü. Ne beyi kaldı, ne peteği!.. Can kaygısı içinde, en aklı başında bilginlerimiz bile deli balı yemiş gibi oldu. Korkunun ecele çare olmadığını en doktoralı doktorlarımıza güç anlatır olduk. Düşmana karşı sıvanmadan, sınav verilemeyeceği hocalarımıza malum oldu, ama neden sonra...

Savaşım gereği kafalarına dang ettiği zaman bile, iyi çözümlenip yerine oturtulmamış bir "Antifaşist Savaş" buyruksözü yeliyle, Halk Partisi'ne, sade o koşullar altında bağışlanabilecek bir politik planda değil, aynı zamanda ideolojik planda da teslimiyetçilik içine düştüler. Bu yönseme ise, yur-

dumuzda 60'lardan beri gelişmesini umutla izlediğimiz bir akımı, Türkiye gerçeklerini temelinden aydınlatıcı çalışmaları, yayınları aksattı...

Ortaöğrenimde ise öğretmenlerimiz, kısmen ölümle daha yakından yüz yüze geldikleri için, kısmen de geçer akçe teslimiyetçiliğe geri tepkileri içinde, apolitik, gayrisiyasal bir sol hizipleşmesine gömüldüler. Gerçeğin özüne varacağız derken, gerçekliğin dışına kaydılar... Bu sözüm elbet, bu kesim öğretmenlerimizin en uyanık öğelerine ilişkin... İlköğrenimde de, bilgi ve bilinç düzeyi ayrımlaşmalarına karşın, buna benzer eğilimler yer aldı... Kimseler, içinde bulunduğu hizbin organı dışında satır okumaz oldu...

Öğrencilerimiz de, büsbütün topun ağzında oldukları için, bu iki sapmalı, bu iki başlı yanılgının içine, çaresiz daldılar...

Böylece işçi sınıfının, bütün siyasal dalgalanmalara karşın, sürdürülmesi gereken bilinçlendirilmesi eylemi, ideolocya uyandırılma çalışmaları belirsiz bir tarihe ertelendi... Sanki faşizmle savaşım, kapitalizmle savaşımın bir parçası değilmiş gibi... Oysa biz bu dönemde sade faşizmle, kapitalizmle değil düzenin gelişen, yükselen tebdili kıyafeti olan sosyal demokrasisiyle de ideolojik savaşımımızı, faşizme karşı onunla geçici ittifakımıza sekte vurmadan yürütmesini bilmeliydik...

Dediğimiz karanlık tünelin kurtuluş ağzına yanaştığımız şu günlerde, içimize doluşmuş kurumları, beynimize bulaşmış yanılgıları temizleyip çıkacağımız aydınlığı, bir anlık bir aydınlık olmaktan kurtarıp tarihsel maddeciliğin sürekliliğine kavuşturmak boynumuza borçtur...

Ne halt edeceğimizi ileriki yazılarda hep birlikte düşüneceğiz...

29 haziran 1977

Pamuk İpliği

Yeni hükûmetin programını dün akşam televizyonda Ecevit'in suretinden özet özet dinledik. Ecevit sinirliydi, hiç yapmadığı şeyi yaptı, önündeki metni okurken kekeledi durdu. Bir sıkıntısı vardı aşikâr. Sanmam, zilliyetçilerin oturumu boykot edişlerinden olsun. (Şeytan görsün yüzlerini!) Ne de güvenoyu alacağım alamayacağım telaşıyla ilgiliydi bence bu...

Hani "Terzi kolların kırılsın, yelek de bana dar geliyor..." diye giden bir Rumeli türküsü vardır, bu "ılımlı" kaplıca programı da, korkarım, Ecevit'e hayli dar geliyordu. Kenari oyları toplayıp eksiğimi kapatacağım derken, ister istemez vurmuştu makası programa. Yeleği, hem CHP'nin genel siyasa doğrultusuna hem de Sükan'ın, Feyzioğlu'nun, doğulu bağımsız milletvekillerinin ve de kimler olduğunu henüz bilmediğimiz "sorumlu" ve "vicdan sahibi" zevatın ne olduğunu bilmediğimiz isteklerine uydurmak kolay değil. Ecevit, "Hükûmet oluşumuzun tek nedeni can güvenliğini sağlamak" dese de, can havliyle biçilen bu kâğıttan kuş, belli ki, başına konmasını özlediği devlet kuşu değil...

141-142, Sükan'a, toprak reformu doğulu ağalara kurban gitmiş. Artık lokavtın hangi hatırlar gönüller için esirgendiğini de ilerde öğreneceğiz elbet... Açık konuşuyor Ecevit. "Bunun dışında bugünkü koşullarda ancak bu kadarı yapılabilir. Bizim biliyorsunuz ilk hedefimiz can güvenliğini sağlamaktır ve güvenoyu almaktır" diyor.

Yürüttüğü bu mantık ve getirdiği bu çözüm çerçevesi içinde haklı. Körle yatan şaşı kalkarmış hani, onunla da bitmiyor iş, körle yatağa girmeden önce şaşı bakmak zorundasınız. Gerçi vatan millet uğruna şaşkolozluğa da razıyız, ama bu çözüm çözmesini istediğimiz arapsaçını çözebilecek mi? Sorun orda...

Bunca töz ve özveriden sonra, karşı taraftan bu "kadife"

sese (keseye değil!) kulak kabartacak beş on kulağı kesik ve keskin çıkmazsa, akıllarına şaşayım ben onların! Hoca'nın eşref saatinin altında kendilerini değil, CHP'yi beklediğini bunlara söyleyecek bir akıl hocaları da mı yok? Olmaz olur mu, var hem de sürüsüne bereket!..

Onun için ben bu azınlık hükûmeti danasının kuyruğunu sırf önümüzdeki güvenoyu kazığına bağlayıp sorunun gerisine boş vermenin doğru olmayacağı kanısındayım. Güvenoyuyla bitmiyor ki bu iş! CHP'nin imdadına koşacak cankurtaran simitlerinin simitliğine ve o ehli namusun namusuna ne kerte güvenebiliriz?..

Her oturum ya da yatımdan sonra, Ecevit'in kapısına hangi kürk, yüzük ve spor araba isteğiyle dayanacaklarını kestirebilir miyiz şimdiden?..

142 ile bitmiyor ki yüzdelik sayılar!..

Ecevit, Hoca'nın çıfıt pazarlığından bıkmış olabilir, ama pazarcılığının ardında hiç değilse belli bir program, hatta sınıfsal diyebileceğimiz bir siyasa yatmaktaydı. Bu vicdan horozlarının ise CHP'nin tepesinde hangi rüzgârlarla fır döneceklerini allah bilir...

Can güvenliği iyi de, AP gümrüğünden kaçırılacak bu mallara ne kadar güvenebileceğiz?..

Mal bulmuş Mağribi gibi güvenoyunun üstüne tünemiş kaşınırken biz, ya hinoğluhin biri gelip, bu kulpu kırık küplerden birini çekiverirse alttan?..

Velhasıl, gözüm tutmuyor bu azınlık hükûmeti dalgasını.

Çok bi pamuk ipliğine bağlı bu iş!..

Belki de Sabancı'nın AET'ye satamaz olduğu pamuk ipliklerine...

30 haziran 1977

Fantom Deyil, Kreş!

Maun sıralarda, art arda, dizim dizim oturan milletvekilleriyle bakla falı açmaktan bıktık usandık!..

Gerçi bu fal taşları arasında, seçimden beri genel bir görünüm belirmedi değil. İkinci bir (Zilli) Cephe İktidarı olasılık filan değil, bir çılgınlıktır, milletçe yaşantımızı gazellerleyen, nereye savuracağı belli olmayan bir fırtına başlangıcıdır.

Öbür bahisler ise CHP ayağı üzerine oynanmaktadır hep. Azınlık hükûmetinden başlayarak, ilkin MSP, sonra da AP'yle koalisyona dek...

Bu seçeneklerin ortak yanı, beş aşağı beş yukarı, cılız bir CHP kombinezonu oluşudur hepsinin... Taa nereden içi ayna gibi görünen naylon bi takım kombinezonlar... Yani CHP koltuğa oturacaktır, ama koltuk CHP'ye oturmayacaktır. Yani CHP iktidarı istediği ve istediğimiz bir iktidar olamayacaktır. Ecevit şimdiden, "Tam doğru değil, CHP doğrultusunda bir iktidar!" formülüne teslim etti kendi nefsini...

Oysa Türkiye halkının canlı ve uyanmış çoğunluğu bir Halk İktidarı'nı oylamıştı. Hanidir olduğu gibi devleti değil, halkça bir iktidarı istemişti. Yukarı kesimi, baş nahiyesi şişmiş hidrosefal (su kafalı), hiposefal (at kafalı) bir iktidar değil elinin, ayağının emeğinin, yük çeken omzunun, ezilen sırtının guruldayan barsağının, kazınan midesinin, kabaran yüreğinin, erkekliğinin, kadınlığının hakkını aramıştı... Çünkü kendine kendinden başka yâr olmayacağını anlamıştı. Şimdilik kendi iktidarını dilemese bile, en azından kendisi için iktidar yolunu zorlamıştı. Yönetilen olmaktan çıkıp yönetime ortak çıkmaya kararlıydı. Dalına su yürümüş, erginleşmiş, akıl baliğ olmuştu artık...

Şimdi, bu delikanlı millete vaktinden önce kocaya verilip vaktinden önce kocattırılmış bu CHP iktidarı ne verebilir?

Onu araştıracağız. Bu sorunun karşılığı çünkü, CHP'yi teraziye vurup tartmada tek ölçüt olacaktır. Çünkü CHP ilanihaye, "Ben sizdenim ama, sizden olmama el vermiyorlar!" mazeretiyle işi geçiştiremez!.. Artık koyun olmaktan çıkmış olan bu halka CHP rengini göstermelidir! Ak koyun, kara koyun işte orda belli olacaktır.

Bu Sırat Köprüsü ise YÖRESEL YÖNETİMDİR, Belediyelerdir.

Kardeş, diyoruz Halk Partisi'ne, madem bizden yanasın, göster burda kendini! Hazırım ben, yardım edeceğim sana! Özyönetim mi, nah işte!.. Var mısın sen mafyayla, çapulcuyla, köpoğluyla savaşa!.. Yeter ki çağır beni yanına!.. Birlikte ağlatalım onların anasını!.. Gösterelim nasıl oluyormuş "Halkça İktidar!.."

Kuruyor musun sen Tanzim Satışlarını? Ama böyle kentin en iyi yerine oturtulmuş sergi yerlerini kiraya verip ikinci elden bizi sömürme biçiminde değil! Anlaş, bakalım, öbür belediyelerle, doğrudan getir buraya üreticiden besinimizi! Sat bize ucuzundan!.. Bak, o zaman, bir bakkal bir manav fahişine bi şey yutturmaya kalktı mı, nasıl birlikte yürüyeceğiz üstüne!..

Biz yayayız, kardeş! Nerde bir meydan açılsa, biz soluk alalım diye değil, arabalar park etsin diye mi olacak?.. Yaya kaldırımlarından geçemez olduk, vergi kaçakçılarının otolarından! Halkın tek sporu bu! Anayolla yaya kaldırımı arasında seke seke sağlığımızı kazanıyoruz, ölmeyelim için!.. Vur heriflere cezayı, bak nasıl sana Fisebillillah yardım edeceğiz!..

Biz eğlenemiyoruz, kardeş! Aç bize Gülhane Parkı'nı! Bak, öyle *Saraydan Kız Kaçırma* operalarıyla değil, horonumuzla bireh birehlerimizle, Nâzımımızla, türkülerimizle nasıl şenleteceğiz her yeri!

Biz denize giremiyoruz, kardeş! Görüyorsun sıcağı! Bi çimelim, yıkanalım istiyoruz bu deniz içresi kentte!.. Paşabahçe'de Şişe-Cam Fabrikası vanayı ters açmış, 60 ton mazot ak-

mış denize!.. Ne balık, ne insan, ne yakamoz, ancak ay mehtabında temaşa ediyoruz suyu!.. Yazık değil mi bize!.. Ama sen bi önayak ol, açarız biz denize geçitleri, yıkarız kaçak dikilmiş apartımanları!..

Biz işimize gelip giderken, döğüşüyoruz birbirimizle! Dolmuşmuş!.. Otobüslerin nerde senin! Bekle, bekle durakta!.. Karda, kışta, yağmurda!.. Biletçilerin senin kenet olmuş kalabalığa, "İleri yürüyün!" diye bağırıyorlar. Biz de ileriye yürümek istiyoruz, ama ileriye yürüyecek yer yok! İleriye yürüyeceğiz elbet, istiyoruz onu, ama nereye?..

O kadar hasta ki bu yönetim, biz hastalığımızı unutuyoruz! Kestin elektriği, ama bebeler ne olacak yeni doğmuş bebeler, yedi aylık bebeler oksijen çadırında?.. Makasını unutuyor cerrahlar içimde!.. Bu doktorlara, bu hastalara elbet yardıma koşacağız. Yeter ki sen aç bu yönetimin makaslarını bize! Bak, o zaman nasıl koşacak tirenler can kurtarmaya! Biz halkız, seviyoruz çocuklarımızı. Biz halkız, seviyoruz hastamızı, ihtiyarımızı... Huzur huzur deyip duruyorsun, huzurevlerin nerde? Söyle bize birlikte kuralım!.. Haklı nerde?.. Söyle bize, birlikte kuralım!.. Haklı bir davayı viran yerlerde uyutmak yerine!..

BİR MAYIS'ta millet "Fantom deyil, Kreş!" diye yürüyordu. Ölüm yerine Yaşam'ı seçtik biz...

Bize Ölüm yerine, Yaşam'ı borçlusun sen!

Anladık bu bir ÖNİKTİDAR, ama onu da önleme kuzum!..

Yapay Velediyelerine karşı yeni bir Belediye kuralım!..

Birlikte! Ve HALKLA İÇ İÇE!

2 temmuz 1977

İkinci Zincirli İncir

Geçen hafta bu adla, "Zincirli İncir" adıyla, mizah sayfasına başlıyoruz diye, bir yazı yazmıştım. Öyle emir almıştım, ama nedense yaprak yeşermedi, benim yazdığım yazı da pat dedi, ikinci sayfaya düştü. Önce, gereğince güldürücü bulmadıkları için "Ciddiyet"e layık gördükleri kanısına varmıştım... Sonra anladım ki, zaten olması gerektiğince, ciddilik ile güldürücülük arasında ayrım güdülmeyeceği yolundaki inancıma yöneticilerimiz de katılıyormuş...

Yine de, ben çok köpeksi bir adamım... İneğin üzerinde buzağı ararım...

Köye girmiş bir falanca kişi. Bakmış köşede, duvara dayalı bir sarıklı duruyor. Gitmiş yanına, "Nasrettin Hoca bu köydedir, dediler" demiş, "nerde eğleşir, deyiversene bana?" Hoca da, "Geç" demiş, "duvarın dibine, getireyim sana o namussuzu!" Falanca da geçmiş duvarın –yıkılan duvarın– önüne. Hoca da gitmiş. Gidiş o gidiş...

Ben de o duvarın önündeyim şimdi... Ve de sizin, okuyucularımın huzurunda... Biraz huzursuzsam, bakmayın kusuruma...

Güldürmek kiim, ben kim!.. Ya güvenoyu almazsa bugün Ecevit diye hallaç taşağı gibi atıyor yüreğim...

Belki de mizah hep böyle bi şeydir... Huzursuzluğun kendisi.

Mark Twain konferansa gitmiş bir kasabaya. Vaktinden önce gelmiş dünyaya, bütün mizahçılar gibi, "Bi de tıraş olayım" demiş. Berber sormuş kendisine, "Mark Twain'i dinlemeye gidecek misiniz?" diye. "Ha" demiş o da... "Bilet aldınız mı önceden?" diye sormuş berber. "Almadınızsa, ayakta kalırsınız!" Mark Twain de döndürmüş aynadan başını, "O pezevenk konuşurken zaten ben hep ayakta dururum" demiş.

Ben de ayakta duruyorum. Cümle azam ayakta... Ne olacak bizim sorunumuz diye...

Oscar Wilde Amerika'ya, oradan da Texas'a gitmiş... Girmiş (filmlerden bildiğimiz) bir bara... Millet dan dun havasında... Bi de biçare bir piyanocu bi şeyler tıngırdatıyor köşede... Patladı, patlayacak tabancalar... Piyanonun üstünde bakmış bir levha. Üstünde şunlar yazılı: "Piyanist elinden geleni yapıyor. Vurmayın kendisini!" diye.

Ben de o piyanistim. Harcamayın beni!..

3 temmuz 1977

Hırsızların Hayırı ve Sonrası

İş yine sürüncemeye bindi... Efendilerimiz Meclis faytonlarına kurulup ada turları atacak, biz de uzaktan melil melil seyredeceğiz. Hoca maymuncuğunu sallaya sallaya iki ay mı, üç ay mı kırıtır artık, ömrümüz vefa ederse, göreceğiz... Bu arada da Halk Partisi memleketin sırtını keseleyeceğim diye çınçınlı hamamda terlesin dursun babası imam olan bir gelin bulana dek... Ecevit'in temiz yüreciğinin yağları ne kadar erirse kâr diye düşünüyorlar herhalde...

Hesap çünkü, CHP'yi Sol'dan koparıp, iyice hizaya getirmekte. "Madem ödün vermeye başladı, dahasını versin" diyorlar... Kayserili o çekimserlik oyununu boşuna oynamadı... Aralıkta Kıbrıs kamburunu da Ecevit'e allem kallem edip düzelttirebilirlerse, ne âlâ!..

O Erken Seçim Yanlışı'nın acısını hep birlikte çekeceğiz...

Yeter ki Halk Partisi aklını başına, girişimi ele alsın!.. Bir uyak oyunu da o oynasın, karşısındaki oyunbazlara!.. Namus namus derken, çünkü halkın ırzına geçiliyor...

Vursun yolsuzluk dosyalarını kafalarına kafalarına, çıkarsın ipliklerini pazara!.. Versin olanca gücünü belediyelere! Göstersin nasıl olurmuş Halk İktidarı! Kıbrıs'ta da al aptestini, ver pabucunu desin!.. Sonra da otursun Erbakan'la mamaya, yapsın pazarlığını! Girişsinler birlikte şu Ağır Sanayi işine!.. İki yıl sonra da ver elini Erken Seçim!.. Görürüz o zaman Demirel'in demir elini! Nasıl açılacak o yumruk avucu! Hacı Başbuğ da hac yollarında, kumda oynasın dursun!.. Sevahate başladıktan sonra, Turan'a kadar da yolu var!..

Yoksa halimiz duman!.. Egemenlerimizin, parababalarının aklı çünkü Halk Partisi'ni kanırta kanırta AP'yle gerdeğe vermekte... MHP ile MSP safralanıp devlet gemisinden ulubora edildi mi, sütlimana döner her yer diye kumpaslar

kuruyorlar... Solculara da atarsın tırpanı, oldu itti!.. Memleket İsparta'nın dikensiz gül bahçelerine döndü gitti!..

Bakkal terazilerinde tarttıkları işte bu mağşuş peynir!.. Şarkı okumanın zamanı geçti! Halk Partisi biraz da Lafontaine okusun!..

İdamlığa "Son sözün ne?" diye sormuşlar. O da, "Bu, bana iyi bir ders olacak" demiş... CHP de olaylardan ders almayı son ana kadar ertelemezse iyi eder!..

Belki de pazar günkü kırmızı oyların bu bakımdan yararı dokunacak... Hayırsızların "HAYIR"ında bile bir hayır olabilir!..

7 temmuz 1977

Olağanüstünün Hasıraltı Ettikleri

Ecevit, CHP-AP koalisyonu önerisine değinle, "Bu bir taktik, bu bir manevra değil" diyor. Doğru! Bu ne bir taktik ne de manevra. Bu bir strateji... Büyük burjuvazinin hanidir adım adım yürürlüğe koyduğu bir stratejinin sona yakın bir aşaması...

Ecevit, Koç marka tebeşirle çoktaan çizilmiş dikdörtgenler içinde seksek oynuyor... Cemaziyülevveline girmeden dörtgenleri sayalım: Erken seçim, azınlık hükûmeti, AP-CHP koalisyonu...

Erken seçim Halk Partisi'nin tek başına iktidara gelmemesi için, azınlık hükûmeti girişimi de bir CHP-MSP Koalisyonu olasılığının ortadan kaldırılması için gerekliydi. Sonu da elbet AP ile An-ya Man-ya Kum-pan-ya...

Baştan beri bir olağanüstülük sürüp gidiyordu. Erken seçim olağanüstü can güvensizliği karşısında, azınlık hükûmeti girişimi (Korutürk'ün görevlendirme mektubuyla başlayarak) memleketin içinde bulunduğu ağır koşullar hesabiyle, şimdi de AP'yle koalisyon önerisi olağanüstü dış ve iç sorunların varlığı nedeniyle...

Öyle bir senaryo ki bu, kurgusunun inceliğine baktıkça, insan acaba ben mi hayal görüyorum, kuruyorum, kuruntuya kapılıyorum diye kuşkuya düşüyor. Şairce bir hayal gücüyle olaylar arasında olmadık bir mantık zinciri mi örüyorum diye başlıyorsunuz... Âdeta bir kaçınılmazlıklar dizisi, bir kader çizgisi, bir alınyazısı, bir Yunan tragedyası karşısındayız... Başka ne yapabilirdi ki Ecevit, diyesiniz geliyor...

Ama büyük burjuvazinin bu tazıya tut-tavşana kaç oyununun kabuğunu zihninizin tırnağıyla biraz kazıdığınızda karşınıza çıkan gerçek şu: Türkiye'de montaj sanayii çıkmaza düştükçe, âdeta, meta üretimini bıraktı, olağanüstülükler

imaline başladı. Türkeş'in kurşun askerleri kimin kalıbında, kimin parasıyla döküldü ki?.. MC kazanını kim kaynattı ki?.. Kundakçılar itfaiyecilik oynuyorlar şimdi!..

Bakmayın siz Demirel'in Ecevit'in önerisine karşı "Pişmiş aşa su katıyor" demesine! O da biliyor bu ikinci MC girişiminin pişmiş kellesine şimşir tarak olduğunu... CHP'yle kucaklaşmak için arkasından birazcık itsinler diye sallanıyor. Hem ağlarım hem giderim, hesabına... Malumdur, hasret askere hep istemeye istemeye, zoraki...

Yalnız, bu arada işte, halkımızın CHP'sine bağladığı umutlar güme gitti. Sola Açılış, bu olağanüstüler fırtınasında öksüz bir pencere gibi çat dedi kapandı. Devlet adamı Ecevit, halk adamı Ecevit'in başını yedi...

Kınalar yaksın parababaları!..

Lakin Ecevit'in kendi rağmına ilan ettiği bu kına gecesi yurdumuz için hiç de eğlenceli bir gece olmayacak!

İple çekecek herkes sabahı.

Gerçek solun bayrağı göndere çekilinceye dek!..

12 temmuz 1977

Kovboyla Atı

Ankara *(Günaydın)*... AP ile işadamları arasındaki gerginlik dün nihayet patlak vermiş ve Demirel'in yardımcısı Hüseyin Özalp, Ecevit'in güvenoyu almasını sağlayıcı girişimlerde bulunan İşadamları Derneği Başkanı Feyyaz Berker'e ağır bir mektup göndererek, "Paranızın ve servetinizin itme gücüyle böyle ortamlarda milli iradeye ve rey hürriyetine tasallut huyunuzdan süratle vazgeçiniz!" demiştir.

Bu zehir zıkkım mektuptan bazı seçme parçaları size aktarayım:

Bugüne kadar Türk parlamenterlerinin ekonomik sorunlardan sosyal sorunlara kadar tüm sorunlara Anayasa doğrultusu dışında bir çözüm aradıkları görülmemiştir. Bu kötü görüntüyü sanırım ki, Türk sanayicilerinin ve Türk işadamlarının arasına parasal gücüyle girme imkânı bulmuş bazı bedbaht işadamlarımız vermiştir. Bunlar parasal güçlerinin her sorunu çözmeye yeterli olduğunu sanacak kadar zavallıdırlar...

... Büyük milletimize hizmetten başka bir şey düşünmeyen parlamenterlerimizin hiç ama hiç satın alınamayacağını kesin olarak biliniz! Eğer böyleleri var diyorsanız, ben de size, "Onların şeref ve haysiyetleri sizinkine benziyordur, uyuyordur" diyeceğim...

Final de şöyle:

Sizi her türlü maddi imkânla donattığınız rahat koltuklu odalarınızda, kendi düşüncelerinizle baş başa bırakıyorum. İnşallah Anayasamız doğrultusunda hiçbir sapma göstermeden bir Türk işadamı olarak işinize devam edersiniz... Biliniz ki her

sapmanız, kendi bindiğiniz dalı biraz daha fazla kesmek olacaktır. Dilerim büyük tanrı Türk milletini sizlerden, sizin gibi düşünenlerden korusun...

Amin! Canı yürekten amiiin!..

Uslu ve âdeta "müteşebbislerimizi" atoğlanı gibi kullanan tek parti sultasını andıran bu namede "Yoksa bindiğiniz dalı kesersiniz!" mealindeki tümceyi pek manidar buldum. Herkesler bilir ki, işadamlarımız AP'yi kendilerine binek atı olarak kurdurmuşlardır. Demek ki, AP tahtadan bile değil, daldan bir atmış!.. Ve korkarım, AP yönetimi aklını başına devşirmezse, süvarisinin böyle orasına burasına ikide bir batmada diretirse, kesiverirler o değnekten, daldan atı... Yenisini altına çekmek için, bir atlık odun nasılsa bulunur ormanlarımızda... Ama sanmam, iş oraya kadar varsın...

Şaka bir yana, egemen ekonomik güçle, yani yükselen Sanayi Sermayesi ile varlık nedeni ona hizmet etmek olan siyasal güç, yani AP arasındaki bu çekişme bugün başlamadı. Ve son günlerde bu aile kavgası mahalleye böyle bangır bangır tahtaboşlardan faş ediliyorsa, bilin ki, çıngarın sonu yaklaştı. Siz siz olun, girmeyin sakın aralarına! Bi de bakarsınız, anlaşıvermiş karıkoca!.. Siz sonra kötü kişi olursunuz... Bence bu ara, Ecevit'in hatırlı bir komşu olarak, kocadan yana çıkıp ortalığı yatıştırmaya kalkışı bu bakımdan da yanlış... Kocama göz koydu diye, dinle artık sen dedikoduyu!..

Yalnız siyasal güç de elbet bir günde pes edecek değildi. Burjuvazi Hanesi'nde iki eski belalı daha vardı: Toprak ile Ticaret Sermayesi. Ne zaman AP, delikanlı yavuklusu Sanayi Sermayesi'ne uçkuru bütünlük teslim etmeye kalksa, kadim kulağı kesikler kıyameti koparıyorlar. Süleyman ticaret kredilerini, inşaat kesimi olanaklarını kısıtlamaya kalktığında öyle olmadı mı?.. Biz de başka karı buluruz diye bayrağı açıyorlardı! Demokratik Parti işte böyle bir amip bölünmesiydi!..

AP Hanım ne yapsın ki, evin düzeni üç kocanın geliratıyla anca dönüyordu. Genç Tokmakçı Sanayi, sağlam yapılıydı, geleceği parlaktı filan, ama ne ensesi bir haneyi tek başına çevirecek kadar kalın ne de yumruğu öbür belalıları hizaya getirecek kadar güçlüydü... 12 Mart'ta dışardan bir çare arandı, zaptiye marifetiyle gerekli aile planlaması yürürlüğe konmak istendi. Birinci Erim Hükûmeti'nin Atilla Karaosmanoğlu'nun dişlek dişleriyle kesmek istediği kördüğüm buydu. Gelgelelim hatırlı komşu Ecevit, haklı olarak, bu süngülü baskını mahallenin fikara kesimlerinde yeni yeni kazandığı itibarını zedeleyici buldu, karşı çıktı. Süleyman da ondan aşağı kalacak değildi ya!.. Yoksa ne yüzle bakardı o oyların tatlı yüzüne?.. Böylece vuslat bir başka bahara kaldı...

1973 seçimlerinde hatırlı komşu CHP büsbütün hatırlandı. AP ise dört cami arasında beynamaz, yata kalka gagırgası çıkmış halde çıktı seçimden. Aşk Tanrıçası Venüs'ün beşiği Kıbrıs Adası humması ise mecal bırakmadı kalçalarında... Çaresiz, o da eski düzene döndü. Üç katlı evinde, altta Toprak, ortada Ticaret, en üstte de Sanayi'yle, üç kocalı ömrünü sürdürebilmek için, mahalleye mevlitler okudu, lokmalar döktü, ilahiler yaktı... Ama biliyordu, bu böyle giderse, vakitsiz bir menopoza girmesi işten bile değil. Yeni seçime sağına düşmüş amip bölüntülerinden denkleştirdiği hormon şırıngalarıyla hazırlandı. Az buçuk gençleşmeyi de başardı. Yalnız, 1977 seçimleri sonrasında bile, yeterince güvenemiyor kendine. Yoksa Toprağına, Ticaretine zılgıtı çekip, Sanayi Burjuvazisi'ni bağrına basmaya çoktan razı. Ama yanlış bir adım atar, eski evi başıma yıkarım diye korkuyor. Bir payanda gerek kurtlanmış kalaslara...

Bu arada delikanlı zampara hem daha da güçlendi hem de başı darda. Yek başıma başımı sokacak bir yerim olsun istiyor... Velhasıl gözü kara... Beklemeye gayrı tahammülü yok... Karı var, kışı var bunun diyor. Geleceğini güvenceye

almak için telaşta... Madem son seçimlerde büsbütün etlenen butlanan hatırlı komşu CHP mahallenin şerefini, namusunu kurtarmak için, yine ben gidip zaptiyelerden medet ummayım için, her türlü özveriye razı; AP'yle onu veririm kafa kafaya, kapı komşu iki kuma, ben de gül gibi yaşarım arada, diyor... Neden olmasın?.. Ayaktakımı bağırır, çağırırmış ne umuru!.. Sendikası, zaptiyesi, kalem efendisi Lütfi Doğan'ı, Amerikası, Rusyası alesta olduktan sonra bu tertibe...

Ah, bu değnekten at! Naz ediyor hâlâ!.. Bindiğin dalı kesersin diye zart zurt ediyor!.. Görürüz onu da, kırbacı yiyince, nasıl tırısa kalkıp koşacak komşudaki kumasına!..

Ben o Amerikan kovboy filmlerinde hiç "Atın İntikamı Faslı'nı" görmedim. Siz gördünüz, rastladınız mı, bilmem!..

15 temmuz 1977

"Büyüklük" Üzerine

Yazarın burnu büyüdükçe kalemi küçülür. Büyük yazarlar ve sanatçılar arasında kendini büyük gören ve gösteren yok gibidir. Böylesi budalalar yalnız büyücüler, peygamberler, kıraller, imparatorlar, padişahlar ve (çağımızda) parti başkanları arasında zaman zaman çıkmış ve kısa zamanda ağızlarının payını almışlardır.

Evren karşısında insanoğlunun ne kadar büyük de olsa, minnacık bir böcekten bile daha küçük olduğunu göremeyen düşünce ve sanat adamı yok gibidir. Buna karşılık Eskiçağ'da tanrıları, sonraları tanrıyla birleştirilen evreni, yaradılışı, daha sonraları dünyayı ve halkı, tüm insanlığı hiçe sayan devlet yöneticileri çıkmış ve çıkmaktadır. Bugünkü dünya devletlerinden hiçbirinin başında, doğa karşısında küçüldükçe büyüyen sanatçılara benzer hiçbir devlet adamı görülmez.

Sabahattin Eyüboğlu ölümünden sonra yazı masasında bulunmuş bir kâğıda işte bunları karalamış.

Sanırım, sade maymun iştahlı aydınlarımızın değil, halkımızın da Bülent Ecevit'te varlığını sezdikleri böyle bulunmaz bir özellikti. "Doğa karşısında küçüldükçe büyüyen sanatçılara benzer bir devlet adamı" oluşumu gördüler onda. Bence Ecevit efsanesinin altında yatan budur. Türlü erdeminin yanı sıra elbet, onu halkın gözdesi kılan niteliği, devletliliğe ve ikbale tav olmayışı, âdeta istemeye istemeye tırmandığı yönetim merdiveninin üst katında bile doğa, toplum ve tarih karşısında küçümenliğini içine sindirdiğini sevecenliğimize uktarışıydı. Türk toplumu dünyadan, halktan, insanlıktan kopmamış bir dost bulmuştu başında. Bastı bağrına...

Lakin halkın bağrı dediğimiz bu taht, bin bir özlemle çırpınıp çalkalanan depremli bir mekân. Umut halkın ekmeğiy-

se, ekmekçisinin hali de duman!.. Hele bir çöp çıksın içinde, oklar yağar ekmekçinin üstüne!.. Halkın yüreği bir fırın, sevgisi de, öfkesi de kor ateş... Kaçamak yok bu fırında, iş tutan dayanacak ikisine de!.. Somun pişkin mi, somun okkalı mı, gelsin övgüler!.. Hele ama bi ufalsın somun, çiğ çıksın biraz, un ufak ederler hamurkârı...

Ecevit de daha işin başında... Bizimkiler hiç kalır, ne yergiler dinleyecek övgülere alışmış kulakları!.. Sıkı dursun onun için!.. Bakmasın pandispanyacılar ne derler diye!.. Pasta fırını değil bu halk fırını, halk iktidarı!.. Övgüsüyle, vergisiyle halka vadettiği o!.. Ondan firancala istemiyor ki halk! Emeğinin hakkı bir somun istiyor. Ama bu, beyzadelerin hoşuna gitmezmiş, gitmesin!.. Bıraksın, onlar paskalya çöreği diye birbirlerinin başını yesin!.. Halk yanında olduktan kelli, sonuna allah kerim!..

Ecevit'in saygı duyduğunu ve bazı görüşlerini paylaştığını bildiğimiz Gandi şöyle diyor: "Sonucu ne olacak diye düşünmekten kendini alamayan kişi, görevini yerine getirirken, eli ayağı dolaşır. Sabırsızlanır, öfkelenir, yakışıksız işler yapar; hiçbirine bel bağlamaksızın bir eylemden bir eyleme atlar durur."

Aynı dünyadan gelip ayrı dünya görüşlerine inansak da, Ecevit böyle bir yanılgıya düşmeyecektir, buna inanıyoruz... Sonunda yıkım bile olsa...

Halkın umudu çünkü yitirilecek en büyük adalardan bile büyüktür, yücedir, bereketlidir!..

19 temmuz 1977

Ölü Deniz

1967 yılında "Torrey Canyon" adlı, 120 bin tonluk bir tanker, İngiltere'nin güney ucuna rastlayan Scilly Adaları'nın önündeki kayalıklara bindirdi. Ağzına kadar petrol dolu tekne ikiye bölündü, boşaldı petrol denize. Kıyılar karalara boyandı, suyun yüzü yağla kaplandı. Kısa bir süre içinde, Manş Denizi'nde yaşam zinciri kopuverdi. Kuşlar, büyük balıklar, küçük balıklar, hayvansal ve bitkisel planktonlar, dip hayvanları, dip bitkileri ölüştü. Deniz canlılığını yitirdi, bir ölü denize dönüştü...

"Torrey Canyon", 1974'ten beri dènize indirilen 500 bin tonluk devlere ölçütle ufarak bir tankerdi sadece. Oysa tankerlerin boyutları büyüdükçe, kaza olasılığı artıyor; yıkımı da ona göre. 1974 yılının ilk dört ayında 300 olay kaydedilmiş. Bilimadamları yılda yuvarlak 6,1 milyon ton petrolün denizlere döküldüğünü hesaplıyorlar. Denizlerin kirliliğinin üçte biri tankerlerden ileri gelme. Deniz yaşambilimcisi Jacques Piccard, "Bu böyle giderse, 30 yıl içinde denizlerdeki tüm yaşam yok olur" demiş...

Yaşasın Kapitalizm!

Pekiy, bu kıyıcının karalar yetmiyormuş gibi, denizlerde de canına kastettiği yaşam zinciri ne?

Bu zincirin ilk halkası, yeşil alg türünden bitkiler. Bu bitkiler kendilerine özgü niteliklerinden yararlanarak, madensel maddelerden, tuzlardan, ışığın ve CO ikilisinin yardımıyla, organik maddeyi oluştururlar. Bitkiler, yaşamın madensel tuzlarla tek bağlantısıdır. Daha üst halkada bütün hayvanlar organik (örgensel) maddeyle beslenirler. Bir hayvan örgensel maddeyi sadece dönüştürür, onu oluşturamaz. Bunu ancak bitkiler yapabilir. Bunun için de fitoplanktonun, yani o bitkisel mikroskobik varlıkların 10-20 metre derinliğe

kadar ışığa, madensel tuzlara ve karbonik gaza gereksinmesi vardır. Bitkisel planktonu hayvansal plankton yer. Planktonlar bin bir türdür. Kimi etle, kimi otla beslenen küçük yaratıklar. Et yiyiciler ot yiyicileri yiyerek beslenir. Bu yolla hayvansal (zoo) plankton düzeyine ulaşan yaratık, bitkisel görünümünü bırakır. Bundan böyle, hayvanlar dizisi başlar. Bunlar da büyüklük, yapı ve yaşambilimsel gereksinmelerine göre, kendinden sonra gelen balıklara, çevrede bulunan kuşlara, sonunda insanlara yem olur. Böylece halka, tepeden aşağı gittikçe genişleyerek, bir besi piramidi oluşturur. Ancak iş bununla bitmez. Piramidin tepesinden yeniden en aşağıya, başlangıç noktasına ulaşmak üzre (yani madensel maddeye) dönüş başlar. İşte bu dönüşün kahramanı, tekhücreli mikroorganizmalar, yani bakterilerdir. Hayvansal ve bitkisel ölü maddeyi parçalar, ondan madensel tuzlar, fosfor ve azot oluşturur. Bu yöntemle su yaşamında hiçbir şey yitmeden biçim, yer, yapı değiştirerek süresizce sürüp gitmektedir. Öte yandan doğa, bu dediğimiz zincirin halkalarında baş gösterecek şişmeleri, dengesizlikleri giderebilmektedir. Yeter ki dıştan bir etken bu dengeyi, bu doğallığı bozmasın...

Oysa insanoğlu, kapitalist düzen altında, gözleri kâr hırsından kararmış, bütün bu güzelim dengeyi, sade karada değil, deniz diplerinde de bozmaktadır. Deniz kirlenmesi olgusu sadece bir temizlik-kirlilik, güzellik-çirkinlik değil, bir hayat-memat sorunudur. Karadan sanayi artıklarıyla, tarımsal artıklarla, günlük pisliklerimizle; havadan kirli yağmurlarla; denizden de gemilerle pislediğimiz bu deniz, bizim yarınki en büyük besin kaynağımız olacaktır... Deniz yüzünü kaplayan mazot, petrol, ışık ile deniz arasında âdeta öldürücü bir demir perde kurmaktadır. (Demirperde, Berlin Duvarı falan değil, asıl budur işte.) DDT dediğiniz madde, düşünün, suda on yılda çözümlenemiyor. Ona göre, daha denize ne gayri örgensel, ne ağulu, ne öldürücü nesneler salıyoruz!..

Görmedik mi, koskoca İzmit Körfezi ne hale geldi. Burnumuzun dibindeki Haliç'i görmüyor muyuz, bir deniz mezarlığı âdeta!.. Dünkü gazetelerde vardı: Bandırma kıyılarında asit depolama tesisleri kurulacakmış. Belediyelerin zoruyla yasaklanıyor önce, sonra, efendim, Balıkesir İmar Müdürlüğü veriveriyor izni... Şu Boğaz'ın içler acısı görüntüsüne bi göz atın!.. Anadolu Yakası'nı nerdeyse denizanalarına terk edeceğiz! İstanbul'un fethi günlerinde mehter marşı çaldırmak kolay, ama üç beş kapitalistin üç beş milyonu için ziyan-ı zebil ettiğimiz o sular kokusuyla, ufunetiyle, ağulu dalgalarının bando mızıkasıyla bizi o kıyılardan kovacak!.. Bu memleket İşverenler Sendikası'nın malı değil, emekçilerin yurdu... Onu korumak da bize düşüyor... Ne denizimizi ne karamızı ne geleceğimizi kirlettirmeyeceğiz bu heriflere! Direneceğiz!..

Şair Baba, "Japon Balıkçısı" şiirinde nasıl bağırıyor:

Bu deniz bir ölü deniz!
İnsanlar, ey nerdesiniz, nerdesiniz?

Burdayız, babacığım!..
Burdayız ve direneceğiz!..

29 temmuz 1977

Mezarlık Köpekleri

Pazar günkü gazetelerden öğrendiğimize göre, başkentin Bahçelievler semtinde geçtiğimiz çarşamba gecesi meydana gelen çatışmada ölen ve "Ülkücü" oldukları bildirilen gençlerin Karşıyaka Mezarlığı'ndaki cenaze törenlerine Ülkü Ocakları ve MHP yanlısı kuruluşlara mensup çok sayıda kişi ile MHP'li bakanlar da katılmışlardır. Törenden sonra, Ülkücüler mezarlıkta gömülü bulunan devrimci gençlerin mezarlarına yönelmişler, mezarların taşlarını kırarak tahrip etmişlerdir. Ülkücülerin tahrip ettiği mezarlar arasında Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hakan Yurdakuler, Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı'nın mezarlarının bulunduğu saptanmıştır! Ülkücüler mezarları tahrip ederken, "Kahrolsun Komünistler!" sloganını söylemişlerdir.

Bu ülkücüler Türk törelerine saygılı, bağlı ve onları korumak için gaza meydanına atılmış kimseler diye tanıtılır öteden beri! Komünistler de kozmopolit!.. Pekiy, ama bu Ülkücü kahramanlarımızın "ölüye saygı" geleneğimize, "ölüyü hayırla yâd etme" töremize, "düşmanın bile olsa ölüyü günahlarından arınmış" belleme inancımıza karşı gelişlerine ne buyurulur?..

Bahçelievler'de vurulan arkadaşlarının acısından ne yaptıklarını bilmez hale geldiler diyelim hadi, cenazeye MHP'li bakanlar da gelmiş, ardında da bir sürü polis elbet!.. Onlar bari bu kederinden kudurmuş ülküdaşlarına o kutsal geleneklerimizi hatırlatsalardı ya!.. Ve polis, canlıyken "komünist" bile olsalar, ölülerin hiç değilse devlet güvencesi altında olduğunu göstermeliydi, değil mi?.. Fi tarihinde Bulgar Mezarlığı'na çelenk koymuş olmamızla öğünüp dururuz ya hani... Kim bilir belki komünistlerin ölseler bile kahrolmadıklarını gördüklerinden ötürü, gazaba geldi ateşli Ülkücüler, bakanlar ile polis de "Kahrolsun Komünistler" naralarıy-

la kabirlere savlet eden bu yaslı gidip şen gelen güruha hoşgörüyle davranmak gerektiğini düşündü!.. Bu, onların milli birlik ve dayanışma çağrılarına, güvercinsel barış çığlıklarına gölge düşürmez elbet!.. Sadece, bütün yurdu yavaş yavaş nasıl civcivli bir mezarlığa dönüştüreceklerini göstermek istemişlerdir, o kadar. Hem canım, huzur dediğin de ne, muzur bi şey! Meskenet!.. Ölüyü bile ayağa kaldıracaksın ki, memlekete bir canlılık gelsin!..

Devrimciler kızsın, sarılsın silaha! Dağa çıksın düze insin!.. Karşıki dağlarla, bitişikteki apartmanda pusu kurmuş candarma ile polis de atış talimi yapsın kafaları gözleri budur diye!..

Taylancığı niye öyle çekip vurdular ki?..

Biliyorlardı arkadaşları arasında nasıl sevildiğini, onun ölüm haberi üzerine gerginliğin nasıl yükselivereceğini kestiriyorlardı da ondan. Mahir'i gördüydüm olaydan üç ay kadar sonra, sırtında Taylan'ın parkası vardı...

1967-1969 yıllarında Kandilli'de, Fatin Hoca'nın evinde otururdum. Tepede, ta pilonun dibinde. İlk taşındığımızda dikkatimi çekti, ortada bi takım köpekler dolaşıyor, ürkek öyle, hain bakışlı, kuyrukları bacaklarının arasında, höt dediniz mi, öteki taşın ardından kayboluveriyorlar. Önümüz de mezarlık... Sordum sağa sola, bu acaip köpekler ne ola ki diye?.. Mezarlık köpeğiymiş bunlar meğer... Deşerlermiş de mezarları...

9 ağustos 1977

Rama Zam Fıkraları

"Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Süleyman Ateş, Din Görevlileri Derneği Kongresi'nin bitiminde verdiği bir demeçte, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Tanrı'nın temsilciliği manasıyla donanmış bir makam olması hasebiyle, bu örgütün bir müsteşarlık haline getirilmesi gereği üzerinde durarak, ilgilileri bu zorunlu değişikliğin hızla kanunlaşabilmesi için harekete geçmeye davet etmiştir."

Bu önerinin haklı ve yerinde bir öneri olduğu meydanda... Yalnız anlamadığım bi şey var: Sayın Diyanet İşleri başkanı şu anda Tanrı'nın Temsilciliği makamını işgal etmekte olduğuna göre, bu önerisinin kanunlaşabilmesi için ilkin ilgilileri harekete geçmeye, sonra da parlamenterlerimizi bu yasa tasarısını oylamaya ikna edecek yerde, neden doğrudan doğruya tanrıyla temasa geçip bu işin yukardan halli cihetine gitmiyor? Oysa bu kestirme yoldan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın sade müsteşarlık değil bakanlık, giderek başbakanlık, sonunda da halifelik haline getirilmesini sağlayabilirdi...

MHP yöneticilerinden sonra Somuncuoğlu, ramazan-ı şerifin başlaması dolayısıyla parti örgütüne yolladığı bir bildirgede, "On bir ayın bir sultanı"nın bu yıl da idrak edilmesinden duyduğu memnunluğu dile getirip, bunun için Tanrı'ya şükürler ettikten sonra, ülküdaşlarını fani emel ve arzulara karşı bir irade ve fazilet savaşı demek olan ramazan orucunun ruhuna ve manasına uygun olarak dostluk ve kardeşlik hisleri içinde hareket etmeye çağırmış ve zulalarındaki muşta, bıçak ve tabanca gibi aletleri, ne kadar tahrik edilirlerse edilsinler, iftar topu atılıncaya dek kullanmamaları gerektiğini belirtmiş, aksi halde oruçlarının bozulacağını, bu yüzden de çok daha uzun süreli olan kaza orucu tutmak zorunda ka-

lacaklarını, bunun ise harekete büyük zararlar vereceğini ifade etmiştir."

Muhasip emeklisi Hayrettin Bey ay sonuna dek iaşe ve ibade karşılığı olarak cüzdanında sakladığı beş yüz liranın iki yüzünü bakkal çakkala eda edip, eve yarı dolu bir fileyle döndükte, hırası çıkmış koltuğuna çöreklenip, eski bir alışkanlıkla defterini kalemini çıkarıp hesap yapmaya koyulmuş; bu arada ilk iftar hazırlığını yapan hareminin sofraya getirdiği nimetlerle defterine çiziktirdiği rakamları köşesinden mukayeseye kalkışmışsa da, kafasının büsbütün karıştığını görerek, yeniden defterine kapanmıştır. Haremi hanımefendi, "Bey, top atıldı, kandiller yandı, buyursana sofraya" dedikte, Hayrettin Bey, "Siz çocuklarla oturup yiyin, ben oruca devam edeceğim" demekle iktifa etmiştir.

Özgürlük gazetesinin ramazan-ı şerifle ilgili olarak yaptığı yayın meyanında çıkan ve İstanbul Müftüsü A. Şeref Güzelyazıcı tarafından kaleme alınmış bir yazının "Orucu Bozan Şeyler" bölümünde "Oruç müddeti içinde bir şey yemek, içmek, cinsi münasebette bulunmaktır" dendikten sonra, ardından gelen "Orucu Bozmayan Şeyler" adlı bölümde ise şu bilgiler verilmektedir: "Unutarak bir şey yemek ve içmek veya cinsi münasebette bulunmak (unutma hali elde olmayan bir şey olduğundan) şer'an özürdür. Unutma, oruçluya ilahi bir nimettir."

Bu biraz unutkan, ama açık kafalı müftümüzü bütün Freudçular adına kutlarım...

1965-1966 yıllarında Marmaris'te oturdum. Oranın Turizm Bürosu başkanıydım sözüm ona. Bir gece, sabaha karşı kapı dövüldü, kalktım açtım; karakoldan çağırıyorlarmış. Komserin odasına girdiğimde baktım, köşeye büzülmüş bir

turist çift, tüyleri diken diken... Marmaris'in deprem kuşağında olduğunu bilirlermiş; sabah karanlığında sahur davulunu işitince, deprem olduğunu sanmışlar, o yüzden korkup yel yeperek yelken kürek karakola sığınmışlar. Teskin edip aldım otellerine götürdüm...

Bunun üstünden iki ay geçti geçmedi, bir gece hafif bir deprem oldu. Halk tetik üstünde zaten, şiltelerini kaptığı gibi iskele meydanına doluştular, bi cümbüş, bi kıyamet. Biz de her ihtimale karşı, geniş bir taraça var dışardaki mutfağın üstünde, orda yatalım dedik. Kapı dövüldü yine. Bu sefer belediye başkanı çağırıyormuş. Gittim, gene köşede bir turist çift, ama bunlar güleç yüzlü... Anlaşıldı sonra, buncağızlar da gürültüye kalkıp otel odalarının pencerelerinden iskele meydanında eğleşen kalabalığı görünce, bayram var sanıp seyre çıkmışlar. Belediye başkanı da ortalıkta dolaşırken görünce onları ürküp meraklanmasınlar diye ilgilenecek olmuş gariplerle...

Ne hikmetse, toplumumuzda bayram deprem, deprem de bayram emsali. Bu, sadece yabancılar için değil böyle... Ramazan münasebetiyle gayrete gelen müezzinlerimizin büsbütün betleşen ezan sesleriyle uykudan fırladığımda, cin çarpmışa dönüyorum her sabah. Rahat uyku uyumak için Şeker Bayramı'nı bekleyeceğiz, anlaşılan. Ama ya o zaman da bir deprem oluverirse?.. Bunca derde, bunca belaya gömülmüşken bu toplum, şapı kaynatsam olur mu şeker?..

18 ağustos 1977

Azap Üzümleri

Mafolduk, kardeşler!..

Arttı bu rakının fiyatı. Karı yeni başladı, ama yemek pişirirken bile tüttürüyor cıgarayı. Alamazsın ki elinden, duman eder beni... Linyitin kokusu da çıktı çıkacak ardından, seksen lirasına zam diyorlar... Unu bulsam, ben pişiririm ekmeği, ama bi vardiya, bi de mesai, yetemiyorum ki bebelerin nafakasına... Ulan, diyorum kendi kendime, dağ bayır zeytin dolu, otuz lira vereceğine kilosuna, git orya, kendin elinle topla!.. Uçurumun bilmem neyinden... Düşersen, şimdi düşeceğinden âlâ mı olacak ki sanki?.. Herifçioğlu der ki, ben böyle konuşurken anarşistlik edermişim, bire kardeş, ben araşit yağı bile bulamıyorum Mısır'ın çarşısında... Nasır diye bir efendi varmış, duyduydum orda, o da ölmüş, kaldı mı bizim nasırlar amana... Ya girdi miydi kış ne halledeceğiz?..

Bi de asayiş belası var! Polisler eskiden sadem bizi falakalardı, gayrı doktor namzetlerini benzetiyorlar... Ne yapalım, elinoğlu boş vaktinde öğrenmiş bir karate, ve de tung-çuuu? Vurur oğlu vurur döşümüze... Barışmış!.. Yürü, oğlum Yemen'e!.. Zekim Müren gibim varırsın Şile'ye!.. Askerden mi kaçtım sankim?.. Kaçtım ya, ne deyecekmişin!.. Vatana hasretten kaçtım ben, dayanamadım... Çakmak Hattı'ndayım ben, savunurum memleketi. Eloğlunda bir çakmak gördük, her çaktıkça yanarmış, 100 marka... Çok seviyom bu markayı ben! Dağlamışlar gözüme... Gayrı bitiyom ben artık... Nüzulüm nazil oldu bedene...

Yirmi yıl önce Eco'nun şarkısında dediğince:

MUZDARİBİM
MUZDARİPSİN
MUZDARİP

MUZDARİBİZ
MUZDARİPSİNİZ
MUZDARİPLER

19 ağustos 1977

Mest-i Nâzım, Kim Büyüttü Böyle Biperva Seni?

"MESS" diye bir varakpare çıkıyor. Türkiye Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası'nın at organı... İlk gördüğümde bu "MESS" kısaltmasını İngilizce bir sözcük sandım. Baktım *Redhouse Sözlüğü*'ne: "Bir tabak yemek, karmakarışık olma, karışık şey, bozukluk, daima aynı sofrada yemek yiyen kimseler, sofra arkadaşları..." demeye gelirmiş. Fiili ise: "Yemek vermek, karmakarışık etmek, bozmak, kirletmek" karşılığında kullanılıyor... Yani tam bizim işverenlerin cibilliyetine uygun işler.

Bu at organının son sayısının üstüne ne cins kelebekler kondurmuşlar diye bi göz attım ki, allah mahfaza! "DİSK'e Bağlı Sendikalar Komünistleri Göreve Çağırıyor"muş... "DİSK Başkanı Rusya'ya Maden-İş Grevleriyle İlgili Olarak Yardım Talep Etmek Üzre Gitti" imiş... Daha böyle neler!.. Bütün bu bok atmaların gerisinde ne mi var? Lokavt hazırlığı var elbet!

MESS'çilerin grup sözleşmesi kolpasında ayak direyerek üstüne üstüne gittikleri Maden-İş grevlerini bu en güçlü sendikal kaleyi çökertmeyi, böylece DİSK'in tümünü dize getirmeyi amaçlayan bir meydan muharebesine dönüştürme heveslisi oldukları baştan belliydi. Ama Demokles'in çifte ağızlı (lokavt) kılıcını tam anında işçinin başına indirmek için, siyasal ortamın lehlerine oluşmasını ve girdilerinde yüzde elli oranını bulan ithal gereksinmelerini karşılamada doğmuş transfer güçlüklerinin (beynelmilel tefecilere yaranmak için emekçinin gırtlağından verilen) bir ölçüde giderilmesini bekliyorlar, bir yandan da stok etme, yüzde on beşlik zamlar koparma türünden yan volilerin yoluna bakıyorlardı... Kızılcık humması tutulmuş ve asayiş alayişine kafa kaptırmış bir hükümatı da yandaşladıktan sonra, madeni eşyacılarımızın

eşyanın tabiatına uygun olarak sertleşip dananın kuyruğuna koparasıya sarılmaları zamanı gelmişti...

Nitekim MESS Genel Sekreteri İlhan Lök (*Türkçe Sözlük*'te 1. Ağır, battal; 2. Bir cins erkek deve diye karşılıklandırılan "lök" sözcüğünü soyadı olarak benimsemiş bu zatı muhterem) ültimatomu dayadı: "İşçiler 26 ağustosa kadar işbaşı yapmadıkları takdirde, 32 işyerinde tek tek lokavt ilan etmeye başlayacağız!" diye, "Büyük Taarruz" tarihini açıklayıverdi. Kendisi tabii o kadar da lök değil, tavşan bellediği işçilere sopayı gösterirken, (o tarihe kadar işbaşı yaparsanız geçmiş günlere ait haklarınız ödenecektir) yollu havuçları uzatmayı ve "Maden-İş sizi ideolojik davranışlarına alet ediyor, sonra da iki ayda vere vere 1 000 papel verdi size" kabilinden fit sokuşturmalarını da boşlamıyor...

Ne var ki, MESS'in gizli toplantılarında (DİSK'çe yayımlanan tutanaklara göre) "Hayvan Herifler" diye anılan işçilerimiz, sözü geçen belgede yer alan şu incileri kulaklarına küpe etmeyi bilmişlerdir: "Lokavt fabrikayı kapatmak demek değildir. Grevde olduğu gibi sözleşmenin askıda kalacağı hukuki bir durumdur. Grev ile lokavt arasında hukuki bir ayrılık yoktur. Ancak lokavt ilan ederek sendikanın mali durumunu çökerteceğimiz gibi, işçilerde de işlerini kaybetme korkusu uyandırabiliriz. Ve grevleri kırabiliriz." MESStanelerin 4 ağustosta aldığı önemli kararı da unutmadı işçilerimiz. "İşçileri yanımıza alabilmek için gerektiğinde sendikanın isteğinden bile fazla hak verdiğimizi işçilere mektuplarla bildirebiliriz. İşçileri yanımıza alıp grevden vazgeçirdikten sonra işçilerin yarısından azını içeri alacağız. O gün mutlaka polis çağırıp, güvenlik tedbirleri aldırmalıyız. Dışarda kalan diğer işçiler, kendiliğinden gidip sendikaya bizi de içeri aldırtın diyeceklerdir. O zaman sendikaya, grev kararını kaldırırsanız, işçileri alırız, teklifini ileri süreriz. İşçinin baskısıyla sendika mecburen grev kararını kaldıracaktır. Grev kararı kalktık-

tan sonra da istediğimiz işçiyi alır, istemediğimizi almayız. Sözleşmesiz içeri giren işçilere ise vereceğimiz zamları sendikayı değiştirmeleri şartıyla veririz. Bu iş de biter."

Bunlar işçilere oynanmak istenen alicengiz oyununun bir iki manitası sadece. Daha ne kılıfı açılmadık tabancalar var elimizde: Polisle, candarmayla çatışmaya sürüklemeler... Tutuklamalar... DİSK'i dışa bağlı bir komünist mihrakıyla eşleştirmeler, falan filan...

Unuttukları bi şey var ama: İşçi Sınıfı mevzi mevzi, kol kol gerilemenin kendisi için yıkım olacağını kavramıştır gayrı. Bütün sol ve demokratik güçlerin katılmasıyla oluşturacağı tek bir cephe halinde ölüm-kalım savaşı vermeye kararlıdır. Siyasal gövdesi, dalı, yaprağı, baharı ergonomik köklerden beslenen bu görkemli ağacı yerinden sökeyim derken, sırtlarını dayadıkları burjuva düzenini fıtık etmeleri işten bile değildir...

Öyleyse İlhan Lök ve işçi sınıfının ümüğüne lök gibi oturmuş olan kervandaşlarını böyle pervasız kılan nedir? Bu mest-i nazları böyle servden bala büyüten kim? Arabistan fıstığı değil herhalde! Varsa, yoksa hörgüçlerindeki dolarlar! Güvendikleri o!.. Lakin kendileri de itiraf ediyorlar: Dolarlar hızla boşalmakta!.. Bu sıcağa, bu savrukluğa Sam Amca'nın sam yeli neylesin?..

25 ağustos 1977

Ağızları Sulanıyor

Tercümanı Hilafi Hakikat gazetesinde iki üç gündür öbür ceridelerin nedense pek önemsemediği bir konu manşetlerinden ayıp bir işaret sarkarcasına işleniyor.

"10 milyar markın transferi konusunda prensip anlaşmasına varıldı."

"Almanya'da çalışan işçilerimizin primlerinin Türkiye'ye getirilmesi konusundaki görüşmeler 19-23 eylül tarihleri arasında yapılacak."

"Görüşmelerde bugüne kadar biriken ve Almanlarca kullanılan meblağa faiz ödenmesi bundan sonra kesilen primlerin de süratle nakli istenecek."

Ertesi günkü nüshasında ise aynı gazete aynı gazı salıyor:

"10 milyar mark primi, Türkiye'ye getirmek için ön çalışmalar başladı."

"Ankara'da yapılacak toplantıda işveren primlerinin de transferi ele alınacak."

"Alman Heyeti Başkanı Schwartz bu konuda, 'Yapacağımız her işlem kendi hukuk düzenimize uygun düşmelidir' dedi."

"Almanlar yurda kesin dönüş yapan işçilerin kendilerinin ödedikleri primleri SSK'ya transfer ederek emekliliklerinin birleştirilmesine taraftar görünüyorlar."

Bilmem, bu telaşi sözlerin altında ne yattığını kavrayabildiniz mi?..

Sözgelimi, beş yıldır ben Köln'de inşaat işçisi olarak çalışıyorum, kesin dönüşe karar verdim yurduma. Benim adıma işverence ödenip birikmiş (ortalama) 50 bin markı istediğim anda alıp bedelsiz ithalat yoluyla (kişisel ya da topluca) üretim aracına çevirip, geleceğini Türk lirasının sadece tek yönde zemine bir sondaj aracı gibi inen asansörüne bağımlanmaksızın güvence altına alacaktım. Şimdi diyorlar ki bana,

senin paran Türkiye'ye gitti, emekliliğini ordan maaş olarak ay ay alacaksın. Yani marka göre her üç ayda bir zırt pırt düşürülen Türk lirası üstünden alacaksın ananın nikâhını... Ya da henüz dönmeye niyetim yok, ama benim adıma mark olarak eskiden Köln'de biriken primler hooop Türkiye'ye gelecek. Ben de beş yıl sonra döneceğime göre benim primler TL ile birlikte düşe kalka diyelim elli bin marktan otuz bin marka inecek. Anladınız mı şimdi işin inceliğini...

Gelgelelim benim hali perişanıma Tercüman olan gazetenin bir yazarı, Güneri Civalıoğlu, "Rapor: 10 MİLYAR MARK GELİR Mİ?" başlıklı yazının başında ağzı sulanasıya buyuruyor ki:

> 10 milyar mark, 4 milyar dolar eder. Başbakan Süleyman Demirel bundan iki hafta önce yaptığımız mülakatta, yıl sonuna kadar 500-600 milyon dolar döviz enjeksiyonunun Türkiye ekonomisine soluk aldırabileceğini söylemişti...
>
> Hepimiz biliyoruz. Bakanlıklar arası ekonomik kurul bir istikrar tedbirleri demeti hazırlıyor. Uluslararası Para Fonu adlı kuruluş o demetin Türkiye ekonomisini ayakta tutacağına kanaat getirirse, 700 milyon kredi vererek "Madem ayaktasın, o halde yürü" diyecek. Oysa, 10 milyar mark, 700 milyon doların 5-6 katı. Sancısız, ağrısız para. Bizi kendi kendimize yürütmek bir yana, koşturur...

Bre Civalıoğlu, benim sabahın yedisinden ikindinin dördüne beşine petrollerin üzerinde ağrısız, sancısız mı kazandığımı sanıyorsun o parayı? Yurdumdan ayrı, gâvur elinde, çoluğum çocuğum perişan, senin gibi turistik gezide sırtımı haşlemek için mi tekneler üstünde seyirttiğimi sanıyorsun?.. Hem sizler benim sınıfdaşlarıma kan kustururken, zamları bastırıp ümüğüne, toplusözleşmeyle kopardığı beş-on kuruşu kırpıp kuşa benzetirken, greve gittiğinde lokavtı ümüğüne

dayayarak bin yasal dereden acı su getirirken, ben sana neye yardım edeceğim ki?.. Beni de coplayasın, işten atasın, doğduğuma pişman edesin diye mi?..

Baksana yandaşın bir gazete (*Günaydın*) ne diyor bugün?..

"Emekli maaşları, hayat pahalılığı yüzde 20-25 artarken değerini gittikçe yitirmekte, emekliler ve emekliliğini bekleyen çalışanlar arasında huzursuzluk büyümektedir..."

Aynı vatandaş gazete bir başka yaprağında da şu alt başlığı veriyor: "Sosyal Sigortalar Kurumu'nun prim gelirleri 23 milyara çıkmasına rağmen SSK'nın ancak 14 bin yataklı 60 hastanesi, 3 doğumevi, 3 sanatoryum ve 65 dispanseri var. SSK sağlık kurumlarındaki doktor sayısı ise ancak 3 500..."

Anladın mı şimdi niye ben sana yardım etmek istemiyorum? Yurdumu en az ben de senin kadar seviyorum. Ama sen yönettiğin SSK üyesi olan benim 2 milyon sınıfdaşıma ve onların eline bakan 78 milyon yurttaşıma yüzde 12, onların ücretinden ve onların adına işverenden kesilen yüzde 17, toplam yüzde 29 oranındaki prime karşılık böyle umursamazca, bizleri insan yerine komazcasına davranırken, gurbet elde kazandığımız 10 milyar marka istediğin kadar ağzın sulansın, avucunu yalarsın sen!

Yağma yok, Cıvalıoğlu!..

Alaman gâvuru bile senden insaflı çünkü...

26 ağustos 1977

MC'den WC'ye

Sizler benim kadar alıngan mısınız bilemiyorum, ama koskoca gasteler Fatih Ormanı yangınından haberlenirken, "SABOTAJ" diye manşet atınca, bayağ tedirgin oluyorum. Ben ki bir dal koparmamışım ömrümde acep karşı yakadan, ta Paşabahçe'den yaktığım kibrit tutuşturdu mu ormanı diye kaygı basıyor üstüme... On sekizinden beri sicilli bir mikrop, dosyalı bir fitil yerine konmuşum da belki ondan... Hiç saklamayayım sizden, kafam kızınca, elimde o an ne varsa, idare lambası dahil, yere çalmak geçiyor içimden, ama tutuyorum kendimi. Mikrobum, mikrobum ya, hâlâ salgınlaşamadım, fitilim, fitilim ya, bi kaç şiirden başka bi şey tutuşturamadım. Kentsoyluluğuma bağışlayın canım, güzelim okuyucular!..

Lakin bu "kolera salgını" söylentisi, sorumluluğumu hiç mi hiç ırgalamıyor benim... Hacı olmadım ki, güneyden getireyim. Hem cırcır da olmadım taa ne zamandır. Kimseciklere bulaştıracak bir bulaşıklık yok bokumda... Dikkatli bakıyorum haa!.. Onun için de bu konuda nesnel konuşmaya hak kazanmış sayıyorum kendimi...

Evvelsi günden beri, bu "kolera" haberleri gazetelerden yığılıyor üstümüze. Dün akşamki ajans haberlerinde de (hortladığını sevinçle bana kadar duyuran) Vedat Dalokay (ki hiç kıyamıyorum kendisine), Ankara'da 32 çocuğun koleradan öldüğünü açıkladı... Oysa, Sağlık bakanı da, müsteşarı da, O'sunu yememiş isponozlar olarak, haldır haldır konuşurken, sağ bellenmiş gazeteler, öyle bellenmişçesine, sineye çekip bu oturakları üstüne oturmaktalar.

Öte yandan resmi ağızların bu konuya ihtiyatla eğilmelerini de anlayışla karşılamıyor değilim. Örneğin, Sağlık Bakanlığı müsteşarı, "Türkiye'de kolera olduğunu Dünya Sağlık Örgütü'ne yurdumuzdaki örgüt temsilcisi tarafından bildirildiği yo-

lundaki" haberleri yalanladıktan sonra, "Bu zat, sabahleyin bana geldi. Perişandı. Kendisine üzülmemesini söyledim" demekte de yerden göğe haklıdır. İnsanları boşuna üzmemek gerek elbet. Ama bu arada Kahramanmaraş'ın Kayabaşı Mahallesi Şehitâşıkmustafa Sokak'taki evde hastalanan Hayriye Kahraman adındaki kadın, kolera teşhisiyle Adana hastanesine kaldırılmış, az sonra da ölmüş, cenazesi de "koleradan öldüğü" gerekçesiyle hastane yetkilileri tarafından ailesine teslim edilmemiş olmakla birlikte, bu yetkililerin kolera mıydı, Hayriye değil miydi diye, merhumenin bokunda boncuk aramalarını gerektirmez elbet!.. Hem de tam turist mevsimi... Bizim ahali hadi neyse, ama bu gâvurcuklar, malum tatlıdır canları... Ne lüzum var bu dertleri çomaklamaya değil mi?..

Hem efendim, yaz münasebetiyle bu gibi hastalıklar, ne münasebet, bu gibi rahatsızlıklar sade bizde değil, en gelişmiş ülkelerde bile görülmektedir. Yaz yemişi gibi bi şey bu... Brezilya'da kahve, Almanya'da patates, Fransa'da üzüm, bizde de bu!.. Mevsim icabı canım! Ölen de o mikrobu o kadar yemesin birader!.. Bildim bileli oburdu zaten bu Hayriye!.. Bulgaristan, kolera var diye bizde, sınırı kapatmış!.. Yediği naneye bak!.. Elin sütçüleri ne zamandır kibarlaştılar böyle!..

Eceli gelen ölür elbet. Allahın takdiri! Ama örneğin, Hayriye Bacı'nın ölümünü hızlandıran, Azrail'i kışkırtan ne ola ki diye bir soru geliyor insanın aklına... Onun da cevabı hazır, ama çeşitli. Kimi "barsak enfeksiyonu", kimi "gastera entrit", kimi de "tifo paratife", çok bilgiçleri, daha doğrusu muhalifler, Halkçılar, Solcular ve de Komünistler "koleratür" diye bir ad yakıştırıyorlar...

Ah zıpırlar, ah, bunu bilmeyecek ne var!.. Bu mevsimlik illetin adı ne o, ne bu!.. Bu vera nezlesinin adıyla sanıyla müsemma, öleni kurtulduğuna şükretsin, ama MC İSHALİDİR, be kardeşler...

KOŞ WC'ye VE ÖL!.. VE SÜRÜNMEKTEN KURTUL!..

Sonunda varacağın bir çukur değil mi bu, hela da olsa olur!..

Yeter ki, turistler korkup kaçmasınlar bizden!.. Hiç değilse ölmede eşit olalım şu Gelişmiş Ülkelerin Halkı'yla!..

EN AZINDAN HELADA YETİŞELİM ONLARA!..

27 ağustos 1977

CHP Cepheleşmeye Karşı

Ecevit'in *Demokrat İzmir* gazetesine verdiği özel demeç, İkinci MC'nin kokusu çıktıktan beri, sendikal ve sol kesimlerde bir karşı cephe oluşturulması doğrultusunda yeniden hızlanan girişimlere karşı CHP'nin benimsediği "ne kokar, ne bulaşırım" tutumunu seslendirmiş olması bakımından, hem de gerçek solun antifaşizm savaşımında Ortanın Solu'na bağladığı umutların ne denli ve ne kerte geçerli olduğunu ortaya koyması dolayısıyla pek önemli bir belgedir. Tümce tümce incelenip çözümlenmesinde yarar var. Başından başlayalım.

"CHP, ülkemiz için cepheleşme kavramını sakıncalı bulmaktadır. Bence rejim ve devleti tehlikeye sokan cephe hareketine karşı en etkili davranış, bir karşı cephe kurmak değil, ulusal birliği sağlamaya çalışmaktır" diyor Ecevit...

Oysa cepheleşme ülkemiz için çoktaaan "sakıncalı bir kavram" olmaktan çıkmış, ülkemizin dirliğine kasteden bir olgu haline gelmiştir. İstediğimiz kadar sakınalım, yakınalım, bu böyle! Nitekim bir sonraki tümcede Ecevit de "rejim ve devleti tehlikeye sokan bir cephe hareketinin" varlığını teslim ediyor. Pekiy, karşısına bir karşı cepheyle çıkılması önerilen bu cephe kimin cephesi, neyin cephesi? Bu Mülevves İttifak'ın öğeleri ne? Ecevit'in kendi tanımıyla, "Faşist bir MHP, onu öne sürerek sonra da onunla bütünleşerek faşistleşen bir AP ve iktidardan ayrı düşersem başımı yerler korkusuyla, bu biri özbeöz faşist, öbürü de faşistleşmiş iki partinin kuyruğuna takılan MSP..." İşte bu öğeler, yine Ecevit'in daha önceki ve daha tutarlı demeçlerinde yer alan tanımı üzre, faşist bir cephe oluşturmuşlar. Üç yıldır yasaları, demokratik hakları çiğniyor, can güvenliğini ayaklar altına alıyor, beş-on çıkarcının hatırı için halkı eziyorlar... Ben söylemiyorum şimdi bunları, Ecevit'i konuşturuyorum size!.. Öyle de ileri gitmiş-

ler ki rejimi, devleti hep tehlikeye sokmuşlar. Bu seferki gelişlerinde ise, durum daha berbat, işler daha kesat, halk da feryat halinde olduğuna göre, ayakta kalabilmek için, amansızlığı büsbütün ele alacakları açık...

Lakin kimin yararına, kimin adına ve neye dayanarak yürütüyorlar sultalarını?

Uluslararası tekelci kapitalizmin yurdumuzdaki temsilcilerine hizmet ediyorlar; kimi devlet zoruna, kimi de devlet dışında örgütledikleri zorbalara dayanarak... Kimin ümüğüne basıyorlar? Emekçilerin, dar gelirlilerin, kısacası halk yığınlarının üstüne varıyorlar... Ulusu ikiye bölmüşler, ulusal birliği bozmuşlar. Demek oluyor ki, ulusal birliğe temel olan sınıflar arası çıkar dengesini, terazinin tek bir kefesine ve burjuvazinin güve yemiş kesesine asılarak altüst etmişler yani... Öyleyse ulusal birliği bozmuş olan bu cephe hareketine karşı en etkili davranış, bozulmuş olan ulusal birliği sağlamaya çalışacağım, diye istihareye yatmak değil, ulusal birliği bozan bu cephe hareketine karşı demokratik güçlerden bir cephe oluşturarak kıran kırana bir savaşım vermektir. Ulusal bir birlik yeniden sağlanacaksa, ancak parlamento içinde ve dışında eşzamanlı yürütülen bir karşı cephe hareketiyle sağlanabilecektir... Cepheye bir karşı cepheyle karşı koyabiliriz ancak...

Ecevit ise böyle bir karşı cephe kurulmasına yardım edecek yerde, cepheleşmeye kesinkes karşı çıktıktan sonra, kurumuş derelerden su getirmeye sıvanıyor ve diyor ki: "Ne var ki cephe hareketi içinde yer almayışımız, demokrasinin yaşamasını ve devlet bütünlüğünün korunmasını, ülkede özgürlük için barış ve huzurun sağlanmasını isteyen kuruluşlarla ve topluluklarla zaten büyük ölçüde var olan dayanışmamızı sürdürmemize elbette engel değildir. Ancak bu dayanışmayı sürdürürken, CHP'nin ideolojik tutarlılığını ve niteliğini korumak için azami titizlik göstermeyi kesin ödevimiz sayarız."

Hem sen, "Rejimi ve devleti tehlikeye sokan bir cephe ha-

reketiyle karşı karşıyayız" de, hem "ülkede demokrasiyi, devlet bütünlüğünü, özgürlüğü, barışı, huzuru koruyucu kuruluşlar ile toplulukların" varlığını teslim et, bunlarla "zaten dayanışma halinde olduğunu" söyle, sonra da tut, "cepheleşmeyi sakıncalı bulurum" diye yan çiz!..

Sebep neymiş?

"CHP'nin ideolojik tutarlılığını ve niteliğini koruyacakmış!.." Ayol, sen değil misin "Devlet batıyor, ulusal birlik güme gitti!" diyen?.. Bunca büyük tehlike karşısında CHP'nin (olmayan) ideolojik tutarlılığı ne yazar? Ecevit'te böyle bir kaygı varsa ki var, buna dense dense, "İdiyolojik bir kaygı" denir ancak!.. Hem efendim bir "karşı cephe" kurulsun derken, kim diyor sana ideolojik tutarlılığını, örgütsel bütünlüğünü bi yana bırak diye?.. Cephe dediğin zaten, birbirinden ayrı siyasası, ayrı ideolojisi, ayrı dünya görüşü olan, kısacası birbirinden farklı amaçlar güden güçlerin, kuruluşların, örgütlerin ortak bir tehlike ve tümünün birden geleceğine kasteden tek bir düşmana karşı birleşmeleri demektir. Sözüm ona bir oturak âleminde benliklerini yitirmeleri değil!.. Ama sen, böyle dürüstçe bir çağrının altında "fuhuş" özlemleri vehmedip kafana bir bekâret kemeri geçirmek istiyorsan o başka!.. Ama sen, o "demokrasinin yaşamasını ve devlet bütünlüğünü korunmasını, ülkede özgürlük için barışın ve huzurun sağlanmasını içtenlikle istiyorlar" dediğin kuruluş ve toplulukları faşizm karşısında yalnız ve desteksiz bırakıp (iş işten geçtikten sonra, kendin İkinci Cephe'yi açıncaya dek), yıpranıp çözülmelerini osuruğuna lebboy, bokuna şebboy diyecek derekeye düşmelerini bekliyorsan, ona da bi diyeceğimiz yok!..

Ne var ki, demecinin sonunda "MHP'yle ilgili kaygılarımızı sürdürüyoruz... Ancak zamanla bu partinin tutumunu, amaçlarını gerçekten değiştirmesini temenni ediyoruz" diye en halissüdem evliyalara taş çıkartan bir safiyetle tüy yatımına koştuğun bu gündüz külahlı, gece silahlı kuruluşun temsilcileri

de "cepheleşmenin ulusal birliğe karşı yöneltilmiş bozguncu bir hareket" olduğunda şimdiden CHP'yle paraleller arama sevdasına düştüler... Ulusal birlik yani kuruldu kurulacak!.. Toplumculuğu da istimdir, ardından gelir nasıl olsa!..

Türkeş sulhperver, Ece mihmandar,
Ne günlere kaldık, ey Gazi Muhtar!..

1 eylül 1977

Zamazingo

Çocukken biz birbirimize, "Aslansın, ama kuyruğunu tramvay çiğnemiş!" diye takılırdık. Bakın, kuyruksuz aslanlığın sökmeyeceğini ta o çocuk halimizle eksik aklımızla bilirmişiz! Halbukiysem şimdi kuyruklardan yakınan eşe dosta anlatıyorum da bunu, dudak büküp geçiyorlar. Onları bilmem, ben kendi nefsime diyivereyim, ama son zamanlarda yaş kemaline vardığı için mi ne, süngüm düşüktü biraz, Allah devlete, hükûmete zeval vermesin, şu kuyrukları genel afla salıverdiler de yeniden ortaya, ben de birden gençleşiverdim âdeta. Geçen gün, Aygaz kuyruğunda bekliyordum, bir sağnak başladı. İlkin kaçayım dedim sundurmanın altına, baktım kıpırdayan yok önümdekilerden, arkamdakilerden, ben tek başıma sıvışırsam ayıp olacak yani. Hem kocadıksa, erkekliğimiz de tümden ölmedi ya! İniyor ki nasıl üstüme rahmet! Zaten bir haftadır ateşsizlikten sıcak bir çorba bile gitmemiş kursağıma, bir titremedir aldı beni. Titreyiş, ama o titreyiş, geldim kendime! Bu Türkeş gudubet suratlı filan, ama biliyor bu işleri! Şöyle dönüp bi baktım gerime, bir kuyruk ki, ucu caminin ordaki çamur birikintisinin içinde! Ulan, ne heybetli kuyruk varmış sende de, bilmiyormuşun dedim kendi kendime. O saat bir aslanlık geldi üstüme. Bulmuşum çünkü kuyruğumu yeniden. Köşedeki Avcılar Kulübü'nün orda kumar oynayan komandolardan çekinmesem, bir kükreyeceğim ki sorma!.. Tuttum kendimi, şakası yok delikanlıların, daim safarideler zaten, hiç dinlemez çekip vururlar, neme lazım! O küşayişle bir iki saat bekledim ayakta, kuyruğum da uzadıkça uzuyor ardımda. Tam sıra geldiydi bana, "Tüp bitti!" dedi kör satıcı. Elim boş döndüm eve, ama aslanlığımı kazandım ya yeniden, ben ona bakarım...

O gazatacı zangoçlarına da bi içerliyorum ki! Okudukça, fir

dönüyor kahve tepemde. Tansiyondan değil, öfkemden. Bi kıstırsam dürzüleri, kapacağım alimallah kabalarından... Neymiş efendim, hükûmet zam çıkınını mı, paketini mi neyse, mahsus geciktiriyormuş, yokluktan kuyruktan illallah dedirtip bize, zamları bastırdığında kayıp eşeğini bulmuşçasına şenlik edelim diye!.. Ben ki, bu kuyruklar sayesinde eşeğimi ne münasebet, aslanlığımı bulmuşum yeniden, kulak asar mıyım bu fitnelere!.. Bunların muradı zamzam kuyusuna işemek! Anlamaz mıyım ben!.. Bre zambaklar, Erbakan Hocamıza "Zambakan" diye ad takmışlar bi de! Ermiş adam biliyor bu zamların halk menfaatine olduğunu. Çünkü neden? En büyük eksiğimiz şu anda ne gaz, ne ekmek, ne et. En büyük eksiğimiz bizim, müsellem ve müselles bir hükûmet!.. Benim üç aylıklar gibi üç köşesinden üç ezan okunuyor ayrı ayrı. Daha ikinci ayda, benim liracıklarım emsali kötü kişi olup birbirlerinle, dağılacak diye bu hükûmet kovası, hallaç taşağı gibi atıyor yüreğim. Bu zamlar vaktinde yetişti imdada. Neden diye sorarsan, bu zamlar Süleyman Çelebi, Türkyemez ve Yerbakan arasında zamk yerine geçecek de ondan. Teşbih misali söylüyorum, anla sen, suç ortaklığı gibisine bi şey. Bu zamları getirdikten sonra kabil değil ayrılamazlar, kenetlenirler birbirlerine. Öyle sıkıştı mı, zamkinos etmece yok gayrı! Birlik geldiler, birlik giderler ancak cennetin dibine!.. Ben de aslanlığımı kazandım ya yeniden, aslan gibi yaşarım ahırında ahır-ı ömrümün. Gevelerim beş paraya satılan simitlerin anısını. Anasını!.. Hem zam demek para demek, para demek zam demek! Arada bir de olsa, bu yaşta bu kocamış demimizde bile zamparalık da edeceğiz demek ki... Bu benimkisi eski tabiriyle, bilmez çoluk çocuk, bir basurbadelmevt! Yaşasın ki ölmeden yaşayalım bu hükûmeti... Zamazingo ve babafingoyla birlikte!..

2 eylül 1977

Dünyada Mekân

Ne mamur olmalı ki dört başımız, İmar İskân Bakanlığımız yuvasını yapacağım kararıyla yuvasını başına yıkıyor yurttaşın! Böyle bir umuru var hem de Ümraniye'de!.. "Anayasa'nın buyruğuna dayanarak" diyor, "bana ait bir arazide, yoksul ve dar gelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun olmayan konutlarda oturmasına göz yumamam!" Ardından da polisiyle haberini yolluyor: "Siz belki şu anda başımı sokacak bir yer bulayım telaşı içinde ne yaptığınızı bilmiyorsunuz, ama bir süre daha dışarda yatarak, asıl menfaatinizin nerde yattığını anlatacağım hepinize!" diye haklı bir uyarıda bulunuyor. "Aşağıdan almayın!" demek istiyor. "Madem siz de bu ülkenin yurttaşısınız, alın terinizle hayatınızı kazanıyorsunuz, niye böyle hırsızlama, hakkuran kafesi gecekondularda oturasınız!" demeye getiriyor! "Şimdilik panzerlerle, uzun menzilli tüfeklerimle sizi kurşunlar, çoluk çocuk, harem selam topunuzu dayaktan geçiririm, buldozerlerle briket yapılarınızı başınıza geçiririm, ama asıl maksadım benim, sizi bilinçlendirmek!" diyor...

Bunun için de ta ne zamandan tedbirini almış! Örneğin yıllar öncesinden açıkgöz bir Arnavut yurttaş buluyor, partisine alıyor, besliyor, yetiştiriyor, belediye başkanı ediyor. Sırf palazlansın, sözünü geçirir hale gelsin de, Hazine'ye ait araziyi parselleyip sattığında, halk onun sözüne güvenip, paraları saysın gönül rahatlığıyla malzemeyi tedarikleyip duvarını örsün, çatıyı kursun diye!.. Sonra da, Ahmet Mehmet evlad-ü ayaliyle dam altına yerleştiğinde hafta sekiz gün dokuz, seni ordan atacağım, rahat ettirmeyeceğim sana diye dalına basıyor... Derken günlerden bi gün, sözünü de tutuyor, vuruyor, kırıyor, yıkıyor...

Bütün bunlar niye yani? Yurttaşı uyandırmak için elbet!

Anlasın haklarının neler olduğunu diye! Canı yana yana, beş ölü vererek, gayrı aklını başına alsın için!.. Öyle dört yılda bir oy vererek değil, yönetime kıran kırana ağırlığını koymadan ne mal ne can güvenliği ne de konut dokunulmazlığı kazanabileceğini bir an önce kavrasın amacıyla sürüyor o polisçikleri üstüne!..

Hadi o gecekonducular anlamıyorlar bunu, devletin yaptığı bu iyiliği, tahsil ve de terbiyeleri yok çünkü, ya o basına masına ne buyrulur!.. Dışardan tahrikçi aranıyorlar hâlâ!.. Yok TİKKO'nun, yok MİKKO'nun kışkırtısı varmış bu olayın ardında diye ahkâm kesiyorlar!.. Devlet işi bu iş yahu!.. Öyle üç beş çocuğun parmağıyla kaldırılır enkaz mı bu!.. Bu devlet kerim bir devlet! Evlatçıklarının uyanmasını istiyor!.. Sade ahrette değil, dünyada da mekân tutsunlar diye yırtınıyor, yakıyor, yıkıyor!.. Ne yapsın yani!.. Koyversin de işi, işçi mişçi takımı nemene bir düzende yaşadıklarını kavramasın mı?.. Nerden edinecekler pekiy sınıf bilincini?.. Nerden anlayacak emekçi yığınları ende sonda bu ülkenin kurtuluşunu nasırlı elleriyle yoğuracağını!..

Yoo! Başıbozukluk yetti gayrı!.. Bu devlet bizleri eğitmek için, adam etmek, uyarmak, uyandırmak için nesi varsa ortaya koymuş!.. Nankörlük etmeyelim!.. Bizi, nasıl yaşamamız gerektiğini göstermek için öldürüyor!.. Hâlâ kavramıyorlar bunu!.. "Mekân dediğin dünyada olur, buna iman et!" diyor, dalga geçiyoruz biz hâlâ.

6 eylül 1977

Ulu Ağacın Bir Dalı

İzmir, *(Günaydın)*... Yaşıtlarının mahalle aralarında top peşinde koştukları, denize girdikleri, köşe kapmaca ve saklambaç oynadıkları dönemde ekmek parası uğruna bir atölyede çalışmaya başlayan 10 yaşındaki Cavit, torna atölyesinde sol kolunu makineye kaptırdı. Sigortasız olarak çalıştırılan Cavit İzdeç, ustasının verdiği matkap işlerini yapmaya çalışırken, gömleğinin kolu torna makinesine sarıldı. Dişliler az sonra Cavit'in incecik bileğini acımasızca ezip kopardı. Arkadaşları tarafından kanlar içinde İzmir Devlet Hastanesi'ne götürülen küçük Cavit, "Kazandığım parayı anneme verecektim. Çok sıkıntıdaydık" dedi. İzmir Bölge Çalışma Müdürlüğü, İş Kanunu'nun 97'nci Maddesi uyarınca, çalıştırdığı işçileri sigorta ettirmediği takdirde işverene 250 lira ceza veriyor.

Haberin üzerinde de bir resim: Nasıl da şirin bir evlat! Yanında güdük kalmış kolu, yattığı yerden dalgın dalgın bakıyor...

Dört gün sonra aynı gazetede çıkan ikinci bir haberden, Cavit İzdeç'in taburcu edilip doğduğu köy olan Bayındır'ın Kızıloba köyündeki annesinin yanına gittiğini ve işveren, torna sahibi Ahmet Temiz'in yanında çalışan ve kolu torna atölyesindeki matkap makinesinde kopan küçük Cavit'e geçmiş olsuna gelip ona emekliliğine kadar, 25 yıl bakmaya, yani, "Yanımda çalıştırmaya hazırım" dediğini öğreniyoruz. Küçük Cavit, ustasının noterden yapacağı 25 yıllık iş mukavelesini beklemekteymiş.

Bu haberin üstünde de bir resim var. Cavit altı mavi, üstü pembe çizgili picamalarıyla, göğsü açık, güdük kolu önde; sağında anası, kolunu boynuna atmış oğulcuğunun, solunda da küçük kız kardeşi allı dallı entarisiyle, Cavit sağlam kalan

kolunu bacısının omzuna dolamış bir koruyucu edasıyla. Üçü de düşünceli, ama yıkkın değil...

İlgililer için pek öyle olağanüstü olmasa gerek bu, kanıksamışlardır artık. "Olur böyle vakalar" deyip, Cavit'in patronundan da 250 lira ceza keserler, olur biter. Hem patron da vicdanlı bir adam çıkmış. Cavit'e emekliliğine kadar 25 yıl bakmaya, yani yanında çalıştırmaya hazırmış, baksanıza!.. Ama bir ülkede, on yaşında bir yavrunun, okul sıralarında okuyup yazacak, bahçelerde gülüp oynayacak yerde, yarı karanlık bir izbede matkap makinesinin karşısında en azından günde on saat, hiçbir güvencesi olmaksızın çalıştırılması olağan sayılıyorsa, o ülkede bööyüklerimizin ağızlarına pelesenk ettikleri bir deyimle, olağanüstü bir durum var demektir. Hani çocukların çalıştırılmasını yasaklayan yasalar, uluslararası yükümlülükler, hani ilköğretim zorunluluğu!.. Çıkan resimden gördüğümüz üzre, vaktinden önce kavrulmuş, yüzü buruş buruş olmuş bir ana var ortada, ama Anayasa nerde? "Kim bilir belki de pahalılık kırıp geçiriyor halkı!" diyenleri bozgunculukla suçlayan Kefendilerimiz, bu olayı "hayatın ucuzladığı"na sağlam bir kanıt olarak benimseyip "Görmüyor musunuz, on yaşında bir yavrunun kolu piyasada, hem de perakende fiyatı üzerinden sadece 250 lira ediyor! Siz bi de pahalılıktan dem vuruyorsunuz! Utanmadan, arlanmadan!.." diye karşımıza dikilirler, olur a!..

Değil mi ki, çocuklar (aziz maziz de olsa, en nihayet) bir vatan malıdır, torna atölyesi sahibi Ahmet Temiz'e satılacaktır elbet!.. Değil mi ki, çocuklar (ulu mulu da olsa, en nihayet) bir ağacın dalıdır, kesileceklerdir elbet bacağından, kolundan!.. Yeter ki kurtulsun vatan ve Kanlıca Körfezi'nde Amerikan şirketlerinin temsilcisi, bir maşrıkı azamın torunu Christ Kraft uçar motorına atladığı gibi, kıyıcıkta çimen dal gibi vatan mallarının yanından yöresinden, kafa kol avcısı gibi seyirtebilsin!.. Değil mi ki, çocuklar (çocuklarımıza zorla

bellettiğimiz o şarkının nakaratına göre), korunmalı ve bakılmalıdır (korunmasalar bile). Güdük koluyla, "Benim halim ne olacak?" sorusuyla yüzümüze melil melil bakan bebelere bakılacaktır elbet, sıskacık omuzlarına şöyle, "Tutsam kopar!" dercesine, bi göz atıp geçmecesine... Ki o vatan mallarının çıktı çıkacak gözünün nuru ve koptu kopacak kolunun el emeğiyle, genç irisi Yahya Fendiler vatan görevlerini İzmir barlarında ve havuzlarında üryan püryan görebilsinler!.. Ki, hayal suntalar satılsın, sultalar korunsun ve işler sıkışınca biraz cuntalar kurulsun!.. Ve vatan malları haraç mezat satılmak istemeyince, sübyan koğuşlarına atılsın!..

Çocuklar en aziz vatan malıdır,
Ulu ağacın birer dalıdır...
Yardım görmeli, bakılmalıdır,
Volta Cumhuriyetinin çocukları!..

10 eylül 1977

Duvar Yazıları Üzerine

İlkin Korkut Özal verdi işareti, bir orkestra maestrosu edasıyla tıklattı sopasını kanun sehpasına. Başladı Duvar Yazıları Operası'nın son perdesi. Duvarlarına yazı yazılmasına göz yuman ev ve dükkân sahipleri para cezasına çarptırıldıkça, yeri göğü tuttu feryatları. Ucunda bir aydan altı aya kadar hapis cezası da var bunun. "Elin itleri duvarımıza yazı yazacakmış diye kapı önlerinde geceleyecek değiliz a!" diye ağlaşıyorlar. "Hadi bir kere, iki kere sildirdik neyse, her gün olmaz ki, ama ne para ne can dayanır buna!" deyip höykürüyorlar. Şeytan azapta gerek diyeceksiniz!.. Öyle belki, ama mal sahipleri öyle alışmışlar ki başı boşluğa zırt pırt aylıkları artırmaya, kiracılara kan kusturmaya, sokağa çıkarken kaloriferleri söndürüp çıkmaya falan, zavallılar, "Onca kötülük ettik kiracı kısmına, kimse bir şey söylemedi de, şimdi hiçbir günahımız yokken sıkılıyorlar bizi" diye yakınmakta bi bakıma haklılar... Kolay değil, kireç fiyatları da arttı. Geçen gün dolmuşta bir albay emeklisi, "Badana yapmaktan, belim koptu" diye sızlanıp duruyordu... Yakında onlar da hükûmetin bu kararını protesto etmek için duvarlara slogan atmaya başlarlarsa hiç şaşmam... Kâhya, beye aylık mesarif pusulasını getirmiş. Bey kâğıda bir göz attıktan sonra, "Nedir yine bu badana masrafı! Geçen ay daha badana ettirdikti helaları!" diye kükremiş. Kâhya da ezile büzüle, "Küçük Bey, efendim, bokuyla duvara kalyon resmi çiziyor da..." diye karşılık vermiş. Bunun üzerine bey, "Büyük kalyonu badana ettirmeyeydin, ben yaptıydım onu" diyecek olmuş... Hem sonra, ne can düşmanlıkları var bu mal sahiplerinin arasında. Ilerdeki büyük apartımanın sahibi Necmi Bey ateş püskürüyordu dün. Kavgalıymışlar komşusuyla, herif hiyanetlik olsun için kalkıp her gece Necmi Bey'in duvarına, "Kahrolsun

Oligarşi!" diye yazıyormuş... Velhasıl, bu duvar yazıları işi çok karışık bir iş! Değişik açılardan bakmak gerek bu konuya. Okullarda kavga gürültüden öğretim möğretim kalmadı, malum. Çocuklarımız hiç değilse geceleri duvarlarda talim ederek okuyup yazmayı söküyorlardı... Kore tugayı Kore'ye hareket etmeden önce Seferihisar'da üç aylık bir kurstan geçirilirdi. İstanbul'dan gemiyle Seferihisar'a sevk edilenler arasında acemi bir er varmış, Kürt. Subay, battaniyelerinizin üstüne adınızı yazacağınız diye emredince, o da bin güçlükle "HASO" yazmış bakla harflerle battaniyenin üstüne. Ambarda yatıyorlar gece, hava soğuk mu soğuk. Titreyerek uyanmış Haso, bakmış battaniye yok üstünde, biri araklamış olacak. O da çekmiş yanındakinin üstünden battaniyeyi, çıkarıp mor kalemini, yine özene bezene "HASO" diye yazmış, dalmış yeniden uykuya. Yarım saat sonra yine uyanmış, yine battaniye yok üstünde, yine çıkarmış kalemini. Sabaha dek sürmüş bu. Haso ha yazar, ha yazarmış. Seferihisar'a varmışlar. İçtima yapılmış. Subay battaniyelere bi göz gezdirmiş ki, en azından otuz battaniyenin üzerinde kocaman kocaman "HASO" yazılı. "Kim bu HASO olacak pezevenk?" diye kükremiş. Haso esas duruşuna geçip, "Benim" diye seslenmiş. "Yanlış mı yazdım ki, Komutanım?" diye sormuş...

Kent duvarlarını yeni bir halk mektebi belleyenler vardır, ama ben o kadar abartanlardan değilim bu konuyu... Sadece sokaklarımızın pisliğine nazire gibi oluyordu duvarların pisliği. Şimdi ise duvarlar tertemiz badana, yolları bok götürüyor. Benim itirazım turistik açıdan yani... Öte yandan, çocuklar da pek tiryakisi oldular bu yazı işinin, öyle kolay kolay vazgeçeceklerini sanmam, kötü bir alışkanlık gerçi ama... Ne yapsınlar onlar da, geceleri başka bir eğlenceleri yok ki!.. Kâğıt mağıt oynadın mı, on liradan aşağı çıkamıyorsun kahveden. Sinema da o kabil. Bir avuç leblebi iki buçuk lira... Oysa boya kutusunu takıp koluna, fırçayı aldın mı omzuna, sa-

baha kadar eğlence. Vuruşuyorsun, döğüşüyorsun, bir macera ki, kovboy filmleri halt etmiş yanında!..

Diyeceğim, bu duvar yazılarını toptan yasak etme yerine, başka bir çare aranmalı. Hem ev sahipleri rahat uyku uyurlar, hem de bebelerimiz eğlencelerinden yoksun kalmazlar. Benim aklıma şu geldi mesela: Hükûmet, çocuklara neler yazabileceklerini ilan etmeli. Beş-on slogan üzerinde anlaşmaya varılmalı! Diyelim, "SÜLEYMAN DAZLAK DEĞİLDİR!" gibisine. Daha bir alay münasip söz bulunabilir bu emsal, örneğin: "ZAMLARDAN PEK MEMNUNUZ!" "FİYATLAR DAHA ARTSIN!" Bu çeşit sözler yani... Ya da tek bir söz üzerinde karar kılınabilir. Tekmil duvarlara mesela, "FAŞİSTLERE MAHSUSTUR!" yazılır, böylece milli beraberliğimizi de ele güne göstermiş oluruz... Bilmem, Korkut Özal ne der bu öneriye?.. Benden söylemesi...

13 eylül 1977

Müstemleke Tipi Ekonomi

Necmettin Molla *Ankara Bayram Gazetesi*'nde çıkan yazısında: "Türkiye'nin bugüne kadarki ekonomik yapısı âdeta bir müstemleke tipi ekonomik yapı olarak gelişmiştir" dedi. Ardından da "ekonomimizin ithalata dayalı kaldığını" belirterek, bu "müstemleke tipi ekonomik yapı" deyimiyle neyi kastettiğini kabaca ortaya koydu sonra da. "İhracatın yetersizliği yüzünden sık sık para değerini düşürerek milletlerarası yarışta geri itiliyoruz, para değerinin düşürülmesiyle itibar kaybediyoruz" diye yakınarak, bu gidişin yurdumuza neye mal olduğunu çözümlemeye davrandı... Derken dayanamadı... Meşhedi[5] Meşhediliğini gösterecekti elbet... Bu gidişin gayrı böyle gitmeyeceğini, zira "ihracat seferberliğinin" hükûmetçe ilan edilmiş bulunduğunu serdederek, bu netameli meselenin içinden ayrılıverdi...

Bu seferberliğin hangi kur üzerinden kaç kurra toplayacağını şimdiden kestiremesek de, Hoca'nın Birinci MC'deki iki buçuk yıllık maşukası süresince bu "müstemleke tipi ekonomik yapı"nın sürdürülmesi sorumluluğuna neden katılma zorunluluğu duyduğunu kavrayamasak da, hazretin zemzemli ağzından klorlanmış da olsa hafiften, bu dakik ve hazik teşhisi işitebilmek bizim gibi maddiyatçıların maneviyatını takviye etti doğrusu... Hem de Ecevit gibi bir solcu liderin, kendisinden ekonomik düzene ilişkin bütünsel ve yapısal çözümlemeler beklediğimiz bir sırada, başımıza gelen son felaketi "uzamış bir seçim ekonomisi" izahına bağlamış oluşu karşısında hayal kırıklığından çıkıkçı kapıları aşındırıp dururken...

5. Meşhedi (Cafer), Ercümend Ekrem Talu'nun 1920'lerde yarattığı sevimli abartıcı bir mizah kahramanıdır. İran'ın Meşhed şehrinden ticaret yapmaya İstanbul'a gelmiştir. Meşhedi'yle özdeşmiş abartılı hikâyeler bu ismi halkın sevgilisi haline getirmiş, bir ikinci Nasrettin Hoca olup çıkmıştır. Bir şeyi abartana "Meşhedi Cafer" denmiştir.

Üstelik böylece, Solduyulu bir Sağcı'yla Sağduyusuz bir Solcu arasındaki ayrım da belirlenmiş oldu...

Hoca Efendi cüretimi mazur görsünler, ben temas buyurdukları "müstemleke tipi ekonomi" bahsi için en veciz örneklemeyi, geçen hafta 12,5 liradan satılırken Marlbora paketinin birden 20 liraya yükselmesi üzerine, Amerikan sigarası tiryakilerinin şu sözlerle dile getirdikleri sitemde buluyorum: "Daha önce yerli sigaradan bile ucuz satıp bizi Amerikan sigarasına alıştırdılar. Şimdi istedikleri fiyata satıyorlar, alıştığımız için de pahalı gelmesine rağmen bırakamayıp, alıyoruz..."

Tüttür şimdi paketini 20 papele de, dumanın ordan doğru çıksın!..

Hem, canım üç içeceğine, iki taneyle yetinir, sağlığını da kollarsın arada!..

Aynen Enerji ve Tabii Karanlıklar Bakanımız Kâmran İnan'ın salık verdiği gibi!.. Söndür üçün birini!.. Lakin Ahmet'in, Mehmet'in altmış mumluk ampulüyle bitmiyor ki bu iş!.. Sönen bir yalancının mumu!.. Alıştırmışlar milleti bir hayal şehre, nurlu ufuklara!.. Demişler ki, sen tüttür Marlboro'nu, tüter fabrikaların bacası değilse de, borusu!.. Neyle mi yakacaksın sigaranı? Gazlı çakmakla elbet!.. Bak, biz de işletmelerimizi onlan işletiyoruz!.. Her cigara bir fabrika bacası demek!.. Ne kadar Amerikan dumanı olursa, o kadar iyi!..

Tüket ki, tüken!

Neyin gemisi, neyin şimendiferi?

Yirminci yüzyılda yaşıyorsun, bre alık! Yaraşır mı sana, sen gibi şerefli bir mazinin ahfadına vapur gibi, tren gibi modası geçmiş aletler!.. Kömür dediğin bir pislik, berbat eder Vakkolarını!.. Bineceksin ki otobüse, kaymak gibi yoldan kayacaksın tertemiz, uçurumdan aşağı, tez elden varasın müstemleke cennetine!.. Ve "Sürüngenlikten kurtul!" dedikçe sömürgen, basmışın gaza sen!..

Tüket ki, kardeşim tüken!..

Ki, ihracatının yüzde 65-70'i petrole gitsin! Sen gayrı uğraş üzümünü, gözünü, emeğini, incirini, sepetteki pamuğunu, uzmanını yad ellere satıp da kıçının açığını yamayacağım diye!.. Ham ahlatını, hammaddeni okutacaksın da, spray alacaksın, detercanlanacaksın!.. Arada elbet, aracılar bina okumuyorlar, saray gibi binalar dikiyorlar Boğaz sırtlarına!.. Neden mi, senin gözün şenelsin, gönlün açılsın için!.. Baktıkça uzaktan!.. Ki, böyle tükete tükene, tükene tükete, sekiz-on yılda bir kırmızı götlü balmumuyla çağırasın IMF enfiyecilerini, hapşırsınlar burnuna da, canlanasın yeniden diye, oksijen çadırında!..

Bak, en vicdanlılarımız bile, adı bodruma benzediği için anca Bodrum'da nefes alabiliyorlar!.. Bu güneye gidişle, hac seferleri alıp yürüdü zaten, çöllere sürecekler bizi!..

Hangi devalüasyon?.. Ülkemizi deve ettiler çoktan!.. Onun için uluyor kurtlar, köpekler!.. Bu ölüm kervanına "DUR" diyen İNSAN SESLERİNİ BASTIRMAYA!

Ürüyenlere karşı üretenler ayakta gayrı!

Deve değil, dev gibi bir ülke olacak bu ülke! Çocuğuyla, genciyle, yaşlısıyla!..

Baksanıza, Necmettin Molla bile kavramış bu dalgayı!..

20 eylül 1977

Koliden Çıkan Kolera

Koleradan Karamürsel'de yedi, Malatya'da beş, Mardin'de de sekiz kişi öldü. Bunlar "akut bağırsak enfeksiyonu" kılıfına sokulamayan vakalar, iki kere ikiyi artık siz kendiniz çarpın, biçin! Yirmi gündür "kolibasili" keçiboynuzunu kemiren Sağlık bakanı da yayımladığı bir genelgeyle ilgilileri koleray önleyici önlemler almaya çağırdı. "Koli" biliyorsunuz, "paket" demek. Kimi paketten zamlar, kimi paketten, koliden de kolera çıkıyor, anlaşılan!..

Suriye, İran, Suudi Arabistan kolera vakalarına rastlandığını resmen ilan ettilerdi. Bulgaristan, Türkiye sınırını denetim altına aldıydı. Tabipler Odası alarm çanları çalıyordu. Ama Sağlık Bakanlığı, Türklüğe yaraştıramadığı için mi acep, "Bizde kolera yok" diyor, peygamber demiyordu! Kolera salgınını kurcalayan yazarlar sağcı basınca nerdeyse vatan hainliğiyle damgalanıp ipe gönderilecekti... Turizmimizi baltalıyorlarmış!.. Vay anasını be!.. Üç buçuk doları cebellezi edeceğiz diye yavrunu, kardeşini tedbirsizliğin karabasanına kurban etmek, ele güne yalan söylemek, Türklüğe pek yaraşıyor da sanki!..

Hele bu arada TRT'nin yediği bir nane var ki, allah mahfuza!.. 29 ağustos sabahı 05.00 haberlerinde şöyle deniyor: "'Ortadoğu'daki çeşitli ülkelerde kolera baş gösterdiği' bildiriliyor. TRT Dinlenme Servisi'nin Almanya'nın Sesi Radyosu'ndan aldığı haberde, Yunanistan'da baş gösteren kolera salgını hakkında ayrıntılı bilgi verilmedi." Bizim sağcı basın, mal bulmuş Mağribi gibi sarılıyor bu habere. Yunanlılar bize oynamak istedikleri oyuna kendileri düştü. "Turistler Yunan adalarından çil yavrusu gibi dağılıyorlar!" diye bayram ediyor. Böylesine insanlığa kitaksi!.. Söz konusu olan nezle değil, öldürücü bir hastalık. Ölenler, ölecek olanlar da serçe de-

ğil İNSAN; ister Rum, ister Yunan, ister Türk!.. Neyse uzatmayalım, bu haber üzerine Yunanlıların etekleri tutuşuyor. Bastırıyorlar Almanya'nın Sesi Radyosu'nun üstüne, "Haberinizin kaynağı ne, dayanağı ne?" diye. Anlaşılıyor ki sonradan, böylesine bir haber var, var ama TRT'nin aktardığı gibi değil, işte böyle: "Türkiye'de koleradan iki yüz kişinin öldüğü ileri sürülüyor. Ortadoğu'nun çeşitli ülkeleri ile Yunanistan'da kolera salgını baş gösterdi. Türkiye'de bulaşıcı bu hastalığın daha da yayılmasından endişe edildiği bildiriliyor. Türkiye'de şimdiye kadar iki yüz kişinin öldüğü öğrenildi. Türkiye'nin yanı sıra koleradan en çok etkilenen ülkenin Suriye olduğu belirtiliyor." Anladınız mı şimdi Vehpi'nin kerrakesini! Şanlı Türk Radyosu, bizim değil, Yunanlıların turistleri kaçsın için oyun ediyor, yalan söylüyor, yabancı bir radyodan aldığı haberi tahrif ediyor!.. Maneviyat Seferberliği dediğin böyle olur işte!.. Arada yedi yaşındaki Havva kızımız komada, kurtulamıyor da sonra... Yahu, bu ne biçim iştir ki, bir hükûmet, ülkesinde nerden gelmişse gelmiş öldürücü bir salgına karşı önlem alacağına, halkını uyarıp salgının yayılmasını önleyeceğine, saklıyor salgını, "Salgın var" diyenleri yalanlarla yalanlıyor!.. Milli Cephe imiş bi de!.. Ayol, milli toprak bile daha çok millidir bu Milli Cephe'den! Ne demektir çünkü Millilik? Halkını sevmek, onu tehlikelere, afetlere, salgınlara karşı korumak değil midir? Bir tek yurttaşının bile yok yere ölmesini yüreciğinin köşesinde onulmaz bir acı olarak duymak değil de nedir?

Perşembe akşamı haberlerinde Diyanet İşleri reisinin bir demeci okundu. Sayın Ateş, güney komşularımızda kolera salgını ölümcül bir tehlike halini aldığı takdirde, hac farizesinin ertelenmesinde bir sakınca bulunmadığını açıkladı. Ve mesel olarak da Hazreti Ömer'in fersahlarca yol kat edip kale kapısına vardığı Şam'da veba salgını olduğunu öğrenince, şehre girmeyip dönüp gitmesi karşısında, kendisini "Tan-

rı'nın kaderinden kaçmakla" suçlayanlara, "Ben Allah'ın bir kaderinden kaçıp yine Allah'ın başka bir kaderine uydum. Vebaya tutulmak ne kadar Allah'ın kaderiyse, vebadan kurtulmaya çalışmak, tedbir almak da o kadar Allah'ın kaderidir" dediğini anlattı...

Ama hâlâ hükûmetin sınırları kapamaya, yakınlaşan hac seferlerini durdurmaya niyeti yok. Oysa bu da Allah'ın bir kaderi, takdiri... Belki de bu kolerayı bu yıl hac seferleri yasak edilsin de, böylece darda olan hükûmetimiz 200 milyon dolar iktisat etsin diye üstümüze yolladı, kim bilir... Belki de bu, tanrısal bir ekonomi tedbiri!.. IMF'den koparamadıkları krediyi belki de dolaylı yoldan kudret-i ilahiyle sağlamış olacak hükûmet!.. Yeter ki açtığı koliden çıkan koleranın kadrini bilsin!..

23 eylül 1977

Vur Abalıya!

Yurdumuzda büyük burjuvazinin öbür burjuva kesimleri üzerinde tam egemenliğini bi türlü kuramayışının acısını, her şeyde olduğu gibi, halk çekiyor. Sırtında tepinen gaddar bir değil, beş değil. Sanayi burjuvazisi finansıyla buyruğu alsa ele, kendi düzeniyle birlikte bi takım rasyoneller, akıl ölçüleri de getirecek. Sosyal adalet uygulamalarının çıkış noktası da bu.

Oysa şimdi halk yığınlarının üstüne aman fırsatı kaçırmayayım, amansızlığıyla üşüşmüş bir alay akbaba var: Tarım burjuvazisi, ticaret burjuvazisi, aracısı, tefecisi, serbest meslek erbabı, bürokrasi... Hepsi de sanayi burjuvazisinin aslan payını kenarından köşesinden kemirmek için sıraya girmiş. Egemenliği ona kaptırdılar mı, ganimet ayrıcalıklarını tümden yitireceklerini, yiyimci zümreler olarak okkanın altına gideceklerini iyi bildiklerinden, kitlesel burjuva partilerinin yapısından da yararlanarak, türlü çeşitli siyasal kombinezonlarla ayakta kalmaya çalışıyorlar. Tarih bu zümrelerin ergeç en güçlü zümrenin, yükselen katın sultası altına düşeceğini gösteriyorsa da, şimdilik bu kaçınılmaz gidişi zaman zaman yavaşlatabiliyorlar. Bunda bizim sanayi burjuvazisinin dışa bağımlı çarpık bünyesinin de dahli var elbet. Ama bu tarihsel süreci geciktirme amacıyla tezgâhlanan her oyun, sonunda gerileyen zümrelerin büsbütün gerilemesine, ilerleyen zümrenin ise bir adım daha ilerlemesine yol açıyor. Birinci MC sanayi burjuvazisinin çıkarlarına denk düşmez olduğu anda erken seçime gidilişi, İkinci MC ile de o zümrece hazırlanan operasyon programının yürürlüğe konuluşu, hep bu doğrultunun basamakları. Gerçi operasyon programı öbür zümreleri temsil eden güçlerin zorlamasıyla istendiği gibi uygulanamadı, ama hiç kuşkunuz olmasın, sonunda sanayi

burjuvazisi bundan kârlı çıkacak ve egemenliğini pekiştirmede ileri bir adım atacak...

Ne var ki, şu anda sanayi burjuvazisinin öbür burjuva kesimleriyle çıkar birliği etme zorunda kalışı, ekonomik operasyonun halk yığınlarının sırtına bindirdiği yükü büsbütün ağırlaştırıyor. Toprak ağasından tefecisine, istifçisine dek bütün burjuva öğelerinin gözetilmesi, "İhracat Seferberliği" denen bu ameliyatı halk çıkarlarının narkozsuz falan, bağırta çağırta, kör testereyle budanması haline dönüştürdü... Oysa burjuva akıl hocalarının hanidir salık verdiği üzre, bir AP-CHP koalisyonu içinde bu program uygulanabilseydi, CHP'nin halkçı görüntüsüyle ve öbür burjuva kesimlerinin çıkarlarından kesilerek getirilecek bazı sosyal adalet önlemleriyle emekçi yığınlarının isyanı bir ölçüde yatıştırılabilecek, bir yandan da sanayi burjuvazisi CHP'nin desteğiyle öbür burjuva zümrelerinin sultası altına alınmasında önemli bir adım atacaktı. Şimdi burda açıklanması uzun kaçacak bazı nedenlerle bu tertip gerçekleşemedi. Burjuvazinin bütün safralarıyla birlikte darboğazdan tahliyesinin ceremesi vur abalıya halkın omuzlarına yığıldı...

Bülent Ecevit'in ikide bir "özel girişimciler arasında aydın ve çağdaş anlayışlı" çevrelerden söz etmesi ve CHP'nin "dünya görüşüne ters düşen bazı sermaye çevrelerince de tutulduğunu" vurgulaması boşuna değil. Hatta Halk Partisi'nin son muhalefetindeki dut yemişliğin altına yatan hesap, sanayi burjuvazisinin kendisine ergeç muhtaç olduğunu anlayarak, iktidarı o yönde biçimlendirmeye sıvanacağı kanısına dayanıyor. Bir CHP-AP koalisyonu olasılığının yakın ufuklarda belirir gibi olmadığına bakarak, bu yanlış hesabın yakında pazardan döneceğini umsak bile, Ecevit'in bu son ekonomik operasyon ertesinde, belki de sanayi burjuvazisini kendisinden soğutmama kaygısıyla, keskin bir muhalefetten kaçınışını bu hesaba bağlamamak da doğrusu güç. Ecevit, "Biz Halk Parti-

si olarak, işçi sınıfının baskısıyla değil, kendiliğimizden bazı sosyal hakları gündeme getirdik, şimdi bu hakların savunulmasında o sınıfın temsilcileri girişimi ele almalıdır" diyerek, "Ben bu işte yokum, siz kendi başınızın çaresine bakın!" demeye getiriyor. TÜRK-İŞ'in de bütün kozlarını bir AP-CHP koalisyonu önerisine yatırdığını da düşünürsek, CHP'nin bugünkü iktidara karşı girişilecek genel grev de dahil bütün yığınsal eylemlerin kendi işine yarayacağını umduğunu söylemek yanlış olmayacak. Tek bir koşulla ama: Halk Partisi bu patırtının dışında kalacak, sanayi burjuvazisinin gözünde güçbela yarattığı "iyi niyetli" imgesini zedelemeyecek...

Demek oluyor ki, DİSK ile öbür demokratik kuruluşların koyacağı ekonomik ve yığınsal eylemler, CHP hafiften yan çizdiğine göre, çok önemli bir siyasal gücün desteğinden yoksun düşmüş oluyorlar. TÜRK-İŞ'in bu kavgadaki tuzu ise, yukarda da belirttiğimiz üzre, bambaşka perspektiflere yönelik... Öyleyse DİSK ile öbür demokratik kuruluşlar, çevreler ve sosyalist parti ve mihraklar bu işe girişirken, sonunda kendi bileğine güvenmek zorunda kalacaklarını bilerek, hesabını ona göre yapmalıdır. Kurulacak eylem birliğinde hiçbir kuruluş hegemonya savına kapılmamalı, "en az ortakçalarda" içtenlikle anlaşıp, uyumlu bir hareket planı hazırlamalıdır. Örneğin, başlatılmış olan Köy-Koop eylemleri eşzamanlı işçi eylemleriyle arkalanmalıdır. Daha da önemlisi, pahalılığın ve hükûmetçe hazırlanan siyasal baskı önlemlerinin halk yığınlarında yarattığı ve yaratacağı haklı öfkeyi bilinçlendirmeye yarayacak eylem ve örgüt biçimleri aranmalıdır.

Önümüzdeki kavga dönemi, Türk solunun halk yığınlarıyla ne kerte kaynaştığının ve kaynaşabileceğinin sınanması bakımından da önemli bir ölçüt olacaktır.

Kavgamız mübarek olsun!..

24 eylül 1977

Gülmece Güldürmece
Dil Üstünde Kaydırmaca

Üzerinize Mim Hareket, bir haftadır kaşım gözüm, dalağım, damağım, belim bükenim sızıda. Dayak yemiş gibi her yanım. Hani sözüm ona Avrupai bir tip olmasam, Asya gribi oldum diyeceğim, ama değil. Doktora gösterdim, polise gösterdim, nedir bilemediler. Baktım ki sonunda "Asıl mikrop sensin!" diye beni ilaçlamaya kalkacaklar, vazgeçtim soruşturmaktan... Yine de içimde bir ukte, ne oldu ki bana diye? Dünyayla kesildi ilişiğim, kapandım içime, kendimi dinliyorum boyuna. Kavalkemiğimi hangi tekmeye vurdum acep diye... Bir merakiliktir, bir suskunluktur aldı beni. Halk Partisi muhalefetine döndüm, sizin anlayacağınız...

E, bu iş böyle gitmez, dedim kendi kendime! Yazı bekliyorlar gazeteden! Sen genel merkezli filan bir parti değilsin ki, bir fertsin nihayet! Susamazsın öyle uzun boylu! Örselendin biraz, ama kim var ki örselenmeyen!.. Bir Mıstık'sın sen alt yanı, mistiklik senin ne'ne!.. Deh dedim kendi nefsime... Gül biraz be! Güldükçe, döşündeki bere ağrıyormuş, varsın, ağrısın!.. Ne demiş Timur Han, kurup otağını Niğde önlerine? "Kesin halkı, çoluk çocuk, vermeyin aman!" demiş, değil mi?.. Üçüncü kıyımdan sonra, "Hâlâ ağlaşıyorlar mı?" diye sorduk-ta, serdarı: "Yok, efendim, gülüp oynaşmaya vardılar" deyince, Timur: "Yetti demek kıyım! Varmayın gayrı üstlerine!" dememiş mi?..

Ben de o hesap, bu denli bildiğim ne kadar fıkra varsa anlattım kendi kendime, acık askıya aldım suratımın askınlığını, ama yetmedi. Hem çocuklar da "Babamız oynattı mı ne, gülmeye başladı kendi kendine!" diye tuhaf tuhaf bakıyorlar yüzüme. Tam o sırada başlamış mı televizyonda mizah üstüne açık oturum!.. Şansa bak bende!.. Haldun Ta-

ner yönetiyor! Aziz var, Çetin var, Oğuz var, Mücdat[6] var, yok yok!..

Lakin, sevgili dostlarım alınmasınlar, hevesim kursağımda kaldı doğrusu. Bu hepsi sahnede, yazıda çizide bir-kol-birçengi kişiler mizah üstüne efkâra başlayınca, efkârlanıyorlar mı nedir? "Er kişiyi nasıl bilirsiniz?" töreninde katılmış gibi oldular. Bir kasıntı, bir kasıntı!.. Hele pirimiz, Saint Aziz! Başladı Hobbs'tan! Hop dedim ben de! Ama o demedi!.. Derken, "Bergson güldürmece üzerine der ki..." diye girişince, diken diken oldu tüylerim. Çocukluğumdan beri "şu Bergson ne deha!" diye avunan ve o zamanlar Türkiye'de felsefenin kellifelli filleri bilinen kişilerinden işittiğim için ilk o Bergson denen ukala dümbeleğini belki de...

Ortodoks papazı vaaz veriyor: "Yokuşun başından saldınız mı zıpzıpı" demiş, "zıpzıp yuvarlanır, yuvarlanır, yuvarlanır, yuvarlanır, yuvarlanır, gider yokuşun alt başındaki kaldırım taşına 'tık' der, dayanır!.." Papaz bu cevizleri yumurtladıkça, geri sıralardan birinde oturan bir hanımnine de, başını iki yana sallayarak: "Neler de biliyor muhterem peder, neler de biliyor!.." diye sarkaslanır dururmuş. Kusuruma bakmasın Aziz Saint, ben Bergson'u, böyle hanımninelerden dinlediğim için olacak, güldürmecelik değil, ağlamaklık bir felsefî sefalet bellemişimdir onu öteden beri... Ya o Spencer adlı zatı muhterem! Eşi dostu yüzünden bir gülücük derlemek için ne gıdık havaları çalmışlardır kim bilir!..

Mizah şudur, budur, bin türlü tanımlaması var sanırım, lakin mizahın ana öğesi ciddiyete karşı oluşudur. Yanlış anlamayın beni, mizahçıların dünyanın en ciddi insanları olduğuna inananlardan biriyim ben de. Ne var ki, onların, mizahçıların, büyük mizahçıların ciddiyeti, yaşamı ciddiye alışlarındandır, ciddiyeti ciddiye alışlarından değil... Ressam Ömer Uluç'la Beykoz'da bir lokantada oturuyorduk. İki yıldır

6. Aziz Nesin, Çetin Altan, Oğuz Aral, Müjdat Gezen. (yay.n.)

hasrettik birbirimize. Ciddi şeylerden konuşuyorduk; karımızdan, çocuğumuzdan, işimizden, sanatımızdan, memleketimizden... Ya da biz öyle sanıyorduk... Gerideki masadan olacak, beş altı yaşlarında bir çocuk dikildi karşımıza birden, "Siz" dedi, "niye konuşmuyorsunuz da, hep gülüyorsunuz?" Sonra düşündüm, evlatçık gülmenin de bir konuşma biçimi olduğunu görmemişti yöresinden...

Yine söyleyim, yanlış anlamayın beni! Ciddiyete ben de varım. Ciddiyetsiz yaşanmaz ki zaten. Yaşamak için doğaya egemen olacaksınız, doğayı üretime elverişli kılacaksınız. Bunun için de içinde bulunduğunuz üretim biçimine göre bi takım kurallara uyacaksınız, organlarınızın izleyeceği bir eylem ve zihninizin kovalayacağı bir düşünce ve mantık dizisi olacak ki, yaşayabilesiniz. Toplumun temeli, bu üretici ciddiyet... Lakin her üretim biçimi ve onun getirdiği her ciddiyet biçimi, bir süre sonra yerini yeni bir üretim ve ciddiyet biçimine bırakma zorunda. Yeniyi benimsemeyenler, çıkarlarına aykırı bulanlar eski düzeni koruyabilmek için yapmacık bir ciddiyet icada kalkıyorlar. Bu ciddiyet bir zamanlar çağdaş olan üretici ciddiyetin çağdışı kaldığını örtmek üzre düzenlenmiş bir yalanlar ciddiyeti. Üretim ilişkileri giriftleştikçe, bu yalanların üstüne kurulu ciddiyetin oyunları da inceliyor, çapraşıklaşıyor. Mizah işte bu ideolojik örtüyü kaldırıyor, gerçeği olanca açıklığıyla ve çocukluğuyla gösteriyor. Andersen'in terzisinin oyununa düşüp *Çıplak Gezen Kıral* öyküsünde olduğu gibi, çıkıp ortaya doğruyu söyleyiveriyor, bitenin bittiğini, eskiyenin eskidiğini, ölenin öldüğünü açığa vuruyor.

Onun için işte gülmece devrimci bir silah!.. 1950'lerde Japon devrimcileri, yakaladıkları faşistlerin çevresinde halka olurlar, kahkahalar atarak, gülerek, oynayarak, türküler söyleyerek, saatlerce dönerlerdi. Belki uzunca süren bir işlem diyeceksiniz, ama her iki anlamda da sağ kalan

çıkmıyordu faşistlerden, bu kahkaha ateşinin çemberinden geçtikte...

Gün onların gibi görünüyor şimdi, değil mi? Vursunlar, kırsınlar, bakalım, daha ne kadar? Bilesiniz, yakındır, mermileşen kahkahalarımızla boğacağız topunu!..

6 ekim 1977

İnsan Sabrı Çatlatangil

Hariciye nazırımız yaşı kemale ermiş, kendi murada; zevk ehli, bolahenk, onun için de epiy yorgun ve her şeyden önce kıranta bir zat. Fıraklar giyinmiş bir sincaba benzetiyorum ben kendisini. Her daim bir davete icabet etmek üzreymiş gibi bir hali var, elinde bir kutu bonbon. İçeri buyur edildiğinde, ev sahibesine "Cimbombom!" diyerek uzatacak kutuyu ve ardından bir kahkaha... Şimdi, efendim, böyle "janti" bir simayı, hele "Bonjour"lu bir gazetemizin hiç de diplomatik olmayan bir dille "Hariciye Teşkilatımızı 73 yaşındaki İhsan Sabri Çağlayangil yönetiyor" tarzında başlıklarla (ki artık bilmeleri gerek bunu: İnsanın suratına tokat vurulur, ama yaşı yüzüne vurulmaz!) yıpratmaya yeltenmesi, "şık" bir hareket olmadığı gibi, dünya diplomasisinin dip ve fondip gerçeklerine aşina mahfillerin vicdanını rencide etmektedir... Unutulmasın ki, nazırımız kuyruk nahiyesine rastlayan kıllarını yel değirmeninde ağartmamışlığına ve bütün sincabiliğine rağmen, o Amerika denen "Sinbat The Sailor", yani Sinbat Korsanı'yla mücadele halindedir! Gerçi kökü çok eskilere ve derinlere giden nedenlerle kuyruğu çoktan ele vermiş bile olsa, sırf vatan ve protokol aşkına, daldan dala çayırdamayı üstüne vazife saymaktadır!..

Hal böyle iken, salı akşamı televizyonda tanık olduğumuz üzre, sayın nazır tam TRT muhabiriyle yaptığı mülakatın sonunda, "Birleşik Amerika'nın Kıbrıs meselesine hal çaresi getirecek yeni bir plan hazırlamakta olduğu yolunda bazı söylentiler vardır" dediği sırada, beşuş çehresinin ekrandan silinivermesi, ardından da Anadolu (yalama ve yalanlama) Ajansı'nın Associated Press tarafından verilen bu yoldaki haberi yalanlayışına yer verilişi en azından ayıptır... Kim bilir belki de Sayın İhsan Sabri'nin insan sabrı çatladı da sonun-

da çıkardı ya da çıkaracaktı baklayı ağzından!.. Belli ki, bu "sansür" denen altıncı parmak, sade *Arkadaş* filmlerine karşı değil, *Üç Ahbap Çavuşlar* arasında da işliyor.

Biliyor elbet kırk yılın Çatlayangili, Birleşik Amerika, petrol bunalımının kaldıracıyla Avrupa'daki rakip tröstleri, Ortadoğu'da da radikalizmi hizaya getirdikten sonra, sıranın Türkiye'ye de geldiğini! Farkında olmaz olur mu, Sam Amca'nın boşalttığı ipi gayrı geriye çekmeye başladığını ve Türkiye'nin yarı-bağımsızına kalkınma heveslerinin çarşafa dolanmış halde, eski sünnet mahalline tıpış tıpış getirileceğini!..

Üstelik Kıbrıs İstiridyesi'nden Yunan efsanesindeki gibi Güzellik Tanrıçası'nın değil, Türkiye'nin sırtında kamburumsu urların patlak verdiği de malumu kendisinin!..

Boşuna feryat etmiyor hazret: "Gelişmekteki ülkelerin ivedi sorunları gözden kaybedilmemelidir. Bu sorunların çözümünün yeni bir ekonomik düzen kurulmasını beklemeye tahammülü yoktur..." diye!.. Ardından da ekliyor: "Uluslararası mali kurumlar gelişme yolundaki ülkelerin ekonomilerinin özelliklerini göz önünde tutmalı ve bu ülkelerin kalkınma olanaklarını içte katı bir mali istikrar sağlamak amacıyla kısıtlamaları istenmemeli, aksine bu ülkelere dış tasarruf akışını artırmak yolları üzerinde durulmalıdır" diyor... Diyor ama, kim dinliyor!.. Çoktan yemişin sen ekose eteklikli levrek balığını!.. Kılçığını çıkarıyorlar şimdi boğazından!. Var mısın İmdat Kapısı'ndan 45 milyon dolarlık ekmek kabuğuna! Menüyü de önceden iki yıllık tanzimleyecekler!.. Öyle motor fabrikası falan, ağır sanayi filan, hovardalıklar yok!.. Yolla Erbakan'ı hacca, oynasın artık kumda!.. Üsler üstünde, ambargo altında!.. Yanıyor oracığında fitil! Ve serkeşliğinin demiyeyim, kalkınma sarhoşluğunun acısını getiriyorlar burnundan fitil fitil!.. "Yatırım azalınca, işsizlik artar! Hem işçi sınıfı da akıllandı ve de dellendi, nasıl dondururum ben ücretleri?" diye sızlan gayrı!.. Onun da bir planı var, Carter'in

cebinde elbet!.. Seninkine uymazmış, o başka! Uysa da koyuyorlar, çünkü uymasa da...

E, kardeşler, belli değil miydi canım, bizim yeniyetme sanayi burjuvazisinin çevirdiği manevraların bir NATO manevrasıyla son bulacağı!..

Kararlıyız, kararlı! Ama neye? Amerikan bloğunda kararını bileceksin, yani haddini!.. Öyle başını alıp gitmece yok!.. Kâr et, ama kararınla! Sen bir aracısın, aracılığını bil!.. Araya girme ha!.. Yoksa!..

Şimdi işte İnsan Sabrı Çatlatangil, çatlamasa da, patlamış, Sovyet Rusya'yla ilişkilerimizden dem vurmada!.. 1958 devalüasyonundan sonra, Adnan Bey ile Fatin Rüştü Bey de Moskova'yı ziyaret tasavvurundaydılar galiba!..

7 ekim 1977

Şimendifer Siyaseti

On beş gündür yine havada yeni bir iktidar kokusu var... Aldanıyorum belki de. Zira seçimlerden beri bu bapta öyle keskinleşti ki burnumuz, incele incele bugün pat diye ayağımızın dibine düşecek diye korkuyorum...

Fransa'nın ünlü şarap çeşnicilerinden biri trene binmiş bir istasyondan kasıla kasıla, girmiş bağcı köylülerle dolu bir kompartımana. Selam sabahın ardından, girişmiş kendinin ne misli menendi bulunmaz bir şarap uzmanı olduğunu anlatmaya, "Damağıma şöyle bir dokundurayım" demiş, "şıp diye söylerim şarabın ne cins ve de hangi yılın ürünü olduğunu." Tam o sırada, üstündeki tepeleme dolu, file yüklükten bi şeyler damlamaya başlamış yüzüne. Bizimki şöyle bi yalanmış, idam hükmü veren bir yargıç edasıyla, "Moselle 1952" deyip, bilgiç bilgiç sırıtmış. Bunun üzerine karşısında oturan köylü (ki çeşnicinin üstünde duran sepetteki eniklerin de sahibi aynı zamanda), "Bilemedin bey!" demiş. "O senin tattığın, bu yılki bizim fino ile çoban köpeği kırmasının sidiğiydi, bağışla!.."

Bizde de iktidar muhamminliğinin bu çeşit rizikoları olduğunu bilmez değiliz yani. Yine de, bi çok uğraştaşım gibi ben de, ekşi ekşi kokmaya başlayınca iktidar, tutamıyorum kendimi, yalanmaya başlıyorum. Kusura kalmayın!..

Önce sizlen Barış Mancokâri, baltacı bir bilanço yapalım, son yirmi günkü olayları laf kıtlığında asma budar gibi budayalım!..

Hiç de kulağa hoş gelmeyen Zamazam davulundan sonra, IMF enfiyecilerinin kredili baklava tepsisi boş geldi. WC'liler de aralarındaki sidik yarışı yüzünden, devalüasyon oranını yüzde ona düşürdükleri için olacak, paramızı devalüe edelim derken, uluslararası finans kapitalin gözünde kendi iktidarlarını devalüe ediverdiler. Böyük Zirtüozumuz Sülü, akorde-

onun körüğünü elinden geldiğince yavaştan ve pesten kapatmaya özenirken, neylesin ki, bir yandan kapı yoldaşı Erbakan, öbür yandan da Dünya Bankası'nın kapıcı kuşları iki dirseğinden dürtüverince, akordeon çalgısı bet mi bet bir ses çıkararak kapanıverdi. Bu arada da körüğün dilimleri, bir alay sorun ezdi gitti birbirini!.. Koalisyon, devalüasyon, Kıbrıs'a çıkartmasyon ve ağır sanayiye son... Hepsi lanet oldu yekdiğerine.

Girdi mi sana arpa ambarı ambargoya!

Başladı mı sana NATO kafamızın manevraları!..

Karşısında oturan muhterem zat cart diye osurduktan sonra, gürültüyü koltuğunu oynatarak örtmeye yeltendiğinde, Voltaire, "Kafiye mi arıyorsunuz, dostum" diye sormuş hani!.. Sülü'nün koltuğu da o hesap, bu arada kaçırdığı Beyaz Amerikan Kelebeği'nin vızıltısını bastırmak üzre yarım bir kafiye bulmak için gacırdayıp duruyor...

E, Ecevit de sağır değil ya! "Ses ve Tel Derneği"ne boşuna üyelik etmedi yıllar yılı. Delik kulağıyla işitti elbet bu gacırtıyı!.. Napolyon, ünlü matematikçi Laplace'ı iktidara geldikten altı ay sonra içişleri bakanlığından azlettikte, "Sevgili Laplace her şeyi bir matematik problemi sanıyor! Ben, istediği kadar büyük bilgin olsun, politikayı matematiğin Küçük Sonsuzlarıyla bir tutan böyle bir allameyle çalışamam!" demiş... Ecevit, böylesine bir allame değil. Baksanıza o Küçük Kurultayı'nda bile Büyük Sonsuzlarla uğraşıyor!.. Onun için de, partisi için de CHP muhalefetine muhalefet edenler, herhalde küçük hesapları düşündüklerinden ötürü, Ecevit'in tek bir tüyosuyla suspus oluverdiler!.. Pekiy, Ecevit'in aklındaki Büyük Sonsuz ne? Ne Bagavat-Gita ne Krişna, ne de Krişna Menon!.. O, bir "İktidar Babası" olmak istiyor ve olacak!.. Lakin tek pürüzü iskeleye soldan, sancaktan yanaşanlar!.. Bu pürüz, onları püskürtmekle giderilir ancak!.. O da öyle yapıyor. İstediği kadar yalanlasın, sırtından o keneleri atması lazım! Yalnız, ev sahi-

besinin bize emanet ettiği köpekle ülfetimden biliyorum; kedi, köpek cinsinin bedeninde üreyen keneler insan kısmında tutunamazlarmış!.. Nereden Halk Partisi'nin o insancıl sırtına yapışabilmiş ki o keneler, Ecevit böyle bir kene temizliğine girişiyor?.. Onu anlayamadım. Yoksa burjuvaziye pirüpak olmuş halde, vazife arzında elbet büyük yarar var! Madem yine umutlar dağın ardından gelecek on-on iki namuslu yağmur bulutuna bağlandı, duanı da onlara göre edeceksin! Baksanıza, allahüssametlik hatim indirdi şimdiden!.. Ardından AP'nin ufku da karardı bi hayli. E, İzmir'den getirttikleri Serdar Hoca'nın nefesi çok kuvvetliymiş diyorlar! Basın da aldı tokmağı eline, dövüyor davulu! Gayrı olacak bu iş, değil mi ki tenekesi dövüldü bir CHP-AP kovalisyonunun! Önümüzdeki günlerde, çaresiz, gürüldeyecek göğümüz! Sağnak mı gelir ardından, ahmakıslatan mı, orasını bugünden bilemeyiz. Yine de Süleyman doluya tutulmamak istiyorsa, bu gelen yağmurdan kaçmasın, iyi eder!..

Ecevit ise sıkı tutuyor bu sefer işi. Kurdu şimendifer saatini. Merter Garı'nda vagonların taşlaşıp durması o yüzden. "İlle benim lokomotifim çekecek" diyor, "sendika katarını!" Başıbozukluk istemiyor!.. Haklı!.. "Düdüğümü çaldım mı ben, kalkmalı" diyor "katar!" Sola mola gitmece yok! Bir tek makas açık duracak ilerde! Burjuvaziyle ittifak makası!.. Ki, devrilip işçimizin kolu bacağı sol yana, yürüsün Sosyal Demokrat Katarı, Kapitalist Yol'dan mavimtırak ufuklara!.. Çuf, çuf da çuf, çuf!.. Tozu dumana ve sermayeye sermaye katarak!..

Ve şimdiden bazı aklı evvellerimiz bu dumanı eğri şimendifer tahvillerini kapışmaya başladılar piyasada!.. "Amele fırkalarıyla piyaz yiyeceğimize, bizde Bağdat Caddesi'nde piyasa edelim biraz!" diyorlar.

8 ekim 1977

Bir Gürbüz Çocuk

Sağlık Bakanımız Sayın Cengiz Gökçek, çocukluğumuzda bizim pek rağbet gören gürbüz çocuk yarışmalarına katılmak için yaratılmış bir tip. Böyle bir yarışma düzenlense, devlet sorumluluğu yüklenmiş şu haliyle bile bugün jürinin gözünü dolduracağına eminim. Hani bazı insanlar çocukluklarında neyse, büyüdüklerinde de odurlar, Sayın Gökçek de onlardan. Sağlıklı kafa sağlam bedende bulunur yolundaki Latin atasözünü şahsen ne derece doğruluyor, orasını bilmesem de, belli ki bedence sağlıklı bir kişi, sağlık sorunlarıyla ilişkisi sırf bundan ibaret bile olsa, o da hiç yoktan iyi... Kanı temiz bir Türk'ün kalıpça nasıl olması gerektiğine canlı ve müşekkel bir örnek...

Üstelik kendisi "fotojenik" yani fotoğrafta alımlı bir kişi... Geçen haftaki televizyon söyleşisinde suretini uzun uzun temaşa fırsatı buldum da ordan biliyorum... Gazeteciymişler, allah bağışlasın! İyi laf yapan bir ağzı var, ara sıra yanlış da yapıyor, ama o kadar olur. Örneğin, bir iki kez "akut barsak konfeksiyonu" diyerek tıp edebiyatına yeni bir katkı teşebbüsünde bulundular. Yahut da hızla gelişen, ama Ortak Pazar'ın son önlemleri yüzünden ihracat olanakları maalesef kısıtlanan konfeksiyon sanayimizin yeni bir atılımına işaret buyurmak istediler. Avrupa ülkelerinin bu değişik konfeksiyon çeşidini kapışacaklarına da hiç şüphe yok... Sonra da ısrarla "hac faraziyesinden" söz ettiler. Hacın dinimizce "farz" olduğunu biliyorduk, ama bu "farz"ın (sonuçları bakımından belki de) bir faraziye sayılabileceği yolundaki bu yeni tefsir tarzını ilk kendisinden işitme olanağını bulduk... Kısacası TRT'nin bu sözünü ettiğim programı birçok yönüyle ilginç ve yararlıydı...

Özellikle, bazı ülkelerin (kolera gibi can alıcı konularda) milli menfaatleri kollama kaygısıyla, bazı gerçekleri açıklama-

sının ya da küçültüp dünya kamuoyuna yansıtmasının doğal karşılanması gerektiğini güleç bir yüzle dile getirişi, milliyetçilik anlayışının "uygarlık" dediğimiz ölçülerle hâlâ ne kerte bağdaşabildiğini göstermesi bakımından da çok aydınlatıcıydı. Hükûmetler, "halklarının çıkarlarını korumak için" (örneğin turistleri, hacıları salgın hastalıkların varlığı haberleriyle ürkütmemek için) halklarının sağlığını tehlikeye atmaktan çekinmiyorlarsa, bunu normal karşılamamız gerekmekteydi! Kurulacak olan cennet vatan uğruna, sekiz-on bin fellahın cenneti boylaması maneviyatçılığın ta kendisiydi!.. E, komşularımız böyle yapınca, biz de maneviyatçılıkta onlardan geri kalacak değildik a!.. Elhamdülillah, hepimiz Müslümanız! Gün evveli ortaya çıkıp, "Bizde de şu kadar kolera vakası var" demenin ne âlemi var!.. Müslüman'ın hastalığı Müslüman'a şifadır hem! Böylece kolera konusunda yeniden kaynaşmaya başlayarak, İslami ihya etme yolu da açılmış olur!..

Gerçi allah, "allah için haccı da, umreyi de tam yapın!" ayet-i kerimesinde, Sayın Cengiz'in deyimiyle bu "faraziyenin yerine nasıl getirilmesi gerektiğine" ışık tutuyorsa da, 1974 hac mevsiminde ikinci defa hükûmet temsilcisi olarak bulunan Sayın Osman Saraç *Tercüman* refikimizde yayımlanan bir yazısında, "Mekke'de bazı şirket otobüslerinin Türk hacılarını arife gününden önce Arafat Tepesi'ne çıkartıp Mekke'ye indirdiklerine ve kendilerini hac şampiyonu ilan ettiklerine şahit olduğunu" söylemektedir. Bu dağcılık şampiyonasında, bizden kaç pir-i faninin şehit düştüğünü bilemiyoruz, yine de imana kuvvet bu mertebeye erişleriyle ne kadar övünsek azdır. Arada elbet, otobüs şirketleri hacılarımıza gösterdikleri bu cansiperane yardımları dolayısıyla ahrette olmasa bile, dünyada bi hayli mükâfatlandırılmış olsalar gerek!.. Belki de şimdi MSP'nin karayolundan haccın yasaklanmasını âli bir hükûmet meselesi haline getirmelerinin altında yatan neden, söz konusu şirketlerin çoğunun MSP'li

dindaşlarımıza ait oluşudur, kim bilir.

Sözgelimi, Sayın Asiltürk, evvelsi günkü demecinde, "Avrupa'ya yolculuğu yasaklayın, biz de haccı durduralım" cevizesiyle partisinin pazarlık dayanağını açıklarken, 100 bin hacının hayatıyla oynanan bu birdirbir oyununun ne kadar ilahi temellere dayandığını dile getirmiş oluyordu... Hem böylece sağ dönen hacılarımız, yurdumuza kolera mikrobunu yayarak esaslı bir vatan hizmetinde bulunacaklar, en azından yüzlerce yurttaşımızın ağır geçim sıkıntısından kurtularak, Tanrı katına varmasını sağlayacaktır...

Ama işin asıl önemli yanı, Sağlık Şurası'nın tavsiye kararına karşın, hâlâ Bakanlar Kurulu'ndan haccı bu yıl yasaklama kararının bi türlü çıkmayışıdır. Zaten Sağlık bakanı anlattığım söyleşisinde de, her şeyin Bakanlar Kurulu kararına bağlı olduğunu, kendisinin bakan olarak elinden bir şey gelemeyeceğini; suların belediyelerce kör topal klorlandığını, fazladan klorlama arzu eden kimselerin ise eczanelerden klor satın alabileceklerini belirtmişti. Yani gürbüz çocuğumuzun eli kolu bağlı. Yoksa o da tehlikenin büyüklüğünü, biraz geç de olsa, kavramış durumda. Ne yapsın ki, bu üç atlı hükûmet arabası New York, Mekke ve Turan arasında duvardan duvara çarpıp duruyor kendisini!..

Oysa İstanbul Müftüsü B. H. Yener'in 1966'da fetva verdiği üzre: "Rusulullah Efendimiz buyurur ki, hastalık olduğu yere gitme ve hastalık olduğu yerden çıkma! Binaenaleyh Mekke ve Medine'de böyle bir hastalık varsa hacca gitmek hem dini hem de sıhhi bakımdan caiz değildir!.." Demek oluyor ki, kolera salgınının hac yolu üzerinde yaygınlaştığına dair Sağlık bakanınca da açıklanmış veriler mevcut olduğuna göre, haccın bu yıl durdurulması ya da kısıtlanması için dinsel bakımdan hiçbir sakınca yoktur... Öyleyse bu yasağı önleyen nedenler de gayridinsel, hatta karşı-dinsel olsa gerektir...

Pekiy, ama çalınan bunca tehlike çanına karşın, hacıları-

mız toptan sapıttılar mı ki, hâlâ hac-yollarına düşmekte diretiyorlar? Akıllarını peynir ekmekle mi yedi bunlar? O da olamaz ama!.. Bu, zam furyasından sonra, Türkiye'de peynir ekmek kalmadı ki!.. Belki de kim bilir, böyle bir yönetim altında yaşamanın getirdiği yiğitlik ve gözü peklik öyle boyutlara ulaştı ki, kolera ve ölüm tehlikesini hacılarımız umursamıyorlar artık!..

11 ekim 1977

Parçalanmak İstenen Disko Değil DİSK

Türkiye bir siyasal depremler dönemi geçiriyor.

Alttan zorlayan kor ateş düzenin kabuğunu yer yer sarsıyor, silkeliyor, çatlatıyor, yarıyor; sular kaynıyor, patlamalar oluyor. Devletin resmi ve sivil yapısı çalkalanıyor, ekonomik çark avaraya dönüyor, dış bağlantılar zangırdıyor...

Afat üstüne afat, kıyametten günler çalıyoruz...

Düzenin sahipleri damda, korkudan sarılaşmışlar, salya sümük öpüşe, koklaşa, hırlaşa kurtuluş çareleri aranıyorlar. Kabuğu onarmak, yamamak, pekiştirmek için deli danalar gibi dolanıyorlar çatıda... Son buldukları simya: AP-CHP koalisyonu.

Şişeler, tüpler, ispirto ocakları arasında seyirtiyorlar; karılan eczaların dumanıyla göz gözü görmez olmuş. Kazanlar kaynatılıyor bir yandan... Tüneklerinde papağanlar viyaklıyor, kafeslerinde kurtlar uluyor, maymunlar ciyaklıyor... Bir curcuna ki!..

Partiler fokur fokur... Vire toplanıyor kurultaylar, meclisler, gruplar... gariplerin dikelen başını yemek için hep... Canavarlar kuzulaşıyor, kuzular kuduruyor... Ecevit mahmuzlarını şakırdatan çizmeli bir kediye dönmüş, fındık farelerine gözdağı veriyor... Süleyman sıkıdan terledikçe ne mendil yetiyor, ne yağlık; şakaklarından büyüler, akrepler damlıyor yere... Koç tos vuruyor, Eczacıbaşı afsunlar karıyor ve Sabancıbaşı danaburunlarını biliyor... Halk Partisi'ni değişime, metamorfoza uğratmak için bütün bu hazırlıklar. Ve Tagore'un bahçıvanları, ellerinde aşı bıçakları, sosyal demokrasiye kapitalizm zakkumu aşılamak için dalları buduyor, kabukları çiziyor, budakları yontuyorlar.

Halk Partisi'nin bu düzenbaz düzeni sürdürmesi için karar verilmiş artık, enderuna dahil edilmesi zorunlu bir dev-

şirme... Kaşla göz arasında gözde olacağı da şimdiden belli, ama egemenlerimiz "kaş yapalım derken göz çıkartmayalım!" kaygısındalar... Sürmeler, rastıklar fora edilmiş, işçi sınıfının gözünü boyamak için bi de "yeni bir DYO lazım!" diyorlar... Ki, işçilere "sen benim gözümdeki arpacığı bırak da, kendi MERTER gözündeki merteğe bak!" diyebilsinler ve bu hengâmede nasırlı gözleri açılmadan emekçilerimizin, kör kör parmağım gözüne bir oyun tezgâhlanabilsin!..

Üstelik bu oyunun dekorları da, bu oyuna varız, "dekoruz" dermişçesine Türk solunun çolak eliyle fırçalanmış...

Bizim çolaklığımızın ana nedeni, Solaklıktan Merakiliğe düşmemizdir belki de, çünkü sadece karşı tarafın ne yapacağını düşünüp kendi yapabileceklerimizi unutmakla, sadece kendi yapabileceklerimize akıl sardırıp, karşı tarafın neler yapabileceklerini unutmamız arasında sallanıp durmamız, sarsaklanmamızdır... Örneğin, bazı arkadaşlarımız 1973 öncelerinden bu yana, ne kadar kozumuz, askerimiz varsa, topunu CHP'nin iktidar oluşuna bağlamıştır. Tıpkı 21 Mayıs ve sonrasında bazı arkadaşlarımızın varımızı yoğumuzu sırf kendi güçsüz gücümüze bağladıkları gibi... Bu, ittifak sorununu kavramaktan da öte, bilimsellik adına bilimselliği kulak arkası ediştir!.. Bu marazın tarihsel kökenleri uzun uzun tartışılabilir elbet, bir başka sefere, ama şunu bilelim ki, gücümüzü küçüksemek ile gücümüzü abartma arasında deli dervişler gibi sallanıp "hu" çekmek, Türk solunun bilimsellik savlarına hiç yaraşmadığı gibi, üstelik bizi içinde yaşadığımız fırtına içinde, bindiğimiz kayığı sallayan alıklara benzetiyor...

Kemal Türkler, bence kendi konumu bakımından haklı olarak, DİSK doğrultusunu, CHP'nin iktidar olması umuduyla bir Sol Mihrak arasında kurulacak bir dengeye bağladı. Sol Mihrak, onu oyuna gelen taban karşısında "Sarı Sendikacılık" suçlamalarından kurtaracaktı, böylece İskandinav Sendikacılığı'ndan başlayarak, TİP'in kuruculuğundan yıkı-

cılığına kadar uzanan çizelgesini tarih aynasında haklı çıkaracaktı... Öte yandan, bu Sol Mihrak asgarinin de asgarisini istiyor, CHP'nin iktidar oluşuyla getirmesi beklenen demokratik düzenle yetinmeye razı olduğunu, bunun ötesinde hiçbir çalkalanmaya yol açmayacağını güvenceliyordu... Yazık ki hesap, Türkler'in elinde olmayan nedenlerden ötürü yanlış çıktı. Halk Partisi bütünü, sağlamına iktidara gelemedi... Türkler'in bu anlattığım çıkmazdan çıkış yolu araması doğaldı elbet, ama o Sol Mihrak'ın CHP'yi bir "Milli Burjuva Partisi" bellemesinden köklenen ve dışındaki Sol Mihrakları püskürtme stratejisine ve kendisini olduğundan büyük gösterme taktiğine dayanan tutumu, yurdumuzun gerçeklerine olduğu kadar, bilimsel sosyalizmin ilkelerine de aykırıydı...

Nitekim, Halk Partisi'nin kapitalizm tornasından henüz dilendiğince geçirilmemiş oluşu yüzünden, iktidara getirilmeyişi, yukarda belirttiğim strateji ve taktikte yenileyin ortaya çıkan koşullara göre değişmeler ve esneklikler getirmesi gerekirken, o Sol Mihrak olayların üstüne üstüne gitmeyi yeğledi. Hem de bunu DİSK'in konfederasyon çap ve çeperini değiştirdiği, dolayısıyla nüfuz ve oy oranlarının eskisinden daha çürük olduğu bir dönemde üstüne aldı... Maden-İş'teki operasyon DİSK'in genel bünyesinde mevcut ölçülere uymayan ve ortalığı alarma verecek bir girişimdi... Oysa bir ricat gerekliydi... Tam bu sırada, UDC[7] çağrısına girişildi. Bu hareket, bir yandan demokratik sol güçleri –ki DİSK içindeki o Sol Mihrak'ın o zamana kadar sürdüğü "tek olma" taktiği yüzünden yeterince ürkütülmüşlerdi– bir yandan da egemen güçler karşısında iktidar bonservisi, iyi hal kâğıdı alma telaşına kapılmış olan CHP'yi gelberi edecekti sözde!.. İkisi de yanaşmadı bu işe!.. Bu, kapalı kapılara omuz atmanın yarattığı bunalım, DİSK saflarındaki hiç de saf olmayan ve antenleri sade Halk Partisi'ne değil, İstihbarat Ajanslarına kadar

7. Ulusal Demokratik Cephe. (yay.n.)

dayanan unsurlar için bulunmaz bir fırsattı... Şimdi gözlemlediğimiz arbede bu fırsatın amansızca kullanılışı sürecidir...

Öyleyse, şu anda tek tek hepimize düşen görevler vardır: DİSK, Türkiye işçi sınıfının sınıfsal sendikacılık anlayışını temsil eden bir örgüt olarak bölünmemesi ve bir kanadı sosyal demokratlara, bir yanı da sekter, tek yanlı bir Sol Mihrak'a bol keseden dağıtılıp teslim edilmemesi gerektiğine göre, Kemal Türkler'e manevra payı tanınmalıdır. Kendisi tıyneti ve dengeleyici ve bütünleyici zekâsı içinde serbestçe devinme olanağı bulmalıdır. O Sol Mihrak'a düşen, demek ki, ateşe körükle gitmek değil, beliren yeni koşullara göre gerileyip, uçurumlaşmakta olan bu yarığı bir an önce esirgemezliklerden kaçınmayarak kapatmak ve bu atılımda dışarıda kalan sol güçlerin tarihsel görev anlayışına seslenmektir... DİSK dışında kalan ve kimi haklı, kimi haksız o Sol Mihrak'ın eylemlerine diretmiş güçlere düşen görev ise ayrılıkları, anlaşmazlıkları şimdilik bir yana bırakmayı bilip DİSK'in bölünmesini önlemek için çalışmaktır.

Belki de DİSK'in bölünmesi için egemen güçlerin seferber ettiği kaynaklar bizim bu önlenmesi gereken gelişimi önleme olanaklarımızın dışında! Olabilir bu!.. O zaman dahi, bugün vereceğimiz bütünleşme çabası, yarın DİSK'in bölünmesi sonucu, kurulması istenen yeni "Sosyal Demokrat Konfederasyon" piçlenmelerine karşı, işçi sınıfı tabanında etkin olabilecek bir savaşım kaynağının kurulmasına yardım edecektir.

Arkadaşlar, egemen güçlerce parçalanması istenen, vur patlasın çal oynasın bir "DİSKO" değil, İŞÇİ SINIFININ iktidarlanması için elimizde bulunan silahların en büyüğü olan bir kuruluştur, DİSK'tir... Ona göre, davranmasını bilelim!..

13 ekim 1977

Hay Cinni! Vay Cinni!

Yeni Cami'nin karşısındaki hani şu çiçek pazarı olan parka giriyordum merdivenlerden. Sıtma görmemiş bir ses! Baktım, ağaçların orda karayağız, dif gibi bir herif! Geçmiş bir sandalyenin karşısına bar bar bağırıyor! Gazete kâğıdı serili sandalyenin üstüne, altında da kâğıdın kabarıkça bi şey var. "Bana Dirlik Mehmet derler" diyor adam. "Malatya'nın Malatyası'ndanım. Elhamdülillah, Müslüman..." Ne gelirse aklına söylüyor işte! Cazgırlığına yani... Arada bir de, "Şimdi size benim boayı oynatacağım, göreceksiniz!" diye defleniyor, atıyor narayı: "Hay cinni! Vay Cinni!.." Zaten yorgundum, oturdum kenardaki kahvenin siper bir masasına, dalmışım elimdeki gazeteye, ara sıra göz atıyorum Cinci Hoca'nın yönüne, çevresindeki halka büyüdü. Hâlâ çığırıp duruyor o "Hay Cinni! Vay Cinni!" diye. Kalkma zamanım geldi, davrandım ayağa, ilerledim halkaya doğru. Kasketli bir genç duruyor kenarda, sordum, "Yılanı oynattı mı?" dedim. "Yok be abi!" dedi. "O yılan mılan değil, yalan oynatıyor!.."

Şimdi işte buraya bir arabaşlık koymam gerek! Niyetim yok çünkü 159'dan damı boylamaya!.. Hem benim bu hükûmetin maneviyatına ve manevi şahsiyatına sonsuz ve mahsus saygım var, değil mi!.. Savcı yanlış anlamasın beni yani...

Ey ruh!

Kahvenin orda gazete okuyordum dedim a size. Bir haber ilişti gözüme. Erbakan Hocamız esaslı ve temelli bir icraat vaadinde daha bulunuyor: Her hastaneye hastaların manevi tedavisiyle uğraşacak bir sosyal hekim atanacakmış!.. Kim olacaksa artık bu sosyal hekimler, gurebanın manevi-

yatını tedvir edeceklermiş!.. Kör karanlıkta yataklarının başında ezan okuyarak ya da hatim indirerek hastaların ruhlarını da iyileştireceklermiş!.. Çok ince fikirli ve halkını çok seven bir lider şu Sayın Erbakan! Böylece hacı hoca takımına yeni bir iş kapısı açacak anlaşılan, "Bu memlekette işsizliğin kökünü kazıyacağız!" demiyor mu kendisi!.. Bu yoldan da işte manevi kalkınmamızla, maddi kalkınmamız bir arada yürütülmüş olacak!.. Bu dehakâr tedbire hiç kimsenin bir diyeceği yok! Yalnız, hocamızın da ortağı bulunduğu şimdiki hükûmetin ben çok daha köklü bir programı yürürlüğe koyduğunu sanıyordum. Yurttaşlarımızın tek tek ruhlarını arıtıp, maneviyatlarını abat etmek yerine, bütün milleti olduğu gibi ruh haline getirmek çok daha kestirme bir çare bence. Nitekim hükûmet son giriştiği ekonomik politikayla bu işin icabına bakmaya kararlı görünmüştü bana! Yani bu zamlarla, fiyat artışlarıyla falan, bir yandan da ücretlerle maaşları sabit tutarak, kısa zamanda milleti bir ruh haline getirip, topumuzu birden göğe ağdırmak istiyorlar kanısına varmıştım. Çünkü böylesi bir tutum, bu hükûmetin şanına daha uygun!.. Hem sonra sanayicilerimiz de pek hazzedeceklerdir bu işten!

Düşünsenize ne toplusözleşme ne de grev kalacak!..

Ücret ödeme yok, sigorta yok!..

Oturacak patronlar sabahları yuvarlak bir masanın çevresine, "Ey ruh!" diye höykürdüler mi, kaç işçi lazımsa fabrikalarına artık, o kadarını çağıracaklar. Onlar da gelip bila ücret geçecekler makinelerin başına!.. Paydos zamanı yine bir seans daha! Ruhlar def ediliverecek ahretteki yatakhanelerine!.. Böylece komünizm belasından da halas olmuş olacağız!.. Erbakan'ın bi türlü ilan etmediği 4. Beş Yıllık Plan bu esasa göre hazırlanmış olmalı! Ve böyledir de, eminim, gidiş o çünkü!.. Başka türlü nasıl kapatılır o ticaret açığı; nasıl ödenir milyonlarca borç?..

Şimdi atlayıp bir otobüse gideceğim Yeni Cami'nin oraya. Bi de Dirlik Mehmet'e danışacağım. Bakalım, o ne diyor bu işe?..

14 ekim 1977

Biz Rusya mıyız, Haccı Yasaklayalım?

Başbakan Süleyman Demirel, kolera ve ilaç konusundaki görüşünü dün en sonunda açıklamış. AP grubunda yapılan bir konuşmayı yanıtlarken, "Biz Rusya mıyız ki, haccı yasaklayalım?" demiştir.

Demirel her zaman olduğu gibi haklı!

Elbet biz Rusya değiliz, gırtlağımıza kadar borçtayız.

Elbet biz Rusya değiliz, yıllık ithalatımız 6 milyar, ihracatımız 2... Ödemeler açığını kapamıyoruz.

Elbet biz Rusya değiliz, müflis haldeyiz, sağa sola el açıyoruz. Kimse de öyle bol keseden bize yardıma istekli değil.

Elbet biz Rusya değiliz, yardım için eteğine sarıldığımız IMF temsilcileri yurdumuza geldiler, durumumuzu incelediler, bize el uzatabilmek için gerekli gördükleri koşulları ileri sürdüler. Bizimkiler de darboğazdan kurtulma telaşı içinde halkın sırtından tefeci konuklarımıza yaranmak için bugünkü siyasal ortamda ne ödün verebilirse, tümünü verdiği halde, IMF'cileri hoşnut edemediler, yardım işi askıda kaldı...

Elbet biz Rusya değiliz, Maliye bakanımızı Amerika'ya yolladık, Türkiye kamuoyunun gözlerinden ırak, kulağından uzak kapıların ardında yapılan görüşmeler sonunda, hükûmetimizce ilan edildiğine göre, IMF bize "telafi edici finansman kolaylığı" fonundan 45 milyon dolar ihsan eyledi...

Elbet biz Rusya değiliz, o IMF'den koparıldığı muştulanan 45 milyon bi türlü bizim hazineye damlamıyor. Oysa biz "kredi transı" istiyormuşuz! "Trans" Frenkçe "cezbe" demektir biliyorsunuz, "kendini kaybetmek, kendinden geçmek" yani... Biz bu hale hükûmetçe razıyız da, dostlarımız "öyle kolay kolay kendinden geçmek yok!" diyor; çok da ağır koşullar ileri sürüyorlar! İkinci bir devalüasyondan tut da...

Elbet biz Rusya değiliz, Birleşik Amerika, IMF'nin aracılığıyla, bize "Kıbrıs'ta toprak ödünü vermedikçe ne askercil ne siyasal ne de ekonomik ambargo kalkar, doğru dürüst kredi filan da alamazsın!" diye cevabı dayatıyor...

Elbet biz Rusya değiliz, dışarıya muhtaç haldeyiz, kapitalizme bendeleşmişiz...

Elbet biz Rusya değiliz, dış basında Batılı canibinden yüz bulmayan Türk hükûmetinin Rusya'ya başvuracağına bi de o kapıyı kurcalayacağına dair haberler sıklaşıyor... Demirel kasımda Moskova'ya gidecekmiş!..

Elbet biz Rusya değiliz, değil ağır sanayi, aramalı sanayiyi bile kuramadık daha, tüketim sularında batıp çıkıyoruz...

Elbet biz Rusya değiliz, çelik sanayimizi, metalürji sanayimizi hükûmetlerimizin "insanlığın baş düşmanı komünizmin beşiği" diye sabah akşam karaladığı Rusya'nın parasıyla, tekniğiyle haka başa getirebiliyoruz...

Elbet biz Rusya değiliz, enerji kıtlığından fabrikalarımız durunca ve evlerimizde göz gözü görmez bir yaşantıya mahkûm edildiğimizde, o Rusya'dan enerji kiralamanın çaresine bakıyoruz...

Elbet biz Rusya değiliz, okuyup yazma bilmeyenlerimizin oranı hâlâ yüzde ellinin altına düşmedi...

Elbet biz Rusya değiliz, kentlerimiz pis mi pis, lağımlar dışardan akıyor, besinlerimiz denetimsiz satılıyor...

Elbet biz Rusya değiliz, sağlık kuruluşlarımız yetersiz, bir kızamıktan bile her yıl yüzlerce bebe ölüyor...

Elbet biz Rusya değiliz, kolera yurdumuzda bi kökleşti mi, salgını nasıl durduracağımızı bilemeyeceğiz...

Elbet biz Rusya değiliz...

Onun için de işte...

Yani Rusya olmadığımız için...

Hem halkımızın sağlığını korumak hem de bu "hacil" durumda kuruş kuruş denkleştirmek üzere bakanlarımızı gur-

bet ellere cerre yolladığımız dolarları Arabistan çöllerine gömecek kudretimiz olmadığı için...

Haccı yasaklamamız gerekirken...

Başımızda bu zorunlu kararı üç başlılığından ötürü alamayan bir hükûmet bulunduğu için...

Şimdi soruyorum size: Biz Rusya mıyız ki, haccı yasaklayalım?..

15 ekim 1977

Şah-Mat ve Şamata

Halk ağzımızda, milletin devlet karşısında aczini –bence hiç ihtiyari değil, üstelik acı gerçeklerin koştuğu bir mecburiyetle dile getirişimizin en belirgin örneği, o hep bildiğimiz "Devlet Baba" deyimidir...

Buna şimdi bi de "Anayasa" anaçlığı eklendiğine göre, *Kutsal Aile* yanılmıyorsam, en azından yirmi yıldır Devlet Tiyatrolarımızda sahnelenip duran başlıca oyunumuzdur. Bu oyunun pek pederşahi, ataerkil bir yapısı ve kurgusu olduğunu, bana sorarsanız, en yetkin sahneyekoyucular bile gizleyememektedir...

Üstümüze kapanan her perdede, ANA'nın hiç de babacan olmayan BABA'nın Hasan Paşa şamarıyla yerlere yıkılışını görmekten gayrı bıkkınlık getirdik... Lakin biz, yani halk, bu oyuna seyirci kaldığı sürece, çat pat ve çatapatın sürüp gideceğini de pekâlâ anlamış olmamız gerek şimdiye dek... Yine de anamız iki göz iki çeşme, yara bere içinde sürünüyor yerlerde... Bizse seyirci... Oysa anam öyle derdi: "Ben oğlum, bi kez doğurmadım seni, ağrım bitmedi daha, her gün seni yeniden doğuruyor gibiyim" derdi... Öyledir de analar... Ama biz, seyirciler, yani halk, her gün yeniden doğacağımızı unutuyoruz galiba...

Onun için de çocuklarımızı unutuyoruz!

Baba anayı horlayınca, çocuğun da ve belki de (asıl) çocuğun ezildiğini görmezlikten geliyoruz. Kendimiz de çocukluktan kurtulamadık da ondan...

Zaten biz hiç çocuk olamadık ki!.. Şimdi çocuklarımızın çocuk olduğunu bilelim!

Hiç dikkat ettiniz mi, ben ettim, nerde ana ile baba hırlaşsın, çocuklar hep anadan yana çıkarlar... Bizim çocuklar da öyle...

Neden biz, milletçe anamızdan yana çıkmıyoruz diye bir soru tırnaklıyor beynimizi. Bin türlü nedeni var bunun...

Ama asıl nedeni, bence henüz büyüklerin eskiden çocuk olduklarını ya da çocuk olmaları gerekirken, çocukluğun yad sayılması yüzünden çocuk olamayışlarını unutmuş olmaları.

Oysa bunu belirginleştirip böyüklerin pek büyük olmadığını ortaya koyuşa, "Mizah" denir benim bildiğim...

"Böyük" çünkü bitmişi, tükenmişi temsil eder...

Anamız ise doğurgan, çocuklarımız ise gelecektir...

Ve mizah, her şeyden önce bu geleceğin hizmetindedir.

Alt yanı bunun bize Şah! Onlara Mat!.. Üst yanı ise şamata!..

17 ekim 1977

Yıldırmacılık Yıldırmacılıkla Yıldırılmaz!..

Tarihin sayılı Bermuda Üçgenlerinden, Nizam-ül Mülk, Hasan Sabbah, Ömer Hayyam üçlüsü, kendi meşrebinde, kendi dalında yüceliğe erişmiş üç tür insanı: devlet adamını, devrimciyi, şairi aynı çağda, aynı ülkede, aynı kentte, aynı mahallede çocukluğunu yaşamışlığın, birlikte aşık atmışlığın tutkalıyla yan yana getirmiş olduğu gibi, aynı zamanda da toplumsal yaşantının üç temel ilkesini düzene uymayı, düzeni bozmayı ve düzeni aşmayı bir çırpıda somutlayıp sergilemektedir.

Üçgenin bu birleştiriciliğine zihinsel şu üç kategoriyi, yani zekâyı, inancı ve sezgiyi üç ayrı tarihsel kişilik olarak sahneye çıkarışını da ekleyebilirsiniz... Nizam-ül Mülk, XI. yüzyıl Sünniliğinin en büyük düzen kurucusu ve koruyucusu olarak tarihe geçerken, Hasan Sabbah bu düzene aykırılığını Sufiliğe inancıyla yoğurup, İran'ın Alamut Kalesi'nde kurduğu Haşşaşin tarikatıyla kurumlaştırmış ve Nizam-ül Mülk'ün katliyle doruğuna varan bir dizi suikastla kurulu düzenin temellerini sarsmış, mensuplarını dehşete salmıştır. Ömer Hayyam ise bu düzen kuruculuğu ve kırıcılığı ikilemini bilginliği, bilgeliği ve şiiriyle aşmış görünmekle birlikte, Sünni-Şii tefrikasını büsbütün anafora getiren Haçlı Seferleri dağdağasını düşün alanında verdiği kuşkuculuk felsefesiyle yansıtmış olduğu gibi, şiiriyle de bu dünya görüşüne kalıcı bir ses kazandırmayı bilmiştir...

Frenkçede "suikast" karşılığı kullanılan "assasine" sözcüğünün "haşhaş"ın kökünden geldiğini kısaca belirttikten sonra diyebiliriz ki, Hasan Sabbah ölümüne bağlandığı inancın yaşama aktarılmasında aşılmaz engellerle karşılaştığı zamanın düştüğü umutsuzluğu karşı tarafa ölümle ödettirerek gidermek isteyenlerin ne ilki ne de sonuncusudur...

Terörizm, yıldırıcılık, düzünden yıkamadığı düzeni arka-

dan, bir "dehşet" kasırgası içinde çökertmeyi amaçlayan devrimci bir yöntemdir. "Devrimci" derken, bilimselliği bırakın bir yana, olumluluğa dönüşmesi umudu kıt mı kıt, üstelik kişisel olmasa bile, öznitelikten de kaçınmayan bir başkaldırışı kastediyorum. Öte yandan, zaman zaman yıldırıcılığa başvuran anarşizm, devleti tümden ve tez elden ortadan kaldırmayı amaçlayan geniş kapsamlı bir siyasal öğreti olarak, yıldırıcılıkla eşleştirilmemelidir. Çünkü yıldırıcılık ya geçici ve kısa erimli kullanılan bir çaredir ya da umutsuzluğu bir yaşam, daha doğrusu bir ölüm yolu haline dönüştüren toptancı ve kestirmeci bir davranış sistemidir.

Albert Camus'nün kapitalist ve işçi sınıfları arasında ezilip ortadan kalkmaya mahkûm bir ara tabaka bellediği küçük kentsoyluluğun yıldırıcılığa düşkünlüğü, bazılarımızın içinden çıktığı soysal tabakanın kaçınılmaz yıkımı karşısında kapıldığı bir intihar eğilimine bağlayışında bir gerçek payı yok değildir...

Ne var ki, XX. yüzyılın ikinci yarısında, kişileri, grupları yıldırıcılığa iten koşulla da nitelik ve nicelikçe önemli birtakım değişmeler yer almıştır. Günümüzdeki yıldırıcılık hareket ve eylemlerini, kesinlikle umutsuzluktan köklenen (XIX. yüzyıl) Rus Narodnik kıyıcılığına benzetemeyeceğimiz gibi, XX. yüzyılın başındaki amacı kısa erimli siyasal suikast akımına da denkleştiremeyiz...

İlkin Sovyet Rusya'da başlayıp giderek bütün sanayileşmiş ülkelerdeki sosyalist hareketlerini, sonra da bağımsızlık için savaşım veren geri bıraktırılmış toplumları içine alan "tek ülkede sosyalizm" akımı, küresel işçi sınıfı savaşımında yer yer ve zaman zaman durağanlıklara, tıkızlıklara yol açmaktadır. Bu görüntülerin çoğu, geçici ve sade görünürde olmasına karşın, özellikle küçük kentsoylu kesimlerinde umutsuzluklara kapı açmakta, devrimci siyasal güçlerin kurulu düzenin parçaları haline dönüştüğü izlenimini yaratmakta-

dır. İşi devrim yapmak olan devrimcilerin devrimden ayak götürdükleri ve devrim yapıcılığından çıkıp parçacılığa saptıkları kanısına güç kazandırmaktadır.

Bu, "yumuşama" siyasasıyla ağırlaşan eleştiri ve yorumların bence tarihsel koşulları göz önüne almamaktan doğan keskinliğine ve acımasızlığına "yıldırıcılık" yönetiminin seçilmesi bakımından katkıda bulunan bir başka etken ise günümüzdeki sanayi toplumlarının merkezileşmekten ve incelmekten ötürü gelberi ettikleri kolay vurulabilme özellikleridir. Bunda teknolojinin çıtkırıldımlığı olduğu kadar, toplumun rahata alışmışlığından doğan kolayca paniğe kapılma ve feleğini bir anda şaşırmaya yatkınlığı da rol oynamaktadır... Bu durumda ölümü göze almış beş on kişinin ortalığı nasıl velveleye verebileceğinin örneklerini görüp durmaktayız. Bi de bu "aciliyet" konumuna, Filistin'de olduğu gibi kapitalist düzenin insan gözyaşına bakmazlığından başveren ve milyonlarca mazlumu onulmaz acılara gark eden marifetlerini kattığınızda dünyada yıldırıcılık akımı, uluslararası işbirliğinden de öte bir bütünlük kazanmaktadır...

Buraya kadar anlattıklarımdan anlamış olacaksınız, ben günümüzdeki yıldırıcılık eylemlerini onaylamıyorum. Ama bu demek değil ki, bu tür eylemlere girişmiş olanları sevecen gözle görmüyorum, geçici başarılarını "üzüntülü bir yürekle kutlamıyorum ve ölümlerine yas tutmuyorum... Çünkü biliyoruz, onların tutsak ettikleri, patronların patronu Schleier, Nazi Gauleiterliği sırasında onlardan bir tekini ele geçirdiğinde öyle mehil filan vermeden derisini nasıl yüzdü ve yüzerekti... Şu son uçak işinde de Somali'nin Marksist yönetiminde kalleşliğe uğratılan gerillalar, baskına uğrayıp öldürülmeden yarım saat önce rehinelerine Filistin sorununu kim bilir nasıl inançla, nasıl içtenlikle anlatıyorlardı!.. Ben, Nagasaki'de sivil halkın üstüne atom bombasını atanların, Vietnam'ı napalmlarla delik deşik edenlerin eski Avrupa burju-

vazi insancıllığına değil, o gerillaların vur abalıya getirilen insanlığına dostluk duyuyorum..."

Belki de onların asıl başarısı "Demokrasi", "Hukuk Devleti", "İnsan Hakları" diye mangalda kül bırakmayanlara Stuttgart'ta tecrit hücrelerinde yatan Baader ve arkadaşlarının "intihar süsü verip" alınlarından kurşunlayarak öldürmekle davulunu çaldıkları bu ilkelere ne kerte bağlı olduklarını insanlığa gösterme fırsatı verişleridir.

20 ekim 1977

Sansaryan Hanı'ndan Sansüryan Hanı'na

Şu İkinci Mim Cim Koalisyonu'nun, ortaklar arasındaki çekişmeler yüzünden işlemediğine, iş çıkaramadığına dair söylenmedik söz bırakmadı sabahları soldan kalkanlarımız. Ama nasıl utandırdı, nasıl boz itin kuyruk altına sokuverdi adamlar bizi!.. Sen misin toplanamıyorlar, yan yana gelemiyorlar, karşı çıkamıyorlar diyen! "Civciv çıkacak, kuş çıkacak" çağrısını işitir işitmez sayın revanilerimiz tahtırevanlarına atladıkları gibi soluğu Bakanlar Kurulu'nda aldılar, öyle kapışmasız apışmasız, hemencecik Yeni Sansür Kararnamesi'ni yumurtlayıverdiler ve o hızla *Resmi Gazete*'de kuluçkalattılar!

Sen, ey yumurtaya can veren allahım!.. Cinsiyet konusunun cansız canlılara bile can kattığı, kaynaştırdığı, kucaklaştırdığı teranesiyle bu başarıyı küçümsemeye kalkışanlarımız çıkacak elbet, ama unutmasınlar ki, Âdem Babamız âdemden, yani yokluktan Havva Anamızı havalandırarak kurtuldu ve iktidara kavuştu. Niye şimdi Mim Cimcilerimizin aynı konuya, ters yönden de olsa, ama aynı ciddiyetle, aynı aciliyetle eğilişini yad sayıyoruz, anlamıyorum hiç!..

Ava Gardner'in 1950'lerde yıldızlığını ettiği *Çıplak Ayaklı Kontes* adındaki ünlü filme "Çıplak Ayaklı Kont" adıyla nazire, yeni bir film çevirmeye hazırlandığı Yeşilçam çevrelerinde ısrarla söylenen Sayın İçişleri Bakanımız Korkut Özal, eski Sansür Tüzüğü'nde ihmalen açık bırakılmış bazı gedik ve delikleri –Keban Barajı'nda patlak veren oyuklara karşı uygulanan– beton şırıngası yöntemiyle tıkamayı boynuna borç ve etegine vazife saymışsa, bunda yadırganacak ne var?..

Filmlerde açılıp saçılma, soyunma ayıp ayıp konuşma hepsi yasak artık!

Işık mışık oyunuyla bile oyuncuların çıplakmış gibi görünmesine meydan verilmeyecek!.. Banyo sahnelerine paydos!..

Işık mı var ki oyunu olsun, su mu var ki banyosu olsun diye dırdırlanacak menfileri şimdiden elimle koymuş gibi biliyorum! Bakmayın siz onlara, önce senaryoyu, sonra da filmin bir değil on kopyasını Sansür Kurulu'na yolladıklarında anlarlar hepsi Türkiye'nin artık anya değil, Konya olduğunu!.. Üstüne üstlük böyle sıkı bir denetimden geçirilen filmlerin üzerinde sonradan alicengiz oyunları oynanmaması için de sinemalara müfettişler gönderilecek! Bununla da yetinilmeyerek çekim sırasında her sete polisler görevlendirilerek, seks sahnelerinin yapılması önlenecek!.. Sayın Özal, sözünü ettiğimiz kararnamenin gerekçesinde "Türk sinemasını ıslah amacını" ileri sürüyor ki yerden göğe haklı. Bu önlemler sayesinde, eminim, şimdiye dek yetenekleri bu alanda denenmiş olan güvenlik görevlilerimiz arasından kim bilir nice rejisörler, nice oyuncular yetişecek!.. Belki de böylece Türk sinemasında başlayacak yeni polisiye filmler akımı, karakol ve konturgerilla dönemlerinden geçmiş bu yeni sanatçı kuşağıyla yurdumuza özgü bir gerçekçiliğin kök salmasına ve bu gümrahlıkla dış piyasaları tutmasına elverecek...

Bu kararnamenin olumlu bir başka yanı daha var: Milletimiz, biliyorsunuz, ekonomimizin darboğazdan kurtulması için gerekli ve zorunlu son zamlarla bir perhiz dönemine ister istemez sokulmuş bulunmaktadır. Besin yetersizliğiyle yüz yüze geleceğimiz meydandadır. Şimdi bu yüzden bedence zayıf düşmesi mukadder olan gençliğimizin sinemalardı cinsen tahriki sonucunda büsbütün ölümcülleşecek ince ve kalın hastalıklardan esirgenmesi için de bu yeni tüzüğün yararlı olacağı kanısındayım...

Yalnız –bunu bir eleştiri olarak değil, genel tasarıya katkı da bulunur umuduyla söylüyorum– bu yeni Sansür Kararnamesi'nde –belki de gözden kaçtığı için– öngörülmemiş bir husus var: Madem –haklı olarak– güvenlik kuvvetlerimizin sinemamız üzerinde böylesine sıkı ve dakik bir denetimi gerekli

görülüyor, bu çerçeve içinde zaman ve güç israfını önlemek üzre ya Sansaryan Hanı'ndaki Emniyet Müdürlüğümüzün Yeçilçam'a nakli ya da Sansaryan Hanı'nın yanında sinemamızın devlet yönetimi ve denetimi altında ıslahına toptan elverecek bir Sansüryan Hanı kurulması için 1978 bütçesinde yeterince bir ödenek ayrılmasına şimdiden çalışılmaya başlanmalıdır!..

21 ekim 1977

Gitmiyorum Ben!

Sigorta Hastanesi'nin ordan bindim külüstür dolmuşa. Beş yolcu daha var benden başka, kutulandım arkaya. Şoför yamru yumru bir herif, şıpıtık terlik gibi ağzı hiç durmuyor. Yanında oturanlar tanış galiba, adres veresiye konuşuyor. Önce Nazif denen iti –komşusuymuş– yedi bitirdi kahvaltı niyetine. Ne karısının orospuluğunu, ne oğlunun nakkalığını bıraktı. Geçti sonra teklemeye başlayan motorun parçalarına. Meksefesine sıçtı, bujisini becerdi... Motor da bu muameleye teşne olacak ki, kesildi öksürüğü, hızlandı bayağ. Ama şoför bu sefer bakkal Cafer'i doladı diline. Bir ara direksiyonu da bıraktı, Cafer'in terazinin kefesinden beyazpeyniri nasıl tırtıkladığını göstermeye koyuldu. O bitti, hükûmetin zamkinosluğuna girişti. Tasarrufa filan riayet ettiği yok, harcadı bütün devlet ricalini. En çok Korkut Özal'a içerliyor nedense. "Ben onun o kalın gözlüklerine bi bulaşayım da dünyayı pembe göreceğine, ben gibi sarı görsün!" diyor. Fazla ileri gidiyorsun der gibilerden genzimi temizlemeye kalktım sesli sesli, oralı bile olmadı. Derken yabankedisi gibi atladı belediyenin üstüne. Bir dırdır, bir vırvır ki, şikâyet için yaradılmış herif! Çengelköy'e kadar ateş ütüsüyle ütüledi beynimizi.

Anlattıkça da coşuyor kendi. İçinden içinden dünyanın sonuna varmış olmalı ki, çınarlı kahvenin oraya geldiğimizde bastı frene, zangadak durduk. Bu, bir hışımla kapattı kontağı, çekti aldı anahtarı, "Gitmiyorum ben!" deyip fırladı dışarı. Kenardaki akasyaya verdi sırtını, biz inelim diye bekliyor sözde. Öbür müşteriler protesto makamına homurdanadursunlar ben attım kendimi dışarı. Fenalık geldi içime. O tanışlar galiba dediğim var ya şikâyet melalkesinin yanında oturan hani, fırladı arabadan, sarıldı şoförün koluna. Huyunu suyunu biliyor belli, kulağına bi şeyler fısıldadı, yanağından

iki makas aldı. Sakinledi bizimki, tanışının ikram ettiği Samsun'u da iyice bi emdi, geçti yeniden direksiyonun başına. Onlar gittiler, ben oturdum bir masaya, bir kahve söyledim, ama yokmuş...

Sırf şirinlik olsun için anlatmadım sizlere bu olayı... Son zamanlarda hemen hepimize bir dırdırlık arız oldu da, ona emsal öyküledim bu başımdan geçeni... Ortalık öyle bombok oldu ki, yakınmada hakkımız var yerden göğe. Lakin hiç durmadan yakınarak da yaşanmıyor ki! İçi zifire kesiyor insanın. Hani nerdeyse ben de basacağım frene "gitmiyorum ben!" diye, zangadak duracak araba! Götümserliğin bu kadarına razı değil gönlüm. Kötümser olmasına kötümserim ya umutsuz değilim çünkü... Yoksa...

İçerden olsun, dışardan olsun, kulağımızın zarına çarpan haberler hiç de ferahnak değil... Şuna bakın bi kez: Batı Almanya İçişleri Bakanı Werner Maihofer dün bir basın toplantısında Baader, Raspe ve Enselin'in (yani şu Stuttgart Cezaevi'nde intihar ederek şehir gerillalığından şiir gerillalığına atladığı söylenen üçlünün) ölümleri olayında "dıştan hiçbir müdahale olanaksız" demiştir. Kendisine, Baader'in avukatının kurşunun enseden girmiş olduğu yolundaki sözlerini hatırlatan bir gazeteciye, bakan, "İnsan, hainliği, intiharına cinayet süsü verecek kadar ileri götürebilir" demiştir... Biz bize benzeriz deriz ya hep, doğrudur, üstelik alışmışızdır buna. Ama işte dünyanın da bize benzemeye başladığını görmeyi yüreğim kaldırmıyor...

İşvericilerin işvericisi Narin, son MESS lokavtlarına değinerek, buyuruyor ki, "Grev ne kadar sosyal bir suçsa, lokavt da o kadar sosyal bir suçtur..." 275 Sayılı Yasa'yı çıkardığında Ecevit de, "Grev ve lokavt gece ve gündüz kadar doğaldır" demişti... Sayın Narin, anlatanların yalancısıyım ben, yazları sabahleyin Prens Adaları'ndan birindeki yalısından sürat motorunun kıçındaki su kızağına asılır, Bostancı'ya kadar

öyle gidermiş. Araba da bekliyor iskelede... Şimdi bu kızak safasını yazın değil de, kışın yapsa Sayın Narin, hiç bi şey değişmez mi yani... Allı dallı mayosuyla filan... Ve lapa lapa kar altında...

"Bostancı'ya gitmiyorum bugün" diyecek Narin, ama Narin'i kim dinleyecek ki o zaman?..

22 ekim 1977

İzalei Şüyû

Önce Zambakan Hocamız yetiştirdi muştuyu, sonra da Şahbaz Süleymanımız... Kira tazminatı dendi ilkin, aman ne iyi dedik, fit olduk. Diş kirası dense sanki, hayır istemem yan cebime mi koy diyecektik ki!.. Sıfatımız bizim: memur, emekli, yetim, dul... köre, topala kadar say dur!.. Hem bu Yahudi maşatlığına dönmüş ağızlarımıza göre değil bizim o haysiyetli nane şekerleri...

Adam yerine saymıyorlarmış bizi, saymasınlar, efendim! Parayı avucumuza saysınlar da şıkır şıkır!.. O gazatacı hırbosu soruyor bi de bizim Şamran'a, "Adına ne diyeceğiz bu ödeneğin, ne parası diyeceğiz buna?" diye!.. Bi güzel de alıyor ağzının payını, "Ne parası? Ne parası? Para parası!" diye çalıyor suratına o hıyartonun en güzel kantosunu başbakanımız!.. Adını çoktan koymuş adam! 750 ile 1 000! Dördüncü kattakilere kadar 750, daha üst kattakiler de 1 000'er lira alacak! Vaaa mı bi itirazın? "Var" demez mi o kalemi götüne batasıca! "Hangi fasıldan verilecek bu para?" diye sual irat ediyor bi de!.. Ne faslından olacak, dürzü! Kanto faslından tabiy!.. Ne bileceğen, sen! Kant diye bir kefere yazmış bestesini onun, sen daha dün yaya teyellenmeden önce!.. Piyano bulamadık mı, kanunla çalarız, n'olacak!.. O da mı olmadı, kanun kuvvetinde kararname ne'ne yetmiyor ki!.. Daha sıkıştık mı, o kanun kuvvetindeki kararname yerine, kanun ve kanun kuvvetindeki kararname kuvvetinde bir elektrogitar bulur, onunla çalarız bu beste nigârı!.. Tasası sana düştü, değil mi?.. Dazlak evliyamız bizim, fakir fıkaraya ve garibana beş on kuruş koklatacağım der demez osuruk ağacı kesiliyorsunuz hepiniz!..

Dünya Kumbaracıları ne derlermiş bu işe?.. "Okeeeey" deyecekler, başka ne!.. Onların kumbarası büyükse, bizimki de kendimize göre!.. Gönlüm çekerse, bomba kor patlatırım, ta-

mına koyayım!.. Adıma ve şahsıma kaydolmuş bu, değil mi?..

Ama istavrozlar kıl olurlarmış bu işe, derinden derinden!..

E, olacak o kadar!.. Benim ev sahibi memnun ya bu işten!.. Daha demin köpoğlusu, kapıda karşılaştıktı, "Emin Bey" dedi, "hükümat sizin 750'yi olduğu gibi bana verecek, haberiniz olsun yani!" dedi... Ben zaten bir ev sahibinden çekiyorum çektiğim çileyi, bi de Amerika'da mı mal sahibim varmış ki, karışıyorlar şimdi hükümatın bana verip, benim de ev sahibine vereceğim paraya!.. Pekiy, o zaman bu çalınan kanunlar, çeneler, bu çalınan paralar ve paralar kimin için?.. Benim hükümatım sana bu parayı vereceğim diyor, benim ev sahibi de bi tekmil elinden onu alacağım diyor, alır almasına ya şimdi karşıma çıkıyorlar benim, Hans mans, Jon mons izin vermez diyorlar bu işe!.. Senin anlayacağın ben iki değil, üç ateş arasında kaldım ki, hiç sorma!.. Benim bildiğimden gayri bir ev sahibim daha varmış, bi de hükümatım var, iki yana da ortak... Ne karışık iş bu yahu!.. Demin bizim Kör Neşat'a sordum, muhtarın akıldânesi. "Ne olacak bizim halimiz?" dedim. Anlar o biraz bu işlerden. "Sade size, bize değil, tüm memlekete, Emin Bey" dedi, "bir izalei şüyu davası gerek ki, bu mülk üzerinde bulunan karışık ortaklık giderilsin ve asıl sahibi çıksın bunun ortaya" diye!..

Kahvede bitişik masada okumuşluğu gözünün çapağından belli bir kibar kişi oturuyordu, atıldı lafa, "Yaz bunu bir yerine!" dedi, ben de yazdım. "Bir hadisenin şüyu vukuundan beterdir" deye yazdım, yazdım ama, bizler hep şüyu buluyoruz da, vuku bulmuyoruz ki hiç!..

23 ekim 1977

Nedir ki Açık Rejim?

Başbakan Demirel, salı günü öğlenleyin Yabancı Konuklar Köşkü'nden çıkarken kendisine sorular yönelten gazetecilerden birine, "Normal bir hükûmet nasıl görev yapıyorsa, bu hükûmet de öyle görev yapıyor. Veya o görevi başarıyla yürütmeye çalışıyor. Gayet tabii ki orasından burasından çekeni çoktur. Esasen Türkiye'de bu kadar ağır şartlar içerisinde açık rejimi yürütmek, açık rejimin hükûmeti olmak kolay bir şey değildir. Biz onu başarıyla yaptık, geliyoruz bu zamana kadar. İnşallah açık rejimi yürütmeye devam ederiz" demiştir.

Demirel her zamanki gibi, açık seçik değilse de açıktan konuşuyor, "bunca ağır şartlar altında" açık rejimi yürütme, açık rejimin hükûmeti olma işini başarıyla götürmüşlüğünden göğsünü kabartarak söz ediyor, yani ülke devam ediyorsa, açık rejimi yürütmeye devam eden Demirel'in yüzü suyu hörmetine... Yoksa, "açık rejim"in tersi olan "kapalı rejim"e, yuvarlandık gitti!..

Sizler benzetme yoluyla bu, "açık" ve "kapalı" rejimlerin ne demeye geldiğini sökebilirsiniz elbet. Aralarındaki ayrım, "açık cezaevleri" ile "kapalı cezaevleri" arasındaki ayrım gibi bi şey. Gerçi ikisinin ortasında "yarıaçık cezaevi" diye ayrı bir kategori de var, ama o kadar da ince eleme zorunda değiliz. Demek oluyor ki, bizler Demirel'in sayesinde, bütün gün koğuşlara, avlulara kapatılmıyoruz da, yine tel örgüler arasında, ama açık havada, gardiyanların denetimi altında, günde beş liraya yesir gibi çalışıyoruz.

Buna da şükür elbet!

Beterin beteri var, Nazi kamplarında insanları nasıl gazladıklarını, fırınladıklarını televizyon dizilerinden gördük hep...

Yine de Demirel, eninde sonunda Faşizm'le eşleştirilecek olan "kapalı rejim"e gümlemeyişimizi kendinin siyaset sah-

nesindeki mevcudiyetine bağlamayı ihmal etmiyor. Zaten hangi politikacı kaldı ki günümüzde, yurdumuzu Faşizm'den kurtardığıyla övünüp kasınmasın!..

Ne hikmetse ama, yurdumuz Faşizm'den kurtarıldıkça, daha bi Faşistleşiyor günden güne!.. Yani sonunda başımızdakiler, "Sizi Faşizm tehlikesinden tam tamamına halas ettik" dediklerinde, bi de bakacağız ki, Faşizm'in batağına gırtlağımıza dek gömülmüşüz!..

Hem bu "açık rejim" sözü, "açık hava-alanı" türünden bir söz! Havalı olmasına havadar da, cıvası biraz zehirli! Açıklığı nerden geliyor ki bunun diye soranlara bütçenin açık ödemeler dengesinin açık ve koleraya karşı sınırlarımızın açık olduğundan dem vurabilirsiniz ya, elinoğlu o zaman da enerji kıtlığından Seydişehir'deki alüminyum fabrikasının üç ünitesinin birden, Aşkale'deki linyit ocaklarının da işlerin kesatlığından kapatılmış olduğunu ileri sürebilir. Baksanıza, İstanbul Sanayi Odası Başkanı Gezgin hammadde yokluğu yüzünden Halkalı'daki fabrikasını kapatmış!..

Lokavt dediğin açılış töreni değil ya!..

Lakin bütün bunları açık açık konuşuyoruz, sen ona bak!.. Dertleşebiliyoruz serbestçe! Halimiz bizim, yürekli bir açık kalp ameliyatı gibi bi şey. Cerrah soruyor ikide bir hastaya, "Ölmedin mi daha?" diye. Hasta da başıyla, "I'ıhh!" diyor. Konuşacak, debelenecek dermanı mı kalmış zavallının! Onun için öyle uzun boylu baskı önlemlerine de gerek yok... Neşterin konuştuğu yerde, Ahmed'in, Mehmed'in esamisi mi okunur!.. Tabancaların şamatasında kim dinler Amca Beyi?..

Ya o dışarıyla yapılan pazarlıklar? Onlar da mı açık?.. Açık ya, ne sandın! Kapılar kapalı da olsa, altından dışarı yellenmiyor mu yani haberler? Gözlerimiz kapalıysa da, kulaklarımız açık. Hakkımızda ne karar verecekler diye kabarta kabarta, davlumbaza döndü kulaklarımız!.. Ve de dışarı

yolladığımız pehlivan diplomatlarımız habire açık düşüyorlar minderlerde...

Açık belki ama, kapalı da değiliz, açıktayız ya!.. Süleyman Bey haklı! "Çıktık açık alınla." Öyle bi çıktık ki dışarı, o yüzden giremiyoruz bi türlü içeri!.. İçeri girip de ne olacak ki? İçerde birbirimizin nefes kokusunu çekmekten gayri?.. Rüzgârdı, fırtınaydı, boraydı, es yiğidin bağrına es!.. Saye-i Süleyman'da, açık rejimde ve açık havada yaşıyoruz ya, ayazdan ve açlıktan geberinceye dek, bir ye, bin şükret hazrete! O da "Oh olsun!" desin Açıklar Livası bu millete!..

27 ekim 1977

Dere Tepe ve Ana Avrat Düz Gidenler

Cumhuriyet gazetesinin 24 ekim sayısında şöyle bir "düzeltme" çıktı: "Sanayi Odaları Birliği Başkanı Sakıp Sabancı'nın düzenlediği basın toplantısında 'Biz politikaya yön verme ve müdahaleden daima kaçınmışızdır' sözlerindeki 'yön' kelimesi dünkü sayımızda 'son' olarak çıkmıştır. Düzeltir, özür dileriz."

Sakıp Sabancı'yı televizyonda seyrettim bu söz konusu basın toplantısını verirken. O ne şiddet, o ne celadetti! Haberin girişini yapan spiker arkadaşın sözlerini kaçırmışım çocukların gürültüsünden, Sakıp Sabancı'yı birden o sivile soyunmuş albay edasıyla, o direk direk talimhane sesiyle karşımda buluverince, bir an için yurdumuzda bir darbe oldu sanısına kapıldım. Çünkü öyle bir hışımla konuşuyordu ki Sabancı, kamuoyuna verdiği, basın konferansı ne münasebet, o muhtıradan da öte, resmen bir oltimatomdu sanki... Onun için de gazetenin Takip Sabancı'yı izlemek üzre gönderdiği muhabirin "yön" sözcüğünü "son" olarak algılamasını ben doğal karşılıyorum. Gerçi Sabancı özgün metinde politikaya "yön vermekten kaçınmışlığı"ndan söz ediyor. Yani "yön" yerine "son verme" de dese, bundan kaçındıklarını vurguluyor, ama biz sittinsenedir bu "muhtıra" dilindeki açmazlara aşina kişiler olarak, dilaltındaki bakla fallarına bakmayı iyi biliriz...

Sabancı da görünürde politikaya n e yön n e d e son vermek istiyor, ama iktidara da, muhalefete de zılgıtı verdikten sonra "Devletin içte ve dışta saygınlığını korumasının ve ruhsal boyutlara ulaşan sorunlara gerekli çözüm getirebilmesinin AP ve CHP liderlerinin bir araya gelerek sorunlara eğilmeleriyle mümkün olabileceğini" mikrofonları zangırdata zangırdata söyleyerek, politikaya "yön" ve giderek "son" vermeye kararlı oldukları yolundaki gözdağını bütün azametiyle gö-

zümüzün önüne dikmektedir. O kadar ki, "İki büyük parti liderimizin samimiyetle bir araya gelerek ülke sorunlarına eğilmeleri ve asgari müştereklerde birleşmeleri bugün, milletçe her zamankinden daha çok ihtiyaç duyduğumuz kaçınılmaz bir zarurettir. Aksi halde, yönetimde görev alanlar olsun, yönetime talip olanlar olsun, ülke çıkarları istikametinde birlik ve beraberliğin ortamını yaratmazlarsa, santrallarımızdan elektrik enerjisi, Merkez Bankası kasalarından da dövizler taşsa dahi, sorunlar yine de çözümlenemeyecektir..." derken bile "asgari müşterek" abası altında, "askeri müşterek" sopasını göstermektedir... Özellikle "işçi-işveren ilişkilerindeki aşırı gerginliklerden", elektrik enerjisi kıtlığından bağrı yanık adamın! "Bu tutumlar Anadolumuzun avucu nasırlı çilekeş insanlarının damla damla meydana getirdiği kıt ve kısır imkânların heder olmasına sebebiyet vermektedir" diye iki gözü iki çeşme!.. Sanayimizin Koç'tan sonraki ikinci adamı, Anadolumuzun avucu nasırlı çilekeş insanlarından dem vurmaya başladıysa, hiç kuşkunuz olmasın, başımızda bir kara bela dolaşıyor şu ara...

Rica ederim, bu sözlerimi "Can da faşizm şantajını sıvazlıyor" biçiminde yorumlamayın! Ben sadece, açılış günü yaklaştığı için provaları sıklaştırılan ünlü *Şair Evlenmesi* oyununun hazırlıklarından kimin sahneye hangi kapıdan girip hangi bacadan çıktığını saptamaya çalışıyorum. Galasında daha bi iyi yuhalayabileyim diye!..

Yarın, bu en azından iki yıllık zifafın yengelerinden söz edeceğim...

28 ekim 1977

Bak, Buna Diyecek Yok!

AP-CHP Zittifakı önerisi için bin dereden getirilen sulara o kokuşmuş iksir de katıldı yenileyin: Antikomünizm...

AP grubunun son toplantısında Adana Senatörü Nuri Âdemoğlu geçiyor kürsüye, diyor ki: "'Halk Partisi iktidar olursa komünizm gelir' sloganı geçersiz ve yanlıştır. Biz yıllarca iktidar olduk. Hangi devlet dairesinde komünizmi var ettik?.." Öyle kolay beri yutulur laf değil yani!.. Âdemoğlu, elinoğlu bir hamlede Milliyetçi Cephe'nin altından oturağını çekiveriyor! "Komünizmle mücadele için" yan yana geldiklerini temcitleyenlerin bu "misyon" için aldıkları komisyonları hak etmediklerini aşk ediveriyor suratlarına!

Bu sezgin teşhisin mantıksal sonucu AP-CHP koalisyonunun komünizmle mücadelede çok daha etkin olabileceği iddiası olmalı. Konuşmanın bütününü henüz okuyamadığımız için, Âdemoğlu'nun bu zihinsel sabah gezintisinde bu adımı da atıp atmadığını bilemeyeceğiz.

Ama... sürümü ve gürümü bol bir gazetenin Nazlıca bir başyazarı, daha önce veriyor bu yanıtın karşılığını...

Cümlemizi ezip diyor ki: "Başımızda komünizmle mücadele eden bir hükûmet var, nasıl bu gibi faaliyetlere imkân verir, demiyelim!.. Bir hükûmet, kendisini oluşturan partiler arasında birlik kurup televizyonun başına birini tayin etmekten aciz ise, bırakın kongre toplamayı, bir gün gelir komünistler ülkeyi dahi ele geçirir..."

Ve sürdürüyor sözü. "Demirel istediği kadar, 'Biz komünizmle mücadele ediyoruz' desin. 'Ülkeyi sola teslim etmemek için iktidar olduk' diye bir görüş ileri sürsün. 1. ve 2. koalisyon devirlerinde komünizm gerilememiş, üstelik genel olarak sol ilerlemiştir..."

Nazlıca Bacı bu sözlerini kanıtlamak için de salı akşamı

televizyonda Rusya'da ödül kazanmış olan *Yasak* adındaki kısadonlu bir filmin gösterilişini gözümüze kakalıyor...

Seydişehir'de çekilmiş olan bu kordelayı seyredip hiç de beğenmemişliğime karşın, yine de Nazlıca Bacımızın bu tertip şeritlerin şu anda egemen sanayi burjuvazisinin buyruğunda olması gereken televizyonca gösterilmesini yadırgamasına bile bir diyeceğimiz olmasa gerek...

"Fakir bir çocuk, zengin çocukların oynadığı parka girmek istiyor, fakat kapıdaki polis ona izin vermiyor... Düpedüz komünizm propagandası..."

Ne yapacağız öyleyse?.. Nazlıca Bacımızın salık verdiğince, İspanyollardan örnek alacağız!.. Bu kefere takımı ise "zor bir devreden geçen memleketi refaha kavuştururken, geniş halk kitlelerinin tasvibini almak ve toplumda consensusu sağlayabilmek için faşistinden komünistine kadar bütün partileri kapsayan bir 'protokol imzalama' gayreti içindedir."

Aynı şekilde Demirel, "Türkiye'yi sola teslim etmem" demektense, "sol ile bir ittifaka yakınlaşsa veya uzlaşmaya girse, belki komünizme karşı mücadelede, geçen üç yıllık devreden daha başarılı olabilir..."

"Hazır, CHP, Ulusal Demokratik Cephe çağrısını reddetmiş, DİSK'in Rus taraftarı yönetimine karşı savaş açmıştır... Ortam fevkalade müsaittir."

"AP ve CHP liderleri mutlaka bir araya gelmeli ve belirli prensiplerde bir uzlaşmaya varılmalıdır..."

"Vatan mı, parti mi? Ben seçimimi yaptım, oyumu vatanım için, onun menfaatleri doğrultusunda kullanıyorum..."

Bak, buna diyeceğim yok işte!..

Tezelden böyle salim bir ittifak ya da başka dediğimce bir "ittifak" kurar, el ele verip, vatanı kurtarırız... Yoksaaa... Yoksa mı?.. Yoksaaa... Batarız!.. Kim?.. Biz, yani başımızdakiler... Çünkü onlar batarsa biz de batarız ya da batmışız... Daha önce yani... Öyleyse fakir bir çocuğun zengin çocukla-

rın oynadığı parka girmek isteyince karşısına dikilen polisin –varsa eğer böyle bir polis– karşısına dikilişin çekilmiş filmine devletin yasak demeyişine "yasak" demek için ve böylece vatanı kurtarmak için kurarız, be abiy Mittifak'ı, paşa gönlün için senin, AP ile CHP'yi de kucak kucağa veririz, yeter ki sen kahırlanma!.. Üzme tatlı canını!

Ben, Nazlıca Bacınız adına verdim gitti cümle malimi ve her bi şeyimi böyle Cici Vatan'ın büyle lezzetli Vatan Bamya Konservesi'ne...

29 ekim 1977

Kot Pantol

Yaklaşan yerel seçimlerin yurdumuz için ne önemli olduğu meydanda. Oy oranlarında CHP lehine mek parmaklık bir oynama bile, Türk milletinin alnına karakalemle yazılmış MC yazısını silmeye yeteceği gibi, ondan sonrası için de artık ne renk kalemlerin fayrap edileceğini seyir bakımından ilginç gelişmeleri gelberi edecek bu seçimler... CHP'nin bu girdaptan kazançlı çıkacağı kanısındayım. Ecevit'in seçtiği "suskunluk" taktiği, partisinin (hiç de memleket hayrına görmediğim) sanayi burjuvazisiyle bütünleşme stratejisinin bir parçası olmakla birlikte, AP içindeki kaynaşmayı artırma ve sonuçta Cephe İktidarı'nı çöküntüye sürükleme bakımından usturubunla seçilmiş bir taktik. CHP, bu iktidarın kabasında kızardıkça kızaran çıbanı kendi eliyle kurcalayıp azdıracak ve içinden çıkacak irini dört bir yana bulaştıracak yerde, üstüne köze gömülmüş bir soğan kapatmakla bu iltihabın yavaş yavaş ve doğal seyri içinde gelişip patlamasını öngörüyor. Yerel seçimler bu çıbana vurulan bir fiske hizmetini görecek... Halk Partisi'ne duyulagelen hoşnutsuzluklar, zamlar humması içinde eriyip gitmiş olduğuna göre... Bu zekâvetli ve fazlaca devletli politikayla Halk İktidarı'na nasıl varılır, o ayrı soru!..

Yerel seçimlerin önemi ve anlamı bu az çok güncel kaygılarla sınırlanamaz elbet. Çünkü kör topal da olsa, kapitalist yoldan kalkındırılması kararlaştırılmış olan ülkemizde palazlanan burjuva ile ona karşı patlayan işçi sınıfı arasındaki çekişim ve savaşım, yerel yönetim sorununu, siyasal sorunlar listesinden baş köşelerine doğru itmektedir.

Bir yandan seçim sistemi, bir yandan da kırsal kesimlerin kentsel kesimlere görece uyanış ağırlığı, sol programların amacına hükûmetleşmesini önlemektedir. Büyük ve orta

yerleşim merkezlerindeki gittikçe örgütleşen Sol Özlemler bir an önce gün ışığına kavuşma şevkiyle yanıp tutuşurken, bu potansiyele (giz güce), karşılık verecek çözümler ağırlık kazanmaktadır. Bu çözümler, getirenlerinin yanşaklığı ya da keskinliği bir yana, yerel boyutları kapsayıcı bir ÖNİKTİDAR maddesi içinde somutlaşmaktadır... Bu, sol kanattan bugün iktidar adaylığı katına ulaşmış CHP'nin tek başına sorunu gibi görünse de şimdilik, yakın bir gelecekte sosyalist partilerin ya da tek bir Özörgüt'ün uzun bir süre için ana davası haline gelecektir. Onun için de Halk Partisi'nin bu alandaki tutum ve girişimlerini dikkatle izleyip bunları değerlendirmek bütün arkadaşların boynuna borçtur...

CHP'nin bu baptaki çalışmaları (1973'ten beri yani) hiç de parlak olmamıştır. Bu yargıya varırken, CHP'ce ele geçirilmiş yerel yönetimlerin demokratik kuralları bile çiğnemekten çekinmeyen sağ öbeklerce oluşturulmuş üst iktidarların açık baltalamalarına uğrayışını hesaba katmamak, bu alanda gereksinmelere karşılık verebilecek bir yasal temelin henüz atılmamış oluşunu gözden ırak etmek elbet haksızlıkların en büyüğü olacaktır. Yine de, CHP'nin bu yetersiz olanaklar içinde bile yeterince verimli olduğunu kimse söyleyemez. Bunun nedeni ise, "şu belediye başkanı iyiydi, öbürü berbat!" çeşidinden parça buçuk değerlendirmelerin çok daha ötesinde yatan genel bir siyasal doğrultu yanılgısı...

CHP, kısa iktidarı ve uzun muhalefeti boyunca yüksek, daha doğrusu, âli devlet meselelerinden göz açıp halk yığınlarıyla (seçim mitingleri dışında) hoşbeş kurmayı doğru dürüst becerememiştir ki, yerel yönetimin önemini soyutça kavrayış düzeyinden somuta indirebilsin... Yerel parti kadroları böyle bir çizgiye yatkın hale getirilmesi gerekirken tam tersine, saflara içtenlikle katılmış unsurların "sırttan atılası kentler" sıfatlamalarıyla temizlenmesi işlemine hız verilmiştir. Oysa asıl temizlenmesi gerekenler, parti kadroları içinde

çıkarcı çevrelerle bütünleşmiş olup, partinin halk yığınlarıyla örgensel bağlar kurmalarını önleyen yoz unsurlardır... Mesele ne İsvan'ın yasalara fazla uyduğu için ağır yol alması ne de Dalokay'ın (o önde gelen erdemi, demagog yanıyla) yasaları zorlaması değildir. CHP, kazanmış olduğu belediyeleri, evladı değil, velediyesi saymıştır... Ecevit'in bu konudaki başlıca yanılgısı, partisi içinde yerel yönetim sorununa elverecek bir kadro yaratmak üzre temizliğe geçecek yerde, yozlaşmış kadroları destekleyerek, belediyeleri yalnız bırakışı, hatta onlara düşman olan unsurların sırtını sıvazlayışıdır...

Ama bu, rastlansal bir yanılgı olmayabilir, geniş bir politikanın gereği diye yürürlüğe konmuş olabilir, ona bir diyeceğimiz yok... Nitekim CHP genel merkezi hiç de arızi sayılamayacak bir toptancılıkla bu yerel seçimlerde, son dört yıl içinde, kişisel özellikleri ne olursa olsun, halkla ilişki kurmuş, halka bi şeyler verme yollarını öğrenmiş belediye başkanlarını harcama yolundadır. O başkanlar ki, 1973'te merkez yoklamasıyla (böylesinin daha dürüst, daha işbilir başkanlar bulunmasına yardım edeceği düşüncesi içinde olsa gerek) seçilmişken, şimdi bu iş (demokratik yollar aldatmacasıyla) naylon delege sürecine bırakılmaktadır...

Bilmiyorum, belki de Halk Partisi'nin çeşitli nedenlerden ötürü, halka gereksinmesi kalmamış olabilir, ben yine de söyleyim: İstanbul'un bir kentlisi olarak bu kentin başına bir KOT PANTOLONUN GEÇİRİLMESİNE RAZI DEĞİLİM.

Dalokay'ın 06'sıyla dalga geçenler unutmasınlar şu rakkamları da: (Bakırköy), 6. (pafta), 21. (ada), 23. (parsel)!..

1 kasım 1977

Babatomi

Sevgili Vedat Günyol ile Mehmet Eyüboğlu'nun himmetiyle derlenmiş olan, *Resme Başlarken* adlı kitabında Bedri Rahmi Eyüboğlu, Çallı İbrahim'in şu sözünü aktarıyor: "Bre" diyor Çallı, "herifin ne anatomisi var, ne babatomisi..."

O enfes ve büyük nefesli adam Çallı'nın bu sözünü yaprak zikrederek veremiyorum; aradım, bulamadım. Yine de, Rönesans çağında fizikötesinden doğaya dönüşü muştulayan "anatomi" denen o bilim dalının yavaş yavaş önemini yitirişi karşısında, özellikle plastik sanatlar üzerinde yürüttüğü ağırlığın zorla sürdürülmesine Çallı'nın gösterdiği bu tepkiyi, biz, ancak daha da sert biçimlerde dile getirebiliriz...

"Anatomi" biliyorsunuz, Yunancadan gelme "kesip biçme" anlamına gelen bir sözcük (ana-temnayn)... "Teşrih" demeye geliyor; bir de biçimbilimi (morfoloji) takımından bir organizmanın yapısıyla bilimsel olarak uğraşmaya "anatomi" deniyor...

Yine de Çallı her ananın "babasız" olmayacağı gerçeğinden kalkarak yürüttüğü benzetmecilikte tümden haksız değil, ama örneğin, bu hiçbir şeye benzemeyen iktidarın hem Anatomisi hem Babatomisi var... Çallı'nın sözünü ettiği heriften değişik bir herif bu, böyle işte!..

Bu Eşek Davası'nın, bu üçgenin üst açısı olan AP, sanayi burjuvazisiyle göbeklenmiş olmasına karşın, henüz geleneksel yapısından ve o "kitle" sözcüğünün altına pısıp da, aslında öbür burjuva kesimleriyle hesabını görmemişlikten baş veren arınmamışlığı içinde kaşınıp duran bir parti, bir pırtı, bir pirti... Göbek taşında oturmuş, sırtını keseleyip, hal-i hamur edecek bir natır bekliyor. Ve yetişti yetişecek Karaoğlan... MSP ise, yurdumuzda kapitalizmin sözüm ona gelişmesinden nem alıp nemalanıp da bi türlü asıl tokmakçılarla

kaynaşma fırsatı bulamayan taşra sermayesini temsil ediyor... MHP'ye gelince, sanayi burjuvazisi denen barın fedaisi "Çüş" deyince kuzulaşan, "Deh" deyince gamasını bayrağa çekip gündelikçileri, emekçileri, işçileri haşat etmeye Hazır Kuvvet kılınmış bir yavrukurt...

Anatomi bu yani!..

Örneğin, bu Üç Ahbap Çavuşlar, nerden esiyorsa akıllarına, uçak sanayii kurmaya kalkıyorlar!.. Biri "Konya", biri "Eskişehir", biri "Ankara" diyor. Pazarlık mazarlık sonunda karar veriyorlar fabrikayı üçe bölmeye... Kime verecekler siparişi? Orda da çıngar çıkıyor. İtalyan Maça'ya, Fransız Faça'ya mı, yoksa İngiliz Havaka'ya mı?..

Kefere gelmiş buraya imza törenine, "bugün değil, yarın gel!" diyorlar; geliyor elbet dürzüler, ama başka tarihe atılıyor kısmet, sonunda atıla savıla, İtalyancıklar dönüp gidiyorlar yüz geri...

Bu da işte Babatomi!..

Amerikancası bunun, tekelci burjuvazinin kendi içindeki çelişkileri... Bizimkiler, bi kaptırsalar kendilerini, kaptırmışlara, fabrikayı üç ayrı yerde kuracakları gibi, nerdeyse siparişi üç ayrı patronaya birden vermeye razılar. Nerdeyse federatif bir yapı kuracaklar. Üç başkanlı bir meclisten tutun da, üçlü bir yönetim düzenine dek!.. Gören bunları Müslümanlığa değil, Hıristiyani Teslis'e inanıyor sanacak!..

Ruh-ûl Kudüs'ten başlayarak, Baba ve Oğul!..

Bunlar bu kafayla uçak değil, uçurtma bile yapamazlar!..

Ki Oğul, o uçurtmayı uçurup da meydanlıkta, en azından ibalık edebilsin ve bizim hacı hocalar beklesinler uçurtmanın filan yere takılıp da ne zaman secdeye geleceğini!..

Hiç bu kadar ballı babayı yemiş bir Babatomi görülmemiştir dünya yüzünde!..

4 kasım 1977

Sağayığın Asiltürk'e İadeli Taahhütlü Bir Açık Mektup

3 kasım günlü gazetelerde şöyle bir haber yayımlandı: "MSP'li Sanayi ve Teknoloji Bakanı Oğuzhan Asiltürk, film sanatçılarının yürüyüşüyle ilgili olarak, 'Yürüyüş de yapsalar, oturup da yapsalar sansür değişmez. Bir grup insan çıkıp da yok biz ahlaksızlık yapacağız diye yürüyecekse, yolları açık. Onların bu hareketleriyle biz bunu değiştirmeyiz' demiştir."

"Malatya'da bakanlığıyla ilgili incelemelerini sürdüren Sanayi ve Teknoloji Bakanı Oğuzhan Asiltürk, 'Kozmopolit yabancı ideolojileri telkin eden filmlerin çevrilmeyeceğini, film sanatçılarının yürüyüşünün hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini' öne sürmüştür."

Garip şey şu iktidar, unutturuveriyor insana boyunu, işitmez oluyorsun incecik, cızırtılı sesini, başlıyorsun aslan gibi kükremeye! Ne haddini biliyorsun gayrı, ne haddeden geçmiş nezaketin kalıyor! Senden öncekiler gibi, o koltukta geçici olarak oturduğunu çıkarıyorsun aklından, gezsiz, gözsüz, arpacıksız atıp tutuyorsun!

Bir bakan nasıl olur da, yahu, sansür gibi gayridemokratik ve çağdışı bir uygulamayı protesto için yürüyüşe çıkan sanatçılara "ahlaksız" diyebilir! Bu insanlar, yaşamlarını adadıkları uğraşı daha iyi, daha yararlı bir biçimde yürütebilmek amacıyla, önlerine dikilmiş yasal belki, ama antidemokratik bir engelin kalkması için kamuoyunu uyarma düşüncesiyle yasal yollardan bir protesto hareketine girişiyor. Bütün suçları bu!.. Müstehcen film mi çevirmeye gidiyor? Müstehcen film furyasına karşı olduklarını her fırsatta ilan etmiş kişiler. Aralarında bir tanesinin bile bir tek açık saçık film çevirdiğini söyleyebilenin alnını karışlarım!.. Peki, nerden konduruyor ahlaksızlığı sayın bakan bu sanatçılara?..

İkinci tümcesinde, bakan baklayı ağzından çıkarıyor: "Kozmopolit ve yabancı ideolojileri telkin eden filmlerin çevrilmeyeceğini" zarta zurta söylüyor... "Kozmopolit" dediği de ne? "Kosmos" dünya demek; "polit" de yurttaş. Sözcüğün anlamı: "dünya yurttaşı" yani... Dünyanın her yerinde kendini oranın yerlisi gibi duyan kişiler, yerellikten kurtulmuş insanlar için kullanılan bir sıfat... Tabii biz o daracık kafamızla sözcüğü tersine, olumsuz anlamına almışız. "Köksüz", "yoz" karşılığına almışız... O "yabancı ideoloji" deyimiyse ayrı bir âlem! Örneğin "milliyetçilik" yabancı bir ideoloji değil sanki! Şu yüzyılın başına dek, Osmanlı İmparatorluğu Türklüğü hor gören, Osmanlılığıyla öğünen önderler tarafından yönetiliyordu. Öte yandan Müslümanlığın Arap kökenli olduğunu da akıldan çıkarmayalım!..

Hadi diyelim, Sayın Asiltürk kozmopolitliğe de, yabancı ideolojilere de kızıyor. Kızar, kızar, kendi bileceği bi şey! Ama bu düşmanlarına karşı harp ilan ederken, bir devlet adamı olarak, yasal dayanaklar aramak zorunda. Ceza Kanunu'nun hangi maddesinde kozmopolitlikle yabancı ideolojiler suç sayılıyor? Sansür işte böyle yuvarlak, ne idüğü belirsiz terimler çerçevesinde yürütülen yasaklayıcı bir uygulama olduğu için zararlı ve gayridemokratik ya!..

Hem bu sansür denen nesne bu kadar gerekli, bu kadar kıymetli bir matah madem, ne diye sade sinemada uygulanıyor? Sinema çok daha geniş yığınlara sesleniyor mazereti de sinemanın bugün içinde çalkalandığı bunalımdan bu yana, geçerliliğini yitirdi. Yani bu memlekette tek sinema mı bozuyor milletin ahlakını?..

Ne dergiler, ne kitaplar çıkıyor! Otellerde, motellerde "turizm" adına ne dümenler dönüyor?.. Bu dümenlere ait resimler gazetelerimizde çarşaf çarşaf yayımlanıyor... Ceza yasaları var, uygularsın onları, cezalandırırsın suçlusunu!.. Pekiyi ama sinema için niye aynı yola başvurulmuyor?..

Ben sansürün her türlüsüne karşıyım. Yurdumuzda bu karanlık çağ kalıntısının bir an önce kalkmasına taraftarım. Yine de "Şu sansür kullanılacaksa, nerde kullanılsın?" diye fantezi bir soru yöneltirseniz bana derim ki, size: Sorumlu kişilerimizin demeçleri sansürden geçirilmeli!.. Çünkü sorumlu kişilerin sorumsuzluğu kadar ayıp bir şey yoktur cins-i âdemde!..

5 kasım 1977

İsraflı Tasarruf

Ekonomimiz darboğazdaymış!..
Kemerleri sıkacakmışız!..
Tasarruf seferberliğine uyacakmışız!..
Üç ampulden birini söndürecekmişiz!..

Salkımları şampanya halinde yudumlayıp yutanların talkınlarını, yutturmacalarını, dinleye dinleye şu son günlerde, kulak fesadına uğradık... Şu ekmek israfı bi durdurabilseymiş, memleket kalkındı gittiymiş!.. Bakındı şu işe! Herifçioğlu, somunun yanındaki katığı ne diye sormuyor da, ekmeğimizle oynuyor hâlâ!.. Halit Narin Beyefendi de geçenki bir açık oturumda Büyük Türkiye'de, yani Amerika'da pek revaçta olan bir tasarruf önlemini önerdi, allah razı olsun! Gusülhanelerimizde duvarlara şu ibareyi yazıp yapıştıracakmışız: "Sabunu almadan elinize, musluğu açmayın!" Akla bak sen! Amerika'daki gibi sıvı sabun kullanıyoruz sanki biz!.. Ve de musluğu açınca, su hor diye akmaya başlıyor da sözde!.. Bu arada tabii kendi bakımlarından çok daha gerçekçi icatlar ortaya atmayı da boşlamıyorlar efendilerimiz! İşçilerimizin her ay yurda 100 ve 200 mark göndermelerinin zorunlu kılınması için tasarılar hazırlıyorlarmış! Böylece yıllık işçi dövizi akışı kesintisiz 1,5-2,5 milyar markı bulacakmış! Bu yurtseverlik görevini yerine getirmeyen işçilerin pasaport süresi sonunda gerekli uzatması yapılmayacakmış, çalışma izni de iptal edilesiymiş!.. Bir yandan sen, yurtiçinde kamu kuruluşlarından başlayarak, lokavt uygulamalarıyla işçileri kedi yavruları gibi kapı önlerine sal, sonra da yurttaşlık haklarını kısıtlayarak, seyahat özgürlüğünü ayaklar altına alarak Hazine'ye mark devşirmeye kalk!.. Ne âlâ dünya!.. Yurtdışındaki işçilerimizin sigorta primlerini bir ayak oyunuyla içeriye transfer tasarısı, kefereinin direnci yüzünden suya düşünce, ne yeni kolpalar düşünü-

yorlar bak, Tasarruf Tanrısı'na kurbanlık koyun taharrisine girişmiş cümle aklı evvellerimiz!..

Öte yandan ama, dışarılara akın akın giden varlıklılarımızın dönüşlerinde kürk getirmelerine konan yasak, bir hafta bile sürmedi... Otellerde cümbüşler, düğünler, dernekler berdevami... Hacılarımız da dünya bankalarında dilendiğimiz dövizleri Medine'de sadaka diye dağıtmakla meşguller. Halk ayran bulamazken içmeye, kimileri de Mercedeslerle gidiyor sıçmaya...

Ya o devletin radyolarına, televizyonuna ne buyrulur!.. Tasarruf diye ensemizde boza pişiren iktidar, kendi yönetimindeki iletişim araçlarından israf reklamlarını borazanlayıp duruyor...

"Güler Hanım'ın yüzünde okunan Sintel mutlulukları!.." "Bilmem ne halısı üstünde içilen milyoner kahveleri..." İki Patronlu Dergiler... Külotsuz Öğrenci Çorapları... Pepsi... Biliktan... Saks... Nestle... Vakko... İGS...

Bizim televizyondaki reklamları seyreden bir yabancı, sinekkaydı tıraşla koltuk altı kokusundan gayrı bir derdimiz yok sanır valla!..

Ya o deterjanlar! Envai türlüsü!..

Ama bize tasarruf salık veren israfçı arkadaşlar bilsinler ki, saldıkları kötü kokuları giderecek güçte ne bir losyon ne de onların siyasal kirli çamaşırlarını ağartacak keskinlikte bir deterjan icat edilmiş değil şimdiye dek!..

Fare zehrine versinler onlar kuvveti!.. Gerçi ona da lüzum kalmadı ya. Nasılsa bankalarının mahzenlerinde cirit oynarken tökezlenip düşen farelerin beyni patlıyor kendiliğinden...

8 kasım 1977

Teşrinleri Ekim Eden Koca Ekim Devrimi

İşçi sınıfı, Marksizm ve Leninizm bilimiyle donanmış partinin kılavuzluğunda, Koca Ekim Devrimi'ni gerçekleştirerek, yeni bir çağın cümle kapısını ilkin ayak sesleriyle, sonra da tekmeleriyle ardına kadar açtı. Kremlin'in çanlarıyla çalınan "Enternasyonal Marşı" dünya halklarına o zamana dek değişmezliği savlanan sömürü düzeninin onulmaz bir yara aldığını ilan ediyordu. Çünkü bu zafer, her şeyden önce üretici güçlerin kapitalist üretim biçimine karşı kazandığı kalıcı bir zaferdi. Daha sonraki yıllarda Sovyetler'in beyazların top ateşi ve ablukası altında başardıkları büyük kalkınma atılımı, bu gerçeği fabrika bacalarının, elektrik santrallarının, barajların somutluğu içinde doğruladı. Üstelik böylesine bir başarının öteden beri Ortaçağlılıktan kurtulmamış bellenen, Rusya gibi bir ülkede haka başa getirilmiş oluşu, sade proletarya için değil, aynı zamanda emperyalizmin sultası altında inleyen bütün uluslara bir ümit ışığı tutmuştu. Âdeta, insanlığın boynuna dolanmış yesirlik zinciri bir anda en zayıf noktasından koparılıvermişti.

Kurtuluş Savaşı'nın ateşleri içinden bir Anka (buna Ankara da diyebiliriz) Kuşu gibi doğacak olan yeni Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler, emperyalizmin sömürüsüne, saldırısına uğramış uluslara sunulan bu desteğin ne kadar etkin olabileceğini gösteren ilk örnekti. Mustafa Kemal, küçük burjuva dünya görüşünden ve siyasasından hiçbir ödün vermeksizin, yurdunun üstüne çullanan saldırganlar karşısında bu destekten yararlanmasını bildi. Zaten Sovyetler Birliği de bu yakınlaşmada, Yeni Türkiye'nin sömürgenler elinden kurtulmasına yardım ederek, emperyalizmin zincirini bu noktada da koparmaktan başka amaç gütmüyordu. Bu karşılıklı anlayış havası, yurdumuzun kurtuluşundan

sonra da, geçici bulutlanmalara karşın, sürdü gitti. İkinci Dünya Harbi'nin sonuna dek... Küresel yumuşama politikasının çerçevesi içinde, bu eski anlayış havasının yeniden esmeye başladığını muştulayıcı belirtileri gözlemlemekten ancak sevinç duyuyoruz...

Bir Türkiyeli olarak, Sovyetler Birliği'ne karşı duyduğum sevecenliğin ikinci nedeni ise, faşist sürülerine karşı verdiği yiğitçe savaşım. Dün gibi anımsıyorum; Ankara'da, Sıhhiye'de, demiryolunun ordaki açıklıkta top oynarken bir akşamüstü, bir "Harp çıkmış!" çığlığı üzerine, öbür çocukların ardına düşüp, daldım bir kapıdan içeri. Yatakta bir kadın yatıyordu, inmeli, arkadaşın anasıymış. Ve radyodan Hitler'in o cayırtılı sesi!.. Karalar kesti birden içim, döndüm eve sonra, akşamleyin Moskova Radyosu'ndan Stalin'i dinledim: "Faşistlere Ölüm!" diye kükrüyordu... Harp boyunca, o boğuk ama inançlı ses, insanlığın faşizmi ergeç ezeceğinden bir an için bile kuşku duymamamda başlıca etken oldu...

Son dönemde ise, Sovyetler Birliği'nin Barış Davası'na ettiği büyük hizmetleri kim yadsıyabilir ki?..

Ben de biliyorum elbette: Ne Sovyetler Birliği 1920'lerin Sovyetler Birliği ne de dünya o eski dünya... İşte Çin, İşte Küba, İşte Vietnam... İşte Afrika'da sürüp giden kurtuluş savaşları... Sovyetler Birliği gayrı, dünya işçi hareketinin tek yöneticisi olmaktan çıktı. Belki de Sovyetler'in bir ölçüde eski egemenliğini yitirmeme isteğinden köklenen gerilimlerle karşılaşıyoruz yer yer. Belki de Sovyetler Birliği'nin kuruluşu, oluşumu sırasındaki tarihsel koşullardan ileri gelen ve çeşitli açılardan eleştiriye açık yanları var...

Ama ben, bir Türk yurttaşı, bir Türk şairi ve devrimcisi olarak, Sovyetler Birliği'ne oldum olası duyduğum şükran borcunun altındayım hâlâ... Onun için de eleştirilerimde bile hakbilirlikten ayrılmak şöyle dursun, "Ya Koca Ekim Devri-

mi olmasaydı, ne yapardık?" sorusunu nur topu bir bebe gibi karnımda taşıyorum...

Teşrinleri ekim eden Koca Ekim Devrimi'nin altmışıncı yıldönümü insanlığa ve hepimize kutlu olsun!..

10 kasım 1977

Bakir Ormanlar

Liseyi yeni bitirmiştim. Annem kenara çekti beni bir gün. "Sen öğretmen olacağım diyorsun ama..." diye başladı, saydı cümle mazarratını öğretmenliğin, sonunda da "parasızlıktan İzmir'de ilk bebeğimizi, ablanızı kaybettik" deyip ağlamaya durdu... Ben öğretmen olmadım, ama annemi dinlediğimden değil, bambaşka nedenlerden. Uğraşların daha da belalısı olan serseriliği seçtim. Serserilik diyorsam, onun da matrak öyküsü şu: Bir tarihte, heykelci arkadaşlarım Anıtkabir için aslan yontuları yapıyorlardı Süleymaniye'deki İslam Eserleri Müzesi'nin orda. Ben de uğruyorum ara sıra, çalışışlarını seyrediyorum, şarap içiyoruz birlikte. Harika da bir yer zaten. Aralarında şimdinin ünlü kuş ressamı Salih Acar da var, yeni göçmüş Bulgaristan'dan. Bir akşam yine oturuyoruz Marmara şişelerinin başında, sordu yekten bana, "Ne iş yaparsın sen, Can?" diye. Ben de "Yazı yazarım, şiir düzerim, çeviri yaparım..." diye sayacak oldum marifetlerimi. Kesti sözümü Salih. "Desene, yavu" dedi, "sen düpedüz serserisin!.."

Diyeceğim, Salih'in deyimiyle serseriliği seçtim, ama baba uğraşı ne de olsa, öğretmen dostlarımın çilesini uzaktan yakından paylaştım, Köy Enstitüleri yıkımında, bir eyyam baş tacı edilmiş, Başaran, Talip, Makal gibi has öğretmenlerin ne vartalar atlattıklarını kendi ağızlarından dinledim, kimine de tanık oldum. Babam zaten "eski bir öğretmen" olarak, uğraşının kocamışlığına karşı eksilmeyen mihnetini çekmeyi sürdürüyordu...

Onun için bilirim yurdumuzda "öğretmen" denen çilekeşlerin nasıl hallaç pamuğu gibi ordan oraya savrulduklarını, horlandıklarını, köyde kentte nasıl yerden yere vurulduklarını, hangi katsayılarla paryalık ettiklerini, tutuklamalarda nasıl listelerin baş köşesine oturtulduklarını... Bilmesine bu-

nu, iyi bilirim de, öğretmenler sanırım, bu son Mim Cim dönemlerindeki kadar vur abalıya getirilmemişlerdi hiç...

Dövülenler, sövülenler, vurulanlar hep onlar... Okuyoruz gazetelerde hep "Malatya Lisesi müdürünü demir çubuklarla hastanelik etmişler" derken, Ankara Atatürk Lisesi müdürünün komandolar tarafından lokma edildiği haberi geliyor... Geçen yıl, bizim Paşabahçe'nin ordaki Ferit İnal Lisesi'nin edebiyat öğretmenini öğrencileri dövmüş diye duyduydum. Uzaktan tanırım kendisini. Rastlaştık sonra, "No'oldu, yau? Anlat şu olayı bana!" dedim. Babasından bir iki şaplak yemiş bir veledin serinkanlılığıyla, "Ülkücülerden birkaçını bütünlemeye bıraktım da ondan" diye lafı geçiştirdi. Doğal bi şey yani... Öldürseler hem, ne lazım gelirdi ki!.. Cenazesine giderdik, saygı duruşunda dururduk, iki üç de marş patlatır, birkaç kürek de toprak atardık üstüne... Katilleri de bütünleme sınavlarından başarıyla bir üst sınıfa atlar geçerlerdi.

Yine de Bozkurtlarımız bu denli marazaların zaman zaman, hava poyraza döndükçe haklarında pek hayırlı olmadığını sezinlediklerinden, daha başka bir yol tuttular şimdilerde... Kendilerinden gayrisini almıyorlar artık eğitim enstitülerine. Böylece sıradan gençlerin öğretmenliğin meşakkatini çekmelerini ta önceden önlemiş oluyorlar. Çok düşünceli kimseler bu Bozkurt sürüsü doğrusu!..

Takmışlar pazıbentleri kollarına, çit olmuşlar enstitülerin kapılarına, uluma kâğıdını göstermeden almıyorlar kimseyi içeri, sınav kaydını yaptırmaya. Ülkücüdaşlar tam tekmil kaydını yaptırıncaya dek. Baktılar ki kendilerinden gelen yok gayri, o zaman haraç kesmeye başlıyorlar hidayete henüz varmamış adaylardan. Sınavlar desen bir âlem! Türkeş'in karının adını sordulardı geçen yıl. Bu sefer de doğan çocuğunun adını sual ederler. Bak, ben nevzadın adını bilmiyorum kendi hesabıma, desene sınavda çaktık gittik!..

Kayıt bürosunda da kayda değer durumlar vardır: Kızlar-

dan bekâret belgesi istiyorlarmış! Böyüklerimiz, "Kemerleri sıkın!" derken, meğer kızlarımız için de bekâret kemerini kastediyorlarmış!.. İçişleri Bakanı Korkut Özal'ı ırgalamaz bu elbet! Çünkü kendisi, yaşamöyküsünde anlattı, kızların evde uzunboylu alıkonmasına karşıymış, kendi kerimelerini on altısında baş göz edip, kurtulmuş...

Hem de eğitim enstitülerimiz, balta girmemiş bakir ormanlara dönüştürülecek olduktan sonra, oraya girecek kızların da bakire olması gerek, değil mi?.. Ki, Tarzanlarımız salla sırt edip bu bakireleri, çita maymunları da peşlerinde, daldan dala sekip ulusunlar!..

Şaka bir yana, kakası çıktı bu işin!.. Görmüyor musunuz, nasıl hızla muasır vahşetler seviyesine çıkarıyorlar memleketi!..

12 kasım 1977

Hacılar ve Bacılar

Sinema emekçilerimizin Sansürü Protesto Yürüyüşü, anlaşılan, adamakıllı başarılı olmuş. Özür dilerim, ben nevazildim o gün, kendilerini uğurlamaya Barbaros Alanı'na gelemedim. Ama benim bu "sansür" denen illetin ne ölümcül bir illet olduğunu bildiğimi bilirler elbet... Işıl ışıl isimlerin beyazperdeden, sahnelerden yollara düşerek, haklı davalarını halka anlatmayı akıl etmeleri övülesi bir davranış. Gerçi canlarına yetmiş, bıçak kemiğe dayanmıştı, ama bizde aydınların buharlaşmaya yatkın yapı ve derecesini düşünürsek, böyle kıran kırana eylem yollarını denemeleri insanın göğsünü kabartıyor. Sayın Asiltürk'ün o basil "ahlaksızlık" demeci de sinema emekçilerimize hayli moral vermiş olmalı!..

Sağ olsun basın, bu alabildiğine ciddi girişimi tiye almak, alaya vurmak için elinden geleni ardına koymadı değil. E, onlar da cibiliyetlerini gösterecekler tabii... Öte yandan, "Son Bir Haftada Sansür Kurulu'na Giren Beş Film de (Geçer) Not Aldı" türünden başlıklar atmayı da boşlamadılar, tüy yatımı için... Bu arada yeni Sansür Kurulu üyelerinin de adları açıklandı. Aralarında benim tanıdıklarım şunlar: Ekrem İrfe (Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi), Kürd'ün meyanesinden bilirim kendisini. Sanatla ilişiği tek, o zamanlar bizleri can kulağıyla dinlemesiydi. Her daim koltuğunun altında gezdirdiği siyah çanta, müşekkel bedenine daha ağır bir hava verirdi. Sonra sanırım, Aydemir'in birinci patırdısında, gönüllü spikerlik için Radyoevi'ne daldıydı da, başı belaya girdiydi... 1950 tutuklamasından sonra, Komünist Düşmanlığı'nı meslek edinmiş olan Aclan Sayılgan da Kültür Bakanlığı temsilcisiymiş. Yaşasın kültür!.. Yine aynı bakanlığın temsilcisi olarak arzı endam eden Mahir Canova var. Yıllardır Devlet Tiyatrosu'nda pala sallar, oyunculuğu denedi olmadı, rejisörlü-

ğe çıktı beceremedi, demek ki asıl istidadı sansürcülükmüş!..

Anlıyorsunuz ya, yürürlüğe giren son Sansür Yönetmeliği'nin de amacı, müstehceni değil, düşünceyi yasaklamak; açık saçığı değil, gerçeği örtüp kapatmak... Mim Cim'ler iktidara geleli beri, zaten, bütün vaatlerine karşın analar evlere kapandı, avratlar açıldı. Dalokay'ın Kuğulu Park'ta yeniden onarılıp görüye açılan "Ayakta Öpüşenler heykelini Erbakan'a adayışı" boşuna değil... Film yayının müstehceni Beyoğlu'nda furya gidiyor. Beş oğullarının kendi "lokallerinde" yediği naneler ayrı tabii.

Geçen hafta bir dergide gördüm. Hikâyeyi "Figen Han" isimli beyazperdede de, sahnede de çırılçıplak soyunmayı mesleğinin ayrılmaz bir parçası haline getirmiş dansöz anlatıyor. "Gece otelime dönüyorum. Otomobille otelin kapısının biraz ilerisinde durdum. İndim. Üç sıska adam bir arabanın yanında duruyorlardı. Aldırmadım. Ama geçerken kuvvetli kollarıyla beni içeri aldılar. Yüzüme bir yumruk vurdular. Sonra Dikmen sırtlarında bir eve soktular. Yatağa fırlattılar. Üçü de sıskaydı, ama çok kuvvetliydiler. Ellerinden kurtulmak için bütün isteklerini hiç karşı koymadan teker teker yerine getirdim. Ama onlar bir türlü doyacağa benzemiyorlardı. Her tarafım şişmişti. Ben acıdan kıvrandıkça onlar zevkten coşuyorlardı. Neden sonra beni rahat bıraktılar. Bu defa bana sinir krizi geldi. Kahkahalar atarak gülüyordum. Bu halim onların da hoşuna gitti. Aramız düzeldi. Sabaha kadar dostça vakit geçirdik. Bana tecavüz eden zorbaları şikâyet etmedim. Düşmanlıklarını kazanmak istemiyordum..."

Sayın Oğuzhan, Figen Han'ın bu serüvenine ne der acaba?.. E, işte dirlik düzenlik taşlarını bağlayıp kurt köpekleri ni ortaya salarsanız böyle olur!..

Uzatmayayım sözü, sinema emekçilerimiz Ankara'ya vardıklarında, Senato Başkanı Sırrı Atalay'la görüşmüşler; kendisi de zurna çaldığından az çok sanatçı sayılması gereken

Turan Güneş'le hoşbeş etmişler. Güneş parlamış tabii, "Bu iktidardan size fayda yok!" demiş. Kendisinden pek fayda varmış gibi... Gerçi kendi iktidardayken Venüs'ün doğum yerine, Kıbrıs Adası'na çıkarma yapmaktan sansür gibi ufak tefek işlere eğilecek vakit bulamamıştı ya...

Yürüyüşün son günü, sinema emekçilerimiz Tandoğan Alanı'nda toplanmışlar, davalarını açıklamışlar, yürüyüp dağılmışlar sonra...

Bu arada aynı gün, aynı saatte, Suudi Arabistan Elçiliği'nden bizim resmi makamların döviz işlemlerini vaktinde yerine getirmemiş oluşu yüzünden vize alamayan hacılar da Başbakanlık'a yürüyorlarmış... O sırada, İran İmparatoriçesi Farah Ziba da Esenboğa'dan sayın cumhurbaşkanımızın eşiyle buluşmak üzre, Çankaya'ya helikopterle gitmekteymiş... Bu iki ayrı yürüyüşle ilgilenmişler. Buyruğu üzre, alçaltmışlar helikopteri ve imparatoriçe sinemacıların başında en şık yürüyüş giysileriyle giden Fatma Girik'i, Türkân Şoray'ı, Semra Özdamar'ı sonra da öbür koldan giden sakallı ibrikli hacıları seyretme fırsatını bulmuş ve söylentiye göre, "Bu Türkiye garip bir memleket! Bizde hacılar yürüdü mü bacılar yürümez. Bacılar yürüdü mü de, hacılar..." demiş. Ne bilsin, başımızdaki iktidarın kendisini de yürütsünler için herhalde, hem hacıları, hem bacıları aynı gün, aynı saatte yollara düşürecek kadar güçlü olduğunu!

14 kasım 1977

Lime Lime

Kaçıncı pozisyon?

Yalçın Küçük dostumuz, geçenlerde herkeslerin bu ara ekonomist kesilmesinden, "maksimalist" bir kaygıyla sanırım, yakınıyordu. Hiç merak etmesin, benim böyle bir hevesim yok... Yine de Türkiye ekonomisinin (azıcık) müflis duruma düşüşünden herhalde, bu konular öyle açılıp saçıldı ki, benim gibi gayriiktisadi birtakım alaylı yaratıkların kulakları bile –haddimiz olmayarak elbet– parasal ses ve sözlerle çınlamaya başladı. Ve bunların uzaktan gelmeleri nahoşluklarına engel değil üstelik... Örneğin, "Muhabir Banka" diye bir deyim çalındı kulağıma. Asgari ücretin altında çalışan muhabir arkadaşlarım ilk ağızda bunu kendi adlarına bir banka kurulduya yorsalar bile, sonradan araştırdıklarında, Vehbi'nin Kerrakesi'nin hiç de böyle olmadığını ve bu adla anılan bankaların döviz transferleriyle yetkilendirilmişliklerini hayal kırıklığıyla öğrenmişlerdir... Bir de "Döviz Pozisyonu Tutma" diye bir terime kulak misafiri oldum evvelsi gün... Merkez Bankası bu "pozisyonu" elinde tutan bankalardan ellerindeki tüm dövizi bir tel emriyle toplatıyormuş haberi yayıldı. IMF, "Mevcut dövizleriniz Merkez Bankası'nda toplansın da bir görelim!" demiş sözüm ona!.. Bir feryat koptu bunun ardından!.. Ertesi gün, başka bir haber, "Döviz Tutma Pozisyonu tutan bankaların elinden bu yetki alınmamıştır, sadece hacı dövizlerinin ödenmesinde bazı yetki aşmaları görüldüğünden, Merkez Bankası ticari bankalardan döviz pozisyonlarını bildirmelerini istemiştir" diye... Derken bir başka haber: "Ticari bankaların, yani Döviz Pozisyonu Tutan bankaların verilmiş kontenjanların fiilen bitmiş olması nedeniyle döviz pozisyonu tutma niteliği kalmamıştır" demeye geliyor bu da... Aynı günkü gazetelerde İstanbul Sanayi Odası Baş-

kanı Nurullah Gezgin'in bir demeci çıktı. Gezgin, Merkez Bankası'nın döviz durumuyla ilgili olarak almakta olduğu kararların tutarsız olduğunu belirttikten sonra, mealen soruyor: "Döviz Tutma Pozisyonu'nu tutan bankalar döviz tutma pozisyonunu muhafaza ediyorsa, bunun kaçıncı pozisyon olduğunu Merkez Bankası bize acele bildirsin ki, biz de ona göre pozisyon alalım" diyor... Haklı adam...

Sinema emekçilerinin yürüyüşü Ankara'da sona erdikte, "Bu elimizde kalan dövizleri ne yapalım?" diye sormuşlar Müjdat Gezen'e; Müjdat da, Gezgin'den daha cin olduğu için, "Merkez Bankası'na verin!" demiş...

Gayrı milli fasıla

11 kasım günü *Vatan*'da Dursun Akçam'ın yazısında açıklandığı üzre, Safranbolu'nun Nebioğlu köyündeki Kuran kursuna Kızılay'dan yardım isteyip, sözü geçen kuruluştan bu hayırlı hizmet için 200 yastık kılıfı, 200 yatak çarşafı ve 100 divan koparan AP senatörü, üç gün önceki (ekonomimizin son durumu üzerindeki) senato oturumunda, "Türkiye ekonomide take-off denen noktaya ulaşmıştır. Bu, bir uçağın pistten havalanmasına benzetilebilir, Türkiye havalanmıştır" demesi üzerine, CHP'li Gündoğan da, "Kemerleri bağlayın!" diye seslenmiştir. Az sonra, aynı Demir Yüce, sözlerine devamla: "Türkiye 1 000 dolar seviyesine gelmiş gayrimilli bir hak sahibi olmuştur..." diye Mim Cim İktidarı'nın ekonomi politikasını veciz bir şekilde savunmuştur...

Taka tuka

Bülent Ecevit'in "Takalar" adlı şiirinden oluşturulmuş şarkının TRT'de yasaklanması üzerine öfkeye kapılan arkadaşlarımı: "TRT, bu şarkıyı seçim yasağı kapsamı içinde gördü-

günden yasaklamış olabilir. Çünkü şiirin bir dizesi: 'Takalar geçiyor, Laz dümeni' diye gidiyor. Bu ise, en azından CHP'nin yerel seçimlerin önseçimleriyle ilgili tutumunu genel merkezin lehine çevirici bir anlam taşıyabilir" diye yatıştırmaya çalıştım...

Altmış para yetmiş sent

Süleyman Demirel, "Elimizde yetmiş sent yokken, biz hacılarımıza yetmiş milyon dolar döviz verdik, daha ne isteniyor!" demiş... Geçende ben bu konuyla dolanan bir yazımda "Biz New York'ta dilenip, Medine'de sadaka veriyoruz" diye sallama bir söz sarf etmiştim. Haklıymışım demek!.. Konyalı Lokantası da bunu bildiği için olacak, eski altmış paralıkları getirenlere bir hafta ziyafet çekiyor... Parası altmış, senti yetmiş, işi bitmiş...

Nereli?

Eğitim enstitülerinden birinde yapılan "mülakat" sınavında sormuşlar: "Türkeş Aslan, yani Aslan Başbuğ Türkeş nerelidir?" diye. Öğrenci adayı bilmiş sorunun karşılığını, "Kıbrıslıdır" demiş... Ve kazanmış sınavı...

Bu parlak öğrenci, Derviş Vahdeti'nin de Kıbrıslı olduğunu biliyordur herhalde...

15 kasım 1977

Derlenip Toplanma Zorundayız

Pazar günü, Tepebaşı Gazinosu'nda, "Solun Durumu ve Cephe" konulu bir forum yapıldı. Herkes de formundaydı. İçerisi militanlarla (ve bir kısım da siville), dışarısı ise polisle, jandarmayla doluydu... Bahçe kapısından girerken, soyunuklardan biri dikilip önüme, üstümü başımı aradı; iki keçeli görevli arasından geçip gazinonun kapısına vardığımda, bir yurttaş daha üstümü aramaya kalktı. Ben de kendisine yüz adım ötede, bahçe kapısında üstümün arandığını söyleyecek oldum. "O arama yüz adım ötedeydi, bu da burdaki" dedi. Bunun üzerine ben de "Doğru" dedim. "Biz zaten her adımda bir silah fabrikası kuruyoruz!" Velhasıl, pazar günü, orda çok sıkı bir emniyet altındaydık...

Forumu, Türkiye Emekçi Partisi ile Vatan Partisi düzenlemişti. Çağrılanlardan sadece dört dergi katıldı. Ne TİP, ne TSİP, ne SDP,[8] ne de *Ürün* dergisi vardı ortada. Gelmemekle, bence hiç de iyi etmediler. Bu arada hemen belirteyim, yazı kurulu üyesi olduğum *Birikim* dergisinin foruma katılmama kararı bana danışılmış değil. Ben, Türk solunun darmadağınıklıktan kurtarılması yolundaki her türlü çabanın desteklenmesi gerektiği görüşündeyim. Öte yandan, Çin yanlısı grupların foruma çağrılmayışı, Mihri Belli arkadaşın özeleştiri makamında belirttiği üzre, yanlış bir işti. Maocuları tek bir tornadan çıkmış, türdeş varlıklar bellemek doğru değil. Kaldı ki, foruma gelip, sakat bile olsa, görüşlerini orda ortaya koymaları Türk solunun içini zifire kesen isli havanın poyrazlanması ba-

8. Kitabın bir önceki baskısında bu kısaltma, SPD olarak geçmektedir. Ancak bütün aramalarımıza karşın o tarihte SPD kısaltmasıyla bilinen sol bir örgüt/parti bulamadık. Mehmet Ali Aybar'ın öncülüğünde 1975'te kurulan Sosyalist Devrim Partisi (SDP) Can Yücel'in bu yazıdaki özlemini, isteklerini ve sitemini karşılayan bu kısaltmaya yakın tek örgüt olduğu için SPD'nin yanlış SDP'nin doğru olduğuna karar verdim. (yay.n.)

kımından hayli yararlı olabilirdi. "Müsademe-i efkârdan barika-i hakikat doğar" sözünü yabana atmayalım!..

Son aylarda derlenip toparlanmamız yönündeki girişimleri eskiye göre çok daha umutlu kılan iki gelişme yer aldı. Bir: DİSK içinde yuvalanan mülteci kökenli bir mihrakın çürük ipliği pazara çıktı. Bunun nedeni, geçici birtakım taktik yanılgılar değil, temelli bir strateji sapmasıydı. Nasıl 12 Mart'ta uğradığımız bozgun Türk solunu küçük burjuva radikalizminin kuyruğuna takma yanılgısından doğmuşsa, bu dediğim mihrak da işçi hareketini küçük burjuva demokratizminin, yani CHP'nin kıçına takmaya kalkarak kendi eliyle ocağına incir dikti. UDC türünden oldubittilerle bu köklü ayıbın örtülemeyeceği meydandaydı. UDC serüvenlerinden Kemal Türkler'in elinde Cephesi, C'si güme gitmiş bir UD kala kaldıysa, bu Türkler'in eski bir udi oluşundan değil. Yine de DİSK önümüzdeki dönemde CHP'ye büsbütün yamanarak, işçi hareketimiz için acıklı taksimler çalmaktan kendini kurtaramayacak. Bu geçici yitikliğe karşın, önemli bir kazancımız var. Türk solunun işçi sınıfına dayalı bağımsız bir örgütlenmeye gitmesi zorunluluğu bi kez daha kafalara dang etti. Göbeğimizi kendimiz keseceğiz biz, el bilmem nesiyle güveyi girmeyeceğiz gayrı. İttifaklara pekiy, ama zittifaklara yokuz.

Buna paralel ikinci gelişim ise, CHP'nin devletçilikten ayrılarak, devletleşmesi sürecinin birden hızlanışı, ulusal burjuvaziyi temsil ettiği savlanan bu partinin devleti kurtarma terranesiyle dışarlıklı burjuvaziyle sarmaş dolaş oluşu ve AP'yle bir koalisyona girerek, yukarı kademede bir oligarşi oluşturma hevesine düşüşü Türk soluna Türk solundan başka yâr olmayacağı gerçeğini büsbütün belirgin kılmıştır...

Önümüzdeki ivedi sorun öyleyse, bir an önce özörgütümüzü kurmaktır. Ama bu sorunu iki üç hizip önderinin karşılıklı pazarlığıyla çözülecek sanmak da mekanik bir yaklaşımın bütün

açmaz ve çaprazlarını gelberi edecektir. İlk iş, sol gruplar arasında bir diyalog, bir hoşbeş, giderek bir anlayış ve birlik havasının oluşturulmasıdır. Bu ise siyasal pratiği, eylemi içeren bir amaç ve hedef gösterilmesine bağlıdır. Antifaşist, antikapitalist bir savaşım öngörüsü, şimdi darmadağın, birbirinden kopuk çırpınıp duran grupçukların, temel bir amaç çevresinde toplanmış bir ligalar birliğine doğru toplu bir dinamizm kazanmasını sağlayacaktır. Mihri arkadaşın dediği gibi cephe ve parti sorunu diyalektik bir bütün içinde düşünülmelidir. Biz partileştikçe cepheleşecek, cepheleştikçe partileşeceğiz. Kadrolar bu akkoyun-karakoyun arınması içinde belirecek, yöneticiler bu savaşımın içinden çıkacaktır...

Pazar günkü forum, bu doğruların belirginleşmesine elverdiği için alabildiğine yararlıydı. Gruplar arasında bir "irtibat bürosu" kurulması kararı ise olumlu bir karardı.

Benim orda dile getiremediğim bir başka önerim var: Bir yandan da Türk solunun "asgari müştereklerini" belirlemeye yardım edecek, giderek yurdumuzun koşullarını tartışa tartışa bir devrim modeli oluşturmamıza elverecek sürekli bir diyalog ortamı kurulmalıdır. Bu, sözgelimi bir dernek olabilir. Bu derneğin bir yayın organı çıkarılır. Uzmanlarımızın her konuda getireceği öneriler tabanın bilincinde sınanarak geliştirilir, bütünleştirilir, siyasileştirilir, siyasallaştırılır.

Unutmayalım ki, devrimci politika bilimsel sosyalizmin ışığı altında ortaya konacak somutlar üzerinde inşa edilir...

Türkiye devrimcilerinin Leblebici Horhor Kapitalizmi'nin eleğinde ordan oraya savrularak kavrulan leblebiler olmaktan kurtulması zamanı gelmiştir, geçmektedir hatta...

16 kasım 1977

Sol Oylar Özgürleştirilmelidir

Türk solu, 12 Mart sonrasında rejimin demokratlaştırılması isteklerine alemdarlık eden CHP'yi kimi zaman saflığa kadar varan bir içtenlikle destekledi. Bu tutumda balyoz mahmurluğunun da payı vardı elbet. Kendimizi toparlayabilmek için, soluğumuzu tazeleyebilmek için, uğradığımız bozgunun bilançosunu çıkarabilmek için bir ara döneme gereksinimiz vardı. CHP, Ecevit'in sevecen ve insancıl başkanlığında, sıkıştı mı oniforma kuşanan sanayi burjuvazisinin dışarlıklı egemenliğine kimi kırıcı, kimi dengeleyici yeni bir öğe olarak yurt siyasasında boy göstermektedir.

Küçük burjuva demokratizmi, anamalcı sınıf ile işçi sınıfı arasına "hakbilir" bir hakem sıfatıyla girmeyi yükümleniyordu. Üstelik işçi sınıfı, küçük burjuvalıktan tam arınmamış yapısıyla CHP'nin bu çıkışına taban ve hatta toprak kayması diye tanımlanabilecek bir toptanlıkla omuz vermekteydi. Bu durumda "Türk soluna düşen siyasal çizgi, bu küçük burjuva demokratizmini destekleyerek, sanayi burjuvazisinin rejim üzerindeki ağırlığını hafifletmek ve CHP'nin orta konumdan sağa kaymasını önlemek olmalıdır" diyorduk. Bu yolu seçmekle pek de genel olmayan Genel Af'tan yararlanabildik.

MSP'yle kurulan koalisyon ise, Kemalizm önyargılarından yıkanmış olma koşuluyla, bu küçük burjuva demokratizmi akımının pekiştirilmesi süreci olarak yorumlanabilirdi. O savaşsal Barış Harekâtı'na dek bu doğrultudaki yorumlar geçerliliğini sürdürdü. Bu sırada Türk solunun oldum bittim dağınıklığından köklenen başlıca –ve hâlâ kurtulamadığımız– yanılgısı, CHP'ye bol keseden sunulan bu desteğin, ancak özörgütlü bir hareket oluşturduğumuzda, bizler için yeterince güvenceli olabileceğini kavramamış oluşumuzdu. Kendi içinde bütünleşmesini bilmeyen bir akımın kendinden

gayrisine bağışlayacağı destek, örgütsel değil yığınsal oluşunun bütün tehlikelerini, takipsizliklerini ve densizliklerini taşımaktan kurtulamayacaktı...

Nitekim aynı süre içinde, egemen sınıf da boş durmuyor, CHP'yi içerden kuşatma yollarını arıyordu. Kıbrıs Çıkartması Ecevit'in Fatihliğini, Devletliliğini vurgulayarak, Halk Partisi'ne gayrisınıfsal yollardan yarım değil, sözde tam iktidar olasılıklarını açarak egemen sınıfa işleyebileceği büyük bir gedik kazandırdı. Örgütsüz sol destek de çantada keklik sayıldığı için, CHP sanayi burjuvasıyla kaşkariko ortamının hazır olduğuna akıl erdirerek, MSP koalisyonunu bozmakta sakınca görmedi...

Ondan sonraki dönem, Birinci Mim Cim, İkinci Mim Cim dolapları, pusuya yatmış olan, yıpratma politikasına bel bağlayan CHP'nin bu kestirmeden iktidar siyasasını başarıyla uyguladığı ve giderek bu stratejiyi bilinçlendirerek yürüttüğü dönemdi. Ecevit'in oy kaybına uğrayacağını bile bile tezgâhladığı erken (75) seçimler bu stratejinin tutarlılığı içinde gözlemlenmelidir... Üstelik sol, örgütsüzlüğünün getirdiği güçsüzlüğünün yanı sıra, MHP ve MİT sayesinde, bundan böyle sürekli bir faşizm şantajı altında yesir kılınmıştı...

Büyük burjuvazi ve dış ortakları ise, bir yandan Cimcime Koalisyonlarını kendi çıkarları doğrultusunda yontma, bir yandan da CHP'yle bütünleşme manevrasını yürütegelmiştir...

Önce askercil, sonra da ekonomik ambargo, Demirel'in iflahını kesedursun, CHP iktidar yolunda iyi hal kâğıdı almasına tek engel olan, burjuvazinin öcüsü solu temizlemekte, hem kendi kadroları içinde hem de sendikal hareket bünyesinde koşar adımlar atmadadır... Türk-İş'in CHP-AP koalisyonuna kazandırılmasının ardından, DİSK'in de belirli bir sol mihrakın ummaya uğramışlığı yüzünden kolayca kotarılan ayak oyunu, CHP'yi kapitalizm mobilyacısının gözünde bütün marangoz hatalarından arındırmıştır...

Yerel seçimlere işte bu ılımlı değil, ılışık ve mayışık hava içerisinde gidiyoruz... Büyük kentlerde belediye başkanlarının başına oynanan oyun, bu ayıklama operasyonunun, rafineri işleminin son halkasıdır... CHP, artık büyük burjuvazinin iftihar listesine girecek çalışkan bir öğrenci niteliğini kazanmıştır...

CHP'yi Türk solunun desteklemesine gereksinim kalmamıştır gayrı. Belki de, yerel seçimlerde bizim kendisine oy vermeyişimiz bile, velinimetlerinin gözünde itibarını artıracak bir etken olacaktır... Miyanesi kokan AP-CHP ittifakı oyla değil, Amerikan goygoyuyla çözüm bulacaktır... Bir zamanlar Ecevit'in kumar borcu olmayan on kişi üzerine oynadığı kumar, bugünkü günde vadesi dolmuş, sadece Dünya Bankası'na bozdurulmayı bekleyen sağlam bir çeke dönüşmüştür... CHP'nin ne bize ne de bizim ona gereğimiz kalmıştır... Karaçekirge bir, iki derken, üçüncü sıçrayışta cuup burjuvazinin kucağına düşmüştür... Türk solu ise kendi başının çaresine bakmak, ne halt edeceğini kendi başına kestirme durumundadır.

Onun için Türk solunun önümüzdeki yerel seçimlerde oylarını özgürleştirmesi ve CHP'nin babadan kalma bir akar gözüyle görmeye başladığı desteğini geri çekmesi zorunludur... Bu, bizler için Bağımsızlık ve İttifaklar Sorunu'nu yeni bir ışık altında düşünmemize elvereceği gibi, aynı zamanda Halk Partisi içindeki küçük burjuva demokratizmine hâlâ inanmayı sürdüren öğelere de manevra olanağı sağlayacaktır...

Oylarımızın Özgürleşmesi, Birleşmemizin Başlangıcıdır...

Yer yer bazı pilot ilçelerde ve illerde sol partiler arasında işbirliği yolları da saptanmalıdır...

18 kasım 1977

Komşu!.. Komşu!.. Huu!.. Huu!..

Evvelsi gün, gazetelerimizin birinde, İran Şehinşahı Muhammed Rıza Kuskus Pilavı'nın bir resmini gördüm; Kart Carter ve Farah Ziba'yla birlikte... Şehinşah mendilini kapatmış gözlerine, yaşlarını siliyor!.. Bu muhterem öyle sulu gözlü bir kişi değildir, biliyorum onu, ama yine de her insan yüreğinin bir yumuşak noktası vardır, acep ona mı dokundular diye meraklandım; baktım resmin altındaki yazıya. Meğer Washington polisinin göstericileri dağıtmak için attığı göz yaşartıcı bombalar nedeniyle yaşarmış kuru gözleri Şehinşah'ın... Gözlerini bir güzel sildikten sonra gazetecilere verdiği demeçte de demiş ki Hz. "Bunların cümlesi ve silsilesi komünisttir!.." Göstericileri kastediyor yani... Bir muhabir İran'da tutuklulara işkence yapıldığı yolunda yoğun iddialar bulunduğunu hatırlatınca da Şah ülkesinde "ARTIK" işkence yapılmadığını söylemiş... İnandım ben de!..

Derken aklıma, İranlı öğrenciler yollamışlardı, o Cansas Üniversitesi profesörlerinden Norman Farr'ın açıklaması takıldı. Profesör İran'da yeni geziden dönmüş, "İran'da işkence bir yönetim yöntemidir" diyor... "Herhangi bir eleştiri ülkenin güvenliği için aleyhte bir hareket sayılır. Bir Rastakiz (Diriliş, yani Basurbadelmevi) Partisi dışında hiçbir siyasal görüşün açıklanmasına olanak yoktur. İster Marksist olsun, ister olmasın, hükümlülerin canlarını korumak için yaptıkları savunmalarında Marksizm'e inandıklarına peşiman olduklarını söylemeleri gelenek halini almıştır" diye de sürdürüyor profesör sözünü, "İran'da, anladığım kadarınca başarılı iki sanayi dalı var: Biri petrol, öbürü de Marksizm'den Pişmanlık Sanayii" diyor...

Norman Farr düpedüz yalancı! Şehinşah daha geçende bin tane tutukluyu saldı (gerçi bunlar zaten can çekişmekteydiler

ve geride 99 bin tutuklu kalmıştı, ama ne olursa olsun, canım...) ve işkenceye son verdi, gayrı SAVAK kurbanlarını gıdıklayarak güle güle ediyor cennete... Bu Farr denen fesatçı bu açıklamayı mahsus, sırf Carter'in işini, çişini zorlatmak için yapıyor... Biliyor çünkü ABD yönetimi bu sadık dostu ve müşterisinin birazcık gaddarca davrandığı söylentilerinin yaygınlaşmasından tedirgin şu son günlerde. Niye mi? Şundan tabii: Bir yandan Carter, Sovyetler'i iki yüz rejim aleyhtarını hastaneye sevk etti diye insan haklarını çiğnemekle suçlarken, İran gibi has bir dostunun "işkencecilikle" kınanmasını hoş karşılayamaz elbet! O Uluslararası Af Komisyonu zıpırları da ikide bir çomak sokuyorlar tekere... Oysa Amerika'nın da durumu müşkil, Şah'ı fazla sıkılamaya yüzü yok. "İşçilere, köylülere, solcu takımına ne edersen et, ama şu orta tabakayı gözet biraz, bırak konuşup gaz salsınlar!" demekten öte gidemiyor. E, nasıl gitsin ki!.. İran'a yılda 10 milyar dolar silah satıyor. "Ben sana daha çok silah satayım, ama sen daha az insan öldür" mü desin?.. Basra Körfezi'nin bu muhteşem candarmasını harap edecek değil a!.. Umman'a kim asker yollayıp Güney Yemen'in desteklediği komünist ayaklanmasını bastırdı?.. Barzani'yi yıllar yılı arkalayıp Sovyet yanlısı Irak'ı susa durdurdu?.. Kim Sovyet yanlısı Adisababa rejimine karşı Suudilerle birlikte Somali'yi besliyor?.. SEATO işini karıştırmayalım hiç!..

Gerçi 1973'ten beri petrol fiyatlarının dört kat yükselmesine karşın, yıllık enflasyon ortalaması da yüzde otuzu buluyor, ama Şehinşah Kış Adası'nda dünyanın en büyük gazinosunu kurdu ya!.. Üç bankanın desteğinde yürütülüyor gazino, yani kumar keyifleri... Ülkede televizyon yayınları elektriksizlikten üç saate indirilirken, bu cennet adada on iki renkli televizyon kanalıyla yayın yapılacak... Kumsalda iki bin villa kurulmuş, hepsi de satılmış şimdiden... Bu işletmenin kârı olduğu gibi Şehinşah'ın cebine gidecek!.. Şimdi kalkıp bu muhteşemin işbilir bir kişi olmadığını nasıl iddia ede-

bilirsiniz?.. Köyler tarım kısıtlaması yüzünden zorla boşaltılıp kente akın yolundan işsiz oranı artırılıp duruyor, ama bir yandan da Tahran'da bedava çorba kuyruklarından geçilmiyor. Bu çorbada Şah'ın da tuzu var elbet!.. Petrokimya ve montaj sanayii dışında fabrika arama!.. Öbür yandan bizim Yalçıntaş'ın öğüdünü tutmuş Pilavi, Pakistanlı işçiler ithal ediyor... Ha bak, az kalsın unutuyordum, bizdeki gibi orda da kolera salgını varmış da, Şah bizim yöneticilerden ders almış olacak ki, "Kolera yok bizde!" diyerek, halkın ödü patlayarak kırılmasını önleme yolunu seçmiş!.. Elektrikler de zırt pırt kesiliyormuş!..

Biz, "Biz Bize Benzeriz" deyip duralım, İran yönetimi bize benzemek için elinden geleni ardına koymuyor. Aferin doğrusu!.. Bu benzeşmede İnsan Sabrı Çatlatangil'in büyük payı var, kuşkusuz... Bir petrolümüz eksik bizim! Onu da Erbakan'ın dualarıyla yakında buluruz... Böylece İranlılar bize, biz de İranlılara büsbütün benzeyerek, ülkelerimizi bi şeye benzetiriz... Ama neye?.. Onu da Amerikalılara sorun!..

19 kasım 1977

Kaş Yaparken Göz Çıkarma

Millet Meclisi başkanının en sonunda seçilerek, bu pehlivan tefrikasının böylece bir "bitti"ye bağlanışına benim gibi, eminim, bütün okuyucularımız da sevinmiştir. Damağımızdan bu kabak tadının, kulaklarımızdan da bu paslanmış konunun, hiç değilse önümüzdeki bir-iki-üç yıl için silinişi karşısında uzun bir "ohhhh" çektik. Parlamento denetiminin yeniden işlerlik kazanışı da hoşnutluğumuzu katmerlendirdi. Böylece, hem demokrasi düşmanlarının son zamanlarda hızlanan çanına bir kucak ot tıkanmış hem de ana muhalefet partisinin altılı terkisinden suspusluğunu tevdi için atıp durduğu bir bahane oku çekilip alınmış oldu...

Diyeceğim, bu işin başarılmış oluşuna bir diyeceğimiz yok. Yalnız, başarılış biçimini hiç gözüm tutmadı dersem, çelişkiye düşüyorsun diye karşıma dikilmesin bazı dostlar! Çünkü aracın amaca uygunluğu diye de bir şey var. Faşizm kaldıracı, yani aracıyla demokrasi amacını kurtarma, kotarma hevesleri her daim heveslilerinin kursağında kalmış, kistleşmiş, urlaşmış, habisleşmiştir. Weimar Demokrasisi önümüzde örnek!..

Kadim dost Abdi İpekçi benim bu pirelenişimi pire için yorgan yakma yatkınlığıma verebilir, kendi deyimiyle "fanatikliğime" yorabilir, ama unutmasın ki, bazı zaman sinekten küçük pire de mide bulandırabilir. Sayın Ecevit de grubundaki muterizlere karşı direttiği üzre, benim karşıma da "MHP ile hükûmet ortaklığı başka, Meclis Başkanlığı için işbirliği başka" savunusuyla çıkabilir. Ne var ki, koştuğu bu ayrım, bir nitelik değil, sadece bir nicelik ayrımıdır. İşbilirliğe yorulması istenen bu işbirliğinin şu sıra faşizmin hızla yükselişine sahne olan yurdumuzda hangi kan kardeşliklerine yol açabileceğini kimse şimdiden kestirebilecek ferasete hak iddia edemez.

Kaldı ki, CHP gözlere ufarak göstermeye çalışsa bile, taktik planda attığı söylenen bu adımla, hanidir faşizme karşı örmeye çalıştığı duvarda hatırı sayılır bir gedik açmış olmaktadır, üstelik kendi eliyle... Düşmanlık nedenleri katsayısıyla ortadayken, düşmanla değil ateşkes, "işbirliği" tanımına ister istemez giren böyle bir ilişki, CHP yöneticilerinin aklının köşesinden bile geçmemeliydi! Şayet bu "en büyük tehlikeden" de büyük bir dış ya da iç tehlike CHP'ce gözlemleniyorsa, yılana sarılmamızı hoş gösterecek o fırtınalı denizin ne olduğu ve ona nerde ve nasıl düştüğümüz halka gizlisiz saklısız anlatılmalıydı. Çünkü sorun, Süleyman Genç'in parmak bastığı üzre, MHP'nin sadece "meşrulaştırılması" değil, devletleşmesi sorunudur...

Öte yandan bu işin firaklılığı "MHP koşul öne sürmedi, sade (başkan adayında) bazı nitelikler bulunmasını istedi", "Biz MHP'ye hiçbir ödün vermiş değiliz" türünden sözlerle de geçiştirilemez. Adamlar, belki de AP'nin fıştıklamasıyla koşulların en ağırını, ödünlerin en tuzlusunu istediler. "Ilımlı bir antikomünist" açık artırmasına girildi. Bu niteliğin "ılımlılık" parçası gerçi, AP başkanvekillerinden İhsan Kabadayı'nın demecinden anlaşıldığı kadar, "ince ruhluluğu" ve "FRANGI üzerine iyi oturtmayı bilmek"ten öteye geçmiyorsa da, antikomünistlik, yanı hiç de öyle kolay yutulur nesne değil!.. Hem de MHP, CHP'nin göstereceği 15 kişilik bir listenin içinden kendilerince en keskin antikomünisti seçme hakkını kazandıydı bu pazarlıkta. AP içinde yüksek tahsilini ikmal eylemiş ve askerliğini de Balyoz Hükûmeti'nde yapmış olan Karakaş'ı seçmekle, MHP bu seçme işini nasıl sıkı tuttuğunu da ortaya koymuş oldu...

CHP grubu içinde bu antikomünistlik (siz isterseniz nitelik deyin) koşuluna karşı yükseltilen seslerin gürlüğü de bu pazarlığın şakaya gelir yanı olmadığını gösteriyordu. Yalnız CHP milletvekilleri bu itirazlarında ters bir alınganlıktan

hareket etmekteydiler; "Bu on beş kişinin dışında kalacak olanlar antikomünist değil mi yani?" diye feryadı basıyorlardı. On beşe girmeyenler sanki alınlarına silinmez bir damga yiyecekti!.. Pek azı bu sakar adımın CHP'yi soldan koparma mandepsilerinden biri olabileceği üzerinde durdu...

Bu yüzden de Sayın Ecevit milletvekillerini yatıştırmak için, baltayı öyle bir taşa vurdu ki, kıvılcımlarıyla bunun komşu çatılar tutuştu. "Biz bütün Halk Partililer hem antikomünist, hem de antifaşistiz" sözü ağzından kaçtı. Ertesi gün, "Aramızda ne faşist, ne komünist vardır" diye gafı tamire çalıştıysa da, bu ağulu ok yeni Halk Partisi'nin yayından çıkmıştı bi kez...

Bülent Ecevit de pekâlâ bilir ki, antikomünizm ile antifaşizm aynı kefeye konur kavramlar değildir. Buna her şeyden önce yasal bakımdan olanak yoktur. Çünkü komünizm yürürlükteki yasalarca yasaklanmış olmasına karşılık, faşizm bugün yasaklanmak şöyle dursun, yasaklayıcı konumunu edinmiş ve MHP köprüsüyle yürütme mekanizması içine intikal etmiştir. Oysa Sayın Ecevit 1973'ten beri örgütlenme, yayın ve söz özgürlüklerinin uygar ülkelerdeki düzeye getirilmesini isteyerek kör bir komünizm düşmanı, yani antikomünist olmadığını ortaya koymuş, bunun yanı sıra da faşizm tırmanışının ölümcül tehlikelerini siyasasının odak noktası haline getirmişti... Şimdi çıkıp iki akımın da "totaliter" oluşundan dem vurarak, ikisi arasında, onca zıtlığa karşın, bir paralellik aramaya kalkışması kendi bindiği dalı kesme anlamı taşımaktadır. Binecek başka bir dal bulduysa, ona bir diyeceğimiz yok, ama şunu da anımsasın ki, antikomünizm burjuva sınıfının çıkarlarına aykırı düşen bütün siyasal hareket ve akımları toptan karalamak, yasa ve siyasa dışı kılmak için kullanageldiği bir sis ve zift bombasıdır. Nitekim bugüne dek CHP'de Ecevit'in başlattığı Ortanın Solu ve Demokratik Sol akımları da bu bombanın etki alanı içinde tu-

tulmuştur. Antikomünizm, öyleyse, sade komünizme yasal yollardan karşı oluşu içermek şöyle dursun, onun sağındaki geniş bir kanadı da tökezletmeyi amaçlayan antidemokratik bir akım gözüyle görülmelidir. Bir örgüt, bir siyasal mihrak, bir birey komünizmi beğenmeyebilir, istemeyebilir, kurulmasını ve yayılmasını yasal yollardan önlemeye çalışabilir. Ama bu antikomünizm demek değildir. Çünkü antikomünizm geçer akçe kullanımı içinde demokrasiyi askıya almak, sonra da boğmak için icat edilmiş "pis" bir silahtır. Bu o kadar böyledir ki, antikomünizm faşizmin kendisi olmasa bile en azından onun anasıdır, danasıdır. Bizler, Sayın Ecevit'le birlikte, bu iki Mim Cim Hükûmeti'ne karşı işte bu yüzden böyle kıran kırana savaşım veriyorduk!.. Başka ne?..

Üzülerek söylüyorum, Ecevit Karakaş'ı başkan yaparken –dilerim, bilmeyerek olsun– partisinin sol gözünü tümden çıkarmadıysa bile, hayli zedeledi...

22 kasım 1977

Sedat'ın Sadede Gelişi
I

Biliyorum, ne sizler bencileyin fıkara bir fıkracıdan Enver Sedat kıvırganının son Tel Aviv çıkartması gibi çapraşık bir konuyu kurcalamamı bekliyordunuz ne de benim bu arapsaçına el vurmayı gözüm yiyordu. Gelgelelim, haddim olmayarak bu muammanın büyüsüne kapılıp eski defterleri, dergileri, gazeteleri karıştırdıkça, oynanan oyunun aşikâreliği öyle bi gözüme battı ki, şu dünya kamuoyu denen safoğlanın bir avuç madrabazın kucağında perişan edilişine büsbütün içim acıdı. "Acep" dedim kendi kendime, "ben gibi bir alaylı bile bu kurşun işlemez gibi görünen karanlığı orasından burasından yarıp beş paralık bir kibrit ışığı tutamaz mı zifiriliklere?.."

Pek eskilere gidecek, sorunun mağra devrine dalacak değilim. Dağarcığımdaki nevale öyle uzun bir sefere yetecek kadarlık değil. Ben sade şu son dokuz aylık dönemin bir çetelesini çıkarıp, "Sedat'ın Tarihsel Gezisi" diye anılan ucubenin nasıl elimize tutuşturuluverdiğini incelemeye hevesleniyorum.

İsterseniz, Mısır'dan başlayalım işe!..

Mısır Başbakan Yardımcısı Dr. Kaysuni, mart ortalarında, Washington'dan Kahire'ye IMF'nin 158 milyon dolarlık "standby", yani "bekle-gör" kredisiyle dönmüştü. Buna göre, IMF'nin ekonomik reform koşullarına uyması halinde, Mısır daha başka parasal şırıngalara kavuşacaktı. Kaysuni de buna karşılık, Mısır ekonomisinin geleceğe ilişkin ayrıntılı planlarını içeren bir güvence mektubu sunmuştu bankerlere. Bu meyanda Mısır poundunu dalgalanmaya kovermeyi de üstleniyordu... Zaten daha önce hükûmetçe destekleme ödeneklerini kesmişler, kademeli devalüasyon tedavisine başlamışlardı. Ocak ayında patlak veren, zorbela durdurulan ayaklanmalar da bu yüzdendi. Ama siz Kaysuni'ye sorarsanız, bu olaylar ekonomik değil, siya-

saldı. Bazı menfi unsurlar ekonomik reform önlemlerini siyasal emellerine alet etmişlerdi!.. Yoksa işler tıkırındaydı. Mısır yeni benimsediği "Açık Kapı" politikası sayesinde ekonomik kalkınma hızını yüzde dörtten yediye çıkaracak, 1980'lerde de bu oran yüzde onun altına düşmeyecekti. Yine aynı dönemde Mısır günde 50 milyon ton petrol üretmeye başlayacak, Süveyş Kanalı bu yıl 850 milyon dolar gelir sağlayacak, dışarıda çalışan 100 bin Mısırlının yollayacaklarıyla turistlerin akıtacakları dolarlar ülkenin iki yakasını yan yana getirecekti!..

O zamandan bu yana, Memduh Salim Hükûmeti bu gayrimalihulyalarla karın doymayacağını bildiği için, halkın ayranını bastırmaya yeni çareler arandı. Mısır-Libya sınırındaki kığıştı dikkatlerin milli heyecan kanallarına akıtılması içindi. Bir yandan da aylıklara, gündeliklere sözde yüzde 25'lik bir zam konduruldu. Ama bu zam, son zamanlardaki fiyat artışlarıyla karşılaştırıldığında, devede kulaktı. Üstelik bu zamdan yararlananlar nüfusun küçücük bir azınlığıydı. İki milyonu geçmişti işsizlerin sayısı...

Hükûmet "bu kadar yardım bu halka yeter" dermişçesine, Sovyetler Birliği ile Çekoslovakya'ya pamuk yollanımını durdurarak, ülkenin belli başlı ihraç maddesinin borsasını da düşürüverdi. Dokuma sanayii Amerika ile Avrupa'da tam bir bunalım içindeyken, Üçüncü Dünya Ülkeleri'nden gelen hammadde fiyatlarının yüksekliğinden yakınıp dururlarken alıcı beyler, Mısırlı yöneticilerin bu kararı almada üreticilerin çıkarlarını gözettiği elbette söylenemez! Derken, 17 ağustosta Mısır, Sovyetler Birliği'yle varılmış bütün ticaret antlaşmalarını dondurmayı karar altına aldı. Böylece tarımsal ürünler, giyim, kundura karşılığında Mısır'a fabrikaları için gereç sağlayan "takas" yolu da tıkandı. Bazı hafif sanayi kesimlerinde bu yüzden baş gösteren bunalım fabrikaların kapanmasına, dolayısıyla işsizliğin artmasına yol açtı... Üstelik Batı şu anda Mısır'a Sovyetler Birliği'nin ehven fiyatları üzerinden sanayi

donatımı yetiştirmeye hiç de hevesli görünmediğine göre, Sedat Nasır'ın kurmuş olduğu (kamu kesimi) sanayi temellerini mayınlamaya mı niyetli yoksa? Bu gidişle Mısır, sanayi öncesi evreye dönerek, kapitalizm atlarının cirit oynayacağı açık bir alana dönüşme yolunda... Oysa şimdiye dek Sedat'ın yabancı yatırımlarına güvence üstüne güvence yağdırarak, Batı'dan ve zengin Arap devletlerinden para toparlama hevesleri de kursağında kaldı... Örneğin, Kahire'de yabancı yatırımına tek işaret, lüks otel inşaatları. Bu on milyonluk kentte, altı milyon kişi gecekondularda yaşıyor... Öbür büyük kentler de ona göre...

Bir de sarıklı bela var Sedat'ın başında. Ekonomik ve ideolojik Batı yandaşlığı çoğu zaman Batı ve kapitalizm düşmanlığına bürünen dinsel bir tepkiyle, yeni bir İslamiyet akımına yol açtı. Nasırcılığın çöktürülüşünden doğan boşluğa doluşan bu rüzgâr, sınıflararası ekonomik eşitsizliklerin büyümesinden de güç kazanıyor. Öte yandan, dış baskılarla Kıpti Kilisesi'ne hükûmetçe gösterilen yakınlık, El-Ezher ulemasının öfkesini kabartmakta...

Kısacası Sedat'ın durumu yurtiçinde hiç de parlak değil. Bütün bu olumsuz etkenlere bir de hayal kırıklığına uğramış Nasırcılar ile onca baskıya karşın savaşımını sürdüren Marksistleri katarsanız, Sedat'ın kurtuluşunu, seçtiği efendilerine daha da yaranmasına elverecek dış politika dalaverelerinde aramasını da doğal karşılamak gerekecektir. Arap dünyasında bir sağ-sol kutuplaşmasının da keskinleştiği şu sırada, Sedat'ı çıkmazdan kurtaracak tek kapı, Filistin üzerine yürüteceği bir pazarlık olsa gerektir. Kendi ülkesini kapitalizme satmaktan çekinmeyen bu Muaviye'nin Kudüs'ü de, Filistinlileri de satışa çıkarmaması için bir neden yoktur... Bir yıldır, Romanyasından, İranına, Amerikasına kadar deli danalar gibi dolanmasının amacı buydu. Tel Aviv yolculuğu ise, bu uzun seferin sadece son durağı, son menzili...

26 kasım 1977

Sedat'ın Sadede Gelişi
II

Bir önceki yazımızda, "Sedatsal Tarih Gezisi"nin konuk tarafını, Mısır'ı kolaçan etmiştik, bu sefer de ev sahibi ülkeyi, İsrail'i elden geçireceğiz.

Yalnız, bu konuda gerçeğe yakın sonuçlara varmak istiyorsak, zihnimize bin bir propaganda marifetiyle kazılmış bir önyargıyı silmemiz, Yahudi tarihinden köklenip İkinci Dünya Harbi olaylarının ağusuyla keskinleşen İsrael imgesini belleğimizden sökmemiz gerek!..

İsrael, tarih boyunca çekmediği kalmamış bir kavmin itilmiş, kakılmış, horlanmış, ezilmiş, kıyılmış bir halkın nice bin vartadan sonra edinebildiği bir yurt değildir gayrı... İsrael mazlumların ahı üstüne kurulmuş zalim bir devlettir. İsrael, emperyalizmin Ortadoğu'daki köprübaşısıdır, uluslararası sömürü düzeninin varlığını ve varlıklılığını o bölgede istilacı ve saldırgan yapısı ve yöntemleriyle sürdüren bir başefendisidir. Çilekeş bir kavmin yüzyıllarca çektiklerinin acısını başkalarından çıkarma kararını ruhbilimsel bir tepkiyle açıklamaya kalkışanlarımız bile, bu devletin 1948'de kuruluşundan bu yana işlediği günahları listeye vurduklarında, yüklendiği vebalin böyle ince çözümlemelerle geçiştirilemeyecek kadar ağır olduğunu göreceklerdir. Üstün ırk olma inancıyla donanmışlık, faşizm afatından kaçıp adanmış topraklara sığınanları kaşla göz arasında faşistleştirmiştir. Yahudi kapitalistlerinin yerleşmiş oldukları ülkelerde kendilerini ikide bir sıkıya ve tehlikeye sokan fakir fıkara soydaşlarını içlerinden safra gibi boşaltıp atmak için kullandıkları bu köprübaşı, ilk ağızdaki sosyalizan görüntüsü ardında görülmedik bir hızla bir şeytan adasına dönüşmüştür.

Emperyalizm, elindeki bütün seçme araçları seferber et-

miş, teokratizmle, militarizmle, kapitalizmle ortaya bir sömürü ve haksızlıklar ucubesi çıkarmıştır... Sözü uzatmamak için tek bir örnek vermekle yetineyim: Bugün İsrael'de ırk içinde ırk ayrılığı güdülmekte, Afrika'dan, Asya'dan gelmişlerin çocukları ile Avrupa çıkışlıların çocukları ayrı ayrı sınıflarda ders görmektedir. Sınır boyu kibutzlarda, çölün sıcağına ve savaşın ateşine sürülenler hep bu aşağılık Afrika ve Asya asıllılardır...

Bu İsrael denen hilkat garibesinin Amerikan mamasıyla büyütüldüğüne de şuncacık kuşku yok. Yıllık Amerikan yardımı 2 milyar doları buluyor. Yani adam başına 600 dolar. İsrael bütçesinin yüzde 16'sı Amerika'dan karşılanıyor. Bunun yarısı ekonomik, yarısı askercil. Ekonomik yardımın yarısı bağış, geri kalanı ise uzun erimli, yüzde 2-3 faizli krediler. Amerikalı Yahudilerin doğrudan yolladıkları bağışlar da vergiden düşülüyor... Bunca cömertliğin baba hayrına olmadığı meydanda... Birleşik Amerika, harbin bitiminden bu yana sosyalizm sancıları çeken Arap dünyasında, kapitalizmin Truva atlığına çıkmış olan İsrael'in hizmetlerini bol keseden ödüllendirmekte...

Son altı ay içinde, İsrael, temel cibilliyeti doğrultusunda yeni bir aşama geçiriyor. Sosyalist paravanlı İşçi Partisi iktidardan alaşağı gelip, yerine açıktan faşist eğilimli, serbest pazar yanlısı Likud Partisi geçti, başında da o Begin denen, kundakçı eskisi Azrail. Yekçekim Moşe Dayan da yanı sıra Dışişleri bakanı. 28 ekimde yüzde 44 oranında bir devalüasyon yürürlüğe kondu. Gümrük duvarları alçaltıldı; başta akaryakıt, ana madde ve hizmetlerin fiyatları fırladı... İşçiler sokaklara döküldü. Bankalar kapandı. Millet kıtlık korkusuyla istif için dükkânlara saldırdı... Bu önlemleri savunanlar, yıllık yüzde 40 oranındaki enflasyona ve 1973'ten beri yüzde 3'ü aşmayan kalkınma hızının düşüklüğüne parmak basıyor... Bu ameliyatın acısını çekecek olan emekçiler, sarı-

lık olmuş İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Histadruf'un kurusıkı protesto atışlarıyla yetinmeyip, veryansına girişecek belki de. Begin "Son günlerde yükselen Bolşevik teraneleri yakında bastırılır. Dirliği, düzenliği koruyacağız" diyor... Sizin anlayacağınız, İsrael hükûmeti, serbest pazar ekonomisini açıkça yerleştirme amacıyla giriştiği bu gözü kara atılımda, kerim devlet imgesini bir yana atıp Filistinlilere reva gördüğü melaneti kendi işçi sınıfına da göstermeye hazır... Üstelik, böyle yüksek oranlı bir devalüasyon sade akaryakıt değil, ABD'den gelen ithal maddelerin fiyatlarını da bir çırpıda yarı yarıya artıracağına göre, İsrael'in velinimetine bağımlılığı büsbütün artıyor demek, yanlış olmayacak.

İçerde Amerika'nın itkisiyle sertleşen rejim, dış politikada da yine Amerika'nın çıkarları doğrultusunda gevşemek zorunda. Küresel yumuşama politikası bir yandan, tutucu olduğu kadar zengin, zengin olduğu kadar tutucu Arap devletinin ve Emirliklerinin hizada tutulması zorunluluğu bir yandan, ABD, Ortadoğu'da hızla bir hal çaresi bulmaya itiliyor. Ama bu, öyle bir hal çaresi olacak ki, uygulandığında, ne İsrael Amerika için köprübaşı yararlılığını yitirecek ne de yıllardır Arap dünyası üzerinde oynanan dağıtma ve sulandırma çabaları boşa gitmiş olacak... Amerika'nın gözünde Ortadoğu'nun sağlığı, düpedüz sağ bir İsrael ile Suudi Arabistan, Ürdün, Fas, Tunus ve Emirlikler gibi sağ birimlerin gitgide sağlaşan Sedat Mısır'ı önderliği altında uzlaştırılmasına bağlı. Bu Mülevves İttifak'ın dışında kalan Libya, Cezayir, Irak, hatta Suriye bile şimdilik gözden çıkarılmış.

Gelecek yazımızda çekimine geçilen bu senaryonun ayrıntıları üzerinde duracağız...

29 kasım 1977

Sedat'ın Sadede Gelişi
III

Sedat'ın tepkilisini Tel Aviv'e tepen şeyin, "1 ekimde yayımlanan Amerikan-Sovyet ortak bildirisine bir karşı tepki olduğu" söyleniyor. Bu bildiride, iki azman devlet, ilk kez olarak, "Filistin halkının meşru haklarını tanıdıklarını" ilan ediyorlardı.

Küresel yumuşama politikasının çerçevesi içinde atılan bu yeni adım, Filistin sorununa getirebileceği değişik yaklaşım ve çözümler bir yana, son yıllarda Ortadoğu'da nüfuzu yıldız tutulmasına uğramış görünen Sovyet Rusya'nın, özellikle yaklaşan Cenevre Konferansı'nın arifesinde, piyasaya yeniden çıkışını vurguluyordu. Buna ne İsrael ne de sağa çark edişiyle birlikte Sovyetler'den kopan Sedat ile tutucu Arap zimamdarlar razıydı. İlkin Ürdün'ün, sonra da Lübnan iç savaşı sırasında Suriye'nin darbesini yemiş olan FKÖ'nün yeniden palazlanıp keskinleşmesinden korkuyorlardı. Üstelik Ortadoğu'da Sovyet nüfuzunun artışı, tutucu cephenin karşısına dikilmiş Libya, Cezayir, Irak, Güney Yemen gibi devletlerin ayranını da kabartacaktı. İsrael ise çözülmüş Arap Birliği'nin, Sovyetler'in dürtüsüyle yeniden toparlanması olasılığından ürküntü içindeydi. Amerika'ya gelince, yumuşama politikası gereğince, Filistin denen bu çıbanbaşının ortadan kalkmasını ne kadar isterse istesin, bu bölgedeki en güvenli kalesi İsrael'i hırpalama pahasına göze alamazdı bu işi. Eski Savunma bakanı (şimdi de Carter'ın danışmanı) Schlesinger'in dediği gibi, "Beş paralık aklı olan bir kimse, İsrael'i ümmi, bağnaz, tutarsız ve her türlü iç dalgalanmalara açık, burjuva devrimini, sanayi devrimini henüz gerçekleştirememiş bir Arap dünyasıyla ittifaka yeğlemeyi düşenemez bile. Bu bölgedeki ülkelerden tek İsrael, asıl davayı kavrayabil-

mekte ve hacet anında Batı'yla birlikte dövüşmeyi göze almaktadır." Öyleyse Amerika, Sovyetler'le uzlaşma çizgisini sakatlamaksızın ve petrol zengini Arap tutucularını gücendirmeksizin, son hesapta İsrael'in çıkarlarına ve isteklerine yatkın bir çözüme doğru zikzaklar çizme zorundaydı. Arapların konumuna yönelik her attığı ileri adıma karşılık, yeniden İsrael'in çıkarlarından yana iki adım gerileme kararındaydı. Sovyet-Amerikan bildirisi işte böyle bir ileri adımdı. Hemen ardından Sedat-İsrael yakınlaşmasıyla ikili geri adım geliverdi. Kaldı ki, hanidir yürütülen manevralarla Arap dünyası, içinden fethedilmiş, haremine bir değil on Truva atı sokulmuştu. Ne şiş yansın, ne kebap tekerlemesinin şişi de, kebabı da hazırdı. Ama şimdi biz biraz geriye dönelim, oyunun hazırlıklarına bir göz atalım. Sinemada buna "flashback" yani "geri dön bak" diyorlar, değil mi?

Carter iktidara geldi geleli, yeni yürütmenin Filistin sorununu sade yürütme değil, koşturmaya da kararlı olduğu belliydi. Kapitalist çevreler ve basın, İsrael'i Araplarla uzlaşmacı bir davranışa zorlamak üzre Amerika'nın elinde bulundurduğu kozlar üzerinde duruyor, İsrael ile Amerika arasındaki kenetliklere ilişmiyor, İsrael'in Amerika'ya bağımlılığı, Wall Street'e gebeliği hali işleniyor; öte yandan bu yeni demokrat iktidarı bakımından yumuşama politikasının ve petrollü Arap kesesinin ağırlığı ve önemi abartılıyordu. Amerika sanki İsrael denen Sami piçini fazlaca diretecek, baş kaldıracak olursa, adanmış çöllerde ne hali varsa görsün deyip kendi başına kumda oynamaya saldı salacaktı. Ama arka perdede, kuliste, her ihtimale karşı önlemler alınmaktaydı. Carter'in yakın arkadaşı, Bütçe Yönetmeni Bert Lance'in yolsuzluk lekesiyle saf dışı edilmesi yeni başkanın balonuna sokulan ilk çuvaldızdı. Arkası gelecekti bunun. Öte yandan İsrael seçimlerinden önce Başbakan İzak Rabin'in eşinin Amerika'da yasadışı banka hesabı açtırmış olması rezaleti işlenerek ödün-

süz, sert, bağnaz Likud Partisi'nin önderi, eski kundakçı Begin'in iktidara gelişi sağlama bağlandı... Ve İsrael üzerindeki baskıların yoğunlaşmasına paralel olarak Washington'daki Yahudi lobby'si kollarını sıvadı, alttan alta havayı oluşturup, ne denli güçlü olduğunu gösterme fırsatını beklemeye koyuldu... Vance-Gromiko Bildirisi işte böyle cuk oturmuş bir fırsattı. Kongre'de, Senato'da kıyamet koptu. Bildiriler, demeçler, açık kapalı tehditler Beyaz Saray'ın üstüne lapa lapa yağmaya başladı. Yahudi yanlısı 70 senatör kollarını sıvadıkları anda, Carter'in yasa tasarıları, çalışma programı batağa saplanacak deniliyordu. Derken, yekçekim Moşe Dayan New York'a teşrif etti. Carter, Piaze Oteli'ndeki beş saatlik toplantıdan geceyarısı çıktığında, suratından düşen bin parçaydı. Daha sonraki bir televizyon mülakatında, "İsrael, Amerika'yla anlaşmazlığa düşmenin sonuçlarından kaygı duymuyor mu?" diye sorulduğunda, Dayan, "Böyle bir zıtlaşmaya girerken bütün olasılıkları elbet göz önünde bulunduruyoruz. Ama söz konusu zıtlık, ülkemizin çıkarlarının özüne dokunduğunda, tehlikelere göğüs germesini de biliriz. Geçmişte, İsrael'in geleceği bakımından gerekli gördüğümüz için, Britanya İmparatorluğu'na da karşı geldik" diye esip savuruyor; İsrael'in varlığının tam olarak tanınması 1967 sınırlarına dönüşten söz edilmemesi ve bağımsız bir Filistin devletinin kurulmasına elverilmemesi diye özetlenebilecek İsrael tezinden mek parmak oynamayacağını saklamıyordu.

Öte yandan, Güney Lübnan'da bir çıkarma gücüne sahip olduğunu, Cenevre Konferansı'nı baltalamaktan çekinmeyeceğini, Amerikan yönetiminin burnuna burnuna kakıyordu. Dayan'ın elinin altındaki bir başka koz da, İsrael'in Araplarla yeke yek pazarlığa oturduğu yolundaki söylentilerdi. Dayan, Washington'u ziyaretinden önce; birkaç saat kadar sırra kadem basmıştı. "Bu arada kimlerle görüştünüz?" diye soran gazetecilere, "Söyleyemem, kimseyi müşkil durumda bı-

rakmak istemem" diye cilveleniyordu. Bir söylentiye göre, Ürdün Kralı Hüseyin, Londra'daki buluşmalarında, "Ürdün, İsrael'de bir büyükelçilik açmaya hazırdır. Sizinle bir barış antlaşması imzalamaya amadeyim, yeter ki siz bana Ürdün boyunca on kilometrelik bir koridor verin. Ben de buna karşılık Filistin tedhişçiliğinin köküne kibrit suyu ekmeyi yükümleniyorum" demişti...

Moşe, Washington'dan ayrıldığında Carter'den İsrael'in Sovyet-Amerikan bildirisinin içeriğine uyma zorunda olmadığına dair bir güvence koparmış; üstelik gelecek yıl için ekonomik ve askercil yardımın artırılacağına ilişkin söz almıştı. Amerikan diplomasisi, dünyanın dört bir yanında şu nakaratı yaymaya başladı: "Gördünüz, Carter İsrael'i zorlamayı, bir oldubitti karşısında bırakmayı denedi. Ama Yahudi lobby'sinin ezici gücü karşısında eli kolu bağlandı. Politikasının tümünü feda edemezdi!.. Hür dünyanın lideri olarak yüklendiği sorumlulukları tehlikeye sokmasını kendisinden bekleyemezdiniz ya!.." Böylece Amerika sırtındaki yumurta küfesini usturubunla bir yana bırakmış oluyordu.

Derken, ekim ayı ortalarında Sedat-Begin rapsodisi başladı. Bu besteyi dinleye dinleye ezberledik gayrı. Sedat Yahudilere, "Filistin topraklarından çekilin, Filistin devleti kurulsun, buna karşılık biz de sizi tanıyalım, güvenliğinizi güvenceleyelim" diyedursun, Begin "barış" "karşılıklı anlayış" falan gibi yuvarlak sözlerin ötesinde hiçbir yükümlülük altına girmedi. Gezinin sonunda varılan sonuç, İsrael'in Mısır tarafından tanınması ve iki ülke arasındaki savaş haline fiilen son verilmesi oldu... Sedat'ın kapalı kapılar arkasında daha ne ödünler verdiği de belli değil. Mısır'ın bu girişimine tepkiler sürüp gidiyor. Suudi Arabistan gibi bu dolapta Sedat'la suç ortaklığı etmiş olduğu bilinen Arap ülkeleri bile ağırdan alıyor, Mısır'ı açıktan desteklemek için dumanın kalkmasını bekliyorlar. Trablus'taki Reddiyeciler Konferansı'na katılma-

yı kabul etmiş bile olsa, Suriye kalça kıvırmakta berdevam, İsrael hâlâ hiçbir ödün vermiyor... Ama perde arkasında pazarlık gırla gidiyor. Belki de Carter'in geçen mart ayında eski İsrael Başbakanı Rabin'in Amerikan başkentini ziyareti sırasında açıklayıp, ortalıkta tozu dumana katan planı yürürlüğe konacak. İsrael, Sinai Yarımadası'ndan, Golan'dan, Gazze Şeridi'nden çekilecek, ama bu toprakların yeterli bir bölümü silahsızlandırılarak, Yahudi varlığı güvence altına alınacak; Filistin devletinin kurulması ise askıya kaldırılacak. Beş altı yıllık bir ara dönem, barış ve düşmanların birbirine ısınması evresi saptanacak. Bu arada FKÖ'nün yerine, Filistin burjuvazisine Filistin halkını temsil yetkisi kazandırılması manevrası tekmillenecek... filan...

Sonuç olarak diyebiliriz ki, Sedat'ın Birleşmiş Milletler daimi temsilcimiz tarafından da övgüyle karşılanan bu girişimi, İsrael'e, dolayısıyla Amerika'ya şu kazançları sağlamıştır: 1950'lerden beri Filistin sorunu çevresinde oluşmuş Arap Birliği resmen un ufak olmuş; Filistin sorununu Arap dünyasını sollaştırıcı, keskinleştirici, radikalize edici gücü sıfıra indirilmiş; Sovyetler Birliği Ortadoğu'dan adamakıllı soyutlanmıştır. Bundan sonrası, Arap ülkelerinin tek tek satın alınıp bu hiyanet planına kazandırılması sürecidir... Ve Sovyetler Birliği küresel yumuşama politikası çerçevesi içindeki Amerikan pazarlığıyla dünyanın başka bölgelerinde kazançları ne olursa olsun, bu bölgede ara tabakalar ve milli burjuvazi üzerine oturduğu stratejik kumarda ağır bir kayba uğramıştır... Dolayısıyla, Dünya Devrimi de...

2 aralık 1977

Yerelması

Bilirsiniz, yerelması diye köksapları yumru biçiminde, patatese benzer bir bitki vardır. Güzel olur zeytinyağlı aşı, ama görünüşü pek züğürttür oncağızın... Ben çocukken, isminden ötürü olacak, bambaşka bir nesne bellerdim onu; yerelması denince, gözümün önüne toprağın üstüne serpilmiş, yeşillerin arasından çıkı çıkıveren, kırmızı kırmızı elmalar gelirdi... Bülent Ecevit'in yerel seçimlere de bakışı o emsal! 11 aralıkta, sanki muhtar, belediye başkanı, belediye meclisi üyeleri filan seçilecek değil de, kucağına milletvekili niyetine turfanda elmalar doluşacak sanıyor ki zaar, ikide bir yerel seçimlerin sonunda CHP'nin tek başına iktidara geleceğinden dem vuruyor!.. Belki de bu, 1973'ten beri Türk solunun başına kondurulmuş iktidar elmasını ucu kütleşmiş altın okuyla avlama hevesi içinde Guillaume Telliliğe çıkışından... Ama o zaman da diyeceksiniz ki, "Madem öyle, İsvan'ın bahçesindeki elmaları gün evveli silkelemenin ne âlemi vardı?.."

Şaka bir yana, Ecevit'in önümüzdeki yerel seçimlerle ilgili hesaplarını kavramakta güçlük çekiyorum... Hadi diyelim, bu yerel seçimler, onun münasip gördüğü üzre, bir "referandum" olacak! Olmaz a! Çünkü, Demirtaş Ceyhun'un da değindiği gibi, referandum, Latince "refferre" kökünden gelir ve yasama organının karar altına aldığı önlem ve ilkelerin seçmenlere danışılması demektir. Burada kullanılması gereken sözcük, Latince "plebiscitum" kökünden gelen ve "halkın bir konu ya da sorun üzerinde oyunu, istemini dile getirmesi" demek olan, bizim de "halkoylaması" sözcüğüyle karşılayacağımız "plebisit" sözcüğüdür. Bu aynı zamanda, bir bölge halkının egemenlik seçiminde kullandığı oy anlamına geliyor...

Öyleyse, 11 aralıkta yapılacak bu plebisitten iktidarı doğrudan doğruya değiştirici bir sayısal sonuç bekleyebilir mi-

yiz? Ona bakalım! Bekleyemeyiz elbet! Bu seçimde milletvekili seçilmeyeceğine ve dolayısıyla Büyük Millet Meclisi'nin terkibi, bileşimi değişmeyeceğine göre, seçim sonuçları iktidar değişmesi olasılıkları üzerinde ancak dolaylı etkiler gösterecektir. Örneğin, AP oylarında hatırı sayılır bir düşüş AP içindeki muhalefeti güçlendirecek, öteden beri egemen çevrelerce salık verilen AP-CHP koalisyonu çözümüne doğru kesin ve keskin hareketlere geçmeye itecektir. Sonunda, bu ameliyat için ne gibi bir formülde karar kılınacağına, şu günkü günde, olsa olsa rıfallerin karışacağını söylemek yanlış olmayacaktır. En olumlu olasılıkla on beş-yirmi vicdan sahibi AP'li CHP'ye komanço olsa bile, bu vicdan sahiplerinin başları sıkıştığı anda ya da eski damarları kabardığında, ellerini yeniden vicdanlarına koyup yeni partilerinden palamarı çözmeyeceklerini kimseler garanti edemeyeceğine göre, CHP'nin tek başına iktidarı surette ve lafta kalan bir tek başınalıktan öteye geçmeyecektir.

CHP'yi dışardan, bağımsız olarak desteklemeleri olasılığı ise, en sezmez anda Ecevit'i, tek başına ne kelime, Dıral Dede'nin düdüğü gibi ortada bırakma gücünü içeren kaypak bir konumu gelberi edecektir.

Kısacası, bu yerel seçimler sonucunda CHP'nin tek başına iktidarından söz etmek, Ecevit'in, "Halkın Umudu" oldum, olacağım derken, ummaya uğramışlığa yatkın mizacına yeni bir gösterge değilse, seçim yüreklendirmesi için bulduğu çakaralmaz bir yöneten olabilir ancak. Her halükârda, CHP'nin bu seçimler sonunda çok çok bekleyebileceği olumlu değişme, bir koalisyon ortaklığıdır... İster fiilen, ister resmen olsun...

Bu durumda, Ecevit'in bütün koalisyon kapılarını açık tutması gerekirken ve sanırım bu hesapla, MHP'ye bile peçe altından gülücükler saçarken, MSP'yi tukaka sayması, 1974 koalisyon deneyini "paslı anahtarla serüven" deyişiyle toptan kötüleyip bu yönde bir çözümü peşin peşin saf dışı kılması,

CHP'nin son üç yılda kat ettiği mesafelerin arşınlanmasına yararı bakımından ilginç... Erbakan gayriciddiymiş! Sanki Süleyman ve Türkeş beyler pek ağırbaşlı da!.. Erbakan'a güven olmazmış! Şu siyasal ortamda, partisine "Güven" adı verenlere bile güven caiz değilken, bu denli kılı kırk yarmacaların irapta yeri olmadığı ortada. Hiç değilse Erbakan, iflahımızı tüketici tüketim sanayine karşı çıkıp ağır sanayi davasına sarılarak, yurdumuzu haraca kesen tekelci kapitalizme ayak direyerek, bize yâr olmadığı ayan beyan olmuş Batı dünyasına körü körüne bağlılığı yad sayarak, demokratik hakların genişletilmesinden yana çıkarak; küçük burjuva demokratizminde, belki de Halk Partisi'nden de tutarlı bir doğrultu izleyerek, bütün sululuklarına karşın, ister istemez ciddiye alınması gereken bir lider... Burjuva basınının ardı sıra çaldığı teflerle def edilecek bir kişi değil.

Üstelik Cumhuriyet'ten bu yana, sağ kanatla yeni bir ideoloji aranmasına içtenlikle girişmiş olan tek akımın başını çekiyor...

Ecevit'in halktan ayrı düşmüş bir düzen anlayışı yerine, halkla kaynaşmayı benimseyişinin MSP'yle koalisyon tarihlerine rastlayışı boşuna değil. Bizce, Ecevit'in en büyük yanılgısı, "Tarihsel Yanılgı" başlığı altında ortaya attığı tezden (nerden geldiği belli bir işaretle bakarak), kolayca cayıvermesidir... CHP'nin en olmadık müstehcenlikteki kombinezonlara bile, düzeni (!) kurtarma adına, girmekten çekinmezken, MSP koalisyonu seçeneğini yok sayışı, gidişindeki hiç de hayırlı olmayan belirtilerin en belirginidir...

Hali keyfiyet böyleyken ve Ecevit (olmadık duaya amin diyerek, "tek başına iktidardan" dem vuradursun) iktidar sorununu hangi sağlara açılacağı belli olmayan açmazlar içinde simyalarken, Türk solunun "Kürt Mehmet nöbete!" kabilinden, ellerinde CHP oylarıyla sandık başına kışkışlanması, bizlerin safdilliğini biraz fazla abartmak oluyor. Ecevit'in de-

yimiyle, biz keneler şimdilik birbirimize kenetlenemesek bile, CHP'nin kalınlaşan sırtını kenarından, köşesinden ısırıp kızartacak, kaşındıracak, acıtacak güçteyiz hâlâ... Sol oyların özgürleştirilmesi buyruksözünün anlamı işte budur!..

MC'nin çökmesine yardıma varız, ama bu, ille de CHP'ye oy vereceğiz demek değildir. Oyumuzu kullanacağız, MC yıkılsın diye! Ama CHP, bizim oylarımızla bu siyasal viranelikte balık kaçtı kovuklardan oyunu oynasın diye değil!.. CHP, iktidara el vurup sobe diyecek diye, Ecevit'in *Saraydan Kız Kaçırma* operalarına koro şarkıcılığı etmekten bıktık artık!.. Kemal Türkler, UDC'den elinde kalan utla "Genel kurul kararına uyarak, yine CHP'yi destekleyeceğiz bu seçimlerde" diye Türk soluna ne idüğü belirsiz taksimler çalsın istediği kadar; gören gözlerimizin kılavuzu bize diyor ki:

OYLARIMIZIN CHP TARAFINDAN GOYGOYLANMASINA ELVERMEYECEĞİZ GAYRI!..

6 aralık 1977

Ortadoğu'da Harp ve Sulh

30 ekim cuma namazı vakti Ortadoğu Teknik Üniversitesi muharebe meydanına dönmüş. Sis bombaları gümlüyor, tahrip kalıpları patlıyor, otomatik silahlar cayırdıyor, kaçışan kaçışana, ezilen ezilene...

Akşamüzeri orda okuyan, orda okutan yakınlarımızın evlerini telefonla aradık. Sesleri diri, ilk şoku atlatmışlar. Baldırına bir bomba parçacığı saplanan hısımımın yarası ayakta tımar edilmiş, iyiymiş... Kimlen konuştuysam, hanidir beklenen bu kığıştının (üçü ağır, otuz beş yaralıyla) böyle ucuza atlatılmış olmasından memnunlar, "Çok daha kötü olabilirdi" diyorlar. "Bu kadarla kapanırsa bu iş..."

Hasan Tan'ın rektörlüğü sırasında hizmetli kadrolarına işçi diye kayrılan 400 komandonun böyle bir halt yiyeceği; öğrencilerin, öğretim üyelerinin, Mütevelli Heyeti'nin, velilerin uyanıklığı ve serinkanlılığı yüzü suyu hürmetine başlatılan öğretimi yeniden durdurmak, bu irfan ve vatanseverler yuvasının kapısını açılmamacasına kapattırmak için, bu hergelelerin yüksek yerden aldıkları buyruk üzere, son bir melanete girişecekleri belliydi çünkü... Mütevelli Heyeti üyelerinden Hicri Fişek, Londra'da çıkan aylık *Middle East* dergisinin aralık sayısında yayımlanan bir açık oturumda, "Can güvenliği konusunda herhangi bir ilerleme sağlanmış mıdır?" sorusuna şu karşılığı veriyordu: "Sanmıyorum. ODTÜ'de öğrencilerin solculuğunu dengelesin diye getirilmiş ve hepsi MHP'ye bağlı 400 'işçi' var. Şimdiye kadar bu sözde işçiler ile öğrenciler arasında 17 çatışma çıktı..."

Profesör bu yabancı dergiye söylediklerinde ayrıntıya girmiyor elbet... Yoksa bu cinayet işçilerinin hır çıkmasın diye hiç durmadan aşağıdan alan öğrencileri çileden çıkarmak için nasıl kışkırttıklarını, kapı aralarında doçentleri nasıl

hırpaladıklarını, götlerinde tabancalarla kolluk güçlerinin gözü önünde nasıl yiğitlik tasladıklarını... Ve kendi evinin önünde geceyarıları nasıl bombaların patlayıp durduğunu... Ve hem Mütevelli Heyeti'nin hem Üniversite Konseyi'nin üst üste uyarılarına karşın, İçişleri Bakanı Korkut Özal'ın bu miyanesi kokan çıngarı önlemek üzere bir zamanlar öğretmenlik etmiş olmaktan gurur duyduğunu söylediği bu kuruluşun sorumlularına yardımcı olacak yerde, kendilerine nasıl üstü kapalı gözdağları verdiğini bir bir anlatırdı...

Muharebenin safahatını siz de biliyorsunuz, gazetelerde okudunuz; girdisine çıktısına girmeye gerek yok. Ama kapılardan kuş uçurtmayan, öğretim görevlisi hanımların bile altını üstünü arayacak kadar titiz davranan kolluk güçlerinin sıkı denetiminden onca silahın, bombanın nasıl geçirilip içeri girdiğini ve muharebenin bitiminde, içine otomatikleriyle öğrencileri hâlâ tarayan o komando bozuntularının doluştuğu Renaultların, minibüslerin olay yerinden bir kurşun atımı uzaklıktaki cümle kapısından tereyağından kıl çeker gibi nasıl çıktıklarını siz de benim gibi merak ediyorsunuzdur herhalde...

Bu soruların karşılığını üç gün önce daha, Arafat'tan saltanatla inip Müzdelife'de topladığı taşların ilk gün yedisini, ikinci gün ikinci yedisini, üçüncü gün de üçüncü yedisini şeytana fırlatmakla dünyasını da, ahretini de rezerve eden İçişleri bakanından istiyoruz!.. Sayın Özal, şeytan taşlamanın mahmurluğu altında duruma vaziyet edememişse henüz, DMM'de bir aydır aynı iblisler tarafından ikidir dövülen oğlu Murat'a sorsun, iyi biliyordur o!.. O kurşunlanan, bombalanan, örselenen, ezilen çocuklar, o keskin türküsünce, "Turna, ben mahkûmum, avcı değilim" diye ezilip büzülmüyorlar, çünkü üstelik o Tokat türküsünü de iyi biliyorlar, hani "Molla, molla, kendini kolla!" diye gider...

Bir yandan da o Misk-i Amberi Sara adındaki gece işçileri konfederasyonu, "ODTÜ'de işçilere gadrediyorlar!" diye fer-

yadı basarak, sol gösterip sağ vurmaya yelteniyor... İşlerinden uzaklaştırılıyorlarmış, tutuklanıyorlarmış!.. Ne zamandır Türkiye'de işçiler, Texas kovboyları gibi çifte tabancalı, meşin ceketli, rugan çizmeli, ekose yelekli... Öyle işyerinde babasının çiftliğindeymiş gibi ortalığı haraca keseroldular?.. Radyodan okundu bildirileri geçen gün, ODTÜ'nün 700 eski işçisi öğrencilerin işini, hesabını görecek yerde, önlerine konan işi gördükleri için olacak nasıl baskıya alındıklarını, o MİSK'in Türk-Büro-İş Sendikası'na nasıl tehditle kaydettirildiklerini anlatıyorlar!.. Geçen günkü muharebede de öğrencilerle birlikte kurşunlara hedef oldu onlar... Patırtı kopmadan önceydi, maraza çıkardıkları için kantine girmeleri yasaklanan iblisler bir boş anında kafeteryaya baskın verdikten sonra herhal yine onların ihbarı üzere yapılan aramada bulunan iki tahrip kalıbı yüzünden, iki bulaşıkçı karakolda haşat edilmişti... Yurdumuzda gayrı, yıkadıkları bulaşıkların ihbarı üzere, bulaşıkçı işçiler falakaya çekiliyor!..

Niye bütün bunlar diye soracaksınız?.. Topun ağzındaki karşılık, uyanık öğrencileri ve öğretim üyeleri yüzünden egemenlerin ocağına bir türlü incir dikemedikleri ODTÜ'yü türlü dalaverelerle sonradan hizaya getirmek üzere kapattırma yolundaki tertibidir bu, denebilir...

Ben bunun çok daha geniş çaplı bir oyunun parçası olduğu kanısındayım...

MHP Genel Sekreter Yardımcısı Nevzat Köseoğlu, geçen yıl CHP Genel Sekreteri Eyüboğlu'nun taşlı sopalı MHP saldırısına uğradığı Pasinler'de yaptığı konuşmada şöyle diyor: "İktidarın yolu okullardan geçer. Demokrat Parti ve Adalet Partisi hükûmet oldular, ancak iktidar olamadılar. Tüm okullarda ve devlet dairelerinde CHP'nin fikri hâkim oldu. Kendi görüşlerini işleyemediler. Bunun cezasını da pahalıya ödediler. Biz, MHP olarak önce okullarda ve devlet dairelerinde kendi kadrolarımızı yerleştirdik. Genel başkanımıza

önce herkes güldü, üç beş çocukla, gençle mi iktidar olacak dediler, ama biz sabırla çalıştık. O günün çocukları bugünün büyükleri oldu, okullarda ve devlet dairelerinde kadroları elimize geçirdik. Böylece yarın iktidar olduğumuzda hiç zorluk çekmeden hükûmet olabilecek ortamı sağladık..."

Bu sözler, "barış çağrılarından" da anlaşılacağı üzere, bir ricat dönemi geçiren MHP'nin geçer akçe taktiklerine ters düşmekle birlikte, ana hesabını açığa vurması bakımından ilginç...

MHP tuttuğu kaleleri elden çıkarmamak için elinden geleni ardına koymayacaktır... Çünkü bu, onlar için, Köseoğlu'nun da ağzından kaçırdığı gibi, bir ölüm-kalım sorunudur. Belki bir süre için pusuya yatacaklardır, aşağıdan alacaklardır, barış bülbülü kesileceklerdir, ama öğretim kuruluşları ve devlet dairelerinde oluşturmuş oldukları yuvaları ellerinden kaçırmamak için sonuna dek dövüşeceklerdir...

Sade ODTÜ muharebesi değil... Ecevit'in toprak reformu bahanesiyle oraya yuvalandırılmış MHP militanlarına geçende tosladığı Urfa'da da olup bitenler, bu teşhisi doğrulayan kanılardır...

Ortadoğu'da, Kaddafi'nin dediği gibi sulh, mayışkan sulhperverlerle değil, harbin de, sulhun da ne olduğunu bilen Harbilerle kazanılacaktır!..

8 aralık 1977

Bir Çuval İncir

Daktilosunu çalatuş koştururken, ensesinde 159'un ufunetli nefesini duymamış yazar mı var!

Hani şu manevi şahsiyetleri tahkir ve tezyif maddesi... 12 Mart'tan beri, bu suçu "devletin askeri kuvvetlerine karşı" işleyip işlemediğinize askeri mahkemeler bakıyor. Yani gözünüzün yaşına bakmıyor, elinize kelepçeyi vuruyor, saçlarınızı da sıfıra vurduruyor. Başta Tektaş, bi sürü arkadaş o yüzden damda çile dolduruyor. Bu yazımda ama ben, sivil kesimini ele alacağım bu maddenin. Son günlerde manevi şahsiyetler, büsbütün hassaslaşmaya başladı da...

Üstelik mahkemeler yazarların, çizerlerin ağır tahrik karşısında kalışlarını da kale almıyor, hafifletici sebep saymıyor bunu... Ama madem böyle bir madde var, kıyma makinesi işleyecek elbet. Ve madem manevi şahsiyetler manevilikleri icabı, e biraz alıngan oluyorlar... Yasanın kılıncına boynumuz kıldan ince ya, burda bir haksızlık var gibime geliyor... Biz ayağımız sürçüp, istemeden tabii, kasıtsız yani, manevi şahsiyetleri tahkir, tezyif mevkiine düştüğümüzde buz gibi cezayı yiyoruz da, o manevi şahsiyetler birbirlerini ve kendilerini tahkir ve tezyif ettiklerinde kimsenin onlara gözünün üstünde kaşın var dediği yok! Doğrusu, yasa karşısında eşitlik ilkesi bu bakımdan ayaklar altında paspas oluyor. Anladık dokunulmazlıkları var, var ama, böyle açıktan açığa suç işlemelerine karşın, ortada gemi aslanları gibi dolaşmaları da insanın kanına dokunuyor...

Örneğin Demirel, "Devlet yetmiş beş sente muhtaçken, biz hacılara yetmiş beş milyon vermekten çekinmedik" diyerek, maddi ve manevi şahsiyetini yetmiş beş sentlik etti de, kimse karşısına geçip, "Ne yapıyorsun sen, Süleyman Bey?" demedi... Hele hele, Erbakan Hocamızın o kendini küçük düşü-

rücü halleri! Onlara ne buyrulur? Zehir Hafiye Sükan'ın dediği gibi "Arabistan çöllerinde yağlı güreş pehlivanları gibi dolaşarak" devletimizi teşhir, affedersiniz, temsil etti de ne bir kovuşturmaya ne de kıyıştırmaya uğradı... Sonra da koalisyonun Ortadoğu AP sözcüsü Osman, o koskoca yetmiş okkalık başbakan yardımcısına, "Arsız" dedi, "şımarık" dedi, "Nush ile uslanmayanı etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir!" diye açtı ağzını, yumdu gözünü de, toz konduran olmadı nazik bedenine!.. Lakin scatoloji, küfürbilim dalındaki son buluşların en parlağı Başbuğ Türkeşinkiydi. Libya dönüşü, Roma Havalimanı'nda çelebi Dışişleri bakanımıza, Kahire'ye gideceğini öğrendikte, "Beyefendi, bir çuval inciri bok ettiniz!" deyişi tarihe geçecek bir olaydı. Hani Sezar'ın "Veni, vidi, vici" (geldim, gördüm, yendim) sözüne kıyas bir söz!.. Hasıl-ı kelam, büyüklerimiz birbirlerinin suratlarına kurtlu incirleri fırlatıp duruyorlar da, çıtı çıkmıyor kimsenin!.. Devlet adamlarımızın birbirlerinin manevi şahsiyetlerini böyle bol keseden harcamalarına göz yumulmamalı, canım! Her şeyin bir haddi var!..

Bir de dolaylı olarak işlenen tahkir ve tezyif suçları var. Sözgelimi, SEKA işçilerin grev kararına karşı, işveren olarak lokavt ilan ettiydi. Derken Bakanlar Kurulu güvenlik gerekçesiyle hem grevi hem lokavtı bir ay erteledi. SEKA ki, bir Kamu İktisadi Kuruluşu, hatta bir genel müdürlük galiba, yani hükûmete bağlı; işte o hükûmete bağlı, hükûmetin buyruğuyla hareket etmesi gereken kuruluşun bir kararı aynı hükûmet tarafından devlet güvenliğine aykırı düşüyor nedeniyle erteleniyor!.. Şimdi burda küçük düşen kim? Hükûmet elbet! Pekiy kimin tarafından küçük düşürülüyor? Hükûmetin kendisi tarafından! Çıkabilirsen çık işin içinden. Arada güme giden hükûmetin manevi şahsiyeti! Ama kim aldırıyor ki!..

Geçen gün, gaztelerde bazı bankalarımızın yeni bir uygulama başlattıklarından söz edilmekteydi. Yurtdışına çıkmak

isteyen bir kişi serbest piyasadan döviz almakta, daha sonra bunu normal kurdan bir bankaya bozdurtmaktaymış. Aynı banka bu kişiye döviz satışı fiyatı üzerinden aynı dövizi yeniden satıyormuş... "Serbest piyasa" denen karaborsa tabii!.. Bir banka yetkilisi de şöyle demiş bu konuda: "Merkez Bankası bu uygulamaya göz yummaktadır. Bu nedenle, yeni tebliğlerin ışığı altında bir bankaya döviz satan kimseye parasının kaynağı sorulmadığından yasal olmayan bu işlem uygulanabilmektedir." Sizin anlayacağınız, Türk Parasının Değerini Koruma Yasası ayaklar altında. Paramıza bu karaborsa lekesinin sürülmesine göz yuman da o paranın değerini korumakla yükümlü olan Merkez Bankası!.. Anladınız mı şimdi işin fecaatini!.. Gitti bir maddi-manevi şahsiyet daha!..

Bir Nasrettin Hoca öyküsü vardır hani: Hoca, hangi akla hizmetse, Timur'a bir sepet incir armağan edecek olur da, hünkâr, "Bana böyle pestenkerani armağan mı verilir!" diye gazaba gelip, "Bağlayın şu herifi şu direğe, o incirleri de bir bir çarpın suratına!" der... Hoca, direğe bağlı, incirler suratında patladıkça, "Yarabbi şükür!" der dururmuş. Merakını mucip olmuş bu Timur'un, sormuş: "Bre Hoca, niye şu zebun halinle Tanrı'ya şükür eder dursun?" O da, "Karımın sözüne uysaydım, incir değil, ayva getirecektim de size, Sultanım..." diye karşılık vermiş... Manevi şahsiyetlerimiz de bizim, Hoca kadar olamayacakları için elbet, kendi elleriyle birbirlerinin ve kendilerinin suratlarına incirleri çalmaktan usanıp, yakında ayva atmaya başlarlar da, o zaman işte ayvayı yerler diye korkuyorum...

10 aralık 1977

Kıbrıs Gailesi

Fuat Köprülü'nün "Kıbrıs diye bir meselemiz yoktur" demesinden bu yana bir çeyrek yüzyıl geçti ve işler değişti ki, bugün başımızda Kıbrıs diye sade bir mesele değil, koskoca bir gaile vardır. Süleymanımız, daha önceki gün, Çankırı'da zari zari anlatıyordu: "Memleketimiz, Kıbrıs sorunundan kök alan çeşitli güçlüklerle karşı karşıyadır. Ambargo dolayısıyla, savunma gücümüzün mahfazası için katlanmaya mecbur olduğumuz külfetler, ihracatımızdaki geçici düşüşler, ekonomide darboğazların doğmasına sebep olmuştur" diye...

Yiğidin başını kes, ama hakkını yeme!

Ecevit, 1974 temmuzu fütuhatıyla yarayı öyle bir azdırdı ki, Süleyman ne yanını kaşımaya kalksa, bir Kıbrıs akıntısı bulaşıyor ellerine! İster savaş, ister barış adına ne dersek diyelim, Serv-i Bülent Hareket, Amerika'ya karşı özgür istem gücümüzü ispatlamak şöyle dursun, emperyalizme bağlılığımızı büsbütün artırmış, bizi 75 sente muhtaç hale getirmiştir. Sam Amca'nın bize reva gördüğü önce askercil, sonra da siyasal ve ekonomik ambargo, yapısal darboğazlarımızı bir kuşpalazı çıkmazına sokmuştur... Ecevit'in 5 haziran sonrasında giderayak oynadığı Maraş kahramanlığı oyunu bu vahamete görkemli bir tavus tüyü dikmiştir...

Onun için, Süleyman'ın arkada, Çağlayangil'in perde önünde debelenip durmasını; kimi sert, kimi yanşak çıkışlarla mahallenin abonoza kesmiş namusunu yangından kurtarmak için çırpınmasını doğal karşılamak gerek... Şu son bir haftadır, haricilerimizin dili bir karış dışarda koşuşmalarını da aynı yangından mal kaçırma telaşına yormak yanlış olmayacak... İhsan Sabri, Sedat'a, Kahire çöllerinde Kumda Çıra oynamaya misafir olmadı elbet. Ne de üç gündür NATO eşiklerini sivil ve asker höyüklerimizin aşındırmaları boşuna...

Görünen odur ki, Kıbrıs sorunu bir dönemece gelip dayanmıştır.

Amerika'nın askercil ve ekonomik ambargo cenderesini diş diş, boğum boğum sıkıştırmasıyla, Türkiye öteden beri savunduğu tezi bir yana bırakmak zorunda kalmış, Kıbrıs ve ambargo sorunlarını ikizlendirmeyi ister istemez kabul etmiştir. Bu ana ödün, sorunun çözümüne yönelik öbür ayrıntısal ödünleri kendiliğinden gelberi edecektir. Söylentilere bakılırsa, birliklerimizin adadan çekilmesi, Maraş otellerinin Rum sahiplerine ve mültecilerine geri verilmesi; Magosa'nın ortak bir statüye kavuşturulması namlu ağzındaki kestanefişekleridir...

Asıl pazarlık ise, Rumların iki bölgeli bir federatif devlet kuruluşu koşullarında, bizim ise sınır düzenlemeleri konusunda vereceğimiz ödünler üzerinde patlak verecektir. Amerika, belki de Türkiye hükûmetinin içinde bulunduğu durumun özelliklerini ve Erbakan kösteğini göz önünde bulundurarak, bu temel pazarlığı ertelemeye de razıdır. Yeter ki, Türkiye şimdilik bir iyi niyet gösterisinde bulunsun, yani paçasını bir daha mengeneden kurtarmamak üzere kaptırsın; CHP'nin yeniden iktidarlanması halinde, gidişi yokuşa sürme olanakları bugünden kapansın!.. O zaman! İşte, Brown'un yarım ağızla muştuladığı üzre, Türk-Amerikan Savunma İşbirliği Antlaşması, Kongre'den en yakın tarihte çıkarılacak...

Yalnız, bu gelişmelerde yeni bir etken ortaya çıktı, o da NATO. Bütün hesapların NATO merkezlerinde tartışılır olması midemizi bulandırsa, yeridir. Amerikalıların başı çektiği bilinen NATO zimamdarlarının bu son on gündür, NATO güneydoğu savunma zorunluluklarına binaen, Türkiye'den yana ve ilây-ı vâlâ ile ortaya çıkışları acaba Kıbrıs davasının çözümünde yeni birtakım planların tezgâhlandığına işaret, değil mi?.. Dikkat edilirse, sorunun çözüm platformu Birleşmiş

Milletler'den kaydırılıp NATO'ya doğru getiriliyor. Yani milletlerarası kürsülerden, blok kürsülerine çekiliyor, dolayısıyla Sovyetler Birliği'nin etki alanı dışına çekilmek isteniyor.

Sorun, görüşmeler ikili mi, yoksa dörtlü mü olsun, cemaatler arası pazarlığa Türkiye ile Yunanistan da mı katılsınlar sorunu değil; Filistin sorununda da olduğu gibi, Sovyetler'i saf dışı kılmak... Ayrıca, Kıbrıs sorununun NATO mihrakı içinde çözümü, adadaki üsler sorununu da kendiliğinden kolaylayacaktır. Tam bu sırada, Agratur Üssü'nde bir U-3 uçağının düşüşü, bu usta senaristlerin kulağına kar suyu kaçırmış olmakla birlikte, emperyalizmin bütün bu bölgede sahneye koyduğu oyunun cümle rizikosunu yüklendiği de belli olduğuna göre, bu gibi geçici pürüzlerin gürültüye getirilmesinde elbet kusur edilmeyecektir...

Pekiy ama, Yunan ve Rum tarafı ne diyecektir bu işlere?..

Gerçi Karamanlis de ekonomik kıskaçtadır. Üstelik Papandreau'nun gerçek sol tarafından desteklenmeyen şovenist tutumu, ülke içinde seçimlerdeki kazançlarının hızıyla büsbütün kök salmadan, Amerikancıl ve NATO'sal bir çözümün bir an önce sağlam kazığa bağlanmasını istemektedir... Ama Kıbrıslı Rum kesiminde her şey sallantıdadır. Gerçi Makarios'un ölümü Bağımsız-Bağlantısız tezinin gölgelenmesine yol açmıştır, ama (son seçimlerde sırasıyla yüzde 31, yüzde 11 ve yüzde 33 oy almış olan) AKEL, EDEK ve Demokratik Cephe partilerine başkanlık seçimlerinde bel bağlamak isteyecek olan Kipriyanu'nun, SOKA gruplarının en aşırılarına dek SAĞ tarafından desteklenen Klerides karşısında başarı kazanması, Makarios politikasını sürdürmesine bağlıdır. Bu durumda, emperyalist kumkumaların ada içinde birden saçaklanıvermesi önümüzdeki günlerde bizi şaşırtmamalıdır...

Yazıyı bitirirken, İstanbul Kıbrıslılar Öğrenim ve Kültür Derneği (İKÖK) adına bir açıklama yapan Genel Sekreter

Cumhur Sonuç'un belirttiği üzre, "Kıbrıs'taki faşist salaklarla işbirliği içerisinde planlanmış ve uygulanmış son kanlı cinayetin son kurbanı" Muharrem kardeşimizi saygıyla anıyorum...

14 aralık 1977

"Çağdışı" Sözü Üzerine

Ecevit'in pek tuttuğu ve sanırım, onun saye-i devletinde tutunan çiçeği burnunda bir sözcük bu... *Türkçe Sözlük*'ün 1969 baskısında bile yarım ağızla anılıyor, "Askerliğe alınma çağı dışında" diye karşılanıyor. "Çağdışı kalanlar" diye de örneklendiriliyor. Bugün kullanıldığı anlama gelmiyor demek; "çağdaş" sıfatının karşıtı olarak şimdi kazanmış olduğu murada ermemiş daha. Hem zaten sıfat değil, zarf yerine konuluyor sadece... "Çağdaş"ı, biliyorsunuz, biz eskiden "muasır" diye karşılardık. Yüzyılı birim olarak seçmişiz, anlaşılan. Bir de "asri" sözcüğü var aynı kökten, o da "modern" demeye gelirdi, artık "çağcıl" sözcüğüyle karşılamaya çalışıyoruz...

Bugünkü anlamıyla "çağdışı"nın Batı dillerindeki karşılığı, "ana-chronos" (yanlış zaman) ve "ana-chronizein" (yanlış zamana vurma) kökünden üreme olan "anachronistic" ve "anachronistical" sözcükleri olacak. Kısacası, "zamanaşımına uğramış olan" ve "zaman içinde çevresine ters düşen" şeyler demeye geliyor. Örneğin bir âdet, bir töre... Miadını doldurmuş, köhnemiş, fersudeleşmiş, yürürlüğünü yitirmiş anlamına...

Batı uygarlığı karşısında içine düşmüş olduğumuz "aşağılık duygusunun" derinliğini düşünürsek, şimdiye dek "çağdışı" sözcüğünün hizmetini görecek bir sözcük bulunamamış oluşu şaşırtıcı!.. Özellikle Cumhuriyet'in ilk döneminde, devrimci keskinlikler içinde, "softa" "geri kafalı" "Şarklı" türünden iltifatlara "çağdışı" sıfatı da eklenmiş olaydı, ne iyi olurdu, değil mi?.. Örneğin, "Çağdışı bu herif!" dedin mi, mıhlardın adamı olduğu yere, dünyaya geldiğine pişman ederdin!.. Bugünkü kullanılışı da ondan pek farklı değil ya!.. İçinde yaşadığımız çağı sığından, yalınkatından, yüzeyinden kavramaya çalıştıkça, bundan kurtulamayacağız zaar...

Sözgelimi, "Gel kardeşim..." diye başlayan arancıman par-

çalar pek "çağdaş" da, "Gelse o şuh meclise..." çağdışı!.. Gençliğimizde bizim pek revaçta olan ideolojik bir tartışma vardı: Mehmet Akif mi, Fikret mi? diye birbirimizi yerdik. Antiemperyalist Akif'i tutanlarımız gericiydi de, Avrupai Fikret'ten yana çıkanlar hep ilericiydi sözde!.. Melon şapkayla pikniğe çıkanlar devrimci, gece anasının ördüğü takkeyi giyenler geri kafalıydı! Allahtan, şapka giyme âdeti kalktı da, kapandı bu defter!.. Şimdi de o hesap, Bagavat-Gita çağdaş, mevlit çağdışı!..

Diyelim, Süleyman Demirel! Adam, Teknik Üniversite'den çıkma, mühendis! Kapitalizme hizmet için doğmuş âdeta! Uluslararası tekellerin bendesi!.. Paranın değerini de biliyor elhak! Namazında, niyazında, kokteylinde!.. Geri bıraktırılmış bir ülkede emperyalizmin köprübaşı tutmasına yardım için biçilmiş kaftan! Ona göre de amel ediyor! Şimdi bu zata biz çağdışı diyebilir miyiz?.. Ama diyenler var!.. İşine geldiğince, kimi zaman gerisinden, kimi de ilerisinden dem vuruyor, kanun çatıyor!.. Ama her daim çağdaş; çağının ve cibilliyetinin gereğini yapıyor! Çağa yarı yarıya hükmeden bir sistemin çizgisinden dışarı çıkmıyor!.. Tutarlı bir politikacı!.. Hangi sınıfa dayandığını biliyor!.. Duygusallığı yok, hesabında, kitabında!..

Bir de Nâzım gibiler var. Onlar da işçi sınıfına bağlı. Onların da kitapları var. Kurdukları ve yaymak istedikleri bir düzen var. Onun için de eskimiyor, kocamıyorlar. İçinde yaşadıkları çağın özüne, sorunsalına kancayı taktıkları için her dem tazeler!.. Sallanmıyorlar ortada!.. Nâzım geceleri pijama mı giyerdi, entari mi giyerdi diye sormuyoruz artık. Çağının adamı, ve de tepeden tırnağa çağdaş!..

Çağımızın bir ana gerçeği var: O da işçi sınıfı ile kapitalist sınıf arasındaki savaş... Asıl çağdışı olanlar, bu savaşta saf tutmaktan kaçınanlardır. Bu kategorinin adı ise küçük burjuvalıktır!.. İki cami arasındaki aptessizler, kitapsızlar!.. Salın-

cak keyifli bir alettir, ama ne bankadır ne de fabrika!. Onun içindir ki, küçük burjuvalar, isteseler de istemeseler de, enin-de sonunda ya bankada ya da fabrikada soluğu alırlar... Böy-lece onlar da çağdışı olmaktan çıkar, çağdaşlaşırlar!..

15 aralık 1977

Şirket-i Hayriye Vapuru İskeleye Yanaşırken

Yerel seçimler beklenmedik sonuçlar vermedi. Beklenmedik sonuçları da bekleyen pek yoktu zaten. CHP bile "referandum" çağrışları dışında kendisini fazla zorlamadı dense yeridir. Ne CHP ortalığı sildi süpürdü ne de AP silinip süprülmüşe döndü. MHP'nin yurdumuz için nemene bir karabasan olduğunu belirginleştiren oy artışlarını saymazsak, bu yerel seçimlerin yerden bir karış bile havalanmamış olduğunu söyleyenleri aşırı serinkanlılıkla kınamaya kimsenin hakkı yok, sanırım. Katılım oranlarının düşüklüğü de bu yargıyı doğruluyor zaten...

Çünkü başta parti yönetimleri olmak üzre, bütün gözü açıkların gözü bambaşka yönlere çevrikti, bambaşka kaygılar içindeydi hepsi. Topun ağzına gelen iktidar değişikliğinin patlangacı, oy sandıklarının içinde değil, ayrı birtakım cepane sandıklarında yatıyor olmalıydı. Nitekim yerel seçimler, geleceğimizi etkileyecek önemli değişmeler ve gelişmeler için sadece bir "ateş" buyruğu ya da "start" işareti yerine geçti. Müstafilerin ilk savaş çığlıkları için seçim gününü seçmeleri boşuna değildi. Kırat'ın kuyruğu da işte o noktada koptu...

Usta binici Süleyman IMF'nin ve Amerika'nın elinden, tabla teslim ödünler karşılığında koparmaya çalıştığı kırbaçlı köşeyi kıvrılmayı düşlerken, müstafiler yapıştılar atın kuyruğuna! At da, Süvarisi de geberesiye debelenip duruyor gayrı. Sırf kuyruğun kopmasıyla bitse bu iş, ona da şükredecekti ya, kuyruğun yarısı da içerde kaldı, o hızla sezmez bir yerlerine takıldı, tıkıldı. Acısından gözleri kor ateş; vurduğu kaldırımlara nallarını, kıvılcımlar saçılıyor dört yana. Çocuklar ölüyor, kahvelerde bombalar patlıyor...

Ecevit de seçim otobüsünü acele garaja sokup hipodromun

şeref tribününe geçti oturdu. Oturduğu yerden, ses seda çıkarmaksızın, bu Süvari, atı ve kopuk kuyruğu arasındaki ölümüne çekişmeyi seyrediyor. Kuyrukilere alkış tutacak oluyor arada bir, tutuyor sonra kendini. Gördü çünkü örneğini, biliyor bu efsane beygirinin en olmadık anda, dışardan okunan bir gazel ya da atılan bir nara üzerine nasıl toparlanıp yeniden bütünleşip kuyruğunu ve tıngırtı bezlerini yeniden bacaklarının arasına yerleştirerek yola revan olduğunu... Kuyrukiler de kaş göz ediyorlar aşağıdan "Aman, sen bizim dişimize karışma!" diye...

Süvari acıyı sineye çekip tıkacı pekleştirmeye çalışıyor Kırat'ın orasına. Yoksa samanlar, hurra boşalıverecek dışarı!.. O kendi canına rahmet, zorla ve alâyişle bozduğu "asayişi koruma" bahanesiyle Meclis'e yeni yasa tasarıları sunuyor, DGM'leri hortlatıyor. Ki, ortalığı velveleye versin, CHP'yi siperden çıkarsın, böylece de kadim düşman karşısında "Biriz, Birliğiz" zamazingosuyla grubunu akşam gurubu olmaktan çıkarıp derleyip toplasın...

Ama kuyrukiler yutmuyorlar bu manevraları. Dayıyorlar kuyruğun kesiğine o beziryağlı deklarasyonu. "Yağma yok!" diyorlar. "Ya dediğimize gelir, AP-CHP koalisyonuna razı olursun ya da biz bağımsız grubumuzla, yani kopuk kuyruğumuzla bu işin başını çekeriz!"

Süleyman ne örecek şimdi?

IMF heyeti, "hükûmet bunalımı" gerekçesiyle çekip gitmiş. Türkiye'ye Noel Babalık etmekten şimdilik cayıp, Noel'i kutlamak üzre evine barkına yollanmış! Borçsa gırtlakta! Koç tos vurur, Sabancı sapanın keskisini biler ve halk kış ortasında zebun ve perperişan... Ola ki, Nazmiyanım bile, vezir hanımlığını yitirmemek için, CHP'den bir kumayı sineye çekmeye razı... İnan Olmaz Kâmuran ise, ihvanıyla birlikte, "Bırakalım bir eyyam, şu Halk Partisi geçsin iktidara da, görsün gününü" deyip durur ama, Süvari'nin sırtındaki kambur bir

değil ki!.. Biraderler, yeğenler, Carter'ler basarlar hep dalına!.. "Gitme, kardeş! Gitme, amca! Gitme, oğlum!" derler... Üstelik Süvari biliyor, iktidardan ayağını bi oynattı mı, nerden düşmüş hangi karpuza benzeyeceğini!... Eski Demokrat pir-i faniler de, hırs-ı piri içinde, bekliyorlar alesta!.. Ne örecek şimdi Süleyman; ne örecek ki başına çorap örülmesin!..

Onun için de Süleyman iskelede, bir iskele babası gibi suspus, sallanıp duruyor... Fırtınada bir iskele ve bir tahtadan at... Ve seyisler ile çımacılar boşaltıyorlar halatları... Ve Şirket-i Hayriye Vapuru (Hayırlı Devlet'in CHP'si) salına sallana yanaşıyor Denizkızı Eftalye gibi sahneye...

O da hangi makamdan, hangi şarkıyı okuyacağını bilmiyor ya!..

22 aralık 1977

Hayırdır İnşallah

MC'nin Bulantı Hükûmeti'nden halas olduk derken, (Demirel'in şom ağzına kulak verip) yeni bir hükûmet bunalımına mı düşüyoruz diye kaygılananlarımızın yüreğine su serpilmiş olsa gerek... Değil mi ya hükûmet kuruldu bile!.. Ben de diyeyim ki, ama İktidar Bunalımı bitmedi daha!

O, kendi başına sürüp gidecek, bizi de süründürecek!..

Nerden mi çıkarıyorum bunu?..

Yapısına baksanıza şu yeni kurulan Ecevit Hükûmeti'nin!.. Öbürü yamalıydı da, bu pek mi damalı sanki!.. O, "Bağımsız" denen vicdan çerçilerinin sittinsenedir eşeklerini incik boncukla donatmış olan ağasından, efendisinden tek bir "deh" ile bağımsızlaşabileceğini düşünebiliyor musunuz?..

Şapı kaynatsam olur mu şeker. Cinsini sevdiğimin cinsine çeker...

Adam o gün istifa etmiş AP'den geliyor CHP kulisine, göğsünü gere gere, "Ne iyi şeymiş şu Bağımsızlık, birader!" diye tafra satıyor. "Tevekkeli gençler, 'Bağımsız Türkiye' diye bağırıp durmuyorlar!.."

Akla bak sen!.. Neyi neyle karıştırıyor zatı muhterem!.. Bu fasileyi, şirinlik muskasının olanca gücüne karşın, değil Ecevit, Alaaddin'in Lambası bile değiştiremez. Onlar, ama hiç dinlemez, girdikleri yeri çıfıt çarşısına çevirirler... Yüz verirsen Ali'ye, gelir pisler halıya!.. Bol keseden ihsan buyrulan vekâlet-i celile koltuklarının encamını aklıma bile getirmek istemiyorum... Bu on mu, on üç mü yere bakan yürek yakan, MC hükûmetleri içinde MSP ile MHP'nin AP'ye çektirdikleri çilenin daha da fazlasını çektireceklerdir CHP'ye. Çünkü sırtlarında ne bir yumurta küfesi vardır ne ortada bir protokol ne de bağlı oldukları bir parti disiplini. Hiçbir ayak bağı tanımaksızın, CHP hükûmeti içine kendi dünya görüşlerini ya da

görüşsüzlüklerini, körlüklerini aktaracak, bulaştıracaklardır. Başta öne sürdükleri koşulların –ki gazetelerde çıkan dağınık haberlerden nitelikleri az çok belli olmaktadır– ağırlığı bir yana, hükûmet kurulup yürütme aşamasına geçildikte, ne mızıkçılıklar edeceklerini kimse önceden kestiremez.

Şurası şimdiden belli ki hem baştaki koşulları hem de sonraki oyunbozanlıklarının temel amacı, devlet organlarında SAĞ'ın ele geçirmiş olduğu kalelerin yitirilmemesi ve SOL'un eylem alanının kısıtlanması olacaktır. Kısacası, SOL ile CHP arasına o kademsiz sayıyla on üç tahtalı bir perde indirilmektedir. İlan edilecek hükûmet programının cafcaflı satırları altından sırıtacak ana madde budur, hiç kuşkunuz olmasın!..

"Pekiy Ecevit ne yapaydı?" diye soracaksınız! "Madem MHP'yle baş gözlüğü olanaksızdı. Madem CHP'nin gözünün içine baktığı güçlerce aforoz edilmiş olan MSP'yle değil koalisyon, ayaküstü fingirdeyemezdi bile. Ve madem Demirel 1) Genel başkanlığını korumak; 2) Ağababalarının buyruğu üzre, üstüne yığılacak dış ve iç sorunlarla bir eyyam CHP'nin yıpranmasını sağlamak; 3) CHP'yi SOL'DAN büsbütün koparark, tüyünü tüsünü yolarak, eninde sonunda AP'yle koalisyona asgari koşullarla razı gelmeye zorlamak için, CHP-AP koalisyonunun yolunu şimdilik tıkama kararında... Ne yapacaktı ki Ecevit?"

Ne mi yapacaktı?..

Demirel'in istediğinin tam tersini yapacaktı. Yani Bağımsızların iğvasına uymayacaktı. Yani vicdanının sesini dinleyerek, bu sözde vicdan sahiplerinin yem borusunu geri çevirecek, hükûmete talip çıkmayacak, İkinci MC'nin iyice yıpranmasını bekleyecekti... A o zaman siyasal cinayetler büsbütün alıp yürürmüş, kan gövdeyi götürürmüş!.. Sanki bu yeni hükûmet hırgürü durdurabilecek mi? Bilesiniz, CHP'nin huzurgetiricilik şöhretini gölgelemek için hazır kuvvetler önümüzdeki dönemde ellerinden geleni artlarına koymaya-

caklardır. Üstelik güvenlik örgütlerinin üst ve alt kademelerinde temelli bir tasfiyeye girişmeden bu işi haka başa getirmek olanaksızdır. Oysa bu çapta bir temizleme hareketine, herkesten önce, Bağımsızlar siyasal tabiatları gereğince karşı koyacaklardır. Ecevit'in iyi niyetine bel bağladığı Korkut Özal'ın hal-i perişanı bu bapta yabana atılmaması gereken bir örnektir...

Ecevit, Devlet Kurtaran Aslan edasıyla, şunun bunun ocağa attığı közleşmiş kestaneleri kendi pamuk elleriyle toplama heveskârlığından kurtulmadıkça, çok çekeceğimiz var daha... CHP'nin başına hanidir musallat olan Kuyudan Adam Kurtarma İlleti, partiyi cümle azası yanık bir Arap itfaiyeci haline getirdi... Rivayet odur ki, Hazreti Yusuf, kendisini kuyuya atan Firavun'un adamlarını kuyunun dibinde, kendini de kuyunun ağzında sanırmış da, ondan uzatırmış ellerini. Kurtarıcılık için yani... Sonra bir gün bir kaya atmışlar da aşağı, aklı başına gelmiş... Kaya değilse bile, birkaç taş yedi Ecevit, ama hâlâ uyanamadı...

Ben size bu kötü düşü, olanca kötümserliğimle anlattım...

Siz de "Hayırdır inşallah!" deyin bari de, allah hayırlara tebdil etsin halimizi!..

10 ocak 1978

Yılın Adamı
C C
C

EKO dergisi, her yılbaşında, kendi tanımıyla "gazetecilik açısından bakıldığında geçmiş yıl içindeki faaliyetleri kendisi için başarılı olmuş kimseyi yılın adamı seçiyor." "Kendisi için başarılı olma"nın ne demeye geldiğini kurcalamayalım da, derginin bu yılki seçimini açıklayıcı şu sözlerini bi düşünüp taşınalım:

> Bu yılın adamının Türkeş mi, yoksa başka biri mi olduğu mensuplarımız arasında uzun tartışmalara yol açmış, neticede gene sadece gazetecilik ölçüleri ve izanı yoluyla Türkeş'in seçimlerde gösterdiği başarıyla yılın adamı ilan edilmesine karar verilmiştir.

"İzan" sözcüğü, benim bildiğim, "anlayışlılık", "hakbilirlik" anlamlarına gelir; bir başka eşanlamı da "insaf"tır. EKOCU arkadaşlarımızın yurdumuzda pek endazeye sığmayan o "gazetecilik ölçülerine" karışamayız, ama iş insafa ve izana binince, Türkeş'i yılın (Üç Aylı) adamı ilan edişlerine "El İnsaf!" demekten kendimizi alamıyoruz. Acaba bu arkadaşlar, geçtik yılın, ayın, haftanın, günün, sadesinden bir adam olmanın "insanlık" denen kavramla uzak-yakın bir bağlantısı olmadığı kanısındalar mı?..

Eski Yunan tarihinde bir Efesli Herostratus vardır. İÖ 356 yılında hem de tam Büyük İskender'in doğduğu gece, ölümsüz üne kavuşmak için sırf, Efes'in Artemis Tapınağı'nı ateşe vermiştir. Büyük İskenderinki kadar olmasa da, adı tarihlerde hâlâ anılıyor, ama Eski Yunanlılar –herhalde bizim EKOCU'lardan daha izanlı olduğu için– kendisini İÖ 356 yı-

lının adamı olarak ilan etmeyi akıllarından bile geçirmemişlerdir herhalde. Yoksa bugün Efes'te hayranlıkla seyrettiğimiz kalıntılardan taş taş üstünde kalmazdı... Hepsi de önüne gelen şöhret düşkününün kundağına, kazmasına kurban giderdi. Yakıp yıkma, kesip biçme yolundan üne kavuşmanın mubah olduğunu kabul etselerdi bi...

Derginin kapağında sergilenen Türkeş suretine bir diyeceğimiz yok. Biraz sakil de olsa, yine de bir adam tasviri, bir insan resmi, hatta insanın aslı... Benim itirazım, Türkeş'in toplumumuzda temsil ettiği öze, anlayışa, davranışa ve de EKOCULARIN bu yayınlarıyla bu akımı meşrulaştırmada, dolayısıyla yaygınlaştırmada böyle atılgan davranışlarına... Üstelik dergi yazarları Türkeş'in yasallığın ötesinde, nasıl meşrulaşmaya can attığının da farkındalar...

Süleyman Genç, Millet Meclisi Başkanlığı seçimi işinde CHP'nin MHP'yle kucaklaşmasına bu kaygıyla karşı çıkmamış mıydı?.. Bir musibeti, ona karşı koyabilmek için, izlersiniz, tanırsınız, gücünü ölçer biçersiniz, ama onun toplumca olağan (Frenkçesiyle normal) sayılmasına yol açabilecek tutumlardan da kaçınırsınız!.. "Yıl uğursuzun" lafına hak kazandırmazsınız!..

CHP İzmir Milletvekili ve yeni Kültür Bakanımız Doç. Ahmet Taner Kışlalı, "MHP Büyüdükçe Yumuşuyor" başlıklı yazısından anladığım kadarınca, benim görüşümde değil bu konuda. Bir kez ben, yaşamımızda yer alan bazı olguların o hep bildiğimiz organa benzediği kanısındayım. Yani bu dediğim olgular, büyüdükçe yumuşamaz, aksine sertleşir, küçüldükçe de yumuşar. Üstelik bunlar vurdukça küçülür, okşadıkça büyür... Kışlalı yazısının sonuna doğru da şöyle buyuruyor:

> Şiddet umutsuzluktan doğar. Oysa şimdi MHP, barışçı yöntemlerle de etkin olabileceği bir düzeye erişmiştir. Yitirecek bir şeyi olmayanlar korkmazlar. Oysa demokratik rejim sona erer-

se, MHP'nin de artık yitirebileceği çok şey vardır. Daha da önemlisi, MHP için giderek AP'nin yerini alma olasılığı belirmiştir. Türkeş ve arkadaşlarının, AP'nin tabanını kendilerine çektikleri ölçüde şiddete karşı çıkmaları ve "liberal sağ" bir ideolojiye kaymaları olanaklıdır. Başka türlü davranırlarsa sağın en büyük partisi haline gelemezler... Bu konuda ters bir örnek vererek, İtalyan Komünist Partisi'nin bugünkü tutumunu hatırlatmak isterim. Küçüldükçe sertleşenler, büyüyüp etkinleştikçe yumuşarlar.

Kışlalı'nın bu sözlerini önce aynı derginin aynı sayısında çıkan "Strateji Aynı Ama..." başlıklı yazıdan aktardığım şu sözlerle yanıtlayım:

Unutmamak gerekir ki, otoriter sağcı partiler mutlaka ihtilalle iktidara gelirler diye bir genel kaide yoktur. Hitler seçim kazanıp bir koalisyonun büyük ortağı olarak iktidara gelmiştir. Türkeş'in programının unsurları onun uzun vadeli stratejisinin ipuçlarını vermektedir. Bu unsurlar iktidar seçimle alınsa dahi demokratik bir rejimin sürdürülmesine olanak vermez. Önemli olan Türkeş'in ve partisinin fikriyatıdır. Bu fikriyatı hâkim kılmak için hangi yolların kullanıldığı ikinci planda bir mesele olarak göz önünde tutulmalıdır. Türkeş hakkında onun kısa dönemli taktiklerine bakarak verilen hükümlerde yanılgı payının çok büyük olacağı dikkate alınmalıdır.

Bu yazı imzasız, yani dergi adına. Derginin Genel Yayın Müdürü de Mehmet Ali Kışlalı. Aynı soyadını taşıdıklarına göre, Taner ile Mehmet ya kardeş ya akraba. Diyeceğim, aynı dergide görüşlerinden şifayap olduğumuz bu iki hısım akraba kişi, birbirine ters düşen çözümlemelerle bizim kafamızı karıştıracaklarına, önce bu konuda kendi aralarında anlaşsalar ya!..

Benim bu imzasız yazıdaki sözlere ekleyeceğim şunlar: MHP'nin son seçimlerde kazandığı başarı, unutulmasın ki, her şeyden önce şiddete ve şiddet yöntemlerine dayanmıştır. Üstelik MHP'nin hükûmet ortağı oluşu dolayısıyla bu yöntemleri uygulamada meydanı boş bulduğu da malum. Yasaların yeniden geçerlik kazanabileceği bir siyasal ortamda bu başarının ne kerte sürdürülebileceği açık bir sorudur. Oysa Taner Kışlalı varsayımlarını bu başarının hiç-durma yükseleceği kanısına dayandırmaktadır. Kaldı ki, MHP'nin AP tabanını "kendine çekmesi" süreci, hiç de sanıldığı kadar hızlı olmamakla birlikte, yine de varsayılsa bile, MHP'nin "liberal sağ bir ideolojiye" kayma eğiliminde olduğunu da göstermez. AP antikomünist, aşırı sağ bir cephenin başını çektiği sürece, bu doğrultuda çok daha tutarlı olan MHP'nin kazanç sağlaması olanağı belirmiş olabilir, ama ya AP bu politikadan vazgeçip, o liberal sağ yuvasına yeniden yerleşiverirse, o zaman ne olacak?.. Bu sağ liberal yolun yolcuları elbette totaliter, özünde sözünde antidemokratik MHP'yi değil, AP'yi tutacaklar, MHP de Dıral Dede'nin düdüğü gibi ortada kalacak bir vurucu güç olarak kurulu düzene kenarından yaranmaya çalışacaktır... Öyleyse MHP'nin temel tutumundan ayrılması hiçbir biçimde söz konusu değildir... Taner Kışlalı'nın MHP ile İtalyan Komünist Partisi'ni aynı kefeye koyması ise en azından (kendi deyimiyle) ters bir benzetme...

Lakin, Taner Kışlalı madem MHP'nin, anladığım kadarınca, meşrulaştıkça yumuşayacağına, yola geleceğine inanıyor; hazır Kültür bakanı da olmuşken, bari Türkeş'i Nobel Barış Ödülü'ne aday göstersin de kurdu kuzuya çevirme çabaları böylece uluslararası bir boyut kazansın!..

13 ocak 1978

Mahalle Bekçilerinin Karayazısı

Eski İstanbul mahallelerinin kış geceleri ahenginden o naralı, o ulumalı, fasıldan bi tek bekçi düdükleri kalmıştı, o da yitti gitti. Patiska pencerelerin dışındaki karanlıkla birlikte, gecenin meçhulünü ve korkusunu da bir eyyam yırtardı o düdük sesleri ve mahalle gündüzden bildiğimiz mahalleye dönerdi teşehhüt miktarınca.

Çocuklar huzur içinde sağından soluna döner, büyükler son bir esneyip gözlerini yumardı... Çünkü bekçiler sade devletin değil, bizim de adamımızdı; belki de devletten çok bizim yakınımızdı. Kolluk kuvvetlerinin ayaktakımıydı, proletaryasıydı onlar. Bir zamanlar, paralarını bile bizden, mahalleliden alırlardı. Çoğu Anadoluluydu, polisler gibi resmi ağızla konuşmaz, afra tafra satmazlardı. Çilekeş insanlardı; geceleri karda, ayazda dolanır durur; gündüzleri komserin ayak işlerinden meydan buldukça, karakolun kuytusuna büzülür, kuş uykusu uyurlardı...

Geceleri bizi değil, gündüzleri bankaları bekliyorlar artık... Soyguncunun otomatiğine göğüsleri siper...

Bakın, Bekçiler Derneği Başkanı İbrahim Sarı ne diyor: "Kaymakamlıklarda ve karakollarda idari işler ve götür getirde kullanılan cefakâr bekçiler, her türlü haktan yoksunken, bu özel bankaların paralarını korumakla görevlendirildiler. 772 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'na göre, sivil elbise giyemeyen bekçiler, resmi üniformalarıyla gangsterlerin acımasız ve tam otomatik silahları karşısında âdeta birer canlı hedef olarak dikildiler.

İçişleri'ne yaptığımız müracaatlarda, vatandaşın şikâyetçi olduğunu ve bekçilerin bankalardan alınarak, halkın can ve mal emniyetini sağlayacak eski görevlerine döndürülmelerini istedik. Bekçi Adil Keçidereli'nin (Bakırköy'deki soygunda

vurulan) şehit edilmesinden ve diğer doğacak bütün üzücü hadiselerden emri verenler sorumludur. Bu emir kanunun ruhuna aykırıdır... Güvenlik ve kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan fevkalade hallerde vali ve kaymakamın vereceği emirle bekçiler gündüz çalıştırılabilirler. Bunun dışında her ne suretle olursa olsun, gündüz çalıştırılamazlar... Kanun bekçilerden özel bankaların korumalarını ve hedef teşkil ederek ölmelerini istemiyor."

O anlı şanlı bankalar ki, televizyon reklamlarında imparatorluklarını ilan eder dururlar. Bekçi Adil'in copuyla, düdüğüne mi muhtaç düştüler kendilerini korumak için?.. Hem kim dedi onlara, adım başına bir banka şubesi aç diye?.. Sokakta sıkıştınız mı ayakyolu bulamıyorsunuz da aptest bozmaya, banka dediniz mi ama, gır firla!.. Yanlış kalmadıysa aklımda, Ankara valisi de bi kaç bankayı kendilerini korumak için gerekli önlemleri almadıkları için cezalandırdıydı. Diyeceğim, banker beyler paracıklarını korumaya kıllarını kıpırdatmıyorlar da, bizim kolluk yetkililerimiz, kamu görevlilerimiz halkın canını, malını savunmasız bırakma pahasına, biçare bekçileri gangsterlerin önüne nişan tahtası olarak sürmede sakınca görmüyorlar... "Bankalar da ama memleket hizmeti görüyorlar!" diyeceksiniz. Ne memleket hizmeti görüyorlar ya!.. Lotaryacılık, züğürtlerden mevduat toparlayıp paralılara kredi dağıtıyorlar!.. En iyisi, bu konuda ben sözü Amerikalı ozan Ogden Nash'e bırakayım; onlar daha iyi bilirler bu banka dalgalarını.

Bankerlerden Bütün Farkımız: Onlar Paralı, Biz Parasız

Bankaları övmek için yazıldı bu şiir.
Para şıkırtısı neymiş gör, hele bir bankadan içeri gir!
Bir de garip bir ses duyacaksın, ne kadın sesi o, ne su şırıltısı,
Bilirim, duymuşluğun yok, o, binlik bangınotların hışırtısı.
Mermer konaklarda oturmuş bankerler, hakları;

Boşuna mı yıllar yılı "Milli Kalkınma" diye bağırıp çağırdıkları!

Asıl bir usulleri var, ona borçlular her şeyi, o bir bozulmayagörsün, bankaların işi bitti:

Kısacası, paraya muhtaç olanlardan gayrisine açılır kredi.

Sizi bilmez miyim hiç, anlı sanlı bankerler, nasıl da kılı kırk yararsınız!

Siz ev kirasını ödemek için borç istemeye gelen yurttaşları kuruş koklatmaksızın dehleyebilen milli kahramanlarsınız!

"İşine git, oğlum" dersiniz, "Ne sandın burasını?.. Burası ne tefeci Şakir, ne Emanetçi Sultana."

Ama diyelim ki, bir kalontor zat çıktı geldi bankanıza. Olur a, milyonunu çiftleştirmek istemiş canı.

Bak, o zaman koruyucu melek kesilirsiniz. Arzunuz, emriniz demeye kalmaz, toslarsınız milyonu.

"Madem bir milyonu var, değil mi ya niye iki milyonu olmasın?" derken hazret iki milyon daha istemeye kalkar.

"Baaş üstüne"yi bastırırsınız hemen, değil mi ki elde iki milyon emniyet akçesi var.

"Münasip buyurmuşsunuz" der toplanınca banka idare heyeti,

Kuzum bankaları yerdiğimiz sanılmasın sakın!..

Bilmez miyim, sağlığını, mutluluğunu korumak için beş on kuruş istedikleri vakit, o serserileri nasıl kapı dışarı ettiklerini. Bilmez miyim, mukaddes paraya dil uzatmak ne demekmiş anlasınlar diye, bilmez miyim o insanları nasıl açlıktan öldürdüklerini!..

Ogden Nash'ın dediklerine ekleyecek sözüm yok. Yalnız merakımı çelen bir şey var: Bekçi Adil Keçidereli Bakırköy'deki bankanın önünde nöbet tutarken delik deşik olmadan beş dakka önce, içeri girip de, "Çocuğum hasta, bana beş yüz kaat borç veriverin!" deseydi, o bankanın memuru, müdürü ne derdi kendisine?..

15 ocak 1978

Pogroma Karşı Bir Program

Yeni hükûmet programının Türk solunu hoşnut ettiğini söyleyemeyeceğiz elbet. Hükûmetçe böyle bir kaygı duyulmadığı belliydi zaten. Onun için de 5 haziran seçimleri sonrasında kurulan CHP azınlık hükûmeti tarafından kıraat edilen programdan bile daha sağa kaydırılmış oluşuna şaşmadık. Ve Vicdan Cephesi Hükûmeti'nden daha fazlasını beklemeye de hakkımız yoktu. Ecevit, kendi partisinin tüneğinde bu benekli yumurtadan nasıl bir cücüğün çıkabileceğini gün evveli öörüölemişti, biliyorsunuz. O gidişle, Feyzioğlu'nun demirhindisine bile şerbetli olmamız gerekirdi, değil mi?..

Üstelik anahtarı bundan daha sola dönük bir program, hükûmetin Ortak Deklarasyon'da açıklanan kuruluş amaçlarına da ters düşerdi... Murat, her şeyden önce, "MC" denen şerden halas olmaktı! O şerre "hayır" diyerek başlayacaktı bütün hayırlar ve alametleri... Sonrasına allah ve devlet kerim!.. Madem halkımız düşürülmüştü bir can pazarına, canımızı kurtaracaktık ilkin!.. Can sağlığının, sağı olsa da biraz, soluna bakılır mı hiç!.. Ecevit de can havliyle ve cansiperane, muhtar seçimlerinin ertesinde, yapıştı bu muhtar ve bağımsız mebusların eteğine. Bir bakıma, ülkenin muhtariyeti bile bağlıydı muhtarların "evet" deyip demiyeceğine! E, o zaman, Türk solu da, Ortanın Solu da birlik ve (kurulu-kurusuz) düzenlik uğruna varsın, kurban olsun!.. Hüseyin Rahmi anlatıyor: *Tercümanı Hakikat*'te genç yaşta yazıya başladıktan sonra, patron Ahmed Midhat Efendi'nin Beykoz'daki yalısına gelir gider olmuş. *Akbaba*'da bir bayram âleminin sabahı, gazeteye dönüşlerinde Beykoz'dan Yeniköy'e topluca sandalla geçerlerken, bir fırtına kopmuş. Sandal ceviz kabuğu gibi sallanmış. Muharrirler korkudan fırlamışlar ayağa, sandal battı batacak. Sermuharrir Midhat Efendi, teknenin burnunda

oturuyor, sakallı ve müşekkel. Kalın paltosunun cebinden çekmiş toplu tabancasını, "Kımıldayanı vururum!" diye kükremiş. O sayede sağ salim varmıştır Yeniköy'e... Halk Partisi'nin davranışı da azbuçuk öyle, hiç değilse yandaşlarının tutumu... "Susun ha!" diyorlar. "Canınızı kurtarıyoruz sizin! Kımıldanmaca, dırıldanmaca yok! Hele şu fırtınayı atlatalım! Sol mol diye işin bokunu çıkarmayın şimdi!" Onun için de bazı arkadaşlar kakasını yemiş ispinoza döndüler şimdiden; hele bi CHP'yi eleştirecek ol, abanıyorlar üstüne... Biz de mecburen böyle istiareyle konuşuyoruz artık...

Yine de, Acelevit'in mantığına ve bol sarmısaklı mantısına kaşık sallasak bile, kaşıkla yerken sapıyla gözümüz çıkmasın için, bu "can güvenliği" denen Zümrüdü Ankara Kuşu'nun nasıl ökseleneceğini fal taşlarımızla seyirden kendimizi alamıyoruz...

Söz konusu programın başlarında şöyle deniliyor: "Ülkemizin son zamanlarda sürüklendiği ortamda, Atatürk'ün emaneti olan Türkiye Cumhuriyeti'ni, hür ve demokratik rejimi veya Cumhuriyet'in temel niteliklerini yıkıp yok etmeyi amaçlayan, totaliter bir baskı ve terör rejimini kurmaya yönelen ve yurttaşların özgürlük ve huzur içerisinde korkusuz yaşama haklarını, can güvenliğini, kanun hâkimiyetini ortadan kaldırmaya çalışan, her çeşit Anayasa dışı faaliyetlere karşı demokrasiyi ve Cumhuriyet'i korumak ve savunmak, tüm ulusumuzun ve onun temsilcisi olan parlamentomuzun başlıca görevi haline gelmiştir."

Böylece dile getirilen tehlike, 12 Mart'ın ve MC hükûmetlerinin vur abalısı, çata pat ve tek tük Goşist, yani Solak girişimler olamayacağına göre, meram edilenin bir faşist tırmanış olduğu belli. Hükûmet ve hatta güvenlik kuvvetleri içinden destek gördükleri de vurgulanıyor madem... Faşizm de, biliyorsunuz, totaliter bir baskı ve terör rejimi kurabilmek için, ilkin bir ülkede SOLU ortadan kaldırmayı amaçlar.

Demek ki topun ağzında olanlar biziz. Öldürülenler, vurulanlar da bizim çocuklarımız, bizim arkadaşlarımız, değil mi?.. Geçen gün, yakın bir dostum CHP'yi bu son atılımında kayıtsız şartsız tutmamız gereğini açıklarken, "Türk solu bir pogrom tehlikesi karşısında, sen ne anlatıyorsun!" dediydi bana, "Pogrom" belki duymuşsunuzdur, Rusça kökenli bir sözcük; "bir halkın, mazlumların örgütlenmiş biçim ve çapta kıyımı" demeye geliyor. Çarlık, başı sıkıştıkta, Rus halkının kendine çevrik öfkeli bakışlarını başka yere çekebilmek için azınlıklara, özellikle Yahudilere karşı kışkırtırmış kalabalıkları. Bizdeki Ermeni kıyımları gibi, yakın tarihten de 6-7 Eylül gibi...

Programın biraz aşağısında da deniliyor ki: "Hiçbir gerekçeyle, hiçbir kimseye, devlet denetimi ve sorumluluğu dışında kamu görevi yapma, zor kullanma, güvenlik sağlama, kendi kendine hak alma yetkisi ve olanağı tanınmayacaktır... Bunu yaparken bir yandan da haksızlıklar onarılacak ve geçmişin yaralarını tedavi yolları aranacaktır..."

Bu tanımlamadan ülküdaş idealistlerimizin antikomünizmde devlete yardım etme heveslerinin kastedildiğini söküyoruz, ama "geçmişin yaralarını tedavi yollarını aramadan" ne murat edildiğini anlayamadık. Çünkü vurulan devrimciler, biraz geç de olsa, yurtsever doktorlarımız tarafından tedavi görmekteler. Tedavi göremeyecek kadar ağırlaştıklarında da kabristana naklediyorlar nasıl olsa... Yalnız, arkadan gelen şu tümce yüreğimize su serpiyor: "Fakat, hükûmetin iyi niyetli davranışına karşı en küçük bir direniş olursa gereği tereddütsüz yerine getirilecektir" derken şöyle önlemden söz ediliyor: "Devletin haber alma ve değerlendirme örgütüne demokratik hukuk devletinin ve açık toplumun gereği olan nitelik kazandırılacaktır. Bu örgüt, siyasete dolaylı da olsa karıştırılmayacak, propaganda ve yönlendirme çalışmaları yapmayacaktır." Bu örgüt, olsa olsa, MİT... Uy-

gulayageldiği program, şimdiye dek, çat burda kapı arkasındaki hükûmetlerin programlarına pek uymuyordu da, o yüzden biraz kuşkulu yoksa... Hem sade o değil, kontur-gerillası bu işin... Üstelik Ecevit'in CHP Ortak Grubu'yla yaptığı konuşmada yer alan şu tümce de ortalığı bulandırdı az çok: "Eğer geçmişin yaralarını sararak yeni bir dönemi başlatmamız, şiddet gösterilerinin sorumlularınca kolaylaştırılmazsa, dibini de iyice deşmek zorunda kalırız." Bakın bunu anlamadım! Hem şiddet eylemlerinin sınırını temizlemeye kararlısın hem de "geç de olsa yaralarını sararak yeni bir dönemi" başlatmak için şiddet eylemlerinin sorumlularından kolaylık bekliyorsun! Bu kolaylığı göstermezlerse ancak o zaman "geçmişi de iyice deşeceksin!" Oysa DİSK'in yeni Genel Başkanı Baştürk'ün dediği gibi "Faşist hareketi tüm yasal ve yasal olmayan hareketleriyle dağıtmak gerekir!" Bu ise, sözü geçen örgütlerin geçmişini karalayarak; cinayetlerinin tiplerini ve yurtiçi-yurtdışı ilişkilerini ortaya çıkarmakla olacaktır. Yoksa devlet ve devletlilik iddiasındaki bu kumkuma merkezinin usturuplu bir ricat hareketine yağ süreceğine dostlar alışverişte görsün kabilinden bir kovalamaca, bu tehlikenin kuytularda büsbütün parçalanmasına yol açacaktır...

Kaldı ki, bu şebekelerin böyle bir ricat hareketine girme kararında olup olmadıkları da meçhuldür. Boşuna mı Ecevit, "CHP'nin anarşiyi önlemek istemesini istemeyenler var!" diye bar bar bağırıyor... Ne sandındı! Tek yumurta yatırırsan ortaya böyle olur işte!.. Tilkiler, sansarlar, kaplanlar bekliyorlar sırada!.. O zaman işte gözler aydın!.. Program derken, başlayacak Pogrom!..

17 ocak 1978

Ütübüs

Bay (Müsyü) Okan'ın yapıtı üzerine koparılan şamata karşısında duyduğum yadırgı, filmi daha seyre başlar başlamaz, buharlaştı, uçtu, gitti.[9] Önemli bir olay karşısında olduğumu şipinişi kavradım çünkü. Sonradan çıkı çıkıverecek pürüzleri ne olursa olsun, bilincimi, dolayısıyla yaşamımı zenginleştirici bu görüntüler dizisi karşısında sevecen eleştiri şahdamarım atmaya başladı... Çapraşık, girift, çetrefil sorunları kavramada –ki Yabanda Çalışan İşçiler Sorunu da elbet böyle bir sorun– ilk iş, önümüzdeki soruna derinden işleyebilecek özgün bir bakış açısı yakalamaktır. Bu açı, elbet dünya görüşünüze yöndeş olmalıdır, ama aynı zamanda da olgunun tazeliği dolayısıyla kaçınılamayan bilimsel veri birikiminin yetersizliğini sanatsal ve sezgisel bir bütünsellik içinde giderecek bir keskinliği kestirmeliği gelberi etmelidir. Pınarın gözü gibi gerçeğin de bir gözü vardır. Ona ulaşacaksak, gözümüzü o göze uydurmamız gerekir önce. Açıdan muradım işte bu... O zaman, ana gerçeğe bizi ulaştıracak bir ipucu, daha doğrusu nesnel bir karşıca, "objective correlative" bulma olanağımız açılır... Örneğin bu filmde, Stockholm'ün görkemli bir alanına bir göktaşı gibi düşmüş otobüsün kapalı perdeleri ardından İsveç sanayi toplumunun yaşamını hırsızlama seyreden yurttaş gözlerinin bakış açısı böyle bir açı. Onların aç ve fersiz gözleriyle izlenen İsveç toplumu, o toplumun tüm gerçekliği değildir elbet, ama kendi içinde bütünlenmiş bir gerçektir. Hem de o perde arkasından bakılan toplumu hem de o perde arkasından bakan bizim toplumumuzu daha iyi kavramamıza elverecek bir gerçek birimi ve birliği... Yabancı bir dünyanın ortasında Dıral Dede'nin düdüğü gibi kalakalmış, köylü işçilerimi-

9. Tunç Okan'ın yazıp yönetip oynadığı *Otobüs* filmi. (yay.n.)

zin dışadönük yabanlığı aslında İsveçlinin içedönük yabancılaşmasını, geri bıraktırılmış toplumumuzu bütün acılığıyla dile getirmektir...

Bu yapıta basınımızda yöneltilen olumsuz eleştirilerin yanlışlığı da burdan kaynaklanıyor. Başta ustamız Saint Aziz ve (isim benzerliğinden olacak; Elisen: Demir; Stein; Taş) birdenbire Eisenstein kesilen Demirtaş dostumuz olmak üzre, bir sürü arkadaş, işlenen çelişkinin sadece bir ayağını, yani köylü işçilerimiz üzerine dikkatlerini yoğunlaştırdıkları için ve öbür ayağı gözden kaçırdıklarından ötürü, ayrıntılara saplanıyorlar... Yok efendim, bizim işçimiz yürüyen merdiveni bilmez miymiş? Öyle vitrin bizim Beyoğlu'nda da varmış, ne diye şaşıracakmış bizim Memet!.. Hele o kraldan çok, Çin imparatoru olan Erdem Kıral kardeş, kantarın topunu iyice kaçırıyor eleştirisinde...

Nasıl yekten şahlanıveriyor o içimizdeki aşağılık duygusu!.. Halkımız küçük düşürülüyormuş!.. O filmde küçük düşen varsa, köylü işçilerimizi geçtik, onları dolandıran Türk şoför bile değil kapitalizmin tüketim toplumu ve düzeni... Hem İsveç halkı da böyle tümden kötü olabilir miymiş!.. Ayol, biz Ecevit ile Palme mülakatını değil, aldatılmış emekçilerimiz ile İsveç yaşamının yozlaşmasını temsil eden geceyarısı kuşlarının karşılaşmasını izliyoruz burda! Üstelik, bu denli sanayi toplumlarının azgın yalnızlığı içinde öldükten üç ay sonra tesadüfen apartıman dairelerinde bulunup mezarlığa dehlenen ihtiyar cenazelerini de biliyoruz!.. Daha geçende Stockholm'ün en kalabalık meydanında, Panama Kanalı üzerine Amerika'yla imzalanan antlaşmayı protesto edeceğim diye kendini benzinle yakan gencin, onca uzun hazırlığına karşın, yanına bir Tanrı kulunun bile yanaşmayışını kınıya kınıya bir hal oldu İsveç basını!.. Ama bu filme yöneltilen eleştirilerde en kanıma dokunan şey, Türk işçisinin Türkiye işçi sınıfının, dolayısıyla proletaryanın küçük düşürül-

müş olduğu yolundaki suçlamalar!.. Bir kere, sanatçı, gözüne kestirdiği gerçeği dile getirme kaygısı içinde çalışırken, ele aldığı gerçekliğin parçalarından kimini abartmak, kimini de ufalamakla özgür bellenmelidir. Yeter ki dile getirdiği gerçek doğru bildiğimiz ana gerçeğe ters düşmesin!.. Öte yandan, tek tek işçiler ile işçi sınıfını birbirine karıştırdığımız için değil mi, aydınlarımız işçi sınıfıyla bütünleşiyoruz diye kıçlarını yırtsınlar, bu bütünleşmede eşeğin kuyruğu gibi mek parmak ileri gitmiyoruz!.. İşçi, birey olarak ne iyidir ne kötü ne de kendi başına insanlığın kurtarıcısıdır. O da senin gibi benim gibi bir insandır; ayyaşı vardır, zanisi vardır, canisi vardır, dalgacısı vardır, haini vardır. Nasıl burjuvazinin içinden iyi adamlar da çıkıyor diye burjuvaziyi sınıf olarak olumlu saymıyorsak, işçi sınıfının içinden çıkan tek tek yozlaşmışlıklar da işçi sınıfının olumsuzluğuna kanıt olarak gösterilemez!.. Öyleyse, işçimizi anlatırken, birey olarak işçilerimizin gerçekliğini olduğu gibi yansıtmaktan kaçınmamalıyız! Onlar da bu toplum ve bu düzen içinde yaşıyorlar, onların da kusurları, yozlukları olacak elbet. İşçi sınıfını insanlığın kurtarıcısı olarak ve bir tarihsel kategori anlayışı içinde yüceltirsin, ama işçi sınıfı adına, tek tek işçi bireyleri bütün kusurlardan arınmış evliyalar olarak tanıtmaya çalışmak, onları ülküleştirmek, yarı tanrılar gibi göstermek, bilimselliği haklı olarak kimsenin yanına bırakmayan bizlere yaraşmaz. Ne de işçi sınıfının genel imgesine gölge düşüreceğim vehmi ve kuruntusuyla, işçilerimizin gerçek yaşantıları üzerinde bildiğimiz gerçekleri hasıraltı etmek, övünülecek bir davranış!.. Kim bilir belki de edebiyatımızda işçi yaşamı üzerine elle tutulur yoğunlukta ürünlerle karşılaşamayışımız burdan kökleniyor.

Sözümü bitirmeden önce, bu filme emeği geçmiş olan bütün kardeşlerimi kutlarım. Sesiyle, görüntüsüyle o otobüsü bir ateş ütüsü gibi İsveç'in o damalı meydanına, o ateş paha-

sı Hint kumaşından dikilmiş gece elbisesinin, o şıllık tuvaletin, o göstermelik sosyal demokrasinin üstüne cayır cayır oturtan sanatçıların gözlerinden öperim... Gözlerimizle başlayan bir evrensellik bu...

19 ocak 1978

Erbakan'a Yan Bakanlar

Necmettin Erbakan, "renksizler" diye yerdiği fasileye kıyasla, hayli renkli bir sima muhakkak... Bir yandan makine mühendisi, bir yandan din ulusu. Maddiyatı da var, maneviyatı da. Bir ayağı dünyada, bir ayağı ahrette; iki cihanda da aziz... Bu gidişle, o cennet ile cehennem arasındaki "Araf" denen yerde karar kılar sonunda da belki. Başında sarık, sırtında Beymen... Konuşması da ona göre. Şafii metinlerinden delil getirerek, örneğin, ülkemizde motor sanayiinin kurulması zorunluğuna parmak basıyor. Derken, bir El-Ezher müderrisi edası ve nidasıyla faizi yerden yere çalıyor... Demagogluğuna demagog, bin dereden zemzem suyu getiren bir halk tavcısı, ama tokmağını vurduğu yerden de ses getirmiyor değil... Gözü pek, ama yerinde esnek. İki cami arasında kılmasa da namaz, kendisi kurnaz mı kurnaz...

Velhasıl, yabana atılır bir kişi değil Erbakan. Yurdumuzun gerçeklerine, halkımızın geleneklerine düşmüyor çünkü yaban... Tanzimat'tan bu yana, Garplılaşma akımının yaşamımızda açtığı yaraları kaşımada tırnaklı bir lokman... Onun için de antiemperyalist adam!.. Mehmet Akif'in "Bülbül"üyle dem çekiyor makam makam... Metropol dolabına (henüz) takılamayan taşra sermayesine sırtını dayadığından, tekelci sermayeye düşman... Yıldızı barışmıyor Ortak Pazar'lan... Hafiflikler etse de zaman zaman, montajdan değil, devlet eliyle ağır sanayiden yana bu mühendis imam... Ne zaman tökezlenecek diye mestli ayağına gözünü dikmiş olduğu için laik ve fazla nevazişe layık olmayan "müesses nizam", o da demokratik haklara sahip çıkmaya kararlı bu eyyam... N'apalım, kendisini böyle yaratmış yaradan...

Bu mukaffa ve fantazya sunudan sonra, çağdışı diye damgalanan bu hacıyağlı âdemin, bu rengârenk politikacının si-

yahlı-beyazlı ve ne kokar ne bulaşır siyasal yaşamımıza renk ve (biraz ağır) koku kattığını, gidişatımızı derinden etkilediğini gelemeyeceğiz inkârdan... Örneğin, ünlü jurnalistlerimizden June-Eight-Arca-Heart ile Damat Metin Paşa'nın NATO kafa diye bir olgunun var olduğunu unutup, "Erbakan Kafası" adıyla beyin cerrahisinde yeni bir çalışma alanı icada yeltenişlerini gözden ırak edemeyiz elbet. Kapitalizmin maymuncuğunu elinden düşürmeyenlerin MSP anahtarını, paslı maslı diye, pasa kötüleyişleri boşuna mıydı?.. Dünkü Sabah Şerifler Hayırlar Olsun gazetesinde, bir Kontenjan Çelebimiz "Erbakansız Hayat" diye kınalar yakıyor!.. Öte yandan, mümtaz bir bilimadamımızın, CHP-MSP koalisyonu kurulduğu sırada bu gelişmeyi "Bir küçük burjuva bloku" sıfatıyla, nasıl olumlu bir adım ve siyasamızdaki bazı müzmin illetlere karşı bir panzehir olarak selamlamış olduğunu unutabilir miyiz?.. Acelevit de bu kaynaşmayı "Tarihsel Yanılgı" adı altında mızrakladığı "Tezin" bir uygulanma aşaması olduğunu ilan etmişti, hatırlarsınız! Yeni başbakanımızın işlediği en büyük yanılgının bu Tarihsel Yanılgı Tezi'nden cayması olduğunu bir kez daha belirttikten sonra; hemen ekleyelim ki, bu Kemal Tarihsel Tez, hiç değilse geçici bir süre için, ülkece ve ulusça bağımsızlık bilincine yeniden yanaşmamızda umulmadık hayırlı sonuçlar doğurabilir. Bizim Amerikan emperyalizminden, Ortakça Pazar'ından, NATO iskelesinden palamarı çözmeye başlamamızda bir, "İskele alabanda" buyruğu yerine geçebilirdi. Kıbrıs çıkartmasının yol açtığı çıkmaz içinde, Erbakan'ın cingözlüğüne yaraşmayan erkeç inadı, bu "Tezi" tezek etmiş bile olsa, buna CHP'nin böylece dumanlanan havayı hangi kurtlara teslim etmek üzere olduğunu görerek, sevinmesi değil, yas tutması gerekirdi...

Şimdi, Halk Partisi'nin kurt palazına tutuluşundan yakınanlara "Başka seçenek var mıydı?" diye karşılık veren aklı evvellerin karşısına geçip, "Elbet başka seçenek vardı! Ame-

rika'yı, daha geneliyle Batı dünyasını gücendirme pahasına da olsa, CHP-MSP İttifakı bozulmamalıydı!" demekten kendimizi alamıyoruz... Ama o günden beri, o asma köprünün altından öyle acı sular aktı ki, o Kemal Tarihsel Tez'den kala kala bir İsmail Cem Sultan kaldı; o da İstanbul Dukalığı'nda yesir... Yine de basite indirgeyelim sorunu; sorarım size: "MSP mi, MHP mi?.. Erbakan mı, Türkeş mi?.." Kişisel yanıtınız ne olursa olsun, ortada kör kör parmağım gözüne bir yanlış var: MSP okkanın altına gitti, MHP paçayı kurtardı bu patırtıda... Büyük burjuvazi de ellerini ovuşturuyor... CHP ise banka kapısında nev-huzur bir köşklü, olduğu yerde kakıp duruyor değneğini... Süleyman Efendi'ye değil, Erbakan'a yazık oldu.

Bu biraz Hüvelbaki'ye çalan yazı, Yargıtay Başsavcılığı'nın girişimi üzerine kaleme alındı...

20 ocak 1978

Kütür Kütür Bir Kültür

1954-1955'te İzmir'deyken, gazeteci-yazar bir zat vardı, Asım Kültür diye. Yakınlığım olmadı; gözlerini ısırırdık birbirimizin, uzaktan o da. Bir eyyam sonra, Beyoğlu'nda piyasa ederken bir gün, karşılıklı kaldırımdan, kalabalık arasından "Kültür! Kültür!" diye birtakım sesler yükseldi. Haçan biz de kültürlü geçiniyoruz a o zamanlar, ne ola ki bu sesler diye çevreme bakındım, ne göreyim, on adım kadar ilerimde Asım Kültür Bey hızlı hızlı yürümüyor mu!.. Dimdik ve mağrur ve koltuğunun altında, belli Frenkçe olduğu, bir tomar gazete ve dergi. Meğer karşılıklı kaldırımda kendisini İzmir'den tanıyan ahbap çavuşlar "Kültür! Kültür!" diye, ona bağırırlarmış matrağına...

Bu arada da, kan gövdeyi götürürken böyle, kültürden söz etmek pek Asım Kültürce ve sarakayı davet edici bir iş olacak, ama kültürsüz de yaşanmıyor ki, diğ mi, efendim?.. Ayva dişler gibi kütür kütür de olsa bizim kültür...

Yeni hükûmet programı sanırım, Ecevit'in şairliği yüzü suyu hürmetine, bu konuyu dişlememize vesile olacak nitelikte... Hayli geniş yer tutuyor bu vadi...

Bir alıntıyla başlayalım işe: "Hükûmetimiz, sanat ve kültür çalışmalarını toplumun bütün katlarına yaymaya çalışacaktır... Bu amaçla, Anayasa ve demokrasi kuralları içinde her türlü baskı ve yönlendirmeden uzak bir devlet desteği sağlanacaktır, sanatta ve kültürde özgürlük ortamının tüm koşulları gerçekleştirilecektir..." Bu sözler, CHP programında, Özgürlükçü Demokrasi felsefesine dayandırılarak belirlenen temel kural ve ilkelere uygun: "Düşünce, anlatım ve eleştiri özgürlüğü sınırsız olmalıdır!" diyor CHP programı.

Ama yeni hükûmetin programında 142'den, düşünce anlatım ve eleştiri özgürlüğünün karşısına dikilmiş olan bu tel

örgünün kaldırılacağından bahis yok. Bu eksikliği yeni hükûmetin karmaşık yapısına bağlamayı gönül istese de, özgürlük ağacının gövdesine saplı duran bu baltanın orda boş durmayacağını düşünmekten kendimizi alamıyoruz...

Geçelim ikinci doğrultuya!.. "Anayasa ve demokrasi kuralları içinde her türlü baskı ve yönlendirmeden uzak bir devlet desteği sağlanacak!" Bu, yine CHP programında yer alan ve Güdümlü Sanat yakıştırmasıyla, Hür Dünyaca öteden beri sosyalist ülkelerdeki sanat ve kültür uygulamalarına karşı yöneltilmiş eleştirilere temellik eden bir ilke. Üstelik sanatın, Kemalist uygulamalarına da aykırı düşen bir çizgi... Ve ister burjuva, ister proleter kökenli olsun, devletin içinde yaşadığı koşullar göz önüne alınmadıkça, öyle ayaküstü değerlendirmelere sığmayacak bir sorun bu... Örneğin, Milli Eğitim Bakanlığı'na bu yeni hükûmette bir eğitimcinin, bir kültür adamının değil de, Necdet Uğur gibi bir Emniyetçinin getirilişini başka nasıl açıklayabilirsiniz?.. Hükûmet "sanat ve kültür çalışmalarını toplumun bütün katlarına yaymaya çalışacaktır" derken, neyi, nasıl yayacaktır muamması da kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Halkın beğenisine dayanalım, anladık, ama bu beğeni toplumumuzun bugünkü sarsıntılı ve tufanlık devinimi içinde nasıl biçimlendirilecek, oluşturulacaktır... Devlet, sanatçı ve kültür adamı ile halk arasındaki ıraklığın giderilmesinde desteklikle yetinmek istese bile; sonunda her şey yeni bir ideolojik yapının oluşturulmasına dayanacağına göre ve sınıfsal bir yeğleme zorunluğu ister istemez belireceğine göre, bundan nasıl kaçınılacak ve devlet bu tarafsızlık davranışını nasıl sürdürecektir?.. Nitekim CHP programında, "CHP iktidarındaki özerk bir kültür ve sanat kurumu kurulacaktır. Devletin sanatla ve yazınla ilgisi ve sanata, yazına desteği büyük ölçüde bu özerk kuruluş yoluyla olacak ve bu özerk kuruluş sanat ve kültür alanında, eğitim kurumları ile radyo ve tele-

vizyonla, yerel yönetimle ve ilgili tüm kamu kurumlarıyla veya özel kuruluşlarla işbirliği içinde olacaktır" denilirken, herhalde tarihsel koşullardan ötürü ve CHP'ye yeni hükûmette bir bakanlık daha kazandırma kaygısıyla kültür işleri böyle bir özerk kuruma değil, bir bakanlığa teslim edilmiştir.

Hükûmet programında, "Ulusumuzun kültür birikimini değerlendirecek bir Devlet Kültür Merkezi ve Milli Müze toplumumuzun manevi değer ve ürünlerini bilimsel yöntemlerle araştırıp derleyecek ve yayacak bir Türk Kültürü Araştırma ve Derleme Kurumu ve bilimsel çalışmalara açık, iyi düzenlenmiş bir devlet arşivi kurmaya başlanacaktır" da denildiğine göre, CHP programında öngörülen bu (kültür ve sanat işlerini çekip çevirecek) özerk kurum tasarısı, böylece rafa, müzeye ve arşive kaldırılmaktadır...

Goethe, "Gençler istese, yaşlılar yapabilseydi!" demiş. Biz de yarınki yazımızda, Ortanın Solu, gepegenç CHP'nin programında yapmayı istediklerini değil, daha doğmadan tohuma kaçmış yeni hükûmet çerçevesi içinde sanat ve kültür alanına ilişkin neler yapabileceğini tartışacağız...

21 ocak 1978

Biz de Amatör Sporcuyuz

Dünkü yazımda, yeni hükûmetin programında yer alan sanat ve kültüre ilişkin görüşlerini genelinden eleştirmeye çalışmıştım. Bugün de ayrıntılar üzerinde duracağım ve bir haftalık hükûmetin bu alanda şimdiden giriştiği bazı uygulamalardan söz edeceğim.

Dile getirilen amaçlar arasında dikkatimi ilk çeken şu madde oldu: "Sanatçıların, düşünürlerin ve yazarların sosyal güvenceleri sağlanacaktır. Yetenekli sanatçı, yazar ve düşünürlerin yaşamlarını bu çalışmalarıyla sürdürebilmelerine devlet yardımcı olacaktır. Telif hakları sağlam kurallara bağlanırken, vergi yönünden de kolaylıklar getirilecektir."

Cumhuriyet'in cicim yılları geçtikten sonra, yönetimle sanatçı, düşünür ve yazarlar arasına giren soğukluğun giderilebileceği yolunda umut kapıları açan bu vaatlerin sanatçı ve yazar çevrelerinde sevinçle karşılandığına kuşku yok. Bülent Ecevit'in sanatla, yazınla yoğrulmuş kişiliği de zaten böyle bir olumlu gelişmenin yumurta kapısında olduğunu muştulamaktaydı... Böylece sanat ve yazın erlerimiz kültür yaşamımızda önüne gelen devlet ve işadamının saçmasına kurban giden üveyik kuşları olmaktan kurtulursa, ne mutlu bize!..

Şu anda, Türkiye Yazarlar Sendikası, Sanatçılar Birliği gibi sanatçı ve yazar takımının haklarını savunur kuruluşlara düşen ilk iş, hükûmet programında dile getirilen bu vaatlerin nasıl yerine getirebileceğine ilişkin somut önerilerle ortaya çıkmak ve bin bir gaile içindeki yönetimin iyi niyetini somut uygulamalara doğru baskılamaktır!.. Bizler, amelden çok kelama tutkunluğumuzdan ötürü ve bu yüzden de sık sık amel olduğumuz için, bu gibi fırsatları kaçırmada yedi tula sahibiyizdir...

Örneğin, şu sıra belki de bizim arkadaşlar Telif Hakları Yasası'nın yetersizliği yüzünden ne kadar telefat verdiğimizi

derin istatistiklerle hesaplama telaşı içinde helak olurken, Sosyal Güvenlik Bakanı Hilmi İşgüzar, amatör sporcuların sosyal güvenceye kavuşturulacağını ve sayıları lisanslı olarak 100 bin civarında bulunan sporcuların sigortalı kapsamına alınacağını açıkladı. Yasa taslağı hazırlanmış ve konuyla ilgili geniş çalışmalar bütünlenmiş... Hiç kuşkunuz olmasın, bu işin böyle hızla haka başa getirilişinde girişimi ele alıveren amatör sporcu kuruluşlarının payı büyük... Yarın, bizim savunucu kuruluşlarımız, bu furyayı ve treni kaçırdıktan sonra, sanatçı ve yazarlar adına akşam pazarına zorla yetişip "Yahu, biz de amatör sporcu sayılırız. Bize de sosyal güvence!" diye abıru dökmeye başlarlarsa, hiç şaşmam!.. Pek de haksız değiller, üstelik bunca yıldır, epe olmasa bile, boşuna pala salladığımız için...

Biliyorum, şimdi "Pekiy senin önerilerin ne?" diye soruyu dayatacaksınız burnuma!.. Benim şu anda aklıma gelen öneri şu: Bu siyasal ortamda ve hükûmetin şu günkü yapısı içinde, 141-142'nin kaldırılmasına olanak olmadığına ve hükûmetçe sosyal güvence kalkanı ardına alınmamız kararlaştırıldığına göre, yukarda adını okuya üfleye andığım maddeler ve benzerlerine karşı sanatçı ve yazar takımı için meslek kazası sigortası ihdasını öne sürüyorum...

Bir başka önerim de şu: Yeni hükûmet, belli ağzıyla kuş, üçkuruyla balık tutsa da, enflasyonu bir çırpıda durduramayacak. Bir Kamu İktisadi Kuruluşu (KİK) olan kikirik SEKA da kâğıt fiyatlarını dünyada indiremeyecek. Kitaplar zaten ateş pahası! Millet yiyecek zeytin ekmek bulamıyor, kitabı nerden alacak?.. Okusa okusa, ülkeyi bu duruma getirenlerin ervahına okuyabiliyor!.. Yayınevleri de sürümünü garantilemedikçe, kitap basmaya yanaşmaz oldular. Bu yüzden yazarlar telif haklarını aslan ağzından koparmak şöyle dursun, kitaplarını bastıramıyorlar, bastıramayacaklar ki, emeklerinin karşılığını alsınlar... Bu durumda yönetimden beklediğimiz

illerde, ilçelerde, bucaklarda üstüne ölü toprağı serpilmiş kitaplıkları canlandırarak, yenilerini açarak, halkımızda okuma zevkini, kitap sevgisini geliştirmek üzre, geniş bir atılıma girmesidir. Böyle bir atılım çerçevesinde, her çıkan kitaptan en az 3 000-4 000 tane alınarak, bu kitaplıklara dağıtılması, hem yayınevlerini sıkıdan kurtaracak hem de yazarların kitaplarını bastırabilmelerini ve bu kitaplardan beş on kuruş kazanmalarını sağlayacaktır. Devletçe piyasaya şırıngalanacak bu canlılık, yayımlanan kitapların yayın maliyetini beş aşağı beş yukarı karşılayacağı için, kitap fiyatlarındaki artış da önlenecektir. Böylece sürümdeki düşüş durdurabileceği gibi, dar gelirli halk kesimleri arasında okuma alışkanlığının yayılmasına da elverilecektir...

Olmadık duaya amin mi diyorum yoksa?..

Ne yapalım, ben oldum olası amatör bir söz sporcusuyum!.. Ve kurbağa yarışlarında bir uzun atlama rekortmeniyim...

22 ocak 1978

AP Minaresinde CHP'li Bir Müezzin

Yarın, siyasal yaşamımızın gariplikleri üzerine bir kitap yazan çıksa, eminim, bu yeni hükûmetin, Meclis'in karşısına selefinin hazırladığı bütçeyle dikilişine ayrı bir fasıl ayıracaktır. Sen hem "Mahvettiler memleketi, bir enkaz teslim ettiler bize!" de, sonra da yıkmacı beratını kaptığın gibi ellerinden, dal o yıkıntının içine!.. "Ayol, bu MC'nin değil, IMF'nin bütçesiydi!" diyebilirsin ama... Onu da diyebilirsen!..

Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu ise "Vaktimiz yoktu, eski hükûmetin sevk ettiği bütçeyi esas almak zorunda kaldık. Bütçe Karma Komisyonu'nda yapılacak girişimlerle hükûmetimizin politikası doğrultusunda değişmeler yapacağız" diyor, derken girişiyor eski hükûmetin ekonomi politikasına, veriyor veriştiriyor. Acayip bir iş! Çocuk oyuncağı!.. Sıkıştırmışın apış arana iğreti bir sopa, atçılık oynuyorsun! Öbür elinde de bir çakı, bindiğin sopayı yontuyorsun!.. Sopanın asıl süvarileri AP'liler dikiliyor o zaman karşına, "Madem beğenmiyorsun, niye biniyorsun bizim ata? Kendine başka bir sopa keseydin!" diyorlar...

CHP'li seyisler de tedirgin. Örneğin, Kılıçoğlu, "Beğenmediğiniz eski hükûmetin bütçesiyle millete ne vereceksiniz? Bunu bilemiyor ve yadırgıyoruz" diye koyuyor çiviyi... Üstelik, sen bir yanlışı, batılı esas aldıktan sonra, komisyonda doğru doğrultuda getireceğin değişikliklere neyi değiştirebilirsin ki?.. Kılıçoğlu da bu noktaya parmak basıyor, "Türkiye'de bir iktidar değişikliği oldu. İktidarın değişmesi ise bir görüş ve felsefe getirmesi demektir" diyerek, demokratik düzen içinde "bütçe" denen nesnenin temel anlamına ve işlevine değiniyor.

"Bambaşka bir görüş ve felsefeyle hazırlanmış bu bütçe bizim hükûmetimizce nasıl uygulanabilir?" diye soruyor. Hak-

lı!.. Bütçe, mahalle bakkalının veresiye defteri değil ki, üzerinde bir iki kalem oynatarak, vaziyeti idare edesin!.. Ne de Sütçü Memed'in çetelesi!.. Bütçe bir iktidarın belkemiğidir, ana tercihlerinin dökümüdür. Millete ne vereceğinin, milletten ne istediğinin bildirgesidir. Millet ona bakarak, başarılı mısın, başarısız mısın ona hüküm verecek... Getireceğin hizmet ne, bana koştuğun yükümlülükler ne, bana yarar mısın, yaramaz mısın? Hep o bütçeye gözünü dikerek, kestirecek, ölçecek, biçecek... Üstüne üstlük, CHP öyle rasgele bir iktidar kapkaççısı da değil. Yıllardır düzenin bozukluğundan söz ediyor. Sosyal adaletten dem vuruyor... Şimdi sen nasıl olur da, "Halkın tüyünü tüsünü yoluyorlar" dediğin bezirgânların endazesiyle halkın çıkarlarını, gereksinmelerini hesaplamaya kalkarsın!.. Onların kantarı başka, senin kantarın başka, değil mi?.. Yoksa nerde kalırdı senin halkçılığın?..

"Kusura bakmayın, aceleye geldi bu!" diyorsun, "Geçici bu!" diyorsun... Pekiy öyleyse, niye geçici bir bütçe getirip planlı, programlı, o asıl ve gönlüne göre bütçeyi hazırlamak için soluk payı kazanmayı denemedin?.. Acele işe şeytan karıştığını ben de biliyorum, sen de... Ama ya bu işe önceden karışmışsa şeytan, yani IMF ve o yüzden aceleye gelmişse bu bütçe?.. Ona ne buyrulur?..

Ecevit'e ben "Acelevit" diyorsam, boşuna demiyorum...

27 ocak 1978

Gayret Yine Dayıya Düştü

Hani Ali Dayı, hünkârın ulağına, "Söyle padişaha, benim bilmemneme güvenip harp açmasın küffara bi daa!" demiş a, Hor Dünya Ülkeleri'nde de ikide bir batağa saplanan ekonomiyi kurtarma ayağıyla Tasarruf Nöbeti'ne sürülen işçi sınıfı, ocağına düşen sosyal demokrat aracılara, "Git lan işine! Patronlar hayalarında fındık kırarken bana mı danıştılar ki, şimdi başları sıkıştıklarında benden medet umuyorlar!" diye dayamıyorsa cevabı, bir nedeni var bunun elbet. Bolluk dönemlerinde işçinin önüne yenir yutulur cinsinden dünyalık bir pay atmışlar da ondan. Yardım istemeye biraz yüzleri var yani. Gönlünden kopmasa da, bağıra çağıra da olsa, işçi kemerini sıkmaya razı geliyor bir eyyam, ilerde acısını çıkarırım diye bunun... Sosyal demokratların has partilerine özörgütlerine kaymasını önlemek, uyanıp dapduru gelmesini geciktirmek... "Eskiden böyle miydi ya! Alnınıza pıştovu dayarlar, zorla soyarlardı. Şimdi, bakın, gönül hoşluğuyla ve de demokratik yollardan soyuyorlar sizi!" gibisine sendikasıyla sandukasıyla öyle bir iyi ayarlanmış ki bu gönüllü soygun, bu Gönüllü Fedakârlık!..

Şimdi, bizim Halil Tunç da aynı makamdan almaya yeltemiyor: "Toplusözleşme müdahale istemeyen bir düzen olarak kaldığı sürece, işçi hareketi ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sorunların halledilmesi yolunda üzerine düşen görevi seve seve yerine getirecekse görev gönüllü fedakârlık olacaktır. Hiçbir zaman kanun zorlamasıyla ya da başka yollarla böyle bir fedakârlık istenmemelidir. Fedakârlık toplumun bütün kesimlerinden istenmelidir. Hep işçiden fedakârlık istendi şimdiye kadar. İşçi belki yapması gereken fedakârlığı yapmadı. Ama ümit ediyoruz ki, hükûmete duyduğumuz güven devam ettiği sürece, işçi hareketi gönüllü fedakârlığa razı

olacak ve ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik sorunların üstesinden gelmek için gerekli katkıyı seve seve yerine getirecektir" diyor Ecevit'e...

Karısı fena hasta köylünün, borç morç bin meşakkatle inmişler şehre. Neden sonra muayeneye girdiklerinde, doktor kocayı kovalamış dışarı, kadına da, "Soyun, yat oraya!" demiş. Kadın sessizce çıkmış dışarı, kocasına danışmış olacak ki, hemen dönmüş geriye, doktora, "Utanıyım, önce sen soyun, doktor!" demiş... Halil Tunç'un başı kadıncağızdan daha darda, daha sıkıda ki herhal, kocasına, işçi sınıfına bile danışmadan, hemencecik soyunmaya başlıyor...

Giriştik madem, bir fıkra daha anlatayım. Falih Rıfkı'dan dinlediydim: Köy Enstitüleri'nin anlı şanlı devri. Hasanoğlan'ı görmeye gidiyor kodamanlar. Hava yağmur. Yolda bir köylünün yanında arabayla zırt diye geçmişler. Köylü, Hasanoğlan'ın o zamanki cin fikirli muhtarı. El edecek olmuş bunlara, "İlerisi batak yolun, durun!" diye... Durur mu hiç devletliler... İlerde de ama batağa saplanmışlar. Çıkaramıyorlar arabayı balçıktan... Farımışlar... Yarım saat öteden salına salına gelen muhtarı görünce, "Gel hemşerim, bi omuz ver de çıkaralım arabayı şurdan!" diye çığrışmışlar. Muhtar da, "Vatandaşı dinlemez, yanından zırt diye geçerseniz, böyle çamura saplanırsınız işte" deyip geçmiş yanlarından.

O temsil işte, başımızdaki egemenler har vurup harman savururken, bu fıkara memleketin köylüsüne, işçisine mi danıştılar; "Halin ne?" diye. Sordular mı ki, şimdi batağa saplandıklarında, omuz verelim biz onlara... DÇM'leri, (Deveye Çevrilir Mevduatı)[10] hopur hopur yutarken, iyiydi, değil mi? Millet somununa çamur köftesini katık ederken, Allah rızası

10. 1967 yılında başlayan Dövize Çevrilebilir Mevduat (DÇM) uygulaması. Devletin döviz ve iç tasarruf açıklarının giderilmesi için yurtdışındaki Türk işçilerinin hesaplarının Türkiye'ye kaydırılmasını amaçlayan bu uygulama, kısa sürede zenginlere kredi vermeye dönüşmüştür. (yay.n.)

için, dönüp bi baktılar mı ki gerilerine?..

Ülkemizin için de anladık. Anladık, ama onlar hâlâ sımsıcacık Mercedeslerinin içinde keyif çatıyorlar. Falih Rıfkı'lar gibi bile değil, inmiyorlar aşağı. Bekliyorlar köyün kavalcısı Ecevit'in sesine toplaşsın da çamurdan adamlar, omuz versinler de kurtulsun bu dinine yandığımının Amerikan arabası... Ve beyler de bastıkları gibi gaza, pırr diye uçsunlar nurlu ufuklarına!..

Öyle yağma yok, kardeşler...

Önce bi anlayalım görelim icraatını, gidişatını! Bakalım, domuzdan yana mı, bizden yana mı Ecevit... Anladık ki bizden yana, o zaman soyunuruz hepten, desteye de güreşiriz başa da... Ama bu Amerikan arabasını bataktan kurtarmak içinse oturduğu ve okuduğu makam, Memed der ki : "Ben bu makamdan anlamam."

28 ocak 1978

Celpname

İçinde yaşadığımız düzene yakıştırılan "Açık Rejim" nitelemesi, bu düzenin Ticaret Açığı, Genel Ödemeler Açığı, Bütçe Açığı gibi olumsuz bazı parasal ve ekonomik özelliklerinden öte bir anlam taşıyorsa elbet son günlerde Bütçe Karma Komisyonu'nda yapılan tartışmalar sırasında sert bir açık eksiltmeye uğratıldı. Yeni Devlet Bakanı Hikmet Çetin'in, "Bilinmelidir ki, devletin haber alma ve değerlendirme örgütlerine demokratik hukuk devletinin ve açık rejimin gereği olan nitelikler kazandırılacaktır. Söylenen çok uyarıcı sözleri büyük bir önem ve özenle dikkate alacağız" diyerek, hükûmet adına bu konuda bir güvence verme gereksinmesini duyuşu da sorunun yıllardır ve kamuoyundaki onca tepkiye karşın sürdürülen kırmızılı ve ikili ay tutulmasından kurtulmak üzre olduğunu muştulayan bir belirtiydi. Nitekim basında da bu gizli kapaklı işlerin methaldarları tarafından yapılan şecaat arz edici açıklamalar birer ikişer yayımlanmaya başlandı...

Bu çamaşır günü ve döneminin, yeni hükûmetin kurulmasıyla tırmanışa geçen suikast olaylarının ardında meslek erbabı kimselerin ve mihrakların bulunduğu yolundaki kuşkuların büsbütün alevlendiği, içinde yaşadığımız şu acayip günlere rastlayışı boşuna değil elbet. İktidar olma kararlılığında asayiş sorununun çözümüne ölüm-kalım önemi tanıyan yeni hükûmetin, on yıldır geçer akçe olan hükûmet modeline payandalık eden karışık ism-i fail bazı haber ve kan alıcı örgütlerin hangi nedenle ve hangi akıl ve çıkara hizmet eder olursa olsunlar, böyle ölümcül bir dönemeçte ayağına köstek oluşuna, eyvallah diyeceğini beklemiyorduk zaten.

SOL'a karşı barışçı ve demokratik yöntemlerle elden geldiğince masonik olmayan bir duvar örmeyi amaçlayan Ecevit takımı, solu eski yıkık duvarın dibinde kurşuna dizme özle-

miyle yola düşen Milli Cihat ve Emanetçilerle kafa ve silah barıştıramazdı ki... Lakin son azgın olayların parıltısında, bu sorun ince elendiğinde, görünen odur ki, Kontur-Gerilla filan değil, Kontur-Sol, yeni hükûmeti ya bir başarısızlığı sineye çekip yumuşama ya da eski CHP geleneğince hem SOL'A hem SAĞ'a aynı anda girişerek, "demokratik" sıfatından soyundurucu bir telaşı üstlenme seçeneği karşısında bırakma kararındadır... Demem odur ki, önümüzdeki günlerin neler getireceği şimdiden kestirilemese bile, şu anda bu hükûmet hanidir milletin başına bela olmuş ve Emniyet adına emniyetsizlik getiren resmi ve yarı resmi mihrak ve örgütlerle birbirine hırlamacasına karşı karşıya gelmiş bulunmaktadır...

Öyleyse, yarından tezi yok, yurdumuzda tüm demokratik örgütler, barosundan Türk Hukuk Kurumu'na dek sendikalarıyla, dernekleriyle, birlikleriyle, partileriyle toplaşıp toparlanıp, yurtdışındaki helal süt emmiş hukukçulara da çağrı yollayarak, geriye dönük bir hesaplaşma akımını başlatmalıdır. Böylece oluşturulacak bir yargı platformunda, Milli Emanetçilerin marifetleri zehir zakkum tanıklıklar ve dosyalarda deşilmeyi bekleşen belgelerle kamuoyuna olanca vahametiyle açıklanmalıdır ki, bugünkü hükûmet yarın SOL'dan büsbütün çark etse bile, olup bitenler tarihin Defter-i Kebiri'ne böylece geçirilmiş olsun... Bu yargı platformunda geçmiş nanelerin sorumluları ve sanıkları da hesap vermeye çağrılacaktır elbet! Gelsinler ve sıkıysa kendilerini temize çıkarsınlar!

Bu yazı, o kasap ve celep beylere çıkarılmış ilk celpnamedir!..

29 ocak 1978

Hapı Yuttuk mu Dersin?

Adanalı Takip Tabancı der ki: "Ecevit Hükûmeti komplekse kapılmadan IMF'yle anlaşma imzalamalıdır... Hap demiyorum, çünkü hapı yuttuk dersiniz. Onun için tablet sözcüğünü kullanıyorum. IMF'nin önerileri bir tablettir. Acı da olsa bu tableti içmek zorundayız."

Ziya Müezzinoğlu ise bu acı tablete tabla teslim değil. "IMF'yle pazarlığa oturmadan yapacağımız işler var" der. Ola ki, bundan meramı daha önce bazı yabancı bankaları tava getirip, vadesi gelmiş DÇM borçlarından ucuzuna kurtulmak, böylece sırtını pekleştirdikten sonra orta ve uzun vadeli krediler için IMF'yle koşul koşusuna girişmek... Lakin son bir habere göre, Ankara'ya iskandile gelmiş olan Alman bankacılar, "IMF'yle anlaşmaya varılamaması halinde kendilerinin bir şey yapamayacağını" kesinkes bildirmişler... Öyleyse, Maliye bakanımız darboğazdan çıkabilmek için, IMF zorlamalarının dışında, birtakım ekonomik ve parasal önlemlere bel bağlıyor. İpekçi'yle yaptığı konuşmadan bu önlemlerin ihracatı artırma ve yabancı ülkelerdeki işçilerimizin tasarruflarını yurda çekme yönünde yoğunlaştığı anlaşılıyor. Oysa bu iki kurtuluş kapısı da öyle ha deyince aralanır kapılardan değil... Öte yandan, dış politikada verilebilecek ödünlerin çapı da bütün hacet kapılarını bir anda ardına açacak kadar büyük olmasa gerek...

E, ama Devlet Bakanı Hikmet Çetin, "kaba bir hesapla Türkiye'nin ödeme ivediliği kazanmış borçlarını" şöyle dökümlüyor: "Bir milyar dolayında DÇM, 250 milyon dolar kadar petrolden kalan borç, 350-400 milyon dolar kadar vadesi gelip ödenmeyen borçlar. Buna karşılık kabul kredisi şeklinde gelen 700-750 milyon dolar var. Tabii benim bilemediğim Milli Savunma'nın belki birtakım ödenmeyen başka dış öde-

meleri olabilir. Bütün bunları yan yana getirdiğimizde ve Türkiye'nin 1978 ithalat gereksinmesinin karşılanması, ekonominin normal rayında yürüyebilmesi için gereken döviz taleplerini eklediğimiz takdirde, sanıyorum, 4 milyar doları aşan bir dış ödeme ortaya çıkıyor." Buna siz kendiliğinizden, yüzde 45'i bulmuş enflasyon oranıyla doğacak şişmeyi de katarsanız, vaziyetin fecaati ayan beyan oluyor...

Siz, bu sıkıdan Türkiye'yi kurtarma ayağıyla IMF'nin dayattığı önerilere, ister Tabancı'nın deyimiyle "tablet", ister daha bir şirin yaraştırmayla "güllaç" deyin, milletçe bizim üç vadede esaslı bir kazık yiyeceğimiz aşikâr...

Ecevit, Küçük Kurultay'daki söylevinde, "Sol partiler zaten hep böyle sıkışık durumlarda iktidara gelir" diyor. Haklı! Çünkü onun bellediği anlamdaki sol partiler, bir oturağını tutucuların, öbür oturağını da tatlı su solcularının oluşturdukları tahterevalli siyasası içinde, kapitalizmin tahret hizmetini görmek üzere hükûmete gelirler. Yine de, emekçilerin örgütlü gücü karşısında yoksunlara, yoksullara, koştukları ekonomik sıkılara karşılık, bazı sosyal ve ekonomik haklar tanımayı boşlamazlar. İki alıyorlarsa, bir verirler en azından... Kıyamet kopar yoksa... Sonra da, sendikalar kanalıyla emekçiler arasında kazanmış oldukları sevecenliği seferber ederek, açık açık konuşur, yaşanacak darlığın ayrıcalı toplum kesimlerine de uzanır genel bir darlık olacağını gösteren güvenceler verirler...

Oysa yeni hükûmetimiz, MC bütçesini benimsemekten başlayarak, kısa erimde, bazı demokratik ve sendikal hakların ötesinde, emekçilerimize elle tutulur ödünler vermekten kaçınmaktadır...

Örneğin vergi sorunu: İşçi ve memurlar bizde, milli gelirin yüzde 32'sini alıyor, buna karşılık tüm gelir vergisinin yüzde 64'ünü ödüyor. Milli gelirin yüzde 47'sini paylaşan sermaye ve serbest meslek sahipleri ise toplam vergilerin ancak yüz-

de 35'ini veriyor. Milli gelirin yüzde 21'inin aktığı tarım kesiminden çıkan vergi ise sadece yüzde 1... 1978 bütçesinde bu haksızlığı giderecek bir atılım var mı? Yok...

Pekiy sosyal haklar?

Sağlık hizmetlerinde bir artış var mı?

Yooo!..

Ya eğitim? İlkokullarda parasız kitap dağıtımı sevindiriyor bizi, ama o kadarla kalıyor bu iş... Bebelerin beslenmesi ne olacak? Sütten geçtik, tarhana nerede?..

Hani en az geçim indirimi en az ücret düzeyine çıkarılacaktı?.. Yakacak zammı vergilendiriledursun, memurların katsayı artışı güme getiriliyor...

Bu ödünlerden yoksun kılınan dar gelirliler ki, istediği kadar bakanlar ağızlarında gevelesinler, tepemize indi inecek yüzde yirmilik devalüasyonun keşişlemesiyle büsbütün azacak olan enflasyon ayazında titreşmeye mahkûmlar. Bir allah kulu çıkıp da onlara, "Sade siz değil, Tabancı da örselenecek bu arada!" demiyor...

Bu sefer de biz hapı yuttuk, biliyoruz.

Ama tek avuntumuz, bu numaraları gayrı yutmuyoruz!..

31 ocak 1978

Adalet Mülkün Damıdır

İnfaz sistemini değiştirmeyi amaçlayan ve "İvedi" kaydiyle Bakanlar Kurulu'na sevk edilen yasa tasarısı üzerinde Adalet Bakanı Mehmet Can'ın yaptığı açıklamaya göre iyi hali görülen mahkûmun bir aylık cezasından 6, bir yıllık cezasından 72, on yıllık cezasından da 720 gün düşülecek... Üçte bir indirimden de yararlanmak üzre... Mehmet Can ayrıca, "Aileleriyle birlikte 200-250 bin kişiyi ilgilendiren bu yeni uygulamayla çeşitli kurum ve kuruluşlarda mahkûmlar için Adalet Bakanlığı'na kontenjan tanınacak. Devlet Üretme Çiftlikleri ile tüm Kamu İktisadi Kuruluşları, Adalet Bakanlığı için iş kontenjanları ayıracak" diyor. Kötü halleri görülenler ise, ellerinden indirimleri ve iş olanakları alınıp, yeniden kapalı cezaevlerine gönderilecek...

İnsan canlısı bir kişi olarak bildiğim Mehmet Can'ın bu gayriinsancıl MC devrini devr-i teslim hengâmesi içinde bile "kader kurbanı" yaftasıyla götiçi koğuşlarda kaderine terk edilmiş yurttaşlarımızı düşünmüş oluşuna şaşmadım... Tasarının ayrıntıları üzerine edinebildiğimiz bilgi şimdilik bu kadar... Ceza indiriminin bu ara genel aftan umut kesmiş olan hükümlüler arasında nasıl bir sevinç uyandırmış olacağını kestirebiliyorum. Yasa tasarısında cezaevlerindeki yaşama koşullarını düzeltici daha başka önlemlerin de yer aldığına kuşkum yok. Onları da, ilerde açıklandıkça peyderpey konuşur, eleştirir, tartışırız... Ben bu yazıda, cezaevlerindeki çalışma olanakları sorununu ele almak istiyorum.

Devlet belirli kurallarla çerçevelenmiş kurulu düzene karşı gelenleri ve bu yüzden "suçlu" bellediği kişileri, yeni suçlar işlemelerini önlemek üzre, Ceza Yasası'nda öngörülen sürelerle özgürlüğünden yoksun kılmakta. Bu ceza süresinin bitiminde, suçlunun yeniden suç işleme olasılığının azaldığına hükmedi-

yor ki, onu dışarı salıyor. Bu olasılığın azaltılması için elinde iki yol ve yöntem var kullanacak: Biri korku! Cezaevindeki yaşama koşulları öylesine kötü tutulacak ki, hükümlü dışarı salındığında yeniden bu cehenneme düşme korkusuyla suçtan uzak duracak! Yani bir kişiyi özgürlükten yoksun kılma, kendi başına yeterince yıldırıcı bir önlem sayılmıyor. Bunda, istediğimiz kadar hayalhanemizde "dışarda oluş" ile özgürlük kavramını birleştirmeye çalışalım, dışardaki yaşama koşullarının özgürce olmayışının payı var elbet... İkinci yöntem ise, hükümlüyü cezaevinde tutulduğu sürece, suçtan ırak bir yaşama hazırlamak, ıslah-ı hal etmesine elverişli bir ortama kavuşturmak; ona yasadışı davranışlarla değil, emeğiyle, alın teriyle yaşayabileceğini ispatlamak; bunun için de onu gerekli yeteneklerle donatmak... Çalışmanın erdemine inandırmak... Ama açığı ve gizlisiyle, işsizliğin yüzde on üstü oranlara ulaştığı ülkemizde, bu yöntemin şimdiye dek, bütün "Modern İnfaz Sistemi'ni Benimsedik" kurusıkılarına karşın, bi türlü yerleşememesini de doğal karşılamak gerek...

Bir cezaevi "Üç gardiyan alacağız" diye gazeteye ilan verdikte, 500 kişi torpillerini ve rüşvetlerini fora ederek demir kapı önünde sıraya giriyorsa, bu iş üzre infaz yolunun işlerlik kazanmaması kimseyi afallatmamalıdır... İşsiz Kahveleri mi Cezaevi Şubesi'dir, yoksa Cezaevleri mi İşsiz Kahvelerinin Şubesi?..

Yine de adaşım, Mehmet Can'ın eldeki olanakları zorlayarak, hükümlü yurttaşlarımızın özgürlükten yoksun kalmanın ötesinde, aylaklığa ve onun getirdiği yozlaşmalara mahkûm kılınması karşısında, yeni çıkış yolları aramasını yüreğine yer etmiş iyi niyetliliğin kanıtı olarak selamlıyorum...

Ama kendisine elbette bildiği şu rakkamları da anımsatmaktan kendimi alamıyorum: Yarıaçık ve açık cezaevleri ile kapalı cezaevlerinden özel ve kamu kuruluşlarında çalışan hükümlülerin aldıkları ücretler şunlar: Çırak 15, kalfa 16,5,

usta 17,5-18 TL. Şu günkü günde, en az ücret tarım işçileri için, 16 yaşından aşağı olanlara 57,5 ve yetişkinlere 90 TL olarak belirlenmişken, hükümlü işçilerimize reva görülen bu haksızlık, onlara devletin, "hakkını yasadışı yollardan değil, emeğinle, alın terinle ara!" yolundaki öğütlerini bi çırpıda silip götüren bir uygulamadır. Bunun adına "Angarya" denir... Anayasamızın yad saydığı bu çağdışı işlem, cezaevlerinin hükümlülere verilecek para miktarına ilişkin yönetmelik maddeleriyle de hoş gösterilemez. Kararlaştırılmış para haddinin ötesindeki meblağlar hükümlülerin ailelerine verilebileceği gibi, hapis sürelerinin bitiminde kendilerine ödenmek üzre idare kasasında veya bir bankada bekletilebilir... Ondan da öte, hiç değilse yarıaçık ve açık cezaevlerinde, yönetimle işbirliği halinde üretim kooperatifleri kurulabilir...

Mehmet Can'dan Türkiye devletini hâlâ angarya uygulama töhmetinden kurtarmasını bekliyoruz. ADALET MÜLKÜN DAMI DEĞİL DE, TEMELİ İSE, TÜRKİYE'DE ÖNCE DAMLAR AKTARILMALIDIR!..

2 şubat 1978

Turan Seyahat Acentası

Günaydın gazetesinden öğrendiğimize göre, Fransa'da *Yeni Nazizm Dosyası* adıyla yayımlanan bir kitapta bizim Milliyetçi Hareket Partisi'ne de yer verilmiş. Bu bölümde, yazar Patrice Cheireff şöyle diyormuş:

> Türkiye'de binlerce Bozkurt, Kontur-Gerilla merkezlerinde eğitim görmekte ve zengin bir silah varlığına sahip bulunmaktadır. 1973 yılında sıkıyönetimin kaldırılmasından ve seçimlerle sağa dönüşün önlenmesinden sonra, Albay Türkeş açıkça Turancı olan bir siyasi programı savunmaya başladı. Bu hareket barışa karşı bir tehdit niteliğindeydi. Nitekim MHP lideri, Amerikan İstihbarat Örgütü CİA'nın bir kolu olan Dayanışma Birliği'yle geniş biçimde işbirliği yapmaktadır. MHP böylece, Sovyetler Birliği'ndeki Türk azınlıklarla ilişki kurmaya çalışmaktadır. CİA, Sovyetler içindeki azınlıkların düşüncelerini sürekli izlemek istemekte, bu yüzden MHP ve Ülkü Ocakları'na önemli yardımda bulunmaktadır.

Yazar Cheireff, hangi sütü bozuktan tedariklediyse bu düzmece bilgiyi, işin içine Kontur-Gerilla'yı karıştırmakla halt etmiş bi kez! Hiç kuşkunuz olmasın, bu fit sokuşturma da CHP ile Silahlı Kuvvetlerimizin arasını bozmak üzere tezgâhlanan tertibin bir parçası! Tevekkeli, Bülent Ecevit 1973 eylülünde "Kontur-Gerilla adlı örgütün, resmi görüntülü bu gayriresmi örgütün niteliği ve amacı üzerindeki örtüyü kaldıracağız" derken, şimdi oynanan oyunun ölümcüllüğünü artık kavradığı için, "Kontur-Gerilla denilen resmi bir örgüt yoktur" diye avaz avaz bağırmıyor...

Gerçi 7 mayıs 1977'de cumhurbaşkanına gönderdiği mektupta,

> Söz konusu örgüt, gerilla ve Kontur-Gerilla savaşları için ve her türlü yeraltı faaliyeti için planlar yapar ve insan yetiştirir... Gizlilik içinde çalışır, demokratik hukuk dışındadır... 1974'e kadar gizli olarak, Amerikalılardan mali destek görürdü. Amerikan askeri heyetleriyle bir binada çalışırdı. Amerikan mali desteğinin 1974'te sona erdirildiği bildirilmiştir... 12 Mart döneminde sözü geçen ve "Kontur-Gerilla" denen kimselerin bu örgüte bağlı olmaları olasılığı vardır

diyorsa da, Demirel'in meydan okumasına karşılık, son verdiği demeçte "İktidarda keramet vardır" sözüne hak verdirircesine, "Biz bu alanda geçmişin tartışmasını ve hesaplaşmasını açmak yerine, ulusal güvenliğimiz ve demokrasi açısından sakıncalı bulduğumuz uygulamaları bir an önce ve demokratik hukuk kuralları içinde düzeltmenin yollarını aramak zorundayız" deyip kesiyor sözü...

Kendinde geçmişin tartışmasını ve hesaplaşmasını aşma gücünü duymadan, bu ulusal güvenliğimiz ve demokrasimiz açısından sakıncalı bulduğu uygulamaları düzeltme gücünü nerden devşireceği sorusuna şimdilik bir yana bırakıp, biz Müsyü Cheireff'un öbür iddialarına dönelim: MHP lideri CİA'nın bir kolu olan Rus Dayanışma Birliği'yle işbirliği halindeymiş!.. MHP böylece, Sovyetler Birliği'ndeki Türk azınlıklarıyla ilişki kurmaya çalışmaktaymış!.. Bütün bunlar elbet kavl-i mücerrette kalan iddialar...

Konu güncelliğini yitirip, yayın ambargosu da kaldırılıp ilgililerce resmi belgeler açıklandığında, işin içyüzünü öğreneceğiz... Kaç yıl sonra kim bilir...

HAVASS yayınları geçen ekimde bu nitelikte bir belge dizisi yayımladı. Belgeler SSCB Dışişleri Bakanlığı Arşiv Bölümünce 1948'de açıklanmış, Türkiye'deki Alman politikası (1941-1943) üzerine Alman Dışişleri Dairesi'nin yazışmaları bunlar.

Rasgele bir tanesini aktarıyorum buraya:

Hanilg'den (elçi rütbesinde, Dışişleri Ofisi'nde görevli Alman diplomatı) Erdmannisdorff ve Weermann'a.

Siyasi Kısım, VII 1234 gizli.

Berlin'de iyi tanınan şahıslardan Dr. Harun (Berlin'de teknik kolej öğretim üyesi) beni ziyaret etti. Kendisi burada Teknik Kolej'de on yedi yıldan beri ders vermiştir. Şimdi yine İstanbul'da yaşamaktadır. Buradaki elçilik ve önde gelen Türk çevrelerince görevlendirildiği anlaşılan Dr. Harun, Turancılığa karşı tavrımızı öğrenebilmek için geldi. Kendisi bana Elçi Gerede ve Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın mesajlarını iletti. Her ikisi de resmen lehine çalışmaları mümkün olmaksızın, bu sorunla büyük ölçüde ilgilendiklerini bildiriyorlar. Genelkurmay başkanının, Turancılık sorununun Türkiye ile Almanya arasında ilişki kurmada bir temel teşkil edebileceğini söylediği rapor edilmektedir. Daha da ileri giderek, Türkiye'nin Almanya'ya karşı bir harekâta asla girmeyeceği güvencesini vermiştir. Ancak bir saldırı (invasion) anında kendisini savunmak durumunda kalabilir. Kendisi, Türk asıllı halklara karşı davranışlarımızı da büyük bir yakınlıkla izlemekteymiş. Savaş emirlerine propaganda yapmak için emrimize adamlar vermeye hazırdır.

Yasama Danışmanı Meichers kanalıyla Bakan Von Erdmannsderff ve Devlet Sekreter Yardımcısı Weermann'ın dikkatine.

7 şubat 1978

Bir Konturgerilla Anısı

1967 yılında Payel Yayınevi'nden *Gerilla Harbi* adıyla bir çevirim yayımlanmıştı. Kitabın Cassels and Company Limited Yayınevi'nce (Londra) çıkarılan (1961) aslını olduğu gibi aktarmıştım Türkçeye. Amacım, o ara sade yurdumuzda değil, dünyanın dört bir köşesinde Vietnam Harbi dolayısıyla büsbütün güncellik kazanmış gerilla olgusunu kamuoyumuza bu işin belli başlı uzmanları ağzından tanıtmaktı. Uzmanın biri Mao Zedung, öbürü de Che Guevera olduğuna ve önsözünün de Tuğgeneral Samuel B. Griffth adındaki bir Amerikan askerlik tarihçisi tarafından yazılmışlığına bakılırsa kitabın seçimi, bence, amacıma aykırı düşmüyordu. Üstelik o dönemde egemenlerce "gerilla" bahsinin ne netameli bir gözle görüldüğünü bildiğim için, hem kendimi yok yere tehlikeye atmak istemediğimden hem de aktaracağım bilgilerin malum antikomünizm şamataları içinde güme gitmemesine özendiğimden, Mao ile Che'nin konuyu siyasal kişiliklerinden beklenmedik bir teknik çerçeveye oturtmuş olmaları da işime geliyordu... Mao'nun metni 1937'de yazılmıştı. Yani komünistlerin Kuomintang'ı ortak düşman Caponlara karşı bir birlik kurmaya zorbela kazandırdıkları dönemin ürünüydü bu yazı. Onun için de Mao her satır başında gerilla harbinin milli politikayla ilişkisini vurgulayarak şöyle diyordu:

> Yarı sömürge bir ülke olarak emperyalist bir devlete karşı direndiğimize göre, giriştiğimiz çarpışmaların kesinlikle belirlenmiş amaçları ve siyasal sorumlulukları olmalı. Temel politikamız Caponlara karşı milli bir cephe kurmaktır... Bu politikayı güderek, siyasal amacımıza, yani Çin halkının kurtuluşu amacına ulaşacağımız inancındayız... Gerilla harbini milli politikadan ayrı düşünmenin anlamı yok. Tersine, geril-

la harbi milli politikayla tam bir uyarlık içinde örgütlenmeli ve yürütülmeli.

Che'ye gelince, o da Küba halkının Batista diktatörlüğünü dize getirişinde gerilla harbinin yerini ve önemini saptıyor ve:

> Bu başarı, Latin Amerika yığınlarının tutumuyla ilgili olarak, öteden beri yerleşmiş bazı köhne inançları, inakları, doğmaları alt etti ve halkın gerilla harbine girişerek, işbirlikçi ve yabancı egemenliğinden kurtulabileceğini gösterdi

diyerek, yazdığı metnin amacını özetliyordu...
Ben de çeviriye yazdığım önsözde şöyle diyordum:

> Bu kitapta günümüzün başlıca sorunlarından ikisini, gerilla harbi ile milli kurtuluş hareketlerinin yan yana işlenişini, nasıl bir bütün haline yeni bir yaşama yolu, yöntemi haline geldiğini inceleyeceksiniz. Bu iki sorun, ilk Milli Kurtuluş Harbi'ni Ege'de çete direnciyle başlatmış olan Türkiye Cumhuriyeti halkının yabancısı değildir. Üstelik başlattığımız şeylerin dünya yüzünde ne gibi dönemlerden geçtiğini, ne biçimler aldığını inceden inceye görüp öğrenmemiz milliyetçi oluşumuzun, tarihimize bağlı kalışımızın gereklerinden biridir...

Beni, daha doğrusu yurdumuzda düşünce özgürlüğünü savunan yiğit dostların, Gülçin Çaylıgil ile Ziya Nur Erün'ün dava süresince, altı yıl dillerinde tüy bitmesine karşın ne yargıçlara ne bilirkişilere derdimizi anlatabildik. Bu muhteremler, Mao ile Che'nin ne azılı komünistler olduğuna bakarak, her ağızlarından çıkanın komünizm propagandası olması gerektiğine peşin hüküm verdiklerinden ötürü, kitapta ele alınan teknik ayrıntılardan bile 142'lik ahkâmlar çıkartmaktan kendilerini alamadılar.

Tuzla Yedeksubay Piyade Okulu'nda okutulan gerilla dersinin teksirli metnini sundum yargıçlara. Metinde benim çevirimden yapılmış (hem de olduğu gibi) iki üç yapraklık alıntılar vardı. "Bu kitap bilimsel, teknik bir kitap... İşte askerlik okullarında okutuyorsunuz siz!" dedik, laf dinletemedik... Galiba benim de her kalemimden çıkanın komünist propagandası olması gerektiğine onları inandıranlar vardı... Belki de yeni yeni örgütlenen Kontur-Gerilla uzmanlarınca katlim vacipti...

Ama asıl şaştığım Tuğgeneral Samuel B. Griffith'in başına gelenler!.. Adam uzman. Ama nasıl bir uzman? Amerikan emperyalizminin buyruğunda bir uzman... Bu önsözünde de milli kurtuluşçu-devrimci gerilla hareketlerinin nasıl ve ne zaman başarılabileceğini inceliyor. Onun için de gerçekçi. Gerçekçi olduğu için de halk yığınlarının desteğini kazanan, sağlam yönetimli bi gerilla hareketinin ezilmesindeki güçlükleri ortaya koyuyor. Ve diyor ki:

> Gerillacılara karşı gerilla taktiklerine başvurulmalıdır. Durmadan üstlerine varmalı, üstlerine saldırılmalıdır. Karşı taraftan adam kandırmak, tutsak almak için elden gelen yapılmalıdır. Düşman üzerine bilgi toplamada en iyi kaynak, düşmanın durumunu içerden bilen kişilerdir... Zeki, yürekli ve hayali zengin önderlerin başta bulunması şarttır. Her kademedeki komutan ve önderle bu nitelikler göz önünde tutularak seçilmelidir. Alışılmış koşullarda büyük başarı göstermiş olan subaylar geldikleri gerilla harbine özgü, o dinamik ve bambaşka durumlarla karşılaştıklarında apışıp kalabilirler... Üstelik bir de, etkili Kontur-Gerilla hareketi yaratılıp yaratılamayacağı sorunu var. Birbirini parçalamaya kararlı iki balık sürüsü aynı ortamda tutunabilir mi? Mao'nun yargısı kesinkes bu noktada, devrim gerillalarına karşı bir gerilla harbinin yürütülemeyeceği kanısında. Beyaz Rusların ya da Mikhayloviç'in gerilla denemeleri ölçüt alınacaksa, Mao'ya hak vermek gerek. Öte yandan, Alman işgali altın-

daki Yunan gerilla hareketinin tarihi, belirli koşullar altında bu savın sonuna dek ayakta kalamayacağını saptıyor. Bu da tek tek her durumda geçer akçe olan siyasal etkenleri iyice çözümleme gereğini önümüze iteliyor... Şimdiye kadarki denemelerden alacağımız bir ders varsa o da devrimci gerilla harbi konusunda sadece askeri tedbirlere bel bağlamanın yanlış oluşu.

Temmuz 1961

İşte efendim, söz konusu kitapta bu sözleri söyleyen Tuğgeneral bizim bilir bilmez kişilerce, Prof. Sahir Erman, Prof. İlhan Akın ve İstanbul ili sivil savunma müdürü tarafından, sonra da bilirliğine başvurulan üç emekli general ağzından "komünist propagandası" yapmakla suçlanıyor. Mahkeme heyeti de bu görüşe katılıyor!.. Nasıl mı beceriyorlar bu işi? "Kolaj", yani yapıştırma yöntemiyle. Örneğin, General Griffith ulusal devrimci gerilla harplerinin temelde komünist olmasalar bile komünistlerce ergeç desteklenecğine kanıt olarak o zamanki Sovyet Başbakanı Kruşov'un sözlerini aktarıyor yazısına. Bizim bilirkişiler bu sözleri yazar Griffith tarafından söylenmiş gibi göstererek, yargıçları aldatıyorlar. Bu alıntının ardından Griffith'in şu sözlerine değinmiyorlar bile;

Burada sükûtla geçiştirilen bir güvence var: Komünistlerin içine sızacağı ve ele geçireceği halk hareketleri kesinlikle Batı düşmanı ve hiç değilse kendi yarımküremizde apaçık bir Amerikan düşmanı niteliğe bürünecektir...

Bunun üzerine biz başka bir çare bulamadık. Amerikan Kültür Merkezi'nden Tuğgeneral Griffith'nin özgeçmişiyle ilgili bilgi istedik. Kültür Merkezi'nden resmen aldığımız yazı şu:

Tuğgeneral Griffith, Lewistewn, Pennsylvania'da doğmuş ve Pittsburgh'un bir banliyösünde büyümüştür. 1929 yılında Amerikan Deniz Akademisi'ni bitirmiş ve İkinci Dünya Sava-

şı'nda Nikaragua, Çin, Küba ve İngiltere'de hizmet görmüştür. Guadalcanal Savaşı sırasında yaralanmış ve 1942 yılında Amerikan donanmasının "Haç" madalyasını kazanmıştır. Bunu takiben, 1943 yılında Amerikan Kara Kuvvetleri'ne "Müstesna Hizmet" madalyasıyla taltif edilmiştir... Faal hizmetlerinden sonra, Tuğgeneral New College, Oxford Üniversitesi'nde Çin konusunda çalışmalar yapmış ve 1961 yılında Çin askeri tarihi konusunda "doktor" payesini kazanmıştır.

Varak-ı mihr-i vefayı kim okur, kim dinler!.. Biz de öylece giydik hükmü... Bunun üzerine Toptaşı Cezaevi'nden Tuğgeneral Samuel B. Griffith'e şu mektubu yazdım:

Sayın General;

Cassels and Company Limited Yayınevi'nce yayımlanan *Gerilla Harbi* adındaki kitabı Türkçeye çevirdiğim için, "Komünist Propagandası yapma" suçundan 7,5 yıl ağır hapis ve üç yıl sürgün cezasına çarptırıldım. Kitapta mahkemece suç unsuru görülen bölümlerin başında sizin o derlemeye yazmış bulunduğunuz önsöz gelmekteydi. Ben sizin tanınmış bir kontrgerilla uzmanı ve emperyalist Amerikan ordusunun sadık bir hizmetkârı olduğunuzu yargıçlara dilim döndüğünce anlatmaya çalıştıysam da, sonuç aleyhinizde tecelli etti ve benimle birlikte komünizm propagandasından mahkûm oldunuz. Durumu acayip tecellilerle dolu olduğuna emin bulunduğum özgeçmişinizin ilginç olaylar koleksiyonuna katmaktan hoşnut kalacağınızı sandığımdan, size haddim olmayarak bildiriyorum. Saygılarımı sunarım.

Can YÜCEL
Toptaşı Cezaevi
İstanbul/ Türkiye

1974'te yazılmış bu mektuba hâlâ yanıt alamadım... O konturgerillacı generalle kontra düşmüştük herhal...

14 şubat 1978

Demokrat gazetesi yazıları

Kara Kutu

"Trabzon uçağı"[11] faciası gerilerde kaldı, yenilerine intizar ediyoruz artık havalara bel bel bakarak. Oysa hafıza-i beşer nisyan ile malul değil, isyan ile mahmul olmalıdır. Ama bizde ölüyü örte korlar, götünü dürte korlar...

Hollanda'dan başımıza satın aldığımız bu F-28 belalarının encamına bakarak, ülkemizin zorlu bir düşman saldırısına uğradığına inansak yeri nerdeyse. İllerimiz birer birer düşüyor: İlkin "Van", ardından "Bursa", yenileyin de işte "Trabzon" gitti güme. Birincisi kaptan pilotun bekriliğinden, ikincisi pist ışıklarının sönüvermesi yüzünden; pisipisine yani. Trabzon'un düşüşüne dair rivayetler ise muhtelif. Yetkililere göre, uçak "bulunmaması gereken bir yerde ve olmaması gereken bir yükseklikte" imiş. Havayolu Pilotları Yönetim Kurulu ise, uçağın "sis nedeniyle değil, trafik cihazlarının normal çalışmaması yüzünden" kazaya uğradığını ileri sürüyorlar. Kimi de "Altimetre bozuktu" diyor. Gazetelerimizden birine bir demeç veren bir yurttaşımızın anlattıklarına bakılırsa, kendisi bu talihsiz uçağa bir hafta önce Samsun'dan binecek olmuş; kapısı kapanmıyormuş bi türlü, hostesle birlikte omuzlamışlar kapıyı, kapatmayı başaramamışlar ama... Bunun üzerine hostes alarm aygıtının telini kesmiş; alarm ışığı sönmüş, kapı da aralık, öyle havalanmışlar...

Bütün bunlar gayribilimsel açıklamalar elbet. Enkazdan çıkarılıp Amerika'ya yollanan kara kutunun içindeki bantlar Amerikalı dostlarımızca okunup çözümlendikten sonra işin aslı anlaşılacakmış. Pilotların kazadan önce, alan kule-

11. 23 aralık 1979'da THY'nin Samsun-Ankara seferini yapan "Trabzon" adlı F-28 tipi uçağı, Ankara yakınlarında türbülans nedeniyle düştü. Kazada 4 mürettebattan 3'ü ve 39 yolcudan 36'sı öldü. (yay.n.)

siyle ve kendi aralarında konuştukları, facianın nedenine ışık tutacakmış...

Bu arada tatlı canını kurtardığı için sevinenler de yok değil. Bir Japon ziyaretçi gece viskiyi fazla kaçırdığı için uçağı kaçırmış da, o sayede postu kurtarmış. Nazmi diye bir dostum vardır. O da pek sevinçli. "Düşün" diyordu geçen gün rastladığımda, "aylar önceden planlamıştık bizim şirketten, aynı günlerde ben de Samsun'da olacaktım. Kör taşı bu belli olmaz, belki de bu uçağa düşecektim dönüşte. Allahtan parmağımda dolama çıktı da..." Zaten bu karamuk günlerde hepimize kala kala bir sevinç kaynağı kaldı: şu beladan, bu kazadan, o kimvurdudan tesadüfen paçayı kurtarmış olmamız. "İyi ki" diyorsun "vuruşma sırasında Beşiktaş çarşısında değildim. Bir serseri kurşunla kalıbı dinlendirmem işten bile değildi. Ve hayata yeniden dönmüşçesine seviniyor, bi seviniyorsun... Bu kadarcık sevince de fitiz biz..."

Gelgelelim, asıl büyük uçağımız, "Türkiye" uçağı yine bir Türbetepe'ye doğru hızla yol almakta. O kığıştıda param parça olacak olan yurdumuzun enkazı arasından da bir kara kutu çıkartacaklar elbet. Amerikalı dostlarımız keka köşelerinde rahat rahat bantları okur, başımıza gelen felaketin nedenlerini tabir ederler artık. Hoş, o bantları da onlar dolduruyorlar ya asıl.

Velakin, bizim biz olup iş kara kutuya, kara kaplı kitaba dayanmadan, bu ölümcül rotadan çıkmanın çaresine bakınamız gerek. Düşenin sade dostu değil, düşmanı da düşü de kalmaz zira.

31 aralık 1979

Bandooo!

Salı gecesi, geç vakit, radyoya kulak kabarttım: Cumhurbaşkanı, Demirel ile Ecevit'i birlikte görüşmek üzere Köşk'e çağırmış. Çarşamba günü için yani. Daha önceden de Kurmay başkanı ile kuvvet komutanlarını kabul etmiş... Ertesi günkü gazetelerden gelişmenin hurdasını öğrendik.

Komutanlar, yazılı bir metinle, Korutürk'ten hükûmetin emrinde yapmakta oldukları ve yapmaya devam edecekleri icraatı tasvip anlamına gelmek üzere ve daha evvel çeşitli defalar Milli Güvenlik Kurulu toplantılarında da ele alınmış olan anarşi ve iç güvenlikle ilgili yasal tedbirlerin, parlamentoca derhal ele alınması için bizzat tavassutunu dilemişler. Bir ordu yetkilisine göre, bu uyarı metni bir muhtıra değilmiş. *TDK Sözlüğü*'nde "korkulu durum", "tehlike" anlamlarına gelen bir "muhatara" bu herhalde... Örneğin 12 Mart Muhtırası'ndan farkı, yazılı metnin sonunda istemlerin yerine getirilmemesi halinde ordunun yönetime müdahale edeceği ibaresi yer almıyormuş. Hem sonra, bir tek partiyi ve partileri değil, bütün anayasal kuruluşları uyarmakta imiş. Ne var ki bir başka yetkili, "Eğer uyarımızı içeren önemli hususlar yerine gelmeyecek olursa, geriye elbette ki tek alternatif kalıyor... Bütün anayasal kuruluşlar akıllarını başlarına devşirmelidir, gereken tedbiri veya tedbirler manzumesini süratle almak zorundadırlar. Kısır çekişmeler, partiler arasındaki kavgalar sorunları giderek büyütmektedir" demiş... Muhtıra olmamakla birlikte, çok çetin ve metin olduğu anlaşılan bu metinde AP ile CHP'nin bir araya gelerek hükûmet kurması buyrulmuyorsa da, komutanlar iki büyük partinin asgari ve askeri müştereklerde birleşerek birbirlerini desteklemelerini ve sorunlara acil çözümler getirmelerini istemişler. Aksi takdirde, ordunun "Cumhuriyet'i koruma ve kolla-

ma görevini yerine getireceği" ileri sürülmüş...

Sözlüsü yazılısından epiy ağır olduğu anlaşılan bu uyarı, hiç kuşkunuz olmasın, siyasal yaşamımızda hiç de yabana atılmayacak sonuçlar doğuracak ve yurdumuzun gidişatına, egemen sınıfların istediği yönde yeni vezinler, yeni dengeler ve dengesizlikler getirecektir. Kısa erimdeki etkisi ise "Fevkalade Haller ve Alayişli Asayiş" yasasının Meclis'ten alelacele başgöz olmasında kendini gösterecektir.

Aşağı yukarı on beş gündür iki böyük parti önderinin bu yasa tasarısı üzerindeki cilveleşmeleriyle ısınıyoruz. Birisi "miyalok" istiyor, öbürü "bolemik." CHP, "Bizim tasarımız iki demetliydi, bu tasarı tek demetli" diyor. Gören de halka sunduklarını menekşe demeti sanacak!.. Yok efendim, onlar bu yasa tasarısını sunduklarında, sıkıyönetim yokmuş da, iktidarda CHP varmış, şimdi işler değişmiş, falan filan... CHP grubunun genel çizgisiyle çoğu antikomünist, azı antifaşist muhalefeti ilerdeki seçim ve iktidar şanslarını yitirmemek için, bu oligarşik açılışa iş işten geçtikten sonra "aah" diyorlar. Oysa genel başkan bu açılışa çoktan kapaklanmış, çevresi de... Ve bi bakıma ana yapı da öyle. Aslında hepsi razı da, kendilerini kimi hacette temize çıkaracak, büyük oy kaynağı emekçi yığınlarına karşı hamamın namusunu kurtaracak bir bahane arıyorlar. Ki, "Biz elimizden geleni yaptık ama emir böyük yerden geldi" diyebilsinler... Bu emir de bu tam uyarı ve yarı muhtırayla Hızır gibi geldi imdatlarına... Bu Hazır ol Hızır'ı...

Felek gibi, bi kez anlattıydım, bi daha anlatayım, Bal Mahmut'tan dinlediğim şu fıkrayı: Bal Mahmut Umumi Harp'te mülazım, İdman Cemiyetleri İttifakı'nın reisi olan paşanın yaveri. İttifakın bir gösterisi düzenlenmiş. Genç, askerler, cimnastik hareketleri yapacak Taksim'de. Millet toplanmış. Paşa hasta. Açış konuşması yapacak bir kodaman gerek. Miralay yan çizmiş, kolağası helaya tüymüş, binbaşılar

özür beyan etmişler sesimiz kısık diye. Kabak Bal Mahmut'un başına patlamış. O da çıkmış hıncahınç alanın şeref mevkiine. "Türkler oldum olası sporcudur" diye başlamış. "Atalarımız ok sporunu keşfettiler. Atalarımız atçıydılar, güreşçiydiler. Atalarımız nasıl güreşeceğini, nasıl ata bineceğini, nasıl ok atacağını herkesten daha iyi bilirlerdi. Atalarımız... Atalarımız okçuydular... güreşçiydiler... Atalarımız atçıydılar..." Bakmış ki arkası gelmiyor, "Bandoooo!" diye kükremiş birden. Bando da "Gaziler" marşına başlamış, böylece Bal Mahmut vaziyeti kurtarmış.

YAŞASIN ŞANLI BANDO!

4 ocak 1980

Donuyoruz

Dona çekti havalar. Evden işe, işten eve, özel araba istilasına uğramış kentlerimizin caddelerinde zemheri zürafaları gibi koşturuyoruz. Hoş, yakında işyeri de kalmayacak a! Okullar, şükür allaha, kapandı. Hastaneler de hasta almıyor artık. Evler deseniz, Kuzey Kutbu'na nazır hep. Yakıtın akarını da, kurusunu da ateş pahasına bile bulabilirseniz ne mutlu. Kokarından kalmış biraz. Tonu iki bin liraya fırlamış tezeğin. Bokun yanında tezek amber-i saradır derler a. Bokumuz donacağına, mecbur tezek yakacağız. Ne yapacağımızı şaşırdık, donakaldık, dona...

Tam biz, "Şu donlar tez vakitte bi çözülse hayırlısıyla" diye yemeyip içmeyip, göklere el açmış dua ederken, kırkayaklı buzdolapları imalatçısı, büyüklerin böyüğü Sayın Vehbi Koç, "Ücretleri, fiyatları, kiraları, temettüleri donduralım" diye fırladı gazetelerin manşetlerine! Maliye Bakanı Sezgin de bu "Kemer Sıkma" ilmiklerinin can sıkıcı olmaktan çıkıp çoktan halkın gırtlağını sıkmaya başladığını nasılsa sezemediği için, "Koç'un önerileri ekonomimize faydalı olacaktır" buyurmuşlar. Son günlerde milletimizi karamsarlığa sürüklememekte gayet titiz kısıntı önlemleri alan televizyonumuz da bu müjdeyi hemen ekranlara yetiştirdi, allah razı olsun...

Yoksa bu "Ücret Dondurma Operasyonu" hanidir başladı da, bizi hâlâ alaalaheye mi getiriyorlar? DİSK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'nün yaptığı bir araştırmaya göre "Gerçek ücretlerde 1978'de başlayan büyük düşüş, 1979'un ilk 8 ayında da devam etmiş ve 1978 aralık ayına göre bu düşüş oranı yüzde 11,2 olarak gerçekleşmiştir. Diğer bir deyişle fiyatlarda meydana gelen artışlar ücret artışlarını yüzde 11,2 oranında aşmış, gerçek ücretler de bu oranda düşmüştür. 1979'da görülen bu düşmeyle 1970'ten bu yana gerçek ücret-

lerde görülen azalma yüzde 39 oranındadır."

Ücret artışlarının ekonomimizi batırdığı yolunda koparılan onca şamataya karşın, emekçi keseleriyle midelerinin hababam büzüldüğü ve yaşama düzeylerini yükseltme umutlarının buzhanelere kaldırıldığı meydanda... Ama sermayenin öyle dilediğine göre, akan sular durmakla kalmayacak, donacak elbet.

Ya fiyatlar, onlar ne olacak?

Eşekçiye, "Senin şu lagar hayvanın dübürüne biraz beziryağı çal" demişler. "Bak, nasıl tırısa kalkacak!" Gerçekten de, beziryağı dokununca orasına, eşeği tutabilirsen tut! Sürücü ardından yetişemeyeceğini anlayınca, bir parmak beziryağı da kendine çalmış. O hızla önde eşekçi, ardından eşek çarşıya yıldırım gibi dalmışlar. Adamcağız yoldaşlarına bağırmış: "Ben bir tur daha atacağım, siz hayvanı tutun!" diye.

Bizim idareler de öyle, hep fiyatların önünden koşuyorlar. Hem, canım, uluslararası piyasada petrol fiyatları gemi azıya almış giderken öbür yandan IMF'de katlı kurları kaldırtır, devletçe mali desteğe başvurmayacaksın diye diretirken, nerde yurdumuzda fiyatları zapt edecek babayiğit? Kiraları dondurmaya gelince, ev sahipleri fırsat bu fırsat deyip kiracıları donduruyorlar a, o kadarıyla idare edilir canım. Temettü de bu buz kalıbının talaşı. Bu başat aile holdingleri ve banka sistemi içinde temel sermaye temettülere temellük edebiliyor geniş ölçüde zaten.

27 Mayıs sonrasında, sorumlular "NATO'ya karşı değiliz, CENTO'ya karşı değiliz, demokrasiye karşı değiliz, parlamentarizme karşı değiliz" diye açıklamalara giriştiklerinde, kimdi unuttum şimdi, biri "Elbette, elbette" dediydi. "27 Mayıs çünkü sabaha karşı." Bu seferki muhtırayı da üstlenen yok. Ecevit ise "Herkese karşı" diyesiymiş. Yani kimseye karşı değil nerdeyse. Vehbi Koç da, bu kış kıyamet ekonomisi ve havasında eli ayağı zaten buz kesmiş halkımızın ağzına yeni

bir dondurma çalmak istediğine göre, uyarı belgesine yeni bir hedef göstermeye özeniyor. "Bu hareket, sabaha karşı değil, ama güneşe karşı" demeye getiriyor.

10 ocak 1980

Çifte Kerametler

Hav hav du yu du du Mister Brav?

Pilizen müşerref Misler Çivits.

Çok az buluşmak vardı aramızda. Rötari Kulüp'te pek az, cenazede çok ekseriya.

Militere alındık, öyle buluştuk, müteşekkiriz uyarı mektupçularına.

Ben askerlik her zaman sevmişim, ne zaman kaçtım ben, o kovaladı beni.

Ben de doğumumdan beri orduya hayran, onun için başladıydım Urduca öğrenmeye. Kaldı meaalesef çok meşguliyetten. Lakin taktik severim çok, o yüzdendir tikim...

Bu araşit işine ne diyorsunuz, ekselans?

Anarşi yani? Merak hiç buyurmayın. Anlaşalım yeter ki. Siz damgalamayı çıkarırsınız, biz de Mütehassıs Mahkemeleri... Fevkalade Tahtelbahir Yasası da çıktı mı Meclis'ten, tamamdır bu mesele, monşer...

İftihar söyleyeyim, sizi çok yatkın gördüm, aziz dost.

Seçimlerden beri öyle uykusuzum ki, Sayın Kolleg, başımı yastığa koysam, hemen içim geçecek.

Ben de yorgunluktan, ah, dubaya döndüm. Memleket hizmeti, n'aparsınız! Size bir baraj sorum daha var. Keban'dan değil ama! Hah, hah, hah! Biliyorum anlamazsınız siz o işlerden... Söyler misiniz, lütfen, bana, bu Batılı biladerlerimiz ne sebep kanımızı kurutuyor böyle? Verdim vereceğim, verdim vereceğim diye oynatıyorlar bizi çiftetelli... IMF de, OECD de, Dünya Bankası da aynı soyun oku hep.

Naçiz fikrimce, dostum, ne versek, siz daha fazlasını isteyecekler. Lakin mecburiyet tahtında verimkâr olacağız. Ortadoğu'da Pax Americana, yani Amerikan Pisi ancak böyle kurulacak. Ancak biz tabla teslim, arkadan gelecek para islim.

Demek istiyorsunuz, bu 1958 yılına avdet? Ama bu kemerler de ilelebet sıktırılmaz ki üstat?

Kemer olmazsa, naapalım, biz de palaskaya ederiz müracaat?

Füze üslerini de verdik, be monşer? Daha ne istiyorlar?

İsrail'le öpüşelim, Suudi'yle koklaşalım, İran'la didişelim, aşkımızdan ölelim istiyorlar.

Doğru, doğru, unutmayalım ki, onların sayesinde ve ikili anlaşmalar yüzsuyu hörmet geldik biz çifte kerametler yan yana.

Benim bir şiir var "Sivri Ada" diye, onu okuyayım sana, aziz dost.

Ast olan yerde üst
Üst olan yerde üs
Üs olan yerde de as olur
Bay bay, may trend, Si yu sun...

17 ocak 1980

DEV-TOP

Freud'dan bu yana, düş görmeyi, düş kurmayı gayri ciddi sayan kimse kaldı mı acaba? Bir araştırmaya rastlamıştım bir dergide. Deneye alınan kişi kafasına takılan titreşim uçlarıyla düş görmeye başladığı belirlenir belirlenmez, uyandırılıyor. Bu, on günlük bir süre uygulandığında, kişi ruh sağlığını yitiriyor, ruhsal dengesi altüst oluyor. Tanrı, hepimizi düş görmez olmaktan, düşlerimizi yitirmekten korusun!

Evvelsi gece bir düş gördüm. Dolmabahçe alanında DEV-TOP diye bir takım top oynuyor birileriyle. Rakiplerini seçemedim. Ama DEV-TOP takımı oyuncularının göğüslerinde "Bağımsız Türkiye" yazılıydı. Pek aklıma yattı bu düş. Onun için size de anlatıyorum.

Kafası işleyen, uyanık delikanlı yığınları arasından devşirilerek böyle bir takım, eylemler için gerekli kaynakları kolayca sağlayacağı gibi kamu gözünde öcüleştirilmeye çalışılan gençlere hak ettikleri sevgiyi, ilgiyi de kazandıracaktır. Böyle bir takım, hiç kuşkunuz olmasın, usta bir yönetici kadrosunun elinde bir iki yıl içinde başarı listelerinin üst sıralarına fırlayacaktır. Sporu fabrika patronlarının cakası ve reklamına mı bırakacağız? Giderek, işçi kademelerinde de kök salacak böyle bir girişim örgütlenişimize de yeni boyutlar getirecektir. Üstelik birbirimizle barışmada, uzlaşmada, ortak faydalar bulmada da önümüze taze çevrenler açacaktır. Militanların, harbilerin sade kafası değil, bedeni de sağlam olmalı, vücudu da akıllı olmalıdır. Önümüzdeki büyük kavga döneminde ayağımıza tez, bileğimize sağlam olmak zorundayız. Yaşasın DEV-TOP, düşmesin bu düş!

21 ocak 1980

Bir de Şu Beğenmediğimiz Palikaryalara Bak!

Karamanlis ekonomik paketini açmış, başı derde girmiş. 24 saatlik genel grev ilan edilmiş. Sonu ne olur, müneccimliğe yer yok. Ama genel grev denen şeyin ne çapta bir kıyamet olduğu meydanda.

Bizde ise ekonomikten, antidemokratiğine dek nice paketler açılıyor da tıss yok. Bir şeyler söyleyen olsa da, bando gürültüsünden duyulmuyor ki.

Neden böyleyiz biz? Çok mu sabırlı milletiz? Belki de "Eyüp" sabrı denen şey dağıtılırken, bize büyük pay düşmüş, kim bilir.

Çömlekçi Eyüp hazırladığı çömlekleri güneşe sermiş, bastırmış yağmur. Almış içeri, dinmiş yağmur. Çıkarmış çömlekleri, başlamış yeniden rahmet. Almış içeri yeniden, yağmur dinince de çıkarmış. Bu sefer başlamış bir alamet dolu. Çömlekçi açmış ellerini göğe, "Yarabbi, adımız Eyüp'se, Hazreti Eyüb'üz demedik ki sana!" diye yakınmış. Bizim "ulular" da bizi hazret sanıyorlar galiba...

Son paket ha açıldı, ha açılacak derken ortalık karıştı. CHP solaklarıyla MSP mollaları muhalefet edip paketin ırzına geçmişler. Hele bir AP sözcüsü var, efendi, "Paket defolu hale geldi" diye saçını başını yoluyor. Zavallı Bülent Ersoy da, "Memleketin bunca meselesi durup dururken, Yüce Meclis benlen niye uğraşıyor?" diye üzüm üzüm üzülüyor. A iki gözüm, o Buldanlı[12] denen zat ve onun aklındaki zerzevat, "Bizim paket defolu çıktı" diye kıskanıyorlar seni. İşkilli paket dingilder elbet...

Ama asıl defolu olan, bizim demokrasi olmasın sakın! Bir AP, bir CHP dönüp gelip halkın ensesinde boza pişiriyor.

12. Ahmet Buldanlı, Adalet Partisi Muğla Milletvekili. (yay.n.)

"Canımıza yetti" demeye kalmadan, patlıyor bir "Hazır ol!" sesi. Nedeni açık: Geçen seçimde AP kazanmadı, sadece CHP kaybetti. Yani sol seçimi kaybetmedi ne de Demirel kazandı. Adam biliyor bunu elbet; ayağını denk alması, usuldan konuşması bu yüzden. İktidar seçeneği CHP'nin yakasından düşmüş, sol güçlere açılmıştır. Ondan naşi değil mi, bu "Arş yiğitler, vatan imdadına" marşı? Aklımızı başımıza devşirip, gerçek solcular olarak bu, "Balık kaçtı kovuklardan" oyununu yutmamalıyız, gayrı "Pışş!.." demeliyiz... İşaretparmağımızla gözümüzün alt derisini aşağı çekerek... Ve de hemen yan yana gelmeliyiz! Bu şimdiki Aşure vaziyetinden bir Şura vaziyetine geçmeliyiz.

24 ocak 1980

Mide Ameliyatı

1977'den beri beşinci kez bu, vuruyorlar neşteri kesemize, safrakesemize, kursaklarımıza, midemize. Her seferinde iyi edeceğiz seni diyorlar. İyi ettikleri bir şey var, ama o biz değil, kendi nefisleri...

Perşembe akşamı televizyon son devalüasyon haberini verdiğinde, bir lokantadaydım. Millet konuşur, güler, içkisini yudumlar, mezesini çatallarken birden kulaklarını dikti. Kül oldu benizleri. Önlerindeki masalara uzandılar nerdeyse.

Bunca işkence niye? Sonunda selamete çıkacakmışız! Hangi sağ, hangi selamet? Midesini kanatırsa bi kez, adam aspirini bile almaz, yahu! Bunlar bağıra çağıra beştir kesiyorlar oramızı, buramızı. Her seferinde daha beter oluyoruz.

İhracat artacakmış! Laf!

İşçiler döviz yollayacakmış dışardan! Maval!

Siz kendi hükûmetinize inanmıyorsunuz da, işçiler TARİŞ'te kardaşları kurşunlanırken size inanıp da para mı yollayacaklar! Avucunuzu yalarsınız siz! Fiyatları serbest bırakmakla özgürlük sağlanamayacağını b.k gibi biliyorsunuz. Ona özgürlük değil, serbest piyasa derler. Ve serbest piyasa olan yerde de istibdada doğru bir koşu başlar.

Sünnet çocuğu gibi bir de tepemizde bir patırtı, bir şamata! Afganistan'mış! Üçüncü Dünya Harbi'ymiş! Tito'nun bacağı kesilmişmiş! Yahu, siz tomruğa çevirdiniz budaya budaya bu memleketin insanlarını! Para geldiymiş, gelecekmiş! Biz bu hale geldikten sonra, para gelmiş, ne fayda! Ama geleceği de yok. Alamanı, Amerikalısı bize parmak şıkırtısıyla saltoya kalkan kuçukuçusu derekesine düşürmeden, ne talimler, ne terbiyeler gösterecekler daha! Para gelmedikçe dc, bunların işi ayaz! Lakin kelleyi kaptırmışlar bir sefer. IMF'ye yaranıp da dünyalığımızı yeniden düzelim diye, hal-

ka dünyayı zindane ediyorlar.

Kim mi diye soruyorsunuz bu kursaklarımızı, midemizi doğruyanlar?

Mideciler! Mideciler! Mideciler!

Çekin bre elinizi üstümüzden! Öleceksek, rahat ölelim bari! Besmelemizle, imanımızla, inancımızla! Gâvura kepaze olmadan!

Çekin ellerinizi üstümüzden! Siz gibi Lokman Hekimleri lokma edip, dağıtmak sevaptır, kurda kuşa. Böylece sebeplenir fıkaralar... Çünkü bize acı ilaç, sulfata falan değil, baklava, börek gerek! İnsan gibi yaşamak istiyoruz gayrı!

Devalüasyon ne çözümdür, ne solüsyon! Üst yanı atmasyon!

Tek kurtuluş SOSYALİZASYON!

28 ocak 1980

Al Gülüm, Ver Gülüm

Sayın Bülendoş IMF'nin karga burgacık reçetesi üzerine imal ettiği eczayı halka yutturup, kötü kişi olunca, Demirel makul bir matah sayılıyor, geçiyor iktidara. O da, çaresiz, aynı reçeteyi düzecek elbet. Ama ondan önce askercil bir ameliyat uygulanıyor. Rejim mejim meselesi derken, herkes hizaya getiriliyor, susa durduruluyor. Bülendoş da rejimi kurtaracağım pozunda özveri, gözveri diye suspus oluyor. On beş gün ortada yok. Ülseri azmış! Arada bütün baskı yasaları birer ikişer çıkıyor! Olanlar olduktan sonra CHP'den bir kirpilik! İktidar hazırlığı yapılmalıymış! Yahu, Demirel'in yaptığını siz iki yıldır yapıp duruyorsunuz! Genel kaçkan çıkıyor, "Güney Amerika ülkesi haline getiriliyoruz!" diye feryadı basıyor. Bre Allah'ın mübarek kulu, aklın neredeydi daha önce?.. Sen de "Öyleyse geçin bari iktidara!" diyeceksin diğ mi? "Birleşin MSP ile!" Bir de bakıyorsunuz paketçi Turgut Özal'ın biladeri Korkut Özal fırlıyor meydanı merdaneye! "Böyle bir şey olursa, biz MSP'yi bölük pörçük ederiz!" diyor. Bu yüzden de halk ağzını havaya açıp kazığı hazmetme zorunda gösteriliyor. Bu toz dumanda Demirel yıpranacak, Bülendoş sevimlileşecek! Hadi buyur ikdidara. O gelince ne yapacak? IMF'nin bundan sonraki reçetesini hap yapıp bize yutturacak! Hani bir çeşit AP-CHP koalisyonundan söz ediliyordu! Şimdi o iş olmayacak sanısı uyandırılıyor. Aslında bu muhalefet, iktidar dalgası altında yatan fiili bir ittifak ve ortaklıktır. Bu bir tahterevalli... Biri inip biri çıkıyor halkın sırtına oturtulmuş kalasın üzerinde. Sanım o ki, iki büyük önder, geceleri karılarını memnun uyuttuktan sonra, birbirleriyle nefti bir telefonla konuşuyorlar.

Bunlar bizle çelik çomak oynuyor. Bu oyundan kurtul-

manın yolu bizim çelikleşmemiz, sağlam örgütlenmemizdir. O zaman işte bizi ordan oraya savuran çomak kırılacaktır.

4 şubat 1980

Bakın Şu Küstah İsveçli Komünistlere, Zıpır Frenk Aydınların Yedikleri Nanelere!

Sür sürümlü bir gazetemizin kendi kaynaklarından derleyip manşete çıkardığı haberlere göre, İsveç Parlamentosu'nda Komünist Partisi Milletvekili Oswald Soderquist, "Bize dil uzatarak" ve "Ülkemizin içişlerine karışarak" dışişleri bakanı tarafından cevaplanması dileğiyle Parlamento Başkanlığı'na yazılı olarak sunduğu sorusunda şöyle demiş:

1- Hükûmet; başka ülkelerle işbirliği de yaparak, Kürt sorununun Birlemiş Milletler İnsan Hakları Komüsyonu'na ya da politik ve kültürel baskılarla ilgilenen diğer özel kuruluşlara getirilmesi için çaba harcamakta mıdır?

2- Hükûmet; Türkiye, Irak ve İran'ın uyguladığı politika nedeniyle Kürtlere yapılan baskıları görüşmek üzere uluslararası bir kongre toplanması için davette bulunmayı düşünmekte midir?

3- Hükûmet; daha önceleri Afrika'da da olduğu gibi, Kürt kurtuluş hareketlerine yardımda bulunmaya ve Kürtlerin Stockholm'de bir resmi büro açmalarına izin vermeye kararlı mıdır?

4- Hükûmet; Türkiye, Irak ve İran'ın Kürtlere uyguladığı asimilasyon politikasına açıkça karşı çıkmayı düşünmekte midir? Hükûmet, Kürdistan'ın Türk bölümündeki 16 ilde uygulanan sıkıyönetimin kaldırılması için harekete geçmeyi düşünüyor mu? Böylece Türkiye'ye ait Ankara, İstanbul ve Adana'da da sıkıyönetimin kaldırılması sağlanamaz mı?

Allah'tan, Soderquist yezidinin sorularını yanıtlayan İsveç Dışişleri Bakanı Ola Ullsten, "Kürt sorununun uluslararası

alanda tartışma konusu haline getirilmesi düşünülmektedir. Türkiye'de sıkıyönetim uygulaması ise, Kürtlere karşı girişilmiş bir davranış değildir ve bu ülkenin içinde bulunduğu ağır terörizm şartlarıyla ilgilidir" diyerek münafığın ağzını kapatıyor.

Ama iş bununla bitmiyor. Ardından, parti genel başkanıyla sekiz milletvekilinin imzaladığı bir önergeyle parlamentonun, hükûmetin konuyu Birleşmiş Milletler'e götürmesi için karar alması ve Türkiye, İran ve Irak'ın kınanması isteniyor. Kepazeliğe bakın siz! Şimdi bu zındıkların yüzünden İsveç Parlamentosu, hiç başka işi yokmuş gibi, bu kör cahili olduğu konuda oturup genel görüşme yapacak. Önergenin gerekçe bölümünde şunlar yazılı:

> Bugün Ortadoğu'daki Kürt nüfusu, yaklaşık 20 milyon kişiye ulaşmaktadır. Başka bir deyişle Kürtler, kuzey ülkelerindeki insanların toplamına eşittirler ve 500 bin kilometrekareyi aşan bir alan içinde nüfusun çoğunluğu olarak yaşamaktadırlar.
>
> Ama İsveçlilerin, Norveçlilerin, Danimarkalıların, Finlandiyalıların ve İzlandalıların birer ülkeleri olduğu halde, Kürtlerin kendilerine ait bir ülkeleri yoktur. Ortadoğu, İttifak Devletleri'nin Osmanlı İmparatorluğu üzerinde bir zafer kazanmasından sonra, 1918 yılında bölünmüştür. Bu arada bölgedeki insanların etnik özelliklerine bakılmaksızın, yeni devletler kurulmuştur. Bunun en başta gelen nedeni, galiplerin çeşitli şekillerde faydalanmak istedikleri petrol konusudur. Bu nedenle de Kürdistan dört ülke arasında bölüştürüldü: Türkiye, İran, Irak ve Suriye. Bu iş yapılırken de, yeni sınırlar, Kürtlerin binlerce yıldan beri yaşamakta oldukları vatanlarının üzerinden geçiriliverdi.
>
> Bugün Türkiye'de 10 milyon, Irak'ta 3 milyon, İran'da 6 milyon ve Suriye'de de yaklaşık 800 bin Kürt yaşamaktadır ve Kürtler bütün bu ülkelerde, 50 yıllık bir süreden beri sert politik, kültürel ve askeri baskıların altında inlemektedirler.

Önergenin gerekçe bölümünde bundan sonra İran'da Şah'ın düşmesinden önceki ve sonraki dönemlere ait bilgiler veriliyor; Irak'ın 1975 yılında Türkiye'yle olan sınırında 25 bin kilometrekarelik bir alandaki Kürtleri zorla boşalttığı, Kürt köylerini yakıp yerle bir ettiği öne sürülüyor ve tekrar Türkiye'ye dönülüyor:

İran'daki son yılın olayları, Türk hükûmetini iyiden iyiye korkuttu ve 26 aralık 1978'de üç büyük Türk kenti İstanbul, Ankara ve Adana'da ve ayrıca Kürdistan'ın 11 ilinde sıkıyönetim ilan edildi. Bu sıkıyönetim kararı 25 mart 1979'da uzatılarak Kürdistan'ın altı ilini daha kapsamına aldı. İran'da Şah'ın devrilmesini izleyen olaylar, zamanın başbakanı Ecevit'i yeniden düşünmeye ve Türk Kürdistanı'ndaki askeri gücü daha da artırmaya sevk etti. Bu nedenle de 650 bin kişilik Türk askeri gücünün 400 bin kişilik bölümü bu bölgeye sevk edildi.

1924 yılında Atatürk'ün Kürt halkına ihanet ederek Kürt dilini yasaklamasından sonra gelen bütün Türk hükûmetleri de, Kürtlere karşı çok sert bir asimilasyon politikası uyguladılar. Fakat iç savaşa, sürgünlere, hapis cezalarına, polis ve asker baskısına rağmen Türk devletinin çeşitli yöneticileri Kürtleri ezmeyi başaramadılar. Son yıl içinde durum daha da kötüleşmiş bulunuyor. Sayıları giderek artan Kürt aydını, gazetecisi, yazarı hapishanelere doldurulmuş durumda.

Zamanın başbakanı Bülent Ecevit, temmuz 1974'te Kıbrıs'ın yüzde 40'ını işgal ederken, 120 bin Kıbrıslı Türk'ü Rumlardan kurtarmak ve Amerika'ya Akdeniz'de bir deniz üssü sağlamak gayesini güdüyordu. Ama aynı Ecevit, Türkiye'deki 10 milyon Kürt'ün varlığını, kültürel, siyasi ve insani hakları konusundaki dileklerini görmezlikten geliyordu. Tam tersine, son iktidar dönemini Kürtlere olan baskıları daha da ağırlaştırmak için kullandı Ecevit.

Kasım 1979'da onun yerine geçen başbakan Demirel ise, der-

hal parlamentoya bazı kanun teklifleri verdi. Bu yeni kanunların açık amacı, Kürtler üzerindeki baskıyı daha da artırmaktı. Bu kanunlar o kadar ağırdı ki, Türkleri etkileyecekti.

1. Özel güvenlik mahkemeleri kurulması,

2. Siyasi faaliyetleri durdurmak için yeni dernekler kanunu çıkarılması ve böylece sosyalist, komünist ve Kürt örgütlerinin yasaklanması,

3. Ülkede olağanüstü hal ilan edilerek, orduya daha geniş hareket serbestisi tanınması.

Derken, Tercümanı Hilafı Hakikat'te bir haber! Ama bu seferki doğru galiba... Paris mahreçli haber şöyle:

Fransa'da 99'u üniversite öğretim üyesi, 108'i bilimsel araştırmacı olmak üzere 383 aydın tarafından imzalanan Türkiye'de teröre karşı bir bildiri Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e iletilmek üzere Paris'teki Büyükelçiliğimize verilmiştir.

Bildiride 1979 yılının başından beri çoğu öğrenci, işçi, gazeteci ve devlet görevlisi olmak üzere terör olaylarında can verenlerin sayısının bini bulduğu ifade edilmekte ve "Bu olaylar giderek demokrasiye ve temel hürriyetlere bağlı entelektüelleri susmaya mahkûm etmeyi amaçlamakta ve aydınları bu baskı ve yılgınlık politikasının hedefi haline getirmektedir" denmektedir.

Bildiride daha sonra 1979 yılında öldürülen savcılarını *Milliyet* Gazetesi Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi'nin, Prof. Cavit Orhan Tütengil gibi bilimadamlarının bu çeşit cinayetlerde, bu amacın sağlanmasına yönelik olarak katledildikleri ileri sürülmektedir.

Daha sonra bildiride şöyle denmektedir: "Bu kişilerin katilleri hâlâ serbest dolaşmaktadır. Devlet otoriteleri bunları yakalamakta, güçsüz ya da pek niyetli görünmemektedir. Bu durum Türkiye'de demokratik düzenin yaşaması için ciddi tehlikeler doğurmaktadır.

Aşağıda imzası olan bizler, bu terör dalgası karşısında başta

üniversiteler olmak üzere fikir özgürlükleri ve profesyonel çalışmaları terör tarafından tehdit altında bulunanlarla dayanışma içinde olduğumuzu belirtiriz. Gene aşağıda imzası olan bizler Türkiye Cumhuriyeti otoritelerine sorumluluklarını ele alarak, bu canice eylemleri sona erdirmelerini ve bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının temel haklarını, siyasal ve profesyonel çalışmalarını garanti altına almalarını dileriz.

Bildiriyi imzalayanlar

Bildiriyi imzalayan ünlü Fransız bilimadamları arasında Cumhurbaşkanı Valery Giscard d'Estaing'in danışmanlarından ve Sorbonne Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi öğretim üyelerinden Alain Lanceloy, ünlü iktisatçı Charles Bettelheim, ünlü yazar Jean Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Türkolog Lois Bazın, iktisatçı Maurice Gödelier, Hukuk Profesörü F. Demichel, tarihçi Maxim Rodinson da bulunmaktadır.

A bunlar, valla akıllarını peynir ekmekle yemişler. Ne sanıyor bu dürzüler Türkiye'yi? Biz öyle bir milletiz ki, istersek, Amerikalılara üsler veririz, petrol kanunlarımızı onlara yazdırır, ekonomimizi IMF'nin öğütlerine harfiyen uydurarak düzenleriz. AMA BİZ ASLA YABANCILARIN KENDİ İÇİŞLERİMİZE KARIŞMASINA MÜSAADE ETMEYİZ! ANLAŞILDI MI MÜSYÜLER?

11 şubat 1980

Balonlar Patlıyor

Yağ sanayii bombok durumda, ama haber süzme ve sızdırma sanayii şıkır şıkır işliyor. Vereyim size bir örnek: Hür, hır ve gür bir ceridenin bildirdiğine göre, "Milli İstihbarat Teşkilatı'nın bütün elemanları cumartesi gecesi Ankara'daki merkezde çok geniş kapsamlı bir toplantı yaptılar. İstihbarat değerlendirildi, geniş kapsamlı bir rapor hazırlandı. MİT'te izinler kaldırıldı... Sızan haberlere bakılırsa, İzmir olayı, bütün sol fraksiyonların işbirliğiyle meydana getirildi. Olayların daha önceden planlandığı ve çeşitli şehirlerden, çeşitli fraksiyonlara mensup eylemcilerin bir süredir İzmir'de toplandıkları saptandı. Eylemcilerin altı ili Ateş Hattı olarak seçtikleri belirlendi. Her an İzmir olayına benzer olayların çıkabileceği belirlenen Antalya, Hatay, Adana, Artvin, Kars, Kayseri illerinin vali ve emniyet müdürleri uyarıldı. Bu illerdeki emniyet teşkilatı teyakkuz durumuna geçirildi. Emniyet Genel Müdürlüğü raporlarında, İzmir olayı için, "İsyan" denirken bu olayın Eylemcilerin kendi güçlerini kabul ettirmek için bir prova yaptıkları, provada başarılı oldukları, buna karşı güvenlik örgütlerinin de yetersiz kaldıkları da raporda yer aldı. Emniyet Genel Müdürlüğü raporlarında, isyanın işçinin mi, gençliğin mi daha başarılı olacağının provasını tespit ettiği, ancak isyanın öncülüğünü gençliğin yapması görüşünün de bu provayla ağırlık kazandığı belirlendi. Raporlarda isyancıların ne yapabileceklerini ölçtükleri ve kendi eksikliklerini saptadıkları öne sürüldü. Bu arada, olayların içine katılan işçilerden bazılarının önceden silahlandırıldıkları ve bazı silah tüccarlarının İzmir yöresinde görüldükleri de belirlendi. İçişleri Bakanlığı'nın üst düzeydeki bir yetkilisi ise, "İzmir olayları, DİSK'in almış olduğu genel grev kararının yürürlüğe konulmasıdır, tüm illerde başlatılacak hadisenin bir denemesidir" dedi.

Bu süzme, sızdırma, imbiklenme habere, AP İzmir Senatörü Süleyman Tuncel'in grubu adına yaptığı konuşmadaki şu sözlerini ekleyin: "İçinde bulunduğumuz safha anarşi ve terör değil, gayrinizami harp safhasıdır. Bu amaçla bir iç hat manevrası yapılmalı ve bu manevra bütün vatan sathına şamil olmalıdır." Anlaşılıyor, değil mi dilaltındaki baklavat? Derken efendim, Hazreti Süleyman, "Ülkeyi Vietnam'a çevirmek isteyenlerin burnunu sürtmezsek namerdiz" deyip harp ilan ediyor. Unutuyor ama, Vietnam'ı yirmi beş yıl süren bir kan gölünün içine itenler, İkinci Dünya Savaşı sonunda, değişen koşullara karşın, sömürgen hortumlarını ülkenin damarlarından çekmeye razı gelmeyen sülüklerdir. Fransızlardır, Amerikalılardır ve onların uşakları Diem gibilerdir.

Ho Şi Minh ve Giap gibi önderlerin izinden yürüyen Vietnam halkı da ülkeyi o içler acısı durumdan kurtarıp bağımsızlığa, insanca yaşama kavuşturan güçtür. Demirel bu iki karşıt cepheden hangisini benimsiyor? Antiemperyalist bir mücadelenin adamı olmadığına göre, Diem'liği büsbütün elemi alacak yoksa? Malum a, Diem de Vietkongları ülkeyi anarşiye boğan eşkıyalar olarak kınar dururdu. Oysa Türkiye'yi Vietnam'ın yazgısından kurtarmaksa meram, bu ülkeyi yarı sömürgelikten azat etmekle olur, üsleriyle, sermayesiyle, kalkınma modelleriyle emperyalizmi yurdun haremine çekmekle değil.

Şimdi soracaksınız: Bu MİT'ler, bu emniyet erkânı, bu Tuncel'ler, bu Demirel'ler, bu YURTTA SAVAŞ, CİHANDA BARIŞ yanlıları bu harp oyununu, bu "iç hat manevrası"nı hangi amaçla tezgâhlıyorlar? Amaç, yükselen sınıf mücadelesinin dağınıklıktan henüz sıyrılamamış olduğu bir dönemde, orduyu da ileri hatlara sürerek, yurdumuzu büsbütün sömürgeleştirme tasarımına karşı beliren halk direncinin üstüne ateşten bir kazan kapağı kapatmak. Bunun gerekçesi de, TARİŞ örneğinde olduğu gibi, devletin şeytani bir suikast

tehlikesiyle karşı karşıya olduğu iddiası. Elbette İzmir olayları 16 haziran dan bu yana yer alan en büyük İşçi Çıkışı.

Ama bu patlamayı tahrik eden, kızıştıran, fıştıklayan kim?

Pahalılık ve hükûmetin halka reva gördüğü son önlemlerinin üstümüze satır gibi indiği bir sırada, sen fabrikaları faşistleştirmeye kalkarsan, bu yoldan işçi hareketini dağıtmaya özenirsen; işçi buna karşı direnince de milleti karakişi bir emirle, yasalara apaykırı bir biçimde kedi yavruları gibi kapının önüne bırakmaya kalkarsan, bunun sorumluluğu yönetimin omuzlarınadır, bilesin!

Sol fraksiyonlar aralarındaki ayrılıkları bir yana bırakıp işbirliği etmişlermiş! Bunda şaşacak ne var? Mazlumun yanında saf tutma gibi açık bir doğruyu belirledikten sonra, elbet Hizibi bırakıp Nizip üzerinde anlaşacaklar. Hem sade onlar değil, kadınlar, çocuklar, tüm ahali onlardan yana. Koskoca bir haksızlık var çünkü ortada işlenen, öyle yat borularıyla geçiştirilecek iş değil bu. Raporlarda denildiği üzre, eylemciler başarılı olmuşlarsa, bunun nedeni haklı bir davaya, yığınlarca benimsenen bir davaya sahip çıkmaları. Ama unutulmasın, nifakı çıkaran, bu davaya yol açan, kıyamet koptuktan sonra da kadılık taslamaya kalkan hükûmetin kendisidir!

Üsküdar çarşısındaydım geçen gün. Cadde üzerinden dolmuşların oraya doğru gidiyorum, yaya kaldırıma park etmiş lüksusilerin arasından cambazlık ede ede, kaçak sigara satıcılarının "Samsun! Samsun!" avazları arasında... Birden ardımda birtakım patlamalar oldu. Döndüm, baktım, bir belediye zabıta görevlisi, bir ihtiyarı itip kakalıyor. İhtiyarın elinde bir sopa, sopada da beşi onu patlamış balonlar. Görevli görevini tekmillediği kanısına varmış olacak ki, bıraktı ihtiyarın yakasını, içinde arkadaşlarının oturduğu ekip arabasına girdi. Aksakallı, dik kametli baloncu da ardından seyirtti. Kelebek camının önünde bağırıp çağıracak oldu, ama ara-

ba gazladı gitti. Bunun üzerine ihtiyar, elindeki sopada görevlinin hışmından kurtulmuş balonları ayağının altına alıp, güm güm diye patlattı, sonra lanetler okuyarak, bastonunu havada sallaya sallaya yürüdü, yürüdü Doğancılar'a doğru... Sordum ordaki işportacılara; adı Edik Ahmet'miş, fıkaranın. İlerde aynı ekibe rastladım, denetime devam ediyorlar. Birinin yanına yanaştım. "Baloncunun suçu neydi?" diye sual ettim. "Dinlemiyor" dedi. "Neyi?" dedim. "Yani vermiyor mu?" Görevli biraz mahcup, "Vermiyor ya, dinlemiyor" dedi.

Sizin anlayacağınız, YURDUMUZDA BALONLAR PATLAMAYA BAŞLADI ARTIK.

15 şubat 1980

Kısadan da Kısa Bir Öykü ve Bir Kıssa

Adam işten çıkmış. Tiryaki Gediklisi bir meyhane var, Üsküdar çarşısında. Etrafında dolanıyor. Parası çıkışmıyor. Vazgeçiyor. Üstelik girse içeri, eski yaranlarından bir iki cigara da uçlanacak. Ama vuruyor kendini İcadiye'deki evine. Kadın erken ve ayık geldi diye memnun. Kapuska pişirmiş, yiyorlar. Çocuklar uyumuş. Zaten bir bebeleri var o da, spastik. Bir CHP bakanının dediği gibi plastik değil. Yani kötürüm, mefluç... İlan ediyorlar ya egemenler, bütün devrimcileri de öyle yapacaklarmış. Sağ olsun beyin operatörleri yetmiş yaşındaki mefluçları kurtarmak, ayağa kaldırmak için on beş saat kan ter içinde ameliyat yürütüyorlar. Sonra da gencecik çocukları sopadan geçirip, ama sırf memleketlerini sevdikleri için, ayağı bacağı tutmaz hale getirmeyi marifet sayan yöneticilerin gölgesinde yaşıyoruz.

Bi de CHP Gölge Kabine kuracakmış. Ayol siz iktidardayken bile gölge kabindeydiniz, affedersiniz ama biraz fazla tuvalettiniz. Dönelim bizim arkadaşa. Kapuskayı yedikten sonra, başlamış karı dırdıra. Üstü yok başı yok. Bir tek ampul var, o da on beş mumluk. Derken elektrikler kesiliyor. Çakaralmaz televizyon da Çarlisi Darlisiyle sönüyor. Çift atıyor kendini yatağa. Ama kavgalılar. Sanki IMF ile Turgut... Döviz gelmiyor bir türlü... Adam fırlıyor dışarı picamalarıyla. Tir Tir. Bakıyor karşıda, pırıl pırıl bir daire. Bilmiyor ki onlar da kendi gibi ücretli, aylıklı. Ama battı balık yan gider sırıfından. Rahmi Koç sanıyor o eğlenenleri. Kaldırdığı gibi yerden kaptığı kayayı çalıyor cama...

ZAM-GAM-CAM-DAM.

Toptaşı'nda ziyarete gittim ben o arkadaşı, siz de gidin!

18 şubat 1980

Asker Oldum Süvari

"Öğrencileri askerliğe özendirici oyunlar oynatılacak, askeri yürüyüşler yaptırılacak, marşlar söyletilecek... Beden eğitimi, müzik dersleri ile izcilik çalışmalarında ve diğer ilgili derslerde milli güvenlik şuurunu geliştirici bilgiler verilecek, bölgelerde yapılan askeri törenlere, kışlalara, havaalanlarına ziyaret yapılacak, askeri tatbikatlar yapılacak."

İlkokullarda yaygınlaştırılan Milli Güvenlik Bilgisi Öğretimi Yönetmeliği böyle buyuruyor. Yeni çıktı resmen *Resmi Gazete*'de. Ama Sayın Genelkurmay başkanımızın belirttiği üzre, bu dersler zaten vardı. Hükûmet sadece bu askerlik derslerini çocuk yuvalarına ve süt damlalarına da teşmil etmiş oluyor böylece. Naçiz kanaatimce, kurşun asker oyuncak takımlarını devlet sübvansiyonu, yani devletçe desteklenen fiyatlarla sattırmak da bu bakımdan yararlı olabilir. Daha yaşlı öğrenciler için ise, madem bu dönemde Haşim Paşa yönetimince, Yedi Senelik Mektep Tatili'ni yaşıyorlar, toptan silahaltına alınmalarını kararlaştırsa hükûmet yeridir.

İkinci Dünya Harbi sırasında lisede, sonra da üniversitede okurken, bendeniz de bu askerlik tedrisinden geçtim. Her cumartesi günü, okuldan (yarım azattı ya cumartesileri) döndükte, otu biraz bol milli erat kıyafetimizi kuşanır, Sarı Kışla'ya, Ankara dışına seyyah olurduk. Karda, kışta. Çamurlar içinde, orda içtima eder, üstteğmenimizi beklerdik bir yarım saat kadar. Kâfirliğimizi küfürle gidermeye kararlı öğretmenimiz bizleri mangalara ayırır, birerle kol nasıl yapılır gösterirdi bir on dakka kadar. "Dağılın!" derdi sonra. Biz de dağılırdık. O hızla marşiyen dönerdik evlere. Bu arada tek öğrendiğim "Harbiye Marşı" oldu. Frenkçesi, "Marşa Demarş" idi bu hepimiz için. Üniversitede yirmi günlük kamplara başlıdık. Çadırlarda yatıp kalkardık. Ne yalan söyleyim, ben özbe

öz Türk olmama, yani asker bir milletten gelmeme karşın, bi türlü ısınamadım askerliğe. Oysa o ağustos sıcakları bayağ sıcaktı bozkırda. Bi gün talimden sonra, emr üzre içtima olduk. "Dün gece kumar oynarken yakalananlar çıksın" dedi yüzbaşımız, "on adım öne." İçlerinde bizim gazeteci Şinasi Nahit Berker'in de bulunduğu bir öbek ilerleyip hizalandı. Yüzbaşımız, "Bu hergeleleri dün gece çadırda poker oynarken yakaladım" dedi. "Vatan hizmeti sırasında kumar oynayan bu deyyuslar yarın vatanı da satarlar" diye veryansın etti. Bizim Şinasi ne dese beğenirsiniz: "O kadar büyük arsayı kim satın alır, Komutanım?" Yüzbaşımız, bunun üzerine, "Alın bu iti, bir hafta katıksız hapis!" diye kükredi. Aslında Şinasi haksızdı. Sonradan gördük, onca büyük vatanımıza talip olan, satın almaya kalkışanları, Amerikalıları... Ama aramızda bu kamplardan hoşlananlar da vardı. Örneğin, Bülent Ecevit... Böyle bir kamp döneminin "kendisi için tatil yerine geçtiğini" anlatıp dururdu. Belki de o tatilin tatlı anısıyladır ki, "Kıbrıs Fatihliğini" kendine pek yaraştırdı. Hem, canım, bu yeni yönetmelik de onun zamanında hazırlanmış galiba.

Lakin o zaman bile askerciller, Ecevit gibileri, pek seyrekti aramızda. Bu da çoğunluğumuzun daha bebeklikten milli ve dini terbiyeden yoksun oluşu nedeniyleydi. Üstelik Alman ordusunda işçi gençlerimizin askerlik yapması (Çifte uyrukluk bu iş içinmiş), bedelli dövizli vatan hizmeti söylentileri de buna turp sıkıyor. Onun için, bence bu terbiyeye bebeler emzikteyken başlamalı. Çünkü bakmayın çocuklarımızın ER-ER diye biten soyadlarına, çoğu bunların askerlik ruhundan ve (sıkıyönetimden olmasa bile) sıkıdüzenden, yani disiplinden mahrum yetişmişler. Bir sululuk, kuşkuculuk, köpeksilik, bir başıbozukluk gırla gidiyor. Bunu niçin söylüyorum? Korkarım, ilkokulun birinci sınıfındakiler bile, verilecek askerlik dersleriyle iflah olmayacak derecede bu yozluğun içine batmış olarak okulun eşiğine adımlarını atmışlar. Bunun

başlıca nedeni de çocuklarımızın, gençliğimizin beşikte manevi terbiyeden bibehre yetişmeleri. Böyle yetişmişler ve eşek kadar olduktan sonra kemikleri ve ruhları maddeciliğe kapılmış ve katılmış olduğuna göre, iş işten geçmiş. Ne yapsanız boş... Adam olmaz bunlar! Acaba hiçbir çare yok mu buna; devası bulunmaz mı acaba bu illetin?

22 şubat 1980

Buyruksöz

Slogan, İskoçya'da yaşamış dağlı bir aşiretin savaş narası veya toplaşma haykırışıymış, ordan geliyor bu sözcük. Bizde ise bu ara sağcı salak dehalarımızın dillerine pelesenk ettikleri, "Türk askerini sırtından vur, Rus askerine selam dur!" türünden uyduruklar anlamına geliyor.

Örneğin bu andığım cevize, İzmir duvarlarına gerçekten yazılmış mı diye izci oymakları çıkarılıyor, yollara hafiyeler salınıyor. Allaha şükür, bütün bu nefes kesici takiplere karşın, duvarlarda böyle bir yazıya rastlanmıyor da, işçi bu kalleşçe iftiradan, bu hainane şaibeden temiz alnını kurtarıyor. Yoksa, Münir Hayri Egeli gibi hayalhanesinin fart-ı vüslatıyla ün salmış bir şahsın tanıklığıyla Atatürk'e mal edilen o "Nerde komünist görürseniz ezeceksiniz!" sloganı gibi bu da kırk yıl artık bazı hafızların hafızalarına mıhlanıp giderdi.

Geçen gün Ankara'ya giderken, otobüsle yani, mola yerlerinden birinin helasında, baktım duvarda pabuç kadar harflerle bir yazı: "Nerde gomünist görürsen, ağzına sıçacaksın!" diye. Bu veciz sloganın altında bir ibare daha vardı. Orda da: "Biz yazacaklarımızı hela duvarlarına değil, tarihe yazarız" deniliyordu!

O da gine hela duvarına yazılmış olmakla birlikte, hiç değilse efendice kaleme alınmıştı.

Evvelsi gün de, bizim fakirhanenin biraz ilerisinde kaçak bir inşaat var, altı katlı filan, bir yazı ilişti gözüme, tebeşirle henüz sıvalanmamış tuğlalara döşenilmiş. Ha onu da söyleyim, her yerde de öyle ya, bizim orda usulüne uygun üç katlı bir inşaat için ruhsat alacağım diye belediye ve tapu dairelerinde dolaşa dolaşa fıtık olursunuz da, ne hikmetse, bu altı yedi katlı apartman azmanları başıboşluk ve bir bakıma anarşi anıtları olarak kaşla göz arasında yükseliverir.

Dediğim yazı şuydu: "Her şey vatan için." Yanında üç hilal...

Neler yapmıyoruz şu vatan için ve vatanın içine!.. Bir tarihte Berbat Süleyman adında Karadenizli pek meşhur bir yedi bela vardı. Kafası usturayla kazınmış, ızbandut gibi bir herif, ikide bir gazetelerde arzı endam ederdi. Ya adam bıçaklamıştır ya bar dağıtmıştır. Hayat-ı silahşöranesinde kim bilir kaç cana kıymış bu Berbat Süleyman işte, hep işitiyor o ara. "Stalin şu kadar adamı fırına atmış gine, şu kadar bin kişiyi kömür ocaklarına diri diri gömmüş filan" diye. Anlatılanları dinledikçe, düşünüyor ki bu Stalin kendinden dehşet bir katil. Ustası ve piri belliyor onu. Bir gece kafası iyice dumanlı, bir barda lüverini çektiği gibi, "Yaşasın Istalin!" diye bağırarak, tavanı eleğe çeviriyor. Hazır ekip yetişiyor, berbat kodesi boyluyor.

Paşakapısı'nın karantinasında bombozuk otururken, eski tanışlarından biri ürke ürke yanına yanaşıyor, "Bu seferki mazarratlığın nedir ki, Süleyman Ağa?" diye soracak oluyor, Berbat, "Sorma hiç!" diyor. "Bu sefer o Istalin'in pohuna yatıyoruz."

Ama bizim adalet tarihimizde sadece Stalin değil, Stanley Lorel yüzünden yatanlar da vardır. On altı-on yedi yaşlarında bir tıfıl Beyoğlu'nda sinemadan çıkmış, Tünel'e doğru gidiyor. Filmi pek beğenmiş olacak ki, kendi kendine "Stanley Lorel, Oliver Hardi" diye mırıldanıyor. Sovyet Konsolosluğu'nun orda duralamış, kapı ağzındaki camekâna konmuş resimleri seyrediyor. Orada nasılsa arız olan bir sivil polis, oğlancığın "Stanley" filan diye bi şeyler söylediğini duyuncu, "Stalin'e nümayiş yapıyor, Sovyet Sarayı'nın orda!" diye kapıtığı gibi biçareyi karakola götürüyor. Zabıt mabıt, fıkara altı ay damda, adliye koridorlarında çile dolduruyor.

Velhasıl, her yerde var ya, bizdeki antikomünizm, amı öteden beri büsbütün ANTİ bir nesnedir. Serseri mayın gibi hangi tekneyi, nerde, nasıl uçuracağı belli olmaz. Hele fişlendiniz mi, bir yerinize bir gün bir fiş de sokarlar, alimallah! Bir şiir yazdıydım vaktiyle ben, şöyle:

Komünizm elektriklendirilmiş Sosyalizmdir
Demişti Lenin,
Bu tarife ârif oldukları için mi acep
Karışık ism-i fail birtakım örgütlerin
Yakalandıkları yerde, şu son birkaç yıldır
Sosyalistlerin organlarına elektrik vermeleri?

25 şubat 1980

23011

Bu rakkam ne mi? Bu rakam, "Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi için başlatılan DEVLET ve HALK EL ELE yardım kampanyası için, Ziraat Bankası Bakırköy Şubesi'nde açılan hesap numarası." Toplanan bağışlar, hastanenin çağdışı görünümünden kurtarılması için kullanılacak. Bu hesap, başta Devlet olmak üzere, hepimizi insan kadri ve değeri bilmeyişimizin hesabını vermeye çağırıyor. Ve şimdiye dek delileri gözetmek şöyle dursun, akıllıları delirtmek için elinden geleni ardına koymayan Devlet'i bilmem ama, Halkımız bu hesap verme çağrısına uyacaktır, emin olun! En iyisi biz, bu işte Devlet'le el ele vereceğimize, doğrudan doğruya Delilere el uzatalım!

Hastane Başhekimi Dr. Yıldırım Aktuna çok akıllıca, çok insanca bir yol seçmiş. Dr. Yıldırım, Ege Üniversitesi'nde siyasal eğilimli hastaları hastaneye almama kararı verip de, Hipokrates andını "hipokritlik, yani ikiyüzlülük" belleyip bin dereden su getiren hekimler gibi değil. Başında bulunduğu hastanenin feci halini gözler önüne seriyor, olanaksızlıklar içinde bu kuruluşun topluca yardım olmaksızın iflah olmayacağını ilan ediyor. Ezilip büzülmüyor. "Durum budur, bu fecaatin, bu insanlık dışı halin düzeltilebilmesi hepimizin el ele vermesine bağlıdır" diyor. Yaşa Yıldırım!

Yalnız, sana Çehov'un *6. Koğuş* adlı öyküsünü hatırlatayım, aklında olsun. Bu öyküde, Çehov, Çarlık Rusyası'nda bir hastanede bir asabiye koğuşunun haliyle ondan sorumlu sinir doktorunun encamını anlatır. Koğuş allahlık bir yerdir. Pislikten geçilmez. Damı akar, pencereleri kırıktır. Izbandut gibi, ayı emsali bir hademe hastaları dayaktan geçirir. Doktor sermiştir işleri, hiç durma kafa çeker, kafayı bulunca da memleketin halini derin derin nedenlere, çözümlemeler

bağlayarak, bir arkadaşıyla dırdırlaşır. Derken, bir gün hastalar arasındaki bir gençle sohbet edecek olur. Genç takip manisinden muzdariptir. Doktoru önce tersler, sonra hayatını anlatır. Pırıl pırıl insanları çıldırtan ölümcül yönetim mekanizmasını ıcığına cıcığına kadar didikler. Doktor önce şaşalar, kızar, sonra yavaş yavaş genç delinin akıllıca laflar ettiğini sezerek, onunla ahbaplık kurar. Kendisinin de bu genel kötülüğün sorumlularından biri olduğunu idrak eder. Koğuşu temizlettirir, hastalara iyi muamele edilmesini ister. O iblis hademeyi kovar. Gayrı çamaşırlar, çarşaflar yıkanır, hastalara iyi yemekler çıkarılır, doktorun cebinden. İlaçları muntazam verilmeye başlanır. Ama bu sefer, öbür doktorlar huylanır, pirelenir. Lisan-i halle sinir doktoru uyarılır, ama o oralı olmaz, yolunda yürür. Öbür doktorlar asabiyecinin delirdiği kanısına varırlar sonunda. Ve asabiyeci onların ortak raporuyla düzeltmeye savaştığı koğuşa kapatılır.

Sevgili Yıldırım, Lenin'in pek sevdiği bu öyküyü aklının bir köşesine yaz! Ama tuttuğun yolda da hiç korkusuz yürü, kardeşim!

Kaldı ki, bu toplum ya tam delirecek ya tam akıllanacak, belki de delirerek akıllanacak. Onun için deliler bizim öncellerimiz, seleflerimiz, sabiye bakımdan atalarımız sayılır. Onlara yardım için delirme olmasa bile, deli bellenmeyi göze almak boynumuza borç.

Yeniden söyleyim, Yaşa Yıldırım!

1 mart 1980

İçmesin Tütünü!

İki ayı geçti cigara yokluğu başlayalı, bakkallara yılışmaktan yüzümün eşkâli değişti. Dudağımın kıyıcığına bir sırıtkanlık arız olmuş gibime geliyor hep. Öyle harbi, "Cigara var mı?" diye sormakla olmuyor. Zaten adam kapısına, camekânına yazmış, "Cigaram yok!" diye ilan ediyor. İçeri giriyorum, ihtiyacım olsun olmasın, naneli nezle mendili falan, bir şeyler alıyorum. Arada bir laf sokuşturuyorum hükûmetin aleyhine, "Yahu, n'olacak bu gidişin sonu?" gibisine. Manita sökerse, ne âlâ. Başlıyoruz karşılıklı atıp tutmaya. Süleyman Bey'in ervahına... Böylece bakkalla ısınıyoruz birbirimize. Demirel böyle bir insani ilişkiye köprülük edeceğini aklının köşesinden bile geçirmemiştir kim bilir. Uzatmayayım, bu ısınma hareketlerinin sonunda, eğer başarılıysam, mahalle bakkalı bir eroin ayakçısı ustalığıyla önceden kâğıda sarmış olduğu bir Samsun paketini cebime zula ediyor. Yoksa halim duman, taa Üsküdar'a karaborsalamaya uzanmak gerekiyor. Onun da semtine göre değişik rayiçleri var. Sirkeci'de otuz beş liraysa, Taksim'de kırk, Nişantaşı'nda elli. Bu, sınıf değilse bile, mevki farkı. İngiltere'de tütün içimi on sekizinci yüzyılda çubukla, sonra da pipoyla soylular arasında yaygınlaşıyor. Derken bu alışkanlık halka da sıçrayınca, soylular sipariş üstüne cigara imal ettiriyorlar kendileri için. Giderek, mamul cigara ayaktakımı düzeyine düşüyor. Bu sefer, soylular pipoya dönüyorlar. Dudağının kenarından piposu eksik olmayan, o yüzden de ne dediği güç anlaşılan İngiliz aristokrat tipi böyle böyle oluşuyor. Tütün denen meretin bu tür bir sosyal çizelgesi de var demeye anlattım size bunu... Geçen gün, bizim hanım, Beşiktaş'ta bir simitçinin yanına yanaşmış. Simitçiler ekseri karaborsa cigara satıyorlar ya. "Cigaran var mı?" diye sormuş. Simitçi de cebinden Bafra paketi-

ni çıkarıp, bizim hanıma iki cigara ikram etmiş. Bu da halkımızın tütün dolayısıyla bir kez daha beliren yüce gönüllülüğüne örnek...

Lafı çok dolandırdım bağışlayın. Kafam yerinde değil. Dün geceden bitti cigaram. Taa aşağılara inip cigara taharrisine girişmeye de vaktim yok. Ne yapayım, alışmışım bir kere bu zıkkıma. Bırakamıyorum. Hani Bernard Shaw'un yanında cigara bırakmanın güçlüklerinden söz ediyorlarmış da, İrlandalı bu ünlü tiyatro yazarı lafa karışmış. "Ondan kolay ne var?" demiş. "Ben tam otuz sefer bıraktım."

Babam bir ara cigara bırakmaya kalktıydı. Ama mastorluktan öfkesi burnunda, ortalığı kasıp kavuruyor, tersleyip duruyor ev halkını. Derken babaanneme asıldı, "Anne sen de bırak şu cigarayı!" diye. Babaannem dinledi, durdu, durdu, "Evladım" dedi "Bir ev, iki cigara bırakmışı kaldırmaz." Bilmesine hepimiz, bütün tiryakiler biliyor bu musibetin zararlarını. Mustafa Seyit Sütüven'in tütün üstüne bir şiiri vardı. Aklımda üç dizesi kalmış:

Ciğerimde zehirleşen karbon,
Ve önümde adım adım bir son,
Ve yeminle tütün zararsızdır.

Hükûmetimizin Tekel fabrikalarında sendikaları birbirine düşürerekten, işçi temsilcilerini işten ataraktan, toplusözleşmelerde zorla hır çıkararaktan cigara yokluğunu fıştıklaması, sağlığımızı korumak için bizi iyi niyetiyle rejime sokmak istemesinden mi acep? Malum, her şey bir rejim sorununa dönüştü şu sıra!

Öte yandan, hükûmetin bu yokluğu cigara yapımını özel girişime açma amacından kökenlendiği söylentileri de dolaşıyor. Yani devlet monopolü, inhisarı, tekeli özel, dolayısıyla yabancı tekellere devredilecekmiş. Geçende Meclis Komisyo-

nu'ndan da geçti bu tasarı galiba.

Çoğunluk kendilerinde olduğuna göre, bunu önleme gücüne sahip dört CHP'li milletvekilinin o gün Meclis'e teşrif etmemesi sayesinde! Halk Partisi, (kendinden menkul olmak üzre) kendisi doğru, ama dumanı hep çarpuk çıkan bir cigara değil midir zaten?.. Bakanlığa gelir gelmez çakmakları çakaralmaz hale getiriveren Sayın Çakmak da, "Gömünist Ruslar bile, bakın, Malboru imal ediyorlar! Biz de Malboru yaptıralım deyince, kıyamet kopuyor!" diye yakınıyor. Gariptir, bizim sağcı politikacılar, işlerine gelince, yeryüzünde olanca şerrin kaynağı saydıkları komünist ülkeleri de örnek göstermekten çekinmezler!

Hükûmetin bize cigara bıraktırtmak için daha esaslı bir önlemi ortaya çıktı son günlerde. Tütün ekimini, dikimini durduracak kökten. Yani kaynaktan stopaj! Çünkü cigaraya dönüştürüldüğünde 1,250 liraya satılan ve yetiştirilme maliyeti 150 lirayı bulan tütüne 130 lira başfiyatı vermek, tütün üreticisine, "Siz tütün yetiştirmeyin!" demektir resmen! Böylece de bu iptiladan, bu kötü alışkanlıktan metazori halas olmuş olacağız. Allah sağlığımızı böylesine düşünen, bizleri böylesine kollayan hükûmetimize zeval vermesin!

Bir yurttaşımız, İspanya'nın ünlü Prado Müzesi'ni gezmeye gitmiş. Müzeden çıkarken, kapıdaki ziyaretçi defterini karıştırmış. Bakmış Türkçe bir yazı. Okumuş. "Tosun burda da emrinizdedir!" deniyormuş o yazıda. Kimse o Tosun Bey, bilerek bilmeyerek bir gerçeğe parmak basmış. Sahiden de o Tosun her yerde emrimizde ve hizmetimizde. Biz tüketicilere örneğin, "İçmeyin tütünü!" diyor. Sonra da üreticiye dönüp, onlara da, "Dikmeyin tütünü!" diyor...

2 mart 1980

Dem-Zem ve Zemzemokrasi

Bizdeki bu sözüm ona çoğulcu demokrasinin nasıl tekle-diğini düstura bindirmek üzere attığım bu başlığa bir yarım kafiye daha yapındırıp, o tek heceli, ama çok başlı ejderhayı, ZAM'mı da ekleseydim olurdu ya, böyle çok ruhani bir mese-leden söz ederken, yine maddeciliğe sapmışlıkla kınanmak istemedim.

Daha açık söyleyim, maneviyatçılığı kimselere bırakma-yan birtakım bilirbilmez kişilerin karşıma geçip 142, 163, 112, 159 falan diye madde sayıp dökmelerinden bıkkınlık ge-tirdim gayrı. Gerçi onlara döviz, altın, elmas, han hamam gi-bi maddeler sizin, bu Ceza Yasası maddeleri de bizim deyip geçici bir paylaşıma da gidilebilinir ya...

Sözüm meclisten içeri, Maliye bakanımız bütçeyi sunuş konuşmasında, "Son alınan ekonomik önlemler başarılı ol-mazsa, hürriyetçi demokrasi bu düzen içinde yeni yollar bul-makta güçlük çekecektir" buyurmuş.

Gözdağı veriyor yani.

Bu zehir zıkkım önlemleri sineye çekmeyip, dırdıra, vırvı-ra, hele hıra kalkarsanız, "hürriyetçi demokrasi" de güme gi-der demeye getiriyor. Ama kime? Herhalde Narin beylere, Nazlı hanımlara değil. Onlara göre hava hoş zaten. Bu kö-mürsüz, odunsuz kışın kılıcını fakir fikara yiyor. Onlarsa, es-kaza istakoz bulamadılar mı, bonfile yiyorlar. İstanbul gibi bu muhteremlerin cirit, tenis ve borsa oynadıkları bir ana-kentte, bu yıl gelir vergisi gelirleri, Sayın Sezgin'in getirdiği değişiklikler sayesinde, 60 milyardan 80'e çıkacakmış. Bu 20 milyarlık artışın 15 milyarı da ücretlilerle memurların çu-lundan biçilecekmiş!.. Beş-on helal süt emmiş CHP'li çıkıyor, "Asgari Ücret İndirimi'nin Meclis'ten ne zaman çıkacağı bel-li değil, dar gelirlilere şimdiden bir avans hakkı tanınsın" di-

ye bir önerge veriyorlar, veriyorlar ama, "Anayasa'ya aykırı" diye önerge gündeme alınmıyor!.. Sanki lokavt, Anayasa'ya aykırı değil!.. DGM, Anayasa buyruğu da, Toprak Reformu Anayasa buyruğu değil!..

Sen tut, karakuşi bir tasarrufla kıdem tazminatını kuşa çevir! Sen tut, asgari geçim indirimine ikramiyeyi de ekleyip vergiyi ona göre hesapla, yani bir elinle verdiğini öbür elinle kap! Sonra da dargelirlinin karşısına geçip, sırtına yıktığın dağ gibi yük yetmiyormuş gibi, böylesine bir Hürriyetçi Demokrasi'yi kurtarma, koruma görevini de onların sıskacık omuzlarına bindir!

Oh ne âlâ memleket!

Bunlar halkı akı-karayı seçemez sidikli çocuk, emekçiyi yerde emekleyen, dünyadan habersiz bebek mi sanıyorlar nedir? Yok! Yok! Sıra Çocuk Mahkemesi'ne gelince, on beşinden büyükler çocuk sayılmıyor, doğru Ağır Ceza'ya! Ama on sekizindekiler, "Biz de oy verelim!" dediler mi, "Yoo!" diyorlar, "Yeterince olgun değilsiniz siz!" Birbirinize "Sayın", "Sayın" deyip duran sayın vekillerimiz, biraz da şu milleti adam yerine koyun, bu halkı sayın! 25 katsayı üzerinden acele alıverdiğiniz üç aylıklarınızı bangınot bangınot sayacağınıza!.. Bugünkünden de bin beter, kan gövdeyi götürsün istemiyorsanız tabii... Demokrasi, Halk İktidarı demektir biliyorsunuz! "Demokrasi"nin "Dem"i Yunanca "halk" anlamına gelen "demos" sözcüğünden gelir; bizim Eski Türkçede "kan" demeye gelen "DEM"den değil!

Çare yok, halkın nabzını dinleyeceksiniz! Seçimden seçime nabza göre diye lohusa şerbeti dağıtmak demek değil bu! Halkın atardamarlarına kulak vereceksiniz! Halk, nasıl bir Türkiye özlüyor, bilecek ona göre hareket edeceksiniz!

Konserve kutularından yeni cezaevleri dikmekle olmaz bu iş! Ne de memleketi düşünen memleket çocuklarına kara sürmek, onları yermek, ZEM etmekle yürür bu! "Duvarları

'Rus'a selam dur, Türk'ü arkadan vur' diye yazı yazıyorlar" derken, "Halkı kışkırtmak için kuyulara zehir atıyor" türünden karalamalarla Haliç'i sütliman edemezsiniz!..

Kamu kuruluşlarında Psikolojik Savunma Kursları düzenlemeye de boş verin! Bu kurslar için hazırlanan kitapta, "Her kamu görevlisinin komünist ve faşist fikirlere karşı milli seferberlik halinde tepki göstermek görevidir" deniyor. Gerçi kamu görevlisinin görevi, komünist ve faşist fikirlere değil, eylemlere yasalar çerçevesinde tepki göstermesidir ama, hadi ona da pekiy. Lakin ardından ne deniyor, biliyor musunuz? "Komünistler, hem faşist ideolojiye hem de demokratik çerçeve içinde diğer bütün demokratik görüşlere faşist damgası vururlar" yolunda bir kayıt koşuluyor. Bu ne demeye gelir, sanıyorsunuz? Yurdumuzda bugün demokratik kaftan kuşanmaya özenen, demokratik demler çeken kargalar, kuzu postuna bürünen kurtlar dokunulmazlık kazanacaklar böylece. Çünkü faşiste "faşist" dediniz mi, komünist olup çıktınız gitti. 1839 Hürriyeti'nde olduğu gibi gâvura "gâvur" demek yasak!.. Buna resmen taşları bağlayıp, köpekleri ortaya salmak denir!..

Sayın milletvekilleri, ZEMZEM Kuyusu'na işeyerek, tarihe geçmeye özenenlere, n'olur, dikkat buyurun! Onlara meydanı boş bırakmayın! Yoksa, "Demokrasi, Demokrasi" derken, KAKOKRASİ'ye dalacak bu memleket!...

7 mart 1980

Din Ne Afyon'dur Ne Isparta

Turgut Özal Beyefendi, gurbet ellerde sürekli cerre çıkmakta oldukları için pek nadir teşrif ettikleri memleketimizde verdikleri bir beyanatta, İslamiyet'in serbest piyasa ekonomisine mani teşkil etmediğini, hatta onu teşvik ettiğini ifade buyurmuş. Bu mütalaalarında isabet vardır. Böylece, İslamiyet'i iptidai bir Bedevi İştirakiyünü olarak göstermeye yeltenenler hak ettikleri cevabı almış olmaktalar. Gafletin şu derecesine bakın ki, bu cühela güruhu insanların rızkını Tanrı'nın vereceğini örgütleyerek, umumiyetle iktisadi faaliyeti ürküten veya kâr peşinde koşmayı doğru bulmayan başka dinlere mukabil, İslamiyet'in hileli amelleri yermekle ve bazı ibadetler esnasında ticaretle iştigali men etmekle iktifa ettiğini, ticari faaliyeti makul karşıladığını inkârdan gelerek, fitne ve habasetlerine mübarek dinimizden delil ve mesnet tedarikine kalkışmaktalar.

Muasır bir âlimin münhasıran ifade ettiği gibi, "Kuranıkerim, sadece dünya nimetlerini unutmamak gerektiğini değil, aynı zamanda maddi hayatla ibadetin bir arada yürüyebileceğini, hac sırasında ticaret yapılabileceğini söyler, hatta ticari kârları Tanrı'nın lütfü olarak vasıflandırır." Hazreti Ömer, "Ailem için alım-satım işleriyle, ticaretle uğraşırken ölmek, bence ölümlerin en güzelidir" buyurmuşlar! Hatta, hatta bu bapta Charles C. Torrey adındaki bir kâfirin şu sözlerini kayd-ı ihtiyatla da olsa, size nakletmekte fayda görüyorum:

> Tanrı ile insan arasındaki karşılıklı ilişkiler tamamen ticari mahiyettedir. Allah ideal tüccardır. Hesap pusulalarına bütün dünyayı sokmaktadır. Her şey hesaplanıp ölçülmüştür. Tanrı hesap kitabını ve terazileri yaratmış, kendini de namuslu işler için örnek olarak koymuştur. Hayat bir iştir. Ya kazanılır ya

kaybedilir. İyi ya da kötü bir iş yapmış olan, kazanan ya da kazanmayan bu hayatta bile bunun karşılığını alır. Bazı borçlar geciktirilir. Çünkü, Allah amansız bir ravi değildir. Müslüman, Allah'a bir yatırım yapar, cennet için peşin ödemede bulunur. Allah'a ruhunu satar. Bu mutlu bir iştir. İmansız hakikati yok pahasına satmıştır. İnsanlarla son hesabını görür. Defter-i Kebir'de hisse senetleri kayıtlıdır. Bunlar teraziyle tartılır. Herkesin hesabı tam olarak ödenir. Hiç kimse dolandırılmaz. Dindarı da, dinsizi de ücretini alır. İyi hareketlerinin her birine karşılık ödeme yapılan Müslüman ayrıca özel bir pirim alır.

Torrey adındaki bu zındığın yumurtladığı bu cevherleri mülahazat hanesine kaydederek diyebiliriz ki, Kemalistlerin iktisaden kalkınıp muasır medeniyetler seviyesine çıkmamıza İslamiyet'in engel teşkil ettiği merkezindeki nokta-i nazarları külliyen yanlıştır. İslam âlemi elimizde mevcut ilmi ve tarihi mutalara istinat ederek pekâlâ iddia edilebilir ki, fütühata borçlu olduğu vüsatı içinde ticari ve mali terakümü sağlamış muazzam bir şirkettir. Garplı manasında modern kapitalizme geçememişse, bunun kusurunu İslamiyet'in iktisat dehasından mahrumiyetinde değil, dünya tarihinin inkişafı şartlarında aramalıdır. Nitekim, Garp emperyalizminin sultası altında geri bıraktırılmış bütün memleketlerin hepsinin Müslüman olmadığı da meydandadır. Kaldı ki, İslam âleminde şehirlerin inkişafı, toprak rantının zuhuru, özel toprak mülkiyetinin meşruiyet kasbetmesi neviinden kapitalizme hazırlık belirtilerinin hepsi mevcuttur. Maksat teşbih yapmaksa, bu cemiyetlerin gelinlik çağda oldukları söylenebilir. Bir kadının gelinlik çağında olmasından mutlaka doğum yapacağı neticesini kimse çıkaramaz. Kısır kadınlar veya doğurmak istemeyen kadınlar ve doğurması yasaklanan kadınlar da vardır. Hatta bu hususta Rahm-i İslam'ın Hıristiyan kapitalizmi neşteriyle bir kürtaja, yani ceninin rahmi maderden kazınması ameliyesine

maruz kaldığı da bahis mevzuu edilse yeridir.

Son günlerde kürtajın meşrulaştırılması etrafında cereyan eden münakaşalara Diyanet İşleri Reisi muhterem Tayyar Altıkulaç'ın resen iştirakte gösterdiği hassasiyetin sebebi de bu olsa gerektir. Yoksa kendileri İslamiyet esaslarına aykırı düşmeyen her türlü yeniliği, bidayı benimsemenin cemiyetçe kapitalizme doğru inkişafımız için elzem olduğunu haydi haydi idrak edecek seviyede bir âlimdir.

Tek bir makalenin boyutlarına sığınamayacak kadar geniş olan bu mevzuu, ilerde tekrar işlemek üzre, affınıza sığınarak, burda keserken, yenilikleri benimsemede bizleri irşat edici bir kıstas bulunmasına medarı olur mülahazasıyla başka bir hususa temas etmek istiyorum.

Malumunuzdur ki, son yıllarda hemen bütün camilerimize "hoparlör" tesmiye edilen ses büyüteçleri konulmuş bulunuyor. Müezzin kardeşlerimiz minare şerefelerine çıkıp ordan ezan-ı şerifi okuyacakları yerde, aşağıda oturup hoparlörlerden inşadı tercih eder oldular. Hatta kimisi de var ki, kaset denen icadın kulağını bükerek, bu makaddes vazifeyi eda ettiği zannıyla hareket ediyor. Gerçi bu gâvur icatları sesin daha gür çıkmasını ve daha uzaklardan duyulmasını temin ediyor, ama böylece cami mimarimizin unsur-u aslii olan minareler lüzumsuz mevkiine sokulmuş oluyor. Bu ise, din düşmanları tarafından istismar edilerek, "Minaresiz cami de olur" tefsirine yol açabilir. Giderek, camilerimizin lüzumsuzluğu tezviratına kapı açabilecek olan bu gidişe bir son verilmesi elzemdir kanaatindeyim. Muhterem Altıkulaç ve diğer din âlimlerimiz, bilmem bu hususta ne düşünürler?..

8 mart 1980

Yellim Yellim Yellemla

Devlet umurunda süreklilikten dem vuran vuranadır da, her hükûmet "indim bindim"inde (hani süvari taliminde acemi er attan düşünce, "Düştüm" demek yasak olduğundan er de yarasına, beresine, kırığına, çıkığına bakmaz, fırlar ayağa, esas duruşuna geçer, "İndim bindim Komutanım!" diye haykırıp, ata atlarmış ya yeniden, o temsil işte) başkanlığın önündeki lostracıdan âlisine, valisine dek değişmeyen tek, beton binalarla tahta masalar kalır. Şaşılacak olan şey, kadrosuz kız bisikletine dönmüş devlet aygıtının, kaplumbağlama da olsa, hâlâ yürüyüşüdür, o patlak lastikli tekerlerinin hâlâ dönüşüdür. Asiyab-ı devlete bir sözümüz yok, yok a, bu silbaştancılığın belasını dil de çeker. Ahmet Bey gider, Mehmet Bey gelir, gidene ağam, gelene paşam, ama bu arada, "genel müdür" "umum müdür", "yazman" "kâtip" olur. "Genelge" "tamim"e, "bildiri" "tebliğ"e tebdili kıyafet eder. TRT tırtlar, radyo yayınları ayılır bayılır, okul kitapları değişir. Böyle böyle dilimiz de yalama olur. Yine de Dil Kurumu'nun kurumundan geçilemez tabii...

Yalnız, ortada bir tepişme varsa, bunu her şeyde olduğu gibi bir etki-tepki esasına bağlamak en doğru yol. Bence, bu kör döğüşünde bir temel yanlış, öbür yanlışları gelberi ediyor. Hemen söyleyelim, bu temel yanlışa hık deyiciler arasında ben de vardım bir zaman. Bunu bir özeleştiri sayın.

Cumhuriyet'i kuranlar, milletçe perişanlığımızın, geri kalmışlığımızın başlıca nedenini İslami geçmişimizde, şarklılığımızda aramışlar, kurtuluşumuzu garplılaşmakta görmüşlerdir. Kemalist Devrimlerin felsefesi özetle budur. Dilde de işte bu anlayışla İslami geçmişi tasfiye yoluna gitmişlerdir. Arapça, Farsça kelime ve cümle kuruluşlarını Türkçeden ayıklamada başvurulan toptancılığın ucu buraya dayanır.

Girişilen arıtma, damıtma ameliyesi yeni bir kaynak ihtiyacıyla karşılaştığında, İslamiyet'ten önceki tarih ve dil kökenlerine dönülmüş, ister istemez bir ırkçılık çıkmazına düşülmüştür. Atatürk bu çıkmazı 1936'larda görüp "Güneş-Dil Teorisi" yöntemine sarılarak, bütün dillerin Türkçe'den geldiğini ispatlayarak, bu yanılgıdan dönmeyi denemişse de, olan olmuştur bir kere. Dilin kendi örgenselliği içindeki doğal değişimine aykırı bir aşırılık eğilimi aydınlarımızın kafalarına yer etmiştir. O kadar ki, Öztürkçeci olma ilericiliğin gereği gözüyle görülmeye başlanmış ve ilericilerimiz dildeki bu ırkçı akıma kapılarak, bu alanda özbeöz ırkçıların bile gerisine düşmüşlerdir.

Nurullah Ataç'ın öbür ölüm-kalım konularındaki tutumunu hiç yansımayan dildeki aşırılık çağrısı radikal, köktenci bir çıkış bellenerek, Sol Kanat aydınlarının içlerine öylesine işlemiştir ki, sınıfsal gerçeklikleri bir yana atarak, kendilerinin halktan ayırıcı bir zümre dili oluşturduklarını görmez olmuşlardır.

Oysa yöntem, dili arıtma değil yenileştirme olmalıydı. Türkçede Türkiye'nin gerçeklerine uygun bir zenginleştirme yolu seçmeliydik. Elbette kopmuş olduğumuz geçmişin fosilleşmiş, taşıllaşmış dil kurallarına saplanıp kalamazdık. Dilde toplum yapımızın değişmesine koşut bir millileşme, öze dönme kararı kaçınılmaz bir zorunluluk olduğuna göre, Türkçemize özgü yeni bir iskelet, yeni bir kemik oluşumuna doğru gidecektik, yani yeni bir gramer ve sentaks bütününe yönelecektik. Bu iskeletin çevresini de eski ve yeninin dengeli alaşımından köklenen bir kelime et ve teniyle bezeyecektik. Böylecek kentleşen, sanayileşen toplumumuzun, evrensele açılan yaşamımızın zorunlu kıldığı yeni ve hızlı ifade gücünü kazanacaktık. Böylece İstanbul lehçesinin kapalı havasından Anadolu'ya yayılan bir dil havsalasına ulaşacak Anadolu kültürünü derinine kazarken, yatay olarak da evrensele açılacaktık.

Bu dediğim gelişim olmuyor mu?

Oluyor. Oluyor, ama nice gecikmeler pahasına, olmadık köstekleri zorla ayağımıza geçirme pahasına. Bilinçle ve tutarlı olarak bu gelişime önayak olacak yerde, kendiliğindenci ve bilimsele sığmayan bir derme çatmalık içinde bocalıyoruz hâlâ.

İşte bu noktada Dil Kurumu büyük hizmetler görebilirdi. Oysa "Kurum" Kelime Kâşifliği'ne kafasını kaptırmış bir kere. İki de bir yeni kelime listeleri yayımlıyor, böylece dile hizmet ettiğini sanıyor. Anlamıyorlar ki, böyle zıpçıktıklarla olumlu gelişimi ağırlaştırıcı tepkileri gelberi ediyorlar.

Şimdi de ayların adlarını değiştirmişler! Sevsinler! Marta "yelin" desen ne olacak "cart" desen ne olacak? Hem de fikara halkımızı, odunsuz, kömürsüz kalmış çoluğumuzu çocuğumuzu mart ayazı kavurur dururken, bu denli şımarıklıkların ne âlemi var? Yelinmiş! Arkadaşlar, siz böyle yellenmeyi filan bırakın da, doğru dürüst çalışın, dilimiz üstüne bilimlice çalışmalar koyun ortaya! Yoksa o "yelin" sizi de üfürür, alimallah!

9 mart 1980

Çöplüğün Horozu Kim?

Çocukken bir marş okuturlardı bize:

"Ankara Ankara güzel Ankara/ Seni görmek ister her bahtı kara/ Senden yardım umar her düşen dara/ Yetersin onlara güzel Ankara" diye.

Gittim, gördüm sonra, uzun süre de orda yaşadım. Güzel müzel değildi. Temizdi ama düzenliydi. Bahçe içinde (kimi sakil mi, sakil) şipşirin, iki katlı evleriyle, taşıma suyla tutturulmuş yeniyetme akasyaları, atkestaneleriyle, insanın karşısına vaha gibi çıkı çıkıveren havuzlu parklarıyla, Atatürk Bulvarı'na serpiştirilmiş yol üstü lokantaları, kahveleriyle yaşanır gibi bir yerdi Yenişehir.

Eski Ankara ise kalesi, çarşısı, camileri, daracık sokakları, ahşap viranhaneleriyle asri mahallelerin yapmacıklığını dengeleyen tarih köşeleriydi.

Sıhhiye'de otururduk biz. Herkesler birbirini tanırdı. Etlik'e, Keçiören'e, Dikmen'e pikniğe gidilirdi, Baraj'a yahut.

Art kapının mandalı bile olsa, almadıkları kurumundan geçilmezdi. Şimdiki kurum değil elbet. Başkentliydi ya, memur aristokrasisinin bir parçası sayılırdı ne de olsa! Yanımızda Mahmut Esat Bozkurt otururdu. Çoluğu çocuğu yazlığa, yolculuğa çıktıklarında yalnız ve başıboş kaldı mı, yana düşen balkona çilingir sofrasını kurdurur, sabaha dek hem içer hem "Atatürk sen niye öldün!" diye höykürürdü. Her dara düşene, yardım umana elini uzatır mıydı Ankara, bilemiyorum ama Ankaralılar hoşnuttular yaşamlarından. Arsa fırıldağı, nüfuz ticareti öyle geçinip giderlerdi. Fazla palazlanmamak şartıyla elbet... Astığı astık, kestiği kestik Vali Nevzat Bey iflahını keserdi yoksa adamın!

Gece, yolda yalpaladınız mı, taa Esenboğa'da alırdınız soluğu. Don paça geri dönmesi, yanınıza kâr! Nevzat Bey, ken-

tin uygar manzarasını bozuyor diye ana caddelerden at arabalarını geçirmezdi. Siyah otomofillere âdeta idman olsun diye emanet bulvarlarda herkes haddini bilme zorundaydı. "Kutsal bir Aile" idik velhasıl... (Yeri düşmüşken söyleyim, televizyonist filan değilim, ama bir iki sefer gösterilen o "Ankara" dizisi gerçekten belgesel sayılası bir yapıttı.) Harbin sonuna doğru işler karıştı tabii. Solcusu, sağcısı, falan filan...

Ne severdim Sabahattin Âli'yi, gümüşi saçlarıyla yanındakini bir söz salvosuna tutmuş sürükler götürürken gördükçe yollarda...

1950'de geri döndüğümüzde, babam da işsizdi, ben de. O, eski arkadaşları ve yeni yazılarıyla eğleşir, ben de "Kürdün Meyanesi"nde şaraplardım. Menderes'in Ankarası bambaşka bir Ankara'ydı. Yollar atkestanelerini yiyerek genişliyor, Melih Cevdet'in dediği gibi memleket ve başkent apartımanlarla yükseliyordu. Genişleyiş o genişleyiş; yükseliş, o yükseliş! Bizim evin önünde dolanır, şarklı bir çöpçü vardı, bodur, küçümen, fıldır fıldır gözleri. Babamdan rica etmiş, alt kattaki limonluğun altındaki boşluğa, açığa, toprağa yerleşti. Tahta, teneke derken, barınılır bir kulübe yapındırdı oraya. Erken saatlerde yola düştüğümde, rasgelirdik, yanında bir hatun... Dostçasına göz kırpardı çöpçü bana, sundurmanın altındaki hovardalığı benlen paylaşırcasına...

Öyle, öyle geldik işte bugünkü Ankara'ya. Nüfus patlaması olmuş daha halk patlaması yok. Yine de "çöpkent" diyorlarmış başkente!

Marmaris ilçesinde bir köye gittiydim. Adı Fenakent. Her bi taraf taş. Köylü ev yapabilmek için temizlediği topraktan kaldırdığı kayaları, taşları, duvar diye yığmış üst üste. Öyle yüksek ki duvarlar, saray duvarı sanırsın! Baktım, eski haritalar. Yunan devrinde bu yörenin adı meğer "Föniks"miş, yani "Zümrüdüanka!" Nereden nereye!

Ben Kemalist değilim, ama Atatürk'ün kurduğu, hakkında

onca destan yakılan Ankara'yı çöplüğe çeviren sözde Kemalistler hiç mi utanmıyor bundan! Kim bu çöplüğün horozu? Herhalde üç aydır para alamadıkları için greve giden işçiler değil... Onlar grevde, ama görevdekiler başkaları!

"Pekiy öyleyse sana ne?" diyeceksiniz, değil mi? Ama unutmayın ki, her çöpçü, devrimci olmasa bile, her devrimci biraz da çöpçüdür. Çöpe boğulmuş düzenleri Tarihin Çöplüğü'ne doğru süpürdükleri için...

14 mart 1980

Kökü Derinde

Hasta, koltuğa oturmuş, dişi çekilecek. Uyuşturucu mafiş. Dişçi kerpetene asılınca, fıkaranın gözlerinde şimşekler çakmış. Zorundan "Cart" diye osurmuş. Doktor kerpetenin ucundaki kanlı dişi IMF'den aldığı kısa vadeli kredi gibi burnuna burnuna iftiharla sallarken, fıkara hasta uçurduğu kelebeğin mahcubiyetinin allacası pullucasıyla örtmek isteyerekten ve çekilmiş dişinin yerini üstten tutaraktan, tutuk tutuk: "Ne kadar derindeymiş kökü, doktor!" diye mırıldanmış...

Sosyete dişçisi (ne demekse o?) Füreyd Dosdoğru'nun Muazzez Paçacı'nın ağzından çekip aldığı diş de epiy derindeymiş, baksanıza! Dosdoğru'nun kürek şampiyonu, Atatürk'ün dişçisinin oğlu, medyum ve vibriyonist (ne demekse o?), Vaniköy sekenesinden, sosyetenin göz nuru, milli voleybolcu Deniz'in babası olan muhteremin asıldığı kök taaa Kuveyt'ten ses veriyor. Meğer o Dağcılık, Tenis ve Eskrim Kulübü'nde sek sek oynayan, Harbiye, Nişantaşı ve Teşvikiye muhitlerinin gözbebeği Paçacı'nın (ne biçim ilkokul öğretmeniyse) tokmakçısı, İnci-Minci adında bir zengin fırlıyor meydan-ı kodu-dediye. Dosdoğru'nun avukatına bakılırsa, Paçacı ölmemiş, Kuveyt'e kaçırılmış... Ne terbiyeli bir paça, anlayın siz artık!...

Ama işin asıl firaklısı, Emniyet'ten bir komiserin Ömeroğlu'nun ifşaatı! Sabah Şerifler Hayırlar Olsun gazetesinde yayımlanan manşet beyanatına göre, diyor ki bu zat: "Biz Dosdoğru'ya fiske bile vurmadık. O DÖVÜLECEK SINIFTAN DEĞİL. Gerçi Dr. Dosdoğru, 'Benim ayaklarımdaki yaraları açan polisler gözümü bağlayıp, hekime muayene ettirdiler. Fürasin, Lasonil melhemi ile antibiyotik verip tedavi ettirmeye çalıştılar' diyor ve karısı, 'Vaniköy'deki evimize keşfe getirdiklerinde kocamı, benden çorap istedi, çoraplarını çıkardı, kanlı bezler, pamuklar döküldü yere' diye ifade veri-

yor, ama elbette biz asla hırsız olmayan şerefli polisimize inanacağız!"

Üçüncü günü sabahı erken kalkan diş doktoru sorgulamasını yapan polislere: "Unutmadan söyleyeyim" diyerek şöyle demiş: "Kaldığım süre içinde kahvaltı dahil, dışarıdan yiyecek getiriyor, parasını da siz veriyorsunuz. Beni mahcup etmeyin. Ben de sizlerle birlikte yemek yediğime göre para vermek istiyorum. Hem ben evimde de yemek yiyorum, ama burdaki lezzet başka türlü oluyor" diye bağlamış sözünü. Derken boşalmış Dosdoğru. Yarım saat ağladıktan sonra "Evet, ben yaptım" demiş.

İşte bu noktada, bir yeni güçlük ortaya çıkıyor. Dosdoğru, Vaniköy'deki yalısına getirdiği cesedi nasıl yalnız başına taşıdı, on iki metrelik motoru nasıl denize indirdi ve naaşı nasıl kanala attı? Biliyorsunuz, ölüler büsbütün ağırdır. Bir kişinin gücü yetmez bunca yükün, bunca külfetin altından kalkmaya. Polis, işte bu noktada kuşkuya kapılıyor. Dosdoğru bilek güreşine davet ediliyor. Ve de Emniyet'in bilek şampiyonu hemen celp ediliyor oracığa. Dosdoğru, şampiyonun bileğini kanırta kanırta yenmez mi! Bunun üzerine artık polisin kuşkusu siliniyor. Katil, Dosdoğru, bu anlaşılıyor dosdoğru.

Ben, bu kökü derinde işte, kimin haklı, kimin doğru olduğunu uluorta ileri sürecek kadar enayi miyim? Polis mi olayı uyuşturuyor, yoksa Dosdoğru öteden beri birilerini uyuşturur muymuş, orası benden sorulmaz.

Ama benim parmak basacağım husus şu! Komser Ömeroğlu! "Dosdoğru, dövülecek sınıftan değil" diyor ya, ben ona takıldım. Bu sınıf, yani dövülecek sınıf kaçıncı sınıf?

Ben taa 12 Mart sırasından beri söylüyorum: Biz arkadaşlar, bir aydın ya da eylemci falakaya çekilince, isyan ediyoruz. Af örgütleri, sanki temel gafı ortadan kaldırmak için gibisine seferber oluyor. Piyesler yazılıyor, "Bir profesör nasıl dövülürmüş?" diye. Oysa millet, kalubeladan beri bu dayak,

bu falaka bu işkence belasının altında! Kampanya açılacaksa, kampanya bütün millet için, O "dövülecek sınıf" için açılmalı, değil mi?.. Dava, insan dövülür mü, dövülmez mi türünden hümanistçe tartışmaların ötesinde bir sorun.

SORUN, işkence niye diye?

İŞKENCE, elbet haksız, yanlış, devrini tüketmiş mülkiyet ilişkilerinin sürdürülmesi için yapılıyor. Kim falakaya çekilmiş, ikinci derecede sorun! Görevimiz, işkenceye karşı değil, işkencesiz işlemeyen bu mülkiyet ilişkileri düzenine karşı çıkmaktır.

Gördünüz değil mi, azıdişinin kökü biraz derindeymiş.

15 mart 1980

Mezar Yazıtı

Beşer sade şaşar değil, şaşırır da. Lakin, ben yaşlandıkça olaylar karşısında daha az şaşırır olacağımı sanırdım. Yaşamın gizlerini daha iyi kavramış, olayların içyüzünü, insan ilişkilerinin dokusunu daha iyi bellemiş olacaktım, değil mi ya! Oysa, yurdumuz öyle ipe sapa gelmez bir harikalar diyarı ki, yaşım kemale erdikçe büsbütün şaşırır oldum. Deneyim meneyim sökmüyor. Öyle şeylerle karşılaşıyorsunuz ki, apışıp kalıyorsunuz. Toplumsal bir apış arasında yaşar gibisiniz devamlı.

Ölüm bahsini alalım mesela! Madem yaşlanmaktan, ihtiyarlamaktan dem vurduk... Ne garip değil mi, ülkemizde yaşam pahalılandıkça ölüm ucuzluyor da, mezarlar pahaya biniyor nedense? Şöyle tabutlu mabutlu, ağzı burnu yerinde bir toprağa verme işlemi on bin liraya patlıyor en az. Belediyeye emanet bir fıkara cenazesi bile, kefeni mefeni derken, üç bin kayime, ailesine ya da hayır sahiplerine, mahallesine. Öte yandan, zengin takımı daha sağlığında mermer anıtlar diktiriyorlar canları için değil, meftaları için.

Allah taksiratlarını affetsin ve tuttuklarını altın etsin, paraları başlarında paralansın, parababalarımız evlatlarından çok sevdikleri beratlı kuçukuçuları, pispisileri için kubbeli kabirler bina ettiriyorlar. Başlarına da bekçiler koyuyorlar, aç sürüler, mezarlık köpekleri musallat olmasın diye. Bir Amerikan romanı okumuştum. *The Loved One* diye (Kıymatlım). Bu, zengin köpek mezarlıklarını anlatıyordu. Hele bir mezar vardı anlatılan! Mermer lahit, merhumun sevdiği köpek bisküviti örneğine göre oyulmuşmuş... Bizimkiler de hani nerdeyse, –tövbe, tövbe, tüh, tüh, tüh mevlüt okutacaklar kelpleri için...

Beleşçiler için bir söz temsili vardır, bilirsiniz: "Bedava mezar bulsa, yatar içine" diye. Geçende vapurda konuşuyor-

lardı, kulak misafiri oldum. Biri öbürüne, "Öyle canıma yetti ki bu hayat" dedi, "Bedava bir mezar bulsam, namussuzum serilip yatacağım içine." Anlayın siz artık, ne günlerde yaşıyoruz! Ve kimler, nasıl ve nemene yaşıyor ve ölüyor...

Buna karşılık Altıkulaç-Beşbuçuk karış Diyanet Reisliği, ölülerin yakılması işleminin dinimiz esaslarına aykırı olduğu yolunda fetva vermiş!.. Oysa, çoktan yanmış; sayesinde bu idarenin külü savrulmuş bu halkın!..

Gazetelerde haberler gırla, ahali yakıt bulamadığı için mezarlıklardaki ağaçları kesiyormuş!.. Şu akla bakın ki ben de, "Bu gidişle kentlerimizde yeşil alan kalmıyor, hiç değilse mezarlıklardaki ağaçlar bitti diye bi şey olduğunu millete hatırlatacak" deyip avunuyordum. En azından dünyanın tek selvi ormanı, Karacaahmet ayakta kalır diye umuyordum. Eh, canlı canlı bebeleri donup öleceğine, hayaletler gölgesiz kalsın bir!..

Pravda bir yazı yayımlamış, "Türkiye Amerikan üsleriyle filan husumet politikasına yönelirse, nükleer bir mezarlık haline gelir" mealinde. Bre gafiller, bizde öyle mezarlığın nükleerinden mükleerinden korkacak göz mü kaldı. Sizin yardımınıza ola ihtiyacımız yok! IMF, az daha yardım etti mi, bizim işimiz tamam. Türkiye, bir ölü toprağı olup çıkacak zaten!.. Ört ki ölem!..

Köylünün sürüsüne hastalık girmiş, ölüp duruyorlar hayvancıklar. İmama gidip akıl danışacak olmuş. İmam, "İmansızlığın sonu budur!" demiş. "Ne namaz kıldığın var, ne oruç tuttuğun. Tanrı sana baba hayrına yardım edecek değil a!" Köylü başlamış namaza, oruca. Başını secdeden kaldırmıyor. Ama koyunlarla keçiler de ölüşüyor öbür yanda. Dayanıyor bizimki namaza, oruca. Bi de bakmış, kala kala bir sıska keçi var elinde. Sağmış sağabildiği kadar onu, bir bakraç yoğurt yapmış, bekliyor tutsun diye. Dalgın öyle, canı burnundan çıkıyor, büzülmüş köşeye oturuyor. Bi de bakmış, keçi bakra-

cın oraya yanaşmış sezdirmeden, yarı tutmuş yoğurdu hapur hapur götürüyor. "Ulan keçi" demiş, köylü bezgin bezgin, "bir rekât namaz da senin için kılarım, alimallah, sen de boylarsın tahtalıköyü!.."

Biz de, dostlar, odunsuz ama tahtalı bir Türkiye'de yaşadığımıza göre... Encamımız belli. Ardımız TAHTAKALE, önümüz TAHTALIKÖY!..

22 mart 1980

Havada Bahar, Cebimde Nâzım'ın Kitabı Var

Sabah, sekiz buçuğa doğru kalktım. Hanımın işi vardı, bir arkadaşına uğrayacaktı, sonra buluşacaktık aşağıda. Baktım demlik hâlâ sıcak, bir bardak çay koydum kendime, geçtim koltuğa oturdum. Yudumluyordum keyifle çayı. A, bi de baktım, balkonun kapısı açık! Üşümüyorum da. Dışardan tatlı bir serinlik geliyor öyle. Ve hanidir unuttuğum bir koku, bahar kokusu, taze çayır kokusu... Kuş cıvıltıları... Sağ baştaki fıstık ağaçları pırıl pırıl ışıkta... Orda oturan deli kardeşler de fırlamışlardır dışarı, bakmazlar tohuma kaçtıklarına, başlamışlardır koşmacaya diye düşündüm. Ama aşağımıza düşen ilkokuldan hiç ses yok. Bugün cumartesi de ondan elbet. Bir gürültüdür giderdi yoksa...

Giyindim, bir lokma bi şey yiyip çıktım dışarı. "O yoldan gitmeyeyim" dedim, "keyfimi bozmayayım." Şu uzun kış süresince yakıtsız kalan millet, yol boyunda ne kadar çalı, ağaç varsa, biçti hep. Bülbül meşheriydi kuytucuk. Vurdum sokaktan aşağı. Kısa bir düzlükten sonra merdivenle inilir ordan. Papatyalar açmış. Çapa sesleri geliyor yan bahçelerden. Yolun alt başında bir hanım sümbül dikiyor. Yanı başında bir köpekle bir kedi uzanmışlar yere, güneşleniyorlar. Köşedeki bakkala uğradım, "Bahar geldi!" dedim içeri girerken. "Geldi, geldi!" dedi bakkal. Aldığım gazetelere göz atmadan hiç iskeleye doğru yürüdüm. Deniz birden ısındığı için herhal, bir buğuyla örtülüydü. Bildik pastanaye uğradım, bir çay söyledim. Birkaç genç vardı müşteri, güle oynaya kahvaltı ediyorlardı. Merhabalaştık. Pastacı, "Kurtulduk gayrı, bey" dedi. "Ne belalı kıştı be!" Nar gibi kızarmış boğaçalar, bir tane istedim. Derken, bir araba durdu, çocuğuyla bir hanım indi. Ayağında külot pantol, mahmuzlu çizmeleri var. At

kuyruklu, ufarak ama, azametli bir hatun, çukulata istedi bir kutu. Paketi beğenmedi, yeniden bağlattı, parayı verdi, çıktı. Delikanlılardan biri, "Avrata bak!" dedi. "Yata bineceğine ata biniyor!" Sonra bizim hanım geldi beklediğim saatte. O arada hamama girip yıkanmayı da becermiş nasılsa. Yanakları al al. Demin gelen hanfendiyi anlattım. 'Tanımadın mı?" dedi. "Falanca hanım o! Hani, canım, Kanlıca'da midye toplarken, kavga etmiştin a!" Bildim, bildim cadalozu! Yıllar önce körfezde botla midye toplarken, "Rıhtımımızı tahrip ediyorsun, yasak!" diye cart curt etmişti de, ben, "Hanım burası deniz, senin meyva bahçen değil" diye ağzının payını vermiştim. O da üstüme kurt köpeklerini salmıştı. Helal olsun! İlk yazın bu ilk gününde eski defterleri karıştıracak değilim a!.. Bindik bir dolmuşa. Muavin, "Bozuk para!" diye diretti. Geçkince bir müşteri, "Yok be, oğlum !" dedi. "Her şey bozuk gidiyor, bi de bozuk para yok ortada üstelik!" Herkesler güldü. İtiş kakış bindik vapura, ama her zamanki gibi kıyasıya değil, çocukçasına... Vapurun kıçı doldu, açıkta duruyor herkes. Biletçi de "Lüks" ayağına maraza çıkarmayacak bu sefer anlaşılan. Üç buçuk-dört yaşlarında şipşirin bir velet var yanımızda anasıyla. Bizim hanımla kaynaştı hemen. "Benim bir kardeşim oldu" dedi. "Ne zaman?" dedi bizim hanım, "adı ne?" Velet, "İki ay önce geldi" dedi. "Ama beni dinlemediler, Hamit koydular adını. Ben Iguana koymak istediydim." "O da neymiş?" dedi hanım. "Kertenkele" dedi oğlan. "Burgazadası'ndaki hayvanat bahçesinde gördüm. Öyle güzeldi ki yemyeşil! Hem Iguana ne güzel ad değil mi? Iguana! Iguana!"

O gün akşama dek pek memnundum hayatımdan. Hep böyle gitmeyecek bu elbet. Bahar geldi diye her şey düzelmeyecek ya birden, asıl bahar, sürgit bahar döğüşe döğüşe gelecek! Biz getireceğiz onu!

O gün akşama dek, Nedim'in "Sen, seyr-i Sadabad'ı bir

kerre id olsun da gör!" (Sen Sadabad seyrini bir kere bayram olsun da gör!) dizesine, "Sen bu halkı bir kerre devrim olsun da gör!" diye nazire okudum içimden.

27 mart 1980

İyi Haber Alan Bir Yaratıkla Mülakat

"Kediyi çatlatan meraktır" der İngilizler. Kara kara düşünüyordum ben de bu cumhurbaşkanlığı seçiminin sonu nereye varacak diye, gözüm bizim Tekir'in hüddağ gibi karnına ilişti. "Ulan Can" dedim kendi kendime, "bakma sen bunun duvarın üstünde memelerini güneşe vermiş, dünyadan habersiz yatışına! Numara yapıyordur hınzır! Bir bildiği vardır muhakkak! Görmüyor musun, neye dönmüş karnı, çatladı çatlayacak meraktan!"

Şunu bir sıkıştırayım dedim, usulca yanaştım yanına. "Sayın Tekir" diye seslendim, oralı olmadı. Başını okşadım, gözlerini araladı, mır mır etti, sonra yine daldı gaflete. Olanca resmiyet ve nezaketimle, üsteledim, "Sayın Tekir" dedim, "cumhurbaşkanlığı seçimi hakkında sizinle bir mülakat yapmaya geldim." Kâfir yine duymamazlıktan geldi. O orostopolsa, biz de kaçın kurrasıyız değil mi?

Bırakır mıyım hiç peşini! Mutfakta akşamdan kalmış biraz hamsi buğulama vardı, onu mu getirsem, versem diye düşündüm. Caydım sonra, rüşvet sayar diye korktum. Ciğer olsa, hadi neyse! Bu iyi haber alan yaratıklar bu muamelelerde çok hassastırlar... Derken, eski bir gazeteci kolpasını deneyim dedim. Soruları üst üste dayarsan ekabirlerde içgüdüsel bir geri-tepkileşim yaratırsın, ağızlarını oynatmasalar da, ayaklarını oynatırlar. Başladım soru yağmuruna...

"Sayın Tekir, Cumhurbaşkanlığı Kontenjan Senatörü Adnan Başer Kafaoğlu, *Cumhuriyet*'e yolladığı yalanlamada şöyle demiş: 'Var olan fikirlerdir, metin yok. Taraftar bulursa metin haline getirip parlamentodaki arkadaşlara imzalatacağız.'" Miyav dedi bizimki, ben de açıklama istiyor sandım, ekledim: "Efendim" dedim. "Yurtdışında bulunduğu sırada arka-

daşı Coşkun Kırca ile 1961 Anayasası'nı değiştirmek için çalışmalar yaptığı bildirildi de kendisi... Siz ne dersiniz bu işe?"

Çıt çıkmıyor hinoğluhinden! Ben de ikinci soruyu endaht ettim: "Ordu Demirel'e 32 sayfalık bir muhtıra vermiş. Yani cumhurbaşkanına Anayasa'yı referandum yetkisiyle değiştirme imkânının verilmesi isteniyormuş! Tek maddelik bir kanunla verilebilirmiş yetki. Cumhurbaşkanı da lüzum gördüğü zamanlarda bu yetkisini kullanarak, Anayasa'nın değiştirilmesini yararlı gördüğü bölüm ya da maddelerini halkoyuna sunabilecek... Sizin fikriniz ne bu hususta?.."

Tekir'de yine "No comment!" Durur muyum, abandım ben de: "Efendim, *Tercüman*'da da o nazlı sermayenin sözcüsü Nazlı Ilıcak ikidir bu konuya değiniyor. Son yazısını şöyle bitiriyor: 'Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın fevkalade sınırlı yetkilerle donattığı cumhurbaşkanı, kuvvetli bir şahsiyet de olsa, siyasi rejime işlerlik kazandıramayacak ve parlamento üzerinde hâkimiyet kuramayacaktır. Anayasa'nın verdiği yetkileri, şahsiyetlerle telafiye çalışmak boş bir çabadan başka bir şey değildir' diyor. Sayın Tekir, siz de aynı görüşte misiniz?.."

Tekir yine suspus. Bu sefer Demirel'in bir sözünü deneyim dedim: "Efendim, Başbakanımız Demirel *Milliyet* gazetesine verdiği bir demeçte şöyle dedi, iki gün önce: 'Bu Anayasa'yla Türkiye idare edilemez, diyen benim. Bunu 1969'da söyledim. Aradan 11 yıl geçti. Anayasalar Kitab-ı Semavi değildir dedim. İhtiyaç olursa anayasalarda değişiklik şarttır. Nitekim Amerikan anayasasındaki birçok maddede değişiklik yapılmıştır. Ve Fransa bunalıma girmiş ve çıkmış, anayasayı yeniden yapmıştır." Sayın Tekir, Sayın Demirel'in bu sözüne ekleyeceğiniz bir şey var mı acaba?"

Bunun üzerine, şimdiye dek ağzını bıçak açmayan Tekir dile geldi, miyavlamadan çok vahvahlamayı andıran bir sesle, "Çok rica ederim" dedi, "demir pençenizi çekin üstümden. Be-

ni bu işe karıştırmayın! Şu halimi görüyorsunuz zaten, karnım burnumda... Hem efendim, onların martları başka, bizim mart başka!"

28 mart 1980

Geri Alınmaz Olan Verilmiş Haklar

27 Mayıs Dönemi, 1950-1958 arasında egemenliğini yitirdiği kafasına dang eden bürokrasinin toprak, ticaret ve sanayi burjuvazisiyle hesaplaşması dönemiydi. Köylüklerin piyasa ekonomisine açılması politikasının Finans Kapital'in görüşünce artık düşük karşılık getiren bir doyum noktasına ulaşmasına karşın, DP'nin bu doğrultuda diretmesi DIŞ DESTEĞİN çekilmesi sonucunu yaratmış ve IMF reçeteleriyle bunaltılan Menderes, büyük kitleler nezdindeki eski sevecenliğini elinden kaçırmaya yüz tutmuştu.

Fırsat, bu fırsattı! Cumhuriyet bürokrasisi darbeyi vurup sultasını yeniden kurmalı, burjuvaziyi tekdir ve biraz da kötekle yeniden pederane kanadı altına almalı, böylece ona yerini ve haddini bildirmeliydi! Bunun için de burjuvazinin üzerine çöreklendiği yasama ve yürütme güçlerini dizginleyebilecek bir denetim mekanizması kurulmalıydı!

1961 Anayasası, bürokrasinin üstünlüğünü ve artık değer üzerinden almaya alıştığı aslan payını güvence altına sokacak bir belge olarak, işte bu anlayış içinde kotarıldı. Tarihsel kökeni ise, Cumhuriyet'in temelinde yatan bürokrasi-burjuvazi ittifakında baş gösteren çatlaktı. Bu çatlak, 61 Anayasası'na o zamana dek akıldan hayalden geçirilmeyen birtakım siyasal ve ekonomik hak ve özgürlüklerin de doluşmasına yol açtı.

Üstelik burjuvazinin kazanmış olduğu kitle desteğini dengeleyebilecek bir Kerim Devlet imgesinin halk katlarında yaratılması da söz konusuydu. Ama bu imgenin yaşama konulması, Anayasa'ya giren ilkelerin yasallaştırılması, yasalaştırılanların da uygulanması ayrı bir takvim konusuydu; çıkmaz ayın çarşambasına da kalabilirdi. Yeter ki, bürokrasi, o gün için, egemenliğini yeniden ispatlasın! Yoksa emekçi yığınlarını yanına alıp burjuvaziye karşı gelmek, gündeminde

bile değildi. O işe niyetli olsaydı, Kurtuluş Savaşı sırasında ya da sonrasında yapardı zaten. Bütün istediği ayrıcalıklarını yitirmemesine elverecek dengeli bir rejimdi. Karma bir ekonomi (devlet ve özel kesim) ile karma bir siyasi (bürokrasi-burjuvazi) sözünü ettiğim çatlağın ne derece tehlikeli olduğu da hemen ayan beyan olmuştu zaten. TİP'in birden gelişivermesi bile yeterince gürültülü bir çandı, değil mi?..

12 Mart'a kadarki dönem, bu çatlağın alelacele onarılmasıyla geçirildi. Sol, Ortanın Solu'yla denet altına alınmak istendi. Bürokrasiye de lisan-ı hal ile anlatıldı ki, dışa bağımlı kapitalistleşme sürecinden dönülmemek koşuluyla, kendisine belirli çıkarlar ve fahri (Korutürk değil) bile olsa bir üstünlük tanınacaktır! 12 Mart, bu çatlak sıvama işleminin Anayasa değişiklikleriyle tam resmiyete bindirilmesi atılımıydı. İlk anda, sanayi burjuvazisinin üstünlüğünü öbür burjuva kesimlerine karşı sağlayacak bir reformlar girişimine başlanıldıysa da, parti bünyeleriyle parlamento yapısının buna elverişli olmadığı anlaşılarak, Birinci Erim Hükûmeti'nin gümlemesiyle ağır toplar Sol'a ve özgürlüklere endaht edildi. Ecevit'in UMUT Dönemi ise, Ecevit'ten başka, partisi içinde kimsenin inanmadığı bir sosyal demokrat ara nağmesiydi. O da çabuk geçti gitti. Kıbrıs, petrol, baskı, ambargo, ekonomik bunalım, olan özgürlükleri de süpürdü gitti.

Diyeceğim 27 Mayıs çatlağının geniş yığınlara bağışladığı özgürlükler, bir yandan ana ittifakın kökü derinlere inen ve gerektiğinde havuç yerine sopa göstermedeki yetkinliği, bir yandan da geniş yığınların siyasal bilinçlenmesini önleyen nesnel ve öznel koşullar dolayısıyla, onlara sahip çıkamamaları yüzünden birer ikişer peştemallanırken, işçi sınıfına tanınmış haklara şimdiye dek pek el sürülemiyordu. Nedeni de işçi sınıfının bu hakların kendine yararını çıplak gözlerle görüp, onlara sahip çıkmasıydı.

Şu anda, sanırım, siyasal yaşamımızdaki en önemli geli-

şim, egemenlerin işçi sınıfına zorla ve kerhen verdikleri haklara kastetmede gösterdikleri kararlılık. Bunda dışta ve içte karşılaştıkları zorların ve zorlamaların olduğu kadar, kendilerini böyle bir meydan savaşı vermeyi göze alacak kertede güçlü ve birlik görmelerinin dahli var. Bu yanlış hesabın yanlışlığı arada kazanacakları başarılarla yakın gelecekte örtülebilirse de, uzun erimde bu ateş dansının hangi yangını kundaklayacağı ve hangi konakları yakacağı belli olmaz.

Ateşi bırakalım da sudan örnek verelim. Son sağnaklarda Seyhan Barajı patlama tehlikesiyle karşılaştığında, sular, nehir yatağına verildi ve bir kısmı da buldozerle setler yıkılıp Adana içine salındı. Böylece Çukurova Bölgesi yıkımdan kurtarıldı. Doğa güçleriyle uğraşmada bu zekâveti gösteren yöneticilerimizin, sınıflaşan işgücüyle cebelleşmede de aynı doğru ölçülerle hareket edip bu Tufan Peygamberliğinden vazgeçeceklerini ummak istiyoruz.

5 nisan 1980

Dehşetli Bir Yazı Üzerine

Ünlü televizyonist jurnalist ve Kemal Tarihist İsmail Cem, geçende *Hürriyet*'te çıkan "Dehşetin Neresindeyiz?" başlıklı bir yazısında, yurdumuzdaki "dehşet" olgusunu dehşetengiz bir biçimde inceliyor. "Açık fikirli", "liberal görüşlü", giderek "ilerici" diye anılan aydınlarımızın nasıl kaypak ve "iki cami arasında beynamaz" bir ruh ve kafa yapısında olduklarını ve yeni ile eski dünyalar arasında bir seçim yapmak zorunda kaldıklarında nasıl dehşete kapıldıklarını belirlemeye yarar düşüncesiyle bu yazıyı ele almak istiyoruz. Yalnız, daha önce terim, daha doğrusu terminoloji üzerinde anlaşmamız gerekli. Sayın Cem, korkarım, "terör", ile "terörizm"i, yani "dehşet"le "tedhiş"i birbirine karıştırıyor. "Terör" "ruhu birdenbire kaplayan büyük korku, yılgı", "dehşet", "olağanüstü şeyler karşısında şaşma" anlamlarına geliyor. Bir de, "bir parti veya hizibin iktidarda kalabilmek için sistemli olarak zora başvurması sonucu yaratılan aşırı korku hali" demek. Örneğin, Fransız Devrimi'nin 1793-1794 yıllarında oluşan Terör Rejimi ya da "Devrimci Terör" gibi olguları anlatmak için kullanıyoruz bu terimi.

"Terörizm", "tedhişçilik" ise çok daha özgül bir olgu... "Siyasal davasını kabul ettirmek için karşı tarafa korku salacak suikast ve baltalama hareketleri gibi" davranışlarda bulunma demeye geliyor. Sayın Cem "1975 sonrasında tırmanışa geçen" olguyu kastettiğine göre, "dehşet" değil "tedhiş" sözcüğünü kullanmalıydı. Nitekim, "dehşet" yurdumuzda kalubeladan beri sürüp giden bir olgu olmasına karşılık "tedhiş" ona kıyasla çok daha yeni, bir bakıma nev icat bir olgu... Üstelik, Dünya Tedhiş Tarihi'nde, "tedhiş"in devlet dehşetine karşı kullanıldığı da çok görülmüştür.

Bu biraz uzun kaçan girizgâhtan sonra geçelim asıl yazı-

ya. Sayın Cem, "Dehşet olayı, son derece karmaşık bir bütündür. Eğitim sisteminden ekonomik yapıya, toplumsal sorunlardan tarihsel kalıtıma, yönetimlerin becerisi ve yapısına kadar çok sayıda nedeni vardır. Bu nedenler, elverişli bir ortam oluşturduğunda, kanlı sonuçlarını yaratmakta gecikmemiştir" yargısına vardıktan sonra, şu sonuca yöneliyor: "Dehşet olayıyla iç içe yaşanan son beş yılın öğrettiği, sonucu değiştirecek bir mücadelenin, ancak toplum yaşamının bütün kesitlerini içeren bir anlayışla mümkün olabileceğidir. Bu ise, ceza yasasını değiştirmek ve polisin etkinliğini artırmaktan çok daha zahmetli, kapsamlı, uzun vadeli çalışmaların ürünü olabilir."

Sayın Cem, söz konusu nedenlerin karmaşıklığına ve derinliğine değiniyor, ama bunların neler olduğunu nedense kurcalamıyor, "Tedhiş olgusu"nu tarihselliği içinde incelemeye boş veriyor. "Dehşet olayının kaynaklandığı kimi neden, Türkiye'nin ekonomik gerçeklerinde daha uzun süre var olacağa benzemektedir" demekle yetindikten sonra, "Toplum bütün öteki etkenler karşısında ekonomide olduğu ölçüde çaresiz değildir" yargısına dayanarak, düşündüğü önlemleri tarihsellikleri içinde yeterli bir çözümlemeye bağlamadığı için, önerileri de kimi Türkiye koşullarına denk düşmeyen örneksemelere dayandığından, kimi de sorun temeline inmeyen üstyapı uzantılarıyla sınırlandığından, attığı bütün antiterörist kurşunlar hep ıska ve karavana.

Sorunun can alıcı noktası, bizde devletin oldum bittim dehşet geleneğine sadakatidir. Bu yüzden de toplumsal çalkantılar, sınıf dengesi değişmeleri devlet yapısına zamanında yansımamaktadır. İstediği kadar demokrasiye bağlılık yeminleri etsinler, iktidarlar hak ve özgürlükler kaftanını değişen, büyüyen toplumun vücuduna göre değil, kendi dar ve sınıfsal çıkar ölçülerine göre biçmekteler. Anayasa'nın da ikide bir değiştirilmesi ve boyuna değiştirilmek istenmesi, yamalı

bir bohça gözüyle görülmesi de bu yüzden toplumun ileriye, çağdaşlığa doğru gidiş eğilimine karşın, resmi arabalar hep geri viteste... Âdeta tarihsel zamanla devlet zamanı arasında saat farkı değil, asır farkı var. Tedhiş işte bu boşluğa doluşmuştur. Tarihsel zaman hızlandıkça da bu olgunun tırmanma hızı artmaktadır. O kadar ki, toplumumuzun en geri kanatları devlet adına çırpındıklarını söyleyerek tedhiş odakları oluşturabilmektedirler.

Şimdi bu durum karşısında, Sayın Cem'in yaptığı gibi, Federal Almanya'dan, İtalya'dan örnek getirerek ve o ülkelerdeki tedhiş hareketlerinin gayrisınıfsallığına parmak dolayarak Türkiye'de de farklı sınıfsal güçlerin tedhişe karşı ortak tavır almasını salık verebilir misiniz? Sözü geçen ülkelerde tedhiş, demokrasinin devrim takvimini altüst ettiği görüşünden köklenmekte ve bir çaresizliği, umutsuzluğu temsil etmektedir. Onun içindir ki, komünist ve sosyalist partiler bile bu mevmidane ve tecritli çıkışlara karşı cephe almaktalar; elde etmiş oldukları hakları bir çıngar ortamı içinde yitirme tehlikesini görerek, burjuva partileriyle işbirliği etmedeler. Türkiye'de ise tedhiş, yeni toplumsal oluşumların iktidar katında sözünü duyurma ve geçirme hakkından yoksun tutuluşundan ileri geliyor. Yurdumuzda gerçek demokrasi, hadi onu geçtik, İtalya'daki kadarı bile kurulsun, bakın o zaman bu tedhiş salgını ortalığı kasıp kavuracak mı hâlâ? Tek tük çıkışlar olsa bile, o zaman onlara karşı, İsmail Cem'in öğüdü üzre toplumun bütün demokratik kuruluşları ortak cephe alırlar. Hem de seve seve. İsmail Cem'e diyeceğimiz bu kadar. Fazla endişeleniyorsa ama, kendi bilir. Sultan Cem gibi o da Frenk ellere sefer etsin bu ara, ordaki demokratik parti ve kuruluşlarla terörizme karşı farklı sınıfsal güçlerin ortaklığına katılmak için.

6 nisan 1980

İşverenler Parlamentoya İş Veriyor

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Genel Sekreteri Rafet İbramoğlu "grevlerin işverenden çok, topluma zarar verir hale girmeye başladığını öne sürerek, bunların toplumu etkileme halinde durdurulmasını sağlayacak bir yasal düzenlemeye gidilmesini" istemiş.

Görmüşsünüzdür, Tercümanı Hilafi Hakikat bir kampanya, daha doğrusu bir tezgâh açtı. "Kendiniz Dikin, Kendiniz Giyin!" diye. Nazlı Ilıcak biçecek, siz de dikip giyeceksiniz! Böylece Nazlı Hanım sayesinde, üryanlıktan kurtulacaksınız! Bu patronlar garip yaratıklar. Terzi Kuşları mı bunlar nedir?.. İlle de onların çizdiği patrona göre yaşayacağız biz! Onlar çizecek, onlar biçecek, biz de dikip, dikilip, onların neşesine, zevkine, keyfine göre amel edeceğiz. Amel olacağız.

Kavramları da böyle kendi akıllarına göre biçiyor, patronlaştırıyor bu patronlar... Şu İbramoğlu'nun "toplum" anlayışına bakın hele! Süt sütçü, çiçek çiçekçi, ve aynı mantıkla toplum toplumcu olamayacağına göre, toplumculuk da oncağızlar gibi toplumdışı ve bir bakıma toplum aleyhtarı olanlara kalıyor zaar...

Nasıl "Devlet Benim" diyen muhterem, "Devlet bana aittir, devlet benimdir" demek istemişse, bunlar da topluma sözümona sahip çıkarak, toplum üzerinde sahiplik taslıyor, "Toplum Bizim" öyleyse "Toplum biziz" demeye getiriyorlar. Giderek, "Bizim çıkarlarımıza aykırı olan şeyler, toplumun çıkarlarına da aykırıdır" ayağına yatıyorlar...

İbramoğlu der ki: "Grev hakkı Anayasamızın tanıdığı bir hak olmakla beraber, mülkiyet hakkı, haberleşme hakkı, çalışma ve sözleşme hürriyeti gibi diğer anayasal hakların üzerinde değildir. Grev hakkı bu haklarla çeliştiği noktada hak olma vasfını kaybeder."

Pekiy, grev hakkı öbür hak ve özgürlüklerle nerde ve ne bakımdan çelişiyormuş? İbramoğlu'na göre, "Devlet tekelinde olan işkollarında yapılacak grevler doğrudan milletimize zarar veren grevler"miş. Ben mi yanlış anlıyorum yoksa? Devlet tekelinde olan işkollarında işveren devlet olduğuna, devlet de milletle ayrılmaz bir bütün oluşturduğuna göre, greve girişen işçiler millete karşı hareket etmiş, millete zarar vermiş mi oluyorlar?

Öyleyse bu işkollarında grev hakkı toptan kaldırılsın! Ama o zaman İbramoğlu'nun sözünü ettiği sözleşme hakkı nerde kaldı? Geçtik onu bir kalem! Bu hesaba göre, bu işkollarında millete en yararlı çalıştırma düzeni bedava çalıştırma, yani angarya olmaz mı? E, o zaman, Anayasa'nın bunu önleyici yaptırımları arada kaynamaz mı? Hem bu işkollarında çalışan bir milyonu aşkın işçi milletten sayılmıyor mu yani... Öyle bir mantık ki bu, mantı yap TİSK yöneticilerinin önüne koy, bakalım yiyebilecekler mi? Yine Genel Sekreter İbram'a göre, "özel kesimde uygulanan grevler de belli bir sürenin sonunda ve zincirleme olarak etkisini göstermekte, piyasada mal darlığına ve bu malların daha da pahalılaşmasına yol açmakta" imiş. Hoppala... Madem ucuzluk istiyorsun, bre İbramoğlu, grev hakkını kısıtlayacağın yerde, "mülkiyet hakkı" genellemesi altına gizlediğin "KÂR ETME" hakkını kısıtlamayı, fiyatları denetleme yolunu niye düşünmezsin hiç? Millete daha az zarar veresiniz diye yani!.. Çünkü son yıllarda kâr oranlarınız artıp duruyor, oysa gerçek ücretler eylül 1977'de 100 olarak kabul edilirse, 1979 eylülünde, fiyatların artışı karşısında, 100'den 54 düzeyine düşmüş! Vatan Millet menfaati söz konusuysa, kimin fedakârlık etmesi gerektiğini, kimlerin hakkının topluma zararlı olması nedeniyle kısıtlanması zorunluğunun belirdiği meydanda. Nalıncı keseri gibi hep işçinin nafakasından yontma allahtan reva mı? Madem toplumu bu kadar düşünüyorsun, fiyatlarına çüş desene biraz!..

Oysa sen, "Belli ve makul süreyi aşan grevlerin amacını aşan grevler olduğu kabul edilmeli ve bu makul sürenin sonunda eğer grev devam ediyorsa, bunun bir hakkın suistimali olduğu görüşünden hareketle durdurulması hakkaniyete uygun düşecektir" diyorsun. Bu süreyi kim ve nasıl kestirecek? İşveren olarak sen, işçilerin makul isteklerine hayır demekte diretir; icabında lokavtlarla çelişkiyi azdırırsan bu sürenin makuliyeti ölçüsü rıfailerce mi belirlenecek? "Durdurulan grevlerin tarafsız bir organ kararıyla çözümlenerek topluma zarar verici niteliği ortadan kaldırılmalı" imiş! Niye açık konuşmuyorsun, İbram? Türkeş gibi "Milli bir sosyal güvenlik kurulu kuralım" işçilerin sırtına birer damga basıp, Kunta Kinte gibi çalıştıralım demiyorsun da dilinin altındaki baklalarla fal açıyorsun? Çalışma kampları açacağına...

10 nisan 1980

Mizaha Yeni Bir Soluk...

Egemenlerin bizleri hazırlıksız yakaladıkları şu saldırı hazırlığı günlerinde, işçi sınıfının yine derme çatma direnci arifesinde, gündemdeki ilk maddemiz, yığınlar içinde baş veren öfkeyi, elden geldiğince bilinçlendirmek, siyasallaştırmak için, önce bir kahkaha köşesine çekip, boşaltmak değil, uslandırmak değil, uslaştırmaya çalıştırmaktır. Kahkaha, öfkeyi sulandıran değil, öfkeyi çeliğe su verir gibi keskinleştiren bir ana işlem. Egemenlerin yalan yapmacık ciddiyetine karşı yalanlayıcı bir alaylılık gerek; kasılıp kalmak, susarak da olsa yalana istemeyerek katılmak değil! Yalanı kahkahanın bombasıyla olduğu yerde patlatacağız...

Ölçümüz bizim yaşamak, insanca yaşamak, insanlarımızı yaşatmak olduğuna göre yanlışı, insan düşmanını dağıtacağız, ama emeğiyle, alın teriyle yaşayanı koruyacağız. Daha doğrusu o kardeşlerimizin yaşama direncinin önüne dikilen ideolojik engelleri yıkacağız. Böylece, hem biz yazarçizer takımı bireyci olmasak bile, masa başı yalnızlığımızdan kurtulacağız hem de onca kalabalıklığına karşın, ortaklaşalıktan, sınıf doğrultusunda dayanışmadan yoksun yığınlara bir kahkaha ışığı çevresinde buluşma olanağı sağlayacağız.

Bunu yaparken, güncelden (ama egemenin politik güncelinden değil) hareket edeceğiz. Yani günlük yaşamın, hepimizin yaşamının çerçevesinden hareket ederek, yaşanan günün tarihselliğine varmayı deneyeceğiz, tek tek olayların ilmiklerinden sınıfsal mücadelenin örneklerini çıkarmaya çalışacağız.

Bu kadar alçakgönüllü yola çıktık derken, bu kadar iddialı konuşmak yadırgatıcı bile olsa, okuyucularımız en azından burjuva erdemlerinden biri olan alçakgönüllülükten

arınmış olduğumuzu görerek, bizim büyük burunlarımızı kırılmak üzre önlerine uzatışımızı, inşallah, yumruksuz karşılarlar.

10 nisan 1980

Demirel Kurt Kapanında

Dört Amerikan senatörüyle görüşmesinden sonraki demecine bakılırsa, Demirel mangalda kül bırakmıyor hâlâ. "Türkiye kendini savunacak güçtedir. Biz kendi vatanımızı her şart altında bekleriz. Bunu kimseye dayanmadan yaparız. Ayrıca kimseye yük olmayız. Ama bir ittifakın üyesiyiz, buna savunmamızı güçlendirmek için girdik. Türkiye hasta adam değildir. Sorunları vardır, ama bunları aşacaktır. Yunanistan NATO'dan kendi arzusuyla ayrılmıştır. Dönmesine biz karşı değiliz. Aradan geçen altı yedi yıl içinde değişen durumlar meydana gelmiştir, bunlar kale alınmadan bir çözüme varılmaz" diyerek, efeliği elden bırakmıyor.

Lakin o mangal yüreğinde eski ateş yok.

Masaya yumruk vurursa, can acısıyla "Alamanyaaa!" diye haykırmaktan korkuyor. Buraya teşriflerinde, Umman üssündeki subayların Basra Körfezi'ni tarumar etmek için sabırsızlandığından dem vuran aslan cinotriler, ertesi gün aşağıdan almaya başlıyorlar biraz. "Türkiye'nin İran politikamıza ilişkin görüşlerini aldık"; "Türkiye ile Yunanistan arasındaki anlaşmazlığın can alıcı maddesi Ege imiş, onu öğrendik" gibisine yuvarlak laflarla gazetecileri atlatıyorlar. Böylece sanırım, Neylüfer Yalçın'dan "Bu kadın!" diye söz etmekten gayri bir gaf yapmaksızın Atina'ya yollanıyorlar. Neylüfer kardeşimizin aynı Kadın Hakları Savunucusu hassasiyetini televizyondaki o mertli namertli tıraş bıçağı reklamlarına da göstermesini temenni ederek, geçelim şimdi Süleyman'ın kerrakesine!

İran'daki Amerikan rehineleri sorununun Ortadoğu'yu hop oturtup hop kaldırması yüzünden herhalde, Türkiye'nin iki büyük blok arasında son on-on beş yıldır ayak sürüye sürüye izlediği denge politikasının rehine verilmiş olduğu göz den kaçırılıyor ya da kaçırılmak isteniyo.. Hükûmet ekono

mik bunalım karşısında radikal, köktenci bir tutum almayı seçmiş. Bir bakıma, karma ekonomiden caymayı da içeren bu tarihi kararın başarıya ulaşması, dışardan gelecek para yardımına, borca ve eski borçların hemence ertelenmesine bağlı. "Tek yol budur" diyor Turgut Özal!

Demirel de aynı havayı çalıyor. Yani burjuva egemenliği Türkiye'de ya bu yoldan kurtulacak ya da batacak. Oysa, şimdiye kadarki belirtiler, Amerika'nın borusunu öttürdüğü uluslararası mali odaklar Türkiye'ye cankurtaran simidi atmaya pek o kadar meraklı gözükmüyorlar. Enver Paşa'yı mezarında hasedinden çatlatacak bir tehallükle ellerine sarıldığımız Alamanya bile hafiften kıvırtmaya başladı. Herr Matthöfer'le kendi Dışişleri bakanı arasında Türkiye'ye yardım konusunda anlaşmazlık çıkmışmış, falan filan...

Diyeceğim, Sülümanları bu büyük badireden kurtarmanın, kurtarabilirlerse elbet pahası da karşılığı da büyük olacak. Ekonomik değil bu karşılık. Nemiz var ki neyi vereceğiz? Bu ekonomik necatın fidyesi olsa olsa dış politikada mutlak teslimiyettir. Madem ocağına düşmüşün, o külhana ateş kürüyeceksin, çare yok ve de terleyeceksin. Şimdi Demirel'in beş dakkada bir don gömlek değiştirircesine terlediği gibi.

Bir köşe yazarı arkadaşımız, "Amerika para veriyor, Doğu Bloku da elektrik" diye özetliyordu durumu. Demirel, para gelsin de karanlıkta kalmaya razı. Nasıl olsa memleketimiz Ortadoğu'da Batı koltukevinin çıkarları uğruna koptu kopacak çıngarın obüsleriyle aydınlanır hesabına, aydınlanacağı kadar... Hele Ege, Karamanlis'le Demirel arasında bir karaman koyunu gibi dostça üleştirilse, ne oyunlar çıkacak bunun ardından! Umman-Atina-Ankara, o fırtına üçgeni nasıl bomba uçakları üfürecek Basra Körfezi üzerine! Dışişleri Bakan Yardımcısı Komer (herhalde Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde arabası yakılan herifin ya kendi ya bir yakını), "Basra'yı müttefiklerimizin Almanya'nın, Yunanistan'ın, Türki-

ye'nin vs'nin petrol çıkarları uğruna korumalıyız" diyor. E, bizi korumak için Basra'yı koruyacağına göre Amerika, biz de Amerika'ya yardımcı olacağız elbet ve böylece araba değil bu sefer Doğu Bloku'yla ne kadar köprü varsa aramızda hepsini yakacağız. "Alea iacta est" demiş Sezar, Rubicon Nehri'ni geçerken. Ok yaydan çıktı. Türkiye'de burjuvanın Türkiye'yi içine soktuğu çıkmazın yayından çıkacak bu alevli ok, Ortadoğu'da kim bilir hangi çadırları tutuşturacak, hangi hanümanları söndürecek? Bülent Ecevit'in yakasındaki altı ok da seyre bakıyor ve bakacak onun ardından... Sen misin Kıbrıs'a çıkartma yapan, onlar ermiş muradına, sen çık, bakalım, tahtakurulu kerevetine!

Demirel de düşünde Arabistan-Acemistan kumlarında güreşsin Erbakan seraplarıyla! Zaten girmiş MHP'nin kurtkapanına, bir yerine çöp batar diye mi korkacak!

13 nisan 1980

Nazi Almanyası'ndan Bir Sahne

Köln şehrinin (ki bizim işçiler Kölen diyorlar ona) merkez kışlasında 30 ekim 1936 günü, kışla yöneticileri, tutuklu, gözaltı ve gözüstü devrimciler koğuşunda Rosa (ki GÜL demektir) türkülerinin coşması karşısında, bir bakıma teknolojiyi yerinde bir kullanımla, hoparlörlere "Deutschland. Deutschland Über Alles" marşını dayayarak, bastırım uygulamışlar. Küçücük mekânda onca büyük bir sesin boğultusuna giren devrimciler de, dokuz mu, altı mı, belli değil, SA'yı, nasılsa kıstırıp rehin almışlar. Deutschland bundan dolayı, pısacak, susacak değil a!.. Ama devrimciler de, hunnak olma pahasına, "Gül Türküsü"nü ürüyerek haksız dirençlerini sürdürmüşler. Derken bunu işiten garnizon komutanı, kışlaya şeref vermiş. Koğuşa gaz bombaları yağdırılmış, gayet medeni bir şekilde. Devrimciler de gayet gayrimedeni bir biçimde "kroki" durumuna girmişler (kroki durumu, biliyorsunuz, beynin işlevini ve bedensel melekeleri yitirtecek derecede ağır bir uyuşma halidir). Bunun üzerine Garnizonun Bokus Takımı içeri salınmış. Devrimcilerde ne kırılmadık ağız ne burun ne de dökülmedik diş kalmış. Devrimciler böylece "Gül Türküsü"nü okumanın cezasını çekmişler, ama Garnizon Bokus Takımı bu örneksel temrin ve antremandan alabildiğine yararlandığı için, Almanya'nın o yılki olimpiyatlara giren milli bokus takımına iki siklet sokmuş. Biri olimpiyat ikincisi, öbürü de üçüncüsü olmuş. Spor dediğin böyle olur işte!..

Bunun bizim bokusçularla ne ilgisi mi var? Yok be, kardeşim yok! Ondan işte hep böyle sonuncu geliyoruz ya! Nerde bizde o düzen, nerde bizde öyle garnizon komutanı! Biz kapılmışız hümanizma diye bir alıklığa! Bu böyle gider!.. Oysa Sultan Selim, nasıl temizlemişti yeniçerileri! Bizde yürek kalma-

mış, yürek! Bu gibi sporlarda, yani güreş, judo ve bokus sporlarında yeniden varlık gösterebilmemiz için (yani dünya çapında) bize yeniçeriler değil, eski Sultan Selim'ler gerek! Öyle bir vuralım ki, şaşsın felek!.. Ve çalsın dümbelek!..

19 nisan 1980

Tanyeri Ağarıyor

Hayır habermiş meğer, ağrıdan
kopar gibi oluşu eklemlerimin,
Aylar var ki ağırdan ağırdan
bir değişim geçirmekteymişim...
Masalları bi ansıyın hele,
cazlı bir süreçtir her mucize,
Dövme bir güldür ki, iğnelerle
cazır cazır işlenir tenlerimize,
Vak't erişip lakin açtı mıydı da
bilincimizde alyuvarlı resmi,
Şıp diye erdim sanırsın murada
unutup bütün çektiklerini...
Hem ne varsa halklar tarafından
yaradılmış, yani halkedilmiş,
Ve ne getirdiysek Dağın Kafından
aşk, dil, bilim, çağdaş teknik ve uğraş,
Hepsi de kan, döl ve ter dökerek
hakedilmiş mucizelerdir...
Eskiden kötrüm bir ozandı bu gerçek,
onu yürüten şimdi bu dizelerdir...

Halklar, tarihin örsünde dövüle dövüle çelikleşerek, büyük oluşumları, dönüşümleri, devrimleri gerçekleştirirler. Türkiye Anamız da bir doğumun sancıları içinde. O dünyaya gelişin güzelim haykırışını, kendi hançeremizden çıkarcasına, hep birlikte işiteceğiz, yakındır.

Nerden mi bildim? Onu bilmeyecek ne var? Baksanıza, egemenler işlerin eski minval üzre yürümeyeceklerini çoktan anladılar! Bu düzenin ancak zorbalıkla yürüyebileceği kafalarına dang etti! Aşikâre vurdular artık sömürünün kuklacı iplerini!

Sosyal Hukuk Devleti örtüsü, bir striptizci çalımıyla, soğumaya yüz tutmuş bu vücudun üstünden çekildi çekilecek!..

Öte yandan emekçi yığınlar da gayrı bu düzen içinde yaşamaya razı olmazlıklarını ortaya koymaya başladılar. Halkımız dile geliyor yavaş yavaş. Lafebeleri sıfırı tüketti. Gerçek ebe, yani halk, Türkiye Ana'nın bileğinden tuttu, nabzını dinliyor...

Bu 1 Mayıs, içerde, dışarda, toplu ya da dağınık ya da Mersin'de örneğin, kutlanmasına kutlanacak elbet. Ama bilelim ve ona göre davranalım ki, yılın 365 gününü 1 Mayıs kılacak Yüce Bayram'ın arifesindeyiz. Ayağımızı denk alalım filan demiyorum. Sadece adımlarımızın birbirine denk düşmesine bakalım! Ağrılar sıklaşıyor, saflarımızı sıklaştıralım. O nur topu bebenin Türkiye Ana'nın karnına küçücük yumruğunu çarpa durduğuna bakarak, biz de yumruklarımızı kaldırarak ona selama duralım!

30 nisan 1980

Kovboy Aklı

"Missouri" adlı o deniz canavarının, sırtında Washington Büyükelçimiz Münir Bey'le birlikte, İstanbul'a gelişi sıralarında, Abanoz Sokağı'nın duvarları Ankara fermanıyla badana edilir ve adı büyük bir ozanımız bu muhteşem olayı marnel yakalı ve güvercinli bir kasideyle kutsarken, dillerde dolaşan, radyo mikrofonlarını aşındıran bir şarkı vardı, "Amerika, I love you" diye. Neylersiniz ki, Kovboyların kaderi bu, gün geliyor, âşıklıları, hizmetlileri, atları, avratları ona öfkeleniyor, öçleniyor, intikamlarını da alıyorlar. Bu yazımın başlığını da bu gerçeği vurgulamak için *Tercüman* gazetesi yazarlarından, sayılı antikomünistlerimizden ve Amerikanperverilerimizden Ahmet Kabaklı'nın bir yazısının "serlevhasından" aşırdım.

Kabaklı, makalesine "Ecurufya kitabımızda Mr. Carter Almorika kıralı El-kaatır diye geçer" deyip başladıktan sonra, şu sonuca varıyor:

> Afganistan'daki Rus canavarlıklarını def etmesi için dünyanın ümit bağladığı bir Amerikan Cumhurbaşkanı düşünün ki, Kongresine, Senatosuna ve hiçbir müttefikine (NATO'ya bile) haber vermeden, Üçüncü Dünya Harbi'ni alevlendirebilecek bir kovboyluğa kalkışmış, İran'a gizlice helikopterler, uçaklar, komandolar indirmiş, sonra da topal bir katır gibi yolda kalmıştır! Böyle bir Amerika'ya dünya nasıl güvenecek, onu mütecaviz Ruslardan nasıl ayırt edecektir? Dünyamızın başı cidden beladadır, yazık! Aklımızı başımıza toplayarak, hiçbir mütecavizin aleti olmamaya çalışalım.

Demirel de, Erkmen de, Bakanlar Kurulu da söz konusu "kovboyluk" üzerindeki beyanlarında dillerini çürük dişlerinin

kovuklarına gizlemeye çalışıyorlarsa da, emin olun, içlerinden Amerika'ya lanetler yağdırıyorlar ve Carter'e "Katır tepmişe dönesin" diye beddualar ediyorlar: "Şah dehlendikten sonra, aslanlıktan boğalığa soyunan İran'ın sırtında rodeo gösterisine kalkacak zamanı buldun, değil mi, tam!.. Patlamadın ya, yav, şu bizim mangır işleri yoluna girinceye kadar bekleyemez miydin? 53 götü boklu rehinenin esamisi mi okunur? Biz, Kızıldere'de üç kikiriği cennet-âlâya yolladıkta sesiniz, sedanız çıkmadıydı ama! Yeniden cumhurbaşkanı seçilmekse bütün merakın, bizdeki gibi uzatırsın turları biraz, o zamana kadar Humeyni de zaten mortayı çeker, sen de bu şaibeden aklanıp, piri pak dönersin Beyaz Saray'a!.. Bu 'Sıçtı Carter, bez getir!' curcunasında olan bize oluyor be!.. Derdimiz zaten başımızdan aşkın, bi de senin altını mı temizleyeceğiz!.."

Demirel böyle kötü kötü söyleniyorsa, yerden göğe haklı! Bir yanda Sovyet elektriği ile İran petrolü, öbür yanda Amerikan doları! İki ateş arasında kalmış biçare! Yukarı tükürse "Batılılık" pis bıyığı, aşağı tükürse Sakal-ı Şerif! Ne İsa'ya ne Musa'ya ne de Hazreti Muhammed'e yaranabiliyor! Sağdan Erbakan Hoca, soldan Eco bastırıyor! SIA'yı var, CIA'yı var, çıyanı var, sırtlanı var bunun. Hele o üsler, sebeb-i mevti olacak, alimallah! O İncirlik Üssü, nefsine mukayyet olmasa, ocağına incir dikecek! Hoş mukayyet olsa da ne fayda! Baksana, Associated Press'e göre, İsrail Radyo Telekomünikasyon Dinleme Servisi Uzmanı Miki Gurdus adındaki çıfıt, Amerikalı rehineleri kurtarma harekâtı sırasında Amerikan uçaklarıyla helikopterleri arasında geçen konuşmalara dayanarak verdiği bilgide, operasyonu yöneten Amerikan komutanının içinde bulunduğu uçağın harekât bittikten sonra Türkiye'deki bir havaalanına indiğini bildirmiş. Gazeteciler, "Ne diyorsunuz buna?" diye soruyorlar. Demirel, "Hiç kimse öküzün altında buzağı aramasın!" diye cevap veriyor sözde! Oysa gazetecilerin buzağı filan aradıkları yok. Sadece, hep birlikte dev

bir öküzün altına düşmüşlüğümüzden söz ediyorlar, çare soruyorlar Demirel'den. Ama hazret çaresizlik içinde, ne yapsın! Buzağı değil, ha düştüm, ha düşeceğim, nerde o acep diye, tuzağı arıyor harıl harıl tuzağı! Ama oturduğu yerden, çünkü bir kıpırdasa, dananın kuyruğu kopup boynuna dolanacak, biliyor. Kumda oynuyor onun için. Deşt-i Lut Çölü'nde çöplenen Carter'den ders almamışçasına!

Velhasıl, çok sıkıştı Demirel. Oturağını miğfer diye başına oturtup, oturduğu yerden yurttaşları için düşmana (?) karşı seferberliğe çağırması bundan. Oysa bir iç düşman varsa, o da kendi içindeki şeytan! Yani Amerikan kepçesiyle midesine indirdiği faşizm!

2 mayıs 1980

Yavuz Celiyo Yavuz Denizi Yara Yara

Bu SIA daleverasyonu, sanırım, istediği kadar parlamento halvetine, külhanına sokulsun, alevarasyon içinde olmaktan kurtulamayacaktır. Nedeni ise manav, müşteri ve zerzevat arasındaki üçlemin güçlemidir. Nasıl öyle olmasın ki, sorun meyvahoşta, yani halde zaten hallonulmuş haldedir. Madem gayriTürk, gayrimilli sanayi burjuvazimiz, çaresizlik içinde, Amerikan siyasal ve ekonomik blokuna katılmayı, bent olmayı tek çare olarak görmektedir.

Bundan böyle egemenler arasında kimse kimseye, "Moskova'ya Moskova'ya" diye fısıldayarak, ıslıklayarak bile bağıramayacaktır. Karanlıkta kalmak pahasına bile olsa...

Türkiye'nin elektrifikasyonu bir siyans fiksiyon (yani bilimkurgu romanı) hikâyesi haline gelmiştir çünkü.

Işıktan korkanlar, ampulü ortadan kaldırmayı icat edeceklerdir elbet. Ampul fabrikalarında grev bugünkü koşullarda işçinin göreviyse, grevi yasaklamak da işverenin görevidir, emniyeti icabıdır. Bu rejim karanlıkta göz kırpmaktadır. Böylece, halkı şaşırtacağı, şaşı edeceği vehmindedir.

Eski büyük konaklarda, saraylılar kocaman kocaman sofralarda, karşıdan gelen ayak seslerine karşı, "Sesime gel sesime gel" diye bağırarak, birbirleriyle buluşup koklaşırlarmış... Bugünkü SIA tartışmaları da o temsil, "anlarsın a" kabilinden.

Gazetelerde yayımlanan metin, bir naylon fatura, belki de bir kombinezon. Galatasaray ve Fenerbahçe taraftarları istediği kadar "şike, şike" diye feryat etsin tabaklanmaya elverişli yüzleriyle kulüpçüler ve lüpçüler "şaka, şaka" diye pişkinliğe vuracaklardır. Ve de Erbakan, bildiği kadar "Batı Kulüpçüsü" yakıştırmasına şut atadursun, o hedef aldığı zümre, kadiminden "Çerde d'Orient"dan neşet ettiğini, o şark ku-

marhanesinden çıktıklarını öyle iyi bilmektedir ki...

Bir de bir gün bakacağız ki U-2 kılığına girmiş bir Goben zırhlısı, ineğin ve örneğin, Kabil'e ya da Tahran'a iki keçi boku atmış. Ama nereden kalkmış, nereye uğramış, nereden benzin ikmali yapmış, ara ki bulasın. O Goben işte, bir de bakarsınız Dolmabahçe Sarayı'nın duvarına goblen halı olmuş! Tutabilirsen tut, Süleyman'ın perçeminden! Yavuz! Yavuz! diye millet alkış tutar bir eyyam. Akıllarında işte o hesap... yıllar sonra onu da ıskartaya çıkarıp cilet ederiz diye düşünüyorlar, ama bu milletin tıraşa karnı tok. Perdahlanmadık bir kulağının arkası kaldı çünkü.

Yavuz celiyo yavuz, denizi yara yara... kolay gelsin! Lakin bu kızı alamazsın başına vura vura... o kız, o kızan, kızıyor size çünkü... ve de açtı gözünü...

11 mayıs 1980

Ok Değil de Şiş mi Yoksa?

Bu CHP oldum olası garip bir partidir. Essahtan garibanların partisi olmadığı için belki. Ama şimdiye dek garabette bu kadar ileri gitmediydi. Sanırım, o da ahir zaman genel başkanları Bülent Ecevit sayesinde. Şiirdeki Garip Akımı'ndan sonra, belki de o akıma yaşı yetip katılamadığından ötürü, bu şairimiz, siyasette bir Garip Akımı yarattı. Bence, bu doğrultuda, korkarım, Orhan Veli'den de öte, bir sürrealizm, gerçeküstücülüğü derekesine vardı şimdiden bile. Konuşmalarını dinleyip okuduğumda, bir "letrizm" doruğuna da yakında varacağı kanısına varıyorum. "Letrizm" biliyorsunuz, sırf sese, hatta harfe dayanan, Frenkkâri bir şiir akımıdır, yani bir çeşit harf atmaktır, anlamı bir yana bırakıp, seslilerle sessizler arasında çağrışımlardan çok, tepkileri çağırıcı bir uyum daha doğrusu dürtücü bir uyumsuzluk yaratma çabasıdır bu, şiirde. Yüzyıllardır Kuranıkerim'i anlamadan dinleyen bir millet olarak bu akıma yatkınlığımız olduğu da söylenebilinir bir bakıma. Ne var ki, halkımız, gitgide tımarının bellendiği bilincine varmak üzre olduğundan, zarftan çok, mazrufa önem vermeye başladığına göre, bu tarz lafazanlıkların hallaç yellerine gitmeye mahkûm olduğu kanısına varmakta mazuruz...

Şu günkü haliyle CHP, en sayılı başarısını SOSYAL DEMOKRASİYİ, dünyanın hiçbir yerinde görülmedik bir hızla, aşağı yukarı iki üç yıllık bir süre içinde iflas ettirmekle göstermiştir.

Gerçi, Sosyal Demokrasi, hele Türkiye yapısındaki bir ülkede Sayın Ecevit'e bolluğunu gözlemlediğimiz bir safdillikle donanmadıkça bel bağlaması muhal bir sosyal, siyasal faraziye olmakla birlikte, bunca kısa ömürlülüğünü erken inzalli babasına borçlu olsa gerektir. Anası için ise denecek tek söz: Belki yuvayı yapan dişi kuştur, ama adamın yuvasını ya-

pan da odur. Bunu Çağlayan Ege Hanım'a atfedilebilecek hiçbir haset hissine, tabii olarak, kaplamayacağım için rahatça söyleyebiliyorum.

CHP'yi kasıp kavuran illet, halkın onu 214 milletvekilliği bağışlarcasına seçmesine karşın onun halkı seçmedeki tutukluğudur. Yan yatmış yere bir kulağıyla toprağın diplerinden gelen gürültüleri dinler görünürken, yukardaki kulağıyla da patron takımının zırıltısına kulak kabartmakta, böylece kulağı kabara kabara da Midaslaşmaktadır. Bu seçemezlik marazı uluslararası, sınıflararası, partilerarası ilişkilerinden tutun, Devletli Dehşet karşısındaki tutumuna dek yansımaktadır.

Bu SOL'a sağ, SAĞ'a sol gözükme merakı CHP'yi fırtınaya tutulmuş bir dal üzerinde bir bukalemun renkbazlığına mahkûm etmektedir. O yüzdendir ki, bu parti, iktidarda bulunduğu zamanlarda bile, bir merkezkaç kuvvetin etkisi altında oraya buraya savrulmaktadır. Bu acayip manzaranın gerekçesi olarak da devletin âli menfaatleri ileri sürülmektedir. Ecevit, kaptanlığını ettiği gemiden fareler hicrete başlamışken, Devlet Kurtaran Aslan pozunda kükrüye kükrüye bir hal olmaktadır. Safrası kabardıkça da, partisinin en dinç unsurlarını, gemisini kurtarabilecek tayfalarını safra diye deryaya atmaktadır. Gemi, bu gidişle, kaptan köprüsünden Ecevit'in tek başına devlet nutukları atarak nefsi emaresini tatmin edeceği bir hortlak gemiye dönüşecektir.

Bu meşum gidişin en son safhası ise, CHP'nin merkez kaçtı merkezinin faşist saldırmasına boyun kaptıran CHP'lilerin akıbeti karşısında gösterdiği uyuşmuşluktur. CHP zimamdarları bu kurbanlarla gamalı haçlı dalgaları yatıştıracağı vehmi içinde midir, nedir? Hâlâ mı ne şiş yansın ne kebap diyorlar yoksa?.. Yoksa, CHP amblemindeki o altı şey, ok değil de, kebap şişi miydi öteden beri?..

17 mayıs 1980

İGKED

Şu başlıktaki kısaltma: "İleri Gitmeyen Kadınlarla Erkekler Derneği" demek.

Hadi yine bir fıkraya başlayalım amudi fıkaramız adına:

Büyük öykücümüz, İttihat Terakki'den, CHP genel sekreterliğinden doğup, büyüyüp, ölme, o değerli çizmeli kedi Memduh Şevket Esendal bir öyküsünde mealen şunu anlatır:

Ahmet Bey adında bir zat, vakti halinde, sebze halinde, "feminizm" diye bir laf işitmiş. Ve bu lafın tabirini bulmaya girişmiş. Soruyu yönelttiği insan, makam ve kakavanlardan değişik rivayetler gelmiş. Mesela Dürrü Kaka, "Ahmet Bey" demiş, "bu feminizm sadizmle eştir." Acep Teker'e gitmiş, o da, "Feminizm piskopatlıktır" deyip işin içinden çıkmış. Üstat Fuat Başgil ise, "Bu feminizm, olsa olsa, Kemalizm'dir" diyerek nükte patlatmış. Velhasıl, Ahmet Bey bu canhıraş sorusuna birbirini tutmaz yanıtlar aldığı için, sorgulamasını sürdürmüş. Ama bu yıllar süren soruşturma sonucu, Ahmet Bey'in adı, "Feminist Ahmet Bey"e çıkmış. Gel zaman, git zaman bir Kadınlar Kongresi toplanması fikri ortaya atıldıkta, kongreye bir başkan arandıkta, ilk akla gelen bizim Feminist Ahmet Bey olmuş. Hazreti geçirip apar topar divan kürsüsüne oturtmuşlar... Bilmiyoruz, Ahmet Bey'in feministlikten ötürü sesinin incelip incelmediğini, kalçalarının kalınlaşıp kalınlaşmadığını... Yine de biz anlatalım Ahmet Bey'in kerrakesini...

Bu "feminizm" XIX. yüzyıl sonlarında, özellikle İngiltere'de, ucuzuna kadın ve çocukları çalıştırmak üzre, tezgâhlanmış bir burjuva oyunudur. Aletleri de, burjuvanın gufuruk, evde kalmış kızlarıdır. Erkeklere karşı kadın hakları savaşı, sınıf mücadelesini geri plana atıcı bir yöne sokulmuştur... Oysa sömürülen emekçi kaçınılmaz olarak kadınını, çocuğunu sömürecek, uğradığı sömürünün acısını bir bakıma onlardan

çıkaracaktır, ister istemez. Bu ekonomik, sosyal sömürü temeli üzerinde zaten düşük işçi piyasasına sürülen kadın ve çocuklara erkeklerine ve babalarına karşı hak iddiası kışkırtısı, işsizliği büyüterek, ücretleri düşürme oyununun bir parçasıdır. Oyun işçi sınıfını kendi içinde bölmeye yöneliktir. Nitekim, bugün, geri bıraktırılmış ülkelerden sanayileşmiş ülkelere koşturulan yabancı işçi akımı da uluslararası işçi sınıfı konumunu altüst ederek, kapitalizme ucuz işçi sağlama, aynı zamanda da işçi sınıfını kendi içinde ufalama kolpasıdır. Irkçılık da aynı paraleldeki bir bölücülük ayağıdır.

Elbet, kökü feodalizme uzanan erkekler karşısındaki kadın ve çocuk eşitsizliğini ortadan kaldırmak gerekecektir. Ama bunun yolu, sömürüyü ortadan kaldırarak, bu eşitsizliğin temelini ortadan kaldırmaktır. Bunu anladığımız içindir ki, kadınlarımız, çocuklarımız, babalarıyla, kocalarıyla birlikte temel sömürüyü ortadan kaldırma safında kilit olmaktadır.

Bizim anamız sınıfsal anamızdır. Çocuğumuz ise sınıfımızın geleceğidir. Amacımız da erkeği kadını çocuğu, hep birliğiz. Amacımız da Türkiye'yi bu anasız, babasız, bu öksüz halden kurtarmaktır. İşte budur İleri Giden Kadınlarla Erkekler, Çocuklar Derneği... Düğün dernek olasıya bir birlik...

Ne Analar ne Babalar Günü, ne de Çocuk Yılı! Bize, hepimize, toplu ve topluca bir Devrim süreci gerek!

18 mayıs 1980

Bre Sementacılar!

Televizyonda "Tatlı Cadı" diye fiktirici bir dizi gösteriyorlardı hani, görmemişseniz daha iyi, "Sementa" adında, cadı soyundan gelme, menta likörüne düşkün yalabık bir kahramanı vardı. Ne zaman başı sıkılsa, reklamcı kocasıyla arasında bir tatsızlık çıksa, atladığı gibi süpürgesine, çat burda çat kapı arkasında derken, cümle pürüzü bir çırpıda düzeltiveriyordu.

Bizim yüzde sekseni egzamaya yol açan şampuanları hayat iksiriymişçesine halka yutturan reklam şampiyonlarımız, böyle doğaüstü güçlerle donanmış, marifetli avratlar tedarik etmişe benzerlerse de, onlar bile göz boyacılıkta Türk-İş yöneticilerinin eline Le-La-Li Kolonyası dökemezler. Baksanıza, bu muhteremler sittinsenedir, apış aralarına sıkıştırdıkları tavan süpürgeleriyle, "Gâh çıkarım gökyüzüne, seyreylerim âlemi/ Gâh inerim yeryüzüne, seyreyler âlem beni" diye giden Bektaşi nefesinden ilham almışçasına, devletli patron gökdelenleriyle işçi gecekonduları arasında Sementacılık oynuyorlar! Adı Türk-İş, aslı MADE İN AMERICA olan bu Confidirasyon, Con Ahmed'in Devri Daim Makinesi'ni devre dışı kılacak süreklilikte darphanesinde işçi hakları darp ederek, dolara zarp edip duruyor.

Lakin, hangi saltanat kalabilmiş ki bu dünyada? Türk-İş'in de Altınsu'yu kaynamaya başladı şimdiden! Fokurduyor cadının kazanı. Ve yaşamımıza sam ve zam yelleri estiren IMF, o kazanı da karıştırıyor hışımla. Denizcier taifesi "Aman, zaman!" diye feryat figan ediyorsa da ne fayda! Hangi yeğenine ilelebet yâr olmuş ki Sam Amca, onlara olsun!..

IMF'nin fermanıyla Türkiye ekonomisinin enlemini dc, boylamını da altüst eden önlemler, Türk-İş'in yiyim kapılarını da yumrukluyor, iman tahtaları çatırdamaya başladı. Üstüne yığılıveren yükün sikletini çekemez olan İşçi Tabanı sil-

kiniyor, debeleniyor, yıkıldı yıkılacak duvarlar. Tavan ise bastırdıkça bastırıyor yukardan. Arada kalanın canı çıkacak!

Denizcier, hükûmet kapılarında yüzsuyu dökedursa da, gözünün yaşına bakan yok. Sert yapıyor olmuyor, mülayimleşiyor olmuyor. Toplusözleşme Kovardinasyon Kuralları'na kapağı atıyor, "Asgariye razıyız" diyor, Askeri'yi gösteriyorlar. "Kuzum" diyor, "bari şu asgari geçim indirimini vergi dışı kılın!" Demirel, "Kanunu çıkarttık ne olacak, gerekli 100 milyar bulunmadıkça elimizde?" diye dayatıyor. Bu sefer Denizcier, "Grev-mrev!" diye babalanmaya kalkıyor, o zaman da sendikaların maliyece denetimi gözdağını dayıyorlar gözünün bebeğine. Derken, sendika aidatlarının işverence kesilip sendikalara ödenmesi usulüne, "check-off" sistemine son verileceğinden dem vuruluyor. Yani Altınsu'yu ta kaynağından sünnet edilecek, Türk-İş de kesesinin ağzını havaya açacak! Tüyyatımına gidiyim diyor, çaresiz. THY işinde olduğu gibi, pazarlıktaki sendikayı piç gibi ortada bırakıyor. O sefer de işçi nezdinde ipliği pazara çıkıyor. O iplik ki, pamuk ipliğinden zaten, koptu kopacak, mağşuş boyalara boyayarak idare etmiş şimdiye kadar! Önümüzdeki günlerde dananın kuyruğu kopacak, velhasıl. Hem öyle bir kuyruk ki, boru değil, 650 bin işçi var kuyrukta halkın hakkını bekleyen! Karşı kaldırımda da Sıkıyönetim! Kuru sıkı sökmüyor. Daha doğrusu sıkmıyor! Bakmayın siz Şide'nin Rize'den "İşçileri Meclis'e yürütürüz!" diye atıp tutmasına! İşçiler kötürüm değiller elbet, yürümesine yürürler, ama Şide Bey'in "Amerikan Hafif Süvari Marşı" ile değil...

Bre Semanitacılar, gayrı fazla oyalanmayın Yüksekkaldırımlarda! Sihirli süpürgenize rahmet, havalanın, dama çıkın, damdan aya, aydan ILO'ya, Amerika'ya uçun! Görmüyor musunuz, Tarih'in Çöpçüleri geliyor yokuşun alt başından, ellerinde de çalı süpürgeleriyle!..

22 mayıs 1980

Zambak Devrimi

Türkiye Cumhuriyet Tarihi, Misak-ı Milli kararının sağladığı hava paylarından yararlanarak, İkinci Dünya Harbi arifesine kadar dış baskıların ağırlığını savuşturmayı bilmiş; çevresine yerleştirdiği yastıklara dayanarak, milli bir dış politika yürütme hevesi içinde başını dik tutmayı becermiştir. Bunun ne kadarı görüntü, ne kadarı gerçekti, onu belirlemek egemen ideolojinin şapkasından başını kurtarmış tarihçilerimize düşecektir ilerde. İnönü, 1938'deki antlaşmayla müttefiklere yamanmış olmasına karşın, harp süresince bu bağımsız dış politika görünümünü sürdürmeyi, Osmanlı sadrazamlarına pes dedirtecek bir ustalıkla başarmıştır. 1946'dan sonra ise seçim açığa vurulmuş, Türkiye kapitalist bloka resmen katılmıştır. Yine de, Stalin'in ne derece ısrarlı olduğu hâlâ tartışma konusu olan Kars, Ardahan ve Boğazlar üzerindeki iddiaları kalkan edilerek, bu karara milli bir kılıf geçirilmiş ve "Bağımsız Dış Politika Efsanesi", topallayarak da olsa, yürütülmüştür. Bunun bir sonucu olarak da, "millilik" gerekçesi altında, dış politika el vurulmaz, dil sürülmez bir tabu haline getirilmiştir.

Ancak, 1961 Anayasası'nın rüzgârıyla su yüzüne çıkan SOL akımın zorlaması karşısında bu tabu belli bir ölçüde kırılabilmiştir. Bu bakımdan, antikomünizm, egemenlerin elinde yasaklayıcı etkinliğini hâlâ koruyan bir silah hizmeti görmektedir. Yine de, dediğim gibi, SOL'un sayesinde bu büyü bozulmuş ve dış politika artık tartışılabilir bir konu niteliği kazanmıştır.

27 Mayıs, sanırım bu çığırın dışında kalan önemli dönemeçlerin sonuncusudur. Ama bu tarihsel olaylar dizisinin oluşumunda dış etkenlerin ağırlığını vurgulama zamanı gelmiştir. Bununla, elbet o dönemde kopan iç politika fırtınası

nı gözden ırak ediyor değiliz. 27 Mayıs'ın temelinde bürokrasiyle yeniyetme burjuvazi arasındaki hesaplaşma sürecinin yattığı yolundaki teşhisler doğru olmasına doğrudur. Taktik düzeyde yer alan demokratik istemlerin (hâkim teminatı, basın özgürlüğü, şu bu) ise o denli bir önem taşımadıkları, 1961 Anayasası'nın sonradan kuşa çevrilmesinden de bellidir. Bir anımı anlatayım: Feyzioğlu'yla ayaküstü bir karşılaşma sırasında, "Adnan Menderes, bu kadar üstüne düştüğünüz demokratik taleplerinize 'He' deyecek olursa, o zaman ne yapacaksınız?" diye sorduğumda, "O zaman isteyecek başka şeyler buluruz!" demişti. Diyeceğim, DP'nin başına örülen çorap öyle kısa konçlu bir çorap değildi. Hep yerli tığla da örülmüyordu üstelik.

1961'de "Devrimleri Duyurma Derneği" tarafından yayımlanan *27 Mayıs Tarih Albümü* adındaki risaleden Osman Okyar'ın şu yorumunu, biraz uzun düşse de size aktarmaktan kendimi alamayacağım:

> 4 ağustos 1958 tarihinde Demokrat Parti tarafından ilan edilen OECD ve IMF (Milletlerarası Para Fonu) gibi milletlerarası teşekküllerle işbirliği halinde hazırlanan bu sözde stabilizasyon programı, 1959 yılının ilk aylarına kadar az çok sıkı şekilde tatbik edilmişti. Maliye Bakanlığınca yayımlanan fiyat endekslerinin de gösterdiği gibi 1958 ağustosu ile 1959 ocak ayı arasında toptan fiyat seviyesindeki artış yüzde onun biraz üzerinde idi; bu müddet zarfında fiyatlar üç ay için müstakar kalmış, fakat 1959'un mart ayında yeniden yükselmeye başlamıştı. Enflasyonun yenilenmesinin sebebi hükûmetin stabilizasyon programlarına riayet etmemesi idi.
>
> Şimdi ise altı ay kendi kendini biraz disiplin altına aldıktan ve sarfiyatını tahdit ettikten sonra, Menderes Hükûmeti, bu lüzumlu davadan bıkıyor, stabilizasyon programını tatbikten kaçınıp enflasyona dayanan eski milli metotlarına dönme yollarını arıyor-

du. Neden? Çünkü her ne pahasına olursa olsun memleketteki muhtelif ekonomik grupların siyasi müzaharetini kazanmak arzusunda olan Menderes, yeni bir enflasyon dalgasının memleketi tamamen mahvetmesine, Türkiye'nin Batılı müttefiklerinin dostluk ve itimadını uzun müddet için kaybetmesine aldırmıyordu.

Yukarıdaki alıntıda yer alan "enflasyona dayanan eski milli metotlar" ibaresine dikkatinizi çekmek isterim. "Batılı müttefiklerinin dostluk ve itimadını kaybetme..." sözü ilginç, değil mi?.. Ben o sırada BBC'de, Türkçe kısmının spikerlerinden biri olarak çalışıyordum. Bizim İngiliz amirlerimizin direktifi altında o zaman Londra Radyosu'ndan yaptığımız yayınlar, emin olun, Menderes gibi şiddetli bir Batı dostuna reva görülecek soyundan değildi. Fatin Rüştü Zorlu'nun Büyükelçiliğimiz kanalıyla yolladığı resmi protestolar da bu izlenime hak verdirici belgelerdir.

Size bir alıntı daha sunayım. Waltır F. Weiker'in yazdığı ve "The Brookings Instituttion, Washington DC" tarafından 1963'te yayımlanan, bizde de Cem Yayınevi'nin 1967'de *1960 Türk İhtilali* adıyla çevirisini çıkardığı kitabın 18. sayfasındaki dipnotuna bir bakalım:

> 1950'den beri dış politika konusunda partiler arasında önemli ayrılıklar olmamıştı. Yalnız, Menderes 1960 temmuzu için planlanan ve tabii gerçekleşmeyen Moskova ziyareti için tenkitlere uğramıştı... Doğrulanmayan bazı söylentilere göre, Menderes 1921'de mevcut sınırlar belirlendikten bu yana Rusya ile Türkiye tarafından hak iddiasına konu olan Kars çevresindeki bölgeleri Sovyetler Birliği'ne "satmak" karşılığında Rusya'dan geniş ödünler almayı planlamaktaydı.

Bu önemli bityeniklerinin ışığı altında, ABD'nin ve Britanya'nın darbe hazırlıklarından habersiz olduklarına akıl erdirebiliyor musunuz siz?

Yaşar Kemal'in MBK üyeleriyle yaptığı röportaj dizisinde Darbecilerimiz, "Hangi kitapları okudunuz?" sorusuna çoğunlukla nedense "*Beyaz Zambaklar Memleketinde* ve *Vadideki Zambak* adlı kitapları okuduk" diye yanıt verdilerdi. Ben de "kansız devrim" iddiasına nazire olarak 27 Mayıs Devrimi'ne "Zambak Devrimi" denmesini önermiştim. Zamanla zambağın da o kadar ak bir çiçek olmadığı anlaşıldı zaar.

Boyumdan büyük bir laf söyleyim mi size: Adnan Menderes IMF'nin ipiyle asıldı!

29 mayıs 1980

İstanbul'un Fethi

Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u alışı öyle cavalacoz bir olay değil elbet. 29 Mayıs 1453'ü Ortaçağ'dan Yeniçağ'a geçiş tarihi saymak bir biçimci özentisinden öte anlam taşımıyorsa da, İstanbul'un fethiyle dünya epiy bir biçim değiştirdi, demek de yanlış kaçmayacak herhalde. İnsanlığın açık denizlere açılışını, bir anlamda, Osmanlı'nın Asya ile Avrupa arasındaki ana karayolunun bu düğüm noktasını kapıp kapatmasıyla başlamış sayanlara hak vermemek elde değil. Bizler için ise, Rönesans'ın eşiğine kadar gelip de, bir türlü cümle kapısından giremeyişimiz bakımından ne kadar hüzün verici olursa olsun, bu olay, o dağdağalı imparatorluk yaşamını tarihimize kazandırmakla başımıza taç edilesi bir olaydır. Dünyanın bu cennet köşesinde bir dem sürüp abat olup da, gözümüze, gönlümüze onca güzelliği sebil edenlere şükran duymamak elde mi? Çirkinleştirmek için, cehenneme çevirmek için, evvelallah, hiçbir gayreti esirgememize karşın, İstanbul'da yaşamak başlı başına bir teselli olarak kalabiliyorsa hâlâ, düşünün ne büyük bir nimet geçmiş elimize! Bizse "Vatan Caddesi'nin surlarla kesiştiği bölümünde bir tören düzenlemekle, mehter marşları ile Ulubatlı Hasan'ın surlara bayrak dikişini ve şehit oluşunu canlandıran temsili bir fetih tablosu sergilemekle" bu nimete minnet borcumuzu eda ettiğimizi sanıyoruz. Yarım yüzyılı aşan hayatı biçaremde İstanbul'da tek aksamayan şeyin bu güzelim kentin sakilleştirilmesi süreci olduğunu görmekle bahtiyar değilim elbet. Çoluğumuza çocuğumuza, kardeşlerimize revâ gördüğümüz insafsızlığı İstanbul'a göstermekte de kusur etmiyoruz, maşallah!

Geçende, bir arkadaşla Küçükyalı'da denize inen bir sokakta yürüyorduk, Kadri Has'ın kâşanesini gösterdi. Lendu-

ha bir beton yığını, nasıl çirkin, anlatamam. Meysu gibi para dökmüş bu sakalete, belli. Betonla denize set indirmiş, ucuna da çükündürük bir beton kameriye oturtmuş o görmemişin oğlu. Hiç harcamadıysa o zevksizlik numunesine beş-on milyon harcamış en azından. Bakakaldım, valla... Derken burnuma kerih bir koku geldi. A baktık, on adım ötede koca bir lağım ağzı, deryaya necaset yetiştiriyor. Anlayın siz ne has adam o Has! Burnunun dibinden denize karışan lağımın bir çaresine bakacağına, bok kokuları arasında muhteşem kameriyesinden fiyaka satmada beis görmüyor. Bu gönül fıkarası zenginin adam yerine saymadığı işçileri ise hiç değilse gecekondularının bir mendillik bahçesini sardunyalarla donatıyorlar...

Bu necaset fatihlerinin enderununa çırağ olup olan şair tabi atını iğdiş ettirdikten sonra, Sultan-ı Şuara rütbeine nail olan Necip Fazıl, Tercümanı Hilafı Hakikat'te İstanbul üstüne, bakın, neler döktürmüş! Bunların Sultan-ı Şuarası da bu kadar olur işte!

Tarihin gözleri var, surlarda delik delik,
Sevvi endamlı sevvi, ahirete perdelik.
Bulutta şaha kalkmış Fatih'ten kalma kır at;
Pırlantadan kubbeler, belki bir milyar kırat...
Şahadetparmağıdır göğe doğru minare;
Her nakışta o mana: Öleceğin ne çare?..

O manayı bul da bul!
İlle İstanbul'da bul!
İstanbul
İstanbul...

Şiirin adı da "Canım İstanbul." Hay canın çıkmasın senin, e mi! Fethinin üstünden 527 yıl geçeli, paragözlülerin çirkin-

liğine, pisliğine, keşmekeşine kaptırdığımız İstanbul'u yeniden fethetmenin zamanı geliyor. Ulubatlı Hasan'lara yine iş düşecek. Hazır olalım "Ya Settar"a!..

1 haziran 1980

Dozer Şoförü, "Ben Ev Yıkmam" Deyince, Kaçak Gecekondular Yıkılamadı

1 Mayıs Mahallesi'nin alt tarafında yasadışı yapılan gecekonduları yıkmak için giden polis, jandarma ve askeri birlikler, belediyenin dozer şoförü, "Ben ev yıkamam" deyince geri döndü. Planlaması bir hafta süren ve askeri birliklerin zırhlı araçlar desteğinde kuşattığı 1 Mayıs Mahallesi'ndeki ev yıkmayan dozer şoförü için yasal işlem yapılacağı bildirildi.

1 Mayıs Mahallesi'nin alt tarafında tapulu araziye yasadışı gecekondu yapıldığının belirlenmesi üzerine mahkeme kararıyla yıkım kararı alındı. Bir hafta önce planlaması yapılan harekât dün sabah 08.30'da başladı. Askeri birlikler zırhlı araçların desteğinde yıkılacak evlerin etrafını çevirerek direnmemelerini söyledi. Evlerde oturanlar ise direnmeyeceklerini belirterek beklemeye başladı. Bu arada polis ve jandarma kuvvetleri de yıkım yapılacak evlerin çevresine geldi. Sayıları 1 500'ü aşan güvenlik kuvvetleri Kadıköy Belediyesi'nin yıkım görevini yapacak dozerini beklemeye başladı. Saatlerce süren bekleyişten sonra tek bir dozer güvenlik kuvvetlerinin bulunduğu tepeye geldi. Ancak gelen dozerin şoförü "Ben ev yıkamam" deyince, herkes olduğu yerde kaldı. Dozerin şoförü kararında ısrar edince güvenlik kuvvetleri toplanarak geriye döndü.

Hür ve sür sürümlü gazetelerimizden birinin 1 haziran günlü sayısında çıkan bu habere dikkatinizi çekmek istedim. Anlatılan olay üzerine bizim de söyleyeceklerimiz var. Yalnız, daha önce "dozer" sözcüğünün nerden gelme olduğunu saptayalım, "dozer", "bulldozer" sözcüğünün kısaltılmışı. Amerikancanın Konuşmacasında "Yıldırma ya da şiddet yoluyla önleme, yasaklama ya da cebretme" demeye gelen "bulldozer" fiilinden üretilmiş bir has isim "bull" boğa, "do-

zer" de yatıştırıcı, uyuşturucu demek olduğuna göre, "boğayı geriletmek, durdurmak, ürkütmek için kullanılan bir usul ya da nesne" anlamına gelse gerek aslında. Herhalde yapımcı bir firmanın bu ismi benimsemesi üzerine, bugünkü kullanımına ulaşmış, yani "yıkıcı, düzleyici araç" anlamına gelmiş...

Bu olayda, "yıldırma ya da şiddet yoluyla önlenen, yasaklanan ya da cebredilen" şey, yani nesne, 1 Mayıs Mahallesi halkı. Daha doğrusu, bu halkın Anayasamızca da yurttaşlara tanınan insanca hakkı... Aynı olayda özne ise, sayıları 1 500'ü aşan güvenlik kuvvetleriyle zırhlı araçlar ve onların yıkımı gerçekleştirecek diye saatlerce beklediği haberde belirtilen dozer ile dozerin şoförü.

Ümraniye'deki 1 Mayıs Mahallesi'nin bu olayda "boğa" yerine konan ve daha önceki olaylarda gecekondularının yıktırılmasına (boğalık demiyeyim ama) pek de yumuşak başlılık göstermemiş olan ahalisi, bu sefer, nedense, direnmeyeceğini söylüyor. Haberde öyle deniyor. Bu, koskoca bir panzer birliği karşısında bu çilekeşliğince serkeş topluluğun yılgınlığından ötürü olmuş olabilir, ama olmayabilir de. Belki kucaklarındaki taşlardan, ellerindeki sopalardan gayri güvendikleri, bekledikleri başka bir şey vardı. Nitekim, "boğa"yı yola getirmekle görevli güvenlik kuvvetleri de karşı tepede bir bekleme içinde. Saatler sonra, "bulldozer" denen o canavar uzaktan görünüyor. Evleri yıkacak olan kasınıyor, kalkınıyor, evleri yıkılacak olanlar da yıkılır gibi oluyor. Yaklaşıyor, yaklaşıyor, yaklaşıyor canavar. İki tepenin arasındaki çukurlukta duruyor. Ne demek ola ki bu? Derken canavarın içinden bir insan atlıyor aşağı. Dozerin Şoförü. "BEN EV YIKAMAM" diye haykırıyor. Olduğu yerde donup kalıyor herkes. Görülmüş, işitilmiş şey mi bu! Ev yıkıcı, gönül yapıcılığına çıksın! Hakkında yasal işlem yapılacağını, sonunda işini yitirip, boş gezenler ordusuna katılacağını bile bile üstlerinin buyruğuna boş verip, vicdanının sesine kulak versin! Devletin De-

vi'ne sürücülük eden bir hizmetli, beş-on hakuran kafesi karşısında pes etsin! Yuva kavramını, EVİ devletten daha da kutsal bilsin! İçinde bulunduğu devletli güçlere bağlı kalacak yerde, içinden çıktığı fakir fıkaradan yana çıksın! Hayret! Hayret!..

Derken efendim, şoför güvenlik kuvvetlerinin homurtuları arasında, geçiyor direksiyonun başına. Ve 1 Mayıs Mahallesi halkının gözünde birden insanlaşıveren canavar, salına salına uzaklaşıp gidiyor, bayırdan aşağı... Ya panzerler? E, bunun üzerine, onlar da toparlanıp gidiyorlar üslerine ve üstlerine tabiy... Bir bakıma, onlar da insan yapısı, değil mi canım?..

6 haziran 1980

X ile Y Arasında Bir Anlaşmazlık
I

Ayşegül Yılmaz adında bir okuyucumuz, 18 mayısta çıkan "İGKED" başlıklı yazıma "İleri gitmeyen, kadınlar mı, erkekler mi?" diye bir yanıt yollamış. Dipnotunda da "Sizin demokrasiye olan inancınıza güvenerek, bu yazıyı 'Halkın Dilinden' köşesinde mümkün olan en kısa zamanda yayımlayacağınıza inanmak istiyorum" diyor. Bu nazikâne ültimatoma uyarak, ama "demokrasiye olan inancımdan" değil, düşünceye saygımdan, yazısını kendi köşemde yayımlatacağım. "Halkın Dilinden" köşesi için fazla ağdalı kaçabilir çünkü. Ertesi günü de, yine düşünceye saygımdan, bu yanıtı yanıtlayacağım...

Kapitalist toplumda kadınların ezilmişliği, "ikinci cins" oluşu hepimizce bilinen bir olgu. Kapitalizme ve emperyalizme karşı mücadelenin başarıya ulaşması için kadın, erkek tüm halkın omuz omuza vermesi gerekliliği de bir diğer olgu.

Peki ama bunları söylemek, kapitalizmden nitelikçe çok farklı bir toplum olan sosyalizmi kurma mücadelesindeki devrimciler açısından yeterli mi?

Marks, sınıfsız toplumun gerçekleşmesinin temel ölçütlerinin, kafa-kol emeği, kır-kent, kadın-erkek arasındaki ayrımın ortadan kalkması olduğunu söyler. Sınıfsız topluma geçişte bir süreç olan sosyalizm, kadını erkekle eşit kılacak, ona toplum içinde layık olduğu onuru verecek koşulları hazırlar.

Bunları hep biliyoruz... peki bu bildiklerimiz, kurmak istediğimiz topluma özgü ilişkilerin nüvelerini bugünden içimizde canlandırmak isteyen bizlere nasıl yansıyacak? Kadın-erkek ilişkileri konusunda, sınıflı toplumların binlerce yıllık birikiminin bize empoze ettiği her türlü önyargı ve şartlanmayı kırarak... Değil mi? Yani kadına bir ev kölesi, erkeğin ihtiyaçlarını

tatmin eden bir varlık ve bir çocuk bakıcısı olarak değil, bir insan, bir yoldaş olarak bakacağız.

Kendini en "devrimci" gören erkeklerimizin bile bu bakış açısına kolayca ulaştığı söylenemez. Çünkü erkek, sınıflı toplumda kadına atfedilen niteliklerden yarar sağlar. Yani kadının kendisine hizmet eden konumunu kırmasını, kendisiyle eşit bir konuma gelmesini ve hak iddia etmesini hazmedemez. Nasıl kapitalist, örgütlenip hak isteyen işçiye, "Daha dünkü şalvarı yırtık, kapımda el pençe divan bekleyen teres, bugün ne hakla baş kaldırıyor!" diye öfke duyarsa, erkek de "devrimciliğinin" hızına bağlı olarak, kendisiyle eşit konuma gelmek isteyen kadına; karısına veya kızına öfke duyar. Bunu kimi zaman belli eder, "Tamam, ben feodalim, beni böyle kabul edin" diye kestirip atar ya da davranışına "devrimci" kılıflar bulur, "Benim çok önemli işlerim var" gibisinden. İşte bu nedenle Engels, "Ailede erkek burjuva, kadın proleterdir" demiştir.

Dolayısıyla kadınlar, bilinçlenen ve toplumsal mücadeleye katılmaya karar veren kadınlar, önce kendi çevrelerindeki erkeklerle mücadele etmek zorunda kalırlar. Onlardan gelen engellemeleri kırmaya çalışırlar. Ve bu engellemeler ideolojik olmanın ötesinde ev işleri ve çocuk bakımı gibi maddi biçimler alır. Çalışan kadın, ev işlerinde ve çocuk bakımında kocasından hemen hiç yardım görmediği için, her türlü toplumsal etkinliğin dışına itilir. Bu noktada sorunun çözümü, ev işleri ve çocuk bakımının karıkoca arasında eşit paylaşılması, erkeğin kadına hizmetçi ve bir tatmin aracı gözüyle bakan her türlü anlayışı kırmasıdır.

Bu da, bilinçli bir ideolojik mücadeleyi gerektirir; sınıflı toplumun kadına bakış açısını erkeklerde ve kadınlarda kıracak bir ideolojik mücadeleyi. İşte bundan ötürü, "Hep birlikte devrim mücadelesine katılmalıyız" demek, "Sömürüyü ortadan kaldırarak, eşitsizliğin temelini yıkarsak sorun çözülür" demek yeterli olmamaktadır. Yeterli olmadığını, kültür ve üstyapı so-

rununa gereken önemi vermeyen sosyalist toplumların bugünkü durumu gösteriyor.

Bir nokta daha, feminizmi "ucuzuna kadın ve çocukları çalıştırmak üzere tezgâhlanmış bir burjuva oyunu" olarak tanımlayıp "aletleri de burjuvazinin gufuruk, evde kalmış kızlarıdır" demek işin kolayına kaçmak oluyor. Batı toplumlarının burjuvazisi de kendi yayın organlarına, feminist akımların liderlerinin resimlerini basarak, "bu çirkin kadınlar koca bulamadığı için böyle şeylerle uğraşıyor" diyor. Oysa feminizm, bugün sınıf mücadelesini saptırıcı bir araç olarak kullanılsa da, kadınların sınıflı toplumdaki ezilmişliklerine bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Çıktığında, ilerici bir öze sahiptir. Burjuvazinin feodalizme karşı verdiği mücadelenin ilerici olması gibi... 1848'de ABD'de kadın haklarını savunmak üzere toplanan ilk kongrenin aynı zamanda köleliğin kaldırılmasını savunmakta olduğunu belirtmek isterim.

Mücadelemiz elbette kadın-erkek birlikte kapitalizme karşı, ama aynı zamanda kendi içimizde kapitalizmin değer yargıları ve düşünüş tarzına karşı olmalı.

Saygılarımla

Ayşegül Yılmaz

7 haziran 1980

X ile Y Arasında Bir Anlaşmazlık II

Bu X ile Y ne mi dediniz? Cinsiyet kromozomları bunlar. İnsanoğlunda 46 tane kromozom var. Kadınlarda biçimce ve büyüklükçe birbirini tutan 23 çifte ayrılabiliyor kromozomlar. Erkekte ise 46'dan ancak 44'ü birbirini tutuyor, yani çift oluşturuyor. Geriye birbirine hiç mi hiç benzemeyen 2 kromozom kalıyor. Birisi, X kromozomu diye anılan büyük bir kromozom. Bu kadında yedinci sıraya rastlayan kromozom çiftine adamakıllı benziyor. Öbürü ise büyüklükçe son iki çifte yakın çok küçük bir kromozom, Y kromozomu diye anılıyor. Dolayısıyla kadının 2 X kromozomu var deniyor, genotipi, buna karşılık, XY. Henüz bilinmeyen bir mekanizmayla bu XY çiftinin varlığı başlangıçsal cinsiyet bezini, daha dölüt aşamasında husyeye dönüştürüyor. Ardından da erkeklik organıyla öbür özellikleri gelişiyor. XX çiftinin varlığı ise cinsiyet bezinin yumurtalığa dönüşmesine yol açıyor. Ardından da kadınlık organıyla öbür dişilik özellikleri gelişiyor. Görüyor musunuz, cinsiyet ayrımını doğuran şey büyüklükçe en küçük iki kromozom çiftine eş düşen bu küçücük Y kromozomu. XX ve XY kromozomları, tohum hücresinin oluşumu ve döllenme bakımından öbür çiftleri gibi davranırlar ve çocuğun cinsiyeti tabanın X ya da Y kromozomunu aktarmasına göre belirlenir. Annenin iki X kromozomu olduğu için, ancak bir X kromozomu aktarabilecektir. Diyeceğim, bütün kadın-erkek kavgası hep o piçkurusu Y kromozomunun başının altından çıkıyor. Âdeta kılpayı bi şey erkek ya da dişi oluşumuz. Ebemkuşağının altından geçmeye de gerek yok, belirli yoğunlukta bir hormon tedavisi ve bir cerrahi müdahaleyle dişiyken erkek, erkekken dişi olabiliyorsunuz sonradan. Hermafroditler de var, ünsalar yani, hem dişi hem erkek organ-

ları olan insanlar. Lafı fazla uzattım belki, ama dişilikle erkekliğin nasıl iç içe olduğunu ve aradaki ayrımın öteden beri abartıldığı kadar büyük olmadığını vurgulamak için yaptım bunu...

Ama hemen söyleyeyim, sınıflı toplumda genel sömürü şematiği içinde abartılarak erkeğin kadını sömürmesine, şeyleştirmesine, metalaştırmasına elveren bu kıl payı ayrım, yine de bir ayrım, üstelik yaşamımızı zenginleştiren ve de doğaya uygun bir ayrım. Oysa, kadının özgürleşme mücadelesi, genel sömürü ve o sömürüye yol açan ana çelişki, sınıf çelişkisi gölgeye düşürülürcesine abartılarak, sırf erkeğe karşı yürütülen bir mücadeleye dönüştürüldüğünde, başka bir çarpukluk gelberi ediliyor. Giderek, kadın-erkek eşitliği istemi, kadının kadın olmaktan çıkıp erkekleştirilmesi, erkek rolüne soyundurulması aşırılığına vardırılıyor. Benim eleştirdiğim de bu işte, yani feminizm. Bu akım kadının kadın olarak özgürleşmesi yerine, kendine göre özgür gördüğü erkeğe özenerek, onunla sidik yarışına girerek kendi olmaktan çıkması, dolayısıyle de elde ettiği özgürlüklerin elde edeceği özgürlüklere aykırı düşmesi sonucunu doğuruyor. Yoksa, tartışma konusu yazımda da belirttiğim üzere, "Elbet, kökü feodalizme giden erkekler karşısındaki kadın-çocuk eşitsizliğini ortadan kaldırmak gerekecektir. Ben, bunun yolu sömürüyü ortadan kaldırarak, bu eşitsizliğin temelini ortadan kaldırmaktır" derken genel sömürünün bu ucunda da ideolojik bir mücadele verilmesin demedim. Tabii Ayşegül kardeşimizin belirttiği gibi, "en devrimci görünen erkeklerimiz bile" bu konuda devrimciliklerine yaraşır görüş açıklığına ulaşmamış olabilirler. Bu bakımdan onları eleştirmekte, hatta hırpalamakta elbet yarar var. Nitekim ben Ayşegül'ün uyarıcı mektubunu aldıktan sonra, yıllardır evde yemek işini üstüme almışlığıma karşın bulaşığa el vurmamakla ayıp ettiğimi hemen kavrayarak, hı vandım o işe de. Yalnız, devrimle uğraşmaya vaktimiz kalmı

yor diye, ev işlerini gördürmek için hizmetçi tutan devrimci feminist kadın arkadaşlarımızı da biliyoruz. Sömürülmeyeyim derken bir başka insanı sömürme de hoşgörülür bir davranış olmasa gerek. Ayşegül yazılarımı, yapıtlarımı alıcı gözüyle okumuşsa bilecektir, ben üstyapı-altyapı ilişkisini altyapı mekaniği içinde görenlerden değilim. Sadece ben o yazımla kadın özgürlüğü sorununun genel sınıfsal mücadeleyi göz ardı eden bir hırçınlık ve toptancılıkla ele almanın yanlışlığına değinmek istemiştim. "Bizim anamız sınıfsal anamızdır. Çocuğumuz ise sınıfımızın geleceğidir. Amacımızda, erkeği, kadını, çocuğu hep birliğiz. Amacımız da Türkiye'yi bu anasız, babasız öksüz halden kurtarmaktır" demiştim.

Ayşegül hiç merek etmesin sınıfsız toplum insanoğluna olanca yaratıcılığını, olanca doğurganlığını kazandıracağına göre, sınıfsız toplum anaerkil bir toplum olacak elbet. Bilmem, böylece çok ileri gitmiş oluyor muyum?..

8 haziran 1980

Cumturiyet

Biz kendimizi ele güne tanıtamıyoruz diye yakınırız boyuna. Yaşadığımız ezbere dünyanın ne kadar aşikâre olduğunu havsalamız almıyor da ondan herhalde. Bir yabancının ne "anarşik" bir ömür sürdüğümüzü anlaması için, Yeşilköy Havalimanı'nda beş dakka konaklaması yeter de artar bile oysa. Sıkıyönetimin "anarşi" sanıklarını inceden ince istatistiklerle ilanladığı bildirilere ne gerek var? Daha limanın ağzında biz Bader-Mein-Hoff çetesinin ömründe başarmayı düşlüyemeyeceği bir keşmekeşi sergilemekte birebiriz, maşallah! Ama danasını merak eden olursa kentin içine doğru bir zahmet ediversin! Sayısı 130 bini bulan bir işportacı ordusunun affedersiniz, gerilla kuvvetinin nelere kadir olduğunu şıpınişi kavrayacaktır. O arada üst üste park etmiş arabalar arasında seyirtirken tatlı canını seferi ve serseri bir tekerin altında yitirmezse tabiy. Ama bu gözdağlarından da yılmayacak kadar gözü pekse varsın gâvuruoğlu kafayı çekip Piyer Loti Caddesi'nde şamata etmeye kalkışsın ya da Hendrich ile Heide gibi Ege sahillerinde denize girmeye davransın!..

Ben, kendi hesabıma 20 milyon Alman turistinden geçen yıl Türkiye'ye uğrama cesaretini gösteren 100 bin kişinin dünyadan habersiz birer gerzek olduğu kanısındayım. Tevekkeli "Türkiye'den kaçan bir zenginimiz"in, Sabah Şerifler Hayırlar Olsun muhabirine, "Türkiye'de ne iş ne de can garantisi göremediğim için, Cannes'a transfer oldum. Şimdi 30 yıllık yorgunluğumu (kazıklanmaktan değil, kazık atmaktan elbet) Cannes'daki katımın balkonuna ayaklarımı uzatarak, viskimi yudumlayarak çıkarıyorum. Kışlarımı ise Paris'te geçiriyorum" diyor. Öyleyse siz siz olun aklınızı başınıza devşirin. Namık Kemal'in 77 yaşındaki torunu Selma Ekren Hanfendi gibi "Dünya gözüyle vatanımı bir daha göreyim" hülya

sıyla buralara teşrif etmeyin. Yoksa ısmarladığınız şişkebap yerine şişköfte getiren garsona itiraz etmeye kalkacağınız tutar ve hesap öderken verdiğiniz bin liranın yüz lira olduğunu söylediğinde mırın kırın etmeye kalkışıyorsanız, restoran sahibi gelir, sizi yerinizden şamama gibi kaldırır, bir güzel silkeler, bu arada da kalça kemiğiniz kırılır alimallah!.. Yaaa!..

Hem, canım yurdumuzda can ucuz diye, her şey de o kadar ucuz değil. Bizde Hilton'da bir gecelik tek yataklı oda 87 dolarsa, aynı konfor NewYork'ta 80 dolara. O da genel müşteri oranı içinde yüzde 25'e varmış olan kendi kalantorlarımızdan fırsat kalırsa... Sonra da bu işe para yatıracaksın ki para kaldırabilesin. Oysa banka kredileri içinde turizme geçen yıl düşen pay binde üç. Yine de bu yatırım kıtlığı içinde Turizm Bakanı Barlas Küntay yat limanları inşasından söz edebiliyorsa elbet bir bildiği var. Bal Mahmut'tan işittiydim, bir Musevi yurttaş, "Dün Madam Roza'nın yatına bindim, ama ne beyaz, ama ne yeniş, ama ne yüzel" diye övgü döktürmüş. O hesap belki bizim bakan da, böyle beyaz, böyle yeniş, böyle yüzel bir turizm politikası ayarlamış olacak.

Bu bakana iyi bakın ki, daha başka yöntemler de bulmuş olsa gerek! Örneğin geçende verdiği bir demeçte, "Turizm alanında toplu iş sözleşmeleri başlamıştır. Bu safhada işçi alabildiği kadarını isteyecek, işveren de vermesi gerekeni verecektir, ideolojik greve başvurmak isteyenler de bindikleri dalı keseceklerdir. Şurası unutulmamalı sendikal hak yalnız demokrasinin işlediği ülkelerde mevcuttur" diyordu. Üstünden bir hafta geçti geçmedi, bakanlığına bağlı sekiz işyerinde sözleşme anlaşmazlığı patlak verdi, grev ve ardından lokavtın başlaması bekleniyor. Bu da elbet yurdumuzda "milli güvenlik" gerekçesiyle, grevin ertelenebilmesi olasılığına karşın, demokrasinin var olduğunu gösteren bir kanıt... Derken evvelsi günü Barlas Küntay, yeni bir yöntem daha bulduğunu açıkladı. Şöyle diyor: "Bir gün Türkiye'de idam seh-

paları kurulursa, komünistleri asmak için kurulacaktır." Dört iklim, dört köşeden sehpalarda dilleri sallanan komünistleri seyretmeye, yurdumuza nasıl turist akacağını tasavvur edebiliyor musunuz?..

Üstelik, biz bu alandaki bütün dehamıza karşın, henüz dört başı mamur bir turizm sanayii geliştirmeyi başarmış olmamakla birlikte, Büyük Millet Meclisimizde, cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yüz turu aşmış olmamız itibariyle, Cumhuriyet'i, Cumturiyet haline getirmiş olmakla ne kadar öğünsek azdır.

13 haziran 1980

"Selam Senelerce, Senelerce Evvele"

Kendimi saymazsam, benim ilk tanıdığım şairdi Ahmet Muhip Dıranas. Çok yavermiş demek ki benim talihim. O zaman on birinde ya var, ya yoktum. Belleğimin çelimsizliğinden bana o çocukluk demleri hep yok gibi gelir ya neyse... Onun için de belki o günlerden hatırımda kalanlar büsbütün kıymetlidir gözümde. Ahmet Muhip işte o tek tük anılardan biri. Mithatpaşa Caddesi'ndeki evimizde, yanına ilişirdim koltukta, davudi sesinin uğultusunu dinlerdim. Şiiri daha iyi içime sindireyim diye hiç bakmazdım yüzüne. O uğultunun içinden kulağıma çarpan sözcüklerin bildik anlamlarına da aldırmazdım. Şiir içinde bütünüyle yaşanacak başka bir günâ zamandı çünkü. "Kargalar garip bir org çalmadalar... / Tasalı baş şimdi yorgun koldadır / Ve sular Tanrı'ya varan yoldadır... / Gün bir mezarlıktır / Sanki bulutlar / Kızıl bir toprağa çakılmış putlar..." Tütsü gibi bir şeydi o şiir benim için. Hâlâ da burnumda tüten bir koku... Düşünürüm hep, bir afsundan, bir büyüden kurtulmak isteyip de kurtulsanız bile, sonunda o efsunu, o büyüyü şükranlarla yâd edersiniz. Bir kere için geldiğiniz bu dünyada yoğunluğu, yeğinliği tattırdığı için size. İnsanoğlunun kurtla, kuşla, taşla birliğini, beraberliğini duymadan bu âlemi terki yazıkların yazığıdır. Ben, "tansık gerçekçiliği" diyorum buna, mucize gerçekliliği yani. Gerçeğin tansıklığını anlamayanlar, bu ana gerçeğe varamadıkları için gerçekçi de olamazlar. Ufacık tefecik olaylardan oluşan yaşamın bütünlüğünü, bütünselliğini bizlere sezdiren de duyularımızı bir seferberliğe sürükleyip olgu katına ulaştıran sanattır elbet. Bir de tarihin ağır aksak gibi görünen gidişine bir çarkıfelek hızı getiren, dünyayı yerinden sarsan devrimler!.. Bamtellerimizi inleten yüksek sesli, yüksek gerilimli, gürül gürül bir şiirin devrime benzeşmesi, bizleri devrime açık kıl-

ması bu yüzden değil midir?.. Ahmet Muhip, örneğin onca sevdiği Dostoyevski gibi, yanlış bir siyasaya kapılanmış, gericiymiş, bu yüzden de ölesiye özlemime karşın yamacına sokulamamışım, hiçbiri umurumda değil. Ahmet Muhip bana şiirde bütünlüğü, dolayısıyla yaşamda bütünselliği, dolayısıyla da devrimci yolu gösteren ağabeyimdi, kardeşimdi.

O Böyle İstemezdi adlı oyununu anımsayarak söylüyorum, o böyle istemezdi elbet. Ama böyle oldu n'apalım!.. Onunla beraber ölecek değildim a!..

3 temmuz 1980

Çorum'un Saat Kulesi Yanıyor

Şimdilerde, görmüşsünüzdür, kibrit kutularının üstüne Çorum'daki Saat Kulesi'nin resmini yapıştırıyorlar. Kutudan bir kibrit çıkarıp cıgaramı her ateşleyişimde, saat kulesini de yakıyorum gibime geliyor. Gözümün önüne Yazı Mahallesi'nin kundaklanmış evlerinde cayır cayır yanan kundakta çocuklar geliyor. Mahkeme tutanakları açıklandığında K. Maraş'taki vahşetin ayrıntılarını öğrendikçe, gözlerimiz nasıl fal taşı gibi açılacak bilmem, ama Çorum'da olup bitenlere dair şimdiden kulaklarımıza çalınanlar, yurttaşlık bilincimizde bir kıyamet çanı çaldırasıya şeyler. Ne mezhep kavgası ne de iç harp filan bu! Bu, devletli güçlerin kimi müsamahası, kimi yardımıyla tezgâhlanmış olan amansız bir tertip! Ülkemizde il il, ilçe ilçe, faşist sultasını bir dehşet sağnağı altında bina edebilmek için hazırlanmış geniş bir kumkuma bu! Taşları bağlayıp köpekleri ortaya salan ana kararın camdan gözleri bile ağlatacak sonuçları karşısında, başbakanının, bakanının, valisinin, emniyet müdürünün vurdumduymazlığın dik âlâsı sayılası tutumunu başka neye yorabilirsiniz ki? Suni bir Alevi-Sünni çatışması kisvesi altında yürütülen bu Reichstag piyesinin ceste ceste sahneye konan bölümleri, memleketimizi bir yangın yerine çevirmeye azmetmiş iblislerin topyekûn planını turnusol kâğıdı gibi açığa vuruyor. Bu program, kimi Alevi'ye, kimi solcuya, kimi ilericiye yöneltilmiş bir "pogrom" programıdır. Alev alev yakılmak istenen sade Alevi kardeşlerimiz değil, bu yurdun tanyerinde baş veren aydınlık geleceğidir. Bombalanan, bombalanmak istenen yapı, Alaaddin Camii değil, emekçi yığınlarının kafasında oluşan Yeni Türkiye'dir.

Çorum'un yanan Saat Kulesi, alevlerin çanıyla o yeni zamanları ve ülkemiz için mutlu bir çağı ilan ediyor. Leş kar-

gaları, görecekler yakındır, karşılarında nasıl zümrüt bir anka kuşu gibi belirecek o günler, alevlerin arasından, yanan yurttaşlarımızın çığlıklarından...

10 temmuz 1980

Bir Devlet Aranıyor

İki astsubay kayıpmış, solcular kaçırmışlarmış! Bu mefahirlerimizi kurtarmak için tanklar yürüyor Fatsa üzerine, kent kuşatılıyor! Biz uydurmuyoruz, *Hürriyet*'ten okuyoruz bunları. O da Demirel'in verdiği kıvrak, kaçak ve kışkırtıcı demeçlerle, belki resmi birtakım gayriismi fail kaynaklardan besleniyor.

"Nokta Operasyonu" imiş bu!

Baş sayfalarda, İkinci Dünya Harbi'nde askeri şaheserler döktüren Erkilet Paşa'ya medet okutturacak sevkülceyş planları yayımlanıyor. Derken efendim, o kayıp iki astsubayın yeni atanmış oldukları Ulubey'e revan olurken yanlarına aldıkları üç fahişeyle Ünye'den, Terme'den geçtikleri istihbar ediliyor. Fahişeler, Terme'de karakola başvurup, şikâyetçi oluyorlar. Şimdiye kadarki icraatından faşizme hiç de soğukluk duymadığı anlaşılan Ordu valisi, "Astsubayların kaçırılması diye bir olay yoktur" yolunda bir açıklamada bulunuyor. Ama bizim sür sürümlü ceridemiz, hâlâ "Astsubaylar serbest bırakıldı" ayaklı haberlerle, kuyruklu yalanda ısrar ediyor.

Demirel ise "Fatsa'da rahatsızlık vardır. Bunun için kanun, nizam hâkimiyetinin eksiksiz tesis etme gereği duyulmuştur" denli demeçler patlatmaya devam ediyor. Yurdun dört bir köşesinde kan gövdeyi götürürken, Fatsa'da gözlemlenen rahatlık Demirel'e batıyor olmalı ki, hazret kendi rahatsızlığını Fatsa'ya da teşmil etmek istiyor. Çamaş'ta dışardan yollanma faşist fitnecilerin çıkardıkları olayın dışında, bu kentimizin huzur içinde olduğu gerçeği, AP, MSP, CHP ilçe başkanlarının şüphe götürmez demeçleriyle doğrulanadursun önümüzdeki günlerde yapılacak büyük fındık mitinginde büyük bir kığıştı çıkarmaya yönelik tezvirat sürdürülüyor. Yine de "Gürcüler ile Karadenizliler" arasında bir "kan

davası" olduğu yolunda yayılan fitnelerle bir kardeş kavgası kundaklanmaya çalışılıyor.

Çorum'u silip süpüren yangınlar karşısında, tarihin dehlizlerinden Neron'a gülücükler yollayan aynı hükûmet, tam "fındık" sömürüsünün olanca açıklığıyla ayyuka çıktığı günlerde fındık kabuğu doldurmaz bahanelerle seçimle işbaşına gelmiş yerel bir yönetime karşı seferberlik ilan edilebiliyorsa, kusura bakmasınlar, ama hiç değilse görünüşte yurttaşlara eşit davranmak zorunda olan bir devletin varlığına, bütün iyi niyetimize karşın, rastlayamamaktayız, o aranan, kaçırıldığı söylenen, sözde kayıp astsubaylar değil HUKUK DEVLETİ'dir. Ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 3/c Maddesi eğer ille de uygulanmak isteniyorsa adıyla, özüyle, sözüyle demokrasiye bağlı yayın organlarına değil Demirel'in desteğiyle Fatsa'ya ilişkin "asılsız mübalağalı, maksadı mahsusa müstenit, kamunun telaş ve heyecanını doğuracak biçimde haberler neşreden" gazetelere uygulanmalıdır! İlle de uygulanmak isteniyorsa tabii!. Yoksa biz Fatsa'da şimdiki gibi *Hürriyet* bulunsun, Ankara da *Demokrat* olsun istiyoruz elbet.

Not: Bu yazı Fatsa'daki son gelişmelerden önce kaleme alınmıştı.

13 temmuz 1980

"Çiğnendi Yazık Milletin Ümmid-i Bülendi"

CHP Ortak Grubu'nda yer alan genel görüşmenin partice izlenecek muhalefet stratejisini belirleme bakımından, (üzüm yemek için) keçiboynuzu ağacına tırmanmaktan daha verimli olamayacağı zaten belliydi ya hem genel merkez hem parti içi muhalefet ağır toplarının yurdumuzda iç harp sayfalarının yükseldiği şu günlerde karavana sallasalar bile, hiç değilse gürleyeceklerini bekleyenler hayal ve bel kırıklığına uğradılar. Gerçi bu görüşmelerde ÜMMİD-İ BÜLEND'in ilk kez doğrudan doğruya eleştiri hedefi kılınmasını hal-i hayır sayacaklar ve bunu CHP tarihinin şu son silik sayfalarında can havliyle yeni dev bir diriliş belirtisi belleyecekler çıkacaktır elbet. Öte yandan Ecevit'in fetvasıyla muhalefeti tabandan bir süpürge sefasına uğratma kararının açıklanışı, parti içi dağınıklığı olanca şerrin kaynağı gözüyle görenleri sevindirecektir muhakkak. Ama bu genel görüşmenin geneline eğilenler, hele CHP'yi hâlâ bir kurtuluş umudu olarak görüyorlarsa ne Ecevit'in ne Baykal'ın ne Genç'in ne de Topuz'un kurusıkılarında bir tutam barut bile bulamamakla memleket adına üzüm üzüm üzülecekler...

Ordu ile Ordu ilinin karşı karşıya getirilmesi heveslerinin tırmanışa geçtiği şu son hafta içinde, sözü geçen Ortak Grup görüşmelerini bir arayıcı fişeği gibi aydınlatan biricik sözü Ordu Milletvekili Ertuğrul Günay'ın söylemiş oluşu bir rastlantı olmasa gerek. Fatsa baskını öncesindeki demeçleri ve açıklamalarıyla solduyulu bir politikacı olduğunu saptayan Günay, genel merkeze de, muhalefete de şu canhıraş çağrıyı dile getirdi: "Hükûmet olduğumuz dönemde sermaye ile emek arasında kararsız tutumumuzla kitlelerin desteğini yitirdik. Biz faşizmi yendik derken, faşizm daha azgınlaştı, çö-

reklendi. Çünkü faşizm, sokak eşkıyasından ve onların partilerinden ibaret değil. Ekonomik bir zorlamanın, bunalan kapitalizmin zorlamasının sonucu iç ve dış egemen çevreler, faşizmin ve onu bekleyen terörünün ardında AP üst yönetimi MHP ile işbirliği içinde. Bunu görmeden faşizmle mücadele yapılamaz. Faşizmle mücadele yolu egemen çevrelerin siyasal örgütüne, AP'ye ısrarla diyalog çağrıları değildir. Faşizmle mücadelenin yolu geniş halk kitleleri ile el ele vermek ve halkın demokratik birliğini kurabilmektir. Bağımsızlık ve demokrasi ilkelerini yüksek tutmaktır. Böyle bir birlik, ulusu cephelere bölmek değildir. İç ve dış egemen çevrelerin koruyuculuğunda yönlendirilen bir devlet çarkının yerine halkın devletine yönelmek, onu savunmaktır. Umut, ne sen, ne ben, umut biziz. Umut halk!"

Bu sözler, "Sağ cepheleşmeye karşı cepheleşmeyeceğiz" derken, faşizme cephe bile alamaz hale gelen ve bunun günahını da "partinin iç çekişmelerin kısırdöngüsüne hapsolmuşluğuna" yüklemeye çalışan, bu yüzden de örgütünü ("Cepheleşmeyeceğim!" diye feryat ederek) delik bir cep haline getiren Ecevit'in tahtını altından çekiveriyor. Sonra da Baykal'ın "Kuşkusuz CHP cepheleşme politikasının içine girmemelidir. Ama demokratik güçleri de suçlayarak, bölüp dağıtarak cepheleşme politikasını da etkisiz kılabileceğini de sanmamalıdır" yolundaki ne şiş yansın ne kebap tutumunun tutarsızlığını ortaya sermektedir.

Daha da önemlisi, bu konuşma Acelevid'in "diyalog" vantrolojisi (karnından konuşma) yoluyla AP'ye CHP'yi iğdiş edici ödün yükleri sunma karşılığında MHP'yi dışta bırakma stratejisinin gerçekdışı ve çağdışı olduğunu noktalıyor. Bağımsızlık ve demokrasi bayrağı AP'nin beygirinin kuyruğuna takılacaksa, yatır parmaklıklarına çaput bağlayan kocakarıların ne kabahati var? Günay'ın işaretparmağı, CHP'nin sosyal demokrasi heveslerini bir yana bırakıp, halklaşmayı sil-

keleyip yeniden devleşerek aslına rücu ettiği gerçeği üzerine basıyor. Devlet çarkını halklaştıracaksak, diyor, önce Cumhuriyet Halk Partisi'ni halklaştıralım. Umut, diyor, Bülent değil, halktır. Çiğnensin istemiyorsak Ümmid-i Bülend, bunun çaresi faşizme karşı halkla birlik olmaktır, halkın demokratik birliğini kurmaktır! Faşizme karşı cephe almanın yolu da antifaşist bir cepheleşmeden geçer! Üst yanı bunun yan cebime atılası bir alay laf-ı güzahtır!

14 temmuz 1980

Maskeler Aşağı!

Kanlıca'da otururken fi tarihinde oturaklı bir köpek dolaştı bir süre ortada. Ölmüştür herhalde sonra. Çöplükten çimlenirken, nasılsa sokmuş olacak başını oturağa. Debelendikçe, oturak büsbütün yerleşmiş olmalı başına. Hayır sahipleri iti başındaki oturaktan kurtarmak için uğraştılarsa da, hayvanı yakalamak ne mümkün! Öylesine ürküntü içindeki kelp...

Fatsa'daki maskelilerin maskesi daha kolay alaşağı edildi. 1001 numaralı telefondan halkı huzur bozucuların, fitnecilerin ihbarına davet eden Ordu valisi, yanında gezdirdiği muhbirlerin, bu maskeli balo sırasında, aramakta olduğu şahıslı olduğunu öğrenince, kim bilir ne kadar şaşırmıştır ya da şaşırmış gibi yapmıştır. Hayır hah bir yüzbaşı, "Çıkarın o çorapları başınızdan!" deyiverince, o surat diye gezdirdikleri pis kokulu ayaklar çıkıyor ortalığa. Şurda kahve taramış, burda adam öldürmüş satılık katillermiş meğer bu devletin kendine yardımcı seçtiği kişiler. Yani Gülcügil'in ifadesiyle bu Çorum'da olduğu gibi "devlete yardım etmekten başka günahı olmayan kişiler!" Biz devletin 70 sente muhtaç kaldığını Demirel'in ağzından işitmiştik, ama sicilli katillere zebun düştüğünü yeni işitiyoruz... Aynı vali, bu "Maskeler Aşağı" operasyonu ertesinde, kendisine, "Operasyon sırasında maskeli kişiler kullanıldığını, bu maskelilerin eli kanlı faşistler, ülkücüler olduğunu duyuyoruz" dediğinde CHP milletvekili Vural'a ne buyuruyor, biliyor musunuz? "Biz bilgi almak için bazı kadınlardan da yararlanıyoruz. Onlara aşk yaptırıyoruz. Şimdi de bunlara orospu diyebilir misiniz?" diye soruyor. Vay anam vay! Ankara müftüsü de bunun üzerine, "Devlete yardım için aşk yapmak caiz değildir" fetvasını veriyor. Âşık (eşek değil), silahtar (katır değil), attar mühürdar, ne günlere kaldık, ey gazi muhtar!..

Yozgat MHP il başkanı, "İlimizi yöneten derneklerimiz var. Beş bin de istihbaratçımız bulunuyor" diye demeçler çekerken, Ordu'nun valisi olmaması gereken ve Urduca konuşan Ordu valisi, Fatsa'da halk mahkemelerinin olduğunu kanıt diye Fatsa Şenliği'nde giyilmiş dokuz aksesuar cübbesini fora ediyor gazetecilerin önüne. Zati Sungur sanki, mülkiamir değil!

İş bu hale gelince, 16 temmuz günlü *Hürriyet*'te, Oktay Ekşi, "Anarşinin asıl suçlusu ne sağ, ne soldur, ... satan devlet adamlarıdır" demekte kendine göre haklı. Nokta nokta koydum "satma"nın yüklemlerini, görüyorsunuz! Bu da gazetemizin zaten başından aşkın belalarına bir yenisini eklememek için. Bir tür nokta operasyonu yani... Neyzen Tevfik:

Şu bizim hahamzade Ahmet Emin
din ve imanımıza çatmadadır.
Başımız ağrımaz, etsek de yemin,
Vatan'ı on kuruşa satmadadır.

diye bir beyit düzmüştü.

Ben de, "Fatsa Muharebesi"nin sevkülceyşini kendine vazife edinenlere sorabilir miyim acaba... Elime beş-on kuruş geçti de şu sıra...

Maskeler aşağı itler yukarı!

Yine oturaklarıyla elbet! Faşist deyince, hep o oturaklı (oturduğu yere lök gibi çöken anlamına değil elbet) Kanlıca'daki it aklıma geliyor. Zavallı, yine hangi devlet çöplüğünde geberdi acaba?.. Biz ki, tarihin çöpçüleriyiz, süpürgelerimize hem gayret, hem dikkat edeceğiz!.. Hem de devlet edeceğiz!..

Bakanlar Kurulu toplantısı yapıldı. Toplantı sonrasında konuşan başbakan, Fatsa'daki yüzü kapalı muhbirler hak-

kında "Adam yüzünü kapatmış, ne diyeyim, ayıp etmiş" dedi. Şu Demirel'in fotoğrafını çekmekte fotoğrafçı arkadaşlar, kim bilir ne güçlük çekiyorlardır; suretini ve suratını bulamadıklarından ötürü...

19 temmuz 1980

Yakın Bakalım, Yakın!

Bazıları, bu cehennemi sıcağa karşın, işkilli bir yerleri dingildediğinden, tüyleri de diken diken olduğundan herhalde, ısınmak için Aksaray Meydanı'nda gazete ve kitap yakmaya başladılar. Dünya, bu ısınma yönteminin nice nice örneklerini İskenderiye kitaplığından Goebbels safalarına dek görmüştür, görmüştür de, yine bu denli barbarlıklar karşısında insanın içi cız ediyor. Varsın cız etsin! Çünkü dünya bu yangınların aydınlığında akı karayı daha iyi seçmeyi bellemiştir ve bunu böylece belledikten sonra da insanlık düşmanlarının analarını bellemiştir. Yazı, kitap, gazete düşünmenin ve düşünün bu kutlu araçları suikaste uğradığında, ateşlerin arasından yeni uyanışlar, yeni Zümrüdüanka kuşları doğar. İbrahim Müteferrika'yı tutamazsınız ilelebet müteferrikada.

Öncü Kitapevi iki yıl önce bombalandığında, gittim yanık kitaplardan aldım, saklıyorum hâlâ bu ateşten geçtiği için yeni anlamlar kazanmış kâğıt parçalarını. Yarın Devrim Müzesi kurulduğunda, oraya armağan edeceğim onları.

Sevgili okurlar, bundan böyle siz de *Demokrat*'ın elinize geçen sayılarını Aksaray yangınının ışığı altında okuyun! Ve dönüp faşist saldırganlara deyin ki: "Yakın bakalım, yakın! Kül olacağınız günler yakın..."

21 temmuz 1980

Bu Suikastlardan Kasıt Ne?

Hava çok sıcak...

Sarı sıcak altında Manastır Tepesi'ne tırmanıyor, düşünüyorum. Demin radyodan duydum, Kemal Türkler'in öldürüldüğünü. Çok mu acıdım ona bilmem, asıl kendime acıyorum belki de. Kendimle birlikte bütün memlekete... Bu sıram sıram cinayetlerin bir iç mantığı olmalı çünkü. "Ölümle ölünmez" derler a, bakmayın siz. Bu gidim de olsa, insanlık bir bütündür, bilesiniz. İyisiyle kötüsüyle öyle ölenlerden birine (severdim, tanırdım, bizim yandandı diye) ah vah edip de, bir başka ölene (nefret ederdim ya da tanımazdım, karşı yandandı diye) oh olsun! demekle olmaz. İnsanlarımızın sinek gibi oluştuğu bu sinek masalı içinde, men dakka dukka nispetleri geçmez.

Bu bitmeyen kurşun vızıltısı, bu "Ben sana bir sinek masalı söyleyeyim mi?" deyip duran sivri sesin bizden istediği de böyle akılsız taraf tutmalara kaptırıp bizi, bir yarın kıyısına doğru itelemek, sonra da belimize bastığı gibi tekmeyi denize, cuuump! Ki denize düşmüş olan memleket, sarılsın yılanına! Dikta yılanına! Yılan da soksun SOL yanımızı, İŞÇİ yanımızı! Ve inme insin, mefluç olsun diye bedenimizin o yanı! Beynin sağ lobundaki merkezler sakatlanınca, sol paralize olur. Çaprazlama yani. Toplum yaşamında ise sağdaki egemen, acze düştüğü anda, SOLU haşat etmeye bakar. Yeniyi, tazeyi, geleceğin genç gücünü, filiz sınıfını, filinta delikanlıyı yere sermeye bakar.

Onun için bu cehennem sıcağı altında da mecburuz düşünmeye. Sevgi nasıl öfkeyle iç içeyse, eylem de düşünmeyle öyle iç içedir. Avara kasnak hareket, hareket değildir ne de bereket getirir. Bereket getiren tutum, yüreğiyle düşünen, beyniyle duyan insanoğlunun eylemindedir, elindedir. Köhnemişin,

o pintinin, o simsarın, o sarrafın, o hinoğluhinin bizler için, emekçi yığınlarımız için ne dümenler düşündüğünü kestirmeyi, hesaplamayı, ona göre önlem almayı bellemedikçe, dümene geçemeyiz. Dümene geçemediğimiz için de boylarız denizin dibini. Yani diktayı, özgürsüzlüğü, faşizmi doğal sayar, sarılırız yılana. Yakala yılanı boynundan, çal yere arkadaş! Çünkü o sana deniz diye yutturmaya çalıştıkları, senin toprağın, o ekip biçtiğin ve ürününü ele kaptırdığın toprak. O toprağa hem aklınla hem yumruğunla sahip çıkacaksın! Gâvurun, domuzun oyununu bozacaksın! "İktidar namlunun ucundadır" ama, namlu da aklın ucundadır. Ateşleyelim akıllarımızı, beş duyumuzu, gözümüzü, tenimizi, damağımızı, burnumuzu, terimizi! O ateşle yürüyorum şimdi Manastır Tepesi'ne doğru, bu işi beceremediği için Alpaslan'a (Türkeş değil) mağlup düşen Romenos Diogenes'in gözüne mil çekilip, öldürüldüğü tepeye doğru... Biz ateşle oynarız, oynarız ama, ataşelerin ve attarakların bizimle oynamasına müsaade etmeyiz, böyle gebeşliğe bel vermeyiz. Enayilik devrimcilik değil, enayiliktir. Tek yolun, tek yolu var, haklı, akıllı ve güçlü olmak!..

24 temmuz 1980

Gülkurusu Niye Gitti?

Bugünkü yönetimin başlıca özelliği DENETLENMEYİŞİ'dir. Anayasal düzenimiz ise yönetimlerin parlamentoca denetlenmesini emreder. Parlamento bu denetleme görevini partilerde odaklanmış oylar vasıtasıyla kamuoyu karşısında yerine getirir. Kamuoyu dediğimiz, yarınki seçmenler olduğuna göre, bu tartışma ve oylama mekanizması böylece işlerlik kazanmış olur. Oysa bu kamuoyunun seçim dışı dönemlerde en etkin olması gereken parti tabanları bugünkü Partiler Kanunu'nun genel merkezlere bağışlamış olduğu sınırsız yetkiler dolayısıyla dumura uğratılmış durumdadır. Onun dışındaki kesimleri ise (bu kamuoyunun) bugünün alabildiğine etkin iletişim araçları aracılığıyla uyutulmakta ve oynatılmaktadır. Bu ideolojik silahsızlandırma, sökmediği yerde (yani SOL'a karşı) ceza yasaları, devlet terörüyle silahlandırılmaktadır. Bugün için, fiilen denilebilir ki, SOL parlamento dışıdır, sade zaten işlemez olmuş parlamento sistemi içinde değil, toplum içinde de denetime yasal yollardan katılma olanağından yoksun kılınmış haldedir. Kazai kesimde ise, (yargılama ayağından yani) kimi idari, kimi de idareten savcı, yargıç temizlemesi yoluyla mahkemeler oturduğu yerde sallanmaktadır. Fatsa'da geçen gün, mahkemeye karakuşi bir emirle seyirci alınmaması, bu olguyu açığa vuran örneklerin en güncelidir. Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Sayıştay gibi yüksek yargı organları ise bambaşka şantajlara muhataptır. Ortada fıştıklanan kanlı olaylarla bu organlar (fahri hayır kavramını andıran) bir Devlet Hayrı baskısı altında tutulmakta, devleti koruma öncelliğine hapsedilerek, devletin hukuk devleti özelliğinden yavaş yavaş soyutlandırılmaktadır. Ortadaki sendika kuruluşları ise, siyasal partiler ile olduğu gibi, bir yandan yasa kabalığı içinde, bir yandan da

SOL'a, SAĞ'a duvar çekme duvarcılığı, masonluğu doğrultusunda etkisizleştiriliyor. BASIN, zaten paraya basılmış halde, her türlü darbe girişimine yatkın bir darphane. Demokratik baskı organları, uğraşsal kuruluşlar, şu veya bu biçimde pasifize edilmekte, edilgenleştirilmekte. Bir başka kesim ise Vazife Kanunu notasına bakarak, kendine göre kanun taksimi yapmakta, müteredditve muttarit dalgalar halinde, nereye yağacağını bilememektedir.

Ortada bir boşluk var. Bu boşluğa dolan ne mi? Görünürde anarşi (öyle diyorlar, ama biz inanmıyoruz) var, lakin bu boşluğa dolan şey asıl (o öyle pis bir gazdır ki dolar, nerde bir boşluk varsa, oraya dolar dediğimiz) DOLAR'dır... Ve işte şimdi yürürlükte olan senaryo, ne avam, ne ayan (yani senato) meclislerince değil, ne idüğü belirsiz kurallara göre işleyen kurul ve meçhul meclislerce Beyaz Devrim'in perdesine aktarılmakta. Üstünde kan kırmızılarının bu kadar belirginleşmesi de, yüzünün akından değil, aklavatından.

Bu durumda, tek denetim (ki giderek yönetim olacaktır), SOL'dan gelecektir. SOL'dan gelmelidir. Diktanın karşısındaki tek seçenek SOL'dur. Aşure olmayan bir ŞURA temeli üzerinde bütünleşecek SOL!..

Yoksa, DOLAR senaryosuna bakarak, kordelasını tekmillemiş bir Gülcügil (gülkurusu) gider, bir başka şakayık gülü bakan diye başımıza geçer. Ve biz onun ne çiçek olduğunu biliriz, ama o çiçek başımıza, o çileli millet yaşamımızın başına sarılır o ÇELENK! Öyle bir çelenk ki, koklasan burnun düşecek!

25 temmuz 1980

Nahh Geçersiniz Nahh

Cuma günü Vatan Caddesi'nden millet halinde geçtik. Pırıl pırıl, cıvıl cıvıl, dipdiri bir millet halinde. Mezarlığa doğru değil, Türkiye'nin apaydınlık geleceğine doğru yürüyorduk. Kemal Türkler'le yürüyorduk, bütün Türklerle yürüyorduk özgürlüğümüze doğru. Küçücük, sıcacık elinden tuttuğum, mavi tulumlu bir çıraktı Kemal Türkler. "KAHROLSUN FAŞİZM" diye bağırıyorduk birlikte. ÖLÜMÜ DOĞUMLARA ÇEVİREN bir sınıfın çocuklarıydık. Öfkemiz yediveren bir güldü sanki, yeni sevgilere, civan sevinçlere donanıyordu yüreklerimiz. Yasları nasıl bayramlara çevirdiğimizi akıllarına bile getirmemişlerdi. Ama biz bu dersi, falanca ortaokulun bilmem kaçıncı sınıfında değil, tahta sıralarda değil, gayrı yürüyüş koluna geçen İşçi Sınıfı'nda okumuş, bellemiştik. Kahrolarak, ölerek, sömürülerek, yaşamayı bir kitap gibi satır satır okuyarak öğrenmiştik insanın nasıl tükenmez olduğunu... Yeni doğmuş bir çocuk gibi çığlık çığlığa.

Cuma günü Vatan Caddesi'nde bir TARİH halinde geçtik.

Bazıları, o havaya kalkmış yüz binlerce yumruğun ne demeye geldiğini, hâlâ anlamamışlarsa, biz söyleyelim: Pasyonariya'nın faşizme karşı haykırdığı o ünlü NON PASARAN buyruğunun Türkçesini gösteriyorduk onlara.

NAAAAHH GEÇERSİNİZ!

NAAAAHHHH!

28 temmuz 1980

Firar Noktası

Tanrı devlete zeval vermesin, sayesinde çok heyecanlı yaşıyoruz. Filmin biri bitmeden biri başlıyor. Sabahları gazeteyi açtığımda, yine hangi maceraya atılıyoruz diye, yüreğim küt küt atıyor. Arada zayiat da oluyor, ama o işin maiyatı. Eğleniyoruz ya siz ona bakın. Hiç boş anımız yok. Boş kaldım demeye kalmadan, boş böğrümüze bir yumruk iniyor. Ya bir dostumuz ölmüş ya da kıyıma gitmiş Çorum. Başımızda öyle bir güldürü ustası var ki, Kel Hasan onun yanında lepiska saçlı. Adam Komik-i Şehir değil Komik-i Devlet! Yanı sıra tümen tümen herze vekil ve gözünde her necaset bir hikmet...

Öyle hızlı ömür sürüyor ki, her bi şey normal, ahval-ı adiyeden yani. "Bira soğuk mu?" soruyorsun garsona, "Normal" diyor, kaynar kaynar at sidiği getiriyor önüne. Hayatımız da o temsil. Sıcak soğuğa, ak karaya, iyi kötüye karıştı. Rahat, huzur dediğin şey de kırklara. Hem huzurda nesi varsa yoksa hareket! Bunun sonu kıyamet.

Öyle cevherli delikanlılar yetiştirdik ki, Yecücü-Mecüc taifesi halt etmiş yanlarında. Cıva gibiler ele avuca sığmıyorlar. Yakalandı diye bir şamata kopuyor, derken bir de bakıyorsunuz, zindanı delip çıkmış Zaloğlu, Amasya'da kelle biçiyor. Bunların teki, haftada bir koskoca bir Orhon Kitabesi yazıyor. "Gittim, 100 kelleyi mızrağa dizdim" diye. Hasan Sabbah'ın haşhaşlı fedaileri muhallebici çocuğu bunlara kıyas... İkisi de idamlık, Mamak'ın askeriyesinden kaçmışlar geçende. Suçları ne ola ki? İki kahveciği ellerindeki şimşir taraklarla taramışlar beş-on, kâfiri kakalamışlar şimdi de. Bir curcunadır gidiyor. İçerden yardım eden varmışmış! Yoksa onca tertibata rağmen, nasıl tereyağından kıl çeker gibi sırra kadem kaçarlarmış? Procektörlerle aydınlatılıyormuş ortalık, dört bir yana dikilmiş kulelerde makineliler alesta ve

duvarların üstünde azman ve de Alman kurt köpekleri devriye geziyormuş... Kapatıldıkları bina ile tel örgüler arasında da en az 200 metreymiş mesafe! Görünmez adam mı ki bunlar bu arayı nasıl geçerlermiş?.. Subay elbisesi mi giydirdiler üstlerine diye, gazeteler saçmalayıp duruyor. Bu resmen askeriyeye dil uzatmaktır, ama işte basın özgürlüğüne gölge düşmesin, müsamaha görüyorlar. Yahu hiçbirinizin aklına gelmiyor mu ki, bu yavrukurtları kaçıranlar, o duvarların üzerinde dolaşan Alman kurt köpekleridir. Onlara da takaza etmeye hakkımız yok. Çünkü bu marifetleri, cibiliyetleri de tabiyatları icabıdır. İt ite, it kuyruğuna elbet yardımcı olacak... Bunları bırakalım da gayrı, şimdiden sonra neler vuku bulacak, ona tahmine çalışalım. Hiç şüpheniz olmasın, Şafi köpekleri, yarına kalmaz, Yozgat'ta soluğu alacaklar. Ve seyreyle o zaman sen gümbürtüyü! Söz verdikleri üzere, tam susturamayacakları için kan kusturacaklar millete. Mecburlar çünkü, boyunlarında idam berraatı, saldıracaklar kuzu gibi insanların üstüne, Alaman köpeklerinden aldıkları talimat üzre. Kan gövdeyi götürecek. Mübalağa cenk olunacak. Derken bunca kıyıma tahammül edemeyen güvenlik kuvvetlerimiz, geç ama güçlü bir müdahelede bulunacaklar ve bu kahraman köpekler köpek cennetini boylayacaklar... Böylece SAĞ'a da bir şamar atılmış olacak... Perspektifbiliminde "Firar Noktası" denen şey işte budur. Demirel'in resmettiği tablodaki firar noktası...

1 ağustos 1980

Dekor ve Işık

CHP'nin geçen salı günkü Ortak Grup toplantısında, eski Milli Savunma Bakanı Hasan Esat Işık, şunları söylemiş: "Parlamentonun gündemi parlamento dışından hazırlanıyor. Demirel Milli Güvenlik Kurulu'nun arkasına sığınıyor. Milli Güvenlik Kurulu, parlamentoyu denetleyemez. Parlamentoya tavsiyede bulunur. Parlamento bunu uygular. Herkes sorumluluğunu bilmek zorundadır. Hükûmet Milli Güvenlik Kurulu'nu görevinden saptırmak eğiliminde gözükmektedir. Hükûmet parlamento huzuruna âdeta bu kurulun arkasına saklanarak çıkmaktadır. Parlamento bir dekor haline getirilmek isteniyor. Buna lakayıt kalmayız."

Sayın Hasan Esat'ın siyasal yaşamımızın güncelinde bazı boşta kalan noktalara ışık tutucu bu sözleri, merhum Cahit Irgat'ın başından geçmiş bir olayı hatırlattı bana. Cahit, sudan bir nedenle Devlet Konservatuarı'ndan tasdiknamelendirildiğinde, kendisini Ankara Garı'nda selametlemeye gelen arkadaşlarına, tren tam kalktığı sırada vagonun penceresinden, "Aktör gidiyor, geride dekorlar kaldı" diye seslenmiş... Tanrı, aktörden yana hayli mümbit bir zemin olduğu görülen parlamentomuzu, Işık'ın vurguladığı böyle bir akıbetten korusun!..

Lakin (varsa eğer), bu tehlikeden sıyrılmanın çaresi, sade hükûmeti değil, aynı zamanda baş muhalefet partisini de bu doğrultudaki manevralardan alıkoymaktır. Çankaya'daki iftarda Çağlayangil, Ecevit'e (Ecevit'in sonradan açıkladığı üzre), "Sayın komutanların bazı önerilerini son Milli Güvenlik Kurulu'na yazılı olarak getirdiklerini" ihsas etmişse, bu bence Ecevit'i istemediği ödünlere zorlamadan çok, CHP genel başkanını kendi grupları karşısında güçlendirmeye yaramıştır. Nitekim Ecevit, "baskı ve terör yasaları" deyimini kulla-

nan Süleyman Genç'in hücumunu bu sayede kolayca savuşturmuş ve "Sözü geçen tasarılara grubumuzun bir üyesinin baskı ve terör yasası damgası vurması partiyi yaralamaktan başka bir işe yaramaz" diyerek vaziyeti kurtarabilmiştir. İki büyük parti arasındaki pazarlığın ilk aşamasını oluşturan Beş NOKTA Operasyonu'nda Ecevit'in onca yumuşak başlılığına karşın, Ortak Grubu karşısına çıktığı zaman, DGM ve Olağanastı Yasası'na karşı Plevne Müdafiliği taslaması ve Manakyan ağızlarıyla "Demokrasiyi korumak için ölümü de göze almalıyız" yolunda tiratlara girişişi, dudaklarının devletin âli menfaatleri bıyığı ile demokrasi sakalı arasına sıkışmış oluşundandır.

Üstelik "yazılı metin" lafının ilk kez CHP'ye yatkın bir basın organınca ortaya atılışı da günahın da sevabının da gizli tutulması gereken üçlü iftar portakalını kimin soyduğuna ilişkin bazı kuşkular uyandırmaktadır...

Bütün bu sözlerle, yarın Demirel'in gruplarını henüz hazır edemediği bazı girişimlere razı etmek için emr-i yövmilere sığınmaktan çekineceğini söylemek istemiyorum. O da zamanı gelince, Bando'yla halay çekecektir elbet.

Şu anda, resmi açıklamalara inanıyoruz, ortada "uyarı mektubu" da yok, bir "muhtıra" da. Ama ortada bir MUHATARA var, yani Korkulu Bir Durum...

2 ağustos 1980

Yatsıda Sönen Mum

Çilekeşlik ve Seçkin Irk ikilisi üzerine kurulu Yahudi ideolojisi, İsrail devletinin İkinci Dünya Harbi bitiminde "Adanmış Toprak" üzerinde sağlamına kurulmasından sonra, öyle keskin bir değişim geçirdi ki, insanlık tarihinin büyük mazlumları birden Firavunlaştılar, Nazi mezalimine uğramışlar, zulümde Nazileri gölgede bıraktı. Seçkin Irk'ın seçkin cellatları Filistin halkına çektirmedik işkence bırakmadılar.

Aslında, Yahudi sermayedarlarının metropollerde göze batmadan iş çevirmesine elvermek üzre tasarlanmış olan bu fıkara Yahudi yerleşimi, bir çırpıda domuzuna bir kışlaya çevrildi. "İsrail mucizesi" diye anılan olgunun altında yatan şey, binlerce yıllık muazzam bir kültür ve uygarlık birikiminin emperyalizm için bir ileri karakol inşasına kurban edilmesidir. Onun içindir ki, Arapların can evlerine dikilmiş bu Amerika'dan taşıma suyla dönen canavar değirmene karşı, kimi zaman Donkişotça bir aciz içinde saldırmalarını alaya alanlarımız, mazlumun sonunda dağlar deviren ahına kulak tıkayanlardır. Şimdiye dek, İsrail'in pervasızlığına payandalık eden şey de, birçok ülkelerin bu rezillik karşısında pespaye çıkarları uğruna benimsedikleri bu vurdumduymazlıktır. Begin gibi kıyıcılar, bunu pekiyi bildikleri içindir ki, Birleşmiş Milletler'de Filistin Sorunu'nun büyük bir şamatayla tartışıldığı bir sırada, Kudüs'ü işgalleri altındaki doğusuyla bütünleştirerek başkent ilan etmekten çekinmemektedir.

Amerika'da cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yarattığı böğür boşluğundan yararlanarak gerçekleştirilen bu Hitlervari ilhak oldubittisi, Camp David Uzlaşması yalanının kuyruğunu kesip atarmış, Sedat'ı Dıral Dede'nin düdüğü gibi ortada bırakırmış, Arap ülkelerini toplu bir tepkiye zorlarmış, havanın sertleşmesinden zaten şikâyetçi olan Ortak Pazar cami-

asını güçlendirirmiş, umurlarında bile değil. Faşizm faşizmse, kendi iç mantığı içinde tuttuğu bu yollardaki pervasızlığı dolayısıyladır. Kan tutmuşluğun dönüşü yoktur.

Bu arada, bizim hükûmet gibi hem Arap petrolüne hem Kıbrıs işinde Bağlantısızlar'ın desteğine talip hem de emperyalizme abdülmuttalip mihraklar ne yapacaklarını şaşırdılar elbet. Süleyman bilemiyor, Salomon Tapınağı'na mı yüz sürsün, yoksa Ağlama Duvarı'nda mı gözyaşı döksün, yoksa Mirac'a özenip bu sıkıntıdan kurtulmak için göğe mi ağsın, yoksa Ruhül Kudüs'ün mağfiretine mi sığınsın! O kurusıkı protestolar, TRT perişanlıkları, Tel Aviv'den tatile sefer çağırmalar, hep, bu kuyruğu sıkışmışlığın belirtileri. İsrail'le ilişkiyi kes diyorlar, nasıl kessin adamcağız o koca göbeğinin bağını? Pantolonu düşer sonra aşağı, değil mi?..

Bizim, adı lazım değil, alafranga bir bestecimiz vardır, "O, Mon Dieu" diye Frenkçe namaza durur. O temsil, bizim başımızdaki MON-TON-SON'lar da, ne yapsınlar başka, Filistin'in kurtuluşuna İbranice dua okuyorlar. Hem de ramazan-ı şerif'te... Allah taksiratlarını affetsin!..

3 ağustos 1980

Buyrun Cenaze Namazına!

"Tarihi belge" denince, aklımıza nedense *Nutuk* gibi görkemli metinler; diyelim ya da Kanuni'nin I. François'ya yolladığı name türünden turalı, turnalı evraklar gelir hep. Tarihin karanlıkta kalmış ya da öyle bıraktırılmış köşelerini şimşek çakmışçasına aydınlatıveren, mumyalaşmış yalanları gün ışığına serip toz duman eden o görünüşte önemsiz, ama can alıcı, daha doğrusu gerçeğe yeniden can verici ayrıntılara ilişkin belgeleri göz ardı etmeye meyilliyizdir. Belki de küçücük küçücük şeyler üzerine kurulduğunu ve tarih kaneviçesinin bu ufacık ilmiklerle bezenerek suretleştiğini bizlere unutturan sürekli bir ideolojik farfara içinde ömür sürmeye mahkûm edilmişiz de ondan. Yalnız, yaşamın küçücüklerinden söz ediyorsam, Kleopatra'nın burnunun milimini kastetmiyorum; burnu büyüklerin küçüklüklerini değil, "küçük adam" belletilmiş halkın yüceliğini dile getiren oluşumları murat ediyorum. Tarihi yapan halk, tarihi yazmaya başladığında, işte bu kaynaklardan devşirir bilgilerini, bulgularını ve belgelerini.

İşte size böyle bir belge! "Türkiye'de işkence yoktur, olamaz!" diye faraşına açılmış Demirel'in ağzını bir daha açılmamacasına kapatacak bir mahkeme kararı! İşte malumu ilam değil, malumu bando mızıkayla ilan eden, ve de lamı cimi olmayan bir mahkeme ilamı! Bütünü gazetemizde daha önce çıkmış olduğu için 1. Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin oybirliğiyle aldığı kararın şu kadarcığını aktarmakla yetineceğim:

> Olay günü belediye otobüsünden sağlıklı olarak alınıp, Emniyet 1. Şube'ye götürülen Osman Mehmet Önsoy'un adı geçen yerde kaldığı süre içinde, kendisine ağır işkenceler yapılması

nedeniyle vefat ettiği açıkça anlaşıldığından, yasal hiçbir dayanağı olmayan Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'nın KYO (Koğuşturmaya Yer Olmadığı) kararının kaldırılarak, Emniyet 1. Şube'de görevli kişiler hakkında, GÖZALTI SIRASINDA İŞKENCE İLE ADAM ÖLDÜRMEK SUÇUNDAN ÖTÜRÜ KAMU DAVASI AÇILMASI GEREKLİLİĞİNE 353 Sayılı Yasa'nın 110. Maddesi uyarınca oybirliğiyle karar verildi.

Bu karar, "Taze akut ülser zemininden menşeli iç kanama" masalını okuyan Adli Tıp'ı rezil rüsvay etmiş, ona dayanarak Sıkıyönetim Savcılığınca verilen KYO (Koğuşturmaya Yer Olmadığı) kararını Demirel için yeni bir KYO (Kaytarmaya Yer Olmadığı) hükmüyle nakzetmiş ve bu olayla ilgili olarak asılsız yayın yaptıkları gerekçesiyle *Cumhuriyet, Aydınlık* ve *Demokrat* gazeteleri hakkında da Sıkıyönetim Savcılığı bildirisinde açıldığı açıklanan koğuşturmaya yer olmadığını (dolayısıyla) ortaya koymuştur.

Cezayir'in Kurtuluş Savaşı sırasında, Fransız ordusunun faşist subaylarınca işkenceden geçirildiği tesadüfen kanıtlarıyla ortaya çıkan Fatima adlı yurtsever genç kızın Fransız Sömürge Yönetimi'nin çöküş nedenlerinden biri olduğunu hatırlayacak olanlarımız, bizde kamuoyunun bu insani konularda aynı derecede duyarlı olmadığına dikkati çekeceklerdir elbet. Yine de Uluslararası Af Örgütü'nün "Türkiye'deki işkence uygulamalarına" ilişkin raporunu "dış düşmanların bir tertibi" diye geçiştirmeye çalışan Demirel hazretlerinin olanca pişkinliğine karşın, 1. Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesince alınan bu karar karşısında, en azından pişmiş kelle gibi sırıtmaktan içtinap edeceğine inanabiliriz. Kaldı ki, Türkiye Kamuoyu da eski goygoy değil. Baksanıza, oğlunun, kendi deyimiyle "bir delikanlının" demokrasi devletinde yargı önüne çıkarılmadan öldürülüşünün hesabını sormak için olmadık kapıları omuzlayan Mehmet Önsoy neler söylüyor:

"Ben bir baba olarak oğluma karşı görevimi yaptığım inancındayım. Bir ara ben de yalnız kaldığımı sanmıştım. Ama gördüm ki haklıdan yana olanlar da var. Onun için bütün ana ve babalar haksızlıklara karşı evlatlarının yanında yer almalıdır. Tüm ana babalara söylüyorum. Evlatlarınızın haklarını ilk önce kendiniz korumasını bilin. Onları savunun. Onları savunmasız bırakmayın!"

Hadi bakalım, şimdi, bu memleketin evlatlarını sahipsiz sayıp, civan delikanlıları kırıp geçiren beyler, buyrun cenaze namazına!.

7 ağustos 1980

Korkuyorlar mı Yoksa?

İnsanoğlu kendiyle kötü kişi olmayagörsün, başkalarıyla da yıldızı barışmaz olur. Evdeki dırdır komşuyla hırgür... Sovyetler'le şekerrengiz, İran'la bozuğuz, Irak'la buzuz, Yunanistan'la da buzuki çalmıyoruz herhalde... Kendimize yâr olamadığımız için, herkesi hasım belliyoruz, bir vehim içinde yaşıyoruz, can düşmanlarıyla kuşatılmışız, kara saplı bıçağı kapan, sırtımızı delik deşik etmeye teşne...

Kan davalılarımız var elbet. Koca bir imparatorluğun terekesine kafadan sahip çıkınca, o tarihin vebalini de ister istemez üzerinize alırsınız. O zaman da eski kıyımların, zulümlerin hortlakları etrafınızda kol gezmeye başlar. Hele zafiyetten gözlerinizin önünde sinekler uçuşuyorsa... Pireyi deve yapar, sineği de devekuşu sanırsınız. Gayrı gazete sütunlarında, TRT bültenlerinde, diliniz bir karış dışarda, koştur allah koştur... İki Ermeni komitacısı bir diplomatımızı mı vurmuş, ossaaat Karabekir'in çizmelerini ayağımıza geçirmeye kalkarız! Deyyusların istediği de o zaten! Bizi zıvanadan çıkarmak! Müfritle ifrit, deliyle deli olunmaz! Olayın üstüne gidersin, önlemini alırsın, bu çılgınlığın gerisinde hangi çapanoğlunun yattığını iyice belirleyerek, kimlere çıkışacağını, kimlere veriştireceğini kestirirsin! Sonra da çalarsın baltayı musibetin köküne! Biz öyle mi yapıyoruz? Nerdeee!.. Atina'da bir ataşemiz mi katledilmiş, saldırıyoruz Yunan hükümetine, derken tüm "Palikaryalar"ı da bir çuvala doldurup basıyoruz çentikli sopayı! "Unuttunuz mu sizi nasıl denize döktüğümüzü, bre götü boklular!" diye!.. Ermeni komitacılarını kamplarda Yunan subayları eğitiyormuş! Her memleketin kuvvetli silahlıları arasında böyle gözünü kan bürümüş pezevenkler çıkar çıkmasına. Bunları da kökü kuruyasıca faşist mihraklar destekler; onları da milletleri birbirine düş

rerek, aradan parsa kapmaya, üstlerine üslenmeye bakan emperyalist kukumavlar elüstünde tutarlar. Ama Yunan milleti, şükür Tanrı'ya, o pezevenklerden ibaret değil! İşçileri var, emekçileri var, helal süt emmişleri var, Teodorakis'i var, Ritsos'u var bunun... Biçare Galip Özmen'in kahpece katli Yunanlılara karşı cihat hazırlıklarına yol açmakla da kalmıyor, aynı sepete Kürtler, Filistinliler çıngıraklıyılanlar halinde doluşturuluyor... Türkiye'yi bölme, çökertme tertiplerinin yeni bir evresiymiş bu! Türkiye Cumhuriyeti böyle iki salla silkle pes edecekse, nerde kaldı "ilelebet payidar olacak son Türk devleti" edebiyatı! Kolayberi sönmez bu şafaklarda yüzen alsancak. Onun için de biz korkmuyoruz. Yoksa milliyetçilik denince mangalda kül bırakmayanların böyle bir korkusu mu var ki?..

9 ağustos 1980

Kahr/aman Maraş

Ölen öldü, dava bitti. Muştalar, kara saplı bıçaklar, usturalar, ilmikli ipler, lüverler, benzin bidonları, kibritler, dinamit çubukları hep idama ve müebbete mahkûm edildiler, silahlı isyan suçundan. Ya o kıyım araçlarını kullananlar, bu silahlı isyanın elebaşları? Onlar ellerini sallaya sallaya geziyorlar, belki de başparmaklarını burunlarına dayayıp öbür parmaklarını oynatıyorlar o kapatılmasına mahkemece gerek görülmeyen ÜGD binasının ordan. Kime mi? Sana, bana, milletçe izanımıza, insanlığımıza, basiretimize ve hukukun guguk oluşuna! Savcılığın MHP hakkındaki suç duyurusu da reddedilmiş! İla maşallah! Bir hafta boyunca süren, yüzlerce kişinin ölümüne yol açan, kenti harabeye çeviren bu silahlı isyan kendiliğinden, doğaçtan patlak vermiş, o ateş kusan silahlar kendiliğinden patlamış, yağlı ilmikler yurttaşların boğazına iyi saatte olsunlar tarafından dolanmış! Onca kan, tertipsiz öyle, örgütsüz, rasgele sebil edilmiş kaldırımlara! Demirel bu olay üzerine, "Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz" demekle haklıymış, bakın! Muştanın, lüverin sağı, solu olur mu hiç? Maşa maşadır, paşa da paşa! Sizin anlayacağınız, iki yıldır tınaz olan dosyalar olayların örgüt ipuçlarına varamamış nedense. Dosya koltukta, kanlar olukta. Kundakçı faşist Ökkeş Kenger de, beraat bir solukta...

Adana Cezaevi'ne apar topar nakledilmemden önce (bizim ordaki siyasilerden dinledim), müthiş bir örgüt ortaya çıkarılmış, komünist ve de anarşist; "Kırmızı Vahşiler" adında bir caz topluluğu. Davulcu tokmağı yiyince, örgütün başı olduğunu itiraf etmiş, topluluğun solisti de bülbül kesilip eylemci solculuğu üstlenmiş. Sonradan, bu topluluğun reklam olsun diye bu itiraflarda bulunduğu anlaşılınca, hepsi salıverilmiş. Diyeceğim mahkemelerimiz ve kolluğumuz bizim, "bir

güt" hususunda çok hassastır ve örgütleri ortaya çıkarmakta yedi tula sahibidir. TİP'i kongresinde söylenen iki üç ileri geri laf yüzünden nasıl kapattılardı, hatırlarsınız... Maraş davası dolayısıyla anlaşıldı ki, örgüt izleyicilikteki bu dillere destan melekemiz, zaafa uğramak üzre. Ama, hiç merak etmeyin, başlasın mesela solcu bir tiyatro üzerinde bir soruşturma da görün, zehir hafiyeliğimiz nasıl ihya olacak, başta suflör olmak üzere, bütün kumpanyanın perdecisine kadar nasıl bir Baader Meinhoff örgütü olduğunu ispatlayacağız!..

Biliyorum, siz yine Maraş Davası'na dönüp (çünkü nedense ona takdınız aklınızı), "Pekiy, o kığıştıda dolaştırılan üç hilalli bayraklar neyin nesiydi? Hele Vali Tahsin Soylu'nun İçişleri Bakanlığı'na çektiği 18 nisan 1978 gün ve 1376 sayılı yıldırım telsiz mesajında (patlama olayının ÜGD'ce planlandığına emir ve silah temin eden kişilerin MHP K. Maraş Milletvekili Mehmet Yusuf Özbaş'ın oğlu Avukat Edip Özbaş ile BÜD [Büyük Ülkü Derneği] eski Başkanı Ali Haydar Yangın olduğuna ve adı geçenlerin silahları dernek adına aldığına) dair sözlerine ne buyurulur?" diye soracaksınız... "Hiç" diyeceğim ben de, "bir şey değil" diyeceğim bu sorunuza karşılık...

Kadıncağız çocuğunu elinden tutmuş, çarşı kahvesinin ordan geçiyormuş. O sırada sütçünün beygiri hacetini gidermeye kalkmaz mı! Çocuk, "Anne, bu ne diye?" tutturmuş, eliyle de gösteriyor. Kadıncağız alı al, moru mor, "Bir şey değil, bir şey değil, yürüsene sen yumurcak!" deyip veledi sürüklemeye çalışmış. Derken kahvenin önüne sandalye atmış oturan bir külhanbey lafa karışmış. "E, hanım" demiş, "bu da bir şey değilse!"

11 ağustos 1980

Bayramlık

Yeni öğrendim bu sözü: gün evveli, arifeden bayramlıklarını giyinip kuşanıp boy gösterenlere "bayram böceği" denirmiş. Ben gibi bayram gelip geçtikten sonra "bayramiye" düzenlere ne denir ki acep? PTT'nin azizliğiyle, bayram haftası havalandıktan, mangal tahtası yandıktan sonra elimize geçen bayram tebriklerine, o kartlaşmış kartlara benzeyen bu yazıya sıvanışım, ama sebepsiz değil. Yazarı, çizeri de dahil, hemen herkes bu bayramı içine sindiremedi. "Ne bayramı, yau! Memleketin dört bir yanı fokur fokur kaynarken, can pazarı ucuzundan, çarşı pazar ateş pahasından küşadedilmişken, damağımızda bir kurşun tadı çökelir dururken, ağzımızı bıçaklar açmazken Şeker Bayramı mı olurmuş!" diyesiydi cümle âlem...

İyice tohuma kaçmışlar da, alel usul, "Nerde o eski bayramlar!" nakaratıyla şişinerek, nefis körletiyorlardı. Aile bir gaile kesilmiş, hısım akraba Alaman'a, Dalaman'a çil yavrusu gibi dağılmış, çil kuruşlar çepel çepel olmuş... Bu denli bir devirde, "bayram bize haram!" sözü insanın dilinin ucuna tünüyor elbet. Ama siz siz olun, ürkütün onu ordan! Çünkü öyle büyük bir şenlik ki yaşam, sade deliye değil, asıl akıllıya her gün bayram... İnsan, doğanın özündeki iyiliğe nizam verdiği için insan... Ve yarının mutluluklarına kan ter içinde okuduğumuz bir türkü, bu içinde yaşadığımız zaman...

Bir bayram günüydü Adana Cezaevi'nde. Bizim koğuşun da açık görüş sırası geldi. Sübyan koğuşunun avlusundaydı görüş. Ta uzaktan duyuluyordu kalabalığın cıvıltısı. Avluya bakan camın önüne vardım ki, bayram yeri dediğin öyle olur işte! Kadınlar, kızlar, bebeler Toroslar'ın cümle çiçeğini kuşanmışlar. O cehennemlik avlu bir Karacaoğlan türküsüne dönmüş. Lokman Hekim el vurmuş sanki o hasta yaşama, o

kötürüm ömür tüvana kesilmiş. Unuttum beni bekleyen karımı, çocuklarımı, bir mucizeydi bu, daldım seyrine...

Arkadaşlar, biz kötüyü yeniyoruz, yeneceğiz. Öfkemiz döşünden devşirdiğimiz o altıpatlar gibi patlayan kahkahalarımızla.

16 ağustos 1980

Yedi Delikli Tokmak

Bizden sonra gelecekler, bu değerce düşük, fiyatı ve (memlekete) maliyeti yüksek zevatı başımıza serpuş ettiğimiz için, "Yazıklar olsun ervahımıza!" diyecekler yarın. Çoktaan hak ettiğimiz bu yuf borusu, eyüp sabrımız için değil, doğanın bizlere emaneti olan can-ı azizimize bunca hiyanet edilmez de ondan. Ve böyle bir hıyanetin mazereti de olamaz. Böyle bir mazarrat mazeret kaldırmaz. İstediğimiz kadar, "Türk Milleti zekidir" diye günde beş öğün kuvvet şurubu kaşıklayalım, gelecek bizi ardına düştüğümüz kılavuzların yamru yumru kafalarına bakarak zekâvetimizi ölçüye vuracak ve elbet de alnımızı karışlayacak. Tek bir kurtuluş çaresi olabilir, o da tutanak mutanak, demeç memeç yakıp yırtıp, hiç belge bırakmamaktır ilerki kuşaklara. Lakin, sırtındaki gözleri velfecri okuyan tarihin gözünden kaçırılmayacak şeylerin en başında gelir hırboluk. Ne de "Barbar değilim" diye bar bar bağırarak, Barbarlık şaibesinden kurtulabilir insan. Öyleyse hiç özenmeyelim kedi bokunu örterliğe! Sayalım başımızdaki belaların püsküllerini birer birer, ki yeniden erginliğe erip, zihnimize açıklık, kemiklerimize can suyu yürüdüğünde, çalınsın yere güve yemiş fesler!

Bu girizgâhla zerre ilgisi olmamakla birlikte, sırf şu kasvetli günde neşelenin diye biraz, Sayın Demirel'in yeni bir cevizesini boş kadehinizin yanında çerez niyetine sunacağım size. Baş-baş baş-baş-başbakanımız, bayram beyanında ve yakın tarihimize ışık tutma meyanında, "1974 Affı, devletimizin yumuşak karnında açılmış bir deliktir" demişler... Bu başıboş ve biraz mayhoş sözün künhüne varabilmek için, tıbbın anatomi dalına tırmanmak gerekecek geçer ayak. Ben de pek anlamam ya bu işten!.. Demirel'in o "yumuşak karın" dediği yerin idrar kesesinin bulunduğu yer olduğunu hasbelka

der biliyorum, yalnız. Dedem, sizlere ömür, prostat illetinden, ameliyat masasında ruhunu teslim ettiydi de... Üç ay kadar önceki ilk müdahalede, cerrah idrar kesesine bir "dren" takmıştı. İdrarı ordan bir plastik kutuya akıyordu, iltihaplanıp şişmiş olan prostat bezi idrar yolunu sıkıştırmaksızın. Sonra, "Aptessiz kalıyorum hep böyle, namaz kılamıyorum" diye tuttururdu, o zamanlar pek ölümcül olan ikinci ameliyata yattı. Yatış o yatış! Velhasıl, yumuşak karnındaki delikten aptesi bozma, öbür aptese engel olduğu için öldü ihtiyarcık... Geçen gün, radyoda Bal Mahmut anlattı. Pepeme, kekeme, tutuk bir Laz, bir hastaneye gidecek olmuş. Ortada dolanırken, bir tanışa rastlamış, tutukluk yapan mavzer edasıyla aşnalık etmiş hemşerisine, bin güçlükle hal hatır sormuş. Sonunda "Hastalığın ne?" diye sual etmiş. Öbürü de "Prostat" diye karşılık verince, "O-o da... ne o-o-o-lası ki?" diye üsteleyince, canına yeten tanış, "Prostat dediğin" demiş "sen nasıl konuşuyorsan, ben de öyle işiyorum, prostat o demektir" diye kesmiş atmış... Nerden nereye geldik! 1974'te (Demirel Hazretleri'nin tanımıyla) "devletin yumuşak karnında açılan Genel Af deliği" sayesinde, argoda "cezaevi" diye anılan delikten kurtulup, şimdi de dikildik muhteremin karşısına, bir bilmece soruyoruz kendisine. "Yedi delikli tokmak, bunu bilmeyen ahmak, bil bakalım nedir?" diyoruz. O da bilecek cevabını muhakkak, bu kafa varken onda. "Bildim" diyecek, "KAFA!" "Aferin" diyeceğim ben de ona, "NATO kafanla sen bin yaşa!"

17 ağustos 1980

Eroinli ve Esrarlı Bir Olay

Deccal, yurdumuzda hal-i faaliyette, hem de bir hayli. Gün geçmiyor ki, bir kıyamet alameti bir sezmez yerimize (hadi gözümüze diyelim) kakılmış merteğe bir çekiç indirmesin... Shakespeare'in şu sonesini bilir misiniz?

Vazgeçtim bu dünyadan, tek ölüm paklar beni;
Değmez bu yangın yeri, avuç açmağa değmez.
Değil mi ki çiğnenmiş inancın en seçkini,
Değil mi ki yoksullar mutluluktan habersiz,
Değil mi ki ayaklar altında insan onuru,
O kız -oğlan- kız erdem dağlara kaldırılmış,
Ezilmiş, hor görülmüş el emeği, göz nuru,
Ödlekler geçmiş başa, derken mertlik bozulmuş,
Değil mi korkudan dili bağlı sanatın,
Değil mi ki çılgınlık sahip çıkmış düzene,
Doğruya doğru derken eğriye çıkmış adın,
Değil mi ki kötüler kadı olmuş Yemen'e,
Vazgeçtim bu dünyadan, dünyamdan geçtim ama,
Seni yalnız komak var, o koyuyor adama.

Bizde de bir şeyler koyuyor ki herhalde, Kazıkçı Voyvodaların kazığı üstünde eğleşiyoruz hâlâ. Yalnız, şaşılası, hayret edilesi bir hasleti var insanoğlunun, okşanmadık bir kulağımızın arkası kalmış olmasına karşın, bize oynanan oyunlara yine de şaşabiliyoruz. Haslet demek de yanlış a, bu hamakate meyyaliyetimizden olacak, kör kör parmağım gözüm aldatmacalar karşısında bile, "Doğru mu dersin?", "Acaba mı?" diye kafası bulananlar var aramızda.

Hörriyet'te June-Eight Arca-Heart'ın çarşafladığı son ifşaat da milleti böylesine duman altı etmeye birebir bir sarı kız

1978'de Almanya'da bir mebus bozuntusunun iki fedaisiyle yakalattığı eroinin kokusu nedense şimdi çıkıyor ve şırınganın ucu da Erbakan'ın hörmetli poposuna dokunuyor. Tam da MSP maymuncuğunun Mukaddes Emanetler'in kapısını kurcaladığı bir sırada. Hayrettin Erkmen'e yöneltilip de CHP'nin kerhen desteklemeyi kararlaştırdığı gensorunun Dışlak Politikamız'ın en esrarlı cümbüşlerine flaş patlaması beklendiği günlerde... Hem de erken seçim yerine, En Az Geçim Buyruğu'nun gündeme yeniden girmeye adaylandığı bir dönemde... O uyuşturucular Kahraman'ının deli saçmalarıyla belenmiş bir Kara Dosya, aylarca, MHP, AP, MSP Mukaddes ve de Mülevves İttifakı'nı yürütebilmek için, sumen altında tutulduktan sonra, "pösteki yürütülürcesine" hop Cim Savcılığı'nın, ordan da Erbakan'ın dokunulmazlığının kaldırılması isteğiyle Adalet bakanının kucağına düşüyor!

Bu Çoban Hamlesi'nin CHP'nin esasında hiç de gönüllü olmadığı bir MSP yakınlaşmasını önleyeceğini söylemek için remil atmaya gerek yok. Erken seçim işi de yattığına ve bu seçenek de ortadan kalktığına göre, egemenlerimizce tezgâhlanan formülü "yılana sarılırcasına" benimsemeye zorlanacağımız bir çıkmaza doğru, böylece bir adım daha sürüklenmiş oluyoruz. Ama mandepsiler, pusular, tuzaklar, ifşaatlar bununla bitmeyecek elbet. Arkası gelecek bunların. Ama sıkı duralım biz de! Her savrulan yalanın kuyruksokumuna kuyruk olmayalım! Gözümüzü dört açalım! Hapı yutmak istemiyorsak, kül yutmayalım! Erbakan'a da naçizane bir tavsiyede bulunayım: Bugünlerde ceplerini sık sık tarasın! Öyle günlerde yaşıyoruz ki, Müslüman kardeşlerinden biri bile, ceplerinin kuytu köşelerinden birine bir plaka esrar sokuşturmuş olabilir...

Bu milletin izanına, sağgörüsüne, solduyusuna karşı açılmış bir afyon ve eroin savaşı içinde yaşıyoruz çünkü...

30 ağustos 1980

Menfaat Varvarası

Müflis bakkal sıkışınca eski defterleri karşıtırırmış... Bizim egemenler de, sağ olsunlar (sol olacak değiller a!) kadim Alevi-Sünni adavetine sinemaya, camiye zulaladıkları bombalarla yeniden davetiye çıkarıyorlar. Ki pir aşkına kızışacak olan bu cenabet cenk milletin medar-ı maişetten bir karış havaya fırlamış aklını büsbütün başından alsın ve kefen soyucularına gün doğsun! Topluluklar birbirlerini kırsınlar ki, onlar da husyelerinde fındık kırabilsinler eski minval üzre...

Hoş, bu milleti birbirine kırdırma ağlatmacası sade eski kanaviçelere göre oynanmıyor. Yeni yeni kolpalar icat edilmiyor. Hem sade Anavatan'da değil. Baksanıza, Yavruvatan Kıbrıs'ta, eski lider Fazıl Küçük (*Halkın Sesi* gazetesinde) KTFD bölgesine yerleşen birtakım kişilerin "Kıbrıslı-Türkiyeli" ayrımı yaratarak, kan akıtılması için kışkırtmalarda bulunduklarını ileri sürüyor. Demek ki, Kıbrıslı Türk'ü Kıbrıslı Rum'la boğazlaştırdıkları yetmedi de, şimdi Kıbrıslı Türk'le Türkiyeli Türk'ü vuruşturacaklar! Amaç açık; ada halkları yeniden barışır gibi olduklarında, gelsin yeni bir gaile! Amerikan'ı, İngiliz'i paşa gibi keyif çatsın üssünde ve de üç buçuk çapulcu halkların aklını yeniden yağmaya verip yağma Hasan'ın böreğini tıkınsın oğlu tıkınsın!.. Veysel boşuna demiyor:

Kuran'a bak, İncil'e bak!
Dört kitabın dördü de hak.
Hakir görüp ırk ayırmak
Hakikatte yüz karası.
...
Yezid nedir, ne Kızılbaş?

Değil miyiz hep bir kardeş?
Bizi yakar bizim ateş,
Söndürmektir tek çaresi.

Veysel görüyor, görüyor da söylüyor, bizi, yani tümümüzü, topumuzu, yani bütün emekçileri kavuran ateşin sömürü ateşi olduğunu. Görüyor da söylüyor, sömürücünün, kundakçının bu yangının aleviyle yaktığı çubuğunu, kül olmuş hanümanlar karşısında nasıl keyifle tüttürdüğünü... Onun için bastırıyor hükmünü:

Alevi, Sünnilik nedir?
Menfaattir varvarası.

Ama işin acı yanı, emekçi kitlelerin hâlâ bu kahpece oyuna düşürülebilmeleridir. Can evlerini yakan yangına ellerinde körüklerle sürüklenebilmeleridir. Hem de Kuranıkerim'in Müslümanlara, "Allah'ın yolunu tutmalarını, o yoldan ayıran, bölük bölük eden yollara uymamalarını" emir buyurmasına (VI, En'âm, 153), "Allah'ın ipine, Kuran'a sarılmayı, bölük bölük ayrılmamayı öğütlemesine" (III, Al-i İmrân, 103), "Birbirinizden nefret etmeyin, birbirinizden yüz çevirmeyin, birbirinize haset etmeyin, kin gütmeyin; ey Allah kulları, kardeş olun!" demesine karşın...

Yalan'a hep birlikte karşı olalım! Çünkü Yalan ayırıcıdır, bölücüdür, öldürücüdür. Gerçekse birleştirici ve yaşatıcı...

YALANA TÜÜÜ!
GERÇEĞE HÜÜÜ!

1 eylül 1980

Başladık Bi Bitirdik

Biz insanlık adına yazıya başladık... Öyle Demirel Bey gibi, Bülent Bey gibi değil... Biz, ortaokulun ikinci sınıfında sınıf değiştirmeye karar verdik... Mason-Mon-ton-son-u, sonu çıkmayacağını gördüğümüzden reddettik...

Bu memleketi seviyorum...

Bu memleketin insanlarını seviyorum...

Onun için yazıyorum...

Onun için düşünüyorum...

Düşündüğüm için yazıyorum...

Onun için de ölene dek beni kimse durduramaz...

Yazı, benim yazgım, yani kaderim...

Beni tehdit etmek yanlış!..

Çünkü ben bu DÜZEN denen ana YANLIŞ'ı ortadan kaldırmaya kalkmışım...

Beni ortadan kaldırmakla, benim YANLIŞ'ı ortadan kaldırma kararımı, günümüzde, milyonlarla paylaştığım kararı Temyiz'e yollayamazsınız...

Biz SÖZ GERİLLASI YAPIYORUZ...

SIKIYSA DURDURUN!..

5 eylül 1980

Journal Değil, Curnal

Adı lazım değil, bir gazete, güvenlik kuvvetlerinin ismini vermediği başkentteki bir semtte yaptığı operasyon sırasında "Dev-Yol" diye adını verdiği bir örgüte ait gizli belgeler ele geçtiğini açıklıyor.

Bölge sorumlularına verilen ve harita çıkarılırken dikkat edilecek hususları ve bilgileri kapsayan belgede şunlar isteniyormuş:

1- Bölgenin mücadele açısından stratejik önemi (siyasi, askeri, coğrafi).

2- Bölge halkının sosyal yapısı.

3- İşçi-köylü-gençlik ve küçük burjuva kesimlerinin durumu.

4- Alevi-Sünni sorunu var mı? Varsa bu konuya ilişkin geniş bilgi.

5- Alevilerin siyasi yapısı, Sünnilerin siyasi yapısı, aşiret ilişkileri.

6- Kürt, Türk, Azeri, Gürcü, Laz vs kesimler var mı? Aralarındaki ilişkilerin siyasi durumu.

7- Başlıca geçim kaynakları, gelir durumu, ekonomik yapıları.

8- Bölgelerden dışarıya göç var mıdır? Göçlerin sebepleri nelerdir? Nerelere göç etmektedirler veya bölgeye dışardan göç var mıdır? Varsa nerelere, yılda göç edenlerin sayısı.

9- Ekonomik merkezler, gelişen ve gelişmeye açık olan yerler.

10- Halkın okuma yazma oranı nedir?

11- Halkın siyasi eğilimi nedir? Seçimlerde hangi parti ne kadar oy alır (tahmini), sol grupların tahmini oy güçleri ne kadardır?

12- Halkın devrimcilere karşı ve faşistlere karşı eğilimlerini, ilişkilerini belirtiniz.

13- Faşistlerin gücü ne kadardır? Tabanları, tabanla ilişkileri nin derecesi, örgütlenmeleri, bölgeye verdikleri önemi belirtiniz, hangi çalışma içine giriyorlar, bu eğilimin izlediği yol nedir?

Haritanın hazırlanması için kesinlikle ekip çalışması yapılma lıdır, sorunun önemi komitelere anlatılıp elde edilen bilgiler üze rinde tartışma yapılmalı ve bu bilgiler mutlak doğru olmalıdır.

– İstatistik bilgilerden yararlanılmalıdır.

Araştırmada sadece bizim arkadaşların elde ettikleri bilgi lerle yetinilmemeli, halkın bilgisine de başvurulmalıdır.

– Harita üzerinde bazı bilgiler işaretle belirtilirken diğerleri geniş bir şekilde rapor halinde yazılmalıdır.

İşte yukarda okuduğunuz üzre, "Harita" adı verilen gizli bel ge, normalinde, olağanında Türkçe "soruşturma", Frenkçede de "anket" denen şeymiş meğer. Amerikalıların yıllardır, "barış gönüllüleri" ve üniversiteler marifetiyle Anadolu'da enine bo yuna, kollarını sallaya sallaya yaptırttıkları nesneler yani.. Örneğin, 1960 sonlarında, Shorter denen Amerikalı zatın, Hu cettepe Üniversitesi'nde öğrencilere düzenlettirdiği ve sonuçla rı doğrudan Amerika'ya uçurulan çalışma... Bilmem, bu adı hi zım olmayan gazete, bu gizli belgenin neresini gizli bulmuş ol malı ki, böyle mal bulmuş Mağribi gibi cayırtılar koparıyor? Elin gâvurunun serbestçe yapabildiği bu iş neden bu memleke tin çocuklarına yasak sayılıyor?.. Gençlerimizin oturdukları yerlerdeki hemşerilerinin kimler olduğunu, nasıl yaşadıklarını öğrenmek için çaba harcamasını neden yadırgıyorlar ki. Yoksa bu yurtseverliğe yaraşır işi yapacak yerde, birbirlerine leke sürmeleri mi tercih ediliyor? Gerçi Simavi'lerin birer Simavna lı Şeyh Bedrettin olmadığını elbet biliyorduk, ama bu kadar da hırsız-polis meraklısı olduklarını tahmin etmemiştik...

6 eylül 1980

Bir Kitap

Bu yazımda size bir kitaptan söz edeceğim. Dikkat buyurun, tanıtacağım demiyorum. Her şeyden önce, bu kitapta ele alınan konunun uzmanı değilim ki "tanıtma" önerisinin arkasına sığınıp, kenarından da köşesinden de olsa eleştiriye kalkışayım. Üstelik Burhan Oğuz'un yazdığı bu yapıt, *Türkiye Halkının Kültür Kökenleri* İstanbul Matbaasınca 1977'de yayımlanmış, yeni bir kitap değil yani, benim elime yeni geçti. Adından anlaşılacağı üzere, "Kültür Kökenlerimiz" üzerinde antropolojik, insanbilimsel bir inceleme bu; daha doğrusu, çok daha geniş bir araştırma bütününün sadece bir bölümü. Yapıtın yarısına yakın parçası "Beslenme Teknikleri"ne ayrılmış.

Zevkle okudum, dünya kadar da şey öğrendim. Ama kitabın gözümdeki değeri başka daha genel bir nedene dayanıyor.

Bugün, Türkiye'de merkezi otorite resmi ideolojisiyle birlikte bir bunalım ve zafiyet içine daldığı oranca, Kurtuluş Savaşı'ndan bu yana görmezlikten gelinmek istenen bir alay yerel ve etnik özellikler yeniden önem kazanmaya başlıyor. Cumhuriyet bilimselliği, yatay olarak Orta Asyalara, dikey olarak da örneğin Hititler gibi kadim kavimlere dikkat odağını çevirirken, nedense burnunun dibindeki farklılıkları, değişik olguları es geçmeye meyletmiştir. "Milli Misak" kararına temellik eden Toptancı Milliyetçilik akımı, bir yandan etnik, bir yandan da sınıfsal ayrışmaları boşlamakta kendine göre yarar görmüştür. Örneğin Burhan Oğuz diyor ki:

> Kültür içinde ifade edilen beşer vahdeti, her zaman olduğu gibi birbirlerine zıt ve mütekabil eğilimlerden teşekkül etmeye devam etmektedir. Bu eğilimler sosyal güçleri karşı karşıya koyup insanlığın gelişmesine yol açar. Bütün bunlar kültürün

mütenakız tabiatında, onun sınıfsal ve milli özelliğinde ve sonra tahlilde değişik sosyal sınıflar arasındaki fark ve çelişkilerden ileri gelen çok çeşitli kültürel akımlar arasındaki çatışmada yansır. Kültür hem bir sınıfsal hem de bir evrensel karaktere haizdir. İlkinde, belirli ve kendileri dahi geçici, sınıfların çıkarlarına tekabül eden kısa süreli, sınırlı bir içeriği; diğerinde de sınıflı bir toplumun dar karakteri haizdir. Sınıf çatışmaları ve kültürdeki evrensel unsur gerçek hayatın kalıbına uymaktadır. Milli kültür ve vakıa olmakla beraber içinde iki ayrı yön vardır: Mevlânâ, Baki idareci sınıfa; Hacı Bektaş, Pir Sultan da idare edilenlere hitap ederler.

Bizde milliyetçiliğin dağılmakta olan (uluslararası bir Ortaçağ) imparatorluğun bünyesinde beliren ayrılıkçı milliyet akımlarına karşı olarak, neden sonra ve geç belirmiş oluşu, yukarda işaret ettiğim üzre milliyetçiliğin evrensel ve birleştirici yanlarını budayan bir köktenciliğe yönelmiştir.

Milliyetçilik, burjuva devriminin getireceği sınıfsallıklardan soyutlandığı için de, sınıfsal ve etnik farklılıkları egemen üretim biçimi içinde dengeleyici bir devlet yapısına elverici bir ferahlığa erişememiştir. Ancak, dışa bağımlı olarak ve tarihsel dayatmaların etkisi altında, milliyetçiliğimiz bu toptancılığıyla, yani sosyal değişimler karşısında sarsılmaya başlandığında, kurulu düzene karşı saldırıya geçmişse de, o zamana kadar iş işten geçmiştir. Laiklik barikatı din ve mezhep karşı etkinliğine dayanamayıp nasıl gerilemişse, şu son on yıldır sınıfsızlık ve etnik bütünlük iddiaları da teklemeye başlamıştır. Ama, etnik çıkışlar bakımından söylüyorum, bu gidiş merkezi şovenizme karşı yeni şovenlikleri gelberi etmektedir. Bize düşen görev, büyük Anadolu kültürünün yeniden bir bilimsel dökümünü yaparak, çelişkileri sınıfsallığın gerilerine aşırttıran eğilimleri bir bütünsellik içinde toparlamaktır. Nasıl Dil Devrimi'nin ırkçı ve şoven ifratları kentley

menin hızı ve ağırlığı altında eriyip, Anadolu kültürel birikimini yeni bir birleşime ulaştırıcı bir maceraya zorlamışsa, aynı şey, yurdumuzun bugün içinde yaşadığı büyük kirizma ile sosyal ve etnik planlarda da gerçekleştirilebilir. Bunun için, Türkiye aydınının siyasal mücadelenin yanı sıra, büyük bir kültür mücadelesine girmesi, yaşamını bölük pörçüklükten kurtaracak bir Anadolu kültür bütünlüğüne doğru yürümesi gerekiyor. Neyiz, kimiz, kimlerle birliğiz? Bu sorulara yanıt bulmamız gerek! Resmi ideoloji madem şimdiye dek bir peynir gemisi olarak lafla yürümedi, onu bu sulardan yürütmenin yolu da lafla olacak değil elbet.

Burhan Oğuz, dakikliğiyle, kılı kırk yarıcılığıyla bu ölümkalım hizmetinde bize öncülük ediyor. Kendisini kutlarım.

7 eylül 1980

Yeni Gündem dergisi yazıları

Bandoo!..

Hep düşünürdüm, niye bu adamlar, ellerinde tansiyon aracı, meyhaneleri dolaşırlar boyna. O adamlar ki taşıdıkları o acayip dikdörtgene benzerler; paranız ve ölüm telaşınız varsa, gömleğinizi sıvayıp ayıp yeriniz olan pazınızın oraya taktırdığınız alet... İşin tuhafı nedir biliyor musunuz? Meyhanelerde kim ne satıyorsa, o nesneye benzer derhal ve tedricen karidesçi karidese, kukareççi kukareçe en ağırı da kim bilir köpek satanlardır. Hangi eniği satıyorlarsa o hafta, o türle benzeşirler... Bu bence ekonomik bir finolaşma, kanişleşme, kurtlaşma, kangallaşma gibi bir şeydir... Hani diyecektim, şu tansiyon aracı var ya, demin değil, başta değindiğimiz... Ölüm telaşı... Nabız... Tansiyon... Gerilim... Ve sonra o hep Türkçede karşılığını aradığımız ritim... Musikimizde Hamparsum'dan bu yana bulamadığımız notadır bu... Yazmayı, yani kaydetmeyi öğrenemediğimizden istediğince Türk müziği densin, hep dinleyip (ister sev ister sevme), eğlenmeye bakarak dilendiğimiz şeyin adı alaturkadır. Öyle değil mi? Ne hakaret nefsimize? Bizler arabeske layıkız, arkadaşlar... Belki de biz huzur ve sükûna müstahakız. Bu tespite teyet laf da şu olabilir: Bizim kulaklarımız bandoya müstahak. Başlayalım şimdi başka yerden. Bal Mahmut anlatmıştı: Sanırım, işgal İstanbulu'nda (hâlâ öyle değil mi?) İdman Cemiyeti'nin, Taksim Talimhanesi'nde düzenlenen bir gösteride paşa (hangisiyse artık...) onur konuğu hasta, gelemediği için nutuk atma madumlarına düşmüş... Miralay kaytarmış... Binbaşı özürlenmiş... Gide kala, paşanın yaveri Bal Mahmut'a düşmüş iş... Bal, başlamış hutbeye, demiş ola ki: "Türkler suporun mucidi ve de mürşididir. Oku kim attı? Biz attık. Sorarım size, cirit ki, şu anda Frenkler tarafından ama kral ve asillerce, polo... Biz icat etmişiz. O güreş var ya... Ki

en müstehcen ve en müstekreh ıspordur, biz bulmuşuz aslını... At, kardeşler, bizlerle doğdu ve ayağı kırıldı... Onun için vurduk mavzerle (ki Alman yapısıdır). Biz Türkler ki, ısporun banisiyiz... Atı biz bulduk, oku biz attık Altaylar'dan... Bizim Orta Asya'da kımız içip kızıl güreşen... At var ya... At... Ok..." Laf o günkü Bal Mahmut'un mülazım-ı evvel havsalasında kıtlaşmış. Kürsüde ya Bal Mahmut, sıkışınca "Bando!" diye haykırmış... Biz ki, bu memleket efradı hep o hatiplerin sıkıştığında "Bando!" diye haykırdığı bir diyarı gurbetzedeyiz. Bando... Bando... Bando... Hani diyecektim şimdi? Baştan alalım. Nâzım var ya, en fazla nazım, en az mensur olanımız. Ne diyor biliyor musunuz? Ritim ve de ardından nabız diyor. Nabız işte bu... Bütün kabızlara karşı atan bir nabız... Biz buluyoruz atardamarlarımızın sesini... Bu işte şiir. Bu işte musiki. Ulan tansiyoncu, getir bana aletini. Kaçmış ama kaçmış benim nabzım. Hep aynı sayı değil mi? Memleketimin ve dünyanın nabzı.

21-27 nisan 1986

Radyasyon Bize Vız Gelir

Bizler ki, değil radyodan, bizim televizyondan bile korkmayan radyolinleriz... Geçen gün, bir radyoaktivite uzmanımız, çatlayıp patlayan Sovyet nükleer santıralının yaydığı radyoaktivitenin Türkiye'ye etkisinin bizim televizyon ekranını bir metre geriden izlediğimizde yiyeceğimiz radyoaktiviteden daha az olacağını söylemişti de, bizim allı dallı basın ve TRT, milleti bir tehlike bulutu altında tir tir titretmekte diretmişti. Oysa, sözü geçen uzmanın belirlediği yakın seyir tehlikesinin ötesinde, ister bir metre beriden, ister yirmi, TV'mizi seyretmenin bizatihi tehlikesi fersah fersah büyüktür. Sözgelimi, hamile bir bacımızın her akşam ekranda arzı endam eden bir bidonu izlemesinin doğacak çocuğunun vücut boyutları üzerinde benzeşme yoluyla yaratacağı etkileri göz ardı etmemek gerekir gerçi ama, biz cesur insanlarızdır... O kadar cesuruzdur ki, o TV'nin reklam ettiği ve insan vücuduna zararlı olduğu bilinen deterjanlarla bulaşığımızı yıkar, o şampuanlarla yıkanırız... Ne Ajda Pekkan'ın ALO'su, ne Zeki Müren'in OMO'su korkutur bizi. Onlar ki "sert" denen deterjan takımındandır ve bu tür deterjanlar sağlığa aykırı olduğu için gelişmiş ülkelerde hep yasaklanmıştır... Biz ki cesur insanlarızdır, adım başı gümm patlayan ve marifetleri her gün onlarca, yüzlerce can aldığı ahvali âdiyeden sayıldığı için gazete haberleri sırasına bile geçmez olmuş AY ve İPRA v.s. gaz tüpleriyle kucak kucağa yaşarız... Biz mi radyasyondan korkup süt içmeyecekmişiz? İletişim araçlarımızdan bangır bangır, âlây-ı vâlâ ile propagandası edilen sütlerin ve cümle besin maddelerinin pis mi temiz mi olduğuna zerre bakmayız biz... Cesuruzdur ve böyüklerimizin dediklerine inanırız... Esselatta, alacakaranlıklarda kimimizin işe, kimimizin okula gitmek üzre düştüğümüz yolların ne ölümcül çu-

kur ve bubi tuzaklarıyla dolu olduğuna bakmadan gideceğimiz yerlere tıpış tıpış gideriz... Az daha mesafeli yolculuklara çıktığımızda da, "trafik kazası" denen alanda dünya rekorları kırmışlığımızı umursamadan, pilot ve şoför kaptanlarımızın insafına terk ederiz nefsimizi... Bizler ki kadmiyumlu midyeleri, cıvalı balıkları kapışır, afiyetle mideye indiririz, metil alkolden yapılma votkalarla kafa çekeriz de çıtımız çıkmaz... Biz ki dünyanın en amansız deprem çizgileri üzerinde idame-i hayat ederiz de, çimentosu, demiri eksik ve de kör cahil Laz kalfalarının Mimar Sinanlığıyla dikilmiş binalardaki hakuran kafeslerine avuç avuç para öderiz, bir deprem oldukta (Allah göstermesin), sözgelimi İstanbul'un nasıl yerle bir olacağını hayalimizin kenarından bile geçirmeyiz... Biz ki, ülkemizi nükleer bir harbin eşiğinde tutan üsleri dünyanın sekizinci veya dokuzuncu harikası gibi, ama uzaktan hayran hayran temaşa ederiz... Biz mi şuncacık radyasyondan korkacağız!.. Biz Büyük Şairimizin "Korkma!" buyruğuna uyup Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmayız... Vız gelir bize Radyasyon, vızzz...

12-18 mayıs 1986

Yangın Var

"Cibali'de yangın çıktı, yazık oldu tütüne / İtfaiye fayda etmez, hortumu..." falan diye giden eski bir beyit vardır, bizim başımıza da ona benzer bir hal geldi. Bir yılı aşkındır, Beritan aşireti gibi göçe kona, kona göçe yaşarken, son konduğumuz Heybeli'deki kira evinin kapı içerisindeki kofra, bir hafta kadar önce kuşluk vakti, öğünmek gibi olmasın ama, Çernobil Santralı gibi infilake başladı. Bizim çoluk çocuğun olay sonrasındaki iddiasına göre, benim memleket ahvali üzerinde yaptığım ve bazısı muzır neşriyat faslına girebilecek bazı çözümlemeler yüzünden kofra celallenmiş, infiale gelmiş, o yüzdenmiş patlama. Nedeni ne olursa olsun, manzara hiç de öyle ferah-feza bir manzara değildi. Kofra denen o kara kutu kısa aralı tarakalarla gümledikte, dört yanından alevler uğruyordu. Hanımla kızlar gecelikle, ben pijamayla, kendimizi dışarı attık. Mahalleli de gürültüye koştu. Evin önü anababa gününe döndü. Düşen uçakların enkazından çıkan kara kutular misali, bizim kofra da kendi kendine konuşmaya devam ediyor, anlayamadığımız sırlarını faş ediyordu. Derken karşıdaki büyük çeşmenin restorasyonuyla uğraşan işçiler koştu, sigortaları çıkardı, tutuşan perdelere, ufak tefeğe toprak attılar. Birini de beş-on dakikalık yoldaki TEK merkezine koşturduk. O sırada bir sokak altımızdaki itfaiyeden salına salına ve pürrehavet iki itfaiyeci şeref verdiler. Hemen söyleyeyim, itfaiyenin bu kadar yakınında ev tutma, tamamen tesadüf, öyle bir ileri görüşlük eseri değil. Kınalı'da da, yine tesadüf, ev itfaiyeye bitişikti, kayınvalde ahir ömründe kulakları ağırlaştığı için kapı zilini duymazdı, biz de pek ahbap olduğumuz itfaiyecilerden rica ederdik, itfaiye merdivenini duvara dayayıp balkondan girer, sokak kapısını bize açarlardı. Her seferinde de itfaiyecilerin bu değişik yoldan içeri girişini hiç mi hiç yadırgamayan, Allah gani gani rahmet ey-

lesin, kayınvalde itfaiyecileri buyur eder, onları misafir belleyerek kahve pişirmeye davranırmış... Kusura bakmayın, dolandırdık lafı. İtfaiyeciler kurtuluş ufkumuzda belirince, ben kendilerinden TEK'e acele telefon edip elektriği kestirmelerini rica ettimse de, telefon etmeye yetkileri olmadığını söyleyerek aciz beyan ettiler. Bendenizin biraz fazla ısrar etmesi üzerine de kızarak, vaka mahallinden uzaklaştılar. Bu arada kapalı kutudan tarakalar devam ediyor, kabloların tutuşmasına ramak kalıyordu. Sonradan öğrendik, bizim kofra yanımızdakiyle, arkadaki eve de kofralık edermiş meğer. Sizin anlayacağınız, bütün mahallenin bir çırpıda tutuşması işten bile değilmiş. O arada gözüm takıldı, bizim kızların küçüğü, hiç tanımadığı bir komşunun omuzuna başını dayamış ağlıyor, felaket insanları birbirine yaklaştırırmış derler a... Hâlâ TEK'ten bir ses yok... Derken efendim kocaman iki itfaiye arabası bir manga neferiyle kapıya kırmızı kırmızı dayandı. Telefon numarası da arabanın üstüne iri iri yazılı: 00. Sıfır sıfır maşallah ve de ömürlerine bereket. Demin gelen itfaiyecilerden biri, "Ben sana bir su sıkayım da gör!" nidasıyla hortumu fora etmeye kalkınca hazırundan, "Elektriğe su mu sıkılırmış!" yolunda itirazlar yükseldi. Tam o sırada "Elektrikçi geldi!" sesi yüreklerimize su serpti. Hazret direkten elektriği kesti, itfaiye arabaları da o başarılı operasyonu sona erdirerek üslerine döndüler. Elektrikçi kardeşimiz pazar günü rahatsız edilmiş olmanın hafiften öfkesiyle, kömürlenmiş kara kutuyu açar açmaz bana hitaben, "Kim yaptı bunu böyle?" diye avaz avaz bağırınca, ben de, "Vallahi ben yapmadım, Libyalılar yaptılar" diye cevap verdim. Neyse tehlikeyi atlatmıştık. Ertesi günü Büyükada'dan malzeme tedarikleyip, kofrayı tamir için sözleşildi... O gün işte anneler günüydü aynı zamanda. Ben de bizim hanıma anneler günü armağanı olarak, yarından tezi yok bir yangın söndürme makinesi almaya söz verdim.

19-25 mayıs 1986

Zambak (Devri) Devrimi

Son günlerde, ne hikmetse, Sapancı'nın büyük dostu kesilen kadim dostum Yaşar Kemal, 27 Mayıs sonrasında Milli Birlikçilerle tek tek yaptığı konuşmalarda, kendilerine, "Hangi kitapları okudunuz?" sorusunu da yönelttiğinde, çok küçük bir istisnayla darpçılardan aldığı cevaplar, Balzac'ın *Vadideki Zambak*'ı ile o Finlandiya'nın kalkanmasından söz eden *Zambaklar Memleketi* adlı kitapları (münhasıran) okumuş olduklarını gösteriyordu.

Bunun üzerine ben de o zamanlar 27 Mayıs Devrimi'nin genelde "kansız devrim" diye nitelendirilmesinden ve tarihimizdeki "Lale Devrimi'nden esinlenerek, bu 27 Mayıs Devrimi'ne 'Zambak Devrimi' ve o devrimle başlatılan devre de 'Zambak Devri' adı verilmesini" önermiştim. Ama, o ara, yurtdışında olduğum için zaar, hariçten okuduğum bu gazele kimse kulak vermemişti. Hariçteydim dediysem, BBC'de sipikerdim. Ve 27 Mayıs öncesi günlerde, Türkiye Yayınları yurttaşlarımız için bir iki haber kaynağından biri haline gelmişti. Ve yarı resmi de olsa, BBC Radyosu (elbette hükûmetin onayıyla) Kore More sırasında NATO ittifakının temel taşlarından biri olarak, baş tacı ettikleri Demokrat Parti iktidarına bir iki sipiker dışında çil yavrulaşmış kadromuz içinden bizlerin Pilevne marşlarıyla mikrofon salvoları çekmemize eyvallah ediyordu. Birkaç kez de Londra Sefaretimize çağrılıp, "Atarız sizi yurttaşlıktan" diye zılgıt yememize karşın... Bundan ne çıkar, demeyin. Benim izlenimim o ki, majestelerinin hükûmeti Menderes Hükûmeti'nin kokusu afaki tutmuş bir askeri darbeyle yıkılmasını arzu etmekteydi. İşe Amerikan cephesinden de baksanız durum aynıydı. New York'ta Aydın Yalçın Bey denen, Amerikanofilin (sonra ne haltlar karıştırdığı malum) liderliğinde Menderes'e karşı yürüyüş düzenleniyordu. Nite-

kim o zamanki Harp Okulu Komutanı, Milli Birlikçi Sıtkı Ulay son bir açıklamasında, Zorlu'nun misafiri Sudan başbakanına verdiği bir şölende masada yanına düşen ABD büyükelçisinin kulağına eğilerek, "Darbe yapacağınızı biliyoruz, bana ne gün ve hangi saatte olacağını lütfen söyler misiniz?" dediğini anlatıyor... Darp Cephesi'nin darbenin alacakaranlığında ABD Büyükelçiliği'nin bahçe parmaklığından "ittifaklarımıza (NATO, CENTO ve PENTO yani) sadık olduğunu" bildiren bir NOTA attıkları akıllardadır... Ama şunu hemen söyleyeyim ki, ben de dahil, yurdumuzun çoğu ENTEKT'lerinin gözünü o ara DP'ye karşı bir kan davası kanı bürümüş olduğu için, mülkiye dahil, bu gibi ipuçlarını seçemiyorduk... Çevrilen bu dış kararlılık manevrasına tüy diken bir iç çelişkisinin hiper tansiyonundan muzdariptir. Bu çelişki ise Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş temelindeki Seyfiye ve Kalemiye üstünlüğünün sivil tasarruflar lehine bozulmuş oluşundan kaynaklanmaktaydı. Kısacası, Kılıç ve Kalembaylar alıştıkları eski çiftlik haklarını talep ediyorlardı. Bunu kestirmeden halletmek için de gözümüz kızmış, sivil halka ve onun oyuna karşı yürüttüğümüz oyunun farkında değildik.

Oysa karşı olduğumuz yönetimi yine oyla oya oya delmeyi bilmekle beklememiz gerekirdi. Farkında değildik ki, Amerikan Cephesi'nin acelesi vardı: Menderes'in Sovyet Rusya'ya hareketinden önce iktidarın alaşağı edilmesi gerekiyordu. Bu veriler ışığında bizleri 27 Mayıs'a bağlayan tek şey Seyfiye ve Kalemiye ile halkoyu arasındaki çelişki ve onun yarattığı gedikten baş veren 61 Anayasası'ydı. O da, şimdi ilga edildiğine göre, 27 Mayıs'a körbağından kurtulmak nankörlük sayılmamalıdır. Kaldı ki, bugünkü günde dört ayak yürüre geçmiş olan Kalemiye bile ZAMPRADOR sermayeyle bütünleşmiş olup, olmadık pentatlonlar oynamaktadır. Gerçi beni bu gerçeklere vaktinde uyandıran bir olay vardır: 27 Mayıs'ın haftasıydı galiba, gece nöbeti tutan arkadaşım spiker İzgân Bıyı

BBC'den gelip sabahın esselatında evin kapısından hışım gibi girdiğinde, "Ne oldu?" sorusuna "'Mincemeat'e ne dersin Türkçe?" dedi. Ben de "Kıyma" deyince, "Tüh be, ben ona köfte dedim" dedi. Meğer MB Komitesi sözcüsü, "Üniversitelilerimizi bu hainler kıyma edip buzdolabına kapattılar" diye bir demeç vermiş. İzgân da onu BBC'nin haber bülteninden "Türkiye'de iktidar üniversitelileri köfte etti" diye naklet-miş... Menderes, Zorlu ve Polatkan'ın asılması olayına gelince şu fıkra geliyor aklıma: Hani idamlığa "Son sözün ne?" diye sormuşlar, o da, "Bu, bana iyi bir ders olacak sanırım" demiş. İçler acısı olay, asılanlar için iyi bir ders olmamıştır elbet, ama bizler için büyük bir ders olmalıydı, belki o zaman on yılda bir zincirli, zincirsiz bir darp yemekten kurtulabilirdik... Bir özeleştirim daha var: Ah, bende keşke 27 Mayıs'ın o mekruh idam siyasetine karşı tasarladığım dedektif romanımı üşenmeyip, kaleme asılıp yazaydım. Romanın adı, "Menderes'i Kim Öldürdü?"ydü. Roman, Menderes'i bir CİA ajanının öldürmesiyle son buluyordu. Ya Heathrow alanına uçak düşmesi olayı neyin nesiydi Alaheseniz?

2-8 haziran 1986

Uçan Daireler

Daire üzerinde tek ışık, dairevi ışık... Nerdeydi? Gölköy'deydi... Bir de Manisa Ovası'nda. Şehir ışığı gibi bir ışık; şehir yok ama... Bu, bir arkadaşımın UFO, yani bilinmeyen uzay nesneleri üzerine söyledikleri... Öbür kardeşim Kanatlı Kemal, ki kanatlarını taktığında, sözgelimi, Gökova'nın doruğundan bana Hezarfen Çelebi gibi uçtuğunu ispatlamıştır. Yani o okaliptuslarla dizili güzel düzlüğe indiğinde, minareden ezan okuyan müezzin "hayalet sefa"yı terk edip tekbir getirmiştir, başının üstüne insan halinde bir mucizenin indiğini görünce... Aynı Kemal, yine Manisa Ovası'nda "kodak" arabasıyla giderken, bir uçan daire gördüğü iddiasında... Bu o kadar yaygın bir olgu ki, NASA'dan (Amerikalıların uzay araştırma merkezi) söz edilirken, bizdeki NASAŞ şirketi müdürü, "Vallahi ben o dairedeydim" demişmiş... Neyse meyse, benim de bu gazete haberlerinden esrarladığım kadar karışık ism-i fail U-J-16 mı ne, (tabii yanlış) kritik bir Ege hattımızın üzerinden uçan Amerikan AWACS haber alma uçaklarını (Konya'dan kalkıp) bizi nedense kolluyorlarmış. Niçin olmasın ki!.. Hazretler, bizi doldurup da boyuna boşaltan, bizim kesemizi de kesen dolarları "yardım yardım" diye siyanür gibi, doğum kontrolü yapamadığımız için, ölüm kontrolü halinde maliyemize yollamaktadırlar... Benim onlara hiçbir takazam yok. Nasıl olur ki?.. Herkes kendi ekonomisinin kokonomisini yaşamaktadır... Biz de yurdumuzda Hamlet'in bile bir zamanlar haklı-haksız olarak, bir Manimarka bozukluğundan ötürü kızdığı bazı şeylere kızmaya mahkûmuz. Dikkat odur ki, bu ekonomi politiğimiz içinde, biz de –adı mecliten dışarı– bu arada anıla anıla anımsanan bir sürü politik şahsiyeti kendi meridyen dairelerimizde birer "Uçan Daire" saymaya mecburuz... Soracağız önce: Bu uçan daire Amer

kan uçan dairesi mi, yoksa bizim mi? Sonra da soracağız: Bu uçan daire halkımızın başının üstünde mi, sonra da soracağız: Bu uçan daire halkımızın başının üstünde mi uçacak boyuna? Halkımızın içine plastik bir halt olmakla mı girecek? Ve ne getirecek? Bomba mı? Bonbon mu?..

Uçun bre daireler! Sonunda dört köşe olmayın sakın! Falanca gibi!.. İster eski olsun, ister yeni, iniş takımlarınız yumaşak veya sert, ister böyle ister öyle, ister mülayim, ister kemali, bu toprak, semadan gelen yıldırımlara tevekkülle bakmasını bilmiştir... Yeter ki sonu rahmet olsun!.. Uçun bre daireler, uçun tepemizde! Alıştık ölüme ve size...

9-15 haziran 1986

Bir Hayal Uğruna, Yarab...

Bülent Ecevit'in ECEVİDA partisinin kurucular kurulunda yaptığı, ol sebeple hakkında kovuşturma açıldığını gazetelerden öğrendiğimiz konuşma dolayısıyla hayali ihracattan başka hayali olmayan Kurgüt reisin kendisini "hayalcilik"le suçladığı hatırlardadır. Başbakan mı desem zatıâlileri için, başmuhasip mi, bilemiyorum, o hesap adamı veya makinasının bu suçlamayla eskimemiş bir eski başbakanı yedi kat yerin dibine soktuğu kanısı veya vehmine kapılmış olduğuna hükmedebiliriz.

Nedenine gelince, hazret, yurdumuzda "hayalsiz yaşama"nın bir fazilet sayılmasını fıştıklayan ve bu sakat dünya görüşünün yayılmasında başı çekenlerin başında gelmektedir... Oysa, Ecevit'e siyasi hayatında kondurulabilecek esas kusur, "hayalci" oluşu değil, "yeterince hayalci" olmayışıdır, yahutta kurduğu temel hayallerden birazcık kolay çark edişidir. Ecevit'in Bulgaristan'dan bizim koyun neslini ıslah için kucağında kuzu mostrası getirmesi veya Karadeniz köycüklerini teleferikle birleştirerek köykentler oluşturması türünden o küçümen hayalciliklerine alayla bile takılabilirsiniz. Yahut Kissinger'in iğvasıyla giriştiği Kıbrıs Çıkartması'nın ve o hızla köpürecek suların altından bir Barış ve Venüs çıkartmasının çıkacağına inanmasını büyümüş de küçülmüş bir çocukluk sayabilirsiniz... Ama siz siz olun, AF çıkarma adına bile olsa, MSP ile CHP ittifakını bozuşunu affedemezsiniz. Ecevit'in en büyük yanılgısı, o "Tarihsel Yanılgı" diye adlandırdığı tarihsel yanılgı yolunu bambaşka bir "derivasyon kanalı" hayaliyle istimlak politikasından cayışıdır.

Nitekim, şimdi de, Pentagon ile Holdingler İttifakı'na karşı, bu ittifakın karşı yakasına haliyle düşen ve işçi, köylü, esnaf, küçük ve orta burjuvaziyi içine almacasına kurulmasını

önerdiği Halk Cephesi hayaline ters düşen parti kurma tasalı zigzaklarından da pirelenebilirsiniz... Dediğim gibi, Ecevit için karizmatik bir lider olarak Sanskrit metinlerinden mesela Bagavat-Gita'dan okuyacağımız en mübarek dua bu gerçekçi hayalden ve bunu sürdürmekle ergeç yaratacağı mucizevi gerçeklikten caymamasıdır. Türkiye sırf hesapçıların yarattığı ekonomik bunalımdan değil, aynı zamanda yine onların hesap kitap denkleştirdikleri bir hayalsizlik bunalımından muzdariptir.

Türkiye, bir DÜŞSÜZLÜK düşkünlüğü içine düşmüştür...

Bir memleket için bu o kadar tehlikeli bir şeydir ki, belki de sayısını unuttuğum, son Türk devletini yitirmenin en kestirme zehiri budur... Düşünü yitiren birey ölür, düşünü yitiren topluluk da batar... Düşsüzlük birey için ruhsal dengesizlik ise, o bireylerin oluşturduğu kamu için bu, düpedüz yıkımdır... Bu akıbete boyun eğmeyi hiçbir özsavunma telaşı affettiremez. Kaldı ki, hayal sahibi olma yurttaşlar için birliğin ta kendisi olduğu gibi, yurt için de dirlik düzenliği yaşatacak şey yeni bir hayal, yeni bir düştür... Büyük Amerikan mizahçısı James Thurber'in şu öyküsünü anlatmadan geçemeyeceğim:

"Bir yavru pervane ateşlere, lambalara, ampullere doğru tırmanma kuralına karşı anasına danasına isyan ederek AY'a gitmek istediğinde, pervane toplumu bu işin olmazlığını ileri sürdükleri halde, yavru pervane, AY'a yükselip düşerek, ve tekrar yükselip düşerek, çıkmakta diretmiş... Anası, babası, kardeşleri, onların, onların torunları sittirici alçak ışıklarda yanıp ölürken, o Hayalci Pervane AY'a gitmek istediği için, sol değilse bile, sağ kalmış."

Düşünde bile göremez işler
Düşlerin gördüğü işleri.

23-29 haziran 1986

Sermaye Ahlak Yasası... O Nerde?

Ahlakça düşkünleştiğimiz için mi ne, ahlaka çok düşkün bir toplum haline geldik şu sıra... Ne var ki, bu konuya düşkünlüğümüzün öngördüğü yaptırımlar hep nedense basın ve yayın alanını topa tutuyor... Çocukları Muzır Yayınlardan Koruma Yasası bütün hışmıyla yürürlükte olup gayrı, seks dalındaki bilimsel kitapçıklar bile o menşur kurul tarafından poşetlere, prezervatiflere sokulur oldu. Kültür Müsteşarımız Oluş Arık, *Playboy* mankenlerini örtülü ödenekten güney kumluklarında fotografen açıp saçadursun, Marazlara Karşı Maraza Çıkarma Kurulu Başkanı olan sayın eşi nerde ise Ahu Tuğba'yı muzır yayınlardan koruma titizlikleri içinde... Bu az geliyormuş gibi şimdi bir de Basın Konseyi eliyle Basının Özdenetimi tatavlası ortaya atıldı... Sanki basının saye-i devletle içine sokulduğu deli gömleği kısa gelmiş... Tel-ikaz ve Uzaktan Monitör yöntemleriyle yürütülen özsansür icadı yetmiyormuş da basının kalıbı dinlendirebilmesi için, üstüne üstlük Nevruz'da Şia emsali kendi kendini hacamatlaması gerekiyormuş meğer...

Gazatacılarımız kendi Nedirolarının berberi olmaları kâfi değilmiş gibi, kendi kendilerinin kökten sünnetçisi sıfatını layık görülüyor... Oysa, şu günkü gazete yöneticiliği, tesis sahibi parababasından tutun da, askeri ve sivil otorite ve savcılarına, ilan çıkarlarına ve sürüm telaşelerine aynı anda gözlerini projektörlemekten şaşalamış ne demek, düpedüz şaşı olmuş haldedir... Kamu naturamızın deve benzerliği içinde tek eğri uzuv, sanki basın yayın!.. O imana gelirse sözümona, haddeden geçmiş nezaket, zerafet, endam ve fazilet timsali kesileceğiz!.. Ve ne hikmetse, anlamıyorum, bu memlekette "sermayenin" bir devir önce "hayat kadınlığı" (ne laf, ne laf) anlamına geldiği unutulmuş olup hiçbir sorumsuz so-

rumlu günümüzde sermaye kesiminin ahlakına alıcı gözüyle bakmamaktadır!.. Allah'tan Emin Çölaşan gibi helal süt emmiş gazeteciler ve onlarla dobra dobra konuşan Lokman Kondakçı gibi insaf sahibi sermayedarlar kalmış... Aralarında yaptıkları o Kıyamet Günü sohbetinde Lokman Hekim'in dediklerinden derlediğim şu kısa güldesteye bir göz atın:

> Bizim işadamlarımızın çoğu bir şeyler üreterek, alıp satarak ve riske girerek değil, Ankara'nın aldığı birtakım kararlarla para kazanan kimselerdir. Yükselmek için ahlaksız olmak gerekiyor. Bazen okuyoruz, yakalandıkları da oluyormuş. Ancak bana sorarsanız hukuken bunlara bir şey yapma şansı bu düzende yok... Çünkü bunlar, işlemlerini yapmışlar, malı ihraç etmişler ve 50 dolardan ihraç etmişler.

Soruyoruz biz de Çölaşan gibi: Yani bizim bu asalak ve ahlaksızları ticaretin en gelişmiş olduğu o ülkelere bile götürsek, o ülkeleri de bozarlar mı? Fındıkçı Kondakçı kardeşimizin yanıtı şu: "Kesinlikle bozarlar. Eğer orada hayat hakkı bulurlarsa bozarlar..." Ee, o zaman iki seçenek kalıyor: Ya sermayenin olmayan Ahlak Yasası'nı ilan etmek veya 61'e bağlanmış olsa bile maalesef tarihe mal olmuş bir Anayasımızı dahil hayali mal niyetine beheri 50 dolardan ihraç eden dürzüleri ihraç etmek!.. Böylece, sanırım, arttı arttı derken, pirinç musluğu araklanmış kuru çeşmeye dönüveren dışsatım gelirlerimizi bir yıl içinde ikiye katlayabiliriz... O zaman işte, Sayın Erbakan'a değil bu sözüm, yanlış anlaşılmasın: SEN SAĞ, BEN SELAMET!..

Bu memleket ki, bütün taşları bağlamışken, ne kadar sahibinin sesi olan mitler varsa hepsini salmışlar...

30 haziran-6 temmuz 1986

Tipitip Tipolojisine Karşı

Hanidir beklenen oldu: Sosyalist bir parti kurmak için bes-belli bir iki çevrede yürütülen iskandiller, son haftalarda bir resmiyet kazandığı gibi, bu girişim aynı çevrelerce gümrükten mal kaçırasıya bir aciliyete büründürülmek isteniyor... Bu şeytani acele işe, bütün sosyalistlerin konunun hakkettiği ağırbaşlılık ve serinkanlılıkla eğilmesi hakkıdır, görevidir... İlk soru: Mevcut yasaların (bence, daha doğrusu fiili siyasal ortamın) böyle bir girişime elverişli olup olmadığıdır... Sosyalist partilerin en olumsuz koşullarda bile oluşturulduğunu tarihsel örnekleriyle ileri sürebilir, üstelik koşulları zorlamanın da yaşamsal bir zorunluk taşıdığını savlayabilirsiniz... Kendi tarihimizden de delil getirerek, ilk TİP'in kuruluşunu zorluklara meydan okumakla ne önemli sonuçlar alınabileceğine ölçüt sayabilirsiniz... Ama bu ölçütün günümüzdeki tutarlılığını tartarken iki dakik noktayı gözden kaçıramayız:

Bir: TİP, bir Sosyalist Parti olarak kurulmamıştır.

İki: O günlerde bugünkü sosyal demokrat partiler arenada değillerdi.

Bu yüzden de bizler için Marksist bir yapı sergileme zorunluluğu yoktu. (TİP'in "toplumcu" değil, "sosyalist" olduğunu bağımsız milletvekili olarak içine katıldığı yarım partisi adına, şimdi Turgut Reiz'e övgüler düzen Çetin Altan tarafından Meclis kürsüsünden ne hesapsızca ilan edildiği hatırlanmalıdır!) Üstelik, altmışların siyasal ortamı ve bu ortam içinde egemen güçler arasındaki çelişkilerden çöplenen gedikler akla getirilirse bugünkü Pentagon ve holdingler beyninde 82 Anayasası'ndan güç alan ittifakın faka getirdiği siyasal haklar tıknefesliğinin ne denli vahim olduğu idrak edilecektir... Öyle ki, bugün sosyalistlerin önündeki birincil nişan tahtası, 61'in demokratik haklar görece genişliğini ve

gençliğini ihya etmek olmalıdır!.. Bu da bütün sosyalistlerin bu hayat memat görevi ve grevi üzerinde birleşmelerini zorunlu kılmaktadır. Böyle bir birleşmeye varıldıktan sonradır ki (geçici), bir DEMOKRATİK CEPHE PARTİSİ KURULMA YOLU AÇILACAKTIR... Oysa, Etap Otel'de düzenlenen nişan töreninin davet sahipleri, hiç de böyle bir düğün dernek kurma niyetinde olmadıklarını, daha baştan "monolitik parti disiplini"nden dem vurmaktan tutun da sıkıştıklarında, "olmazsa biz bu işi kendimiz yaparız!" türünden gözdağlarıyla ilan etmektedirler... Üstelik, davetlilerin (moda terimiyle) kompozisyonu da kurulması istenen sosyalist partinin temel direği olacak işçileri ve devrimci gençliği şimdiden dışlar görünümündedir... Erol Toy'un toy deyimiyle, "Buraya gelen insanlar direnen yaşlı sosyalistlerdir. Hayatın sıcaklığı içinden rafine bir şekilde süzülüp gelmişlerdir..." Oysa, böyle bir süzme süzülme geliş, rafine zeytinyağı gibi bütün olguların üstüne çıkma hakkını bol keseden kimseye bağışlamaz!.. Türk sosyalizmi ne çektiyse (amann ben ölmeden) "Sosyalist partinin başını bir daha çekeyim" diye yırtınan yakışıklı ihtiyarlardan çekmiştir!.. Sayın Aybar, daha önce iki partiyi batırma vebalini sinesinde taşımaktadır... Öte yandan, Etap nişanında davetlilerden ikincisi olan Doğu Bey, oryantal bir figürle bütün günahlarından arınmış bir azize dekoltesine sarınmıştır... Tören sonunda bir, İrtibat (çöpçatan) Bürosu kurulacakmış da, kurulamamış, falan filan... Eğer bir büro kurulması ille gerekliyse, (bu ister damat hakkında olur, ister gelin hakkında) bir İHBAR BÜROSU kurulmalı, başına da Doğu Perinçek geçirilmelidir. Böylece Türk solu tam birleşmesi ezanları okunduğu anda, SAÇAK'lanmaktan halas olmuş olur vesselam.

Karşımızdaki sorun tarihi elbet, ANAP iktidarınca karakuşi olarak belirlenecek (ara-mara-genel-menel) seçimlerde sosyal demokrat muhalefetin oylarını bölme-bölmeme tasası-

nın çok çok ötesindedir. Gerçek solun tarihsel rolünü SAHİCİ DEMOKRASİYE DÖNÜŞ SÜRECİNDE hikmet-i vücuduyla ispatlayarak emekçi kitlelerin istem ve isteklerine sahip çıkarak ve onlarla bütünleşip kuracağı o yakından epey uzak iktidar dönemine hak kazanıp kazanmadığını ele güne göstermesi sorunudur... Dikkat odağımız bu olmalıdır! Üst yanı Fak-Fuk-Fon emsali namütenahi bir fasafisodur! İlk hedefimiz, (halkı idare lambasıyla idare değil) halkın kendi kendini idaresi demek olan Elektriki Demokrasi'dir!..

7-13 temmuz 1986

Olmaya Devlet Cihanda Bir Devlet Devlet Gibi

Haramzadeliği ayyuka çıktığından kelli, kellesini urduttuğu sadrazamının yerine yenisini seçme kararıyla hünkâr, divan-ı meşverete oturdukta, hangi gözü kestiği paşanın adını zikretse, meclisten "Çalar!" nidası yükselince, gazaba gelmiş: "Benim tekmil kullarım hırsız mı demek istersünüz siz?" diye feryat etmekle, hâzûrundan kimselerin: "Ahmet Paşa müfsidi para çalarsa da, Adil Paşa köleniz çene çalar, Rüstem Paşa kulunuz ise kanun çalar, efendimiz?" diye aşağıdan almaları üzerine hünkârın, "Ya ben ne çalarım, bre namertler?" sualine karşılık, "Siz de pala çalarsınız!" cevabı tekellüm edilmiş ortadan... Demem o ki, tuğra sahibi boşa pala sallayadursun, etrafındaki erazilin para, kanun, çene –ne bulurlarsa artık– çalması en köklü devlet geleneklerimizden biridir. Bu, sade bize has bir şey değil elbet. Nerde devlet, orda rüşvet... Yalnız, makul bir derecesi olmalı bu habasetin! Sözgelimi, İsviçreliler memurinin maaşlarını nısbi hırs ve namuslarının altına düşürmemeye özenirler. Ya da Sovyet Rusya'da böyle melanet işleyenler (yakalanırlarsa tabiy), ağırdan ağır cezalara çarptırılırlar... Bizde de Tek Parti Dönemi'nde, bütün "Havuz Yavuzlara", "Ekrem König" rezaletlerine, "Aferist" vurgunlarına rağmen, memur zümresine tanınan ekonomik ayrıcalıklar sayesinde, rüşvet âfetinin bugünkü zirvelere kıyasla pek mütevazı kaldığını kabul, insaf borcudur..

Öğretmeni öğrenciyi çırpar, hekim hastasını tırtıklar, bakan "James Bond" çantasıyla 25 milyonun yoluna bakar, belediye başkanları (Bedrettin Talan'ın ister haberi olsun, ister olmasın) ortalığı haraca keserken, sahnelerimizde Deli Dumrul temasının bu denli revaçta oluşu boşuna değildir. Bu yolsuzluk (yolunun demeyelim) ana caddesinin hangi politik ve

ekonomik istimlaklerle açıldığı ise, Mehmed Rauf'un *Eylül* romanının satırları arasına saklı bir epizot olmayıp, resmi kuşat törenlerinde atılan cafcaflı nutuklarla hafızalarımıza nakşedilmiştir. İstiklalimizle zerre ilgisi olmayan, belki de ona tam ters düşen bu madalyanın bir yüzü, hizmetleri karşılığı ellerine geçen beş-on kuruşu enflasyon babalarının insafsızca kemirdiği memur kitlesinin namus tasalarını alabora eden bir çıkmaz içinde, resmi otoritenin her türlüsü tasarrufuna cevaz veren mübalağasından cesaret bir pervasızlıkla yurttaşı göz göre göre çarpmasıdır... Madalyonun öbür yüzü ise, her türlü hukuki, adli ve idari denetimden başıboş bırakılmış yüksek kademedeki yürütümlerin, liberalizm tabelası altında, devletin maddi ve manevi birikimlerini çarçur etmede kendinden menkul bir hikmeti devletle serbest ve serc serpe kılınışıdır.

Buna Vakıflar ve Fonlar Hipodromu'nun altılı bahis oyunlarını da eklerseniz, bu RÜŞVET atlıkarıncasının ne delice bir "Lockheed" tepkilisi hızıyla döndüğünü kolayca kestirebilirsiniz...

1972 sonunda Adana Cezaevi'ne nakledildiğimde, bir müdür buldum orda, iki ay sonra da başka cehenneme gitti ya... Kendi lazımlık bile olsa, adı lazım değil, belki de cartayı çekmiştir çoktan, epiy yaşlıydı zaten... Makamına çoğu uyduruk bir Osmanlıcayla zart zurt çekmek için çağırttığında, dikkatimi çektiydi, cezaevinin önündeki çayıra beni imrendiren bir rahatlıkla, asude-beste otlayan iki üç düzinelik bir koyun sürüsü yayılıydı. Sonradan şurdan burdan öğrendim ki, meğer, idareyle başı belaya giren ya da oğulları, kocaları için özel muamele koparmaya çalışan mahkûm aileleri, para mara elden hediye değil, görüş günleri dışında, kavilleşildiği üzre, yanlarında getirdikleri koyunları usulca çayıra salıverirlermiş, pencereden bakan müdür beyin çetelesi tahtında!.. Ama dönmedolap bununla bitmiyor: Cezaevinde bir kebapçı var.

Adanalıların ne etobur oldukları malum; sonra da, 'Kebapçı-ya gidiyorum" dediğinizde, koğuş arası gezme "kesin" yasak olduğu halde, kapılar açıl susam açılıyor. Siz de özgürlüğe sözde adım atıyorum vehmi içinde, o hela arası kebapçı ocağının cehennemi sıcağı önünde sıraya girip, allem kallem, çöp kebabınızı fahiş fiyatla kazık niyetine yiyebiliyorsunuz!.. Müdür bey iki üç ayda bir sudan bahanelerle dipkapalıya atıp başından savdığı kebapçılardan her yenisi kucağına koşa koşa düştükte, okkalı bir hava parası uçlanıyor... Ya etler, onlar nerden geliyor?.. Çayırdaki RÜŞVET KOYUNLAR ne güne duruyor? Birer ikişer boğazlanıp piyasa fiyatının iki üç katına ve metazori, içerdeki mahkûm kebapçıya okutuluyor... Bu son rüşvet şamatası alıp yürüyünce, aklıma geldi de bu hikâye düşündüm, bizim müdür bey bu zamanda eli ayağı tutaydı, yüksek kademede ne bitirim bir işbitirimci olurdu kim bilir!.. Yazıyı bitirirken, *NOKTA*'daki arkadaştan (yarım ama) aşıremento diyeyim ki size: RÜŞVET VERDİK, KOYUN DEĞİLDUR DEYU ALMADILAR!..

14-20 temmuz 1986

Hadi Yeşillenelim, Ama Nasıl?..

Eski TİP'in Şişli ilçesindenmiş –resmine baktım, gözüm ısırıyor– İbrahim Eren adında bir arkadaş, hemcinslerinin (bence, "eş"ten daha doğru "hem") çekirdeğini oluşturacağı şimdiden anlaşılan, ama aynı zamanda çevrecilerle, feministlerle, ateistlerle de bütünleşmeyi öngören bir radikal parti kurulması yolunda bir girişimin söz konusu olduğunu geçen hafta kamuya açıkladı... İlk bakışta kafama takılan, bu radikal (köktenci) terimi, sapı ve sıfatı oldu. Radikalizm 70'lerden beri Avrupa'da güçlendikçe güçlenen YEŞİLLER akımının geniş kapsamına dar düşen bir isimleme... Kaldı ki, hemcinsel olma (Russel gibi büyük bir düşünür öyle demiş bile olsa) radikal olmayı ille de gerektirir bir özellik değil. Ünlü Şair W. H. Auden'i anımsayalım: Auden, Oxford yıllarından ölümüne dek hemcinsellikten mek parmak şaşmamasına karşın, İspanyol İç Harbi sırasında en keskin solculardan biri olarak boy göstermişken, Dünya Harbi sonlarına doğru Amerika'ya göç ettikten sonra alabildiğine muhafazakâr bir düşünce tarzına kapılandıydı... Onu geçtik, İsmet İnönü'nün saygıdeğer bir hemcinsel olan, önce uzun yıllar Sağlık bakanlığını, sonra da başbakanlığını yapan Refik Saydam'a radikalliği yaraştırmak biraz güç olsa gerektir... Bence, sorunu, güncelliğini, geçerliğini hayli yitirmiş görünen radikalizmin dışında, ötesinde bir çerçeveye oturtma zorunluğu vardır. Çünkü, sorun, kurulu düzenin muhafazakâr yapısına ters düşen "derkenar", "marjinal" ve "nonkonformist" (uygunsuzer) kesimleri çoğunluğun sözde sahip olduğu doğru bildiğince sevişme, yaşama, inanma veya inanmama haklarına kavuşturma (elbette haklı) davasının sınırlarını aşmaktadır... Şöyle ki; XX. yüzyılın başlarında çiçeklenen özgürlükçü, katılımcı, toplum umutları, hele 68'den sonra, devlet aygıtının,

büyük sermaye ve askeriyeyle iç içe geçmesi sonucunda ve ileri teknolojilerin bu plütokrasiyi alabildiğine palazlandıran kullanımları sayesinde, feci bir güneş tutulmasına uğramıştır. Geçmişi devrim tarihine zaman zaman onur kazandıran ilerici solcu partiler, kuruluşlar bile bu karartmanın ve kararmanın etkisinden kurtulamamışlardır. Buna Stalin Dönemi'nden başlayarak, ileriye kapalı bir vetireye, ekonomist bir sapmaya düşen sosyalist dünyanın bloklar arası çekişmeden de etkilenen gidişatı eklenirse, "filler çifleşirken, olan çayırın yeşiline olurmuş" atasözüne hak verdiren bir konumla karşı karşıya olduğumuz apaçıktır. Böyle bir konumda, sade toplumun "derkenar" kesimlerinin özgürlüğü değil, belki de asıl yalın, hatta muhafazakâr kitlelerin özgürlükleri ve yaşamları tehdit altındadır. DİRLİK-DÜZENLİK dediğimiz ilkenin "dirliği", "düzenlik" uğruna feda edilebilmektedir. Barış ve yaşam hakkı sürekli bir yıkım eşiğinde tutulabilmektedir. Sosyalist Mitterrand Fransası'nın en büyük Esliha tacirlerinden biri olmaktan zerre perva duymaması gidişin vehametine kanıt sayılsa yeridir. Ya o sanayileşme adına doğayı doğduğuna pişman eden, kâr uğruna dünyamızın kaynaklarını har vurup harman savuran, yaşam zincirini kimyasal makaslarla orasından, burasından doğrayan uygulamalar, halk yığınlarının bu Kıyamet Koşusu'na karşı, geleneksel parti ve akımların dışında, isyanını dile getirmesini bir ölüm-kalım zorunluğu haline getirmiştir... Belki milletimiz öteden beri bir kapalı havuz içinde oyalanmışlığın alışkanlığından ötürü, bu büyük tehlike karşısında daha gelişmiş ülkelerdeki sert tepkilere şu anda dudak büküyor olabilir. Ama unutmamalı ki, Türkiye dünyanın dışında değildir, aksine dünyaca karşılaştığımız bu ölümcül anaforun ta göbeğindedir... Bu gerçeğin anlaşılması eli kulağındadır. Yeter ki bu doğrultudaki girişimler konunun ciddiyetine uygun bir tutumla yürütülsün! Yoksa!.. Bedri Rahmi Eyüboğlu bir gün

"Yeşil yeşil, Allah senden razı olsun, benden değil" diye giden şiirine karşı bağnaz bir okuyucusunun, "Yeşil, yeşil, Allah senin belanı versin, benim değil" diye yazdığı reddiyeyi kahkahalar atarak okumuştu bize... O güzel sohbetin anısıyla ben de diyorum ki: "Yeşil, yeşil, Allah senden razı olsun!.." diye seslenmekte direterek, en az Yeşil Türbe'ye gösterdiğimiz özen ve saygıyla dirliğimizi, sağlığımızı, barışımızı simgeleyen YEŞİLİ sonuna dek koruyacağız!..

21-27 temmuz 1986

Dört Hayvan Meseli

1- Amerika'nın miyopluğu 10 mu, 15 mi dereceye varmış, ama zekâ gözleri açık mı açık mizah yazarı Thurber, arkadaşlarını New York'taki dairesine davet etmiş... Bir saatten sonra herkes zil zurna... Thurber bütün caddeye tepeden hâkim pencerenin önüne bir başına dinelmişken, "Filler geçiyor!" diye avaz etmiş... Arkadaşları bunu kör görür ev sahibinin bir şaka şukası sanıp gülüşürlerken, içlerinden bir meraki, Thurber'in yanına koşup parmağıyla mimlediği yöne baktığında, "Doğru, valla filler geçiyor, hem sekiz tane!" diye ortalığı birbirine katmış... Meğer, Medrano Sirki gösteriye iniyormuş, oralarda bir cambazhaneye...

2- Cumhuriyet'in 10. yılına henüz varmamış yılları... Gazi Mustafa Kemal, Çankaya'da bir balo veriyor (Falih Rıfkı Atay'dan naklen anlatıyorum). O zamanlar, Ankara'nın şimdiki doğru çıkmayan dumanı yok, ama feci bir karakışı vardı. Büyük Britanya Büyükelçiliği erkânı da baloya davetli... Bilmem, bilir misiniz, elçilik bir ok atımı mesafededir Köşk'e... Kar öylesine bastırmış ki, ne kadar zorlansa da egzozları, kordiplomatik otomobilleri kımıldatmanın imkânı yok. Başta sefir, bütün İngiliz diplomatları, sırtlarında frakları, üstlerinde kolalı gömlekleri, boyunlarında papyon kravatları, başlarında silindirleri olduğu halde, Gazi'nin davetine icabet zorunluğu içinde ayaklarına çizmeleri çekip omuzlarına makintoşlarını atıp yola revan olmuşlar. Keseden, yani diz boyu karla örtülü ham tepelerden Köşk'e doğru... Onlar bata çıka menzile yanaştıkça, kurt ulumaları da yakınlaştıkça, yakınlaşıyor... İngiliz kibarlarında yürekler selanik... Sefir, o dillere destan İngiliz hümoruyla patlatıyor nükteyi. "Arkadaşlar" diyor, "galiba bizler kurtlar tarafından yenilen ilk fraklı insanlar olacağız!.."

Ve İngiliz heyeti o nüktenin havliyle Gazi'nin köşküne varıyorlar selametle.

3- Tarabya'da Safariye çıkmış Turgut Özal ailesi... Efe, Zeynep, Semra... altlarında bir Toyota... Tüy adımlarıyla inmişler lüküs arabadan, üstlerinde son moda avcı giysileri, ellerinde en mondern av tüfekleri, sol yanlarında davul döven damatları, sağ yanlarında da yandan yandan gelen Mamafiya temsilcisi profesyonel avcı... Kafile o balta girmemiş ormanlarda av peşinde parmaklarının ucunda yürürken, bir hışırtı olmuş... Ve derken, şu şimdilerde en az Tarzan kadar şöhrete ulaşan o servis istasyonunun damından bir yabankedisi, bir Jaguar, boyu bir metre altmış, ama vahşi mi, vahşi, parlıyor. Sayın başbakanımızın üstüne! Ve paralıyor Türkiye'yi enflasyonla paralandıran mağrul ve marif göbekli kahramanımızın siyasi itibarını... Dişleri en keskin, çenesi en büyük timsahın gözyaşlarıyla ağlıyorum bu acıklı olaya...

4- Fi tarihinde 68'lerden 72'ye dek süren çeviri bir kitap davası sonunda 7,5 yıla hükümlendim, hükümleneceğim... Bir savcı var (ama nassıl!) Amerika'da hukuk okumuş, 66'da İzmir'e ilk atandığında, ilk işi *Demokrat İzmir* gazetesinde "Sis" şiiri iktibas edilen Tevfik Fikret'i kovuşturmak olmuş, "mevcut nizama karşı geldiği için... " İşte bu egzantirik savcı, öyle "abesle fuzuli iştigal" bir iddianame döktürdü ki, dayanamayıp söz aldım: "Bu savcı öküzün altında buzağı arıyor. Öküzün altında da buzağı bulunması doğa yasalarına aykırı olduğuna göre, bu zat meslek hayatını, korkarım öküzün altında geçirecek!" dememle kıyamet koptu. Savcı cübbesini harmanlayarak ayağa fırladı, "Hakaret ediyor sanık bana, davacıyım kendisinden!" dedi. Yargıç, bu çıkışa yanıtını sorduğunda ben de dedim ki, "Sayın yargıç, bu benim demin anlattığım bi Fabl idi, bir Hayvan Meseli'ydi. Böyle hayvan meselleri anlatıldıkta, onları anlatan değil, onlardan alınan

lar sorumludur... Savcının hakaret iddiasıyla huzuruna yollandığım soruşturma savcısı, "Bilirim o meslektaşımı" dedi. "O, sade öküzün altında buzağı değil, buzağının altında öküz de arar..."

28 temmuz-3 ağustos 1986

Alay-Olay

Tayyar Şafak arkadaşımız, BÜYÜK VATAN Partisi'ni kurmakla, böylece analığı gölgeye düşen ANAP çoğunluğunun sağdan soldan muhalif partileri birbirine düşürerek ara seçimleri ketenpereye getirmek amacıyla çıkarttığı (o mutlu iftarda bozulmaya mahkûm) yeni sahur yasasının ipliğini pazara çıkarmakla kalmadı, aynı zamanda yeni bir çığır açtı mizahımızda.

Şaştım, (Saint) Aziz Nesin, kendi deyimiyle "Gülmece" alanındaki (elhak) hak ettiği önderlik sıfatından hiç beklemezdim, nasıl oldu da bu fırsatı kaçırdı? Belki de son birkaç haftadır bazı (Yalçın) Küçük işlere dalmıştı da, ondan... Yoksa bizzat sayın Özal, sanat memat dernekleriyle uğraşacağına parti kurmasını tavsiye buyurmuştu kendisine, hatırlayacaksınız. Üstelik Tayyar Şafak'ın da üzerine basa basa söylediği gibi, parti kurmak için harcayacağı 25 bin kayime karşılığında, radyo ve televizyondan (hediyesi reklam tarifesine vurulunca 582 milyona baliğ olmak üzere) iki ay boyunca halka hitap hakkı koparmak, usta mizahçımızın hesabi tabiyatına da pek yatkın gelir olmalıydı...

Hem sonra, Eylül Sonrası (ES) yaşamımızda, Özal iktidarının çaldığı gıdık havası öyle tiz bir perdeye ulaşmıştı ki, gayrı gümrahlaştıkça gümrahlaşan kahkahaçiçeklerine, yazının çizinin ötesinde bir mizah türü denkleştirmek şart olmuştu!.. İşte Tayyar Şafak'ın büyük bir feraset ve isabetle başlattığı bu tür, ALAY-OLAY türüdür!.. Gerçi bunun (kimisi bizzat Özal ailesi tarafından sahnelenen) ufak tefek örneklerine rastlamıyor değildik. Sözgelimi, geçen gün Moskova'ya azimeti arifesinde sebeb-i ve maksad-ı ziyareti sual olunan başbakan, refikası hanfendinin yeni robunu göstererek, "Hanımın entarisinin üstündeki güvercinleri

görmüyor musunuz?" demişti... Rahşan Ecevit'ten mi acep apartılmış diye baktım. Ama Semra'nınım güvencinleri epeyi tombul ve mülahamdılar... E tabii, super milliyetçi ve antikomünist başbakanımızın eşi orak-çekiç motifleriyle bezenmiş bir kıyafetle Sovyetler'e hareket edecek değildi ya!.. Lafı çatallaştırdım, kusura bakmayın!.. Sadedimiz, oysa, Şafak'ın ALAY-OLAY olayı!.. Dünya Mizah Tarihimizde bunun ne yakası açılmadık benzerleri yer almasına almıştır ya, ben size şimdi Şafak'ın numarasına en cuk oturanını anlatacağım:

Aslan Asker Şvayk'ın ölümsüz yaratıcısı Yaroslav Hacek, Prag'da 1912 seçimlerinde "Kayınpederi Kalkındırma Partisi" diye bir parti kurmuştu... Hacek'in birlikte meteliksiz, ama gümbür gümbür yaşadığı 56 kişilik bir arkadaş takımı var. İçlerinden biri (ressam) bir içkili kahvenin sahibinin kızına âşık, kız da ona... Bizimkiler sabah akşam ordalar... Ama kızın babası ressama vermiyor kızı, züğürt diye... Delikanlının yüzünden düşen bin parça, velhasıl grubun keyfinin içine okunmuş... Kayınpederin de hali iç açıcı değil... Kahve ufarak bir yer... Hem seçimler yüzünden gedikli müşteriler bile parti toplantıları yapılan kodaman kahvelere kaymışlar... Hacek, "Ulan, biz de bir parti kuralım, görsün kerizler!" deyip kollarını sıvıyor... Beyannameler basılıyor, dağıtılıyor... Kahvenin önü çalgı çağnak... İlk gece, dinleyici müşterilere birer duble bira da müesseseden dağıtılıyor... Ve Hacek fırlıyor masanın üstüne, başlıyor neşriyata... Millet donuna işiyor... Bir ay böyle, essalata kadar Hacek milleti kırıp geçiriyor... Kahvenin içi tıklım tıklım, dışarı çıkarıyorlar masayı, meydana meydana patlatıyor nükteleri Hacek... biralar gırla... Seçim kampanyası sonunda abat olan kayınpeder kızı ressama düğün dernek veriyor...

Size Hacek'in seçim beyannamesinden bir televizyon spotluk bir parça nakledeyim:

Biz bu partiyi adı üstünde kayınpederi kurtarmak için kurduk. Anlattım a, kayınpeder kalkınacak ki, kızı bizim Simoviç'e versin, Simoviç'in de yüzü gülsün! Biz de bu gam kasavetten kurtulalım! Ama her akşam bildiğiniz Kupa Kahvesi'nde sizlere, ben Hacek, çıkıp ortaya, öbür partilerin kayınpederi kurtarmak şöyle dursun, topunuzu, topumuzu, bu milleti ve memleketi nasıl batırdığını ve daha nasıl batıracağını güle oynaya anlatacağım! Oldu mu? Koşun şimdi bizim kahveye!..

4-10 ağustos 1986

Sıçanlar ve İnsanlar

Sayın Bedrettin Talan'ın İstanbul'da başlattığı o fevkalade imar yıkım faaliyetinin umulmadık bir sonucuyla karşı karşıyayız. Yıkılan binaların altlarından, kazılan sokakların, patlayan lağımların içinden (hiç şüpheniz olmasın) şeceresi Bizans tekfurlarına dayanan sıçanlar şehri istilaya başladılar... Kiminin kedi büyüklüğünde olduğu gözlemlenen bu sevimli yaratıklar iki günde Taksim, Şişli, Etiler gibi mutena semtlerdeki bir, iki, üç yüz milyonluk apartman dairelerinin sakinlerine, o dokunulmazlara bile hayatı zehrediyorlar. Atlas perdelere, İtalya'dan kaçak nadide kanepelere, Dior makasından çıkma balo tuvaletlerine kadar her bi şey liğme liğme... Bu azman kemirgenlerin şerrinden fukara, zengin aileler rokfor peynirlerini yiyemez olmuşlar... Buzdolabı kapağı açılmayagörsün, dört bir yandan uğrayan canavarlar hamfendilerin, kerimelerinin ve hizmetçilerinin çığlıkları eşliğinde dolapta ne varsa silip süpürüyorlarmış... Zehir mehir kâr etmiyor bu Bizans entrikalarından şerbetli ve de Borciya tarihlerini kemirmiş bıyıklı belalara... Bunlar, biliyorsunuz, kemirecekleri yeri uzun uzun üfleyerek kendilerine göre bir lokal anesteziden geçirdikleri için, epiy sayıda kibariye kulaklı, kulağı kesik unvanına kavuşmuş... Kucaklarında kedileriyle yatağa girer olmuşlarsa da çoğu iğdiş hanım evladı kedilerin feleğin lağım çemberinden geçmiş muzırlarla baş etmesi ne mümkün!.. Onun için, eski Beyoğlu apartmanlarının damlarında mekân tutmuş yırtıcı kediler pek revaçtaymış, beheri kangal köpeği fiyatına satılıyormuş. Ama mevcudu kıt, yakalanması güç ve savaşa sokulduklarında çok kayıp verdiklerinden bu musibete karşı yeterli bir önlem olamıyorlarmış... O yüzden de Semra Özal'ın başkanlığında bir DAM KEDİLERİNİ ÇOĞALTMA VE GÜÇLENDİRME VAKFI ku-

rulmuş... Ama bu, semeresini çok uzun erimde verecek bir girişim, sıçanların yılda 6-10 kez yavruladıkları, her batında da 6-10 yavru doğurduklarına ve her yavru 3-4 aylıkken yavrulamaya başladığına göre...

Bu nedenledir ki, yeni deyimiyle varsıllarımız, varsallabaşlarımız, altın boynuzlu Haliç'in sularını kendi gözlerimin rengine benzeteceğim, diye tutturmuş olan belediye başkanına keseler ve kucaklar açmalarına karşın, bu varsayının Nuh deyip peygamber dememesi karşısında o curcunalı yatlarla altın boynuzlama tehlikesini göze alarak mavi gezilere yatıyorlarmış. Tabii, evlerini Amerika'dan ithal ettikleri kimyasal silahlarla bombardıman etmeyi unutmadan... Bu ölümkalım savaşının acısına karşı, tatlı yanları da olmuyor değil... Taksim'de, ama öbürleri gibi değil mütevazi bir apartman dairesinde oturan bir ressam arkadaş anlattı: Onlar da sıçan istilasına uğradıktan sonra, festivale geldiydi hani Chick Corea (doğru mu yazıyorum bilmem) adındaki cazcının plağını pikaba koyduklarında, sıçanların gürültüsünün dindiğini fark etmişler. Şimdi ses ayarını sonuna kadar açıyor, o müzikle mest kesilip duvar diplerine sebilane bardakları gibi dizilen sıçanların ortasında yemeklerini rahatça yiyor, uykularını deliksiz uyuyorlarmış...

Diyeceksiniz ki, ergeç başlanması gereken bu imar yıkım girişimi sırasında patlayan lağımlardan F-16 uçakları Büyük Selçuk tankerleri, caguar arabaları çıkacak değildi elbet... Dolayısıyla bu hayırlı emeğin ceremesine katlanmak zorundayız... da... yetkililerin açıklamalarına bakılırsa, bu, Sıçan Belası'nın şu anda başlanmak şartıyla ifnası, en bilimsel araçlarla bile, bir buçuk yıl alırmış. Öyleyse, bunca masrafa ne hacet... Fakir fukara evlerine düşüp de o evlerin betonunda düşerken zaten o fareler kafalarını patlattıklarına göre, varsıllarımız mavi gezilerini sürdürüp 1988 genel seçimlerini beklesinler!.. O sandıklardan, hiç merak etmesinler, bir

FARELİ KÖYÜN KAVALCISI çıkacaktır muhakkak! (Amma... nerede o günler!..) Ve peşine takıp bu Milli Afet'i, Haliç'in o zamana kadar elbette Talan'ın gözlerinin rengine dönmüş sularına dökecektir... İster misiniz, önde kavalcı arkada sıçanlar derken, bi de bakıyoruz ki, onların ardına onlardan belki de daha fazla yaka silktiğimiz vurguncu, rüşvetçi, kapkaççı, kalpazan, hayalsiz hayal ihracatçısı, dinsiz imansız kitapsız takımı da takılmış!..

18-24 ağustos 1986

Zormal

İnsana korku geliyor doğrusu: biz de o güzel insan Orhan Veli Kanık gibi milletçe her bi şeyi kanıksayıp erken mi rahmete ereceğiz diye... Her şey o kadar doğal, o kadar normal hale geldi ki... Bir emir geliyor baladan, bizim etnik unsurlarımızın (bu tarife göre, Kürt İdris Kürt İdris değil, etnik İdris!) Irak'taki (varsa eğer) üslerini, kamplarını bombalıyoruz. Normal! Hac zamanı hep barıştır ya, yapılır mı böyle şeyler! Yapılır! Bu ayrılıkçı unsurlar Suriye'den girerlermiş ülkemize! Bütün yaban yayınların istihbaratı bu doğrultuda! Ama bizim doğrumuz başka! Biz öteden beri Türkiyeli etniklerle söz-silah birliği etmeyen Barzani Kuvvetleri'ni kendimize düşman etme pahasına, böyle bir hızlıkanlı takip filmine hiç çekinmez, girişiriz! Normal!.. Ama bu arada İran'ı da karşımıza alır mışız, neredeyse kendimize inşaat bakanı atadığımız Kaddafi'yi ülkemize karşı azdırırmışız! Normal hepsi!.. Yarın (belki de bu işin peşrevi) Suriye topraklarını da bombidersek... O da normal tabii. Gazi Mustafa Kemal'in kordon saniter (sağlık kuşağı) dış politikası sanki geçerlikten çıkmış. Bu işte çıfıt parmağı aramayın zinhar! İşte o, normal değildir!.. Ama 40 yıl sonra Mizuri cenabeti bizi tekrar ziyarete gelir! Koltukevlerinin duvarlarını yine badana edeceğiz elbet! O da normal!.. Kırıkkale'de DNT stoklarının, alev aldılar diye, üstlerine su sıkar eğitimsiz itfayecilerimiz! Bundan daha normal bir şey mi olur? Beşinci termik santral da Marmara kıyısına kurulacakmış! Çok güzel! Çok güzel!.. 45 gün önce gözaltına alınan bir yurttaş üç kaburga kemiğiyle boynu kırık bulunmuş. En büyük arsa saydıkları vatanımızın küçük bir arsasında! Bu da normal!.. Çay sıcak mı diye soruyorsun kaveci çırağına, "Normal" diyor! Çay buz gibi!.. Meyhaneciye soğuk mu bira diye sual ediyorsun, "Normal" deyip ke-

siyor!.. Bira at sidiği gibi!.. Alıştık artık biz anormale, kanıksadık her şeyi ve ate getirdik olup bitene, başımıza gelenlere!.. Normal olmayan bir tek şey kaldı, o da YAŞAMAK!.. Ölüm bu kadar normal sayıldığına göre!.. Arif Dino'nun tabiriyle "Çok Yaşasın" (biz yaşayan) Ölüler!..

25-31 ağustos 1986

Pis Hikâye

Sevgili Yaşar Kemal'in ilk öykülerinden birinin başlığını emanete alıyorum. Kusura bakılmaya! Konumuz: Hela, kubur vs... Bizler, tarihte bu ayakyolu işlerinde en temiz kavimlerden biri sayarız kendimizi. Sahiden de Versay Sarayı'nda XIV. Lui'ler muhteşem salonlarının perdeleri ardına yestehlerlerken, bok kokusunu miski amberle örtmeye çabalarken, Osmanlı atalarımız mermer taşlı gusulhaneleriyle, havuzlarıyla koskoca bir su mimarisi kurmuşlardı. Çökme Devri'ne girişimiz bile bu bembeyaz taşlara çöğündürme geleneğimizi hepten ve temizinden kaldıramamıştı... Yine de bazı kötü amel ve emareler araya girmiyor değildi. Abdülhamid Dönemi'ne ait olduğu söylenen şu fıkrada olduğu gibi: Paşa kâhyasıyla aylık mesarifi gözden geçirirken bir kaleme takılmış, "Breh, kâhya, yine kenefleri badana mı ettirdin? Geçen ay da yaptırmıştın o işi!.." Kâhya da itirazen, "Mahdum Bey, bokunla kalyon çiziyor hela duvarına, Paşa Hazretleri" diyecek oldukta, paşa: "Ulan, o büyük kalyonu sildirmeyeydin, o benimdi!" buyurmuş...

Ben Cevat Dursunoğlu'nun yalancısıyım; Cumhuriyet sonrasında bile, Erzurum'da vatandaşlarımız hacetlerini karanlıkta bahçeye görür, boklarına bir tavuk tüyü saplayıp, soğuktan hemencecik donan o naneyi komşu duvarın ardına sallarlarmış. Komşu da ameliyeyi öbür komşunun duvarına tekrar edermiş. Arada böyle yakın bir komşuluk münasebeti teati yoluyla yürütülürmüş. TÜY DİKTİN sözü meğer ordan kaynaklanmış...

Durum, şimdiki kentleşme izdihamı içinde, korkarım, betere doğru gidiyor... Temiz bir umumi helaya rastlayınca, bakıcısına plaket vereceğim geliyor. Velhasıl, hâlâ bir Hela Devrimi yapamadık!.. Tuzla'da, 30 sene önce yüzbaşımız biz yedek

subayları temizlik terbiyesine teşvik için hela duvarına "Türk milleti nişancıdır!" yazısını yazdırmıştı, boyalı kalemlen, bokunla değil!.. 12 Eylül öncesinde (EÖ) Ankara'ya gidiyordum, Bolu üzerlerinde bir konak yerinde tam sıfır verilesi bir 00'a girdim. Baktım duvarda bir yazı: "Nerde komünist görürsen, orda ağzına sıçacaksın!" diye... Altında bir başka yazı, bizim solculardan herhalde, "Biz diyeceklerimizi kenef duvarına değil, tarih yapraklarına yazarız!" demekte... Sizin anlayacağınız Sol ve Sağ yanımız hela duvarlarına vecize döktüredursun, o Renksiz Orta, ağzımızın ortalık yerine ıçmakta...

Padişah ile Allah

Bülent Ecevit ara seçimler münasebetiyle, çayı bırakıp kahve tiryakisi kesileli, her konuşmasında Turgut Özal'a taş atmacasına, "Mağrur olma padişahım senden büyük Allah var!" diyormuş! Ecevit pusulayı değilse de, hesabı şaşırmış olacak! Turgut bey, padişah değil, olsa olsa sadrazama benzetilebilir, benzetilmesi gerekiyorsa... Hem padişah yerine konsa bile, Rabbülaleminle arasında iki basamak daha var: Biri, 82 Anayasası'na göre, Cumhurbaşkanlığı Makamı ve Cumhurbaşkanlığı Konseyi. Öbürü de, ait olduğumuz Batı İttifakı'nın lideri ABD.

Yoğurt ülkesi

Devlet Bakanı Mesut Yılmaz ülkemizi ele güne tanıtma çabaları meyanında Yoğurt Ülkesi Türkiye adında bir film çevirme işini sonuca bağladıklarını iftihâren ilan ediyor... Yine EÖ döneminde fraksiyonlarımızdan biri toy bir işçiyi fraksiyonize etmiş Paşabahçe Kundura Fabrikası'nda. O da, o hızla fabrika yemekhanesinin öğlen kalabalığında "Tam Bağımsız Türkiye!" diye avaz etmiş. Ortalık Tısss! Akşama bir

zılgıt, bir zılgıt fıkaraya, "Ulân hepimizi ele mi vereceksin?" diye!.. Onun üzerine yeniyetme devrimci, ertesi günü aynı yemekhanenin öğlen üzeri, bu sefer "Tam Yağlı Yoğurt!" diye haykırdığında bir alkış almış ki, o kadar olur.

Yassı bir yas

Celal Bayar'ın vefatı bizi milli bir yasa bürüdü! Üzüntüden mahvolduk! Çınarları uzunluğuyla gözlerde küçülten hayatının başarılarının haklı tadadı sırasında: Doyçe Bank'a girişi, Fransızca öğrenişi, Galip Hocalığı, Anzavur'u yerle bir edişi, ilk sigortayı ve İş Bankası'nı kuruşu, devletçiliği sulandırıp Aferist Akımı güçlendirişi, DP'yi kuruşu bizi NATO'ya sokuşu, Kore'ye savletimiz falan anılıyor da (yanlış hatırlamıyorsam tabii) Türkiye'de komünist partisini kuranlardan biri olduğundan niye söz edilmiyor, onu anlamadım.

1-7 eylül 1986

Bir Dost İçin Natürmort

Muaffak Şeref'in cenazesinde bulunamadım. *Bayram* gazetesi günlerine düştü, ilanı görünmeyen bir ölüm... Üzümledim, ama belki Muaffak da böyle isterdi... Aşağıki komşusu Hikmet Hanım'ın dediğine göre de, son demlerinde fil mezarlığına döndürmüş evi, herkesle kavgalı... Ruhi Su'nun cenazesinde "Nasılsın?" diye sordum, "Akciğer kanseriyim" dediydi... Muaffak, benim gördüğüm en ters adamlardan biriydi... Hep sevmek, belki de asıl sevilmek özlemiyle içi yanan bir güzel âdemdi... Evine gittiniz değil mi, (daraça katı, bir davada kazanmış) o binbir hesap binbir ölçüyle yaptırttığı çalışma masası üzerine kurulacak sofraya iki tabak götürmeye, "Salatayı ben yapayım" demeye kalkın, kıyameti koparırdı... Öylesine titiz, öylesine hanım kadın... Derken en umulmadık yerinde sohbetin birden parlardı, ya bana, ya sana, ya konuştuğumuz laflara ilişkin birine celallenmiştir... Hiçbirimizin hayal edemeyeceği yaşlarda, 23-24 yaşında ona ikbal yolları gözükmüş, çok iyi bir Rabia'ya yuvalar kurmuş, Alev'ler yakmıştı... O zamanın şimdi tarihe mal olmuş dergilerinde, gazetelerinde yazıyordu... İkinci Cihan Harbi bitiminde esen tırpanyeli onun da işini ve kafasını bozdu. Bu hesap, iktisat adamı önü görülmeyen bir gelecek karşısında yeni yollar aramayadurdu Parislerde. Beraberdim. Bohemliğe vurup da temiz, titiz kişiler vardır ya, babayani meclislerde hep geride bıraktıkları kişilerle işleri düşünürler, dalgın gözlerinden anlarsınız... Muaffak da fark edilebilecek bu yadırgıyı kapatmak için, ya "Tekrar Ediyorum! Tekrar!" diye bir monoloğa başlar ya da meclisteki hanımlara, kızlara doğru jilet bir zampara kesilirdi derhal!.. Ondaki cinsellik, yetimliğinden midir, nedir, hep bir sevilme arzusuydu, sevmekten daha çok... En sevdiği kadının, en sevdiği arkadaşının kalbini rap

diye kırabilirdi... Ne alaturkaydı, ne alafranga... Asiydi, neye mi? Paylaşmasız ve de insanları çocuk yaşta küstüren bir topluma isyan halindeydi... Aynı zamanda bu topluma karşı bir de savunma mekanizması kurmuştu. Bir daha küstürülmeyecekti! Küstürme pahasına da olsa!.. Onun için de kendini bir Marksizm zırhıyla kuşatmıştı. Akli, dakik, dürüst, toz kondurulamayacak bir kılıf. Kılıf yanlış laf, onun için de kıpır kıpır kıvrandığı o zırhın bütün eklemlerini, bütün girdi çıktılarını bilir, o Koca Devrim Tarihi'ni yitirdiği bütün çocukluğuyla yaşardı...

Muaffak için çok ciddi bir çocuk dense yeridir. Yetmiş beşinde ölen ciddi bir çocuk... O kadar ciddiydi ki, o Oscar Lange çevirisini o güzelim Türkçesi ve elifi elifliğine becerecek babayiğit zor çıkar... O kadar ciddiydi ki o çocuk, İhsani'nin muhakemesinde müvekkilinin komünist ithamı karşısında dökülmeye başladığını görür görmez, o saat avukatlıktan çekilmişti, hemen orda, yargıç huzurunda. O kadar ciddi bir çocuktu ki, yazmakta olduğu Dünya Sosyalizmi ve Türkiye kitabını yeni verileri de kapsasın derken bu ciddi çalışmaları tınaz olmuş belgeler ortasında bilya oynamaya dönüşmüştü... Muaffak Şeref, muaffak olmamış olsa bile, şerefli bir devrimciydi...

7-13 eylül 1986

Elem-Tere-Fiş, Kem Gözlere Şiş

12 Eylül sonrasında (ES) insan haklarını iade ve devlet düzenini demokratikleştirme doğrultusunda atılan dev adımlara yeni bir devetabanı daha eklenmek üzere: Fişleme ve İzleme Yönetmeliği... İçişleri Bakanlığı Genel Bilgi Toplama Dairesince hazırlanıp bakanlıkların görüşüne sunulan bu metin, içimizdeki muzır unsurların zaptırapta alınmasında halen beş aşağı beş yukarı uygulanmakta olan yöntemlere bir açıklık ve bu baptaki bazı kavramlara kalın çizgili tanımlar getirmekle, cümlemizi tarifsiz inşirah hislerine gark eyledi...

Şöyle ki: Bundan böyle hepimiz, yurttaşlar olarak, devlet babamızın sürekli gözaltında yaşayacağız! İşimiz olmasa dahi, bir fişimiz olacak! Maaşa bağlanmasak da, fişe bağlanacağız! Mekânımız cennet değilse de, fişmekân! Lakabımız Hacıfişfiş!.. Bir siyasi suçtan beş-on günlüğüne gözaltına mı alındınız, yaşadınız gayrı, ossaat kaydınız düşülecek kartlara! Soruşturma fos çıkmış, mahkemelerde beraat etmişsiniz, affa uğramışsınız, hiç faydası yok! Yargıcın kararı, Büyük Millet Meclisi'nin affı sökmüyor hiç! Bir işe başvurduğunuzda IBM'ler tıkır tıkır işliyor, derken kapılar tak yüzüne kapanıyor!.. Çünkü siz, ŞÜPHELİ kişisiniz! Şüpheli ve kulaklarınız küpeli!.. Çünkü siz şu tanıma giriyorsunuz: Genel kolluk kuvvetlerince suç işlemesinden kaygı duyulan veya işlenen bir suçtan dolayı kendisinden kuşku duyulduğu halde, hakkında yeterli kanıt bulunmayan kişiye şüpheli denir... Yani yargı organlarınca aydınlığa ve kesinliğe kavuşturulmamış bir kuşku ve kaygıya dayanarak, kolluk kuvvetleri sizi şüpheli kategorisine sokabiliyor, böylece de yurttaşlık ve insanlık haklarınızın kimisinden yoksun kılınıyorsunuz. Hoş yargı sizi suçsuz ilan etse de, Büyük Millet Meclisi de suçu, suçun sonuçlarıyla sizi affetse de yine paçanızı kurtaramıyorsunuz...

E o zaman, tabii, işsiz kalıyor ve nizami ordumuzun sayısının beş altı katına ulaştığı söylenen işsizler ordusuna katılıyor, böylelikle yeni bir sıfata nail oluyorsunuz: SERSERİ... Çünkü hazırlanan tasarıda verilen tanımlardan bir başkası da şu: Hiçbir geçim vasıtası bulunmayan, çalışmaya kudreti bulunduğu halde, bir kazanç sağlamayan, bir sanatla meşgul olmayan, iş bulmak için bu süre içinde bir çaba gösterdiğini belgelemeyen, şurada burada dolaşan kişiler serseridir... Yani, kolluk kuvvetleri hem şüpheli saydığı için size iş verdirtmeyecek hem de bu yüzden iş bulamadığınız için sizi serseri sayacak ve dilerse, mesela zatınızı il sınırı dışına dehleyebilecek!..

Yahu biz, Amerika, Japonya derken yoksa Güney Afrika Cumhuriyeti'ni mi model seçtik kendimize?.. Şaka bir yana ellilerde heykeltıraş arkadaşlar, İlhan Koman, Şadi Çalık vesaire İslam Eserleri Müzesi'nde Anıtkabir'e konacak arslan heykelleri üzerinde çalışıyorlardı. Ben de gider, seyrederdim onları, bir Marmara şişesiyle. Harika bir yerdi müze, arkadaşlar da arkadaş... Ünlü kelaynak ressamı Salih Acar da yeni göçmüş Bulgaristan'dan, çıraklık ederdi onlara. Bir gün yanıma yanaştı, o kırık dökük muhacir ağızıyla "Ne iş yaparsın ki sen?" dedi. Ben de anlattım; "Şiir düzerim, dergilere yazı yazar, kitap çeviririm" diye yanıt verdiğimde, "Desen ki sen bir serserisin!" deyip yanımdan savuştuydu... Salih, demek, ta o zamandan benim yurttaşlar arasında hangi kategoriye sokulacağımı bilmiş. Aklıyla bir yaşasın!..

"Turgut Özal'a Arize"

Devletli efendim, Sülün Osmanoloji bilimine dayanarak, köprü, Keban gibi eserleri hisseleyip satmadaki başarılarınıza yeni bir alan ilave edersiniz düşüncesiyle sizi rahatsız edişimi bağışlayın: Şu anda Fransız basınında kıyametlere yol açan bir konu var. Dostunuz Şirak, cezaevlerinin yüzde 40'ını

özelleştirme kararında. Yani bu kültür kuruluşlarının yarıya yakın bir bölümü özel girişimce işletilecek, devletin mahkûm başına vereceği bir ücrete karşılık olmak üzere. Devlet, tabii bundan başka, bu cezaevlerine hammadde, yani mahkûm yetiştirmekle yükümlü olacak... Türkiye'de de böyle bir yöntem yürürlüğe konsa ne dersiniz?... Hem özel teşebbüs kalkınır hem devlet sorumluluktan kurtulur. Üstelik sorgulama, elektrikleme, pencereden atma, asma ve budama gibi ek hizmetler de bu çerçeve içinde düşünülebilir. Böylece şerefli devlet görevlilerinin birtakım münasebetsizlerin iftiralarıyla hırpalanmaları önlenir... Saygılarımla.

14-20 eylül 1986

Sultanahmet'te Dilenip Ayasofya'da Sadaka Verme

Biz babacan bir milletiz, çocuklarımızı döveriz de, severiz de... Bir anlamda da yani, küçüklerimizi döverken severiz, severken döveriz... Onun için korku getirmişimdir ben, büyüklerimizin çocuklara farklı muhabbet göstermesinden... O okşayan elin bir anda bir şamara, bir yumruğa dönüşmesinden çekinirim... Ama milletini onca sevdiğini tahtaboşlardan ilan eden halaskârlarımızın kıymatlıları millete gadretmesini; öğrencileri için kırk katıra, kırk satıra razı öğretmenlerin o sabilere sille tokat girişmesini nasıl izah edebilirsiniz başka? Elbette sevgiden, onların iyiğilini istemelerinden!..

Küçükler bu şiddetli şefkat gösterilerinden yanıp yakılsalar da, velinimetlerimiz cahilliklerine verip onların, elbet vazife aşkıyla devam edecekler bu yolda... 1968'di galiba, küçük kızım Su ilkokulun ilk sınıfındaydı, bir sağcı güruhu bir TÖS toplantısını basıp öğretmenlere meydan dayağı çekmişti. Biz arkadaşlarla evde aramızda konuşurken bu olayı, Su da kulak misafiri oluyormuş. Birden atıldı, "Hep biz dayak yiyecek değiliz a, biraz da öğretmenler yesin sopa!" dediydi... Su'ya bakmayın siz hep serkeşti kâfir, şimdi de öyle ya!..

Biliyorsunuzdur yaz aylarında bir ishal salgınıdır kırdı geçirdi bebeleri, her yaz olduğu gibi... Mandaların sıçtığı Terkos Gölü'nden içecek su getirilirse şehre, şükredin tifo değil, kolera değil (o da malum değil ya), ishali öpüp başınıza koyun ve bilin ki, bu sahabeti yedi tura sahibi belediyelerimizle, sağlıkçılarımızın tuvalet kâğıtlarına okuyup üflemelerine borçluyuz!.. 18 eylül tarihli *Milliyet*'in baş sayfasında "İshalde Geciktik" başlığıyla çıkan demecinde Sağlık bakanımız, büyük bir büyüklük göstererek, "İshal ve benzeri sorular tahribatını yaptıktan sonra haber alınabildi" demekle, aciz be-

yan etmek ne kelime, korkudan değilse de ihmalden altımıza kaçırdığımızı ikrar etmektedir. Ardından "Önemli olan geçici müesseler kurmaktır" malumuna ilanla beyin ishaline karşı bile tedbir alındığını müjdelemektedir... Resimlerini gazetelerde gördük, emektar Pertevniyal Lisesi bakımsızlıktan çöküyormuş. En acıklısı da helaların hali: Resimlerden birinde bir öğrenci kubura çöğürtmüş, içini bok götüren helanın şakından kırık kapısından uzatmış başını, melul melul bakıyor... Meğer okul idaresi uçurmuş fotolu haberi basına. Milli Eğitim'den gelmezoğlu ödenek açığını kapatmak üzere velileri elden bağışa zorlamak için... Çocuklar farkında değil tabiy, müdürle muavinlerin bu netemeli bağış manevrasına kendilerinin iyiliği için giriştiklerinden ve böyle dolaylı avuç açma hacaletine onların hatırı için katlandıklarından. Hacalet dediysem ciddiye almayın canım! Biz ki bugüne bugün dünyada dışa borçlu ülkelerin, yani el açıcı ülkelerin ön safından beşinci sıradayız. Ve bundan da, Allah sağlık versin iftihar payı çıkarıyoruz... Ve her akşam TV'de "Zavallı Afrikalı Çocuklar!" deyu ilahiler okuyarak çocuklarımızın tam takır kumbaralarına el atıyoruz... Ama büyüklerimizin âli cenabeti Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci'nin şu kahveci güzeli projesiyle doğruğa varıyor! Kendisi buyuruyorlar ki: "Efendim, dilenciler iyi para toplamasını bilen insanlar. Şimdi şöyle bir düşüncem var. Her ilde dilencilerin listesini çıkaralım ve bunları aktif ve çalışır duruma getirelim. Mesele bunlardan şöyle görevlendirip makbuz karşılığında Fakir Fukara Fonu'na para toplatabiliriz... Ya da bu gibi başka işlerde kullanmak mümkün" cümlesi kafamı tırmaladı, ne demek ister ki diye... Yoksa 70 sente muhtaç olduğumuz veya olacağımız min-i hacetleri mi hesaplıyor? İyi para toplamasını bilen bu yurttaşların dünya bankaları mezdinde ve eşiğinde (tabiy şimdi değil, Allah o günleri göstermesin!) maaş veya komisyonla görevlendirilmesini mi aklından geçiriyor aca-

ba?.. Topladıkları paraları memlekete döndüklerinde, Hold-up'çı (Eller Yukarıcı) holdinglerimize sadaka dağıtmak üzere tabiatiyle... ve cibiliyetiyle...

28 eylül-4 ekim 1986

Hayali İhracattan Hakiki İhracata

Turgut Özal basına veriştirmekte yerden göğe haklı!

Efendim, hiç başka konu yokmuş gibi, bir "hayali ihracat"tır tutturdular! Bilmiyorlar sanki, ekonomimizin, özellikle ihracatımızın, aynen insanımız gibi, hayal ettiği müddetçe yaşadığını! Zaten Arap Pazarı serap olmuş, İran Panayırı Kerbela'ya dönmüş, Frenkler domuzlukta berdevam, fındık radyasyon, tekstil tornistan... Hem, bir sanayicimizin de buyurduğu gibi, "Son üç yılda ne yatırım oldu ki, ihracat sürekli patlasın?" Hayal mahsulümüzü satacağız ki, rakkamlar şişsin, kabarsın, ENKA marulları göbek bağlasın ve gülmeye hasret halkımızın yüzünde Hasbahçe'nin gülleri açsın!..

Rahat bırakıyorlar mı ki!.. Neymiş, efendim, Ayvalık Limanı'nda Honduras bandralı Semerkant isimli bir şilep yakalanmış, ambarından birinci sınıf kereste yerine odun parçaları, kaliteli boya yerine zift ve toprak çıkmışmış! Ne çıkacaktı ki başka! Yurtiçinde baş köşelerdeki mobilya ve koltuklarda kullandığımız keresteleri yad ellere satacak değildik a!.. Bu şakaşukanın nihayetinden 100 milyarlık bir tokat şaklatılacakmış! Şaklatılırsa ne lazım gelir sanki, bre gaz'teci şaklabanları!.. Gazete okumuyor musunuz, bilmiyor musunuz ki siz, Tonton'un dinisiyatifiyle kaçakçılık çoktaan ağır suç olmaktan çıktı. O da şunun şurasında, daha ziyade muhayyileye dayanan bir çeşit tüccarlık, yau!.. Ama işte, cibiliyetleri icabı, kaynana zırıltılarına sarılıp, bir şamata koparddılar ki, mecbur oldu hükûmet, sonunda, vergi iadesi oranını düşürmeye... Hem de o mübarek eylül ayında!.. Ama nerde o eski eylüller!.. Ağızlarını üçüncü hamur kâğıt gibi cart yırtıverecektin ki, görsünler günlerini!.. Oralarına kına koysunlar şimdi! Alabora oldu gitti ihracaat. Bir ceridedeki manşete göre de "Grev Yapıyormuş!.." Bu sefer, "yıllık enflasyon

oranının üstünde olmayan ucuz faizli kredi" istiyormuş... Yoksa ihracaatın hayalisi de, hakikisi de yok gayri!..

Adama malının hakikisini zorla sattıramazsın a!.. Amma... her dert gibi bunun da devası bulunmuş... Bir gümrük yetkilisi açıklıyor bu yeni yöntemi: "İki firma anlaşıyor. A firması serbest limanı olan bir bölgeye 1 milyarlık demir ihraç işlemi yaptırıp, 1 milyarlık sahici demiri gemiye yükleyip gidiyor, vergi iadesini alıyor. Bu demir yükü vardığı serbest limanda ortağı B firmasının gemisine geçiriliyor. O da ilk limana gelip, 'Demir ithal ediyorum' diye malı yıkıyor. İki ortak vergi iadesini paylaşıyorlar. Aynı yük sonra yeniden ihraç ediliyor. Her şey yasal... Bizim yapabileceğimiz bir şey yok gümrük olarak..." Sizin anlayacağınız, demir hakiki demir, tadat edilen vasfa uygun, darası da, değeri de belgelerdekine denk düşüyor... İşte size hakikinin hakikisi bir ihracat yolu!.. Bayıldım ben bu akla... Ama fazla dile getiremiyorum hayranlığımı, korkuyorum. Belli olmaz, titiz bir savcı çıkar, "yasanın yasak ettiği bir suçu övme" suçundan yakama yapışır alimallah!..

26 ekim-1 kasım 1986

Eğitim Çıkmazına Harbi Bir Halçaresi

"Bazı Okullarda Bit Salgını Başladı", "Üç bin Öğrenciye Bir Bozuk Mikroskop", "Öğretmenliği Bırakıp Bilet Satmaya Başladı." Bunlar, zırt pırt seferberliği ilan edilen eğitim savaşımızın gazetelerimizde çıkan cephe haberlerinden sadece üç eşantiyon... Hele geçen hafta boy gösteren bir FLAŞ var ki, İsrael'e gizliden davet edilmiş 11 milletvekilimizle birlikte Kudüs'e kapağı atası geliyor insanın, o Ağlama Duvarı'na dayayıp başını höngür höngür, öyle doyasıya ağlamak için!.. *Sefiller* romanından bir sahneye dönüştüğü cümlece bilinen Pertevniyal Lisesi'ni ziyaret eden Sayın Cumhurbaşkanımız, 4-C sınıfında ışıkların yanmadığını, kapıların döküldüğünü, sıralarda üçer kişinin oturduğunu, tuvaletlerde pislikten geçilmediğini, sifonların çalışmadığını, muslukların akmadığını görünce, dayanamamış, "Modern hapishaneler buradan kat kat iyidir" buyurmuşlar...

Habire toplanan eğitim kongrelerinde, açık oturum ve oturaklarda ezbere dünyalardan gelme uzmanlarımız, okullarımızdaki ezbercilikten hâlâ ciddi ciddi yakınadursun, bizzat Milli Eğitim Müsteşarı, baklayı ağzından çıkarıp, 400 bin öğretmenin kâffesinin "iyi yetişmemiş, hatta cahil" olduğunu resmen ilan ediyor...

Bakırköy Başhekimi Yıldırım Aktuna ise, "Gerçek mesleki güçlükler gibi iki cendere arasına sıkışan öğretmen çaresizdir. Bu çaresizlik hastanemizin koridorlarına yansımıştır" dedikten sonra, 1984 yılı eylülünden 1986 eylülüne kadarki iki yıl içinde Bakırköy Hastanesi'ne tedavi için başvuran öğretmen sayısında yüzde 50 artış görüldüğünü vurguluyor... Bu vahim teşhis beyanları karşısında, devlet ricalimizin şimdiye dek düşünebildiğini gördüğüm deva, hava değişimi, yani öğretmenleri yılda en az bir kez bir ilçeye, başka bir ile naklet-

mek... Eğitim kördüğümü için gösterilen topyekûn çare ise, Cumhuriyet Maarifi'ni el çabukluğuyla farşa farşa edip paraladıkları yetmiyormuş gibi, ortaöğretim de içinde olmak üzere, bütün okulları paralı hale getirmek! Paralı öğrenci versin parasını okusun, deniyor. Paralının verdiği parayla parasız da okuyabilecekmiş!.. İyi, güzel ama, bir yandan paralılar için lüküs okullar açılıp duruyor, onlar da oralara gidecekler elbet ve verecekleri paranın karşılığını hizmet olarak görmek isteyecekler... Yani paralanmakla, paralandırmakla halledilir gibi değil bu iş... Bir çatal yanı daha var sorunun. M. A. Birand'ın naklettiğine göre, Deniz Harp Okulu'nun modern tesislerini gezdikten sonra, Sayın Evren, "Eğer sivil okullar ve üniversitelerdeki eğitim bir an önce düzeltilmezse, şu okuldaki modernliği görüyorsunuz, buradan çıkacak subay ile sivil kadrolar arasında dağlarca fark olur ve bu ülke müdahalelerden kolay kolay kurtulamaz" demişler... Tehlike büyük! Ne yapacağız şimdi?.. Resmi mantığa göre askeri okulları da paralandıralım deseniz, olmaz! Vatan savunması bu, başka şeye benzemez çünkü... Pekiy, bu aradaki dağlarca farkı nasıl kapatacağız ki, bu ülkeyi müdahaleden azat edelim?.. "Şu mektepler olmasa, maarif ne kolay idare edilirdi" diyen Haşim Paşa'nın halçaresi kadar köktenci olmasa da, benim âcizane ve naçizane bir önerim var: Belli aralıklarla, on yılda bir de olabilir bu, SİVİL okulları ASKERİLEŞTİRMEK, ASKERİ okulları da SİVİLLEŞTİRMEK... Böylece müdahaleye hiç ihtiyaç kalmadığı gibi, eğitim çıkmazımız da HARBİ bir halçaresine kavuşturulmuş olur...

9-15 kasım 1986

Ölmek Var, Var, Var! Dönmek Yok, Yok, Yok!

Geçen gün kahvede Rahmi Bey, "Mesçit Hamit" dert yanıyordu, kulak misafiri oldum: "Birader" diyordu, "bizim hanım çizme alacağım diye tutturdu. Çifti elli bin liraymış hem de. Geçen sene aldıklarınla idare ediver diye başımdan savacak oldum. Bizimki birden parlayıp, 'Yoksa sen 12 Eylül öncesine mi dönelim istiyorsun?' demez mi! Ben de bi yutkundum, iki yutkundum, bastırdım parayı tabiy!.." Oh olsun, dedim içimden Rahmi Bey'e! Çizmeden yukarı çıkarsan işte, çizme altında kalırsın böyle!.. Yine de sendikal haklarımız, anayasaksal haklarımız falan diye gözünü kızdırıp 12 Eylül'e döneklik edenler çıkmıyor değil. Turgut Özal'ın gazaba geldiği kadar var yani!.. Daha bir hafta önce, Maden-İş Genel Başkanı, "İşçilerin demokrasi taleplerine karşı" iktidarın "12 Eylül'e mi dönmek istiyorsunuz?" yanıtını verişinden yakınarak, bakın ne diyor: "Bunu tehdit olarak sıkça söyleyenlere buradan cevap veriyorum: Evet 12 Eylül öncesine dönmek istiyorum. Anarşi ve terör hariç, ben 12 Eylül öncesine dönmek istiyorum!.."

Hadi o bir sendika ağası, canı yanmış, ileri geri konuşur böyle!.. Ama Çelik Gülersoy gibi çelebi bir zatın eski eserleri kurtaracağım derken, bu meyanda antika bir çam devirmesini yadırgadım doğrusu! Ne diyor, biliyor musunuz?

"Bir yeri yıkmak çok kolay. Ama yıkıp yaptığınız yer güzel oldu mu, o açıdan incelemek lazım. Haliç'i eleştirdiğim zaman, 'Daha önceki halini unuttun mu diyorlar?' Bu biraz 12 Eylül gibi. 12 Eylül öncesine dönmeyelim, ama bugünkünden daha iyi olalım. Haliç'in eski hali kötüydü, ama bir şeyin eskisinin kötü olması yenisinin de kötü olmasını gerektirir mi?..." Ayıkla şimdi pirincin taşını!..

Allah'tan, herkes böyle konuşmuyor, Anayasa'ya "evet" di-

yen yüzde 92, hâlâ yüzde 92 diyecektim, ama hiç beklemediğimiz bir kesimden bir ihanettir başladı maalesef!.. Bankalarla işadamları gırtlak gırtlağa geldiler, baksanıza!.. Ben, "KAN DAVASI" diye manşetler atıp duran anlı şanlı gazetelerin yalancısıyım. Sözgelimi, Cıvaoğlu Sabah Şerifler Olsun'daki başyazısında bugün diyor ki: "Kan davası artık 'Banka Genel Müdürüne AİDS'li iddiası' gibi ciddiyeti olmayan boyutlara çıkıyor. Kapitalist sistemin etkin ve karanlık silahlarının ateşlendiği bir kıran kırana savaşa dönüşüyor... Bu savaş, derinlerde, kuytularda, kapalı kapılar ardında oluyor... 12 Eylül Öncesi'ne benzer bir durum yani!.."

Tevekkeli, basınımızın Münasebetli Mehmet Efendisi de "Bu Ne Umursamazlık" başlıklı başyazısında bir avaza feryat etmiyor! "Bugünkü Türkiye'de bankalar sanayicilerle, sanayiciler hem bankalarla hem de tüccarla yani ithalatçılarla ve ihracatçılarla kavgalılar... Aslında iş âlemi, âdeta birbirinin kanına ve canına susamış gibidir... Sanki aynı ülkenin aynı kaderi paylaşan kurumları ve insanları değildir bunlar... Hükûmet ise, bu konuda A'dan Z'ye kadar yetersizdir... Aklımızı başımıza toplamalıyız!.."

Beğendiniz mi şimdi bu işi!.. Bu "12 Eylül Öncesine Özlem" durumu karşısında, hükûmet, mecbur artık, Mehmet Barlas'ın yazısını ihbar kabul edip, yurdumuzda tek açık kalmış dernekler olan işveren derneklerini, işveren sendikalarını ve kuruluşlarını kapatacak... YOKSA... YOKSA... YOKSA AAAAAAAA-
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA AAAAAAAA-
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA AAAAAAAA-
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA AAAAAAAA-
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA AAAAAAAA-
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA AAAAAAAA-
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA AAAAAAAA-
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

30 kasım-6 aralık 1986

Sen Çaldıkça Teodorakis...

Byron'dan bu yana, Yunanlılar karşısında vur abalıya getirilmekten usanmış olan bizler için, bu önyargı geleneğinin hele bir Yunan sanatçısı tarafından kırılışı tatlı olduğu kadar şaşırtıcı, hatta sarsıcı bir sürpriz oldu. Teodorakis'in nalıncı keseriyle budanmış demeçlerine de bakarak, tarih karşısında bi çırpı aklanmış, Cağaloğlu hamamlarında yunmuş yıkanmış hissine kapıldık. En gerçekçi bilinenlerimiz bile, sanatçının tepeden tırnağa gerçekçi çıkışını devrimci romantizmine bağladıkları için mi nedir, anca bir köşeciği kırılmış bu buzun altında alabalık volisine çıkası oldular.

Oysa Teodorakis, Yalta Pazarlığı'nda Churchill'in bir kâğıt parçasına çizittirdiği yüzdeyle emperyalizmin ateşten kundağına birlikte sarılmış, Türkiye ile Yunanistan'ın sırtından oynanan madiklerin künhüne varmış olarak, bu alicengiz oyununun ancak iki millet arasında kundaklanan bir düşmanlık perdesi arkasına gizlenmekle yürütülebildiğini gördüğü için, aynı duaya (ama hırlaşarak) amin diyen iki devlet, iki hükûmet üstünden atlayıp, doğrudan Türk halkına dostluk, kardeşlik çağrıları çığıran sazıyla, sözüyle koşup gelmiştir.

Bilmez olur mu, biliyor elbet sittinsenedir fıştıklanan bu düşmanlığın ne ince hesaplara dayandığını, ne iblisane manitalarla tezgâhlandığını ve de öyle iki üç konserle, şerrinden, zehrinden halas olunamayacağını...

6-7 Eylül gecesi, Abanoz Sokağı'nda, bi de baktım, bembeyaza kesmiş ortalık, orospular Rum patronların evlerine el koymuş, şiltelerini bıçaklamış, pencerelerden uçuşan pamuklar arasında İstiklal Marşı okuyorlar... NATO ve AET'nin yeşil çuhalı masasında Türkiye'nin günah keçiliğini koz olarak kullanagelen Papandıro, dış politika tekerine çomak soktu diye cin ifrit olacak tabiy, Teodorakis, "Evren'in Ajanı" ilan edilecek el-

bet. Aynı dolar sikkesinin öbür yüzüyle de Turgut Özal, siyasal somununa yağ sürüldüğünü sandığı için, kırk yıllık komünisti "halklar arasında dostluğu geliştiren aydın" diye piyazlayacak, ona ne şüphe!.. Ne diyor bi de, "Sanat, siyasetin üstünde olmalıymış, efendim!.." Sanki Türkiye'de oldum bittim siyaset sanatın üstünde değil, sanki siyaset sanatın üstünde ter ter tepinmiyor, kabaralı kunduralarıyla!.. Anlaşılıyor Vehpilerin kerrakesi! Biri ordan yererek, biri burdan överek Teodorakis'i lokma edecek, etkisini sıfıra indirecekler! Bunun bir yolu var: Bizim de Atina'ya gidip açık açık konuşmamız, Türk-Yunan ilişkileri üzerinde düşündüklerimizi anlatmamız!.. Bugüne dek, "munkabızlık" töhmetine bile razı gelip dışarı çıkmıyordum, pasaport alma çilesini gözüm yemediği için. Yarından tezi yok, başvuracağım pasaport için resmen. Söylesin adamlarına başbakan, versinler bana da bir pasaport! Amaaa... memleket dışında Türkiye'nin itibarını bozdu falan diye, Demir Özlü gibi, Melike Demirağ gibi yurttaşlıktan atmaca yok sonra!..

Akis (1976)

Sen çaldıkça Teodorakis
Bir mor yağıyor üstüme...
Dudaklarım öpüşmekten mosmor...
Bir putum sanki ilâhilerle
denize fırlatılmış

Ve bir deniz yağıyor üstüme
Bakma sen sevgili Teodorakis
Açgözlü güvercinlerin didiştiklerine!
Avluların o en çakırkeyiflisine
Mısır daneleri gibi serpilmişler ama
Mısır danesi değil ki bu adalar
Ne de biz güverciniz...

Sekerek o güneş güzeli çakılların üzerinden
Çıplak ayaklarımızın su sesleriyle
Birbirimize
Ve kendimize geliyoruz
Bilâkis

Sen çaldıkça Teodorakis
Bir mor yağıyor üstüme

7-13 aralık 1986

Osmanlıydık, Şimdi Türk'üz Vur Deyince Öldürürüz

Kedi köpeğe zaafımız vardır. Şimdi değil bu, oldum bittim. Kefere seyahatnamelerini karıştırın, kentlerimizden çizdikleri resimlere, çektikleri fotoğraflara bakın yaşamımızın bu mahlukatla iç içeliği karşısında hayretten hayrete düşmüşler, belli. Başıboş köpeklerin cirit oynadığı Konstantaniye sokakları, bu fani dünyada bir köpek cennetinin de bulunabileceği izlenimini yaratmıştır onlarda. Osmanlı töresi kendi halklarına tanımadığı özgürlüğü kelplere tanımıştır dense yeridir. Küffara, hatta kendi özüne hunharlığıyla ün salmış bu medeniyet, Allah'ın verdiği cana kastetmeme buyruğuna hemcinslerinde değil, kedi köpekler üzerinde harfiyen riayet etmiştir elhak...

Batılılaşma rüzgârının hızlanmasıyla, ancak, köpeklerin devrisaadeti kapanmaya yüz tutmuştur. Namık Kemal'in Gelibolu mutasarrıflığı sırasında köpekleri dağ aşırı sürmesiyle örneklenen bu karşı akım, İttihat-ı Terakki devrindeki Hayırsız Ada Soykırımı'yla evc-i belasına ulaşmıştır. Eskiler, Hayırsız'dan birbirlerini yamyamlayarak kırılan köpeklerin ulumalarını yıllar sonra hâlâ duyduklarından dem vururlardı. Sokak köpeklerimizin yüzlerimize öyle köpeksi köpeksi (yani sinikçe) bakma âdeti insanlara güvenlerini yitirmelerine yol açan o faciadan baş vermiştir herhalde... Kaldı ki, bu güvensizlik, eski şefkat terbiyesiyle asri sağlık kaygıları arasında zikzaklanan davranışlarımız yüzünden büsbütün katmerlenmiştir.

Siz köpek olsaydınız, beş dakika önce önünüze zehirli yiyecek atan yaratıkların beş dakika sonra sizi kurtarmak için boğazınızdan aşağı yoğurt dökmeye çabalaması karşısında afallamaz mıydınız yani... Bi de şu şimdi İzmir'de kopan kıgıştıya bakın! Bir yanda koskoca Belediye Başkanı Sayın Manifatura (kuduzla birden hümanistleşip), "Hayvanları bı-

rakın, insanları sevin!" diyerek, kedilere, köpeklere cihat ilan ediyor, düşman kellesi başına çoluk çocuğa 2 bin papel ödül dağıtıyor, evinde iki hayvandan fazlasını besleyen ailelere 100 bin TL ceza kesiyor. (Kokar Yalı'da benim eski komşu Penolope hapı yuttu! Beş yıl önce daha, otuz kedisi vardı!)

Öbür yandan, Kıbrıslı Kâmil Paşa ahfadından hayvansever Ayşe Mayda Hanımefendi 3 milyar değerindeki tarihi köşkünü Hayvanları Koruma Derneği'ne bağışlama töreninde can havliyle şöyle diyor: "Hayvan sevgisi uygarlığın bir göstergesidir. Bir iki hayvan kuduz çıktı diye binlerce köpeği öldürmenin ne manası var! Oysa bu işin çok daha uygar yöntemleri var. Hayvanlar için bir çiftlik oluşturulur ve hayvanlar burada kısırlaştırılır, aşıları yapılır. Bu olay Türkiye hakkında dünya ülkelerine olumlu bir imaj vermeyecektir..."

Köpekler bu iki taban tabana zıt tutum karşısında çileden çıkmazlar mı, şimdiye dek kudurmamışlarsa, şimdi kudurmazlar mı?.. Dragos'ta bir Şeytan vardı. Oraya taşındığımız ilk kışı çöp tenekelerini didikleyerek geçirdi, perişandı köpekcağız. Yaz geldi, bi de baktım bir gün, boynunda pırıl pırıl bir tasma, kaytanı huri gibi bir kızın elinde, yıkanmış, öyle pamuk gibi, kasıla kasıla geçiyor önümüzden. Sahibesi Emine adındaki genç kız, yaz bitimi tahsile İsviçre'ye dönünce, Şeytan yine *Sefiller* romanını okumaya başladı. Bu çetin sınıf ve yaşam değişimini iki kez geçirdikten sonradır ki, Şeytan dayanamadı, şizofrenleşti, belki de kudurdu. Bir belediye itlaf ekibi de "Şeytan kulağına kurşun!" diyerek zavallıyı kurşuna dizdi... Geçen akşam rüyama girdi Şeytan, ama aldatmak için değil elbet bu yaştan sonra. Bana: "Abi" dedi, "bu sizinkiler fena kudurdu bu sefer, topumuzu temizleyecekler bizim! Sonra sıra kedilere gelecek, belli! Farelere gün doğacak!" Ondan sonra da... (sözünün bu üç noktasında Şeytanca ve köpeksi köpeksi sırıttı) Ondan sonra da bir VEBA, bir VEBA!..

21-27 aralık 1986

Demokrat dergisi yazıları

Türkiye'nin Hal-i Pürmelali

Hindiyi (ki İngilizcesi "Turkey") sallayıp sarsıp, tepe sersemi ettikten sonra tavuk yumurtalarının üstüne oturturlarmış küluçkaya. Vakit erişip, yumurtalar çatlamaya koyulunca, hindi altından çıkan cinsine, cibiliyetine benzemeyen tavuk civcivlerinin ardından bakakalırmış... Türkiye de 83'ten beri böylesine bir şaşkınlık içinde... Sivilliği kendini üryan bırakmaktan ibaret olan bu civcivleme düzeni afal afal seyrediyor... 12 Eylül horosuysa, tünemiş dorukta bir "General Motors" edasıyla askercil ibibiğini yana yıkmış, kasım kasım kasılıyor ordan...

Çünkü o "Eylül" romanı, daha doğrusu filmi, anasıyla danasıyla, olanca yasasıyla hâlâ vizyonda. Cumhurbaşkanlığı sistemine, usuldan zumlama çeşidinden bazı teknik rötuşlarıyla tabiy... Öyle ki, ünlü diskcokeyi Sezen Cumhur Önal kendisini eleştirmeye kalkanlara cevaben geçende: "İstedikleri kadar konuşsunlar aleyhimde, ben bugüne bugün, Cumhurbaşkanından çok dinlenen bir şahsiyetim" demiş. Haklı adam! Bir kere daha başarılı bir diskcokey, üstelik adı da "Cumhur..." Hani zaman zaman dünyaya bir kuyrukluyıldızın çarpacağı hesapları yayılır ya, o hesap işte. Yurdumuza da öyle bir kuyruklu yalan çarptı ki, o kadar olur...

"Liberalleşme", "Demokratikleşme", "Özgürleşme", "Sivilleşme", "Özelleşme" mavralarının altından çıkan "Özallaşma" süreci içinde, yurttaş sarımsakla soğan sağında mı, solunda mı şaştı. Gözlerinin içine baka baka, ekrandan radyodan, yayın organlarından, kürsülerden atılan uyduruklar yüzünden şaşılaştı... Sabah akşam. TÖ'nün açtığı *Alis Harikalar Diyarında* adlı masal kitabından Hampti-Dumpti'nin tekerlemelerini dinliyoruz! Tüh-tüh-tüh!..

Bu toz duman içinde, bu yalancı dünyada, gerçekleri an-

latmak güç iş, güç!.. Sonrası var, sansürü var bi de bu belalı uğraşın... Hele muhalefetin önünde Erdal Eminönü gibi bir Cicero varsa, iktidarın sözcüsü de Kayseri'den Mehmet Yazar'sa... Yine de idam cezalarını biz vermedik ki, kalemimizi kıralım!

Onun için de, bu köşe yazılarına, Humpti-Dumpti tekerlemelerini bastırmaya yarar belki diye, şu çocuk şarkısıyla başlayalım:

Evvel zaman içinde. Kalbur zaman içinde
Bir bodur çoban varmış, yalancılık yaparmış.
Yalancı, yalancı sana kimse inanmaz, sözüne kimse kanmaz!
Bir gün çıkmış kırlara, dikenli bayırlara.
Kurt var diye bağırmış, köylüler sahi sanmış.
Yalancı, yalancı sana kimse inanmaz, sözüne kimse kanmaz!

Böyle gidiyor şarkı. Yalnız, bir yanlışlık olmasın diye vurguluyorum: Beşinci mısranın başındaki sözcüğün ikinci harfi "ü" değil, "u!.."

Haziran 1990

Dünya Dönüyor

Geçen gün, Amerika üzerine laflıyorduk bir takside. Şoför karıştı lafa. "Ağbiy, o Amerika dediğin kendi yerinde, yurdunda dikiş tutturamamış it kopuğun kurmacası, diğ mi zaten!" dedi... "Vahşi Kapitalizm'in" kalçasından da olsa, dibine, temeline ışık tutucu bir belirlemesi sayılsa bu pek yanlış olmazdı hani... Ama "vahşi" sıfatının "yahşiye" dönüştürülmesi oyununu göz ardı etmeme koşuluyla...

29 buhranından bu yana, Amerika epiy kalafattan geçti. Devri buhranların atlatılması, kitle çıkarları ile kapitalizmin doludizgin vurgunu arasında görece bir dengenin aranması, bir kerteye kadar da bulunması o eski vahşi surata yumuşakça bir ifade kondurdu. Amerika'da estetik cerrahinin ne derece ilerlemiş olduğunu unutmayalım!.. Bu yeni suratın ardından aradaki yabanlık sırıtmıyor mu, sırıtıyor elbet. Sözgelimi Vietnam faciasının zehirini sade el gün değil, kendileri de içlerinden sökemediler hâlâ. Gün geçmiyor, dünyanın dağında, düzünde kol gezen o dipçikli candarma imgesi, gazetelerde, ekranlarda yüzümüze güller serpmesin... Yine de Amerikan kapitalinin içerde de, dışarda da kendini sureti haktan göstermedeki becerisini teslim etmek gerek.

Birinci Dünya Harbi sonunda başkanları o sıska Wilson barış havariliğine soyunduğunda, sözgelimi, yurdumuzda kim bilir kaç gerzek entekt bu şaşırtmacaya kapılmıştı, unutmayalım! "Manda", "manda" diye diye, mandayı göle sıçtıracaklardı, az kalsın!.. O Küçük Amerika hamhayali boşuna mı piyasaya sürüldü! Ben, ne münevverler gördüm. Ankara'da, o dişlek zampara Kennedy'nin (paranın hangi kefen soyuculuğundan geldiğini unutup) ölümüne gözyaşı döküyorlardı... Bu İsevilikten köklenen tilki-kuzu kolpası Birleşik Amerika'ya has değil tabiy, onun Avrupa ve öbür kıtalardaki

birleşik kapları olan bir alay ülkede de geçer akçe bu yöntem. Adı melaikeye çıkmış İsveç'in Afrika'da "ücretli asker" kaşığıyla faşist boklar yediğini de görmedik mi?.. Silah ticaretini baba mesleği haline getiren İngiltere'de, neymiş efendim, polisler tabanca değil de, sadece cop taşırlarmış!.. O kül fıkarası zencileri, metro dehlizlerinde gün ışığı görmemecesine yaşayan berduşları saymazsak. Amerika'da alabildiğine üretim, alabildiğine tüketim düsturunun emekçi kitlelerine de, eşek gibi çalışma pahasına, bu olabildiğine tüketimden uçlanma olanağı sağlandığını kabul ediyoruz. Ama işçi sınıfını kuzulaştıran değirmen çarkının suyu neden geliyor? Bir zaman Üçüncü Dünya denen geri bırakılmış ülke halklarından, değil mi? Kitlelere de bulaşmış o azgın Amerikan şovenizmi malın hamını ucuza alıp, mamulünü, teknolojisinin ıskartaya çıkmışını, patentasını satıp palazlandıkça palazlanmakta, kapitalist biraderlerine, elhak, öncülük etmektedir...

Tüketim şeytanına bende edilen kitlelerin gözü, ıkınıp tıkınmaktan, arabalanmaktan, evlenmekten, barklanmaktan başka bir şey görmüyor; bu furyada Filipin'de, Afrika'da, Türkiye'de emekçilerin nasıl cehennem hayatı yaşadıklarını umursamıyor, devletinin ise bu sömürü manitasını yürütmek için ne melunca dalavaralara girdiğini görmezlikten geliyor. Özgürlük-müş! Demokrasi imiş!.. Kitlelerin beyni, ne yıkanması, öyle keselenmiş ki ve iletişim araçlarının göz açtırmayan baskısı altında öyle köpekleşmişler ki, Erich Fromm'un deyimiyle "Sahip Olma" tutkusu "Adam Olma" eğilimini öylesine ezmiş ki, dünyada sürüp giden kör gözüm parmağına kıyımlara ne ses çıkarıyorlar ne seda. Enternasyonalizm Ford'un çıkardığı arabaların hurdaya çıkmış ilk modeli sanki!.. Rekabet hırsı hırsızlananları hırsız ediyor, polisi hırsız, hırsızı polis...

İşte Doğu Avrupa'daki "geçmişe mazi" derler, halk demokrasileriyle Sovyet Birliği'nin kucağına atıldı atılacak olduğu

düzen böyle bir düzen! Düzecek yepyeni düzlükler buldum diye şıkıdım şıkıdım oynuyor, haklı... Dolara davet çıkıyorsa bilin ki, doların dolacağı bir boşluk var ortada! İlkelerinden caymamaya kararlı Küba'ya, Amerika'yla pazarlık üzre, yardımı kesmek ne demek oluyor? Reichstag Kahramanı Dimitrov yoldaşın mumyasını yakmak ne demeye geliyor? Döneklik denmez bunlara tabiy, ama azıcık, "Dön baba dönelim, hacılara gidelim!" tekerlemesine bir tekerlenme var galiba! Bu iş, Marx'ı marka değişmeye kadar varıyor gibi...

Elbette temelli bir değişiklik, köklü bir revizyon gerekliydi, ama revizyonizmi meslek haline getirmeden. Yanılgılar birike birike, kanserik metastaz dönemine girilmek üzereydi. Ama bir devrimde oluşma, gerçekleşme modelinin, o devrimin temel niteliklerini, karakterini belirlediğini unutmayalım.

Çarlık, Rusyası'yla savaşın koşullarına göre kıkırdaklaştığı için de, daha sonraki korkunç bürokratlaşma sürecini ister istemez gelberi etti. Dayandığı başlıca kitle gücü, birkaç sanayi merkezinde toplaşmış, ama yapılacak işin büyüklüğüne göre sayısı yetersiz işçilerdi. Bir de cepheden köylerine kaçışan köylüler... Bu güç dengesi, köylü kitlelerinin aleyhine işleyen abartılmış bir Proletarya Diktası'na, giderek feci bir bürokratik devlet kuruluşuna yol açtı.

Ne pahasına olursa olsun kalkınma, endüstrileşme azmiyle el ele yürüyen bu yapılaşma, ancak Devrim'in Avrupa'ya açılmasıyla önlenebilirdi. Almanya'da sosyal demokratların yıkımıyla o umut da suya düştü. Lenin sonrasında, Troçki'nin saf dışı kılınmasıyla kadir-i mutlak kesilen Stalin'in önündeki tek seçenek, Tek Ülkede Devrim modeliydi. Faşizm tehlikesiyle katmerleşen bu eğilim, sosyalizme milliyetçi bir kaftan giydirmeye yol açtı; bu da milliyetler sorununa getirilen doğru politikaları zaafa uğratarak, periferideki milliyetlerde bu ara sonuçlarını milliyetçi ve ayrılıkçı patlamalar halinde gördüğümüz tepkileri davet etti. İkinci Dünya Harbi

hadisesi, ardından gelen Soğuk Harp dönemi, silah sanayiini ekonomik kalkınma çabalarının başına, kaynakları silip süpüren bir canavar gibi dikti. Uzay Yarışı da bunun üstüne bir tüy gibi dikildi...

Ama belki de asıl yanılgı bütün umutların ne pahasına olursa olsun, hızlı kalkınmaya, ağır sanayiye bağlanması, öbür yaşam motiflerinin boşlanmasıydı. Yarınlar için yaşanan anda –ki on yıllar sürdü– alabildiğine fedakârlık politikası kitleleri bezdirdi, böylece bugün her şeyleri altüst eden tüketim histerisine çanak tutuldu. Başta lök gibi oturan Kalembay ve Kılıçbay kadroları, bu yanılgıların ortaya serilmesine elverecek değişiklikleri, daha doğrusu demokratikleşme sürecini köstekledi. Gerekli değişiklerin gecikmesi sosyalist dünya görüşünü ezip altına alacak bir karşı tepki çığırının oluşmasına neden oldu. Bugünkü çark kırılışı olgusunun nedenleri bunlar aşağı yukarı. Gorbaçov (geçende bir arkadaş dili sürçtü de ondan herhalde, Çorbaşev dedi), doğru bir teşhisle ekonominin üstünden silahlanma yükünü kaldırmayı, kapitalist dünyayla barışçı ilişkiler kurmayı ve bu politikalara paralel olarak demokratlaşmayı öngörürken, Tarih Dağı'nın tepesinde bekleyen o azman çığ, kitlelerin ekonomide, yönetimde liberalleşme (neyse o!) sevdasına tabla teslim olmasıyla ve milliyetler sorununun korkunç patlamasıyla, üstüne yığılıverdi.

Böylece işte (eşek silahtar, katır mühürdar) bugünlere geldik, tosladık. İnsanlığın bir umut kapısı daha kapanıyor. Bu, bu kapının ilerde başka coğrafya ve tarihlerde açılmayacağı anlamına gelmese de, uğranılan deprem alabildiğine ağır. Doğu Avrupa ile Sovyetler Birliği sömürgen Yukarı Yarım Kürresi'ne katılmak üzre!..

Bize gelince, bütün Üçüncü Dünya Ülkeleri'nde olduğu gibi, felaket bir toprak kaymasıyla karşı karşıyayız. Tanzimat'tan bu yana süren Düvel-i Muazzam'a arası denge politikası yattı. Mustafa Kemal'in kapitalist dünya ile Sovyetler

arasında yürüttüğü tahtıravelli (kimine göre "şantaj") siyasası iflas etti. Dıral Dede'nin düdüğü gibi ortada kaldık. Yukarı Yarım Kürre'ye zaten ellerini yukarı kaldırmış olan bu iktidar ve bu muhalefetin bundan böyle ne naneler yiyeceğini göreceğiz.

Şurası muhakkak ki, bu ülke halklarının isteklerini, çıkarlarını, beklentilerini temsil etmekten çok, onları teslim etmeye yatkınlar, ardından da, Amerikan parmağıyla ya Orta Asya Müslümanlarına kışkırtı macerasına ya da İsrail'le saf tutup saflaşma tehlikesine domalmamız işten değil. Çağ atlıyoruz, atladık atlayacağız derken, Ortaçağ'a atlıyor gibiyiz. Zaten biz sade Hicri Tarih'e göre değil Miladi Tarih'e göre de, 1416 yılında yaşıyoruz. Dünya etrafımızda vınn diye diye döndükçe biz de gitgide sallabaşlaşıyoruz. Ruslar, "Dön baba, dönelim, hacılara gidelim!" türküsünü çığırırmış, çığırmazmış. Biz bu vahim durumda ne yapacağız? Lenin'in, "Ne Yapmalı?" sorusu bizim için artık, "Ne Halledeceğiz?" sorusuna dönüştü, biz hâlâ aval aval bakıyoruz... Sarhoş sokak lambasına sarılmış duruyor. Bekçi gelmiş üstüne, "orda ne aradığını" sormuş. Bekri de, "Dünya dönüyor etrafımda, bizim ev dönüp benim hizama gelince, fırlayıp kapıdan gireceğim içeri" demiş. Bizim halimiz de o temsil.

Ağustos 1990

Kore Hastalığı

Bilmem, duydunuz mu, "Kore Hastalığı" diye bir hastalık var. Hastanın bacağı, kolu, başı istemsiz olarak titriyor, atıyor, atlıyor, ıspazmozlar geçiriyor. Bir çeşit tik, ama daha ağırı. İki türü var: Biri, "Sidenham Koresi" romatizmadan ileri geliyor. İkinci türü, "Hartington Koresi", sinir sistemindeki bozukluklardan kökleniyor, kalıtımsal da olabiliyor.

Ama tıp kitaplarında adı geçmeyen üçüncü bir türü daha var, bu siyasal bir "Kore Hastalığı." Çoğunlukla devlet adamlarına arız oluyor. Hasta umarsız bir harp saplantısına tutuluyor. Halim selim bildiğimiz tipler Harp İlahı Mars'a dönüyor, miğferler, zırhlar kuşanıyor, pala sallıyor, naralar atıyor, ağzından köpükler saçıyor. Kriz geldi mi tutmaya olanak yok. İlle başında bulunduğu devleti harbe sokacak! Uzman hekimlerin sözlerini, öğütlerini hiçe sayıyor! Hesap kitap, çıkar mıkar, mantık mantı dinlemiyor. Anan yasa, baban yahşi diyorsun, dinlemiyor! Parlamento diyecek oluyorsun, sarılıyor mantar tabancasına!..

Biz, Cumhuriyet tarihinde bunun ilk örneğini Adnan Menderes'te gördük. Adam "Kore! Kore!" diye çıldırdı âdeta. Binlerce Anadolu çocuğu sözümona "Dünya Barışı" uğruna, milletlerarası dayanışma mavrasına soluğu Pusan Limanı'nda aldı. Zara nere, Kore nere?.. Asker milletiz ya, Kunurilerde kahramanca ölüştük, böylece dünya âlem bizim ne safdil ve ne safkan bir ümmet olduğumuzu gördü. Yok yere yok olmayı bilen Mehmetçik göklere çıkarıldı. Menderes de Hür Dünya'nın Jan Dark'ı ilan edildi. 1952'de de, meramımıza erdik, NATO'ya girdik, cümleten NATO-kafa-mermerisa kesildik, ABD'ye üsleri verdik. Antikomünizm kalesinin en parlak burcu olarak ve boşluklarımızı devede kulak dolarla doldurma pahasına, alınyazımızı kapitalizmin, emperyalizmin cil-

velerine terk ettik... 1958'de çarşafa dolanmış kaçarken yakalanan Nuri Said'in canını kurtaralım derken, az kalsın canımızdan oluyorduk, ramak kaldıydı harbe girmemize, rivayet odur ki Kuveyt komutanlarının isteksizliği sayesinde, yeni bir Kore badiresinden paçamızı zor kurtardık...

Yukarda söylemiştim, "Hartington Koresi"nin kalıtımsal olduğunu. Son bir aydır Menderes'in gürbüz oğulluğu Turgut Özal'da da bu hastalık üsteledi. En yakası açılmadık harp marşlarıyla öyle olmadık kas adımları atıyor ki!.. Bir elinde fellek fellik bir telefon, öbür eline de bir altıpatlar bütün kara ve beyaz sarayları duman ediyor. Yaz boyunca yağmursuzluktan yakınıp durmuştuk, gayrı öyle övgüler yağıyor ki, Özal'ın sayesinde, üstümüze, yağmur dualarını kestik, harp duaları okuyoruz.

Akbulut bile karardı, gür gür gürlüyor; Meclis tatilde, dostlar meclisinde, basın ahenkte. Yahu, kaleminden kan damlayan ne yazarlarımız varmış bizim! Bu patladı patlayacak ve bizim de katılmazsak ortadan pattadak patlayacağımız harbin sonunda Ortadoğu yeniden düzenlenecekmiş de, efendim, biz bu masaya oturma fırsatını kaçıramazmışık! Söz konusu masa sanki, Zekeriya sofrası! Eh, Sovyetler de Amerikan kartalıyla birlik ALÇAK'tan uçuyor ya, meydan boş nasıl olsa, İncirlik'i doldururuz biz de F-111'lerle, F-117 A'larla, onlar da kalkar ordan, doğru Bağdat'a *Binbir Gece Masalları*'nın 101'incisini yaşamaya!..

İsrail İşçi Partisi başkanı ne demiş, biliyor musunuz? Şimon Teres adlı zat, "Türkiye, Batı dünyasıyla Ortadoğu arasında bir köprü olmalıdır. Oysa şimdiye kadar sadece bir iskele olmaktan kurtulamadı" buyurmuşlar! Bizim de çıkacılar isyan etmezlerse tabii, iskele babası olmaktan kurtulmamız gerekir.Ve de Turgut babamızın saye-i devletlerinin de bu hacil durumdan halas olacak, köprünün başına Deli Dumrul gibi yerleşip baçımızı Kerkükümüzü, Musulumuzu alacağız!..

Arada Kürt gailesi de kaldırılır ortadan... Ama az biraz zarara girermişiz, petrol metrol yüzünden... Onu da Körfez emirlerinin bir emri ve bir çekiyle kapatır gideriz. Ekonomik sıkıntıdan battık mı şimdiye kadar, bundan sonra da batmayız!..

Bağdat'ın içine girilmez yastan
Her ana doğurmaz böyle bir aslan
Bağdat'ın içinde tozdan dumandan
Toz duman içinde kaldı Kart Osman

Eylül 1990

Damdan Dama Damdan İdama

Alis Harikalar Diyarında adlı kitapta, Hampti Dampti diye bir tekerleme vardır. Hampti bir bebek, çocuk olmasa bile, çocuksu. Damdan düşer, kralın bütün askerleri toplanıp gelseler de onu yeniden yerli yerine koyamazlar... Bizim Harikalar Diyarı'nda ise, çocuklarımızı sadece damdan düşürmekle kalmıyoruz, dama düşürüyoruz, damdan dama atıyoruz oradan da idama. Adam etmesi iddiasında olduğumuz gençleri, on yıl damdan dama dolaştırıp, sonra idama pusula çıkartıyoruz. Bu idamlarla, yani infazıyla uğraşanlara ne denir, bilemiyorum ama, bunların başında cumhurbaşkanımız geliyor. Ardından da, İçişleri Bakanı Aksu'nun açıkladığı üzre, baş işaretçinin işareti üzre hareket eden öbür zimamdarlar geliyor. Anlaşılmamıştır diye vurgulayalım, idam cezası yemiş de on yıldır infaz kararı bekleyen gençken girip de şimdi ölüme kartlaşmış yurttaşlarımızın infazı söz konusu.

Bu elbet bilinmez bir şeydir. Kodamanlarımız kendileri ne kadar sıkı olurlarsa olsunlar, bu işe kendilerini sıktıramayacaklardır... Kuşku odur ki, bu konunun ortaya atılmasının altında, Güneydoğu yöremizde yavaş yavaş gündeme gelen idam cezalarının infazına kamusal bir şantaj hesabı yatmaktadır.

Aslında, nedeni ve bahanesi, ne olursa olsun, idam suçların en büyüğüdür, yasalar tarafından cevaz verilse, yasal mahkemeler tarafından karar alınsa, yasal temyizler tarafından temyiz edilse, ulusal egemenliğin merkezi Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanarak uygulansa bile, bir yurttaşın serinkanlılıkla öldürülmesi kararı, yanlışların en büyüğü sayılsagerektir. Çünkü, bugünkü yasalar çerçevesinde idam gibi bir cezayı hak ettiren büyük suçlar ya sürekli, ya gelip geçen deliliklere yöneliktir. Ya da yasallığını, örneğin yakın tarihimizde üç kez gördüğümüz üzre başarısından

alan siyasal girişimler sonucu işlenmiş suçlar içeriğindedirler. Bütün hukuk otoritelerinin üzerinde söz birliği ettikleri üzre, idam cezasının korkunçluğuyla bu suçlar cezalandırılmazlar. Ya da uyuşturucu ticareti gibi, büyük kazançları uçlandıran konularda idamın caydırıcılığının söz konusu olmadığı deneyimlerinden de bellidir.

Demek oluyor ki, "ibret" özelliği zaten var değildir. Zaten böyle olsaydı, idam infazlarının açıkta, bütün korkutuculuğuyla infazından vazgeçilmezdi. Bugünkü günde infazlar ya hapishane avlularında yahut İmralı gibi uzak yerlerde gözden ırak yerine getirilmektedir.

İdam cezalarının, Ceza Hukuku'nun suçluyu ıslah ilkesiyle de zerre bir ilişiği yoktur. Adamı öldürerek ıslah edemezsiniz. Hani, bir idamlığa son sözünü sorduklarında o da, "Bu bana iyi bir ders olacak" demişse, bu sadece mizahi bir fıkradır. Geçerliliği yoktur.

Bir tek olumsuz meziyeti kalmaktadır idam cezasının; o meziyeti de suçun kendisiyle ilgili değil, devlet tedhişinin işletilmesidir ki, o da insanlığa ve devlet saygınlığına uyan bir iş değildir. Devlet olan o devlettir ki, saygınlığını tedhişinde değil, işlediği hayırlı işlerde görebilsin... On beş yaşındaki çocukları bugün Diyarbakır'da DGM'de olduğu gibi, idamla yargılamak iş değildir. Tedhiştir. Ama diyebilirsiniz ki tedhiş de devletin işidir. Yok, ben böyle iş kabul etmiyorum ne de bütün dünya milletleri kabul ediyor. Türkiye'den idamın kalkması, sadece suçlu-suçsuz bir alay insanın kellesini kurtarmasından öte bir anlam kazanmasıdır.

Türkiye, bütün çağ atlamışlık iddialarına karşın, müzelik bir ülke olmaktan da böylece kurtulmuş olacaktır.

Kasım 1990

Sine-i Milletten Sine-i İllete Hücum

Püsküllüsü bu belanın!

Sineye çekilir hali kalmadı!..

Gerçi, halkın değil 12 EYLÜL bando mızıkasıyla davet edilmişti, ama istiskali geçtik, yuh çeksen de, teneke çalsan da oralı olmuyor. Cumhuriyet Cumhuriyet olalı böyle vurdumduymaz yönetim görülmemiştir. Ne biçim devlet kuşuysa bu, başımızın etini yemeye Allah tarafından memur edilmiş sayıyor kendini. Belki de bu icazeti junior, Allah'tan, ABD'den geliyor! Öyle, öyle olacak!..

Tükürük bezlerimiz Terkos Gölü'ne döndü, tükendi salgısı! Anlamıyorum, niye yontucularımız heykelini yapmazlar, çünkü yüzünü yapındırmaya gerek olmadığından tasviri hem ucuza hem kolaya çıkacak!..

Oyunu yüzde yirmiye indiriyorsun, o hâlâ yüzde altmış goygoyundan dem vuruyor. O goygoyla Çankaya'ya çanak anten kesiliyor. Ordan millete sala veriyor. Keyfine geldi mi de, Busht'la "aloo"laşıyor... Meclis'teki az biraz çoğunluğu 200 milyon kaimenin tasasında. Hırslarınca istifade edemeyenlerinden istifa edenler tek tük çıkıyorsa da, onlar da işkil üzre açıkta dingildiyorlar. Gerçi o "minimissimus" çoğunluğa hacet yok a, nasıl olsa işler Meclis'te onaylanmayan "Kakakalarla", Kanun Kuvvetinde Kararnamelerle yürütülüyor. Bakanlar Kurulu, ama daha kararlı, onlar boş kararname (cart kaba) kâğıtlarına peşin attıkları imzalarla umur-u devlete bakıyorlar.

Kurulun başında da bir baş var ki, çok pişmiş bir politikacı, ama o kadar olur! Evin önünden bizim, öyle kamyonlu, asrileşmiş seyyar satıcılar geçiyor, hoparlörle mahallenin kulaktozunu, "Teş gibi tomaates!" diye silkeliyor hani, aynen öyle konuşuyor işte! TRT'nin de ondan kalır yanı yok a, yöne-

timin borazanı filan değil, haaza zurnası!.. Onun için diyorum ya, zurnanın zırt dediği yere geldik!

Kükrüyorlar er meydanlarında, "Halkımızdan gizlimiz saklımız yok, her şeyimiz açık, açık konuşuyoruz!" diye. Allah için doğru! Baksanıza trilyonluk kamu açıklarına, bütçe açıklarına, ödeme açıklarına! Açıklar Livası hepsi! Baksanıza fakir fıkaraya, kıç başı açık!.. Gözleri de açıklarda, ufukları gözlüyorlar, parlak geleceklerimizi temaşa ediyorlar!.. Ondan öyle gözbebekleri donuk ve kalkınma kaldıracımız enflasyon yüzde altmışlık!..

İşsizlik mi dedin, ayol, o yorgun Ahmet'i, Mehmet'i dinlendirmek için yedi senelik tatil!.. Yatırımlar sıfıra mı inmiş! Ne münasebet! Üreticiyi iki-seksen yere yatırdılar a! Dövizimiz kasalardan taşıyor döviziyle kasım kasım dolaşıyorlarsa, bi bildikleri var; o dövizleri ve kendilerini dış borçları ödemeye vakfetmişler!

Böyle olur, efendim, Düyun-u Umumiye maliyesi! Bütün bunlar bir yana, Amerikalılardan gelen emirler üzre başlattıkları o mübarek yöntemi, para ekonomisini, giderek, bir parapsikoloji disiplini haline getirdiler, az şey mi bu! Gine Amerikan patentli ikinci kurtuluş çaresi, piyasa ekonomisini fi tarihinde Mısırçarşısı'nda dükkânları dolaşıp, esnafları "Pazar ola" diyerek gündeliği doğrultan, koca kafalı Pazarola Hasan Bey ekonomisine tebdil ettiler, elleri dert görmesin!.. Özelleştirme politikası da o temsil yeter ki kadın, erkek, çocuk Ünsa ve Ablacı vakıflarına vakfet kendini, Allah ne verdiyse özelleştirmekte serbestsin!

Başarısı böylesine tescil edilmiş bir iktidar karşısında kaldırılma arifesindeki hilafet gibi bir muhalefet ne yapsındı ki! Meşruiyetini kabul etmezlikten geldikleri anan yahşi baban yahşi yasaları çerçevesinde meşruiyet dışına düşmeme kaygısıyla hikmet-i devlet göstererek, yıllardır hık pık ettiler. Ne zaman tükürerek konuşsalar, üstdudaklarına kondurulmuş 12

Eylül palabıyığı ıslanıyordu. Sakalları da yoktu, matruştular, lafları dinlensin!.. Ama gün geldi, millet ileri-geri ve de ileri-gerici konuşmaya başladı, baktılar pabuç pahalı, kısa yoldan iktidar da tatlı, sine-i millete kucak açmaya yeltendiler.

Zonguldak'ta madenciler aşağı yukarı bir aydır kömür karası ellerini yumruk edip yukarı kaldıra, sendikalar Ermeni gelini gibi kırıtan Şevket Yılmaz'ı önüne katıp genel greve doğru yürüyedursun, devekuşu SHP ile yarıyol DYP konuyu hâlâ tezekkür ediyor. Yalnız, mırılmırıllarından anlaşıldığı kadarınca "sine-i millet" ameliyatını olduğu gibi erken seçim ameline bağlıyorlar. Gerçi, ortada bir "toplumsal muhalefet" lafı dolaşıyor, ama bu "toplumsal"ın ne derece "toplumsal" olarak düşünüldüğü belli değil. Yani Erdal İnönü'nün Camel sırtında Demostenes belagatiyle ve Demirel'in fötür şapkası ve tombul çaçaronluğuyla meydanlarda boy gösterip akıllı uslu kalabalıklara diskur geçmesi bu işe yetecek mi?

Yoksa toplumsal muhalefetin 12 Eylül nizamını toptan değiştirici bir yoğunluğa ulaşması için bütün kapılar zorlanacak mı? Kitle eylemlerinin "yasallık" çizgisi nasıl ölçülüp biçilecek? Çünkü dava, sade bir iktidar değişikliği değil, aynı zamanda bir rejim değişikliği. Öyleyse kitlelerin sırf iktidar değişikliği için oyunu toparlamaya bakmakla kalmayıp, alınyazısını kendi eline alması için bizzat eyleme, bizzat politikaya katılmasını sağlamak gerek! Özellikle Erdal İnönü'nün babadan kalma kalıtımcı "mazbut" tutumunu terk edip tam anlamda toplumun bütün kesimlerini içine alan, katılımcı bir politikaya baş koyması şart! Demirel'in ise eski bir başbakan kimliğinden halk liderliğine soyunması ne çapta mümkün?.. Kitlelerde görülen bütün "bıçak kemiğe dayanmışlık" haletine karşın, oldum bittim edginleştirilmiş, üstelik 12 Eylül çarkından geçirilmiş yurttaşımızın toplumsal öfkesinin önüne dikilecek ince eler sık dokur setler bu toplumsal muhalefetin hızını kesebilir...

Bütün bu hesaplar tabiyi, Körfez krizinin savaşa dönüşüp dönüşmeyeceğine bağlı. Doludizgin sürükleniyoruz bir kıyamete doğru. Kığıştı koptuğunda, oluşması istenen toplumsal muhalefet ne yapacak? Kurban bayramı gelmiş gibi, "Bayramın Kutlu Olsun"la mı yetinecek!

Günün geçer akçe soruları "Amerikalılar için ölmeye değer mi?" veya "Araplar için ölmeye değer mi?" merkezinde. Oysa sorulacak soru "Yaşamımızı yaşanmaz kılan Turgut Özal için ölmeye değer mi?" olmalı.

Ocak 1991

Casus Belli

Harp sebebini (ki casus belli harp sebebi demektir), bu harbin sebebini anlayamadık bir türlü... İster Latince, ister Türkçe, ister alafranga ister alaturka, anlayamadık, anlayamadık efendim... Gerek CNN uzmanları, gerekse yeniyetme Erkilet ve Sabis-Kurmay akıldaneleriniz bize bu El-Sebeb'e bir El-Cevap veremediler hâlâ?.. Anlayamadık bu harbin sebebi ne?.. Hani İkinci Dünya Harbi'nde bir akşamüstü –Mevhib'anımın akrabası, o şirin gazeteci arkadaşımız Şinasi Nahit Berker'in naklettiği üzre– Çankaya'da, Köşk'te bir sofradayız, uzun... Masanın başında İsmet Paşa oturuyor, sağında Kurmay başkanı, solunda Saraçoğlu Başbakan, onun yanında Hariciye Vekili Numan Menemencioğlu, berisinde de Hariciye Umumi Kâtibi Feridun Cemal Erkin (ikisi de Von Papen'den açık araba, yani spor araba almışlar ve Ankara'da gezmişlerdir o arabalarla o ara) oturuyor... Sofra, bu hizayla aşağı doğru uzanıyor. Öbür ucunda Mevhib'anım, yanında da Ömer ve Erdal İnönü, yamaçlarında da o zaman Askeri Tıbbiye'de okuyan on iki armasıyla Şinasi... İsmet Paşa'nın yanı sıra oturan zatlar, böyüklerimiz, lafı biri alıp, biri veriyor, çok "Patriot" olmayan bazı füzeler... (Hep onu düşünüyorum, Patriyot Hayati kim bilir nasıl içerliyordur bu işe diye!) Bastırıyorlar: "Paşam, Alamanlar Kafkaslar'a sarktılar! Gomünistler yıkıldı, yarıldı... Ne zaman biz de saldıracağız, gomünizmin yumuşak bağrından yukarı! Soydaşlarımızı, dindaşlarımızı kurtaracağız?" demecine demeç verip duruyor... İsmet Paşa'da taraka halindeki bu çıkışlara hiç sektirmeden, sağ kulağını tutarak, "Ağnamadım... Ağnamadım..." karşılığıyla yetiniyor... Tam o sırada Ömer İnönü'nün yanında oturan Şinasi, Ömer'e, "Yau, Ömer, garsona bir votka daha söyleyelim" dediğinde fısıltıyla, masanın –ki en az yirmi metre var boyu– Paşa, "Şinasi, iki ol-

du votkalar, yeter artık!" diye sesleniyor... Anlamadık, anlamadık bizde bu Casus Belli'yi... CNN'i dinleyenler zaten kafa sersemi oldu, onun da başındaki Ted Turner'ın metresi, menşur aktirist Jane Fonda –ki İsrael yanlısı eski bir solcudur Çandarlı ailesinden– bize bu harpte "aerobik" yapmamızı salık veriyor... Korkuyorum üstelik, "sumoltane" çevirmen o Musevi yüzünden zaten bozuk Türkçemiz büsbütün bozulacak ve korkarım, biz harbe girsek de girmesek de o CNN hırtosunu dinleye dinleye epiy zayiat mayiat vereceğiz kafayı üşüterek...

Ama Busht'un tele-arkadaşı Turguş'un telaffuzuyla bu "Golf Krizi" yine de bir meçhul olarak inim inim inletiyor bizi... Adana'daki sirenler falan değil ne de tepemize istemeye istemeye düşecek Scud'lar... Bizi asıl korkutan bu meçhul!.. "Niye harbe gireceğiz?" sorusu belimizi büken işte!.. Ne zorluna!.. Bu canavar bu (Saydam olmayan) Saddam ne istemişti? Amerika'nın desteğiyle açtığı Acemistan Harbi'nde uğradığı zararlara karşılık 1 milyon dolarla, petrol fiyatlarının yükseltilmesiyle 33 dolar paha istemişti... Amerik'in açtığı bu harp, günde –kara savaşı açılmadan daha– 500 milyon dolar mesarif gösteriyor ve de petrol fiyatları 50 dolara fırladı, fırlayacak... O ilk günkü Bağdat bombardımanı iyimserliğinin düşmesi sonucunda, Adana'ya intihar eden Patriot füzesi gibi... O halde, neydi bu harbin sebebi? Saydam, Devletler Guguğunu çiğnemiş!.. İşte Nikaragua, işte Küba, işte Falkeyn, işte Panama!.. Çok demokratik feodal kobraların tahtlarına iadesiyle demokrasiyi korumak için... Suudi, CNN'deki klipple agelli –ben demiyorum böyle, onlar diyor– çıngıraklar için... Çorbaçef'in, yağcılara yağ yakarak, Marx'ı marka bağlamasıyla, meydanı, liberalizme sözde libretto yazmasıyla bıraktığı bu kıran kırana Üleş! Deş! Öldür! piyasa ekonomisi karşısında, "baskın, basanındır!" Amerikanizm bu lafolalığı bir harp sebebi görmüş olabilir... Ama bu hesap Vietnam

Sendromu üzre, Arap pazarından dönecek ve Super-market Amerikası'nın ölüm pazarlığı içinde, tüketim ekonomisinin, kendi insanını tüketimine karşı, hafızasını nisyan ile değil, isyan ile donatacaktır... Bu belki bir Amerikanbezi, ama Turguş'un hesabı ne? İsrael ve Mısır'la Mason Üçgenliği!.. Kürdistan'da Şah Pehlevi Kürdistanı!.. Ortak Pazar'la AT'la ata terse binme! Ne hesap be! Ne bu davet, zehirgaz maskesi olmaksızın –Bu Maskeli Balo'ya!– Tonto'nun Totosu!.. Anlamadık, anlayamıyoruz, nedir bu Harp Sebebi... Anlayamadık anlayamıyoruz, nedir bu CASUS BELLİ. Anlayamıyoruz, anlamayacağız da. Tarihimizin korkunç bir soru işareti olarak, Şah Safavi ile Yavuz'un harbi gibi... Anlamadık, anlamıyoruz, anlayamayacağız. Yine de anlaşılan bir şey var bu "casus belli"de CASUS BELLİ.

13 ocak 1991

İleri Cittunuz

Bu Çorbaşef ileri cittiydu.

Otubüste biletçi, "İleri cidinuz, ileri ciddinuz" diye bağırırken üç tane veledi zina matrağa başlamışlar, "İleri cittinuz, ileri cittinuz" diye. Laz biletçi biraz sabrettikten sonra, "Siz de fazla ileri cittinuz" demiş.

Çorbaşef'in hali de bu.

Bunca dökülen kan, 1905'ten beri koskoca kıtanın çektiği çileler bir palavrayla sil baştan edilmez.

Selbest selbest piyasa dersin, ama ekonomik çıkışı nedir bunun? Fabrikaları satışa çıkar, kolhozları satışa çıkar... Kim alacak bunları? Elinde para olan tek Kalembaylar ile Kılıçbaylar. Ya da dışardan sermayedarlar Sovyet yatırımlarını devralacaklar. Aslında bütün operasyonun, bürokratları tasfiye etmek için yapıldığı söyleniyor. Onları sermayedar yapmak için değil. Bir rivayete göre bu bir danışıklı döğüştü. Dışarıdan yardımı garantilemek için oynanan bir oyundu.

Ama Busht ne üzülmüş Sovyet Rusya'daki darbeye.

Hiçbir şey için olmasa bile Busht'u üzmek için darbe yapılır.

Bir de bu darbeden keyfim, Nabi Yağcılar gibi yağcıların hangi yönden yağ yakacaklarının izlemekti. Uşak'ın hangi ilçesindenlerse, çok uşaklı bu arkadaşlar, kuşaklarını Sovyetler'deki iktidara göre ayarladıklarından her değişimde ne halt edeceklerini bilemiyorlar.

Oysa, Sovyet Rusya'nın serbest piyasaya, kapitalist düzene kalbolması Türkiye için bir felakettir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ta XVII. yüzyılda zaafa düşmesinden beri izlediği siyaset, Cumhuriyet'te de kovalanmak üzere, bir denge siyasetidir. Bu denge, imparatorluk çözülünceye dek düvel-i muazzama denen kuvvetler arasında yürütülmüştü. Cumhuriyet sonrasında ise emperyalistler ile Sov-

yetler arasındaki bir terazi kurulmuştu. Bu terazinin bir kefesi ortadan kaybolunca Türkiye'nin dış politikası, dolayısıyla kişiliği kendiliğinden kapitalizmin kucağına düşer.

Yeni siyaset, ancak Üçüncü Dünya Ülkeleri arasındaki ittifaklarla gerçekleştirilebilir. Bunu yürütmek ise Türkiye'de toptancı bir iktidar değişikliğini gerektirir. Buna bugünkü koşullar içinde gücümüz yoktur.

Sovyet Rusya'nın ancak böyle bir darbeyle düzelecek oluşu acıdır. Böyle bir darbenin yarıda kalışı ise daha da acıdır.

26 eylül 1991

2000'e Doğru dergisi yazıları

Türk Çocukları, Türk Çocukları Başlar Aşağı, Tabanlar Yukarı!

Erdallı Süleyman Hükûmeti, yeni bir şefkatiye olarak, Çocuk Mahkemeleri'nin kapsamını on beşten on sekiz yaşına çıkarmış. Yakında oy verme hakkının yirmi yaşından on sekize indirilmesi bekleniyor. Böylece oy verme ile suç işleme çağı denkleştirilmiş olacak ve milletçe hangi yaşta rüşte erdiğimizi açık seçik bileceğiz.

Yalnız, Trabzon Çocuk Mahkemesi Başkanı Kaya Kozlu, çocuk mahkemelerinde sistemin bozuk olduğunu ileri sürüyor. "Karşısında cüppeli kişileri gören çocuk, korkuya kapılarak mahkemelerde ifade vermiyor" diyor. Bu fazla duyarlı yargıcımız bağışlasın bizi, kendisine katılamayacağız. Evde annelerinden, babalarından, okulda öğretmenlerden arabalarla sopa yemiş, mahkemeye sevk edilmeden önce de karakolda falakadan geçirilmiş çocukların "Karşısında cüppeli kişileri" görünce, dehşete kapılıp suspus kesileceklerine akıl erdiremedik. Çocuklar, olsa olsa, onca vur abalıdan sonra, kendilerine birdenbire böyle insanca muamele edilmesini yadırgamışlardır, bunun altında bir çapanoğlu yattığını düşünerek, susadurmuşlardır...

"Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan, Antakya yakınlarında bulunan ve yakın geçmişe kadar fuhuş yuvası olarak bilinen Soğukoluk Mevkii'ndeki evlerin, zihinsel özürlü çocuklar için okul haline getirileceğini açıkladı..." Bakanın belirttiği üzre, sayıları üç milyondan fazla olup, sadece 24 binine hizmet götürebildiğimiz bu çocuklar için ne yapsak azdır tabii. Ne var ki, bu muazzam özürlü sorunu için çare olarak, bula bula Soğukoluk'u bulmak kabahatinden büyük bir özür olsa gerektir.

Öte yandan, evlerinden kaçan ya da sokağa terk edilen 7-18 yaş grubundaki çocuklara sahip çıkmak, bakım ve rehabi-

litasyonlarını sağlamak amacıyla açılan Yeldeğirmeni Çocuk Misafirhanesi, çocukların çoğunun uyuşturucu bağımlısı olmaları nedeniyle Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan alınarak, Emniyet Müdürlüğü'ne devredildi. Dayağın cennetten çıkma olduğuna hâlâ inanan aklı evvel kamuoyumuz, bu muzır çocukların Çocuk Esirgeme Misafirhanesi'nde değil, bir öğün yemek, üç öğün sopa rejimiyle Emniyet'te misafir edilmelerini ola ki alkışlayacaktır.

Şefkat hükûmeti, bütün vaatlerine karşın, Türkiye'nin Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne koyduğu çekinceleri kaldırmıyor. Adalet Komisyonu, daha önce onaylanmış sözleşmeyi, ANAP'ın izinden giderek, üç çekinceyle TBMM'ye sevkini karar altına aldı. Çekince konanlar 17, 29, 30'uncu maddeler. 30'uncu madde şu: "Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleriyle birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz..." Hükûmetin ve komisyonun bu maddeye çekince koymasının gerekçesi, maddenin mevcut mevzuatla çelişmesi. Lozan Antlaşması'nda Türkiye'de azınlık olarak sadece gayrimüslimler gösterilmiş, Kürtler ile Araplar azınlıktan sayılamazlarmış! Oysa, bu maddeyi imzalamakla, maddenin içerdiği hakları Kürt çocuklarına da tanıma zorunluğu doğarmış!.. Ne şefkat, nemene yüce gönüllülük! Ama ben bu hükûmetten umudumu toptan kesmiş değilim. Ergeç kuracaklar vaat ettikleri "Kürt Enstitüsü"nü, güzellik enstitüsü olarak...

ABD İnsan Hakları İzleme Komitesi Helsinki Watch tarafından açıklanan, Olağan Bir Şey Türkiye'de Çocuklara İşkence başlıklı yeni rapora göre, "Türkiye'de 12 ile 17 yaşlar arası, hatta daha küçükler polis tarafından gözaltına alındıklarında işkence görüyorlar." Komite Başkanı Jaber, "Türkiye'de değil işkence yapıldığının, nerde yapıldığının dahi

herkesçe bilindiğini ve İstanbul Gayrettepe'de hangi kattaki, hangi odada yapıldığını bile söyleyeceklerini" belirtti... Aynı hatun, Ankara'ya gidip büyüklerimizle de konuştu, elindeki bilgileri onlara da sunmuştur elbet... Hayırlısı!.. Ama galiba, elbet bir bildikleri vardır deyip, o liderlerimizi örnek alarak, yurdumuzda hiç çocuk yapmamak, en iyisi!..

Vara, vara demek kolay da NEREYE?

16 şubat 1992

Çığlaşlandırılmış Birlikler

Kürdiye, haftalardır bir Çığ Çağı yaşıyor... Sivildi, askerdi, ölen ölene... Ölüm, gerillasını, yatakçısını, kolcusunu, candarmasını aynı çığ kefesine koyuyor... Âdeta esatiri bir cadı süpürgesi köyleri, mezraları, karakolları süpürüyor... Ankara klimasından da "Doğal Afet" mavrası okunuyor, alelusul, hümanist timsahın gözyaşları dökülüyor...

"Doğal Afet"ten kasıt, önüne geçilmez doğa olayları olsa gerek, deprem gibi seylap gibi, heyelan gibi, kasırga gibi, giderek kuraklık gibi, tufan gibi astroit gibi, kuyrukluyıldız gibi... Ama bu denli olayların önüne geçilmezliği, bunları önceden görüp, bunlara karşı önlem alamayış değil. Çağımızda alabildiğine ilerleyen bilim bu olgular karşısında çaresizliği en aza indirmek için harıl harıl çalışıyor. Uygarlığımızın başlıca hasleti, doğaya egemen olma kararlılığı, bu konuda da inanılmaz buluşlarla donatıyor yaşamımızı. "Çağ atladık, atlayacağız!" diye kıçlarını yırtanlarımız, bizleri bir Ortaçağ'a iteledikleri yetmiyormuş gibi, şu ara koca Güneydoğu'yu bir Çığ Çağı'nın kucağına atıyorlar...

Fazla abartıyorsun, büyüklerimize haksızlık ediyorsun mu dediniz? Yok, efendim yok! İstatistikler meydanda! O sayısal kadılar işaretparmaklarını ihmale, vurdumduymazlığa, hatta amansızlığa, acımasızlığa doğru yöneltiyor.

"Yurdumuzda, 1950-1987 arasında meydana gelen çığ olaylarında toplam 276 kişinin hayatını kaybettiği" yetkililerce bildiriyor. Pekiy, bu 1992 kışındaki küşayiş, bu ahi coşkunluk nerden ileri geliyor? Boru değil, sade bu yıl en az 400 ölü var...

Eskiden de, meteorolojik gözlem istasyonu yoktu, "erken uyarı sistemleri" mafişti. Yöre halkı yine dağ yamaçlarına kurulmuş köylerde, mezralarda kışı geçirir, çığı üstüne çekmemek için de, kendine göre önlemler alırdı. Hanelerde çıt

çıkmaz, çocuklar ağlamaz, kıçına yağ sürülmüş hayvanlar böğürmez, anırmaz, kişnemezdi. Bu zavallıca çarelerin de imlediği temel çaresizlik, o dağ yamaçlarında yaşayan yurttaşlarımızın ölümü göze alasıya bir yokluk, yoksunluk içinde çırpındıklarını göstermez de neyi gösterir? Yine de, bu kışa gelinceye kadar, Azrail'in çığ tırpanı az çok dizginleniyor, ortalığı bu kerte kasıp kavurması önlenebiliyordu... O halde değişen neydi bu mevsim?..

Kurbanların sırf niceliğinde değil, niteliğinde de bir yenilik var. Karakollarda, daha doğrusu kışlalarda yüzü aşkın askeri kayıp var. Bu tesisler, bir kere, çığa davetiye çıkarır yamaçlara kurulmuş. Mesken Politikamızın bir Meskenet Politikası olmasından kinaye, hadi bu gelişigüzelliği bir kalem geçtik; bu yapıları çürük çarık malzemeden yapılandırılma, dokundu mu yıkılacak hakuran kafesleri... Bu gecekondulara ecelini bekleyesiye konup konuşlandırılan, daha doğrusu çığlaşlandırılan nefer-i mevkûmlarımız "şehit rütbesine erdiler" diye yanık nutuklar çekiliyor, şimdi!.. Sarıkamış hezimetinin akabinde, evlat acısıyla kavrulan bir ana, Harbiye Nezareti'nin önüne mekân kurmuş, "kayıp" denen oğlunu aranırmış. Bir gün, nezaretten maiyeti erkânıyla çıkan Enver Paşa'nın önüne dikilip, oğlundan haber sorası olmuş. Nazır Paşa, "Ana, şehit annesi mertebesine erdin" deyince, "Darısı senin ananın başına!" deyip, uzaklaşmış... O hesap işte!..

İkinci değişiklik ise, konturgerilla operasyonları dolayısıyle o yörede doğanın geçirdiği değişiklik. Çekiç Başlı Kuvvetler'den de takviye alan helikopterlerimiz (geçende, Amerikan Senatosu'nun bir alt komisyonu tarafından hazırlanan bir raporda da zikredildiği üzre) napalmlarla dağda, yamaçta orman bırakmadıkları için, çığlar meydanı boş bulmuşlar, köylerin, kışlaların üstüne haldır haldır iniyorlar, bu arada uçakların, helikopterlerin gürültüsü de çığların davuluna "hık deyicilik" ediyor...

Nasıl olsa okullarda şu türküyü okuyarak yetiştik:
Baltalar elimizde, uzun ip belimizde,
Biz gideriz ormana... hop... doğuya...

23 şubat 1992

Sağolsun mu Sağlar?

Sağolsun Sağlar, geçen ay kültür adamlarımızı, tanışmak için herhalde, AKM'ye çağırdı. Sanırım, bin kişi kadar vardık, Kokteyl Partili olmamama rağmen, ben de oradaydım. O harala gürelede bakanla karşı karşıya gelemedik, ama eski dostlarla ayaküstü konuşma fırsatı bulduk, yani hiç yoktan iyi oldu... Bu arada şeytan, kulağıma, "Bu masrafın, emeğin, olsun olsun, üç beş katıyla bir Kültür Şûrası toplanırdı" diye fısladı. Hem belki, Şûra oluşu dolayısıyla içkiler, kanepeler yerine, aşure ikram edilebileceği için, toplantılar ucuza mal edilebilirdi de...

Şûra lafını böyle pat diye ortaya atışım haybeye değil... Bugüne bugün, bakan iyi konuşuyor demiyelim, ama hayli esaslı, cemiyetli laflar ediyor; sözgelimi, demeçlerinde "resmi kültür anlayışını reddettiklerini" vurguluyor. Onun deyimiyle, bu, "topluma dayatılan ve hem milliyetçi hem de şoven etkilere açık, teksesli kültür anlayışı." Gerçi kullandığı terim "anlayış" ama belli ki, dilinin altındaki deyim "ideoloji." Demek, resmi kültür anlayışı bırakılıp, bir yenisine geçilecek! İşte bu noktada bakan, bir kaydı itirazı getiriyor, bu bağlamda eski "tekseslilik" yerine "çokseslilik", "çeşitlilik" kavramı üzerinde duruyor; giderek, bazı demeçlerinde "kültür politikalarının politikasızlık" olduğunu ileri sürüyor. Açıkça söylemese bile, değiştireceği kültür anlayışı bakanlığının en sezmez yerlerine, en dallı kadrolarına bile sızdığı bilinen "İslam-Türk Sentezi", daha doğrusu son tezi, belli oluyor bu.

Geçmiş dönemde böylesine resmileşmiş bir anlayışı, ideolojiyi söküp atmak, politikasızlık değil, tersine kararlı bir politika çizgisi gerektirir. Sırf bunun için, maddeleri açık seçik belirlenmiş, tutarlı bir program, bir politika izlemek şarttır. Kaldı ki, bu eskinin yerine bir yenisi konacaktır. Bu ye-

ninin ne olacağını karineyle, el yordamıyla araştırdığımızda şu veriler çıkıyor karşımıza: "Baş hedef, Türkiye'nin üniter devlet yapısını ve Misak-ı Milli sınırlarını korumakla birlikte, Kültürel Çoğunluk gerçeğini beslemek!" Bu, "Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü" ile yapılandırılacağı söylenen yararlı ve yerinde bir hedef, ama genelin içinde sadece tekil bir hedef!.. Ortada bir de, "yasakların kaldırılması" muştusu var. YK (yasak kitap) ayıbının alnımızdan silinmesi yolunda bakanın girişgen davranışını övgüyle karşılıyor, aynı kararlılığın yasalardaki antidemokratik kayıtların kaldırılmasında da gösterilmesini bekliyoruz. Ama bütün bunlar, kültür alanında temelli, etraflı bir değişiklik gereksinmesinden asla yan çizme veya yasak savma anlamına getirilmemelidir. Eskiyi retle yetinen "negatif" bir politika yerine, yeniyi azimle ortaya koyacak "pozitif" bir politika çizilmelidir!

Öte yandan, bu yeni politikanın karşısına dikilecek eski yapı, "İslam-Türk Tezi" kumkumasından ibaret değildir. Karşımızdaki sorun, Türkiye kültürünün toptan yozlaştırılması tehlikesidir. Felaket halindeki göçün lumpenleştirdiği, paçavralaştırdığı hem köy, hem kent kültürü, yeniyetme iletişim araçlarının, "media"nın zehirli gaz bombardımanı altında, yerel diye alaturka "arabesk", evrensel diye alafranga "pop" batağına gömülmektedir. Soysuzlaşma, piçleşme süreci öylesine alıp yürümüştür ki, can havliyle bir ideolojik savaş verilmesi ölüm-kalım davası haline gelmiştir. Bu savaşın kolay olmayacağı da besbellidir. Çünkü bu içler acısı yozlaşma, Türkiye'nin 1950'den beri seçtiği genel politikanın, çarpuk düzenin başı altından çıkmaktadır. Böyle toplu bir savaşın başarı ölçüsü, dayanacağı söz birliğinin, "consensus"un genişliğine, dayanıklılığına bağlıdır.

Onun için tezelden bir Kültür Şûrası düzenlenmeli, aydınlarımızın söz ve elbirliğiyle bir kültür politikası oluşturulmalıdır!

Bu arada, Bakan Sağlar'ın erdemli, iyi niyetli çıkışlarına alkış tutuyor, bir yandan da ona, "Aman, yanındaki, yörenlerdeki sağlara karışma, Sağlar!" diyoruz...

1 mart 1992

Nevruzname

Nevruzdu dün, baharın ilk günü. Havalar ısındı elhak! Çoban ateşleri derken, cehennemi bir yangın sardı Kürdiye'yi. Göz gözü görmez bir kara dumana kesti yüreklerimiz. Hani bunu dağıtacak o deli poyraz?..

Tomurcuklar patlayacak derken, tabancalar, toplar, tüfekler patladı. Minarelerden mesir macunu yerine, dinamit lokumları indi helikopterlerden. Bayram yeri, yangın yerine döndü.

"Bayram değil, isyan!" diye kıçlarını yırtıyor kimi varakpareler! Bunların gayribeşeri hafızaları nisyan ile değil "isyan"la malul! Unutmamışlardır, hiç unuturlar mı, geçen ocak bitimindeki Hilton toplantısını? Unuturlar mı, unutmamışlardır ülkenin "General Motors"u Turgut Paşa'nın taşı taş üstünde bırakmayacak operasyon muştularını? Ya MİT müsteşarının mitolojik bahar harekâtını?..

Sen şehitliğe yürüyen çoluklu çocuklu kalabalığın üstüne mehter marşları çala çala yürü, kim bilir hangi altı patlağın altınpatlarından çıkan bir cayırtıyla ufunetlenip, yaylım ateşi aç yürüyüş koluna, sonra da "Şefkatiye" teraneleri düz! Hani, "Bırakın yapsınlar, bırakın geçsinler, bırakın kutlasınlar!" liberasyonu? Hani Erdal İnönü'nün "Camel" reklamına çıkmış gibi, "Burada bir sinemaya gitseniz, birisi silahla gelip ateş açmaya başlasa, kaçarsınız. Ama polis gelir, onu yakalar. Onun için sinemaya gitmekten korkmaz insanlar" yollu tekerlek lafları?..

Anladık, Kava, Firdevsi'nin "Şehname" dağlarına çekilsin, ama Dehhaklı'yı belki de haklı olarak, kendilerine hiç yakıştırmayanlar da VDAK (Vaziyet-Düşman-Arazi-Kuvvet) raporlarını hiç değilse bayram süresince elden bırakmasınlar!

Bir aydır en aşağı, kiminin "Bahar Sendromu", kiminin

"Bahar Kâbusu" dediği illeti yaşıyoruz. Onun asıl adı Nevruz Nevrozu! "Nevroz" biliyorsunuzdur, "ego" (özbenlik) ile "superego" (üstbenlik) arasındaki çekişmeden doğan bunalımdır. "Ego", özgüdüleri, ilkel dürtüleri yaşama düzeninden köklenen "üstbenliği" tarafından kıstırılınca, buna nevrozla tepki gösterir. Bu "Nevruz" örneğinde ise, "ego", Kürt gerçekliği, kendini gerçekleştirmek isteyen Kürt kimliği! "Superego" ise, Mıstık-ı Milli'den köklenen "Üniter Devlet" ideolojisi! İşte "Nevruz Nevrozu" burdan patlak veriyor.

Bu Nevruz Nevrozu'nun tedavisi ise, ameliyat masaları arasında koşuşturmak, bulunçlara, bilinçlere "narkoz" koşturmak yerine, bu can pazarından insanca bir pazarlık masasına açılan uzun erimli bir siyasal süreç başlatmaktır.

Bugünkü dersimiz yine Dersim olmamalı! Çünkü bugün bugün değildir artık. Bugün, yeni bir gündür, Yeni Gün'dür, Nevruz'dur.

29 mart 1992

Bayramiye

Merhum Şeyh-ül muharrinin Burhan Felek'ten bir gün çalıp, bir bayram yazısı yazmaya niyetliyim de, Nevruz Bayramı'nın ne bayramlık olaylara yol açtığına bakarak, elim geri geri gidiyor. Çünkü efendim siz, "Bayram-ı şerifiniz mübarek..." demeye kalmadan, karşınızdakinin Texaslı bir Şerif kesilip tabancasına sarılmayacağı ne malum?.. Gerçi, bu denli terslikler bahar bayramlarına mahsustur denilebilir. Cemre aralarında devlet güçlerinin bahar başına mı vuruyor nedir?.. 1 Mayısların en kanlısında, "İntercontiental Oteli"nin pencerelerinden gelen yaylım ateşinden kaçarken, Taksim Gezi'nin içinde yanım sıra koşan işçi kadın, hem seyirtiyor hem de "Sözde bayrama geldik!.." diye söyleniyordu... Laf aramızda, Kurban Bayramları da netametlidir ya, insan kısmı için olmasa bile, büyükbaş ve küçükbaşlar için... Şöyle bir dörtlüğüm vardır:

Koyunlar, keçiler ve koçlar için
Ne kadar bayramsa Kurban Bayramı,
Bu barış var ya bu barış
Cephedekiler için o kadar barış.

Ramazanın da, bayramının da şekerrenkliği başka tabiy! Benim Oruç Reisliğim yoktur, ya, yine de bu son ay içinde orucu başına vurmuş bakkal çakkaldan, şoförden az zılgıt yemedim! Sonra, setüstündeki caminin müezzini de bu ara fena halde coştu. O bet sesiyle ezana durdukça, komşunun kangalı da refakate başlıyor. Ama günahına girmeyeyim, geçende makam usul bilen konuk bir müezzin yatsı ezanı okurken, kangal hiç ses etmedi, dinledi öyle. Anlıyor musikiden...

Çevre bakanımız da Konya'da bir panelde temas edip bu

konuya, "Ezan, mutlaka şerefeden ve mikrofon kullanmadan, sesi güzel, doğru okuyan kişilerce okunmalı!" demiş. Allah için, haklı! Hem de çok büyük bir sakıncası var bu uygulamanın; elinoğlu, "Ezan madem, mikrofondan okunuyor, şerefeye, minareye ne hacet!" diyebilir. E, o zaman minaresiz kalır camiler! Minaresiz cami mi olur! Giderek, camilere dokunur işin ucu! Camisiz de, ne din, ne iman kalır!..

Haa, bir de ramazan davulu meselesi var! Dostumuz Bülent Tanör *Cumhuriyet* (yeni adıyla TC) gazetesinde bu şamatası ayyuka çıkmış olan konuya dirayetle parmak basmış. Bu uğurda, belediye başkanına, kaymakama, emniyet amirine kadar çıktığını anlatıyor. Tabii bir netice alamamış! Bu iş için, bence, daha az resmi çarelere başvurulabilir. Mesela, benim yaptığım gibi, kapınıza bahşiş için gelen davulcuya evinizin önünde çalmaması şartiyle yüklü bir bahşiş verebilirsiniz. Ama dikkat edin, kapıya gelen sizin davulcunuz olmayabilir! Yeni bir Roman çetesi türemiş, böyle havadan para çırpıyormuş. Onun için, essahtan davulcular evlere fotoğraflarını dağıtıyorlarmış, yanlışlık olmasın diye... Bir başka çare daha var, ama ben onaylamıyorum: Caddebostanı'nda bir arkadaş, apartman dairesinin penceresinden havalı tabancayla davulu zımbalıyormuş... Cihangir'de, Sormagir Sokağı'nda da daha değişik bir yöntem uygulanıyor; davul faslı, sabaha karşı hayat kadınlarımızın işten dönüş vaktine rastlıyor. Anlaşmışlar davulcuyla, çiftetelli çaldırıp, göbek atıyorlarmış...

1964'te, Marmaris'te turizm şefliği yaparken bir olay geçmişti başımdan. Ama ondan önce size top nasıl atılırdı onu anlatayım: Yaşlı bir belediye hademesi vardı pafpüfçü, iskele meydanında duran topu bir güzel doldurur, cığarasını sarar, iftar vakti gelince de, köstekli saatine bakarak cığarasını yakar, topun fitilini onun ateşiyle ateşlerdi... Şimdi asıl hikâyeye gelelim: Bir gece, sabah saatlerinde kapı çalındı. Belediye başkanı çağırıyormuş, gittim bürosuna. Başkanla biri erkek,

biri dişi, iki ecnebi oturuyorlar orda. Tercümanlık ettik. Meğer zavallıcıklar ramazan davuluyla uykudan fırlayınca, deprem oluyor sanmışlar. Bir ay kadar sonraydı, hafifinden bir deprem olmuştu, Marmaris halkı deprem afetiyle oldum bittim haşır neşir, şiltelerini alıp çoluk çocuk, meydana yayılmışlardı. Kimi uyuyor, kimi mavi ispirto çekiyor, kimi Ferayi oynuyor... Gine başkanın yanına çağrıldım ben tercümanlığa. Bu seferki kefere ne bayramı bu bayram diye merak etmiş, onu sormaya gelmiş... Taa o zamandan bilirim, bizim yaşamımızda depremle bayramın nasıl iç içe olduğunu... Tevekkeli Şırnak valisi, Nevruz gecesini anlatırken, "Tam bir deprem yaşadık!" dememiş!.. Evvelsi gün de, Savunma Bakanı Nevzat Ayaz'ın yöredeki operasyona ilişkin bir demeci vardı, "Operasyon başarılı. Verdiğimiz ölü ve yaralı sayısını kesin veremeyeceğim, ama iyi hasılat oldu" diyordu. İlkin anlayamadım bu "hasılat" sözcüğünü niye kullandığını, sonradan kafama dang etti: O gün Tiyatro Günü, Tiyatro Bayramı idi ya!..

5 nisan 1992

–Yasahh! – Ich Bin Alman! – Alusun! Alusun!

Çanakkale Savaşı'nda, karargâh nizamiyesinde nöbetçi Memet'le Liman Von Sanders'in kızı arasında geçtiği söylenen bu konuşmayı hatırlarım hep, son hafta Almanlara karşı ateş püsküren gazetelerimizi, dergilerimizi okur, Te-Ve bültenlerimizi dinlerken...

O ne milli şahlanıştı!.. Wilhelm Çeşmesi, Haydarpaşa Garı falan çatır çatır çöktü!.. Marx'ı bir dokunuşta yere seren kalemşorlar, gayrı markı da beş paralık ediyorlardı... Geleneksel (neyse o!) Türk-Alman dostluğuna "Boş" kâğıtları yazılıyordu... Gine de o ara kültür bakanımız Aya İrini'deki "Osmanlılar ile Habsburglular" sergisini açmayı nasılsa boşlamadı. Ama Haç ve Hacet Yollarımızın Büyüğü Özal, Kohl'u Hitler'e benzetmekten geri kalmadı. Ardından Kanunsever Süleyman, Baader-Meinhoff meselesine el attı ve "Almanlar o çeteyi bastırmada ne yapmışsa, şimdi biz de onu yapıyoruz!" deyip ağzından baklayı çıkarıverdi...

Hem şu Eski Nazi Almanların incir çekirdeği doldurmaz itirazı neyeydi ki? On beş tane zırhlı kariyer vermişler bize, biz de onları (NATO maksatları dışında kullanmayacağımıza ahdetmişliğimize karşın) Cizre'de, Şırnak'ta teröre karşı kullanmışız, başka ne?.. Bir de o şom ağızlı, o havacıya rivayet!.. Yani SHP milletvekili heyetinin raporunda zikredilen hikâye!.. Neymiş, efendim: Bayram kutlamaya giden halk arama yapılmadan alana sokulmak istenmemiş, bir grup aramayı kabul etmeyerek barikatı yarıp alana girmek istemiş, bunun üzerine güvenlik güçleri 23 metre geri çekilerek halka ateş etmeye başlamış, o anda 17 kişi ölmüş, birçok kişi yaralanmış!.. Devenin başı!.. Bunun insan haklarıyla, AGİK'le, magikle ne alakası var! Hem ölenlerin sivil olduğunu nerden çıkarıyorlar... Ce-

setlerin hepsi giyimliydi fotoğraflarda!..

Ama hemen söyleyelim, Almanlarla aramızdaki bu buzullar, önümüzdeki ağustos sıcağına dayanmaz. Şimdiden Almanlar mayna etmeye başladı. Demirel de, "Hızla çıktığımız o merdivenden yavaş yavaş ineceğiz" demeyedurdu. Ahmet Haşimcesi bunun, çıkmayacağız da kıçın kıçın ineceğiz o merdivenlerden...

Osmanlı'nın Fetret Devri'nden yıkılışına dek yürüttüğü, Yedi-Düvel-Arası-Muvazene Diplomasi'siydi. Aslına bakarsanız, yıkılması da Alamancı paşaların o diplomasiyi terk etmeleri yüzünden oldu. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel politikası ise kapitalist dünya ile Sovyet Rusya arasındaki denge tutumuydu. İkinci Dünya Harbi sırasındaki Müttefik-Nazi arası ip canbazlığını saymazsak... Sovyetler yıkıldıktan sonra, Temel Muvazene Diplomasimizin bir ayağı güme gitti. Türk siyasası, Amerika'ya tabla teslim haline karşın, bu boşluğu doldurmaya çalıştı. Özal'ın tek ayaklı Amerika'ya teslimiyetine karşı, yeni bir ikinci ayak arandı. Bu Amerikan-Alman Arası Denge'ydi. Yeni kovalisyon hükûmetine de yürü ya kulum diyen, bu politikaydı. SHP-DYP ittifakı, içerde Şeffatiye, dışarda Bağımsız Keşşafiye perspektifiyle bu genel çizgiye oturmuş bulunuyor. Hem Ortadoğu'da, hem Asya içine uzanmada bu denge, bu terazi tutumundan ayrılma, Türkiye'yi Özal'ın pençesinden kopardığımız Rambo serüvenlerine sürükler. Üstelik DYP-SHP ittifakının yaşama nedeni de ortadan kalkar.

Yani Almanya ile küslüğümüz acele tarafından tamir edilecektir. Yine de Süleyman Bey'in sıkıntısı bu kadarla kalmayacak. Çünkü Kohl'ler, bu yeni yayılım çığının içinde, milliyetler ve azınlıklar davasına paralel olarak, insan hakları savunuculuğunu sürdürecek; Doğu Avrupa'da ve Ortadoğu'da Balkanizasyon yoluyla, Hırvatistan ve Ukrayna'da örneği görüldüğü üzre, nüfuz alanını genişletme planını yürütecek, bu uğurda Avrupa platformlarını alabildiğine kullana-

caklardır. Demek oluyor ki, Güneydoğu'da tarafımızdan atılan her adım Almanların diplomatik (marş marşlarıyla olmasa da) demarşlarıyla karşılanacaktır. O zaman da Süleyman Bey, yukarı tükürse Amerika, Ordu, Turgut; aşağı tükürse Avrupa ve SHP içi muhalefet kıskacına sıkışmış halde, ağzı köpüre köpüre konuşacak yerde, vantrolokluğu, karından konuşma yolunu seçecektir... Bu arada mediamız çifte naraya devam edecektir elbet. Turgut Paşa'nın, "Sivil halka ateş ettiğimizi söyleyenler, kamuoyumuza ihanet ediyorlar" dediği o kamu goygoycuları feryadı basacaklardır. Bir DYP'li yeni bir Hıyanet-i Vataniye yasa tasarısı sunuyormuş Meclis'e... Bari bir de Hıyanet-i Efkâr-ı Umumiye Yasası hazırlasın!..

Bu dağınık yazıyı dağınık bir fıkrayla bitireyim: İki Laz oturuyorlarmış. Biri damdan düşercesine, "Ben Allah"a inanmıyorum gayrı" deyince, öbürü az düşündükten sonra, "Allah'ın pek .ikindeydi sanki!" demiş...

12 nisan 1992

Müsyü Mitterand'ın Vizitesi

Ekselanslarının ziyareti, Türkiye'de büyük yankı uyandırmakla kalmadı, aynı zamanda Eko denen Yunan tanrısının hâlâ ne kadar geçerli olduğunu bizlere hatırlattı. Böyle önemli bir Fireng'in buraya gelişinin elbette aksi seda yaratması doğaldır. Üstelik "eşsiz" gelişi bizim için daha başka bir ağırlık taşımaktadır. "TC" gazetesinde Merkuri diye anılan bir muhabirin haberinde büsbütün anlaşılır hale geliyor. Çünkü Türk liderleri hep "eşli" imişler de, ekselansları eşsiz gelmiş. Aslında tabii, Türk liderlerinin hepsi "eşli" ve aynı zamanda "eşsiz" kişiler. Eşsizliklerinin bir yanları da kendilerinin çocuksuz oluşlarıdır. Madama Mitterand'ın Müsyüsünle beraber gelmeyişinin asli nedeni rivayet edildiğine göre kendisinin şu anda Caponya'da bulunuşudur. Orada Kürtler için para toplamaya gitmiştir. Madama'nın Kürtleri ne kadar sevdiğini bilmekteyiz. Halepçe katliamından sonra Türkiye'ye akın akın iltica eden Kürt çoğunluğunu konuklandırmak üzere, konuşlandırmak yok tabii, işlediğimiz kusurları yüzümüze vurmakla ün kazanmıştır. Madama, bizim devletçe Kürtlere zamanında battaniye yetiştirmediğimizden takazada bulunmuş. Oysa biz öyle büyük bir devletiz ki Erzincan'daki depremde battaniye sorununun bir büyük paylaşım meselesi haline geldiğini görmüşüzdür. Üstelik Madama'nın bu battaniyesiz yardımdan kurtarabildiği 300 Kürt genci vardır. Madama bunları dişlerine bakarak seçmiştir. Bir söylentiye göre de Kürtlerin arasında, Müsyü Mitterand'ın gençliğine benzer bir tip aramıştır.

Müsyü Mitterand'ın yalnız gelişi demek, gerisinde bütün Fransız imparatorluğunu bırakarak gelmesi değildir elbet. Bugün Avrupa'da oynanan oyun, Avrupa'nın kendi içinde ne kadar Avrupa, ne kadar da Amerika olduğunun seçilmesi so-

runudur. Bu bağlamda Müsyü Mitterand en azından Cermenleri atlatarak, Türkiye boşluğunda Cermenlere karşı bir yer kazanmak istemektedir. Bunda iyi bir bezirgân olarak suçu yoktur. Suç kaçınılmaz olarak bizim "eşsiz" devlet adamlarının bu ziyareti olduğundan abartılı göstermelidir.

Sonuçlara bakalım... Elbette Müsyü Mitterand buraya kabinesinin yarısını da alarak, büyük bir baskın vermiş görüntüsü içindedir. Güzel Fransızcasıyla ve Cumhurbaşkanımız Turgut Özal'ın "love-maker" İngilizcesiyle birleşen bu "konsensus", çok büyük sonuçlar aldı.

Müsyü Mitterand Avrupa politikasının Kürt meselesindeki temel tutumunun dışına çıkarak, Korsika çözümünü getirdi. Korsika çözümü, "Kürtler ve yerel özerkliktir." Burda Türk tarafının anlaşamadığı ayrıntı kısaca Kürtlerin bir azınlık değil, bir çoğunluk olduğu noktasındadır. Öyle bir çoğunluk ki, azınlık etmek için öldüre öldüre azınlık haline getiremediğimiz bir çoğunluktur. Yine de bu ayrıntılar üzerindeki anlaşmazlıklara karşın, Türkler ve Firenkler arasında bu Kürdiye bağlamında bir anlaşma olmuştur. O da Korsika'dan bir imparatorun, Napolyon'un, yetişmesi, buna karşılık da, bizim anneannesinin Kürt olduğunu içtenlikle savunan Turgut Özal gibi bir cumhurbaşkanımız oluşudur. Turgut Özal'a hiçbir zaman ikinci bir Napolyon sıfatını yakıştırmak istemiyoruz. Çünkü koskoca İmparator Napolyon, Türkiyemizde dönüp dolaşıp bir "Napolyon kirazı" halini almıştır. Müsyü Mitterand'ın ikinci büyük eylemi Galtsaray kuruluşuna da bir üniversite eklemesi girişimidir. Bunun başına fahri rektör olarak Nobel babamız Yaşar Kemal'in ve fiili başkan olarak Sabancı'nın getirileceğine dair söylentiler vardır. Elbette, gerçekleşebilirse bu söylentinin seslendirmesini Zülfü Livaneli yapacaktır.

Müsyü Mitterand'ın ziyaretinin, bu ziyareti somutlaştırma bakımından bir başka etkisi daha olmuştur. İstanbul'da

gördük. Bütün yollar kapandı ve başımızda bulunan demokratik yönetim bütün trafiğe engel olarak ve herkesi sokaklarda perperişan ederek bu ziyaretin nedeni olan Türk-Firenk halkları arasındaki ittifakın ne kadar halkça bir şey olmadığını ispatladı. İsterdik ki, bu ziyaretin iadesinde Turgut Özal veya Demirel'in şerefine Şanzelize kapatılsın. Müsyü Mitterand'ın ziyaretinin bence en önemli tarafı bu Türk yönetiminin sadece Kürt halkına değil, aynı zamanda Türk halkına da ne kadar saygısız olduğunun anlaşılmasıdır.

26 nisan 1992

Pax Amerika'nın Sonuna Doğru

Roma İmparatorluğu fazla yayılmaktan batmıştı. Batıranlar da içinde köleler ve dışardan gelen barbarlardı, öyle denirdi onlara, yani bugünkü milliyetler, halklar, bir bakıma ırklar...

PAX AMIRICANA da tam kuruluyorum derken batıyor. Sen, sınıfsallığı kaldıracağım diye Sovyet İmparatorluğu'nu, görünüşteki bir Refah Tanrısı'na dayanarak, milliyetçiliği, ırk istekleri kimliğini kullanarak batırdığında bir ummaya uğrarsın... İşte o oldu...

Emperyalizm "enternasyonalist" bir hareketi batırmaya çalışırken, kendi "enternasyonalist" özelliklerini unuttu! Milliyetler, ırklar siyaseti başlayınca, kendi içinde de patlak verir bunlar!..

Marx'ın sınıf enternasyonalizmini batıran sen, Marx'ın diyalektiğiyle karşılaşırsın!

Al bakalım, Los Angeles, Atlanta, Hollywood, al sana Washington zencileri!.. Ardından Kızılderililer gelecektir... Sonra Porto Rikolular!.. Bütün Latin Amerika siyaseti çöker!.. Avrupa gidiyor!.. Siz yine SSCB'yi arayacaksınız! Size yeni bir Lenin lazım Almanya'dan zırhlı trenle geçirecek Petersburg'a! Marx kazandı, Diyalektik kazandı...

Romalılar bütün feodal imparatorlukları batırayım diye batmışlardı, Emperyalizm de sözümona bir sosyalist imparatorluğu batırayım diye batıyor!..

24 mayıs 1992

Konturgerilla'ya Kontura Sigorta

O güzel dadaş, o Erzurum Kongresi yiğidi, Cevat Dursunoğlu anlattıydı: Urfalı bir divaneyi akıllanır diye baş göz etmişler. Çalgı çağnak ve çat pattan sonra gelinle güvey odalarına çekilmişler. Yengenin kulağı kirişte, işler ilkin yolunda gitmiş, derken bir feryad-ı figan kopmuş. Yenge içeri dalmış ki ne görsün, damat gelinin ümüğüne oturmuş, "İlle de doğurucaksın!" diye avaz avaz! "Çocuk için, o işten sonra dokuz ay beklenir" diye dert anlatmaya çalışmışlar, ama ne fayda! Damadın babaları ve de babalığı tutmuş bir kere! Çaresiz, tımarhaneye posta etmişler... İşte o gece ana rahmine düşen oğulcuk, Necip Fazıl Kısakürek imiş...

Biz de bu seksen günlük umut kapısı (!) hükûmetin karşısına geçip, "Bunca gündür ne oyalanıyorsun, ne bekliyorsun? Yapacağını yap!" diye takaza etmekten çekiniyoruz, Necip Fazıl'ın babası durumuna düşmemek için... Özellikle de insan hakları bahsinde... İnsan, hatta gayriinsan hakkı yemeyelim diye...

Gerçi, Allahları var, gözaltı süresini indirmek, soruşturmalarda sanığa avukat bulundurma hakkını tanımak gibi bir iki olumlu adım atmadılar değil. Yine de akşam ve bayram ziyaretlerinde infaz gırla gidiyor, dayak işkence sebil, Lice'de üç bin kişiyi on saat karlara yatırıp liseden mezun etmeler ahval-i âdiyeden, protesto yürüyüşlerinde yürüyüş kolunun üstüne parfümlü şampuan serpmelere sık sık rastlanıyor, son günlerde de polisimiz, "Polis Düşmanı İnsan Hakları" diye yollara düştü, maşallah!..

Bunu da doğal karşılamak gerek! Kalubeladan beri bu yollara alışmış devletli güçlerin öyle iki üç ayda Kâni kesilmelerini beklemek abes. Acaba başka bir çare bulunamaz mı?

Ben kendime göre bir çare akıl etmiştim: 1983'te *Rengâ-*

henk adlı şiir kitabımın üçüncü (lüks, resimli) baskısı toplatıldı, hakkımda da önce soruşturma, sonra da dava açıldıydı. Allah'a saygısızlıktan, saygıya sevgisizliğe kadar bir alay ceza maddesi seferber edildi fakire karşı. Elim kalem tutalı, bu maddelerle haşır neşir oluşumdan, kendim de maddeci, materyalist kesilmiş bulunmakla, fazla telaşa kapılmadım. Sonunda da beraat ettik. Sıra, toplatılmış kitaplarımın iadesi törenine geldi. Adliye deposuna, Sultanahmet'teki o Ortadoğu'nun en büyük kitaplığına soktular beni. Göz gözü görmüyor da, birtakım dehlizlerden yürüdük. Ayaklarıma kitaplar çarpıyor, yüzüme de yarasalar. Fareler de bizim peşimizden. Bir açıklığa vardık, tepede kör bir kandil yanıyor. Yediemin, "İşte kitapların" dedi. Baktım, köşede bir hamur yığını, ağım sularıyla haşat olmuş kitaplar! Benim (e biraz) şaşırmam üzerine, memur sağdaki köşeyi göstererek, "İşte bunlar da o *Çimento* adlı kitaplar!" deyiverdi... Başsavcıya çıktık, "Tazmin edilecek kitaplarınız, merak etmeyin!" buyurdu, ardından ekledi, "sorumlular için şimdiden soruşturma açtık" diye. Anlaşılan, bizim kitapları asgari ücrete talim eden memurlar tazmin edecekti sözde! Bunun üzerine, ben de, "Dilekçeye lüzum yok, kitapları zaten sigorta ettirmiştim, şirket alır parasını" deyip fırladım dışarı. Başsavcı ardımdan, "Devlete karşı sigorta olmaz!" diye bar bar bağırıyordu...

Efendicağızıma söyleyim, geçenlerde gazetelerde bir haber: Hür Sigorta, Hukuki Koruma Sigortası diye yeni tür bir sigorta ihdas etmiş. Öbür sigorta şirketlerinin de "müteselsil" olarak bu girişime katılması bekleniyor. Hakkında dava açılan, gözaltına alınan sigortalılara yardımı üstlenecek sigorta şirketleri. Kapsamı henüz belli değil. Ama benim gibi, mesela, kitapları haşat edilmiş sigortalıların tazminat işini sigorta üzerine alacak. İdamdan on yıl yatıp, sonra beraat mı ettiniz, bunun ceremesini sigorta şirketi tahsil edecek. Hatta bir kayıp bürosu kuracaklarmış, güpegündüz evinizden alı-

nıp kayıplara karıştığınızda, şirket kurduğu "kayıp bürosu" marifetiyle sizi arattıracak, sağ bulunursanız tazminatınızı alacak, ölünüz çıkarsa ailenize yardım edecekmiş. Hatta bu iş için, Sayın Bülent Ecevit'in PKK gailesini hal için tavsiye ettiği Scotland Yard yardımı bile düşünülüyormuş! Hür Sigorta Genel Müdürü Yalçın Saraçoğlu, "Gerekirse Sherlock Holmes ile Dr. Watson'u bile çağırtırız" diyor.

31 mayıs 1992

Can Yücel

Can'dan Yazılar 1967-1992

DK DOĞAN KİTAP

Düzünden, Can Yücel'in 1967-1992 yılları arasında çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanan yazılarını bir araya getiriyor. Daha önce iki cilt halinde yayımlanan yazılar bu kez tek bir ciltte toplandı.

Can Yücel'in *Düzünden*'i çeşitli biçimlerde okunabilir; yakın dönem siyasal tarihi, bir kişiler ve olaylar geçidi ya da sadece bir ironi ve kalem ustasının yazınsal poetikası olarak.

Yazılarda dikkat çeken bir başka unsur, Can Yücel'in şaşırtıcı siyasal öngörüsü. Bu nedenle, *Düzünden* az önce tazeliğinde fakat tarihsel bir kitap. Bugüne dair pek çok soru işaretinin yanıtını, Can Yücel'in yazılarından çıkarsamak mümkün.

Ve elbette her kişi ve olay hak ettiği "ciddiyet"le ele alınıyor yani Can Yücelce…

Düzünden keyifli ve elzem bir okuma.

ISBN 978-975-991-957-3

9 789759 919573

Sertifika No: 11940

28 YTL